

2016

RAPORT ROCZNY

Raport Roczny 2016

Szanowni Państwo,

Czuję się zaszczycony, oddając w Państwa ręce raport roczny podsumowujący wyniki finansowe Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. uzyskane w 2016 roku. Mamy za sobą kolejny rok pełny wyzwań rynkowych - z wieloma z nich zmierzylimy się odnosząc sukces. Jako instytucja finansowa czerpiąca z tradycji najstarszego komercyjnego banku w Polsce nieustannie wspieramy polską gospodarkę, a dla naszych klientów pozostajemy godnym zaufania partnerem oferującym usługi finansowe sprzyjające ich ekspansji rynkowej. Nasze ubiegłoroczne osiągnięcia są w znacznym stopniu zasługą wykwalifikowanego i utalentowanego zespołu pracowników, z którymi mam przyjemność współpracować.

Otoczenie makroekonomiczne było trudne, doszło bowiem w Polsce do spowolnienia wzrostu gospodarczego do 2,8 proc. rok do roku z 3,9 proc. w 2015 roku, głównie za sprawą spadku inwestycji. Słabsza aktywność inwestycyjna była częściowo związana z mniejszym napływem środków unijnych oraz wzrostem niepewności dotyczącej przyszłych warunków prowadzenia działalności przez przedsiębiorstwa. Jednocześnie konsumpcja prywatna wzrosła o 3,6 proc. za sprawą dobrej sytuacji na rynku pracy, a także dzięki wypłatom świadczeń w ramach rządowego programu Rodzina 500+. Wprowadzenie podatku od aktywów niektórych instytucji finansowych istotnie wpłynęło na wyższe koszty działania sektora bankowego w Polsce.

Ważnym wydarzeniem ubiegłego roku było obniżenie w styczniu długoterminowego ratingu Polski

Sławomir S. Sikora
Prezes Zarządu

przez agencję S&P do poziomu BBB+ z A-. Decyzja ta doprowadziła do wyraźnego wzrostu rentowności obligacji oraz osłabienia złotego, zwiększając zmienność na rynkach finansowych. Ponadto na krajowym rynku stopy procentowej, po kilku latach spadków i osiągnięciu rekordowo niskich poziomów, doszło do odwrócenia trendu. Wzrost rentowności obligacji był związany z odbiciem inflacji w Polsce oraz w innych krajach europejskich, a także z odpływem kapitału portfelowego z rynków wschodzących, m.in. w reakcji na oczekiwania na podwyżki stóp przez Fed. Istotnym czynnikiem wpływającym na sytuację rynkową oraz skłonność firm do inwestycji był znaczny wzrost niepewności dotyczącej sytuacji w największych gospodarkach świata po brytyjskim referendum w sprawie wyjścia z Unii Europejskiej oraz po wyborach prezydenckich w Stanach Zjednoczonych.

W tak wymagającym kontekście rynkowym **Grupa osiągnęła 602 mln zł skonsolidowanego zysku netto: wskaźniki ROTE 12,0 proc. i ROA 132 bps wobec sektora bankowego odpowiednio 7,9 proc. i 83 bps.** Pozostajemy jednym z najbardziej stabilnych i silnych banków w Polsce.

Wskaźnik **Tier 1 dla Citi Handlowy wyniósł 17,4 proc.** (analogicznie w całym sektorze 15,9 proc.). Dzięki temu **spełniamy ogłoszone przez KNF na początku grudnia ubiegłego roku ogólne kryteria umożliwiają-**

jące wypłatę dywidendy zgodnie z naszą strategią. Daje nam to pozycję instytucji wiarygodnej dla naszych akcjonariuszy, klientów i pracowników.

Dobrze rozwijał się nasz biznes klientowski. **Citi Handlowy pozostaje bankiem pierwszego wyboru dla działających w Polsce firm międzynarodowych.** W segmencie klientów korporacyjnych nasz wzrost zawdzięczamy zarówno większej liczbie klientów, jak i zwiększeniu zakresu współpracy. Zgodnie z ogłoszoną rok temu deklaracją, nasza akcja kredytowa dla firm wzrosła szybciej niż w całym sektorze, bo o ponad 9 proc. **Wsparliśmy naszych klientów kwotą ponad 7 miliardów złotych, przyznając ponad 400 nowych kredytów.** Widzimy w tym obszarze źródło naszego dalszego wzrostu.

Bank konsekwentnie działa na rzecz promowania polskiego rynku oraz aktywnie wspiera realizację polityki emisyjnej krajowego długu. **Szczególnym osiągnięciem Banku w obszarze finansowania klientów z segmentu Klientów Korporacyjnych była rola współorganizatora w dwóch benchmarkowych emisjach obligacji EBI:** w kwietniu 2016 roku z sukcesem zostały wyemitowane 5-letnie obligacje w kwocie 1,75 mld zł, a we wrześniu 2016 roku 10-letnie w kwocie 1,1 mld zł. W styczniu 2016 **Bank zwyciężył w konkursie Ministerstwa Finansów na pełnienie funkcji Dealera Skarbowych Papierów Wartościowych (DSPW) w 2016 roku.** To przyznane nam już po raz czwarty wyróżnienie potwierdza naszą pozycję najlepszego banku w tym segmencie rynku.

W maju 2016 roku **Citi Handlowy otrzymał dwie nagrody przyznawane przez BondSpot S.A.** Kolejny rok z rzędu Bank został wyróżniony za największe obroty na rynku kasowym Treasury BondSpot Poland oraz za osiągnięcie pozycji lidera market makingu na Treasury BondSpot Poland w 2015 roku. Citi Handlowy utrzymał również **pozycję najlepszego banku na rynku instytucji depozytariuszy w Polsce z 40 proc. udziałem.**

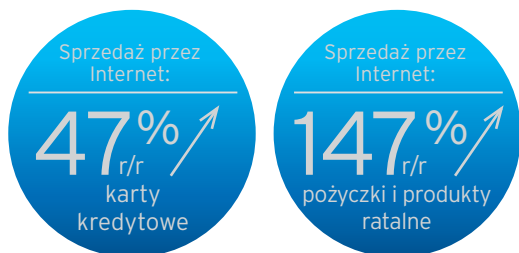
Grupa nieustannie stawia na innowacyjność i bezpieczeństwo. **Platforma elektroniczna CitiFx Pulse wciąż jest numerem jeden, jeśli chodzi o wymianę walut obcych,** a w 2016 roku została wzbogacona o nową funkcjonalność - Citi Handlowy zintegrował z nią Polecenie Zapłaty SEPA. Rozwiązanie to pozwala firmom realizującym cykliczne rozliczenia z kontrahentami ze strefy euro (związane m.in. z importem, logistyką i transportem, opłatami administracyjnymi i podatkami lokalnymi) na pełną automatyzację płatności oraz ograniczenie ryzyka opóźnień. Inną godną uwagi innowacją po stronie korporacyjnej jest **aplikacja CitiMobilePass, czyli łatwy, szybki i bezpieczny sposób potwierdzania operacji realizowanych w serwisie transakcyjnym CitiDirect.** Wśród klientów posiadających MobilePass po niecałych dwóch miesiącach aktywnie korzysta z niego już ponad 40 proc.

W obszarze bankowości detalicznej **Citi Handlowy rozwija Bankowy Ekosystem Smart, który jako pierwszy na rynku zaczął budować cztery lata temu w reakcji na zmieniające się potrzeby klientów oraz ewolucję technologiczną.** W listopadzie 2016 roku **Citi Handlowy wystartował z punktami mobilnej sprzedaży i obsługi Smart Mini.** To formaty, które mają dosłownie „podażać” za klientami, wykorzystując krótkoterminowy potencjał sprzedażowy różnych lokalizacji. W zlokalizowanym na zaledwie 12 metrach kwadratowych punkcie Citi Handlowy udostępnił

Citi Handlowy nr 1 w konkursie Ministerstwa Finansów na pełnienie funkcji Dealera Skarbowych Papierów Wartościowych

w pełni funkcjonalną placówkę. Punkty Smart Mini są w pełni mobilne, a ich funkcjonalności i konstrukcja pozwalają przenieść je w ciągu 2-3 dni w dowolne miejsce w Polsce.

W 2016 roku wzrosła rola sprzedaży przez Internet: o 47 proc. w porównaniu do 2015 roku wzrosła sprzedaż kart kredytowych, a o 147 proc. wzrosła sprzedaż pożyczek i produktów ratalnych.

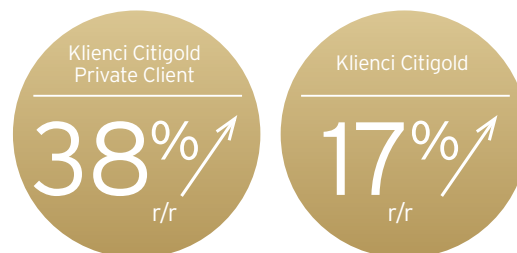
Podobnie wyglądają rezultaty mobilnych sprzedawców Citi Handlowy, czyli Universal Bankers (obecnie ponad 100 osób), gdzie sprzedaż kart kredytowych odnotowała 121-procentowy wzrost rok do roku. Wzrosła też akwizycja kart kredytowych we wszystkich kanałach dystrybucji: w porównaniu z rokiem 2015 aż o 36 proc. Tak znaczny wzrost był efektem intensywnych działań Banku w zakresie akwizycji poprzez uatrakcyjnienie oferty kart kredytowych. **Citi Handlowy zajął także drugie miejsce w rankingu czarnych kart kredytowych przygotowanym przez magazyn Forbes.**

Na koniec 2016 roku Citi Handlowy był na finalnym etapie wdrażania nowej wersji serwisu transakcyjnego Citibank® Online dla klientów detalicznych. Projekt powstawał w ścisłej współpracy z klientami (m.in. poprzez grupy fokusowe i testowanie). Platformę cechuje nowoczesny i intuicyjny design, technologia RWD (Responsive Web Design), dająca możliwość swobodnego korzystania na urządzeniach mobilnych oraz wiele innych innowacyjnych funkcjonalności, które zostały udostępnione klientom w I kwartale 2017 roku.

Forbes docenił też po raz kolejny bankowość prywatną Citi Handlowy, która uzyskała najwyższą ocenę w prestiżowym ratingu przygotowywanym przez ten magazyn. Citi Handlowy - mając na uwadze dynamikę wzrostu segmentu private banking - w grudniu 2015 jako pierwszy na rynku bankowym wprowadził dla klientów z portfelem 3 mln zł ofertę Citigold Private Client.

W porównaniu z rokiem 2015 Bank odnotował wzrost liczby klientów z segmentu Citigold Private Client o 38 proc. i Citigold o 17 proc.

Bardzo wysokie oceny klientów Citi Handlowy potwierdzają oceny typu NPS (Net Promoter Score), które wynoszą 30 proc. dla systemu bankowości online (Citibank® Online) oraz 56 proc. dla Citiphone. Oba wskaźniki odnotowały wzrost w ujęciu rocznym o 10 pp. **Dom Maklerski Citi Handlowy utrzymał w minionym roku wiodącą pozycję na rynku. Jego udział w obrotach akcjami na Rynku Głównym wyniósł 10,3 proc. co było wynikiem najlepszym na rynku.**

Na koniec 2016 roku pełnił funkcję animatora rynku dla 64 spółek (w tym 20 z WIG20 i 38 z mWIG40), co stanowi prawie 19 proc. akcji notowanych na rynku podstawowym. Ponadto współprowadził księgę popytu w procesie sprzedaży akcji spółki Pekao S.A. przez UniCredit S.p.A. (wartość transakcji 3,3 mld zł), pełnił funkcję podmiotu pośredniczącego w procesie zaproszenia do składania ofert sprzedaży akcji transzsy drugiej i trzeciej w ramach programu skupu akcji własnych przez Stalprodukt S.A. (transakcje o łącznej wartości ok. 180 mln zł) oraz pośredniczył w wezwaniu oraz przymusowym wykupie akcji spółki DTP na rzecz PRAGroup Polska sp. z o.o. (174,5 mln zł).

Naszą siłą są wykwalifikowani i utalentowani pracownicy. To oni - dzięki swojemu zaangażowaniu, doświadczeniu i talentom - tworzą tę wyjątkową organizację. Dlatego liczymy się z ich zdaniem, o które co roku pytamy w wewnętrznym badaniu „Głos Pracownika”. **W minionym roku aż 88 proc. badanych w sposób pozytywny wyraziło się na temat kultury etycznej naszej organizacji, a 81 proc. uważa, że wspiera się w niej różnorodność.** Dbając o naszych pracowników, tworzymy dla nich najlepsze warunki pracy, zwraca-

my uwagę na talenty i dbamy o ich rozwój na wszystkich szczeblach organizacji, oferując możliwości rozwoju zawodowego w globalnych strukturach Citi. To wszystko sprawia, że możemy cieszyć się opinią pracodawcy chętnie wybieranego przez potencjalnych pracowników (Employer of Choice).

Jesteśmy organizacją odpowiedzialną społecznie. **Po raz dziesiąty, i nieprzerwanie od pierwszej edycji, jesteśmy ujęci w prestiżowym zestawieniu RESPECT Index.**

Lista ta obejmuje notowane na GPW spółki, które działają zgodnie z najlepszymi standardami zarządzania w zakresie ładu korporacyjnego, ładu informacyjnego i relacji z inwestorami, a także z uwzględnieniem czynników ekologicznych, społecznych i ekonomicznych.

Od 2014 roku Citi Handlowy jest też członkiem prestiżowego MSCI Global Sustainability Index - indeksu spółek o wysokich standardach w obszarach ładu korporacyjnego, ochrony środowiska i społecznej odpowiedzialności biznesu.

Wyrazem naszej społecznej odpowiedzialności są największe w kraju ogólnopolskie i lokalne programy edukacyjne i projekty społeczne, które realizujemy za pośrednictwem **Fundacji Kronenberga przy Citi Handlowy, która w 2016 roku obchodziła jubileusz 20-lecia, oraz przy wsparciu Citi Foundation.**

Działania te w realny sposób rozwijają lokalną przedsiębiorczość i wspierają edukację finansową młodych osób. **W ramach koordynowanego przez Fundację Kronenberga Programu Wolontariatu Pracowniczego nasi wolontariusze dotarli z pomocą do ponad 33 000 potrzebujących, realizując rekordową liczbę 256 projektów.**

To jeden z największych i najlepiej postrzeganych programów wolontariackich w kraju. Jako lider i innowator nie tylko w dziedzinie bankowości, ale także w obszarze CSR, uwzględniamy dynamikę zmian warunków społecznych i technologicznych, promując inicjatywy środowiska start-upowego, a także młodych ludzi rozwijających własne pomysły biznesowe i kobiet chcących prowadzić własne firmy.

Składając na Państwa ręce niniejszy raport roczny za rok 2016, jeszcze raz pragnę podkreślić szczególny wkład naszych pracowników w wyniki i osiągnięcia Grupy Banku Handlowego w Warszawie S.A. oraz podziękować za zaangażowanie i zaufanie, którym obdarzyli nas nasi klienci i akcjonariusze. Słowa uznania za wsparcie dla realizowanej przez Grupę strategii przekazuję również Członkom Rady Nadzorczej - w imieniu swoim i całego Zarządu.

Z poważaniem,

A handwritten signature in blue ink that reads "Sławomir S. Sikora".

Sławomir S. Sikora
Prezes Zarządu
Banku Handlowego w Warszawie S.A.

Spis treści:

• Sprawozdanie niezależnego biegłego rewidenta	3
• Raport z badania skonsolidowanego sprawozdania	7
• Wybrane dane finansowe	19
• Roczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe	21
• Sprawozdanie z działalności	99

Sprawozdanie niezależnego biegłego rewidenta

Sprawozdanie niezależnego biegłego rewidenta

Dla Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy i Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A.

Sprawozdanie z badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Przeprowadziliśmy badanie załączonego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. (zwanej dalej „Grupą”), w której jednostką dominującą jest Bank Handlowy w Warszawie S.A. z siedzibą w Warszawie, przy ulicy Senatorskiej 16, obejmującego skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej sporządzone na dzień 31 grudnia 2016 r., skonsolidowany rachunek zysków i strat, skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów, skonsolidowane sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym i skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2016 r. oraz informację dodatkową o przyjętych zasadach rachunkowości i inne informacje objaśniające.

Odpowiedzialność Zarządu oraz członków Rady Nadzorczej

Zarząd Jednostki dominującej jest odpowiedzialny za sporządzenie, na podstawie prawidłowo prowadzonej dokumentacji konsolidacyjnej, skonsolidowanego sprawozdania finansowego i za jego rzetelną prezentację zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej zatwierdzonymi przez Unię Europejską oraz innymi obowiązującymi przepisami prawa. Zarząd Jednostki dominującej jest również odpowiedzialny za kontrolę wewnętrzną, którą uznaje za niezbędną dla sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego niezawierającego istotnego zniekształcenia spowodowanego oszustwem lub błędem.

Zarząd oraz członkowie Rady Nadzorczej Jednostki dominującej są zobowiązani do zapewnienia, aby skonsolidowane sprawozdanie finansowe spełniało wymagania przewidziane w ustawie z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości („Ustawa o rachunkowości” - Dz. U. z 2016 r., poz. 1047, z późn. zm.).

Odpowiedzialność biegłego rewidenta

Jesteśmy odpowiedzialni za wyrażenie opinii o tym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym na podstawie przeprowadzonego przez nas badania.

Badanie przeprowadziliśmy stosownie do postanowień rozdziału 7 Ustawy o rachunkowości oraz zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Badania przyjętymi jako Krajowe Standardy Rewizji Finansowej uchwałą Krajowej Rady Biegłych Rewidentów z dnia 10 lutego 2015 r. Standardy te wymagają przestrzegania wymogów etycznych oraz zaplanowania i przeprowadzenia badania w taki sposób, aby uzyskać wystarczającą pewność, że skonsolidowane sprawozdanie finansowe nie zawiera istotnego zniekształcenia.

Badanie polegało na przeprowadzeniu procedur służących uzyskaniu dowodów badania kwot i ujawnień w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym. Dobór procedur zależy od osądu biegłego rewidenta, w tym od oceny ryzyka istotnego zniekształcenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego spowodowanego oszustwem lub błędem. Dokonując oceny tego ryzyka, biegły rewident bierze pod uwagę działanie kontroli wewnętrznej, w zakresie dotyczącym sporządzenia i rzetelnej prezentacji przez Grupę skonsolidowanego sprawozdania finansowego, w celu zaprojektowania odpowiednich w danych okolicznościach procedur badania, nie zaś wyrażenia opinii o skuteczności kontroli wewnętrznej Grupy. Badanie obejmuje także ocenę odpowiedniości przyjętych zasad (polityki) rachunkowości, racjonalności ustalonych przez kierownictwo wartości szacunkowych, jak również ocenę ogólnej prezentacji skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Uważamy, że uzyskane przez nas dowody badania stanowią wystarczającą i odpowiednią podstawę do wyrażenia opinii z badania.

PricewaterhouseCoopers Sp. z o.o., Al. Armii Ludowej 14, 00-638 Warszawa, Polska, T: +48 (22) 746 4000, F: +48 (22) 742 4040, www.pwc.com

PricewaterhouseCoopers Sp. z o.o. wpisana jest do Krajowego Rejestru Sądowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy, pod numerem KRS 0000044655, NIP 526-021-02-28. Kapitał zakładowy wynosi 10.363.900 złotych. Siedzibą Spółki jest Warszawa, Al. Armii Ludowej 14.

Opinia

Naszym zdaniem, załączone skonsolidowane sprawozdanie finansowe:

- przekazuje rzetelny i jasny obraz sytuacji majątkowej i finansowej Grupy na dzień 31 grudnia 2016 r. oraz jej wynik finansowy i przepływy pieniężne za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2016 r. zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej zatwierdzonymi przez Unię Europejską i przyjętymi zasadami (polityką) rachunkowości;
- jest zgodne w formie i treści z obowiązującymi Grupę przepisami prawa, w tym z wymogami Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim („Rozporządzenie” - Dz. U. z 2014 r., poz. 133, z późn. zm.);
- zostało sporządzone na podstawie prawidłowo prowadzonej dokumentacji konsolidacyjnej.

Sprawozdanie na temat innych wymogów prawa i regulacji

Opinia na temat sprawozdania z działalności

Nasza opinia z badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego nie obejmuje sprawozdania z działalności Grupy.

Za sporządzenie sprawozdania z działalności zgodnie z Ustawą o rachunkowości, Rozporządzeniem oraz ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. prawo bankowe („Prawo bankowe” - Dz. U. z 2016 r., poz. 1988, z późn. zm.) odpowiedzialny jest Zarząd Jednostki dominującej. Ponadto, Zarząd oraz członkowie Rady Nadzorczej są zobowiązani do zapewnienia, aby sprawozdanie z działalności spełniało wymagania przewidziane w Ustawie o rachunkowości.

Naszym obowiązkiem było, w związku z przeprowadzonym badaniem skonsolidowanego sprawozdania finansowego, zapoznanie się z treścią sprawozdania z działalności i rozważenie czy informacje w nim zawarte uwzględniają postanowienia art. 49 Ustawy o rachunkowości oraz Rozporządzenia i czy są one zgodne z informacjami zawartymi w załączonym sprawozdaniu finansowym. Naszym obowiązkiem było także rozważenie, w oparciu o naszą wiedzę o jednostce, Grupie i ich otoczeniu uzyskaną w trakcie badania sprawozdania finansowego i skonsolidowanego sprawozdania finansowego, czy sprawozdanie z działalności nie zawiera istotnych zniekształceń. Ponadto, zgodnie z wymogami art. 111 a ust. 3 Prawa bankowego naszym obowiązkiem było zbadanie informacji finansowych zawartych w sekcji IV

„Podstawowe dane finansowe Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.” sprawozdania z działalności Banku oraz Grupy Kapitałowej. Badanie to przeprowadziliśmy zgodnie z zakresem opisanym w paragrafie Odpowiedzialność biegłego rewidenta powyżej.

Naszym zdaniem, informacje zawarte w sprawozdaniu z działalności Grupy za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2016 r. uwzględniają postanowienia art. 49 Ustawy o rachunkowości, Rozporządzenia oraz Prawa bankowego i są zgodne z informacjami zawartymi w zbadanym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Ponadto, w świetle wiedzy o Grupie i jej otoczeniu uzyskanej podczas naszego badania nie stwierdziliśmy w sprawozdaniu z działalności Grupy istotnych zniekształceń.

W związku z przeprowadzonym badaniem skonsolidowanego sprawozdania finansowego, naszym obowiązkiem było również zapoznanie się z oświadczeniem Grupy o stosowaniu ładu korporacyjnego stanowiącym wyodrębnioną część sprawozdania z działalności. Naszym zdaniem, w oświadczeniu tym Grupa

zawarła informacje wymagane zgodnie z zakresem określonym w Rozporządzeniu, a informacje wskazane w Rozporządzeniu są zgodne z mającymi zastosowanie przepisami oraz z informacjami zawartymi w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Przeprowadzający badanie w imieniu PricewaterhouseCoopers Sp. z o.o., spółki wpisanej na listę podmiotów uprawnionych do badania sprawozdań finansowych pod numerem 144:

Adam Celiński
Kluczowy Biegły Rewident
Numer ewidencyjny 90033

Warszawa, 21 marca 2017 r.

**Grupa Kapitałowa Banku Handlowego
w Warszawie S.A.**

**Raport z badania skonsolidowanego
sprawozdania finansowego za rok
obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia
2016 r.**

**Dla Walnego Zgromadzenia
Akcjonariuszy i Rady Nadzorczej
Banku Handlowego w Warszawie S.A.**

I.	Ogólna charakterystyka Grupy	12
II.	Informacje dotyczące przeprowadzonego badania	13
III.	Charakterystyka wyników, sytuacji finansowej Grupy oraz istotnych pozycji skonsolidowanego sprawozdania finansowego	14
IV.	Stwierdzenia niezależnego biegłego rewidenta	18
V.	Informacje i uwagi końcowe	18

I. Ogólna charakterystyka Grupy

- a. Jednostką dominującą Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. („Grupa”) jest Bank Handlowy w Warszawie Spółka Akcyjna („Bank”, „Jednostka dominująca”) z siedzibą w Warszawie, ul. Senatorska 16.
- b. Jednostka dominująca została powołana aktem notarialnym z dnia 13 kwietnia 1870 r. Statut Banku sporządzono w formie aktu notarialnego w Kancelarii Notarialnej notariusza Andrzeja Przybyły w Warszawie w dniu 31 marca 1998 r. i zarejestrowano w repertorium A pod numerem 2189/98. W dniu 22 lutego 2001 r. Sąd Rejonowy w Warszawie XIX Wydział Gospodarczy

Krajowego Rejestru Sądowego dokonał wpisu Jednostki dominującej do Rejestru Przedsiębiorców pod numerem KRS 0000001538.

- c. Dla celów rozliczeń z tytułu podatków Jednostce dominującej nadano numer NIP 526-03-00-291. Dla celów statystycznych Jednostka dominująca otrzymała numer REGON 000013037.
- d. Kapitał zakładowy Jednostki dominującej na dzień 31 grudnia 2016 r. wynosił 522.638 tys. zł i składał się z 130.659.600 akcji zwykłych o wartości nominalnej 4,00 zł każda.
- e. Na 31 grudnia 2016 r. akcjonariuszami Jednostki dominującej byli:

Nazwa akcjonariusza	Liczba posiadanych akcji	Wartość nominalna posiadanych akcji (tys. zł)	Typ posiadanych akcji	% posiadanych głosów
Citibank Overseas Investment Corporation, USA	97.994.700	391.979	zwykłe	75,0
Pozostali akcjonariusze	32.664.900	130.659	zwykłe	25,0
	130.659.600	522.638		100,0

- f. W badanym okresie przedmiotem działalności Grupy było m.in.:
- przyjmowanie wkładów pieniężnych płatnych na żądanie lub z nadejściem oznaczonego terminu oraz prowadzenie rachunków tych wkładów;
 - prowadzenie innych rachunków bankowych;
 - przeprowadzanie rozliczeń pieniężnych;
 - udzielanie kredytów i pożyczek pieniężnych;

- udzielanie i potwierdzanie gwarancji bankowych oraz otwieranie i potwierdzanie akredytyw;
- wydawanie kart płatniczych oraz wykonywanie operacji przy ich użyciu;
- wykonywanie terminowych operacji finansowych;
- działalność maklerska;
- działalność leasingowa;
- działalność inwestycyjna.

g. W skład Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. na dzień 31 grudnia 2016 r. wchodziły następujące jednostki:

Nazwa jednostki	Charakterystyka powiązania kapitałowego (% własności pośrednio i bezpośrednio)	Metoda konsolidacji	Podmiot badający sprawozdanie finansowe	Rodzaj opinii	Dzień bilansowy, na który sporządzono sprawozdanie finansowe *
Bank Handlowy w Warszawie S.A.	jednostka dominująca	Nie dotyczy	PricewaterhouseCoopers Sp. z o.o.	bez zastrzeżeń	31 grudnia 2016 r.
Dom Maklerski Banku Handlowego S.A.	jednostka zależna (100,00%)	Pełna	PricewaterhouseCoopers Sp. z o.o.	w trakcie badania	31 grudnia 2016 r.
Handlowy-Leasing Sp. z o.o.	jednostka zależna (100,00%)	Pełna	PricewaterhouseCoopers Sp. z o.o.	w trakcie badania	31 grudnia 2016 r.
Handlowy Investments S.A.	jednostka zależna (100,00%)	Pełna	PricewaterhouseCoopers Société coopérative	w trakcie badania	28 lutego 2017 r. *
PPH Spomasz Sp. z o.o. w likwidacji	jednostka zależna (100,00%)	Pełna	Spółka nie podlegała badaniu	-	31 grudnia 2016 r.
Handlowy-Inwestycje Sp. z o.o.	jednostka zależna (100,00%)	Metoda praw własności	PricewaterhouseCoopers Sp. z o.o.	w trakcie badania	31 grudnia 2016 r.

* W przypadku Handlowy Investments S.A., spółki sporządzającej sprawozdanie finansowe na dzień bilansowy inny niż ten, na który sporządzone zostało skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy, uwzględniono odpowiednie wymogi Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej („MSSF”) zatwierdzonych przez Unię Europejską.

h. W roku obrotowym członkami Zarządu Jednostki dominującej byli:

Sławomir S. Sikora	Prezes Zarządu
Witold Zieliński	Wiceprezes Zarządu
Barbara Sobala	Wiceprezes Zarządu
Maciej Kropidłowski	Wiceprezes Zarządu
David Mouillé	Wiceprezes Zarządu
Czesław Piasek	Członek Zarządu
Katarzyna Majewska	Członek Zarządu od 11 stycznia 2016 r.

i. Jednostka dominująca jest emitentem papierów wartościowych dopuszczonych do obrotu na Gieldzie Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. i zgodnie z wymogami Ustawy o rachunkowości sporządza skonsolidowane sprawozdanie finansowe zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) zatwierdzonymi przez Unię Europejską.

Na podstawie zawodowego osądu ustalono i udokumentowano progę ilościową istotności, w tym ogólną istotność dla Grupy w odniesieniu do skonsolidowanego sprawozdania finansowego jako całości. Progi te, wraz z czynnikami jakościowymi wpłynęły na określenie zakresu badania oraz na rodzaj, czas i zasięg procedur badania, a także na ocenę wpływu zniekształceń, zarówno indywidualnie, jak i łącznie na skonsolidowane sprawozdanie finansowe jako całość. W związku z powyższym wszystkie stwierdzenia zawarte w sprawozdaniu biegłego rewidenta, w tym na temat innych wymogów prawa i regulacji, wyrażane są z uwzględnieniem poziomu istotności ustalonego zgodnie ze standardami badania i osądem biegłego rewidenta.

II. Informacje dotyczące przeprowadzonego badania

- a. Badanie skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2016 r. zostało przeprowadzone przez PricewaterhouseCoopers Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie, Al. Armii Ludowej 14, wpisaną na listę podmiotów uprawnionych do badania sprawozdań finansowych pod numerem 144. W imieniu podmiotu uprawnionego badanie przeprowadzone zostało pod nadzorem kluczowego biegłego rewidenta, biegłego rewidenta Grupy Adama Celińskiego (numer w rejestrze 90033).
- b. PricewaterhouseCoopers Sp. z o.o. została wybrana na biegłego rewidenta Grupy Uchwałą nr 5/VI/2016 Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A. z dnia 11 marca 2016 r. na podstawie paragrafu 18 Statutu Jednostki dominującej.
- c. PricewaterhouseCoopers Sp. z o.o. oraz kluczowy biegły rewident przeprowadzający badanie są niezależni od jednostek wchodzących w skład Grupy w rozumieniu art. 56 ust. 2-4 ustawy z dnia 7 maja 2009 r. o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz o nadzorze publicznym (Dz. U. z 2016 r., poz. 1000, z późn. zm.).
- d. Badanie przeprowadzono na podstawie umowy zawartej w dniu 25 maja 2016 r. w okresie:
 - badanie wstępne od 3 października do 31 grudnia 2016 r.;
 - badanie końcowe od 2 stycznia do 21 marca 2017 r.
- e. Badanie przeprowadzono zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Badania przyjętymi jako Krajowe Standardy Rewizji Finansowej uchwałą Krajowej Rady Biegłych Rewidentów z dnia 10 lutego 2015 r. Na zakres badania miał wpływ przyjęty poziom istotności. Zgodnie z powyższymi standardami badania koncepcja istotności stosowana jest przez biegłego rewidenta zarówno przy planowaniu i przeprowadzaniu badania, jak i przy ocenie wpływu rozpoznanych podczas badania zniekształceń oraz skorygowanych zniekształceń, jeśli występują, na skonsolidowane sprawozdanie finansowe, a także przy formułowaniu opinii w sprawozdaniu biegłego rewidenta.

Badanie zaprojektowane zostało w celu uzyskania wystarczającej pewności czy skonsolidowane sprawozdanie finansowe jako całość nie zawiera istotnego zniekształcenia. Zniekształcenia mogą powstać na skutek błędu lub oszustwa. Zniekształcenia są uważane za istotne, jeżeli można racjonalnie oczekiwać, że pojedynczo lub łącznie mogłyby wpłynąć na decyzje gospodarcze użytkowników podjęte na podstawie skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

III. Charakterystyka wyników, sytuacji finansowej Grupy oraz istotnych pozycji skonsolidowanego sprawozdania finansowego

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ na 31 grudnia 2016 r. (wybrane pozycje)

	31.12.2016 r. tys. zł	31.12.2015 r. tys. zł	Zmiana		Struktura	
			tys. zł	(%)	31.12.2016 r. (%)	31.12.2015 r. (%)
AKTYWA						
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	665.755	2.170.237	(1.504.482)	(69,3)	1,5	4,4
Należności od banków	587.087	757.103	(170.016)	(22,5)	1,3	1,5
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	3.781.405	6.987.284	(3.205.879)	(45,9)	8,4	14,1
Pochodne instrumenty zabezpieczające	12.244	1.795	10.449	582,1	-	-
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	19.072.371	18.351.259	721.112	3,9	42,2	37,1
Inwestycje kapitałowe wyceniane metodą praw własności	10.471	7.768	2.703	34,8	-	-
Inwestycje kapitałowe dostępne do sprzedaży	22.842	67.744	(44.902)	(66,3)	0,1	0,1
Należności od klientów	18.860.053	18.975.471	(115.418)	(0,6)	41,7	38,4
Rzeczowe aktywa trwałe	342.971	354.080	(11.109)	(3,1)	0,8	0,7
Wartości niematerialne	1.350.861	1.371.879	(21.018)	(1,5)	3,0	2,8
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	13.901	20.673	(6.772)	(32,8)	-	-
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	198.383	161.586	36.797	22,8	0,4	0,3
Inne aktywa	289.644	277.985	11.659	4,2	0,6	0,6
Aktywa trwałe przeznaczone do zbycia	1.928	1.928	-	-	-	-
AKTYWA RAZEM	45.209.916	49.506.792	(4.296.876)	(8,7)	100,0	100,0
ZOBOWIĄZANIA						
Zobowiązania wobec banków	2.310.742	6.963.561	(4.652.819)	(66,8)	5,1	14,1
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	1.305.614	3.247.523	(1.941.909)	(59,8)	2,9	6,6
Pochodne instrumenty zabezpieczające	39.897	112.383	(72.486)	(64,5)	0,1	0,2
Zobowiązania wobec klientów	33.936.511	31.586.303	2.350.208	7,4	75,0	63,8
Rezerwy	22.856	23.494	(638)	(2,7)	0,1	-
Inne zobowiązania	803.846	722.872	80.974	11,2	1,8	1,5
SUMA ZOBOWIĄZAŃ	38.419.466	42.656.136	(4.236.670)	(9,9)	85,0	86,2
KAPITAŁ WŁASNY	6.790.450	6.850.656	(60.206)	(0,9)	15,0	13,8
ZOBOWIĄZANIA I KAPITAŁ WŁASNY RAZEM	45.209.916	49.506.792	(4.296.876)	(8,7)	100,0	100,0

SKONSOLIDOWANY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2016 r.
(wybrane pozycje)

	2016 r. tys. zł	2015 r. tys. zł	Zmiana		Struktura	
			tys. zł	(%)	2016 r. (%)	2015 r. (%)
Przychody z tytułu odsetek i przychody o podobnym charakterze	1.258.604	1.232.413	26.191	2,1	52,1	51,1
Koszty odsetek i podobne koszty	(255.033)	(255.813)	780	(0,3)	15,5	15,8
Wynik z tytułu odsetek	1.003.571	976.600	26.971	2,8		
Przychody z tytułu opłat i prowizji	639.348	709.435	(70.087)	(9,9)	26,4	29,4
Koszty z tytułu opłat i prowizji	(78.119)	(78.085)	(34)	-	4,7	4,8
Wynik z tytułu opłat i prowizji	561.229	631.350	(70.121)	(11,1)		
Przychody z tytułu dywidend	8.050	7.382	668	9,0	0,3	0,3
Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji	347.197	293.118	54.079	18,4	14,4	12,1
Wynik na inwestycyjnych dłużnych papierach wartościowych dostępnych do sprzedaży	44.746	145.246	(100.500)	(69,2)	1,9	6,0
Wynik na inwestycyjnych instrumentach kapitałowych dostępnych do sprzedaży	95.913	2.232	93.681	4.197,2	4,0	0,1
Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	9.553	7.949	1.604	20,2	0,4	0,3
Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych	11.205	(12.170)	23.375	(192,1)	0,5	0,7
Koszty działania i koszty ogólnego zarządu	(1.132.301)	(1.207.875)	75.574	(6,3)	68,6	74,4
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych	(69.922)	(70.422)	500	(0,7)	4,2	4,3
Wynik z tytułu zbycia pozostałych aktywów	116	102	14	13,7	-	-
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	(45.768)	17.202	(62.970)	(366,1)	2,8	0,7
Zysk operacyjny	833.589	790.714	42.875	5,4		
Udział w zyskach netto podmiotów wycenianych metodą praw własności	50	61	(11)	(18,0)	-	-
Podatek od niektórych instytucji finansowych	(69.311)	-	(69.311)	-	4,2	-
Zysk brutto	764.328	790.775	(26.447)	(3,3)		
Podatek dochodowy	(162.748)	(164.356)	1.608	(1,0)		
Zysk netto	601.580	626.419	(24.839)	(4,0)		
Przychody ogółem	2.414.782	2.415.140	(358)	-	100,0	100,0
Koszty ogółem	(1.650.454)	(1.624.365)	(26.089)	1,6	100,0	100,0
Zysk brutto	764.328	790.775	(26.447)	(3,3)		

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2016 r.

	2016 r. tys. zł	2015 r. tys. zł	Zmiana	
			tys. zł	(%)
Zysk netto	601.580	626.419	(24.839)	(4,0)
Pozostałe całkowite dochody, które mogą być przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat:				
Wycena aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży (netto)	(51.230)	(216.486)	165.256	(76,3)
Różnice kursowe	753	(6)	759	(12.650,0)
Pozostałe całkowite dochody, które nie mogą być przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat:				
Zyski/(straty) aktuarialne z wyceny programu określonych świadczeń (netto)	278	886	(608)	(68,6)
Pozostałe całkowite dochody po opodatkowaniu	(50.199)	(215.606)	165.407	(76,7)
Całkowite dochody ogółem	551.381	410.813	140.568	34,2

Wybrane wskaźniki charakteryzujące sytuację majątkową i finansową oraz wyniki finansowe Grupy

Działalność gospodarczą Grupy, jej wynik finansowy za rok obrotowy oraz sytuację majątkową i finansową na dzień bilansowy w porównaniu do okresu poprzedzającego charakteryzują następujące wskaźniki:

	2016 r.	2015 r.
Wskaźniki rentowności		
Wskaźnik zwrotu z kapitału (zysk netto / średnie aktywa netto) (1)	8,8%	8,8%
Wskaźnik zwrotu z aktywów (zysk netto / średni stan aktywów) (1)	1,3%	1,3%
Marża odsetkowa (przychody z tytułu odsetek / średni stan aktywów pracujących) - (koszty z tytułu odsetek / średni stan zobowiązań odsetkowych) (1) (3)	2,2%	2,0%
Stopa przychodu odsetkowego z aktywów pracujących (przychody z tytułu odsetek / średnie aktywa pracujące) (1) (3)	2,8%	2,6%
Wskaźnik kosztów do przychodów (suma kosztów działania i kosztów ogólnego zarządu oraz amortyzacji rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych / wynik na działalności bankowej) (2)	57,8%	62,3%
Cena środków obcych (koszty z tytułu odsetek / średnie zobowiązania odsetkowe) (1)	0,6%	0,6%
	31.12.2016 r.	31.12.2015 r.
Wskaźniki jakości aktywów		
Udział należności od klientów z rozpoznaną utratą wartości w portfelu należności od klientów brutto	3,3%	3,6%
Pokrycie kredytów i pożyczek bez utraty wartości odpisami	0,4%	0,3%
Pokrycie kredytów i pożyczek z rozpoznaną utratą wartości odpisami	76,4%	74,4%
Inne wskaźniki		
Współczynnik kapitałowy (TCR) (4)	17,4%	17,1%
Kapitał podstawowy Tier I (tys. zł)	4.796.869	4.781.008
Całkowity regulacyjny wymóg kapitałowy (tys. zł)	2.199.922	2.238.956

1. Stany średnie pozycji bilansowych obliczono na podstawie stanu poszczególnych pozycji na początku i końcu bieżącego okresu oraz poprzedniego roku obrotowego.

2. Wynik na działalności bankowej rozumiany jako zysk operacyjny pomniejszony o koszty działania i koszty ogólnego zarządu, amortyzację rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych oraz wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne.

3. Aktywa pracujące definiowane są jako środki w banku centralnym (bez kasy), należności od banków i klientów oraz papiery wartościowe i instrumenty pochodne.

4. Współczynnik obliczony według zasad obowiązujących w danym okresie sprawozdawczym na dzień 31 grudnia 2016 r. oraz 31 grudnia 2015 r. według zasad określonych w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 („CRR”).

Przedstawione powyżej wskaźniki wyliczono na podstawie skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Celem badania nie było przedstawienie Grupy w kontekście wyników działalności i osiągniętych wskaźników. Szczegółowa interpretacja wskaźników wymaga pogłębionej analizy działalności Grupy i jej uwarunkowań.

Poniższe komentarze przedstawiono w oparciu o wiedzę uzyskaną podczas badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

W badanym okresie niżej opisane zjawiska miały istotny wpływ na wynik finansowy oraz sytuację majątkową i finansową Grupy:

- Na koniec roku obrotowego aktywa Grupy wyniosły 45.209.916 tys. zł. W ciągu roku suma bilansowa zmniejszyła się o 4.296.876 tys. zł, tj. o 8,7%.
- Podstawowym źródłem finansowania aktywów na koniec 2016 r. były zobowiązania wobec klientów. Na dzień 31 grudnia 2016 r. zobowiązania wobec klientów wyniosły 33.936.511 tys. zł i stanowiły 75,0% sumy bilansowej - udział ten był wyższy o 11,2 p.p. w porównaniu do stanu na 31 grudnia 2015 r. Wzrost salda zobowiązań wobec klientów w porównaniu do roku poprzedniego o 2.350.208 tys. zł (tj. o 7,4%) wynikał głównie ze zwiększenia stanu depozytów podmiotów sektora finansowego o kwotę 1.314.994 tys. zł oraz depozytów sektora niefinansowego o kwotę 1.228.472 tys. zł.
- Na dzień bilansowy wartość zobowiązań wobec banków wyniosła 2.310.742 tys. zł, co stanowiło spadek o 4.652.819 tys. zł, tj. o 66,8% w porównaniu do roku poprzedniego. Był on spowodowany przede wszystkim zmniejszeniem salda depozytów terminowych (o kwotę 3.957.173 tys. zł, tj. o 88,7%) oraz spadkiem stanu zobowiązań z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu (o kwotę 1.411.084 tys. zł, tj. o 86,9%). Jednocześnie zwiększeniu uległo saldo zobowiązań na rachunkach bieżących (o kwotę 785.607 tys. zł, tj. o 115,3%). Saldo depozytów terminowych od jednostek powiązanych zmniejszyło się o kwotę 3.563.657 tys. zł, tj. o 93,8%, w stosunku do końca roku poprzedniego.
- Kapitał własny na dzień 31 grudnia 2016 r. wyniósł 6.790.450 tys. zł. Zmniejszenie salda kapitału własnego o 60.206 tys. zł, tj. o 0,9% w porównaniu do roku poprzedniego było spowodowane głównie:
 - wypłaceniem przez Jednostkę dominującą dywidendy z zysku w kwocie 611.587 tys. zł;
 - wygenerowaniem przez Grupę zysku netto w kwocie 601.580 tys. zł w badanym roku obrotowym;
 - zmniejszeniem salda kapitału z aktualizacji wyceny z tytułu wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży (netto) o kwotę 51.230 tys. zł.
- Na dzień 31 grudnia 2016 r. saldo należności od klientów netto wyniosło 18.860.053 tys. zł, co stanowiło spadek o 115.418 tys. zł, tj. o 0,6% w porównaniu do roku poprzedniego. W saldzie należności od klientów netto 99,7% wartości stanowiły należności Banku. Wartość brutto portfela kredytowego wyniosła na koniec 2016 r. 19.423.474 tys. zł i obejmowała głównie kredyty i pożyczki udzielone podmiotom sektora niefinansowego w kwocie brutto 16.051.239 tys. zł, nienotowane dłużne papiery wartościowe od podmiotów sektora finansowego w kwocie brutto 1.199.671 tys. zł (papiery sekurytyzacyjne) oraz skupione wierzytelności w ramach należności od podmiotów sektora niefinansowego w kwocie brutto 1.116.054 tys. zł. Spadek salda należności od klientów spowodowany był głównie zmniejszeniem należności od podmiotów sektora finansowego z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu o kwotę 1.356.247 tys. zł brutto (brak salda na koniec 2016 r.).
- Wartość odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości należności od klientów zmniejszyła się o 21.985 tys. zł, tj. o 3,8% i na dzień 31 grudnia 2016 r. wyniosła 563.421 tys. zł (odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości należności Banku stanowiły

99,3% wartości całego salda). Spadek ten wynikał przede wszystkim ze zmniejszenia się odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości należności ocenianych indywidualnie (spadek o 40.727 tys. zł, tj. o 13,7%). Równocześnie na dzień 31 grudnia 2016 r. udział kredytów z rozpoznaną utratą wartości w całości salda kredytów i pożyczek spadł o 0,3 p.p. i wyniósł 3,3%. Wskaźnik pokrycia odpisami aktualizującymi należności kredytowych ze stwierdzoną utratą wartości wyniósł 76,4% i wzrósł w porównaniu do końca 2015 r. o 2,0 p.p.

- Saldo należności od banków na koniec badanego okresu wyniosło 587.087 tys. zł i zmniejszyło się o 170.016 tys. zł, tj. o 22,5% głównie w rezultacie spadku wartości środków na rachunkach bieżących (spadek o kwotę brutto 175.546 tys. zł) oraz zmniejszenia salda lokat stanowiących zabezpieczenie operacji instrumentami pochodnymi i transakcji giełdowych (spadek o kwotę brutto 127.472 tys. zł), przy jednoczesnym zwiększeniu salda należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu (wzrost o kwotę brutto 203.117 tys. zł).
- Saldo dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży na dzień 31 grudnia 2016 r. wyniosło 19.072.371 tys. zł i stanowiło 42,2% sumy bilansowej. Wzrost salda o 721.112 tys. zł, tj. o 3,9% wynikał z nabycia portfela bonów pieniężnych wyemitowanych przez Narodowy Bank Polski o wartości 2.239.715 tys. zł. Jednocześnie portfel obligacji emitowanych przez banki zmniejszył się o kwotę 1.442.623 tys. zł.
- Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu na dzień 31 grudnia 2016 r. wyniosły 3.781.405 tys. zł i obejmowały głównie obligacje wyemitowane przez rządy centralne w kwocie 2.546.247 tys. zł oraz instrumenty pochodne w kwocie 1.167.134 tys. zł. Saldo obligacji wyemitowanych przez rządy centralne zmniejszyło się o 1.733.393 tys. zł, tj. o 40,5%, a wycena instrumentów pochodnych zmniejszyła się o 1.099.998 tys. zł, tj. o 48,5%.
- Saldo wyceny instrumentów pochodnych na dzień 31 grudnia 2016 r. zarówno po stronie aktywów (aktywa finansowe przeznaczone do obrotu), jak i zobowiązań (zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu) spadło przede wszystkim na skutek zmniejszenia się wartości oraz ilości otwartych na dzień bilansowy swapów odsetkowych (spadek o 1.057.803 tys. zł, tj. o 69,0% po stronie aktywów oraz o 1.105.383 tys. zł, tj. o 67,5% po stronie zobowiązań). Spadek wartości oraz ilości kontraktów wynikał w szczególności z faktu, iż Bank okresowo przeprowadza kompresję portfeli transakcji na instrumentach pochodnych, zgodnie z zalecaniami Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE nr 648/2012 z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie instrumentów pochodnych będących przedmiotem obrotu poza rynkiem regulowanym, kontrahentów centralnych i repozytoriów transakcji (Rozporządzenie EMIR).
- W pierwszym półroczu 2016 r. Zarząd Banku otrzymał informację dotyczącą ostatecznej alokacji rozliczenia transakcji przejęcia VISA Europe Limited przez Visa Inc. Wartość netto akcji uprzywilejowanych po uwzględnieniu dyskonta na dzień 31 grudnia 2016 r. wynosi 18.965 tys. zł i została wykazana jako kwota aktywów finansowych klasyfikowanych do poziomu III wartości godziwej.
- Kapitał z aktualizacji wyceny na dzień 31 grudnia 2016 r. miał wartość ujemną i wyniósł 214.843 tys. zł (na koniec 2015 r. kapitał z aktualizacji wyceny miał również wartość ujemną w wysokości 163.613 tys. zł). Zmniejszenie wartości kapitału z aktualizacji wyceny było spowodowane przede wszystkim zmianą wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży.
- Zysk brutto w badanym roku wyniósł 764.328 tys. zł i był niższy od zysku brutto w 2015 r. o 26.447 tys. zł, tj. 3,3%. W kwocie zysku Grupy, 95,8% jego wartości, tj. 732.135 tys. zł, stanowił zysk brutto Banku. Na wartość tego wyniku złożyły się przede wszystkim: wynik z tytułu odsetek w kwocie 1.003.571 tys. zł, wynik z tytułu opłat i prowizji w kwocie 561.229 tys. zł oraz wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji w kwocie

347.197 tys. zł, pomniejszone głównie o koszty działania i koszty ogólnego zarządu w kwocie 1.132.301 tys. zł. W 2016 r. podatek od niektórych instytucji finansowych wyniósł 69.311 tys. zł (w 2015 r. brak obciążenia).

- Wynik z tytułu odsetek wyniósł 1.003.571 tys. zł i uległ zwiększeniu o 26.971 tys. zł, tj. o 2,8% w porównaniu do roku poprzedniego. Zwiększenie wyniku z tytułu odsetek spowodowane było wzrostem przychodów z tytułu odsetek i przychodów o podobnym charakterze o 26.191 tys. zł, przy jednoczesnym zmniejszeniu kosztów odsetek i podobnych kosztów o 780 tys. zł w porównaniu do poprzedniego roku. Największe zmiany przychodów z tytułu odsetek i przychodów o podobnym charakterze wystąpiły na przychodach z tytułu odsetek od należności od klientów (wzrost o 59.032 tys. zł, tj. o 7,6%) oraz przychodach z tytułu dłużnych papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu (spadek o 25.265 tys. zł, tj. o 34,4%).
- Wynik z tytułu opłat i prowizji wyniósł w badanym roku 561.229 tys. zł i był niższy o 70.121 tys. zł, tj. o 11,1% w porównaniu z rokiem poprzednim. Spadek ten wynikał głównie ze zmniejszenia przychodów z tytułu opłat i prowizji o 70.087 tys. zł, głównie na skutek spadku przychodów z tytułu pośrednictwa w sprzedaży produktów ubezpieczeniowych i inwestycyjnych o kwotę 40.092 tys. zł oraz przychodów z tytułu kart płatniczych i kredytowych o kwotę 29.089 tys. zł. Jednocześnie koszty z tytułu opłat i prowizji zwiększyły się o 34 tys. zł.
- Koszty działania i koszty ogólnego zarządu w badanym roku wyniosły 1.132.301 tys. zł (w tym koszty ogólnoadministracyjne 579.583 tys. zł i koszty pracownicze 552.718 tys. zł) i spadły o 75.574 tys. zł, tj. o 6,3% w porównaniu do roku poprzedniego. Spadek salda omawianej pozycji wynikał przede wszystkim ze zmniejszenia kosztów na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego o kwotę 55.864 tys. zł. Koszty pracownicze spadły o 13.045 tys. zł (tj. o 2,3%).
- Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne był w badanym roku ujemny i wyniósł 45.768 tys. zł (w 2015 r. wynik był dodatni i wyniósł 17.202 tys. zł).
- W rezultacie Grupa osiągnęła zysk netto w badanym roku w kwocie 601.580 tys. zł, który był niższy o 24.839 tys. zł, tj. o 4,0% w porównaniu do roku poprzedniego.

IV. Stwierdzenia niezależnego biegłego rewidenta

- Zarząd Jednostki dominującej przedstawił w toku badania żądane informacje, wyjaśnienia i oświadczenia oraz przedłożył oświadczenie o kompletnym ujęciu danych w dokumentacji konsolidacyjnej oraz wykazaniu wszelkich zobowiązań warunkowych, a także poinformował o istotnych zdarzeniach, które nastąpiły po dniu bilansowym do dnia złożenia oświadczenia.
- Zakres badania nie był ograniczony.
- We wszystkich istotnych aspektach konsolidacja kapitałów została przeprowadzona prawidłowo.
- Wyłączenia wzajemnych rozrachunków (należności i zobowiązań) oraz obrotów wewnętrznych (przychodów i kosztów) jednostek objętych konsolidacją zostały dokonane we wszystkich istotnych aspektach zgodnie z MSSF zatwierdzonymi przez Unię Europejską.
- Wyłączenia wyników niezrealizowanych przez jednostki objęte konsolidacją, zawartych w wartości aktywów oraz z tytułu dywidend zostały dokonane we wszystkich istotnych aspektach zgodnie z MSSF zatwierdzonymi przez Unię Europejską.
- Dokumentacja konsolidacyjna była kompletna i poprawna, a sposób jej przechowywania zapewnia właściwą ochronę.

- g. Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2015 r. zostało zatwierdzone Uchwałą nr 5/2016 Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy Jednostki dominującej z dnia 21 czerwca 2016 r. oraz złożone w Krajowym Rejestrze Sądowym w Warszawie w dniu 27 czerwca 2016 r.
- h. Podczas przeprowadzonego badania nie stwierdziliśmy przypadków niestosowania się przez Bank w okresie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia niniejszego raportu do obowiązujących zasad w zakresie ostrożności. Na dzień 31 grudnia 2016 r. przewidziane były przepisami Prawa Bankowego, uchwałami Zarządu Narodowego Banku Polskiego, uchwałami Komisji Nadzoru Finansowego oraz Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 ("CRR") i wydanych na podstawie tego rozporządzenia rozporządzeń Komisji (UE) zasady ostrożności dotyczące:
 - koncentracji ryzyka kredytowego,
 - koncentracji udziałów kapitałowych,
 - kwalifikacji kredytów oraz udzielonych gwarancji i poręczeń do grup ryzyka i tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków,
 - płynności,
 - wysokości rezerwy obowiązkowej,
 - adekwatności kapitałowej.
- i. Łączny współczynnik kapitałowy (TCR) wynoszący na dzień bilansowy 17,44% został ustalony prawidłowo zgodnie z CRR. Stwierdzenie to opieramy na przeliczeniu ilorazu funduszy własnych wynoszących 4.796.869 tys. zł i aktywów ważonych ryzykiem wynoszących 27.499.023 tys. zł wykazanych w formularzu COREP sporządzonym przez Bank na datę bilansową.
- j. Informacja dodatkowa przedstawia wszystkie istotne informacje określone przez MSSF zatwierdzone przez Unię Europejską.
- k. Informacje zawarte w sprawozdaniu z działalności Grupy za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2016 r. uwzględniają postanowienia Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz. U. z 2014 r. poz. 133, z późn. zm.) i są zgodne z informacjami przedstawionymi w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

V. Informacje i uwagi końcowe

Niniejszy raport został sporządzony w związku z badaniem skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A., w której jednostką dominującą jest Bank Handlowy w Warszawie S.A. z siedzibą w Warszawie przy ulicy Senatorskiej 16. Skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało podpisane przez Zarząd Jednostki dominującej dnia 21 marca 2017 r.

Raport powinien być czytany wraz ze Sprawozdaniem niezależnego biegłego rewidenta z dnia 21 marca 2017 r. dla Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy i Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A. zawierającym opinię bez zastrzeżeń dotyczącą wyżej opisanego skonsolidowanego sprawozdania finansowego. Opinia o skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym wyraża ogólny wniosek wynikający z przeprowadzonego badania. Wniosek ten nie stanowi sumy ocen wyników badania poszczególnych pozycji skonsolidowanego sprawozdania bądź zagadnień, ale zakłada nadanie poszczególnym ustaleniom

odpowiedniej wagi (istotności), uwzględniającej wpływ stwierdzonych faktów na rzetelność i prawidłowość skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Przeprowadzający badanie w imieniu PricewaterhouseCoopers Sp. z o.o., spółki wpisanej na listę podmiotów uprawnionych do badania sprawozdań finansowych pod numerem 144:

Adam Celiński

Biegły Rewident Grupy, Kluczowy Biegły Rewident

Numer ewidencyjny 90033

Warszawa, 21 marca 2017 r.

PricewaterhouseCoopers Sp. z o.o. wpisana jest do Krajowego Rejestru Sądowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy, pod numerem KRS 170000044655, NIP 526-021-02-28. Kapitał zakładowy wynosi 10.363.900 złotych. Siedzibą Spółki jest Warszawa, Al. Armii Ludowej 14.

Wybrane dane finansowe

WYBRANE DANE FINANSOWE	w tys. zł		w tys. euro**	
	2016	2015	2016	2015
Przychody z tytułu odsetek	1 258 604	1 232 413	287 635	294 497
Przychody z tytułu opłat i prowizji	639 348	709 435	146 113	169 527
Zysk brutto	764 328	790 775	174 676	188 964
Zysk netto	601 580	626 419	137 482	149 689
Całkowite dochody	551 381	410 813	126 010	98 168
Zmiana stanu środków pieniężnych	(1 681 470)	621 437	(384 275)	148 499
Aktywa razem	45 209 916	49 506 792	10 219 240	11 617 222
Zobowiązania wobec banków	2 310 742	6 963 561	522 320	1 634 063
Zobowiązania wobec klientów	33 936 511	31 586 303	7 671 002	7 412 015
Kapitał własny	6 790 450	6 850 656	1 534 912	1 607 569
Kapitał zakładowy	522 638	522 638	118 137	122 642
Liczba akcji (w szt.)	130 659 600	130 659 600	130 659 600	130 659 600
Wartość księgowa na jedną akcję (w zł/euro)	51,97	52,43	11,75	12,30
Łączny współczynnik wypłacalności (w %)	17,4	17,1	17,4	17,1
Zysk na jedną akcję zwykłą (w zł/euro)	4,60	4,79	1,05	1,15
Rozwodniony zysk na jedną akcję (w zł/euro)	4,60	4,79	1,05	1,15
Zadeklarowana lub wypłacona dywidenda na jedną akcję (w zł/euro)*	4,53	4,68	1,02	1,10

* Przedstawione wskaźniki dotyczą odpowiednio: zadeklarowanej dywidendy z podziału zysku za 2016 rok oraz wypłaconej w 2016 roku dywidendy z podziału zysku za 2015 rok.

** Kursy użyte do przeliczenia złotych na euro: pozycje skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej wg średniego kursu NBP na dzień 31 grudnia 2016 roku - 4,4240 zł (na dzień 31 grudnia 2015 roku: 4,2615 zł); pozycje skonsolidowanego rachunku zysków i strat, skonsolidowanego sprawozdania z całkowitych dochodów oraz skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych wg kursu stanowiącego średnią arytmetyczną kursów NBP na koniec każdego miesiąca 2016 roku - 4,3757 zł (2015 roku: 4,1848 zł).

W tak wymagającym kontekście rynkowym Grupa osiągnęła 602 mln zł skonsolidowanego zysku netto: wskaźniki ROTE 12,0 proc. i ROA 132 bps wobec sektora bankowego odpowiednio 7,9 proc. i 83 bps. Pozostajemy jednym z najbardziej stabilnych i silnych banków w Polsce. Wskaźnik Tier 1 dla Citi Handlowy wyniósł 17,4 proc. (analogicznie w całym sektorze 15,9 proc.). Dzięki temu spełniamy ogłoszone przez KNF na początku grudnia ubiegłego roku ogólne kryteria umożliwiające wypłatę dywidendy zgodnie z naszą strategią. Daje nam to pozycję instytucji wiarygodnej dla naszych akcjonariuszy, klientów i pracowników.

**Roczne Skonsolidowane Sprawozdanie
Finansowe Grupy Kapitałowej Banku
Handlowego w Warszawie S.A.
za rok obrotowy kończący się
31 grudnia 2016 roku**

Marzec 2017

Spis treści

Skonsolidowany rachunek zysków i strat	25
Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów	26
Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej	26
Skonsolidowane sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym	27
Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych	28
Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego	29
Informacje ogólne o Banku i Grupie Kapitałowej Banku („Grupa”)	29
Znaczące zasady rachunkowości	31
Sprawozdawczość dotycząca segmentów działalności	41
Wynik z tytułu odsetek	43
Wynik z tytułu opłat i prowizji	43
Przychody z tytułu dywidend	44
Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji	44
Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	44
Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych	45
Koszty działania i koszty ogólnego zarządu	45
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych	46
Wynik z tytułu zbycia pozostałych aktywów	46
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	46
Podatek dochodowy	47
Zysk przypadający na jedną akcję	48
Zestawienie zmian w pozostałych całkowitych dochodach	48
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	48
Należności od banków	48
Aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	49
Pochodne instrumenty zabezpieczające	51
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	51
Inwestycje kapitałowe wyceniane metodą praw własności	52
Inwestycje kapitałowe dostępne do sprzedaży	52
Należności od klientów	53
Rzeczowe aktywa trwałe	55
Wartości niematerialne	56
Test utraty wartości dla wartości firmy	57
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	58
Inne aktywa	60

Zobowiązania wobec banków	61
Zobowiązania wobec klientów	61
Rezerwy	61
Inne zobowiązania	62
Aktywa i zobowiązania finansowe według umownych terminów wymagalności/zapadalności	63
Kapitały	63
Transakcje repo oraz reverse repo	65
Kompensowanie należności i zobowiązań finansowych	66
Rachunkowość zabezpieczeń	66
Wartość godziwa	66
Zobowiązania warunkowe i sprawy sporne	70
Aktywa stanowiące zabezpieczenie	71
Działalność powiernicza	71
Leasing operacyjny	72
Sprawozdanie z przepływów pieniężnych	72
Transakcje z kluczowym personelem kierowniczym	72
Jednostki powiązane	73
Świadczenia na rzecz pracowników	74
Zarządzanie ryzykiem	78
Zdarzenia po dacie bilansowej	97

Skonsolidowany rachunek zysków i strat

Za okres w tys. zł	Nota	2016	2015
Przychody z tytułu odsetek i przychody o podobnym charakterze	4	1 258 604	1 232 413
Koszty odsetek i podobne koszty	4	(255 033)	(255 813)
Wynik z tytułu odsetek	4	1 003 571	976 600
Przychody z tytułu opłat i prowizji	5	639 348	709 435
Koszty z tytułu opłat i prowizji	5	(78 119)	(78 085)
Wynik z tytułu opłat i prowizji	5	561 229	631 350
Przychody z tytułu dywidend	6	8 050	7 382
Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji	7	347 197	293 118
Wynik na inwestycyjnych dłużnych papierach wartościowych dostępnych do sprzedaży		44 746	145 246
Wynik na inwestycyjnych instrumentach kapitałowych dostępnych do sprzedaży		95 913	2 232
Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	8	9 553	7 949
Pozostałe przychody operacyjne	9	40 134	40 139
Pozostałe koszty operacyjne	9	(28 929)	(52 309)
Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych	9	11 205	(12 170)
Koszty działania i koszty ogólnego zarządu	10	(1 132 301)	(1 207 875)
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych	11	(69 922)	(70 422)
Wynik z tytułu zbycia pozostałych aktywów	12	116	102
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	13	(45 768)	17 202
Zysk operacyjny		833 589	790 714
Udział w zyskach netto podmiotów wycenianych metodą praw własności		50	61
Podatek od niektórych instytucji finansowych		(69 311)	-
Zysk brutto		764 328	790 775
Podatek dochodowy	14	(162 748)	(164 356)
Zysk netto		601 580	626 419
W tym:			
Zysk netto należny udziałowcom jednostki dominującej		601 580	626 419
Średnia ważona liczba akcji zwykłych (w szt.)	15	130 659 600	130 659 600
Zysk na jedną akcję (w zł)	15	4,60	4,79
Rozwodniony zysk na jedną akcję (w zł)	15	4,60	4,79

Noty objaśniające zamieszczone na stronach 29-97 stanowią integralną część rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów

Za okres (w tys. zł)	Nota	2016	2015
Zysk netto		601 580	626 419
Pozostałe całkowite dochody, które mogą być przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat:			
Wycena aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży (netto)	16	(51 230)	(216 486)
Różnice kursowe		753	(6)
Pozostałe całkowite dochody, które nie mogą być przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat:			
Zyski aktuarialne z wyceny programu określonych świadczeń (netto)	16	278	886
Pozostałe całkowite dochody po opodatkowaniu		(50 199)	(215 606)
Całkowite dochody ogółem		551 381	410 813

W tym:

Całkowite dochody należne udziałowcom jednostki dominującej		551 381	410 813
---	--	---------	---------

Noty objaśniające zamieszczone na stronach 29-97 stanowią integralną część rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej

Stan na dzień (w tys. zł)	Nota	31.12.2016	31.12.2015
AKTYWA			
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	17	665 755	2 170 237
Należności od banków	18	587 087	757 103
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	19	3 781 405	6 987 284
Pochodne instrumenty zabezpieczające	20	12 244	1 795
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	21	19 072 371	18 351 259
Inwestycje kapitałowe wyceniane metodą praw własności	22	10 471	7 768
Inwestycje kapitałowe dostępne do sprzedaży	23	22 842	67 744
Należności od klientów	24	18 860 053	18 975 471
Rzeczowe aktywa trwałe	25	342 971	354 080
Wartości niematerialne	26	1 350 861	1 371 879
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego		13 901	20 673
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	28	198 383	161 586
Inne aktywa	29	289 644	277 985
Aktywa trwałe przeznaczone do zbycia		1 928	1 928
Aktywa razem		45 209 916	49 506 792
ZOBOWIĄZANIA			
Zobowiązania wobec banków	30	2 310 742	6 963 561
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	19	1 305 614	3 247 523
Pochodne instrumenty zabezpieczające	20	39 897	112 383
Zobowiązania wobec klientów	31	33 936 511	31 586 303
Rezerwy	32	22 856	23 494
Inne zobowiązania	33	803 846	722 872
Zobowiązania razem		38 419 466	42 656 136
KAPITAŁ WŁASNY			
Kapitał zakładowy	35	522 638	522 638
Kapitał zapasowy	35	3 003 082	3 001 525
Kapitał z aktualizacji wyceny	35	(214 843)	(163 613)
Pozostałe kapitały rezerwowe	35	2 885 044	2 869 509
Zyski zatrzymane		594 529	620 597
Kapitał własny razem		6 790 450	6 850 656
Zobowiązania i kapitał własny razem		45 209 916	49 506 792

Noty objaśniające zamieszczone na stronach 29-97 stanowią integralną część rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym

w tys. zł	Kapitał zakładowy	Kapitał zapasowy	Kapitał z aktualizacji wyceny	Pozostałe kapitały rezerwowe	Zyski zatrzymane	Udziały niesprawujące kontroli	Kapitał własny razem
Stan na 1 stycznia 2016 roku	522 638	3 001 525	(163 613)	2 869 509	620 597	-	6 850 656
Całkowite dochody ogółem, z tego:	-	-	(51 230)	1 031	601 580	-	551 381
zysk netto	-	-	-	-	601 580	-	601 580
różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	-	-	-	753	-	-	753
wycena aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży (netto)	-	-	(51 230)	-	-	-	(51 230)
zyski aktuarialne z wyceny programu określonych świadczeń (netto)	-	-	-	278	-	-	278
Dywidendy wypłacone	-	-	-	-	(611 587)	-	(611 587)
Transfer na kapitały	-	1 557	-	14 504	(16 061)	-	-
Stan na 31 grudnia 2016 roku	522 638	3 003 082	(214 843)	2 885 044	594 529	-	6 790 450

Nota: 16, 35

w tys. zł	Kapitał zakładowy	Kapitał zapasowy	Kapitał z aktualizacji wyceny	Pozostałe kapitały rezerwowe	Zyski zatrzymane	Udziały niesprawujące kontroli	Kapitał własny razem
Stan na 1 stycznia 2015 roku	522 638	3 000 298	52 873	2 893 523	941 428	-	7 410 760
Całkowite dochody ogółem, z tego:	-	-	(216 486)	880	626 419	-	410 813
zysk netto	-	-	-	-	626 419	-	626 419
różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	-	-	-	(6)	-	-	(6)
wycena aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży (netto)	-	-	(216 486)	-	-	-	(216 486)
zyski aktuarialne z wyceny programu określonych świadczeń (netto)	-	-	-	886	-	-	886
Dywidendy wypłacone	-	-	-	-	(970 917)	-	(970 917)
Transfer na kapitały	-	1 227	-	(24 894)	23 667	-	-
Stan na 31 grudnia 2015 roku	522 638	3 001 525	(163 613)	2 869 509	620 597	-	6 850 656

Nota: 16, 35

Noty objaśniające zamieszczone na stronach 29-97 stanowią integralną część rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych

Za okres (w tys. zł)	2016	2015
A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej		
I. Zysk netto	601 580	626 419
II. Korekty do uzgodnienia zysku netto ze środkami pieniężnymi netto z działalności operacyjnej:	(2 624 803)	228 647
Bieżący i odroczony podatek dochodowy ujęty w wyniku finansowym	162 748	164 356
Udział w zyskach (stratach) netto podmiotów wycenianych metodą praw własności	(50)	(61)
Amortyzacja	69 922	70 422
Zmiana stanu odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych	49 005	(14 416)
Zmiana stanu rezerw	8 426	13 911
Wynik z tytułu odsetek	(1 003 571)	(976 600)
Wynik ze sprzedaży inwestycji	(86)	(77)
Wynik z tytułu niezrealizowanych różnic kursowych	1 813	(14 533)
Inne korekty	(12 102)	7 110
Przepływy wynikające z zysków z działalności operacyjnej przed uwzględnieniem zmian aktywów i zobowiązań z działalności operacyjnej	(723 895)	(749 888)
Zmiana stanu aktywów operacyjnych (wyłączając środki pieniężne)	2 267 213	614 873
Zmiana stanu należności od banków	(6 145)	1 279 141
Zmiana stanu należności od klientów	75 417	(2 187 882)
Zmiana stanu dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	(932 036)	(4 285 478)
Zmiana stanu inwestycji kapitałowych dostępnych do sprzedaży	656	3 502
Zmiana stanu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	3 147 247	5 696 941
Zmiana stanu aktywów z tytułu pochodnych instrumentów zabezpieczających	(10 449)	(1 795)
Zmiana stanu innych aktywów	(7 477)	110 444
Zmiana stanu zobowiązań operacyjnych (wyłączając środki pieniężne)	(4 168 121)	363 662
Zmiana stanu zobowiązań wobec banków	(4 577 923)	1 992 079
Zmiana stanu zobowiązań wobec klientów	2 349 347	1 956 310
Zmiana stanu zobowiązań przeznaczonych do obrotu	(1 941 909)	(3 523 399)
Zmiana stanu zobowiązań z tytułu pochodnych instrumentów zabezpieczających	(72 486)	112 383
Zmiana stanu innych zobowiązań	74 850	(173 711)
Odsetki otrzymane	1 517 624	1 308 427
Odsetki zapłacone	(258 049)	(255 530)
Podatek dochodowy zapłacony	(187 564)	(128 577)
III. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej	(951 212)	1 779 386
B. Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej		
Nabycie rzeczowych aktywów trwałych	(28 951)	(34 502)
Zbycie rzeczowych aktywów trwałych	1 358	6 259
Nabycie wartości niematerialnych	(15 441)	(20 873)
Zbycie aktywów trwałych przeznaczonych do zbycia	73	250
Inne wpływy związane z działalnością inwestycyjną	57	58
Przepływy netto związane z działalnością inwestycyjną	(42 904)	(48 808)
C. Przepływy pieniężne z działalności finansowej		
Dywidendy wypłacone	(611 587)	(970 917)
Wydatki na nabycie akcji własnych	(2 711)	-
Wpływy z tytułu zaciągnięcia długoterminowych kredytów od podmiotów sektora finansowego	21 873	56 461
Wydatki z tytułu spłaty długoterminowych kredytów od podmiotów sektora finansowego	(99 610)	(202 379)
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej	(692 035)	(1 116 835)
D. Różnice kursowe z przeliczenia środków pieniężnych	4 681	7 694
E. Zwiększenie/ zmniejszenie środków pieniężnych netto	(1 681 470)	621 437
F. Środki pieniężne na początek okresu	2 354 352	1 732 915
G. Środki pieniężne na koniec okresu (patrz nota 44)	672 882	2 354 352

Noty objaśniające zamieszczone na stronach 29-97 stanowią integralną część rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego

1. Informacje ogólne o Banku i Grupie Kapitałowej Banku („Grupa”)

Bank Handlowy w Warszawie S.A. („Jednostka dominująca”, „Bank”) ma siedzibę w Warszawie przy ul. Senatorskiej 16, 00-923 Warszawa. Bank został powołany aktem notarialnym z dnia 13 kwietnia 1870 roku i jest zarejestrowany w Rejestrze Przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym prowadzonym przez Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy, XII Wydział Gospodarczy w Warszawie, pod numerem KRS: 0000001538.

Jednostce dominującej nadano numer statystyczny REGON 000013037 oraz numer identyfikacji podatkowej NIP 526-030-02-91.

Czas trwania Jednostki dominującej oraz jednostek wchodzących w skład Grupy jest nieoznaczony.

Kapitał zakładowy Banku wynosi 522 638 400 zł i podzielony jest na 130 659 600 akcji zwykłych na okaziciela, o wartości nominalnej 4,00 zł każda. Akcje Banku są notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie S.A.

Grupa jest członkiem Citigroup Inc. Jednostką dominującą dla Banku jest Citibank Overseas Investment Corporation z siedzibą w New Castle, USA. Citibank Overseas Investment Corporation jest podmiotem zależnym od Citibank N.A. z siedzibą w Nowym Jorku, USA, który jest jednostką dominującą najwyższego szczebla.

Bank jest uniwersalnym bankiem komercyjnym, oferującym szeroki zakres usług bankowych w obrocie krajowym i zagranicznym, dla osób fizycznych i prawnych. Dodatkowo poprzez podmioty zależne Grupa prowadzi:

- działalność maklerską,
- usługi leasingowe,
- działalność inwestycyjną.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. obejmuje dane Banku - Jednostki dominującej oraz jednostek od niego zależnych (razem zwanych dalej Grupą).

W skład Grupy wchodzi Bank oraz następujące jednostki zależne:

Nazwa jednostki	Siedziba	Udział w kapitale / w głosach na WZ (w %)	
		31.12.2016 r.	31.12.2015 r.
Jednostki konsolidowane metodą pełną			
Dom Maklerski Banku Handlowego S.A.	Warszawa	100,00	100,00
Handlowy-Leasing Sp. z o.o.	Warszawa	100,00	100,00
Handlowy Investments S.A.	Luksemburg	100,00	100,00
PPH Spomasz Sp. z o.o. w likwidacji	Warszawa	100,00	100,00
Jednostki wyceniane metodą praw własności			
Handlowy-Inwestycje Sp. z o.o.	Warszawa	100,00	100,00

Informacje finansowe dotyczące jednostek zależnych 31.12.2016 r.

Jednostki podporządkowane konsolidowane metodą pełną

w tys. zł

Nazwa jednostki	Siedziba	Przedmiot przedsiębiorstwa	Charakter powiązania kapitałowego	Udział w kapitale (w %*)	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał	Przychody	Zysk/Strata
HANDLOWY-LEASING Sp. z o.o.	Warszawa	Działalność leasingowa	Jednostka zależna	97,47	44 921	9 022	35 899	7 772	7 691
HANDLOWY INVESTMENTS S.A.	Luksemburg	Działalność inwestycyjna	Jednostka zależna	100,00	19 303	447	18 856	421	(55)
DOM MAKLEERSKI BANKU HANDLOWEGO S.A.	Warszawa	Działalność maklerska	Jednostka zależna	100,00	406 650	297 426	109 224	66 034	12 694
PPH SPOMASZ Sp. z o.o. w likwidacji	Warszawa	Nie prowadzi działalności	Jednostka zależna	100,00	Jednostka postawiona w stan likwidacji				

* Udział bezpośredni.

Pozostałe jednostki

w tys. zł

Nazwa jednostki	Siedziba	Przedmiot przedsiębiorstwa	Charakter powiązania kapitałowego	Udział w kapitale (w %*)	Wartość bilansowa udziałów/akcji	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał	Przychody	Zysk
HANDLOWY - INWESTYCJE Sp. z o.o. 1/	Warszawa	Działalność inwestycyjna	Jednostka zależna	100,00	964	10 913	28	10 885	212	50

* Udział bezpośredni.

Objaśnienie zależności pośrednich:

1/ Pośrednie powiązania poprzez Handlowy-Inwestycje Sp. z o.o.

w tys. zł

Nazwa jednostki	Siedziba	Przedmiot przedsiębiorstwa	Charakter powiązania kapitałowego	Udział w kapitale (w %)	Wartość bilansowa udziałów/akcji	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał	Przychody	Zysk
HANDLOWY-LEASING Sp. z o.o.	Warszawa	Działalność leasingowa	Jednostka zależna	2,53	414	44 921	9 022	35 899	7 772	7 691

Przedstawione dane finansowe jednostek dostępne na dzień sporządzenia sprawozdania, pochodzą z niezbadanych sprawozdań finansowych jednostek. Dane finansowe Handlowy Investments S.A. pochodzą ze sprawozdania finansowego sporządzonego na dzień 28 lutego 2017 roku będący dniem bilansowym jednostki.

Informacje finansowe dotyczące jednostek zależnych 31.12.2015 r.

Jednostki podporządkowane konsolidowane metodą pełną

w tys. zł

Nazwa jednostki	Siedziba	Przedmiot przedsiębiorstwa	Charakter powiązania kapitałowego	Udział w kapitale (w %*)	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał	Przychody	Zysk
HANDLOWY-LEASING Sp. z o.o.	Warszawa	Działalność leasingowa	Jednostka zależna	97,47	184 632	45 505	139 127	15 187	3 928
HANDLOWY INVESTMENTS S.A.	Luksemburg	Działalność inwestycyjna	Jednostka zależna	100,00	44 397	25 764	18 633	1 792	(1 578)
DOM MAKLEERSKI BANKU HANDLOWEGO S.A.	Warszawa	Działalność maklerska	Jednostka zależna	100,00	348 412	234 009	114 403	76 470	19 453
PPH SPOMASZ Sp. z o.o. w likwidacji	Warszawa	Nie prowadzi działalności	Jednostka zależna	100,00	Jednostka postawiona w stan likwidacji				

* Udział bezpośredni

Pozostałe jednostki

w tys. zł

Nazwa jednostki	Siedziba	Przedmiot przedsiębiorstwa	Charakter powiązania kapitałowego	Udział w kapitale (w %*)	Wartość bilansowa udziałów/akcji	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał	Przychody	Zysk
HANDLOWY - INWESTYCJE Sp. z o.o. 1/	Warszawa	Działalność inwestycyjna	Jednostka zależna	100,00	7 768	10 930	37	10 893	222	57

* Udział bezpośredni

Objaśnienie zależności pośrednich:

1/ Pośrednie powiązania poprzez Handlowy-Inwestycje Sp. z o.o.

w tys. zł

Nazwa jednostki	Siedziba	Przedmiot przedsiębiorstwa	Charakter powiązania kapitałowego	Udział w kapitale (w %)	Wartość bilansowa udziałów/akcji	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał	Przychody	Zysk
HANDLOWY-LEASING Sp. z o.o.	Warszawa	Działalność leasingowa	Jednostka zależna	2,53	3 125	184 632	45 505	139 127	15 187	3 928

Przedstawione dane finansowe jednostek dostępne na dzień sporządzenia sprawozdania pochodzą ze zbadanych sprawozdań finansowych jednostek, z wyjątkiem PPH Spomasz Sp. z o.o. w likwidacji. Dane finansowe Handlowy Investments S.A. pochodzą ze zbadanego sprawozdania finansowego sporządzonego na dzień 29 lutego 2016 roku będący dniem bilansowym jednostki.

Dane finansowe jednostki zależnej nieobjętej konsolidacją metodą pełną są nieistotne z punktu widzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego. Na dzień 31 grudnia 2016 roku stanowią one 0,02% aktywów Grupy (31 grudnia 2015 roku: 0,02%) oraz 0,01% zysku netto Grupy (31 grudnia 2015 roku: 0,01%) bez uwzględnienia eliminacji transakcji wewnątrzgrupowych.

2. Znaczące zasady rachunkowości

Oświadczenie o zgodności

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy zostało sporządzone zgodnie z wymogami Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej („MSSF”), które zostały zatwierdzone przez Unię Europejską, a w zakresie nieregulowanym powyższymi standardami zgodnie z wymogami ustawy z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości (Dz. U. z 2013 r., poz. 330, z późn. zm.) i wydanych na jej podstawie przepisów wykonawczych.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało zatwierdzone przez Zarząd Banku do publikacji 21 marca 2017 roku. Ostateczne zatwierdzenie sprawozdania finansowego nastąpi przez Walne Zgromadzenie Banku.

Roczne jednostkowe sprawozdanie finansowe zostało zatwierdzone przez Zarząd Banku do publikacji 21 marca 2017 roku. Ostateczne zatwierdzenie sprawozdania finansowego nastąpi przez Walne Zgromadzenie Banku.

Podstawy sporządzenia sprawozdania finansowego

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy zostało przygotowane za okres od 1 stycznia 2016 roku do 31 grudnia 2016 roku, a dla skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej według stanu na dzień 31 grudnia 2016 roku. Porównawcze dane finansowe zostały zaprezentowane za okres od 1 stycznia 2015 roku do 31 grudnia 2015 roku, a dla skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku.

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone w złotych polskich (waluta prezentacji) w zaokrągleniu do tysięcy złotych.

W sprawozdaniu zastosowano koncepcję wartości godziwej dla aktywów finansowych i zobowiązań finansowych wycenianych według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, w tym instrumentów pochodnych oraz aktywów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, z wyjątkiem tych, dla których nie można wiarygodnie ustalić wartości godziwej. Pozostałe składniki aktywów i zobowiązań wykazywane są w wartości zamortyzowanego kosztu (kredyty i pożyczki, zobowiązania finansowe inne niż wyceniane według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat) lub cenie nabycia pomniejszonej o odpisy z tytułu utraty wartości.

Główne zasady rachunkowości zastosowane przy sporządzeniu niniejszego sprawozdania finansowego przedstawione zostały poniżej. Zasady te stosowane były w prezentowanych latach w sposób ciągły.

Sporządzenie sprawozdania finansowego zgodnie z MSSF wymaga od kierownictwa dokonania pewnych szacunków oraz przyjęcia związanych z nimi założeń, które mają wpływ na kwoty prezentowane w sprawozdaniu finansowym.

Szacunki i związane z nimi założenia dokonywane są w oparciu o dostępne dane historyczne oraz szereg innych czynników, które w danych warunkach uznane zostaną za właściwe i które stanowią podstawę do dokonania szacunków odnośnie wartości bilansowych aktywów i zobowiązań, których wartości nie można określić w sposób jednoznaczny na podstawie innych źródeł. Rzeczywiste wartości mogą się jednak różnić od wartości szacunkowych.

Szacunki i związane z nimi założenia podlegają bieżącym przeglądom. Korekty szacunków ujmowane są w okresie, w którym dokonano zmiany szacunku, jeżeli korekta dotyczy tylko tego okresu lub w okresie, w którym dokonano zmiany i okresach przyszłych, jeżeli korekta wpływa zarówno na bieżący, jak i przyszłe okresy.

Standardy i interpretacje zatwierdzone lub oczekujące na zatwierdzenie przez Unię Europejską, które mogą mieć wpływ na sprawozdanie finansowe Grupy to:

- MSSF 9 „Instrumenty finansowe”, zatwierdzony przez Unię Europejską, został opublikowany przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości 24 lipca 2014 r. i stanowi ostateczną wersję standardu, zastępując wcześniej publikowane wersje MSSF 9. Nowy standard wprowadza zmiany w stosunku do MSR 39 w zakresie klasyfikacji i wyceny aktywów finansowych i zobowiązań finansowych, metodologii utraty wartości, która oparta będzie o model oczekiwanych strat kredytowych oraz rachunkowości zabezpieczeń. MSSF 9 nie obejmuje rachunkowości zabezpieczeń portfela aktywów lub zobowiązań finansowych. Standard będzie obowiązywał od 1 stycznia 2018 roku. Grupa jest w trakcie prac związanych z analizą wymagań nowego standardu, szacowania jego wpływu na sprawozdanie finansowe oraz wdrożeniem MSSF 9 w zasadach rachunkowości i procesach operacyjnych w Grupie. Na obecnym etapie projektu Grupa uważa, że zastosowanie standardu będzie miało wpływ na prezentację i wycenę niektórych instrumentów w sprawozdaniu finansowym oraz na kalkulację utraty wartości aktywów finansowych (opis stanu wdrożenia standardu przedstawiono poniżej).
- MSSF 15 „Umowy z klientami” oczekujący na zatwierdzenie przez Unię Europejską, został opublikowany przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości 28 maja 2014 r. Istotą nowego standardu jest rozpoznawanie przychodów tak, aby wskazać świadczenie usług na rzecz klientów w kwocie odpowiadającej wysokości wynagrodzenia, którego podmiot oczekuje w zamian. Przychód powstaje w momencie, gdy kontrola nad usługami przechodzi na rzecz klienta. Grupa jest w trakcie szacowania wpływu zastosowania standardu na sprawozdanie finansowe.
- MSSF 16 „Leasing”, oczekujący na zatwierdzenie przez Unię Europejską, został opublikowany przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości 13 stycznia 2016 r. Standard ten zastąpi dotychczasowy MSR 17 „Leasing”. Nowy standard wymaga od podmiotu ujmowania umów leasingu w bilansie. Konieczne będzie więc wykazywanie w aktywach prawa do użytkowania składnika aktywów, a w pasywach zobowiązania leasingowego. Grupa jest w trakcie szacowania wpływu zastosowania standardu na sprawozdanie finansowe.
- Pozostałe zmiany standardów oczekujące na zatwierdzenie przez Unię Europejską, w tym:
 - zmiana MSR 40 precyzująca warunki klasyfikacji nieruchomości inwestycyjnych;
 - szereg cyklicznych zmian standardów 2014-2016 w tym: MSSF 1 odnośnie określonych wyłączeń przy pierwszorazowym stosowaniu MSSF, MSSF 12 odnośnie doprecyzowania ujawnień dla udziałów w innych podmiotach,
 - zmiany do MSSF 2 klasyfikacji i wyceny transakcji płatności w formie akcji, a w szczególności płatności w formie akcji rozliczanych w instrumentach kapitałowych,
 - zmiany do MSR 12 w zakresie ujmowania w podatku odroczonego niezrealizowanych strat z tytułu instrumentów dłużnychnie mają wpływu na sprawozdanie finansowe.

MSSF 9 „Instrumenty finansowe”

Bank dokonał analizy umów posiadanych instrumentów finansowych dla potrzeb oceny ich cech kontraktowych pod względem klasyfikacji i wyceny wg MSSF 9, dla wybranych przypadków trwają jeszcze prace odnośnie finalnej oceny właściwego podejścia do klasyfikacji i wyceny.

W portfelu kredytowym korporacyjnym Bank zidentyfikował niedopasowanie tenora stopy procentowej do częstotliwości jej aktualizacji i jest w trakcie opracowywania testu SPPI w celu potwierdzenia, czy kontrakty te pozostaną w kategorii wyceny wg zamortyzowanego kosztu. Również zidentyfikowane klauzule umowne modyfikujące oprocentowanie w ocenie Banku uzależnione są od ryzyka kredytowego i traktowane jako zgodne z koncepcją przepływów kapitału i odsetek. Na podstawie wstępnej oceny Bank nie zakłada w związku z tym konieczności wyceny do wartości godziwej umów kredytów korporacyjnych.

W obszarze detalicznym Bank posiada karty kredytowe i programy spłat ratalnych posiadaczy kart kredytowych, w których występuje efekt mnożnikowy. Nie jest wykluczone, że w najbliższym czasie zostanie podjęta decyzja o modyfikacji warunków umowy i formuły zostaną zastąpione konstrukcją zgodną z wymogami MSSF 9 pod względem testu SPPI, by móc prezentować je w sprawozdaniu zgodnie z dotychczasową praktyką i, w opinii Banku, logiką spójną ze sposobem, w jaki są zarządzane oraz wynikami, które generują. Jednak należy zakładać, że Bank będzie dokonywał wyceny ww. portfeli wg wartości godziwej i w najbliższym czasie rozpoczęte zostaną prace, w celu stworzenia odpowiednich modeli umożliwiających realizację tego zamiaru. Na obecnym etapie nie jest możliwa estymacja wpływu tej wyceny na sprawozdanie Banku.

W obszarze produktów skarbowych Bank również na podstawie wstępnej analizy nie identyfikuje konieczności zmian w dotychczas przyjętej logice klasyfikacji i wyceny papierów wartościowych. Należy spodziewać się, że instrumenty dotychczas wykazywane w kategorii dostępnych do sprzedaży pozostaną w trybie wyceny analogicznej w portfelu tzw. FVOCI wg oryginalnego brzmienia standardu, czyli będą dalej wyceniane według wartości godziwej z uwzględnieniem jej zmian w pozostałych całkowitych dochodach.

Na podstawie dotychczasowej oceny historii oraz planowanego i zakładanego podejścia do form zarządzania pod względem sposobu realizacji przepływów z umów kredytowych Bank ocenia, że z tytułu kryterium modelu biznesowego nie zakładane są zmiany w klasyfikacji i wycenie w porównaniu do obecnie obowiązującego podejścia wg MSR 39. Bank udziela kredytów i innych form finansowania dotychczas klasyfikowanych jako kredyty i należności wg MSR 39 w celu pozyskiwania przepływów kapitałowych i odsetkowych. Sprzedaże portfela występują bardzo rzadko. Bank sprzedał istotny portfel wierzytelności detalicznych raz w 2015 i raz w 2016 roku. W 2017 roku sprzedaże nie są planowane. Dla obszaru korporacyjnego sprzedaże są również zdarzeniem bardzo sporadycznym i dotyczą pojedynczych ekspozycji. Wszystkie sprzedaże dotyczyły portfeli o pogorszonej jakości kredytowej. Zatem kryteria oceny modeli biznesowych wskazują, iż właściwa jest wycena wg zamortyzowanego kosztu (przy spełnieniu kryteriów cech kontraktowych).

Bank nie nabywał istniejących portfeli, a w ramach dokonywanej restrukturyzacji nie identyfikował sytuacji wymagających usunięcia składnika aktywów z bilansu. Nie należy zatem na obecnym etapie zakładać, iż wg MSSF 9 Bank wykaże w sprawozdaniu nabyte lub wygenerowane aktywa o pogorszonej jakości kredytowej (tzw. POCI), ani wpływu na przychody odsetkowe, które rozpoznawane będą analogicznie jak wg MSR 39.

Wszystkie powyższe aspekty, w celu uzyskania pewności o prawidłowości wniosków Banku oraz zidentyfikowanych obowiązków będą w pierwszym półroczu weryfikowane przez niezależny profesjonalny podmiot.

Nie wystąpią zmiany w rachunkowości zabezpieczeń w programie stosowanym przez Bank zarówno pod względem charakteru relacji zabezpieczającej, jak również kwotowym. Modyfikacje wynikające z konieczności dostosowania do MSSF 9 sprowadzają się tylko do aktualizacji dokumentacji wewnętrznej i dostosowania właściwych procesów.

Bank rozpoczął wdrażanie standardu MSSF 9 w 2016 roku w pierwszej kolejności skupiając się na sprawdzeniu dopasowania istniejących w Banku narzędzi i modeli do wymagań Standardu w zakresie utraty wartości jak również identyfikacji luk

w procesach wykorzystywanych do wyliczania odpisów aktualizacyjnych. Program przeglądu objął wszystkie istniejące w Banku produkty i portfele. W świetle zidentyfikowanych potrzeb Bank przyjął harmonogram porządkujący prace implementacyjne.

W ramach zatwierzonego planu prace wdrożeniowe obejmują zarówno elementy związane z częścią analityczną rozumianą jako rozwój istniejących i budowa nowych narzędzi / modeli oceny ryzyka jak i pracami jakościowymi, w tym dostosowanie wewnętrznych procesów regulujących zarządzanie ekspozycjami kredytowymi, wyliczania i raportowania rezerwy, a w szczególności przygotowanie wewnętrznych dokumentów regulujących te procesy. Bank, dążąc do optymalizacji nakładu pracy złożył, iż większość zadań będzie wykonywana równoległe, co umożliwi efektywny przepływ informacji pomiędzy poszczególnymi komórkami organizacyjnymi instytucji. Prace związane z budową i dokumentacją modeli powinny zakończyć się w drugim kwartale 2017 roku, tak by umożliwić przeliczanie równoległe (parallel run). Druga połowa 2017 roku zostanie przeznaczona na walidację modeli, zmiany procesów kredytowych oraz regulacji wewnętrznych.

Kluczowym założeniem przyjętym przy sporządzaniu harmonogramu było zapewnienie odpowiedniej ilości czasu na przeprowadzenie przez Biuro Walidacji Modeli niezależnego sprawdzenia poprawności przygotowywanych narzędzi. Przegląd ma objąć szeroki wachlarz aspektów, w tym: poprawność metodologiczną przyjętych założeń, ocenę spełnienia wymogów regulacyjnych, adekwatność użytych danych, testy ilościowe oraz poprawność implementacji narzędzi w środowisku produkcyjnym Banku. Publikacja raportu z walidacji, wraz z oceną poprawności wdrożenia do systemów bankowych, przewidziana jest na czwarty kwartał 2017 roku.

Ostatnim punktem harmonogramu zaplanowanym na koniec 2017 roku jest seria szkoleń dla pracowników Banku, których zadaniem będzie poszerzenie wiedzy na temat wprowadzanych zmian.

Całość procesu wdrożenia, zgodnie z oczekiwaniami Europejskiego Organu Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych będzie nadzorowana przez Komitet ds. Audytu.

Według przyjętego przez Bank harmonogramu prace analityczne będą podzielone na dwie główne części. Dla klientów z Sektora Bankowości Korporacyjnej i Przedsiębiorstw Bank koncentruje się na dopasowaniu już istniejących narzędzi używanych do oceny wiarygodności kredytowej klienta do wymagań standardu MSSF 9. Z racji bardzo dobrej jakości portfela kredytowego, a co za tym idzie niskich wskaźników niewypłacalności, największym wyzwaniem jest kalibracja modelu PD Life Time. W tym zakresie Bank nawiązał współpracę z Grupą Citi celem maksymalnego wykorzystania potencjału wspólnych baz danych. Należy jednak podkreślić, iż finalny produkt będzie musiał przejść rygorystyczne wymagania wewnętrznej polityki zarządzania modelami, która kładzie nacisk na poprawność dopasowania modelu do uwarunkowań krajowych.

W ramach drugiego strumienia prac, dla Sektora Bankowości Detalicznej, Bank zakłada wykorzystanie istniejących kart scoringowych i na ich bazie zbudowanie nowych modeli do wyliczania rezerw. Główny nacisk położony jest na opracowanie spójnej, jednolitej i stabilnej w czasie metodologii obejmującej wszystkie podstawowe portfele Banku, pozwalającej na identyfikację przyczyn zmian w poziomach rezerwy. Jako punkt wyjścia dla nowej metodologii przyjęta została aktualnie obowiązująca w Banku polityka kredytowa, w tym obecne poziomy odcięć (cut-offs) oraz polityka windykacyjna, a w szczególności analizy wyprzedzające portfela kredytowego (early-warning) identyfikujące z wyprzedzeniem klientów o podwyższonym ryzyku.

W związku z wdrożeniem standardu Bank zakłada wzrost rezerw co, zgodnie z oczekiwaniami, zostanie uwzględnione w ciągu najbliższych lat w kapitałach Banku. Przyrost odpisów dotyczy zdrowego portfela i ma dwojaki podłoże:

- a) wydłużenie okresu pokrycia dla koszyka pierwszego (Stage 1) z okresu LIP (Loss Identification Period) do 12 miesięcy,

b) dla rachunków zakwalifikowanych do koszyka drugiego (Stage 2 obowiązek rozpoznawania strat w całym horyzoncie życia produktu.

W związku z powyższym kluczowym staje się położenie dużego nacisku na jasne i przejrzyste kryteria definiujące Istotny Wzrost Ryzyka Kredytowego (Significant Increase in Credit Risk). Kryteria te powinny być niezmiennie w czasie, dzięki czemu możliwa będzie analiza powodów zmian w wysokości rezerwy.

Jednocześnie należy zaznaczyć, że wdrażanie przedmiotowych przepisów nie powinno mieć wpływu na model biznesowy Banku.

Bank realizuje prace wdrożenia pod kierownictwem Komitetu Sterującego, w którego skład wchodzi m.in. członkowie zarządu odpowiedzialni za obszar finansów i ryzyka. Harmonogram prac jest uzależniony od ostatecznych wniosków wynikających z analizy umów i ich weryfikacji przez profesjonalny podmiot zewnętrzny. Zakładane jest, iż na początku II kwartału 2017 roku Bank będzie dysponował ostatecznymi, zweryfikowanymi wnioskami odnośnie klasyfikacji i sposobu wyceny kluczowych produktów.

W zasygnalizowanym, prawdopodobnym przypadku wyceny wybranych ekspozycji do wartości godziwej, Bank zakłada, że do końca III kwartału b.r. opracowany zostanie model do realizacji tego obowiązku.

W II półroczu 2017 roku dostosowana zostanie dokumentacja wewnętrzna oraz procesy konieczne do realizacji obowiązków wynikających z MSSF 9.

Standardy wymagające zastosowania po raz pierwszy w roku 2016

W roku 2016 po raz pierwszy zastosowania wymagały poniższe standardy, jednak ich wdrożenie nie miało istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe:

- zmiana MSR 1 - dotyczy istotności i dekompozycji informacji prezentowanych w sprawozdaniu finansowym,
- zmiana MSSF 11 - dotyczy konieczności stosowania rachunkowości połączenia przedsięwzięć przy nabyciu udziału we wspólnej działalności,
- zmiana MSR 16 - wyklucza możliwość amortyzacji rzeczowego aktywa trwałego na podstawie przychodów przez niego generowanych,
- MSR 19 - dotyczy zmiany w ustalaniu stopy dyskonta przy wycenie świadczeń pracowniczych,
- zmiana MSR 38 - wyklucza możliwość amortyzacji wartości niematerialnych na podstawie przychodów przez nie generowanych,
- zmiana MSR 27- dotyczy umożliwienia stosowania metody praw własności w jednostkowym sprawozdaniu finansowym,
- doroczne zmiany MSSF cykl 2010-2012 oraz 2012-2014 - dotyczy nieistotnych dla Grupy zmian w szeregu standardów.

Inne standardy, zmiany do obowiązujących standardów oraz interpretacje Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej ostatnio przyjęte, w tym oczekujące na zatwierdzenie przez Unię Europejską, nie mają związku z działalnością Grupy albo ich wpływ na sprawozdanie finansowe nie byłby istotny.

W 2015 roku zgodnie z opinią Ministerstwa Finansów i stanowiskiem Komisji Nadzoru Finansowego, w celu zapewnienia zgodności z rekomendowanym podejściem oraz porównywalności sprawozdań finansowych w ramach sektora bankowego w odniesieniu do rozpoznawania opłat na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, Bank zdecydował o amortyzowaniu kosztów ponoszonych na rzecz BFG przez cały rok 2015, analogicznie jak w latach poprzednich.

W przypadku gdyby Bank rozpoznał koszty ponoszone na rzecz BFG jednorazowo, zaprezentowane w skróconym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym za I półrocze 2015 roku Koszty działania i ogólnego zarządu zostałyby zwiększone o kwotę

33 672 tys. złotych. W rezultacie skonsolidowany zysk netto Grupy za I półrocze 2015 roku uległby zmniejszeniu o 28 613 tys. złotych.

W 2016 roku nowelizacja ustawy z dnia 14 grudnia 1994 roku o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym zmieniła sposób i terminy naliczania opłat na rzecz BFG z rocznych na kwartalne. Obciążenie wyniku w obydwu okresach jest porównywalne.

Podstawy konsolidacji

Jednostki zależne – definicja

Jednostki zależne to wszelkie jednostki kontrolowane przez Grupę. Grupa sprawuje kontrolę nad jednostką wówczas, gdy posiada władzę nad tą jednostką, jest narażona lub ma prawo do zmiennych zwrotów ze swojego zaangażowania w tę jednostkę oraz ma możliwość wywierania wpływu na te zwroty poprzez sprawowanie władzy nad tą jednostką.

Przejęcie jednostek zależnych przez Grupę rozlicza się metodą nabycia. Koszt przejęcia ustala się jako wartość godziwą przekazanych aktywów, wyemitowanych instrumentów kapitałowych oraz zobowiązań zaciągniętych lub przejętych na dzień wymiany, powiększoną o koszty bezpośrednio związane z przejęciem. Możliwe do zidentyfikowania aktywa nabyte oraz zobowiązania, w tym warunkowe przejęte w ramach połączenia jednostek gospodarczych, wycenia się początkowo według ich wartości godziwej na dzień przejęcia, niezależnie od wielkości ewentualnych udziałów niekontrolujących. Nadwyżkę kosztu przejęcia nad wartością godziwą udziału Grupy w możliwych do zidentyfikowania przejętych aktywach netto ujmuje się jako wartość firmy. Jeżeli koszt przejęcia jest niższy od wartości godziwej aktywów netto przejętej jednostki zależnej, różnicę ujmuje się bezpośrednio w rachunku zysków i strat.

Transakcje i rozrachunki na transakcjach pomiędzy spółkami Grupy są eliminowane. Eliminacji podlegają również istotne niezrealizowane zyski i straty na transakcjach pomiędzy spółkami z Grupy.

Zasady rachunkowości stosowane przez jednostki zależne zostały zmienione tam, gdzie było to konieczne, dla zapewnienia zgodności we wszystkich istotnych obszarach z zasadami rachunkowości stosowanymi przez Grupę.

Jednostki zależne, które nie są konsolidowane metodą pełną ze względu na nieistotność ich sprawozdań finansowych w sprawozdaniu skonsolidowanym Grupy, wykazywane są z zastosowaniem metody praw własności.

Waluty obce

Pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej i zobowiązania warunkowe udzielone i otrzymane wyrażone w walutach obcych przelicza się na złote polskie według kursu średniego ustalonego dla danej waluty przez Prezesa Narodowego Banku Polskiego („NBP”) na dzień sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej.

Transakcje wyrażone w walutach obcych przy początkowym ujęciu przelicza się na walutę funkcjonalną (złoty polski) według kursu obowiązującego w dniu transakcji.

Różnice kursowe wynikające z rewaluacji walutowych pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej oraz rozliczenia transakcji walutowych zaliczane są do wyniku z pozycji wymiany, w ramach wyniku na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji.

Kursy podstawowych walut zastosowane przy sporządzaniu niniejszego sprawozdania finansowego są następujące:

w zł		31 grudnia 2016 r.	31 grudnia 2015 r.
1	USD	4,1793	3,9011
1	CHF	4,1173	3,9394
1	EUR	4,4240	4,2615

Aktywa finansowe i zobowiązania finansowe

Klasyfikacja

Grupa klasyfikuje instrumenty finansowe do następujących kategorii:

- składniki aktywów lub zobowiązań finansowych wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy,
- pożyczki i należności,
- aktywa finansowe dostępne do sprzedaży,
- pozostałe zobowiązania finansowe.

W okresie objętym sprawozdaniem Grupa nie klasyfikowała aktywów do kategorii inwestycji utrzymywanych do terminu zapadalności.

Grupa dokonuje klasyfikacji aktywów finansowych do poszczególnych kategorii w dacie początkowego ujęcia.

(a) Składniki aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy

Kategoria obejmuje (i) aktywa i zobowiązania finansowe klasyfikowane jako przeznaczone do obrotu oraz (ii) aktywa finansowe przeznaczone w momencie ich początkowego ujęcia do wyceny według wartości godziwej z zyskami lub stratami ujmowanymi w rachunku zysków i strat.

Składnik aktywów lub zobowiązań finansowych zalicza się do tej kategorii, jeżeli nabyty został przede wszystkim w celu sprzedaży lub odkupienia w krótkim terminie, jest częścią portfela określonych instrumentów finansowych, którymi zarządza się łącznie i dla których istnieje potwierdzenie aktualnego faktycznego wzoru generowania krótkoterminowych zysków lub, w przypadku aktywów finansowych, jeżeli został zaliczony do tej kategorii na podstawie decyzji kierownictwa jednostki, pod warunkiem spełnienia kryteriów MSR 39. Do kategorii „Przeznaczone do obrotu” Grupa zalicza instrumenty pochodne niebędące instrumentami zabezpieczającymi oraz wybrane dłużne papiery wartościowe.

(b) Pożyczki i należności

Pożyczki i należności to niezaliczane do instrumentów pochodnych aktywa finansowe o ustalonych lub możliwych do ustalenia płatnościach, nienotowane na aktywnym rynku. Powstają wówczas, gdy Grupa udziela klientowi finansowania w celu innym niż wygenerowanie przez Grupę krótkoterminowych zysków z tytułu obrotu tymi pożyczkami lub należnościami. Do kategorii tej zaliczane są w szczególności należności kredytowe, skupione wierzytelności oraz dłużne papiery wartościowe nienotowane na aktywnym rynku, a także lokaty zdeponowane na rynku międzybankowym. Skupione wierzytelności obejmują nabywane przez Bank krótkoterminowe wierzytelności handlowe pochodzące z obrotu krajowego lub zagranicznego udokumentowane fakturami lub weksłami.

(c) Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Kategoria „Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży” to niezaliczane do instrumentów pochodnych aktywa finansowe, które (i) zostały zaklasyfikowane przez jednostkę do tej kategorii w momencie początkowego ujęcia lub (ii) nie zostały zakwalifikowane do żadnej z pozostałych kategorii aktywów. Do kategorii tej Grupa klasyfikuje wybrane dłużne i kapitałowe papiery wartościowe.

(d) Pozostałe zobowiązania finansowe

Kategoria „Pozostałe zobowiązania finansowe” obejmuje zobowiązania finansowe niezakwalifikowane do kategorii zobowiązań finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy. Do kategorii tej zaklasyfikowane są przede wszystkim depozyty klientowskie, a także zobowiązania handlowe.

Środki pieniężne

Na środki pieniężne składają się środki w kasie oraz należności z tytułu rachunków bieżących w bankach, opisane szczegółowo w nocie 44 „Sprawozdanie z przepływów pieniężnych”.

Ujmowanie i wyłączenie z ksiąg

Transakcje zakupu i sprzedaży aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy (z wyłączeniem instrumentów pochodnych) oraz transakcje zakupu i sprzedaży aktywów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży ujmują się w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej i wyłącza z ksiąg na dzień rozliczenia transakcji, tj. dzień, w którym Grupa odpowiednio otrzymuje lub przekazuje prawo własności do składnika aktywów. Prawa i obowiązki z tytułu zawartej transakcji w okresie pomiędzy datą zawarcia i datą rozliczenia transakcji wyceniane są do wartości godziwej.

Pożyczki i inne należności wykazywane są w momencie uruchomienia środków na rzecz kredytobiorcy.

Aktywa finansowe wyłącza się ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej, gdy prawa do uzyskania przepływów pieniężnych z ich tytułu wygasły lub zostały przeniesione i Grupa dokonała przeniesienia zasadniczo całego ryzyka i wszystkich pożytków z tytułu ich własności.

Zobowiązania finansowe są wyłączone ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej wtedy i tylko wtedy, gdy zobowiązanie wygasło, tj. kiedy obowiązek określony w umowie został wypełniony, umorzony lub wygasł.

Pochodne instrumenty finansowe wykazywane są w wartości godziwej począwszy od dnia zawarcia transakcji, natomiast wyłączone są z ksiąg w dacie rozliczenia.

Wycena

W momencie początkowego ujęcia składnik aktywów finansowych lub zobowiązanie finansowe wycenia się w wartości godziwej, powiększonej w przypadku składnika aktywów lub zobowiązania finansowego nieklasyfikowanych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy o istotne koszty transakcji, które mogą być bezpośrednio przypisane do nabycia lub emisji składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego.

Po początkowym ujęciu Grupa wycenia aktywa finansowe, w tym instrumenty pochodne będące aktywami, w wartości godziwej, nie dokonując pomniejszenia o koszty transakcji, jakie mogą być poniesione przy sprzedaży lub innym sposobie wyzbycia się aktywów, z wyjątkiem pożyczek i należności, które wycenia się według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej oraz inwestycji w instrumenty kapitałowe nieposiadające kwotowań cen rynkowych z aktywnego rynku i których wartość godziwa nie może być wiarygodnie zmierzona.

Zobowiązania finansowe po początkowym ujęciu są wyceniane według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej, z wyjątkiem zobowiązań finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy. Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, w tym instrumenty pochodne będące zobowiązaniami, wycenia się w wartości godziwej.

Zyski lub straty wynikające ze zmiany wartości godziwej składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego niestanowiących części powiązania zabezpieczającego, ujmują się w następujący sposób:

- w przypadku składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego kwalifikowanego jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, ujmuje się odpowiednio w przychodach lub kosztach;
- zyski lub straty wynikające z wyceny składnika aktywów finansowych zaliczonego do dostępnych do sprzedaży, ujmuje się w pozostałych całkowitych dochodach. Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży oraz różnice kursowe dotyczące pieniężnych aktywów i zobowiązań, ujmuje się w rachunku zysków i strat. W momencie usunięcia składnika aktywów finansowych z bilansu, skumulowane zyski i straty uprzednio ujęte w kapitale własnym, ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Odsetki wyliczone przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Dywidendy wynikające z instrumentów kapitałowych dostępnych do sprzedaży ujmuje się w rachunku zysków i strat w momencie, kiedy powstaje prawo jednostki do ich otrzymania.

Wartość godziwa akcji i udziałów w jednostkach innych niż zależne i stowarzyszone notowanych na aktywnym rynku wynika z ich bieżącej ceny zakupu. Jeżeli rynek na dany składnik aktywów finansowych nie jest aktywny (a także w odniesieniu do nienotowanych papierów wartościowych), inwestycje takie wykazuje się w cenie nabycia skorygowanej o odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

Należności z tytułu leasingu finansowego

Grupa jest stroną umów leasingu, na podstawie których oddaje do odpłatnego użytkowania lub pobierania pożytków składniki aktywów przez uzgodniony okres.

W przypadku umów, na mocy których Grupa przenosi zasadniczo całe ryzyko i pożytki wynikające z posiadania składników aktywów będących przedmiotem umowy leasingu, przedmiot leasingu przestaje być ujmowany w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej. Grupa ujmuje natomiast należność z tytułu leasingu finansowego w wartości równej inwestycji leasingowej netto.

Przychody odsetkowe od umów leasingu finansowego rozliczane są metodą efektywnej stopy procentowej w celu odzwierciedlenia stałej w danym okresie stopy zwrotu na inwestycji leasingowej netto.

Inwestycje kapitałowe- akcje i udziały w pozostałych jednostkach

Akcje i udziały w innych jednostkach niż jednostki podporządkowane co do zasady zaliczane są do kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży oraz aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu.

Instrumenty pochodne

Wartość godziwą instrumentów pochodnych ustala się w oparciu o notowania instrumentów na aktywnych rynkach, w oparciu o ceny niedawno zawartych transakcji oraz w oparciu o techniki wyceny, w tym modele bazujące na zdyskontowanych przepływach pieniężnych oraz modele wyceny opcji, w zależności od tego, który ze sposobów jest w danym przypadku właściwy. Instrumenty pochodne, które nie zostały desygnowane jako instrumenty zabezpieczające zgodnie z zasadami rachunkowości zabezpieczeń, klasyfikowane są jako aktywa lub zobowiązania przeznaczone do obrotu i wyceniane w wartości godziwej.

Wbudowane instrumenty pochodne traktuje się jako oddzielne instrumenty pochodne, jeśli ryzyka z nimi związane oraz ich charakterystyka nie są ściśle powiązane z ryzykami i charakterystyką zasadniczego kontraktu oraz kontrakt zasadniczy nie jest wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Rachunkowość zabezpieczeń

Grupa wyznacza niektóre instrumenty pochodne jako pozycje zabezpieczające w rachunkowości zabezpieczeń. Grupa stosuje rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej (fair value hedge), pod warunkiem spełnienia kryteriów określonych w MSR 39 „Instrumenty finansowe - ujmowanie i wycena”.

Zabezpieczenie wartości godziwej jest to zabezpieczenie przed wpływem zmian wartości godziwej ujętego składnika aktywów, zobowiązania lub uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania, albo wyodrębnionej części takiego składnika aktywów, zobowiązania, które przypisać można konkretnemu rodzajowi ryzyka i które może wpływać na rachunek zysków i strat.

Zabezpieczenie wartości godziwej ujmowane jest w następujący sposób: zyski lub straty wynikające z przeszacowania wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego (pochodnego instrumentu zabezpieczającego) wykazuje się w rachunku zysków i strat. Zmiany w wycenie do wartości godziwej instrumentów finansowych wyznaczonych jako pozycje zabezpieczane odnoszone są - w części wynikającej z zabezpieczanego ryzyka - do rachunku zysków i strat. W pozostałej części zmiany wyceny bilansowej księgowane są zgodnie z ogólnymi zasadami dla danej klasy instrumentów finansowych.

Kompensowanie instrumentów finansowych

Aktywa i zobowiązania finansowe kompensuje się i wykazuje w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej w kwocie netto, jeżeli występuje możliwe do wyegzekwowania na drodze prawnej prawo do skompensowania ujętych kwot oraz zamiar rozliczenia ich w kwocie netto lub jednoczesnej realizacji danego składnika aktywów i uregulowania zobowiązania. Obecnie Grupa nie kompensuje i nie prezentuje w kwocie netto aktywów i zobowiązań finansowych.

Konsolidacja sald rachunków

Grupa oferuje swoim klientom usługi zarządzania środkami finansowymi polegające na konsolidacji sald rachunków bankowych w ramach struktury rachunków powiązanych (tzw. cash-pooling). Operacje tego typu polegają na konsolidacji (netowaniu) sald dodatnich i ujemnych rachunków bieżących uczestników produktu na wyznaczonym rachunku podmiotu zarządzającego rozliczeniami. Operacja konsolidacji przeprowadzana jest na koniec dnia roboczego, natomiast następnego dnia roboczego dokonywane są przelewy zwrotne przywracające stan rachunków do sytuacji sprzed konsolidacji. Transakcje konsolidacyjne prezentowane są w ujęciu netto, tylko jeśli spełniają warunki MSR 39 dotyczące wyłączenia składników aktywów i zobowiązań finansowych ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej. Salda należności transakcji prezentowanych w ujęciu brutto, wykazywane są w sprawozdaniu finansowym w pozycji „Należności od klientów”, zaś salda zobowiązań jako depozyty.

Transakcje z przyrzeczeniem odkupu/odsprzedaży

Grupa dokonuje transakcji sprzedaży/zakupu aktywów finansowych z przyrzeczeniem odkupu/odsprzedaży w przyszłości po tej samej cenie powiększonej o z góry ustaloną kwotę odsetek tzw. transakcje typu repo i reverse repo na papierach wartościowych. Papiery wartościowe sprzedane z przyrzeczeniem odkupu nie są wyłączone ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej. Jednocześnie ujmowane są zobowiązania wynikające z udzielonego przyrzeczenia odkupu. W przypadku transakcji zakupu z przyrzeczeniem odsprzedaży nabyte papiery wartościowe prezentowane są jako pożyczki i należności. Różnicę między ceną sprzedaży/zakupu a ceną odkupu/odsprzedaży ujmuje się odpowiednio jako koszty lub przychody odsetkowe z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej. W przypadku sprzedaży papierów wartościowych zakupionych uprzednio w transakcji zakupu z przyrzeczeniem odsprzedaży

Grupa wykazuje zobowiązania z tytułu krótkiej sprzedaży papierów wartościowych. Zobowiązania te są wyceniane w wartości godziwej.

Utrata wartości aktywów wycenianych według zamortyzowanego kosztu

Grupa dokonuje podziału składników aktywów wycenianych według zamortyzowanego kosztu ze względu na podejście do zarządzania ryzykiem kredytowym danego zaangażowania na portfel aktywów indywidualnie istotnych oraz portfel aktywów indywidualnie nieistotnych (portfel grupowy). Na każdy dzień bilansowy Grupa ocenia, czy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych. Składnik aktywa finansowego lub grupa aktywów finansowych utraciły wartość, a strata z tytułu utraty wartości została poniesiona, wyłącznie gdy istnieją obiektywne dowody utraty wartości wynikające z jednego lub więcej zdarzeń mających miejsce po początkowym ujęciu składnika aktywów (zdarzenie powodujące stratę), a zdarzenie (lub zdarzenia) powodujące stratę ma wpływ na oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne wynikające ze składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych, których wiarygodne oszacowanie jest możliwe.

Do obiektywnych dowodów utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów zalicza się uzyskane przez Grupę informacje dotyczące następujących zdarzeń:

- znaczących trudności finansowych emitenta lub dłużnika;
- niedotrzymania warunków umowy, np. niespłacenia albo zalegania ze spłaceniem odsetek lub należności głównej;
- przyznania pożyczkobiorcy przez pożyczkodawcę, ze względów ekonomicznych lub prawnych wynikających z trudności finansowych pożyczkobiorcy, udogodnienia, którego w innym wypadku pożyczkodawca by nie udzielił;
- wysokiego prawdopodobieństwa upadłości lub innej reorganizacji finansowej pożyczkobiorcy;
- zaniku aktywnego rynku na dany składnik aktywów finansowych ze względu na trudności finansowe; lub
- obserwacji danych wskazujących na możliwy do zmierzenia spadek oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych związanych z grupą aktywów finansowych od momentu początkowego ich ujęcia, mimo że nie można jeszcze ustalić spadku dotyczącego pojedynczego składnika grupy aktywów finansowych, w tym:
 - negatywnych zmian dotyczących statusu płatności pożyczkobiorców w grupie, lub
 - krajowej lub lokalnej sytuacji gospodarczej, która ma związek z niespłacaniem aktywów w grupie.

Nie ujmuje się strat oczekiwanych w wyniku przyszłych zdarzeń bez względu na stopień prawdopodobieństwa ich zajścia.

Kredyty uznane za nieściągalne (tj. takie, dla których Grupa nie spodziewa się przyszłych przepływów pieniężnych oraz które na podstawie oddzielnych przepisów podatkowych spełniły warunki niezbędne do zaliczenia straty do kosztów uzyskania przychodu lub które zostały bezwarunkowo umorzone na mocy umowy z klientem) są na podstawie decyzji Grupy spisywane w ciężar odpisów z tytułu utraty wartości. W przypadku odzyskania uprzednio spisanej kwoty przychody z tego tytułu prezentowane są w pozycji „Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne”.

Forbearance

W przypadku przyznania przez Grupę pożyczkobiorcy udogodnienia, jeśli nie zmienia ono w znaczący sposób istotnych warunków oraz oczekiwanych przepływów pieniężnych z aktywa finansowego, wówczas oczekiwane przyszłe przepływy z aktywa finansowego, którego dotyczy udogodnienie, Grupa ujmuje

w wycenie tego aktywa, stosując pierwotną efektywną stopą procentową dla danego instrumentu.

Jeśli udzielone udogodnienie w znaczący sposób zmienia istotne warunki lub oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne, wówczas takie aktywo finansowe jest wyłączone z bilansu, a nowe aktywo finansowe jest ujmowane w bilansie w wartości godziwej na dzień początkowego ujęcia.

Odpisy z tytułu utraty wartości na poniesione, lecz niezidentyfikowane straty kredytowe

Grupa tworzy odpisy z tytułu utraty wartości na poniesione, lecz niezidentyfikowane straty kredytowe (IBNR ang. incurred but not reported). Procesem wyliczenia odpisu z tytułu utraty wartości IBNR objęte są wszystkie należności, dla których albo nie stwierdzono przesłanek utraty wartości lub mimo stwierdzenia przesłanek, indywidualna ocena pod kątem utraty wartości nie wykazała potrzeby dokonania odpisu aktualizującego. Odpisy z tytułu utraty wartości IBNR odzwierciedlają poziom strat kredytowych poniesionych lecz niezareportowanych, które zostaną zidentyfikowane na poziomie ekspozycji w przyjętym przez Grupę okresie rozpoznania straty. Odpisy z tytułu utraty wartości IBNR liczone są w oparciu o modele statystyczne dla grup aktywów łączonych w portfele o wspólnych cechach ryzyka kredytowego. W sprawozdaniu finansowym Grupa koryguje wartość ekspozycji kredytowych o wartość odpisów z tytułu utraty wartości na poniesione niezidentyfikowane straty kredytowe.

Odpisy z tytułu utraty wartości aktywów indywidualnie istotnych

Poziom odpisów z tytułu utraty wartości na należności uznane za indywidualnie istotne, dla których stwierdzono wystąpienie przesłanek utraty wartości, obliczany jest jako różnica między wartością bilansową składnika aktywów a wartością bieżącą przewidywaną do otrzymania przyszłych przepływów pieniężnych wynikających ze spodziewanych spłat przez kredytobiorcę z tytułu realizacji zabezpieczeń lub sprzedaży wierzytelności. Przyszłe przepływy dyskontowane są do wartości bieżącej efektywną stopą procentową instrumentu.

Jeżeli wartość bieżąca szacowanych przepływów pieniężnych wzrosnie na skutek zdarzenia, które nastąpiło po wykazaniu utraty wartości, wówczas uprzednio dokonany odpis z tytułu utraty wartości jest odpowiednio odwracany przez rachunek zysków i strat.

Odpisy z tytułu utraty wartości aktywów indywidualnie nieistotnych

Poziom odpisów z tytułu utraty wartości na należności uznane za indywidualnie nieistotne, dla których stwierdzono wystąpienie przesłanek utraty wartości, obliczany jest na bazie oceny portfelowej opartej o historyczne doświadczenia dotyczące strat ponoszonych z tytułu aktywów o podobnych cechach ryzyka.

Odpisy z tytułu utraty wartości na należności od banków i klientów, odpisy z tytułu utraty wartości papierów wartościowych i innych aktywów korygują wartość odpowiednich pozycji aktywów. Natomiast rezerwy na zobowiązania warunkowe wykazywane są w zobowiązaniach w pozycji „Rezerwy”.

Utrata wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży

Dla aktywów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, dla których występują obiektywne dowody, że nastąpiła utrata wartości, skumulowane straty ujęte w kapitale własnym w wysokości różnicy między ceną nabycia skorygowaną o późniejsze spłaty i amortyzację a wartością godziwą, uwzględniając poprzednie odpisy z tytułu utraty wartości, przenosi się do rachunku zysków i strat. Straty z tytułu utraty wartości inwestycji kapitałowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży nie

podlegają odwróceniu poprzez rachunek zysków i strat. Straty z tytułu utraty wartości instrumentów dłużnych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży podlegają odwróceniu poprzez rachunek zysków i strat, jeśli w późniejszych okresach wartość godziwa instrumentu dłużnego wzrośnie i wzrost ten może być obiektywnie łączony ze zdarzeniem następującym po ujęciu straty.

Utrata wartości aktywów finansowych wycenianych według kosztu

Na kategorię aktywów finansowych wycenianych według kosztu w sprawozdaniu finansowym Grupy składają się akcje i udziały w jednostkach innych niż zależne, sklasyfikowane jako dostępne do sprzedaży, dla których nie da się wiarygodnie określić wartości godziwej (np. ze względu na brak notowań na aktywnym rynku). Jeśli występują obiektywne dowody, że nastąpiła utrata wartości takich inwestycji kapitałowych, to kwotę straty z tytułu utraty wartości ustala się jako różnicę pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów finansowych oraz wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych przy zastosowaniu bieżącej rynkowej stopy zwrotu dla podobnych aktywów finansowych. Strata z tytułu utraty wartości akcji i udziałów sklasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, dla których nie da się wiarygodnie określić wartości godziwej, nie poddaje się odwróceniu przez rachunek zysków i strat.

Utrata wartości aktywów innych niż aktywa finansowe

Wartości bilansowe aktywów Grupy innych niż aktywa z tytułu podatku odroczonego, w tym w szczególności składników rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych, przeglądane są na dzień bilansowy w celu określenia, czy zaistniały przesłanki wskazujące na utratę wartości. Jeżeli istnieje taka przesłanka, należy określić wartość odzyskiwalną aktywów.

Odpis aktualizacyjny z tytułu utraty wartości jest ujmowany, jeżeli wartość księgowa aktywa lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne przekracza wartość odzyskiwalną. Odpis aktualizacyjny z tytułu utraty wartości jest ujmowany w rachunku zysków i strat.

Odpisy aktualizacyjne z tytułu utraty wartości w przypadku ośrodków wypracowujących środki pieniężne w pierwszej kolejności redukują wartość firmy przypadającą na te ośrodki wypracowujące środki pieniężne (grupę ośrodków), a następnie redukują proporcjonalnie wartość księgową innych aktywów w ośrodku (grupie ośrodków).

Kalkulacja wartości odzyskiwalnej

Wartość odzyskiwalna w przypadku aktywów innych niż aktywa finansowe jest wartością większą z: wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży i wartości użytkowej. W celu wyznaczenia wartości użytkowej, oszacowane przyszłe przepływy pieniężne są dyskontowane do ich wartości bieżącej przy użyciu stopy dyskontowej przed opodatkowaniem, która odzwierciedla bieżące oczekiwania rynku co do wartości pieniądza oraz specyficznego ryzyka w odniesieniu do danego aktywa. Dla aktywów niegenerujących niezależnych przepływów środków pieniężnych, wartość odzyskiwalna jest wyznaczana dla danego ośrodka wypracowującego środki pieniężne, do którego te aktywa należą.

Odwrócenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości

Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości, z wyłączeniem wartości firmy, podlega odwróceniu, jeżeli nastąpiła zmiana w szacunkach służących do określenia wartości możliwej do odzyskania.

Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości innych aktywów może być odwrócony tylko do poziomu, przy którym wartość księgowa aktywa nie przekracza wartości księgowej, która pomniejszona o kwotę amortyzacji, zostałaby wyznaczona, jeżeli nie zostałyby ujęte odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

Wartość firmy

W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy wartość firmy stanowi nadwyżkę kosztu przejścia nad wartością godziwą udziału Grupy w możliwych do zidentyfikowania przejętych aktywach, zobowiązaniach oraz zobowiązaniach warunkowych na dzień połączenia. Wartość firmy ujmuje się w ramach wartości niematerialnych. Wartość firmy jest wykazywana w wysokości ceny nabycia pomniejszonej o łączne dotychczasowe odpisy aktualizacyjne wynikające z tytułu utraty wartości. Wartość firmy jest alokowana na ośrodki wypracowujące środki pieniężne i nie jest amortyzowana, a jedynie corocznie testowana pod kątem utraty wartości niezależnie od wystąpienia przesłanek utraty wartości. Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości w odniesieniu do wartości firmy nie podlega odwróceniu.

Wartość firmy powstała w wyniku przejęć sprzed 31 marca 2004 roku, to jest dnia wejścia w życie MSSF 3 „Połączenia jednostek gospodarczych”, została obliczona zgodnie z poprzednio stosowanymi standardami rachunkowości jako różnica między kosztem przejścia jednostki a wartością aktywów netto przejmowanej jednostki na dzień przejęcia.

Rzeczowy majątek trwały oraz wartości niematerialne (z wyłączeniem wartości firmy)

Rzeczowy majątek trwały oraz wartości niematerialne wykazywane są według kosztu historycznego pomniejszonego o naliczone umorzenie, a także o odpisy z tytułu utraty wartości. Koszt historyczny uwzględnia wydatki bezpośrednio związane z nabyciem danych aktywów oraz ich przygotowaniem do użytkowania.

Późniejsze nakłady uwzględnia się w wartości bilansowej danego środka trwałego lub ujmuje jako odrębny środek trwały (tam, gdzie jest to właściwe) tylko wówczas, gdy jest prawdopodobne, że z tytułu tej pozycji nastąpi wpływ korzyści ekonomicznych do Grupy, zaś koszt danej pozycji można wiarygodnie zmierzyć. Wszelkie pozostałe wydatki, na przykład na naprawę i konserwację, odnoszone są do rachunku zysków i strat w okresie, w którym je poniesiono.

Umorzenie naliczane jest metodą liniową przez przewidywany okres użytkowania przy zastosowaniu stawek określonych w zatwierdzonym planie amortyzacji na 2016 rok.

Przykładowe stosowane roczne stawki amortyzacji są następujące:

Budynki i budowle	1,5%- 4,5%
Środki transportu	14,0%- 20,0%
Komputery	34,0%
Wyposażenie biurowe	20,0%
Inne środki trwałe	7,0%- 20,0%
Oprogramowanie komputerowe i prawa autorskie (z wyjątkiem podstawowych systemów operacyjnych, do których stosuje się stawki 10% i 20%)	34,0%
Pozostałe wartości niematerialne	20,0%
Inwestycje w obcych środkach trwałych - zgodnie z okresem trwania umowy najmu	

Na każdy dzień bilansowy dokonuje się weryfikacji wartości końcowej aktywów trwałych oraz okresów ich użytkowania i w razie potrzeby dokonuje stosownych korekt planu amortyzacji.

Składniki majątku o jednostkowej wartości początkowej nie przekraczającej 3500 zł podlegają jednorazowemu odpisaniu w koszty z datą wydania ich do używania. Suma wartości środków trwałych jednorazowo odpisanych w koszty nie jest istotna z punktu widzenia sprawozdania finansowego.

Środki trwałe w budowie wykazywane są w wysokości ogółu poniesionych kosztów pozostających w bezpośrednim związku z niezakończoną jeszcze budową, montażem lub ulepszeniem istniejącego środka trwałego z uwzględnieniem odpisów z tytułu utraty wartości.

Środki trwale obejmują także prawa użytkowania wieczystego gruntów.

Środki trwale są badane pod kątem utraty wartości, zawsze gdy występują zdarzenia lub zmiany okoliczności wskazujące, że wartość bilansowa może być niemożliwa do odzyskania. Wartość bilansowa środka trwałego lub wartości niematerialnej jest obniżana do poziomu wartości odzyskiwalnej, jeśli wartość bilansowa przewyższa wartość odzyskiwalną. Wartość odzyskiwalna jest wyższą z dwóch wartości: wartości godziwej środka trwałego pomniejszonej o koszty jego sprzedaży i wartości użytkowej.

Świadczenia pracownicze

Krótkoterminowe świadczenia pracownicze

Krótkoterminowe świadczenia pracownicze Grupy obejmują wynagrodzenia, premie, płatne urlopy oraz składki na ubezpieczenie społeczne.

Pracownicy, w zależności od ich indywidualnego poziomu zaszczerowania, mogą otrzymać nagrodę z funduszu motywacyjnego, premię w ramach planu premiowego obowiązującego w danym obszarze lub uznaniową nagrodę roczną na zasadach określonych w wewnętrznych przepisach o wynagradzaniu pracowników. Premie i nagrody przyznawane są po zakończeniu okresu, za który oceniane są wyniki.

Krótkoterminowe świadczenia pracownicze są ujmowane jako koszty w okresie, którego dotyczą.

Płatności w formie akcji

W ramach programu świadczeń kapitałowych wybrani pracownicy otrzymują nagrody w formie „akcji odroczonej” Citigroup (program akumulacji kapitału - CAP) oraz nagrody w postaci akcji fantomowych Banku Handlowego w Warszawie SA. W 2015 roku program SOP został zakończony. Wszystkie opcje, które nie zostały zrealizowane do dnia 29 października 2015 roku wygasły. Zgodnie z MSSF 2 „Płatności w formie akcji własnych”, wszystkie programy funkcjonujące w Grupie traktowane są jako programy rozliczane w środkach pieniężnych. Na przyszłe wypłaty tworzona jest rezerwa wykazana w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji „Inne zobowiązania” oraz w pozycji „Koszty działania i koszty ogólnego zarządu” rachunku zysków i strat. Koszty programu określone są na podstawie ceny akcji Banku lub ceny akcji Citigroup. Zgodnie z wymogami standardu wartość godziwa jest początkowo ustalana na dzień przyznania nagrody, a następnie na każdy dzień sprawozdawczy, aż do całkowitego rozliczenia. Łączną wartość kosztów ujętych na dany dzień sprawozdawczy stanowi iloczyn wartości godziwej akcji odroczonej na dzień sprawozdawczy i części uprawnienia uznanego za nabyte w tym okresie.

Długoterminowe świadczenia pracownicze

W ramach systemu wynagrodzeń Grupa gwarantuje pracownikom odprawy emerytalne i rentowe, stanowiące programy określonych świadczeń. Ich wysokość uzależniona jest od liczby lat pracy w Banku, przypadających bezpośrednio przed nabyciem prawa do wypłaty świadczenia. Na przyszłe wypłaty odpraw emerytalnych i rentowych tworzona jest rezerwa, która jest wykazana w zobowiązaniach w pozycji „Inne zobowiązania” oraz w pozycji „Koszty działania i koszty ogólnego zarządu” rachunku zysków i strat w części wynikającej z kosztów bieżącego zatrudnienia i upływu czasu. Część rezerwy wynikająca ze zmiany założeń aktuarialnych (ekonomicznych i demograficznych) przyjętych do wyceny ujmowana jest w pozostałych całkowitych dochodach.

Elementem składowym wynagrodzenia zmiennego przyznawanego Zarządowi Banku oraz osobom zajmującym stanowiska kierownicze, mającym istotny wpływ na profil ryzyka Banku, jest także odroczone nagroda pieniężna opisana szczegółowo w nocie 47 „Świadczenia na rzecz pracowników”.

Programy określonych składek

Grupa stwarza możliwość uczestnictwa pracowników w programie emerytalnym, opisanym szczegółowo w nocie 47. Za pracowników uczestniczących w programie Grupa odprowadza składki do odrębnej jednostki i z chwilą ich uiszczenia Grupa nie posiada dalszych obowiązków w zakresie dokonywania płatności, zatem zgodnie z MSR 19 „Świadczenia pracownicze” jest to program określonych składek. Składki ujmują się jako koszty świadczeń pracowniczych w okresie, którego dotyczą.

Rezerwy

Rezerwy są ujmowane w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej, jeżeli na Grupie ciąży obowiązek prawny lub zwyczajowo oczekiwany wynikający ze zdarzeń przeszłych, a także jeżeli prawdopodobne jest, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje konieczność wypływu środków zawierających w sobie korzyści ekonomiczne oraz kwota rezerwy może być w wiarygodny sposób oszacowana.

Rezerwa restrukturyzacyjna

Rezerwa na restrukturyzację jest tworzona po spełnieniu następujących warunków: (i) Grupa posiada szczegółowy, formalny plan restrukturyzacji; (ii) restrukturyzacja już się rozpoczęła albo została publicznie ogłoszona; (iii) kwota rezerwy może być wiarygodnie oszacowana. Rezerwa na restrukturyzację nie obejmuje przyszłych kosztów operacyjnych.

Kapitały

Kapitały wykazywane są według wartości nominalnej, z wyjątkiem kapitału z aktualizacji wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, który wykazywany jest z uwzględnieniem wpływu odroczonego podatku dochodowego.

Dywidendy są ujmowane jako zobowiązania w momencie, w którym podział zysku został zatwierdzony przez Walne Zgromadzenie Banku.

Rozliczenia międzyokresowe kosztów

W celu przypisania kosztów do okresów sprawozdawczych, których one dotyczą, Grupa dokonuje czynnych i biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów. Dotyczy to w szczególności kosztów działania Grupy.

Ustalanie wyniku finansowego

Wynik finansowy ustala się z zachowaniem zasady memoriału i współmierności przychodów i kosztów. Do wyniku finansowego zaliczane są wszystkie osiągnięte przychody i koszty związane z tymi przychodami, dotyczące danego okresu sprawozdawczego, niezależnie od terminu ich zapłaty.

Przychody i koszty z tytułu odsetek

Przychody i koszty z tytułu odsetek od instrumentów finansowych są ujmowane w rachunku zysków i strat przy użyciu metody efektywnej stopy procentowej.

Metoda efektywnej stopy procentowej jest metodą naliczania zamortyzowanego kosztu składnika aktywów lub zobowiązania finansowego oraz przypisania przychodów lub kosztów odsetkowych do odpowiednich okresów. Efektywna stopa procentowa jest stopą, która dyskontuje oszacowane przyszłe pieniężne wpływy lub płatności dokonywane w oczekiwanym okresie do wygaśnięcia instrumentu finansowego do bilansowej wartości netto składnika aktywów lub zobowiązania finansowego. Przy wyliczeniu efektywnej stopy procentowej Grupa uwzględnia wszelkie postanowienia umowy instrumentu finansowego (na przykład: przedpłaty, opcje kupna i podobne), jednakże nie uwzględnia

potencjalnych przyszłych strat związanych z nieściągalnością kredytów. Wyliczenie obejmuje wszelkie płacone i otrzymywane przez strony umowy prowizje i punkty stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej, koszty transakcji oraz wszelkie inne premie i dyskonta. W rezultacie prowizje stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej po pomniejszeniu o bezpośrednie koszty pozyskania instrumentu finansowego prezentowane są jako składnik przychodów odsetkowych.

W przypadku aktywów finansowych lub grupy podobnych aktywów finansowych, dla których dokonano odpisu z tytułu utraty wartości, przychody odsetkowe są ujmowane przy zastosowaniu stopy procentowej użytej do zdyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych dla celów oszacowania straty z tytułu utraty wartości.

Przychody/koszty odsetkowe od instrumentów pochodnych, desygnowanych jako instrumenty zabezpieczające w rachunkowości zabezpieczeń, prezentowane są w wyniku odsetkowym.

Odsetki karne wynikające z ekspozycji z tytułu podatku dochodowego ujmowane są w „Pozostałych przychodach operacyjnych” lub w „Pozostałych kosztach operacyjnych” w rachunku zysków i strat.

Przychody i koszty z tytułu prowizji, opłaty bankowe

Przychody z tytułu opłat i prowizji powstają w wyniku świadczenia usług finansowych oferowanych przez Grupę. Prowizje klasyfikowane są do następujących kategorii:

- prowizji stanowiących integralną część efektywnej stopy procentowej,
- prowizji za wykonanie usługi,
- prowizji za wykonanie znaczącej czynności.

Prowizje stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej zaliczane są do rachunku zysków i strat jako korekta kalkulacji efektywnej stopy procentowej i wykazywane w przychodach odsetkowych.

Prowizje za wykonanie usługi i znaczącej czynności zaliczane są do rachunku zysków i strat proporcjonalnie do stopnia wykonania usługi lub jednorazowo w momencie wykonania czynności i wykazywane w przychodach z tytułu prowizji.

W przypadku kredytów i pożyczek o nieustalonych terminach płatności rat, np. kredytów w rachunku bieżącym lub kart kredytowych, prowizje rozliczane są w czasie metodą liniową przez okres ważności limitu kredytowego. Tego typu prowizje zaliczane są do przychodów z tytułu prowizji.

Przychody i koszty z tytułu sprzedaży produktów ubezpieczeniowych

Grupa pośredniczy w sprzedaży produktów ubezpieczeniowych. Przychody z tytułu wynagrodzenia za dystrybucję produktów ubezpieczeniowych niepowiązanych z instrumentami finansowymi ujmowane są w przychodach prowizyjnych w momencie sprzedaży lub odnowienia polisy, z wyjątkiem części wynagrodzenia dotyczącego usług świadczonych po dokonaniu sprzedaży, które jest ujmowane w przychodach prowizyjnych liniowo, przez okres życia produktu.

W przypadku produktów powiązanych z instrumentem finansowym, gdzie wynagrodzenie otrzymywane jest z góry za okres dłuższy niż miesięczny, w celu ustalenia sposobu ujmowania wynagrodzenia z tytułu dystrybucji tego ubezpieczenia stosowany jest model względnej wartości godziwej. Na podstawie proporcji wartości godziwej usługi dystrybucji produktu ubezpieczeniowego oraz wartości godziwej pożyczki w stosunku do sumy tych wartości ustalana jest alokacja łącznego wynagrodzenia. Wynagrodzenie z tytułu sprzedaży produktu ubezpieczeniowego dzielone jest na następujące komponenty:

- część stanowiąca wynagrodzenie za usługę pośrednictwa, ujmowana w wyniku z tytułu prowizji oraz
- część stanowiąca element zamortyzowanego kosztu instrumentu finansowego rozliczanego z użyciem efektywnej stopy procentowej będącą elementem wyniku odsetkowego.

Wynagrodzenie opisane powyżej ujmowane jest z uwzględnieniem szacowanych przyszłych zwrotów z tytułu odstąpienia klientów od ubezpieczenia w określonych przypadkach.

Z części odpowiadających wynagrodzeniu za usługę pośrednictwa wydzielana jest część wynagrodzenia dotyczącego świadczenia dodatkowych czynności po dokonaniu sprzedaży produktu ubezpieczeniowego i ta część ujmowana jest w przychodach prowizyjnych liniowo przez okres życia produktu. Pozostała część ujmowana jest w przychodach prowizyjnych w momencie sprzedaży lub odnowienia polisy.

Koszty bezpośrednio powiązane z akwizycją pożyczki gotówkowej Grupa rozlicza w czasie jako element zamortyzowanego kosztu instrumentu finansowego stanowiącego część wyniku odsetkowego.

Jeśli Grupa ponosi koszty bezpośrednio związane ze sprzedażą produktu ubezpieczeniowego, koszty takie rozliczane są zgodnie z zasadą współmierności przychodów i kosztów. Koszty niepowiązane bezpośrednio ze sprzedażą produktów ubezpieczeniowych ujmowane są w rachunku wyników jednorazowo, w momencie ich poniesienia.

Wynik na rachunkowości zabezpieczeń

W pozycji tej prezentowana jest wycena transakcji zabezpieczających i zabezpieczających w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej.

Pozostałe przychody i koszty operacyjne

Do pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych zaliczane są koszty i przychody niezwiązane bezpośrednio z działalnością bankową. Jest to w szczególności wynik z tytułu sprzedaży lub likwidacji środków trwałych oraz aktywów do zbycia, przychody związane z przetwarzaniem danych na rzecz podmiotów powiązanych, a także koszty z tytułu odszkodowań, kar i grzywnien.

Podatek dochodowy

Podatek dochodowy składa się z podatku bieżącego oraz odroczonego. Podatek dochodowy ujmuje się w rachunku zysków i strat z wyjątkiem sytuacji, gdy podatek dotyczy kwot ujmowanych w pozostałych całkowitych dochodach.

Rezerwa i aktywo na podatek odroczone są kalkulowane przy użyciu metody bilansowej, poprzez wyliczenie przejściowych różnic pomiędzy wartością bilansową aktywów i zobowiązań oraz ich wartością podatkową. Rezerwa i aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego wykazywane są w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej po dokonaniu kompensaty, wtedy gdy istnieje tytuł prawny do przeprowadzenia takiej kompensaty oraz rezerwa i aktywo dotyczą tego samego podatnika.

Aktywa z tytułu podatku odroczonego ujmuje się w zakresie, w którym jest prawdopodobne, że będzie dostępny przyszły dochód do opodatkowania.

Sprawozdawczość dotycząca segmentów

Segment działalności jest dająca się wyodrębnić częścią działalności Grupy, generującą przychody i koszty (w tym z transakcji wewnątrz Grupy), której wyniki operacyjne są regularnie analizowane przez Zarząd jako główny organ decyzyjny Grupy, w celu alokacji zasobów oraz oceny jej działalności.

Grupa jest zarządzana na poziomie dwóch głównych segmentów – bankowości korporacyjnej oraz bankowości detalicznej. Szczegółowe informacje na temat segmentów przedstawiono w nocie 3.

Wycena aktywów i pasywów segmentu, przychodów oraz wyniku segmentu jest oparta na zasadach rachunkowości Grupy.

Aktywa trwałe przeznaczone do zbycia

Do aktywów trwałych przeznaczonych do zbycia klasyfikuje się składniki aktywów lub grupy aktywów wraz z bezpośrednio powiązanymi z nimi zobowiązaniami, których wartość bilansowa ma zostać odzyskana w drodze ich odsprzedaży, a nie dalszego wykorzystania. Jako przeznaczone do zbycia klasyfikowane są jedynie składniki aktywów lub grupy dostępne do natychmiastowej sprzedaży w bieżącym stanie, których sprzedaż jest wysoce prawdopodobna, tzn. zdecydowano o wypełnieniu planu sprzedaży i aktywny program znalezienia nabywcy i zakończenia planu został rozpoczęty. Ponadto, taki składnik aktywów (lub grupa) jest oferowany do sprzedaży po cenie, która jest racjonalna w odniesieniu do jego bieżącej wartości godziwej i oczekuje się, że sprzedaż zostanie ujęta jako sprzedaż zakończona w czasie jednego roku od dnia zaklasyfikowania składnika aktywów (lub grupy) do tej kategorii.

Aktywa trwałe przeznaczone do zbycia ujmują się w kwocie niższej z wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia tych aktywów. Aktywa te nie podlegają amortyzacji.

Wartości szacunkowe

Ustalenie bilansowych wartości niektórych aktywów i zobowiązań oraz przychodów i kosztów wymaga oszacowania na datę bilansową wpływu niepewnych przyszłych zdarzeń na te pozycje. Szacunki i założenia podlegają ciągłej ocenie, oparte są o doświadczenia historyczne oraz inne czynniki, w tym oczekiwania co do przyszłych zdarzeń, które w danej sytuacji wydają się uzasadnione. Poniżej zaprezentowano najistotniejsze z nich, zastosowane przy sporządzaniu sprawozdania finansowego.

Wartość godziwa instrumentów pochodnych

Wartość godziwą instrumentów finansowych nienotowanych na aktywnych rynkach ustala się, stosując techniki wyceny. Jeżeli do ustalenia wartości godziwej stosuje się techniki wyceny, metody te są okresowo oceniane i weryfikowane. Wszystkie modele są testowane i zatwierdzane przed użyciem. W miarę możliwości w modelach wykorzystywane są wyłącznie dane możliwe do zaobserwowania, chociaż w pewnych obszarach kierownictwo jednostki musi korzystać z oszacowań. Zmiany założeń dotyczących szacowanych czynników mogą mieć wpływ na wykazywane wartości godziwe instrumentów finansowych.

Grupa stosuje następujące metody wyceny w stosunku do poszczególnych typów instrumentów pochodnych:

- do wyceny terminowych transakcji walutowych stosuje się model zdyskontowanych przepływów pieniężnych,
- do wyceny transakcji opcyjnych wykorzystywane są rynkowe modele wyceny opcji,
- do wyceny transakcji na stopy procentowe stosuje się model zdyskontowanych przepływów pieniężnych,
- do wyceny transakcji futures stosuje się bieżące notowania rynkowe.

Grupa do wyceny ryzyka kredytowego wykorzystuje kwotowania instrumentu wymiany ryzyka upadłości dłużnika (Credit Default Swap).

Grupa różnicuje wycenę ryzyka kontrahenta ze względu na dostępność kwotowań kredytowych instrumentów pochodnych (CDS):

- ryzyko kredytowe kontrahentów, dla których istnieje aktywny rynek CDS: Uznaje się, że kwotowania CDS odzwierciedlają rynkową wycenę ryzyka kredytowego;
- ryzyko kredytowe kontrahentów, dla których nie istnieje aktywny rynek CDS: Na podstawie ratingu kredytowego (zewnętrznego lub wewnętrznego, jeżeli zewnętrzny nie jest dostępny) oraz

sektora gospodarki, w którym klient działa, kontrahentowi przypisywana jest wartość indeksu CDS, która odzwierciedla rynkową wycenę ryzyka.

W przypadku wyceny własnego ryzyka kredytowego, Grupa stosuje metodę zdefiniowaną dla klientów, dla których nie ma aktywnego rynku CDS.

Głównymi czynnikami wpływającymi na zmiany szacunków w zakresie ryzyka kontrahenta są: (i) zmiany wartości godziwej instrumentów pochodnych skorelowane między innymi z poziomem kursów walut oraz stóp procentowych, (ii) zmiany w zakresie kwotowań kredytowych instrumentów pochodnych (CDS) (iii) zmiany w zakresie ryzyka kredytowego kontrahentów (zmiana ratingów).

Utrata wartości kredytów

Na każdy dzień bilansowy dokonywana jest ocena, czy zaistniały obiektywne przesłanki świadczące o utracie wartości ekspozycji kredytowych. Jeżeli tak, dokonuje się odpisu aktualizującego w wysokości różnicy pomiędzy wartością bilansową a oszacowaną wartością bieżącą oczekiwanym przyszłym przepływom pieniężnym z danej ekspozycji kredytowej. Aktywa finansowe, dla których albo nie stwierdzono przesłanek utraty wartości na poziomie indywidualnym lub mimo stwierdzenia przesłanek, indywidualna ocena składnika aktywów pod kątem utraty wartości nie wykazała potrzeby dokonania odpisu aktualizującego, Grupa objęła analizą grupową. Dla celów grupowej oceny utraty wartości aktywa finansowe są podzielone według podobnych charakterystyk ryzyka kredytowego w ramach danego portfela. W celu wyliczenia kwoty odpisu na ekspozycje bilansowe analizowane grupowo Grupa wykorzystuje, między innymi, prawdopodobieństwo wystąpienia niewykonania zobowiązania (parametr PD) oraz wartość straty w momencie niewykonania zobowiązania (parametr LGD).

Określenie przesłanek utraty wartości, wyliczenie bieżącej wartości szacowanych przepływów pieniężnych oraz oszacowanie odpisu metodą grupową wymaga zastosowania przez Grupę szacunków. Szacunki mogą uwzględniać możliwe do zaobserwowania dane wskazujące na wystąpienie niekorzystnej zmiany sytuacji kredytobiorców należących do określonej grupy lub sytuacji makroekonomicznej. Jeżeli zaistnieje taka konieczność historyczne parametry mogą być korygowane na podstawie danych pochodzących z bieżących obserwacji w celu uwzględnienia wpływu aktualnych czynników rynkowych, które nie miały miejsca w okresie, którego dotyczą obserwacje historyczne.

Metodologia i założenia wykorzystywane przy ustalaniu poziomu odpisów z tytułu utraty wartości należności są regularnie przeglądane i uaktualniane w razie potrzeby. Dodatkowo Grupa dokonuje testowania wstecznego (w oparciu o dane historyczne) w celu porównania wartości rzeczywiście poniesionych strat z szacunkami w zakresie utraty wartości kredytów, co również może mieć wpływ na zmianę metodologii.

Utrata wartości firmy

Bank corocznie przeprowadza obligatoryjne testy na utratę wartości firmy zgodnie z modelem opracowanym na podstawie wytycznych zawartych w MSR 36. Podstawą wyceny wartości odzyskiwalnej ośrodków wypracowujących środki pieniężne, do których przyporządkowano wartość firmy, jest ich wartość użytkowa, którą kierownictwo Banku szacuje w oparciu o plan finansowy, odzwierciedlający przyjęte założenia odnośnie przyszłych warunków gospodarczych oraz oczekiwanych wyników działalności Banku, stopę dyskontową wykorzystaną w prognozach przepływów pieniężnych oraz stopę wzrostu zastosowaną do ekstrapolacji prognoz przepływów pieniężnych wykraczających poza okres objęty planem finansowym.

Świadczenia pracownicze

Rezerwy na przyszłe wypłaty z tytułu świadczeń pracowniczych, takie jak nagrody jubileuszowe czy odprawy emerytalne i rentowe, podlegają okresowemu oszacowaniu aktuarnemu przez niezależnego aktuarium. Wysokość rezerw odpowiada wartości obecnej przyszłych długoterminowych zobowiązań Grupy wobec pracowników według stanu zatrudnienia i płac na dzień sprawozdawczy i bazuje na szeregu założeń w obszarze statystyki kadrowej, w tym prawdopodobieństwa dotrwania danej osoby do wieku emerytalnego jako pracownika Grupy, obejmującego rotację pracowników, ryzyko śmierci oraz ryzyko całkowitej niezdolności do pracy.

3. Sprawozdawczość dotycząca segmentów działalności

Segment działalności jest dającą się wyodrębnić częścią działalności Grupy, generującą przychody i koszty (w tym z transakcji wewnątrz Grupy), której wyniki operacyjne są regularnie analizowane przez Zarząd jednostki dominującej jako główny organ decyzyjny Grupy, w celu alokacji zasobów oraz oceny jej działalności.

Grupa jest zarządzana na poziomie dwóch głównych segmentów - bankowości instytucjonalnej i bankowości detalicznej. Wycena aktywów i pasywów oraz ustalanie wyniku finansowego segmentu dokonywane jest zgodnie z zasadami rachunkowości stosowanymi przez Grupę dla potrzeb sporządzenia sprawozdań finansowych, z uwzględnieniem transakcji pomiędzy segmentami w ramach Grupy.

Przyporządkowania aktywów i zobowiązań oraz przychodów i kosztów Grupy do segmentów dokonano na podstawie wewnętrznych informacji przygotowywanych dla potrzeb zarządczych. Transfer finansowania pomiędzy segmentami Grupy oparty jest na stawkach bazujących na stopach rynkowych. Stawki transferowe są ustalane według tych samych zasad dla obu segmentów, a ich zróżnicowanie wynika jedynie ze struktury terminowej i walutowej aktywów i zobowiązań. Podstawą oceny wyników działalności segmentu jest zysk lub strata brutto.

Działalność Grupy prowadzona jest wyłącznie na terenie Polski.

Bankowość Instytucjonalna

W ramach segmentu Bankowości Instytucjonalnej Grupa oferuje produkty i świadczy usługi podmiotom gospodarczym, jednostkom samorządowym oraz dla sektora budżetowego. Obok tradycyjnych usług bankowych polegających na działalności kredytowej i depozytowej segment świadczy usługi zarządzania gotówką, finansowania handlu, leasingu, usług maklerskich i powiernictwa papierów wartościowych, oferuje produkty skarbu na rynkach finansowych i towarowych. Ponadto segment oferuje usługi bankowości inwestycyjnej na lokalnym i międzynarodowym rynku kapitałowym, w tym usługi doradztwa, pozyskiwania i gwarantowania finansowania poprzez publiczne i niepubliczne emisje instrumentów finansowych. Działalność segmentu obejmuje także transakcje na własny rachunek na rynkach instrumentów kapitałowych, dłużnych oraz pochodnych.

Bankowość Detaliczna

Segment Bankowości Detalicznej dostarcza produktów i usług finansowych klientom indywidualnym, a także w ramach CitiBusiness mikroprzedsiębiorstwom oraz osobom fizycznym prowadzącym działalność gospodarczą. Oprócz prowadzenia rachunków, oferty w obszarze działalności kredytowej i depozytowej Grupa oferuje klientom pożyczki gotówkowe, kredyty hipoteczne, karty kredytowe, prowadzi usługi zarządzania majątkiem, pośredniczy w sprzedaży produktów inwestycyjnych i ubezpieczeniowych.

Wyniki finansowe Grupy według segmentów działalności

Za okres	2016 r.			2015 r.		
	Bankowość Instytucjonalna	Bankowość Detaliczna	Razem	Bankowość Instytucjonalna	Bankowość Detaliczna	Razem
Wynik z tytułu odsetek	439 590	563 981	1 003 571	420 852	555 748	976 600
Wynik wewnętrzny z tytułu odsetek, w tym:	(36 403)	36 403	-	(53 265)	53 265	-
przychody wewnętrzne	-	36 403	36 403	-	53 265	53 265
koszty wewnętrzne	(36 403)	-	(36 403)	(53 265)	-	(53 265)
Wynik z tytułu opłat i prowizji	275 333	285 896	561 229	279 948	351 402	631 350
Przychody z tytułu dywidend	1 537	6 513	8 050	1 667	5 715	7 382
Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji	315 565	31 632	347 197	265 928	27 190	293 118
Wynik na inwestycyjnych dłużnych papierach wartościowych dostępnych do sprzedaży	44 746	-	44 746	145 246	-	145 246
Wynik na inwestycyjnych instrumentach kapitałowych dostępnych do sprzedaży	29 436	66 477	95 913	2 232	-	2 232
Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	9 553	-	9 553	7 949	-	7 949
Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych	21 348	(10 143)	11 205	17 570	(29 740)	(12 170)
Koszty działania i koszty ogólnego zarządu	(492 989)	(639 312)	(1 132 301)	(544 279)	(663 596)	(1 207 875)
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych	(20 985)	(48 937)	(69 922)	(23 298)	(47 124)	(70 422)
Wynik z tytułu zbycia pozostałych aktywów	116	-	116	47	55	102
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	25 477	(71 245)	(45 768)	3 489	13 713	17 202
Zysk operacyjny	648 727	184 862	833 589	577 351	213 363	790 714
Udział w zyskach netto podmiotów wycenianych metodą praw własności	50	-	50	61	-	61
Podatek od niektórych instytucji finansowych	(50 173)	(19 138)	(69 311)	-	-	-
Zysk brutto	598 604	165 724	764 328	577 412	213 363	790 775
Podatek dochodowy			(162 748)			(164 356)
Zysk netto			601 580			626 419

Stan na dzień	31.12.2016 r.			31.12.2015 r.		
	Bankowość Instytucjonalna	Bankowość Detaliczna	Razem	Bankowość Instytucjonalna	Bankowość Detaliczna	Razem
Aktywa	38 493 344	6 716 572	45 209 916	43 034 095	6 472 697	49 506 792
Zobowiązania i kapitał własny, w tym:	32 836 784	12 373 132	45 209 916	38 188 084	11 318 708	49 506 792
zobowiązania	27 443 762	10 975 704	38 419 466	32 930 579	9 725 557	42 656 136

4. Wynik z tytułu odsetek

w tys. zł	2016	2015
Przychody z tytułu odsetek i przychody o podobnym charakterze z tytułu:		
operacji z Bankiem Centralnym	17 918	16 726
należności od banków	19 926	38 185
należności od klientów, z tego:	837 348	778 316
podmiotów sektora finansowego	31 069	21 362
podmiotów sektora niefinansowego	806 279	756 954
dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	311 412	297 497
dłużnych papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu	48 151	73 416
zobowiązań z ujemną stopą procentową	3 676	-
instrumentów pochodnych w rachunkowości zabezpieczeń	20 173	28 273
	1 258 604	1 232 413
Koszty odsetek i podobne koszty z tytułu:		
operacji z Bankiem Centralnym	(82)	-
zobowiązań wobec banków	(41 546)	(40 967)
zobowiązań wobec podmiotów sektora finansowego	(54 354)	(48 985)
zobowiązań wobec podmiotów sektora niefinansowego	(111 355)	(115 952)
kredytów i pożyczek otrzymanych	(866)	(1 648)
aktywów z ujemną stopą procentową	(945)	-
instrumentów pochodnych w rachunkowości zabezpieczeń	(45 885)	(48 261)
	(255 033)	(255 813)
Wynik z tytułu odsetek	1 003 571	976 600

Przychody odsetkowe za 2016 rok zawierają odsetki od kredytów, dla których rozpoznano utratę wartości w kwocie 13 408 tys. zł (za 2015 rok: 16 921 tys. zł).

5. Wynik z tytułu opłat i prowizji

w tys. zł	2016	2015
Przychody z tytułu opłat i prowizji		
z tytułu pośrednictwa w sprzedaży produktów ubezpieczeniowych i inwestycyjnych	79 564	119 656
z tytułu kart płatniczych i kredytowych	158 912	188 001
z tytułu realizacji zleceń płatniczych	105 469	110 993
z tytułu usług powierniczych	108 376	123 637
z tytułu opłat od pożyczek gotówkowych	1 351	2 606
z tytułu działalności maklerskiej	48 173	53 999
z tytułu świadczenia usług zarządzania środkami na rachunkach klientów	25 437	26 454
z tytułu udzielonych gwarancji	18 435	16 343
z tytułu udzielonych zobowiązań o charakterze finansowym	5 882	5 420
inne	87 749	62 326
	639 348	709 435
Koszty z tytułu opłat i prowizji		
z tytułu kart płatniczych i kredytowych	(27 623)	(24 977)
z tytułu działalności maklerskiej	(13 324)	(16 679)
z tytułu opłat KDPW	(17 481)	(19 367)
z tytułu opłat brokerskich	(4 246)	(4 512)
inne	(15 445)	(12 550)
	(78 119)	(78 085)
Wynik z tytułu opłat i prowizji	561 229	631 350

Wynik z tytułu opłat i prowizji za 2016 rok zawiera przychody prowizyjne (inne niż objęte kalkulacją efektywnej stopy procentowej), które odnoszą się do aktywów i zobowiązań finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy w kwocie 165 169 tys. zł (za 2015 rok: 194 649 tys. zł) oraz koszty prowizyjne w kwocie 27 623 tys. zł (za 2015 rok: 24 977 tys. zł).

6. Przychody z tytułu dywidend

w tys. zł	2016	2015
Papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	7 297	7 018
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	753	364
Przychody z tytułu dywidend razem	8 050	7 382

7. Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji

w tys. zł	2016	2015
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy		
z instrumentów dłużnych	(53 747)	(29 914)
z instrumentów kapitałowych	(684)	(8 035)
z instrumentów pochodnych, w tym:	42 809	64 559
na stopę procentową	39 854	53 614
	(11 622)	26 610
Wynik z pozycji wymiany		
z tytułu operacji wymiany na walutowych instrumentach pochodnych	468 071	361 841
z tytułu różnic kursowych (rewaluacja)	(109 252)	(95 333)
	358 819	266 508
Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji	347 197	293 118

Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji za 2016 rok zawiera zmianę netto wartości korekty wyceny instrumentów pochodnych odzwierciedlającej ryzyko kredytowe kontrahenta oraz korekty wyceny instrumentów pochodnych odzwierciedlającej własne ryzyko kredytowe w wysokości 18 894 tys. zł (za 2015 rok: (11 170) tys. zł).

Wynik na instrumentach dłużnych zawiera wynik netto na obrocie rządowymi papierami wartościowymi, dłużnymi instrumentami komercyjnymi i instrumentami rynku pieniężnego przeznaczonymi do obrotu.

Wynik na instrumentach pochodnych zawiera wynik netto z tytułu transakcji związanymi z transakcjami swapi na stopy procentowe, opcjami, transakcjami futures i innymi instrumentami pochodnymi.

Wynik z pozycji wymiany walutowej zawiera zyski i straty z wyceny aktywów i zobowiązań denominowanych w walucie obcej oraz na walutowych instrumentach pochodnych takich jak forward, CIRS i opcje. Wynik z pozycji wymiany zawiera również marżę zrealizowaną na bieżących i terminowych transakcjach walutowych.

8. Wynik na rachunkowości zabezpieczeń

w tys. zł	2016	2015
Rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej papierów wartościowych		
Wynik z wyceny transakcji zabezpieczanej	(37 135)	94 294
Wynik z wyceny transakcji zabezpieczającej	46 688	(86 345)
Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	9 553	7 949

Szczegółowe informacje na temat stosowanej w Grupie rachunkowości zabezpieczeń zamieszczone są w dalszej części sprawozdania w nocie nr 38.

9. Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych

w tys. zł	2016	2015
Pozostałe przychody operacyjne		
Przychody z tytułu świadczonych usług na rzecz jednostek powiązanych	9 905	8 968
Przychody z wynajmu powierzchni biurowych	9 405	9 539
Rozwiązanie rezerw na sprawy sporne (netto)	3 391	-
Inne	17 433	21 632
	40 134	40 139
Pozostałe koszty operacyjne		
Koszty postępowania ugodowego i windykacji	(11 416)	(19 509)
Koszty dotyczące utrzymania aktywów trwałych przeznaczonych do zbycia	(118)	(173)
Utworzenie rezerw na sprawy sporne (netto)	-	(15 568)
Inne	(17 395)	(17 059)
	(28 929)	(52 309)
Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych	11 205	(12 170)

10. Koszty działania i koszty ogólnego zarządu

w tys. zł	2016	2015
Koszty pracownicze		
Koszty związane z wynagrodzeniami, w tym:	(398 387)	(404 501)
koszty związane ze świadczeniami emerytalnymi	(29 576)	(25 130)
Premie i nagrody, w tym:	(88 368)	(94 351)
pracownicze świadczenia kapitałowe	(9 787)	(10 254)
nagrody za wieloletnią pracę	(36)	(45)
Koszty ubezpieczeń społecznych	(65 963)	(66 911)
	(552 718)	(565 763)
Koszty ogólnoadministracyjne		
Koszty opłat telekomunikacyjnych i sprzętu komputerowego	(189 622)	(200 464)
Koszty usług obcych, w tym doradczych, audytorskich i konsultacyjnych	(55 356)	(66 253)
Koszty wynajmu i utrzymania nieruchomości	(84 469)	(82 157)
Reklama i marketing	(27 543)	(10 666)
Koszty usług zarządzania gotówką, koszty usług KIR i inne koszty transakcyjne	(39 247)	(42 580)
Koszty usług zewnętrznych dotyczące dystrybucji produktów bankowych	(18 183)	(15 717)
Koszty usług pocztowych, materiałów biurowych i poligrafii	(11 195)	(10 262)
Koszty szkoleń i edukacji	(2 629)	(2 742)
Koszty nadzoru bankowego i kapitałowego	(1 435)	(3 744)
Koszty na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego	(75 070)	(130 934)
Pozostałe koszty	(74 834)	(76 593)
	(579 583)	(642 112)
Koszty działania i koszty ogólnego zarządu razem	(1 132 301)	(1 207 875)

Koszty pracownicze zawierają koszty następujących świadczeń dla obecnych i byłych członków Zarządu Banku:

w tys. zł	2016	2015
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze	12 885	12 536
Długoterminowe świadczenia pracownicze	3 706	4 397
Nagrody kapitałowe	3 727	3 705
	20 318	20 638

11. Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych

w tys. zł	2016	2015
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych	(32 229)	(35 853)
Amortyzacja wartości niematerialnych	(37 693)	(34 569)
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych razem	(69 922)	(70 422)

12. Wynik z tytułu zbycia pozostałych aktywów

w tys. zł	2016	2015
Zyski		
z z tytułu zbycia rzeczowych aktywów trwałych	43	60
z z tytułu zbycia aktywów trwałych przeznaczonych do zbycia	73	43
	116	103
Straty		
z z tytułu zbycia rzeczowych aktywów trwałych	-	(1)
	-	(1)
Wynik z tytułu zbycia pozostałych aktywów	116	102

13. Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne

w tys. zł	2016			
	Klienci instytucjonalni	Klienci indywidualni	Banki	Razem
Utworzenie odpisu z tytułu utraty wartości aktywów finansowych				
należności od banków i klientów	(50 989)	(138 634)	(3 426)	(193 049)
należności z tytułu zapadłych transakcji instrumentami pochodnymi	(73)	-	-	(73)
	(51 062)	(138 634)	(3 426)	(193 122)
Odwrocenie odpisu z tytułu utraty wartości aktywów finansowych				
należności od banków i klientów	55 870	50 742	4 592	111 204
należności z tytułu zapadłych transakcji instrumentami pochodnymi	7 693	-	-	7 693
odzyski od sprzedanych wierzytelności, uprzednio spisanych	9 438	10 067	-	19 505
inne	(2 296)	8 012	-	5 716
	70 705	68 821	4 592	144 118
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych	19 643	(69 813)	1 166	(49 004)
Utworzenie rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	(17 913)	-	-	(17 913)
Rozwiązanie rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	21 097	52	-	21 149
Wynik rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	3 184	52	-	3 236
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	22 827	(69 761)	1 166	(45 768)

w tys. zł	2015			
	Klienci instytucjonalni	Klienci indywidualni	Banki	Razem
Utworzenie odpisu z tytułu utraty wartości aktywów finansowych				
należności od banków i klientów	(63 544)	(110 977)	(3 900)	(178 421)
należności z tytułu zapadłych transakcji instrumentami pochodnymi	(766)	-	-	(766)
	(64 310)	(110 977)	(3 900)	(179 187)
Odwrócenie odpisu z tytułu utraty wartości aktywów finansowych				
należności od banków i klientów	63 486	91 436	4 972	159 894
należności z tytułu zapadłych transakcji instrumentami pochodnymi	1 871	-	-	1 871
odzyski od sprzedanych wierzytelności, uprzednio spisanych	(224)	27 929	-	27 705
inne	(2 745)	6 877	-	4 132
	62 388	126 242	4 972	193 602
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych	(1 922)	15 265	1 072	14 415
Utworzenie rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	(25 950)	(6)	-	(25 956)
Rozwiązanie rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	28 062	681	-	28 743
Wynik rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	2 112	675	-	2 787
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	190	15 940	1 072	17 202

14. Podatek dochodowy

Ujęty w rachunku zysków i strat

w tys. zł	2016	2015
Bieżący podatek		
Bieżący rok	(168 689)	(117 857)
Korekty z lat ubiegłych	(18 903)	(194)
	(187 592)	(118 051)
Podatek odroczony		
Powstanie i odwrócenie się różnic przejściowych	24 844	(46 305)
	24 844	(46 305)
Razem podatek dochodowy w rachunku zysków i strat	(162 748)	(164 356)

Wyliczenie efektywnej stawki podatkowej

w tys. zł	2016	2015
Zysk brutto	764 328	790 775
Podatek dochodowy według krajowej stawki podatku (19%)	(145 222)	(150 247)
Odpisy z tytułu utraty wartości niestanowiące kosztów uzyskania przychodu	(5 334)	(11 592)
Przychody podlegające opodatkowaniu nieujęte w wyniku finansowym	(513)	(642)
Koszty stanowiące koszty uzyskania przychodu nieujęte w wyniku finansowym	(3 858)	(3 083)
Przychody niepodlegające opodatkowaniu	7 591	5 414
Pozostałe różnice trwale, w tym pozostałe koszty niestanowiące kosztów uzyskania przychodu	(15 412)	(4 206)
Ogółem obciążenie wyniku	(162 748)	(164 356)
Efektywna stawka podatkowa	21,29%	20,78%

Podatek odroczony ujęty bezpośrednio w kapitałach

Podatek odroczony ujęty bezpośrednio w kapitałach na dzień 31 grudnia 2016 roku związany jest z dłużnymi i kapitałowymi instrumentami dostępnymi do sprzedaży oraz z wyceną programu określonych świadczeń i wynosił 51 506 tys. zł (31 grudnia 2015 roku: 39 554 tys. zł).

15. Zysk przypadający na jedną akcję

Na dzień 31 grudnia 2016 roku zysk przypadający na jedną akcję wyniósł 4,60 zł (31 grudnia 2015 roku: 4,79 zł).

Wyciszenie zysku przypadającego na jedną akcję na dzień 31 grudnia 2016 roku oparte było na zysku przypadającym na akcjonariuszy w kwocie 601 580 tys. zł (31 grudnia 2015 roku:

626 419 tys. zł) oraz średniej ważonej liczby akcji zwykłych występujących w roku zakończonym 31 grudnia 2016 roku w liczbie 130 659 600 (31 grudnia 2015 roku: 130 659 600).

Bank nie posiada rozwadniających, potencjalnych akcji zwykłych ani innych instrumentów rozwadniających.

16. Zestawienie zmian w pozostałych całkowitych dochodach

Odroczony podatek dochodowy i reklasyfikacje ujęte w pozostałych całkowitych dochodach dotyczą wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży (AFS) odnoszonej na kapitał z aktualizacji wyceny oraz wyceny programu określonych świadczeń odnoszonej na pozostałe kapitały rezerwowe.

w tys. zł	Kwota brutto	Odroczony podatek dochodowy	Kwota netto
Stan na dzień 1 stycznia 2016 roku	(208 178)	39 553	(168 625)
Zmiana wyceny AFS	(107 993)	20 519	(87 474)
Wycena sprzedanych AFS przeniesiona do rachunku zysków i strat	44 746	(8 502)	36 244
Zyski aktuarialne z wyceny programu określonych świadczeń	342	(64)	278
Stan na dzień 31 grudnia 2016 roku	(271 083)	51 506	(219 577)

w tys. zł	Kwota brutto	Odroczony podatek dochodowy	Kwota netto
Stan na dzień 1 stycznia 2015 roku	57 994	(11 019)	46 975
Zmiana wyceny AFS	(122 019)	23 182	(98 837)
Wycena sprzedanych AFS przeniesiona do rachunku zysków i strat	(145 246)	27 597	(117 649)
Straty aktuarialne z wyceny programu określonych świadczeń	1 093	(207)	886
Stan na dzień 31 grudnia 2015 roku	(208 178)	39 553	(168 625)

17. Kasa, operacje z Bankiem Centralnym

w tys. zł	31.12.2016	31.12.2015
Środki pieniężne w kasie	380 757	477 105
Środki na rachunku bieżącym w Banku Centralnym	3 587	1 693 132
Lokaty	281 411	-
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym razem	665 755	2 170 237

Na rachunku bieżącym w Narodowym Banku Polskim (NBP) utrzymywana jest rezerwa obowiązkowa, która może być wykorzystywana przez Bank pod warunkiem, że suma średniego miesięcznego salda na rachunku bieżącym w NBP nie jest mniejsza od poziomu deklarowanego.

Deklarowana wysokość rezerwy obowiązkowej na dzień 31 grudnia 2016 roku wynosiła 1 149 911 tys. zł (31 grudnia 2015 roku: 1 277 754 tys. zł).

18. Należności od banków

w tys. zł	31.12.2016	31.12.2015
Rachunki bieżące	8 899	184 445
Lokaty	-	28 111
Kredyty i pożyczki	913	4 461
Nienotowane dłużne papiery wartościowe	-	28 455
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	418 283	215 166
Lokaty stanowiące zabezpieczenie operacji instrumentami pochodnymi i transakcji giełdowych	159 169	286 641
Inne należności	-	11 574
Łączna wartość brutto	587 264	758 853
Odpisy z tytułu utraty wartości	(177)	(1 750)
Należności od banków netto razem	587 087	757 103

Zmiana stanu odpisów z tytułu utraty wartości należności od banków przedstawia się następująco:

w tys. zł	31.12.2016	31.12.2015
Stan na dzień 1 stycznia	(1 750)	(2 880)
Zwiększenia (z tytułu):		
utworzenie odpisów	(3 426)	(3 900)
Zmniejszenia (z tytułu):		
rozwiązanie odpisów	4 592	4 972
inne	407	58
Stan na dzień 31 grudnia	(177)	(1 750)

Na dzień 31 grudnia 2016 roku oraz 31 grudnia 2015 roku utrata wartości rozpoznana na należności od banków dotyczyła odpisów na poniesione niezidentyfikowane straty (IBNR).

19. Aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu

Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu

w tys. zł	31.12.2016	31.12.2015
Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu		
Obligacje i bony wyemitowane przez:		
Banki*	482	379 866
Inne podmioty finansowe	58 299	33 054
Rządy centralne	2 546 247	4 279 640
	2 605 028	4 692 560
z tego:		
notowane na aktywnym rynku	2 605 028	4 297 762
nienotowane na aktywnym rynku	-	394 798
Instrumenty kapitałowe przeznaczone do obrotu	9 243	27 592
z tego:		
notowane na aktywnym rynku	9 243	27 592
Instrumenty pochodne	1 167 134	2 267 132
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu razem	3 781 405	6 987 284

* Na dzień 31 grudnia 2016 roku część papierów wartościowych (obligacji) emitowanych przez banki w kwocie 482 tys. zł jest objęta gwarancją Skarbu Państwa (31 grudnia 2015 roku: 406 tys. zł).

Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu

w tys. zł	31.12.2016	31.12.2015
Zobowiązania z tytułu krótkiej sprzedaży papierów wartościowych	208 106	988 102
Instrumenty pochodne	1 097 508	2 259 421
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu razem	1 305 614	3 247 523

Na dzień 31 grudnia 2016 roku oraz 31 grudnia 2015 roku Grupa nie posiadała aktywów i zobowiązań finansowych przeznaczonych w momencie początkowego ujęcia do wyceny według wartości godziwej przez wynik finansowy.

Zarówno na dzień 31 grudnia 2016 roku jak i 31 grudnia 2015 roku aktywa z tytułu transakcji instrumentami pochodnymi nie zawierają odpisów, które wymagałyby dokonania korekty wyceny z tytułu podwyższonego ryzyka kredytowego kontrahenta.

Instrumenty pochodne na dzień 31 grudnia 2016 roku

w tys. zł	Wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji				Razem	Wartość godziwa	
	do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat		Aktywa	Pasywa
Instrumenty stopy procentowej	19 554 407	23 382 572	57 901 103	24 179 834	125 017 916	873 191	913 240
FRA	15 100 000	12 295 600	750 000	-	28 145 600	1 352	1 458
swapy odsetkowe (IRS)	2 590 538	7 406 664	46 239 791	14 195 451	70 432 444	475 564	531 287
swapy odsetkowo-walutowe (CIRS)	1 695 111	3 680 308	8 821 662	9 984 383	24 181 464	386 873	370 946
opcje na stopę procentową	80 890	-	2 089 650	-	2 170 540	9 402	9 350
kontrakty futures*	87 868	-	-	-	87 868	-	199
Instrumenty walutowe	13 847 064	5 701 087	2 130 378	37 014	21 715 543	254 131	143 840
FX forward	2 222 894	1 710 653	337 921	37 014	4 308 482	82 173	42 147
FX swap	9 689 383	784 910	1 562 143	-	12 036 436	117 387	46 958
opcje walutowe	1 934 787	3 205 524	230 314	-	5 370 625	54 571	54 735
Transakcje na papierach wartościowych	766 911	1 342	-	-	768 253	2 812	3 331
kontrakty futures*	8 291	1 342	-	-	9 633	-	-
papiery wartościowe zakupione do otrzymania/sprzedane do wydania	758 620	-	-	-	758 620	2 812	3 331
Transakcje związane z towarami	149 986	358 250	41 072	-	549 308	37 000	37 097
swap	70 024	306 423	41 072	-	417 519	23 775	23 824
opcje	79 962	51 827	-	-	131 789	13 225	13 273
Instrumenty pochodne ogółem	34 318 368	29 443 251	60 072 553	24 216 848	148 051 020	1 167 134	1 097 508

* Instrumenty znajdujące się w obrocie giełdowym.

Instrumenty pochodne na dzień 31 grudnia 2015 roku

w tys. zł	Wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji				Razem	Wartość godziwa	
	do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat		Aktywa	Pasywa
Instrumenty stopy procentowej	29 606 742	25 704 772	65 253 560	17 039 073	137 604 147	1 833 332	1 910 807
FRA	14 448 907	5 482 363	2 360 000	-	22 291 270	8 191	6 617
swapy odsetkowe (IRS)	11 139 647	15 847 092	52 692 575	12 731 037	92 410 351	1 533 367	1 636 670
swapy odsetkowo-walutowe (CIRS)	3 103 899	4 375 317	9 855 708	4 308 036	21 642 960	289 872	265 389
opcje na stopę procentową	-	-	345 277	-	345 277	1 748	1 748
kontrakty futures*	914 289	-	-	-	914 289	154	383
Instrumenty walutowe	22 998 714	7 398 703	2 842 795	49 994	33 290 206	337 491	249 663
FX forward	1 798 010	1 300 349	923 125	49 994	4 071 478	53 699	34 668
FX swap	19 188 781	2 359 480	-	-	21 548 261	231 367	162 205
opcje walutowe	2 011 923	3 738 874	1 919 670	-	7 670 467	52 425	52 790
Transakcje na papierach wartościowych	1 790 280	-	-	-	1 790 280	1 575	4 252
papiery wartościowe zakupione do otrzymania/sprzedane do wydania	1 790 280	-	-	-	1 790 280	1 575	4 252
Transakcje związane z towarami	175 897	446 005	260 071	-	881 973	94 734	94 699
swap	122 107	430 807	260 071	-	812 985	94 720	94 685
opcje	53 790	15 198	-	-	68 988	14	14
Instrumenty pochodne ogółem	54 571 633	33 549 480	68 356 426	17 089 067	173 566 606	2 267 132	2 259 421

* Instrumenty znajdujące się w obrocie giełdowym.

20. Pochodne instrumenty zabezpieczające

Aktywa - Wycena dodatnia

w tys. zł	31.12.2016	31.12.2015
Wycena bilansowa instrumentów zabezpieczających wartość godziwą papierów wartościowych		
Transakcje IRS	12 244	1 795

Zobowiązania -Wycena ujemna

w tys. zł	31.12.2016	31.12.2015
Wycena bilansowa instrumentów zabezpieczających wartość godziwą papierów wartościowych		
Transakcje IRS	39 897	112 383

Instrumenty pochodne zabezpieczające na dzień 31 grudnia 2016 roku

w tys. zł	Wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji				Razem
	do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	
Instrumenty stopy procentowej					
swapy odsetkowe (IRS)	-	-	3 266 396	1 338 000	4 604 396

Instrumenty pochodne zabezpieczające na dzień 31 grudnia 2015 roku

w tys. zł	Wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji				Razem
	do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	
Instrumenty stopy procentowej					
swapy odsetkowe (IRS)	-	-	3 058 015	1 373 000	4 431 015

21. Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży

w tys. zł	31.12.2016	31.12.2015
Obligacje i bony wyemitowane przez:		
Banki centralne	2 239 715	-
Pozostałe banki*	66 384	1 509 007
Rządy centralne, w tym:	16 766 272	16 842 252
obligacje zabezpieczone w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej	4 794 696	4 657 996
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży razem	19 072 371	18 351 259
z tego:		
notowane na aktywnym rynku	16 832 656	17 730 251
nienotowane na aktywnym rynku	2 239 715	621 008

Zmiana stanu dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży przedstawia się następująco:

w tys. zł	2016	2015
Stan na dzień 1 stycznia	18 351 259	14 435 099
Zwiększenia (z tytułu):		
nabycia	41 491 375	172 338 701
różnic kursowych	260 691	213 522
rozliczenia dyskonta, premii, odsetek	164 552	241 808
Zmniejszenia (z tytułu):		
sprzedaży	(40 907 900)	(168 634 720)
aktualizacji wyceny	(50 431)	(243 151)
rozliczenia premii	(237 175)	-
Stan na dzień 31 grudnia	19 072 371	18 351 259

* Na dzień 31 grudnia 2016 roku część papierów wartościowych (obligacji) emitowanych przez pozostałe banki w kwocie 66 384 tys. zł jest objęta gwarancją Skarbu Państwa (31 grudnia 2015 roku: 556 274 tys. zł).

22. Inwestycje kapitałowe wyceniane metodą praw własności

w tys. zł	31.12.2016	31.12.2015
Akcje i udziały w jednostkach zależnych	10 471	7 768
z tego:		
nienotowane na giełdzie	10 471	7 768

Zmiana stanu inwestycji kapitałowych wycenianych metodą praw własności przedstawia się następująco:

w tys. zł	2016	2015
Stan na dzień 1 stycznia	7 768	7 765
Zwiększenia (z tytułu)		
aktualizacji wyceny	2 703	3
	10 471	7 768

23. Inwestycje kapitałowe dostępne do sprzedaży

w tys. zł	31.12.2016	31.12.2015
Akcje i udziały w pozostałych jednostkach	29 669	77 229
Utrata wartości	(6 827)	(9 485)
Pozostałe inwestycje kapitałowe dostępnych do sprzedaży razem	22 842	67 744
z tego:		
notowane na aktywnym rynku	1 119	1 006
nienotowane na aktywnym rynku	21 723	66 738

Zmiana stanu inwestycji kapitałowych dostępnych do sprzedaży przedstawia się następująco:

w tys. zł	2016	2015
Stan na dzień 1 stycznia	67 744	8 211
Zwiększenia (z tytułu):		
aktualizacji wyceny	-	63 050
Zmniejszenia (z tytułu):		
aktualizacji wyceny	(44 246)	-
sprzedaż	(656)	(3 517)
Stan na dzień 31 grudnia	22 842	67 744

W 2016 roku miały miejsce następujące zdarzenia:

- nastąpiła sprzedaż udziałów w spółce Odlewnie Polskie S.A. Wartość bilansowa zbywanych udziałów w spółce Odlewnie Polskie S.A. wynosiła 656 tys. zł., zaś zysk na sprzedaży 2 938 tys. zł.

W 2015 roku miały miejsce następujące zdarzenia:

- dokonano dodatkowej wyceny do wartości godziwej udziałów w spółce Visa Europe Ltd., według stanu na dzień 31 grudnia 2015 r. na kwotę 63 323 tys. zł, będącej wynikiem transakcji przejęcia Visa Europe Ltd. przez Visa Inc. oraz otrzymanych przez Bank

warunków transakcji sprzedaży udziału w Visa Europe Ltd. Różnica pomiędzy wcześniejszą wartością udziału wynoszącą 45 zł, a ustaloną wartością godziwą została odniesiona na pozostałe dochody całkowite. Dodatkowe informacje zawiera nota 39;

- nastąpiła sprzedaż udziałów w spółce Polski Koncern Mięсны DUDA S.A. stanowiących 2,81% udziału w kapitale zakładowym i 2,81% udziału w głosach na Walnym Zgromadzeniu. Wartość bilansowa zbywanych udziałów w spółce Polski Koncern Mięсны DUDA S.A. wynosiła 3 517 tys. zł. zaś zysk na sprzedaży 2 232 tys. zł.

22. Należności od klientów

w tys. zł	31.12.2016	31.12.2015
Należności od podmiotów sektora finansowego		
Kredyty i pożyczki	293 117	307 402
Nienotowane dłużne papiery wartościowe	1 199 671	199 724
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	-	1 356 247
Fundusze gwarancyjne i lokaty stanowiące zabezpieczenie	211 360	186 007
Inne należności	3 916	1 605
Łączna wartość brutto	1 708 064	2 050 985
Odpisy z tytułu utraty wartości	(17 810)	(17 270)
Łączna wartość netto	1 690 254	2 033 715
Należności od podmiotów sektora niefinansowego		
Kredyty i pożyczki	16 051 239	15 254 953
Nienotowane dłużne papiery wartościowe	514 401	1 075 891
Skupione wierzytelności	1 116 054	1 102 720
Zrealizowane gwarancje i poręczenia	1 056	1 577
Inne należności*	32 660	74 751
Łączna wartość brutto	17 715 410	17 509 892
Odpisy z tytułu utraty wartości	(545 611)	(568 136)
Łączna wartość netto	17 169 799	16 941 756
Należności od klientów netto razem	18 860 053	18 975 471

* Kwota „Inne należności” zawiera należności z tytułu leasingu w kwocie 13 678 tys. zł (31 grudnia 2015 roku: 66 895 tys. zł).

Grupa podejmując decyzję o inwestowaniu w papiery sekurytyzacyjne opiera się na rachunku ekonomicznym, mierząc opłacalność inwestycji wobec potencjalnych ryzyk. W ramach każdej transakcji sekurytyzacji bank będący właścicielem portfela (Inicjator) tworzy spółkę specjalnego przeznaczenia (SPV) w celu wyemitowania papierów dłużnych, które są spłacane wyłącznie z przepływów pieniężnych generowanych przez sekurytyzowany portfel wierzytelności, które SPV kupiło od Inicjatora. Dotychczas Grupa występowała jako Inwestor w dwóch takich transakcjach obejmujących transe senioralne w kwocie łącznej 1 199 611 tys. PLN. Aktywa sekurytyzacyjne objęte przez Grupę nie są przedmiotem obrotu

na rynku. Zamiarem Grupy jest utrzymanie inwestycji do daty zapadalności. Głównym ryzykiem, na jakie narażone są transakcje sekurytyzacyjne będące w posiadaniu Grupy jest ryzyko kredytowe. Maksymalna ekspozycja Grupy na ryzyko kredytowe z tytułu udziału w tych jednostkach jest równa ich wartości bilansowej brutto, zatem na dzień 31 grudnia 2016 r. wynosi 1 199 671 tys. PLN (31 grudnia 2015 r.: 199 724 tys. PLN). Wartość bilansowa netto aktywów dotyczących udziału Grupy w jednostkach strukturyzowanych, które nie podlegają konsolidacji na dzień 31 grudnia 2016 r. wynosi 1 199 611 tys. PLN (31 grudnia 2015 r.: 1 99 714 tys. PLN).

Na saldo zamknięcia odpisów z tytułu utraty wartości rozpoznanej na należności od klientów składały się następujące kategorie:

w tys. zł	31.12.2016	31.12.2015
Odpisy z tytułu utraty wartości na należności oceniane portfelowo	(228 081)	(224 106)
Odpisy z tytułu utraty wartości na należności oceniane indywidualnie	(255 605)	(296 332)
Odpis na poniesione niezidentyfikowane straty (IBNR)	(79 735)	(64 968)
Odpisy z tytułu utraty wartości razem	(563 421)	(585 406)

Zmiana stanu odpisów z tytułu utraty wartości należności od klientów przedstawia się następująco:

w tys. zł	2016			2015		
	Klienci instytucjonalni	Klienci indywidualni	Razem	Klienci instytucjonalni	Klienci indywidualni	Razem
Stan na dzień 1 stycznia	(321 490)	(263 916)	(585 406)	(403 578)	(395 318)	(798 896)
Zwiększenia (z tytułu):						
utworzenie odpisów	(50 989)	(138 634)	(189 623)	(63 544)	(110 977)	(174 521)
inne	(12 831)	607	(12 224)	(3 253)	433	(2 820)
Zmniejszenia (z tytułu):						
spisane należności w ciężar odpisów	23 074	24 272	47 346	41 530	58 338	99 868
odwrócenie odpisów (netto) na należności z tytułu zapadłych transakcji instrumentami pochodnymi	7 620	-	7 620	1 105	-	1 105
rozwiązanie odpisów	55 870	50 742	106 612	63 486	91 436	154 922
sprzedaż wierzytelności	20 107	42 147	62 254	42 764	92 172	134 936
Stan na dzień 31 grudnia	(278 639)	(284 782)	(563 421)	(321 490)	(263 916)	(585 406)

Należności z tytułu leasingu finansowego

Grupa prowadzi działalność leasingową poprzez spółkę zależną Handlowy-Leasing Sp. z o.o. Grupa zawiera jako leasingodawca transakcje leasingu finansowego, których głównym przedmiotem są środki transportu, maszyny i urządzenia techniczne.

Pozycja aktywów „Należności od klientów” zawiera następujące pozycje dotyczące należności od podmiotów sektora niefinansowego z tytułu leasingu finansowego:

w tys. zł	31.12.2016	31.12.2015
Należności (brutto) z tytułu leasingu finansowego	13 868	68 127
Niezrealizowane przychody finansowe	(190)	(1 232)
Należności (netto) z tytułu leasingu finansowego	13 678	66 895

Należności (brutto) z tytułu leasingu finansowego w rozbiciu na okresy zapadalności przedstawia poniższa tabela:

w tys. zł	31.12.2016	31.12.2015
Poniżej 1 roku	13 066	57 957
Od 1 do 5 lat	802	10 170
	13 868	68 127

Należności (netto) z tytułu leasingu finansowego w rozbiciu na okresy zapadalności przedstawia poniższa tabela:

w tys. zł	31.12.2016	31.12.2015
Poniżej 1 roku	12 884	56 933
Od 1 do 5 lat	794	9 962
	13 678	66 895

Na dzień 31 grudnia 2016 roku odpisy z tytułu utraty wartości na należności z tytułu umów leasingu finansowego wynosiły 4 204 tys. zł (31 grudnia 2015 roku: 8 010 tys. zł).

Przychody z tytułu umów leasingu finansowego prezentowane są w pozycji przychodów z tytułu odsetek.

25. Rzeczowe aktywa trwałe

Zmiana stanu rzeczowych aktywów trwałych w 2016 roku

w tys. zł	Grunty i budynki	Maszyny i urządzenia	Środki transportu	Inne środki trwałe	W budowie	Razem
Wartość brutto						
Stan na dzień 1 stycznia 2016	613 671	96	2 982	292 034	9 457	918 240
Zwiększenia:						
Zakupy	158	-	688	3 878	24 227	28 951
Inne zwiększenia	45	-	-	251	-	296
Zmniejszenia:						
Zbycia	-	-	(2 455)	-	-	(2 455)
Likwidacje	(25 560)	-	-	(22 002)	-	(47 562)
Inne zmniejszenia	(20)	-	-	(1 207)	-	(1 227)
Transfery	4 477	-	-	5 158	(14 219)	(4 584)
Stan na dzień 31 grudnia 2016	592 771	96	1 215	278 112	19 465	891 659
Umorzenie						
Stan na dzień 1 stycznia 2016	305 483	96	1 467	257 121	(7)	564 160
Zwiększenia:						
Koszty amortyzacji za okres	17 038	-	298	14 893	-	32 229
Inne zwiększenia	8	-	-	400	7	415
Zmniejszenia:						
Zbycia	-	-	(1 109)	-	-	(1 109)
Likwidacje	(24 163)	-	-	(21 653)	-	(45 816)
Inne zmniejszenia	-	-	(146)	(1 045)	-	(1 191)
Stan na dzień 31 grudnia 2016	298 366	96	510	249 716	-	548 688
Wartość bilansowa						
Na dzień 1 stycznia 2016	308 188	-	1 515	34 913	9 464	354 080
Na dzień 31 grudnia 2016	294 405	-	705	28 396	19 465	342 971

Zmiana stanu rzeczowych aktywów trwałych w 2015 roku

w tys. zł	Grunty i budynki	Maszyny i urządzenia	Środki transportu	Inne środki trwałe	W budowie	Razem
Wartość brutto						
Stan na dzień 1 stycznia 2015	601 749	101	16 896	307 290	10 149	936 185
Zwiększenia:						
Zakupy	806	-	188	6 206	27 302	34 502
Inne zwiększenia	-	-	-	854	-	854
Zmniejszenia:						
Zbycia	-	(5)	(14 093)	(194)	-	(14 292)
Likwidacje	(1 381)	-	-	(32 702)	-	(34 083)
Inne zmniejszenia	-	-	(9)	(73)	-	(82)
Transfery	12 497	-	-	10 653	(27 994)	(4 844)
Stan na dzień 31 grudnia 2015	613 671	96	2 982	292 034	9 457	918 240

w tys. zł	Grunty i budynki	Maszyny i urządzenia	Środki transportu	Inne środki trwałe	W budowie	Razem
Umorzenie						
Stan na dzień 1 stycznia 2015	289 412	99	7 393	272 424	-	569 328
Zwiększenia:						
Koszty amortyzacji za okres	17 452	2	1 750	16 649	-	35 853
Inne zwiększenia	-	-	40	827	-	867
Zmniejszenia:						
Zbycia	-	(5)	(7 706)	(326)	(7)	(8 044)
Likwidacje	(1 381)	-	-	(32 390)	-	(33 771)
Inne zmniejszenia	-	-	(10)	(63)	-	(73)
Stan na dzień 31 grudnia 2015	305 483	96	1 467	257 121	(7)	564 160

Wartość bilansowa

Na dzień 1 stycznia 2015	312 337	2	9 503	34 866	10 149	366 857
Na dzień 31 grudnia 2015	308 188	-	1 515	34 913	9 464	354 080

26. Wartości niematerialne

Zmiana stanu wartości niematerialnych w 2016 roku

w tys. zł	Wartość firmy	Koncesje, patenty, licencje i podobne wartości	Oprogramowanie komputerowe	Inne wartości niematerialne	Zaliczki na wartości niematerialne	Razem
Wartość brutto						
Stan na dzień 1 stycznia 2016	1 245 976	2 560	406 003	18 519	10 331	1 683 389
Zwiększenia:						
Zakupy	-	-	812	-	14 629	15 441
Zmniejszenia:						
Likwidacje	-	-	(4 609)	-	1	(4 608)
Inne zmniejszenia	-	(15)	-	-	-	(15)
Transfery	-	-	13 638	-	(12 271)	1 367
Stan na dzień 31 grudnia 2016	1 245 976	2 545	415 844	18 519	12 690	1 695 574

Umorzenie

Stan na dzień 1 stycznia 2016	-	2 320	290 678	18 512	-	311 510
Zwiększenia:						
Koszty amortyzacji za okres	-	42	37 644	7	-	37 693
Zmniejszenia:						
Likwidacje	-	-	(4 475)	-	-	(4 475)
Inne zmniejszenia	-	(15)	-	-	-	(15)
Stan na dzień 31 grudnia 2016	-	2 347	323 847	18 519	-	344 713

Wartość bilansowa

Na dzień 1 stycznia 2016	1 245 976	240	115 325	7	10 331	1 371 879
Na dzień 31 grudnia 2016	1 245 976	198	91 997	-	12 690	1 350 861

Zmiana stanu wartości niematerialnych w 2015 roku

w tys. zł	Wartość firmy	Koncesje, patenty, licencje i podobne wartości	Oprogramowanie komputerowe	Inne wartości niematerialne	Zaliczki na wartości niematerialne	Razem
Wartość brutto						
Stan na dzień 1 stycznia 2015	1 245 976	2 444	401 614	18 519	5 789	1 674 342
Zwiększenia:						
Zakupy	-	116	865	-	19 892	20 873
Zmniejszenia:						
Likwidacje	-	-	(10 251)	-	-	(10 251)
Transfery	-	-	13 775	-	(15 350)	(1 575)
Stan na dzień 31 grudnia 2015	1 245 976	2 560	406 003	18 519	10 331	1 683 389

Umorzenie						
Stan na dzień 1 stycznia 2015	-	2 289	265 803	18 505	-	286 597
Zwiększenia:						
Koszty amortyzacji za okres	-	31	34 531	7	-	34 569
Inne zwiększenia	-	-	405	-	-	405
Zmniejszenia:						
Likwidacje	-	-	(10 061)	-	-	(10 061)
Stan na dzień 31 grudnia 2015	-	2 320	290 678	18 512	-	311 510

Wartość bilansowa						
Na dzień 1 stycznia 2015	1 245 976	155	135 811	14	5 789	1 387 745
Na dzień 31 grudnia 2015	1 245 976	240	115 325	7	10 331	1 371 879

Na dzień 31 grudnia 2016 roku wartość firmy obejmuje kwotę 1 243 645 tys. zł powstałą w wyniku połączenia Banku Handlowego w Warszawie SA z Citibank (Poland) S.A., które nastąpiło z dniem 28 lutego 2001 roku, oraz kwotę 2 331 tys. zł powstałą w wyniku

nabycia zorganizowanej części przedsiębiorstwa bankowego ABN Amro Bank (Polska) S.A., które nastąpiło z dniem 1 marca 2005 roku.

27. Test utraty wartości dla wartości firmy

Dla potrzeb przeprowadzenia testów na utratę wartości, wartość firmy została przyporządkowana do dwóch ośrodków wypracowujących środki pieniężne: sektora Bankowości Instytucjonalnej oraz sektora Bankowości Detalicznej. Przyporządkowanie zostało dokonane na podstawie modelu zdyskontowanych przepływów pieniężnych na bazie strategii sprzed połączenia. Po fuzji

realokacja wartości firmy została przeprowadzona w oparciu o wartości względne aktywów przeniesionych do innego ośrodka w porównaniu z aktywami zatrzymanymi w danym ośrodku. Dla obu ośrodków wartość użytkowa przewyższa wartość bilansową, dlatego też nie rozpoznano utraty wartości firmy.

Poniższa tabela prezentuje przyporządkowanie wartości firmy do ośrodków wypracowujących środki pieniężne.

Wartość bilansowa wartości firmy przypisanej do ośrodka

w tys. zł	31.12.2016
Sektor Bankowości Instytucjonalnej	851 944
Sektor Bankowości Detalicznej	394 032
	1 245 976

Podstawą wyceny wartości odzyskiwalnej ośrodków jest ich wartość użytkowa oszacowana w oparciu o plan finansowy. Plan opiera się na racjonalnych i mających poparcie faktograficzne założeniach, odzwierciedlających ocenę kierownictwa Banku odnośnie przyszłych warunków gospodarczych oraz oczekiwanych wyników działalności Banku. Plan podlega okresowej aktualizacji i zatwierdzeniu przez Radę Nadzorczą Banku.

W wycenie wykorzystano stopę dyskontową oszacowaną na bazie modelu wyceny aktywów kapitałowych (CAPM) przy zastosowaniu wartości wskaźnika beta dla sektora bankowego, premii za ryzyko oraz krzywych rentowności obligacji skarbowych. Tak wyliczona

stopa dyskontowa na koniec 2016 roku wyniosła 9,20% (na koniec 2015 roku: 9,10%).

Ekstrapolacja przepływów pieniężnych wykraczających poza okres objęty planem finansowym została oparta o stopy wzrostu odzwierciedlające długoterminowy cel inflacyjny NBP, który na dzień 31 grudnia 2016 roku wynosi 2,5 p.p.

Zarząd Banku uważa, że uzasadnione i prawdopodobne zmiany kluczowych założeń przyjętych do wyceny wartości odzyskiwalnej wyodrębnionych ośrodków wypracowujących środki pieniężne nie spowodują, iż wartości bilansowe tych ośrodków przewyższą ich wartości odzyskiwalne.

28. Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego

w tys. zł	31.12.2016	31.12.2015
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	406 659	568 132
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	208 276	406 546
Aktywo netto z tytułu odroczonego podatku dochodowego	198 383	161 586

Rezerwa i aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego wykazywane są w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej po skompensowaniu.

Dodatknie i ujemne różnice przejściowe przyjęte do wyliczenia aktywa i rezerwy z tytułu podatku dochodowego

Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego związane są z następującymi pozycjami:

w tys. zł	31.12.2016	31.12.2015
Odsetki naliczone i inne koszty	9 957	14 652
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości	28 303	25 767
Niezrealizowana premia od papierów wartościowych	46 370	8 273
Ujemna wycena pochodnych instrumentów finansowych	158 457	374 132
Ujemna wycena papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu	2 938	2 892
Przychody pobrane z góry	26 341	19 023
Wycena udziałów	2 039	2 545
Prowizje	8 181	8 526
Dłużne i kapitałowe papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	50 395	38 378
Koszty świadczeń pracowniczych i inne koszty do zaplacenja	57 764	56 744
Różnica pomiędzy bilansową a podatkową wartością portfela leasingowego	(6 335)	(4 768)
Pozostałe	22 249	21 968
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	406 659	568 132

Rezerwa z tytułu podatku odroczonego związana jest z następującymi pozycjami:

w tys. zł	31.12.2016	31.12.2015
Odsetki naliczone (przychód)	39 412	21 587
Dodatnia wycena pochodnych instrumentów finansowych	127 598	318 957
Niezrealizowane dyskonto od papierów wartościowych	7 372	1 105
Przychody do otrzymania	4 842	4 131
Dodatnia wycena papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu	(69)	1 950
Dłużne i kapitałowe papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	9 313	18 602
Ulga inwestycyjna	12 334	13 236
Wycena udziałów	1 884	1 875
Pozostałe	5 590	25 103
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	208 276	406 546
Aktywo netto z tytułu odroczonego podatku dochodowego	198 383	161 586

Zmiany różnic przejściowych w ciągu 2016 roku

Zmiany różnic przejściowych dotyczących aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego:

w tys. zł	Saldo na 1 stycznia 2016	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Zmiany odnoszone na kapitał	Saldo na 31 grudnia 2016
Odsetki naliczone i inne koszty	14 652	(4 695)	-	9 957
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości	25 767	2 536	-	28 303
Niezrealizowana premia od papierów wartościowych	8 273	38 097	-	46 370
Ujemna wycena pochodnych instrumentów finansowych	374 132	(215 675)	-	158 457
Ujemna wycena papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu	2 892	46	-	2 938
Przychody pobrane z góry	19 023	7 318	-	26 341
Wycena udziałów	2 545	(506)	-	2 039
Prowizje	8 526	(345)	-	8 181
Dłużne i kapitałowe papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	38 378	-	12 017	50 395
Koszty świadczeń pracowniczych i inne koszty do zaplacenja	56 744	1 084	(64)	57 764
Różnica pomiędzy bilansową a podatkową wartością portfela leasingowego	(4 768)	(1 567)	-	(6 335)
Pozostałe	21 968	281	-	22 249
	568 132	(173 426)	11 953	406 659

Zmiany różnic przejściowych dotyczących rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego:

w tys. zł	Saldo na 1 stycznia 2016	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Zmiany odnoszone na kapitał	Saldo na 31 grudnia 2016
Odsetki naliczone (przychód)	21 587	17 825	-	39 412
Dodatnia wycena pochodnych instrumentów finansowych	318 957	(191 359)	-	127 598
Niezrealizowane dyskonto od papierów wartościowych	1 105	6 267	-	7 372
Przychody do otrzymania	4 131	711	-	4 842
Dodatnia wycena papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu	1 950	(2 019)	-	(69)
Dłużne i kapitałowe papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	18 602	(9 289)	-	9 313
Ulga inwestycyjna	13 236	(902)	-	12 334
Wycena udziałów	1 875	9	-	1 884
Pozostałe	25 103	(19 513)	-	5 590
	406 546	(198 270)	-	208 276
Zmiana aktywa netto z tytułu odroczonego podatku dochodowego	161 586	24 844	11 953	198 383

Zmiany różnic przejściowych w ciągu 2015 roku

Zmiany różnic przejściowych dotyczących aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego:

w tys. zł	Saldo na 1 stycznia 2015	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Zmiany odnoszone na kapitał	Saldo na 31 grudnia 2015
Odsetki naliczone i inne koszty	23 217	(8 565)	-	14 652
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości	51 768	(26 001)	-	25 767
Niezrealizowana premia od papierów wartościowych	10 531	(2 258)	-	8 273
Ujemna wycena pochodnych instrumentów finansowych	956 637	(582 505)	-	374 132
Ujemna wycena papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu	3 866	(974)	-	2 892
Przychody pobrane z góry	8 469	10 554	-	19 023
Wycena udziałów	2 916	(371)	-	2 545
Prowizje	7 511	1 015	-	8 526
Dłużne i kapitałowe papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	-	-	38 378	38 378
Koszty świadczeń pracowniczych i inne koszty do zaplacen	65 189	(8 238)	(207)	56 744
Różnica pomiędzy bilansową a podatkową wartością portfela leasingowego	790	(5 558)	-	(4 768)
Pozostałe	24 933	(2 965)	-	21 968
	1 155 827	(625 866)	38 171	568 132

Zmiany różnic przejściowych dotyczących rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego:

w tys. zł	Saldo na 1 stycznia 2015	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Zmiany odnoszone na kapitał	Saldo na 31 grudnia 2015
Odsetki naliczone (przychód)	28 936	(7 349)	-	21 587
Dodatnia wycena pochodnych instrumentów finansowych	929 863	(610 906)	-	318 957
Niezrealizowane dyskonto od papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	789	316	-	1 105
Przychody do otrzymania	4 864	(733)	-	4 131
Dodatnia wycena papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu	1 533	417	-	1 950
Dłużne i kapitałowe papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	14 430	16 574	(12 402)	18 602
Ulga inwestycyjna	14 351	(1 115)	-	13 236
Wycena udziałów	1 863	12	-	1 875
Pozostałe	1 879	23 224	-	25 103
	998 508	(579 560)	(12 402)	406 546
Zmiana aktywa netto z tytułu odroczonego podatku dochodowego	157 319	(46 305)	50 572	161 586

29. Inne aktywa

w tys. zł	31.12.2016	31.12.2015
Rozrachunki międzybankowe	3 556	4 357
Rozliczenia z tytułu działalności maklerskiej	125 766	114 456
Przychody do otrzymania	65 843	66 509
Pożyczki dla pracowników z Funduszu Świadczeń Socjalnych	17 719	17 722
Dłużnicy różni	72 064	67 192
Rozliczenia międzyokresowe	4 696	7 046
Pozostałe	-	703
Inne aktywa razem	289 644	277 985
w tym aktywa finansowe*	219 105	204 430

* Do aktywów finansowych zaliczono wszystkie pozycje „Innych aktywów” z wyjątkiem pozycji „Przychody do otrzymania” oraz „Rozliczenia międzyokresowe”.

30. Zobowiązania wobec banków

w tys. zł	31.12.2016	31.12.2015
Rachunki bieżące	1 466 809	681 202
Depozyty terminowe	503 520	4 460 693
Kredyty i pożyczki otrzymane	128 026	198 203
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	212 372	1 623 456
Inne zobowiązania	15	7
Zobowiązania wobec banków razem	2 310 742	6 963 561

31. Zobowiązania wobec klientów

w tys. zł	31.12.2016	31.12.2015
Depozyty podmiotów sektora finansowego		
Rachunki bieżące	671 625	226 438
Depozyty terminowe	4 024 501	3 154 694
	4 696 126	3 381 132
Depozyty podmiotów sektora niefinansowego		
Rachunki bieżące, z tego:	22 301 469	20 194 711
klientów instytucjonalnych	10 895 348	10 454 683
klientów indywidualnych	8 280 082	7 074 422
jednostek budżetowych	3 126 039	2 665 606
Depozyty terminowe, z tego:	6 821 412	7 699 698
klientów instytucjonalnych	5 041 859	5 972 704
klientów indywidualnych	1 668 893	1 667 610
jednostek budżetowych	110 660	59 384
	29 122 881	27 894 409
Depozyty razem	33 819 007	31 275 541
Pozostałe zobowiązania		
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	-	188 505
Inne zobowiązania, w tym:	117 504	122 257
zobowiązania z tytułu kaucji	80 622	99 207
Pozostałe zobowiązania razem	117 504	310 762
Zobowiązania wobec klientów razem	33 936 511	31 586 303

32. Rezerwy

w tys. zł	31.12.2016	31.12.2015
Na sprawy sporne	3 823	10 522
Na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	7 215	10 451
Na restrukturyzację zatrudnienia	4 171	680
Na restrukturyzację sieci placówek	7 647	1 841
Rezerwy razem	22 856	23 494

Zmiana stanu rezerw przedstawia się następująco:

w tys. zł	2016	2015
Stan na dzień 1 stycznia	23 494	26 409
Z czego dotyczy:		
Rezerw na sprawy sporne	10 522	9 634
Rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	10 451	13 238
Rezerw na restrukturyzację zatrudnienia	680	158
Rezerw na restrukturyzację sieci placówek	1 841	3 379
Zwiększenia:		
Utworzenie odpisów na rezerwy w okresie, z tego	35 514	44 720
na sprawy sporne	1 571	16 775
na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	17 913	25 956
na restrukturyzację zatrudnienia	4 056	680
na restrukturyzację sieci placówek	11 974	1 309
Zmniejszenia:		
Rozwiązanie rezerw w okresie, z tego:	(27 088)	(30 808)
na sprawy sporne	(4 962)	(1 207)
na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	(21 149)	(28 743)
na restrukturyzację zatrudnienia	-	(158)
na restrukturyzację sieci placówek	(977)	(700)
Wykorzystanie rezerw w okresie, z tego:	(9 064)	(16 827)
na sprawy sporne	(3 308)	(14 680)
na restrukturyzację zatrudnienia	(565)	-
na restrukturyzację sieci placówek	(5 191)	(2 147)
Stan na dzień 31 grudnia	22 856	23 494

33. Inne zobowiązania

w tys. zł	31.12.2016	31.12.2015
Fundusz Świadczeń Socjalnych	43 823	48 212
Rozrachunki międzybankowe	145 531	95 534
Rozrachunki międzyoddziałowe	718	-
Rozliczenia z tytułu działalności maklerskiej	129 071	118 405
Rozliczenia z Urzędem Skarbowym i ZUS	25 684	20 120
Wierzyciele różni	144 561	115 900
Rozliczenia międzyokresowe kosztów:	289 420	298 774
koszty do zapłacenia z tytułu zobowiązań wobec pracowników	93 949	107 759
rezerwa na odprawy emerytalne	41 936	38 084
koszty usług IT i wsparcia operacji bankowych	62 098	78 939
koszty usług doradczych i wsparcia biznesu	24 091	21 942
inne koszty do zapłacenia	67 346	52 050
Przychody przyszłych okresów	25 038	25 927
Inne zobowiązania razem	803 846	722 872
w tym zobowiązania finansowe*	753 124	676 825

* Do zobowiązań finansowych zaliczono wszystkie pozycje „Innych zobowiązań” z wyjątkiem pozycji „Rozliczenia z Urzędem Skarbowym i ZUS” oraz „Przychody przyszłych okresów”.

34. Aktywa i zobowiązania finansowe według umownych terminów wymagalności/zapadalności

Na dzień 31 grudnia 2016 roku

w tys. zł	Nota	Razem	Do 1 miesiąca	Od 1 do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Ponad 5 lat
Należności od banków (brutto)	18	587 264	381 399	205 865	-	-	-
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu							
Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	19	2 605 028	313 250	-	246 232	1 492 755	552 791
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży							
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	21	19 072 371	2 239 715	-	-	15 163 320	1 669 336
Należności od klientów (brutto)							
Należności od podmiotów sektora finansowego	24	1 708 064	198 132	70 000	239 932	1 200 000	-
Należności od podmiotów sektora niefinansowego	24	17 715 410	6 803 454	1 228 782	2 064 510	5 557 378	2 061 286
Zobowiązania wobec banków	30	2 310 742	2 140 202	20 897	34 627	114 977	39
Zobowiązania wobec klientów							
Zobowiązania wobec podmiotów sektora finansowego	31	4 696 177	4 650 566	41 959	3 633	-	19
Zobowiązania wobec podmiotów sektora niefinansowego	31	29 240 334	28 254 705	706 906	261 019	17 651	53

Na dzień 31 grudnia 2015 roku

w tys. zł	Nota	Razem	Do 1 miesiąca	Od 1 do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Ponad 5 lat
Należności od banków (brutto)	18	758 853	519 475	4 408	38 000	196 970	-
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu							
Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	19	4 692 560	163 238	-	1 822 346	1 198 152	1 508 824
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży							
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	21	18 351 259	-	-	131 604	11 781 131	6 438 524
Należności od klientów (brutto)							
Należności od podmiotów sektora finansowego	24	2 050 985	1 527 285	70 135	213 565	240 000	-
Należności od podmiotów sektora niefinansowego	24	17 509 892	7 456 761	1 357 325	2 328 206	4 904 883	1 462 717
Zobowiązania wobec banków	30	6 963 561	5 986 214	750 000	69 848	157 468	31
Zobowiązania wobec klientów							
Zobowiązania wobec podmiotów sektora finansowego	31	3 569 648	3 451 621	112 616	4 755	639	17
Zobowiązania wobec podmiotów sektora niefinansowego	31	28 016 655	27 237 673	519 395	247 844	11 690	53

35. Kapitały

Kapitał zakładowy

Seria/emisja	Rodzaj akcji	Rodzaj uprzywilejowania akcji	Rodzaj ograniczenia praw do akcji	Liczba akcji	Wartość serii/emisji wg wartości nominalnej (w tys. zł)	Sposób pokrycia kapitału	Data rejestracji	Prawo do dywidendy (od daty)
A	na okaziciela	akcje zwykłe	-	65 000 000	260 000	w całości opłacony	27.03.97 r.	01.01.97 r.
B	na okaziciela	akcje zwykłe	-	1 120 000	4 480	w całości opłacony	27.10.98 r.	01.01.97 r.
B	na okaziciela	akcje zwykłe	-	1 557 500	6 230	w całości opłacony	25.06.99 r.	01.01.97 r.
B	na okaziciela	akcje zwykłe	-	2 240 000	8 960	w całości opłacony	16.11.99 r.	01.01.97 r.
B	na okaziciela	akcje zwykłe	-	17 648 500	70 594	w całości opłacony	24.05.02 r.	01.01.97 r.
B	na okaziciela	akcje zwykłe	-	5 434 000	21 736	w całości opłacony	16.06.03 r.	01.01.97 r.
C	na okaziciela	akcje zwykłe	-	37 659 600	150 638	przeniesienie majątku Citibank (Poland) S.A. na Bank	28.02.01 r.	01.01.00 r.
				130 659 600	522 638			

Wartość nominalna jednej akcji wynosi 4,00 zł

Na dzień 31 grudnia 2016 roku kapitał zakładowy Banku wynosił 522 638 400 zł i podzielony był na 130 659 600 akcji zwykłych na okaziciela o wartości nominalnej 4 zł każda i w okresie od 31 grudnia 2015 roku nie uległ zmianie.

Bank nie emitował akcji uprzywilejowanych.

Zarówno w 2016 roku, jak również w 2015 roku, nie miało miejsca podwyższenie kapitału zakładowego w drodze emisji akcji.

Lista akcjonariuszy

Poniższa tabela przedstawia akcjonariuszy posiadających na dzień 31 grudnia 2016 roku oraz 31 grudnia 2015 roku co najmniej 5% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu lub co najmniej 5% kapitału zakładowego Banku:

	Wartość akcji (w tys. zł)	Liczba akcji	Akcje %	Liczba głosów na WZ	Głosy w WZ %
Citibank Overseas Investment Corporation, USA	391 979	97 994 700	75,0	97 994 700	75,0
Pozostali akcjonariusze	130 659	32 664 900	25,0	32 664 900	25,0
	522 638	130 659 600	100,0	130 659 600	100,0

W ciągu 2016 roku oraz w okresie od przekazania poprzedniego okresowego raportu kwartalnego za III kwartał 2016 roku do dnia przekazania niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego za 2016 rok struktura własności znacznych pakietów akcji Banku nie uległa zmianie.

Kapitał zapasowy

Na dzień 31 grudnia 2016 roku kapitał zapasowy wynosił 3 003 082 tys. zł (31 grudnia 2015 roku: 3 001 525 tys. zł). Kapitał zapasowy przeznaczony jest na pokrycie strat bilansowych lub na inne cele, w tym na wypłatę dywidendy dla akcjonariuszy. O wykorzystaniu kapitału zapasowego rozstrzyga Walne Zgromadzenie Banku, jednakże część kapitału zapasowego w wysokości jednej trzeciej kapitału zakładowego może być wykorzystana

jedynie na pokrycie straty wykazanej w sprawozdaniu finansowym. Kwota kapitału zapasowego obejmuje kwotę 2 485 534 tys. zł stanowiącą nadwyżkę wartości godziwej wyemitowanych akcji ponad ich wartość nominalną w związku z połączeniem Banku z Citibank (Poland) S.A., które nastąpiło z dniem 28 lutego 2001 roku.

Kapitał z aktualizacji wyceny

w tys. zł	31.12.2016	31.12.2015
Różnice z wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	(214 843)	(163 613)

Kapitał z aktualizacji wyceny nie podlega dystrybucji. Na dzień wyłączenia ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej całości lub części składnika aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, skumulowane zyski lub straty ujęte uprzednio w pozostałych dochodach całkowitych i zakumulowane w kapitale z aktualizacji wyceny ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Pozostałe kapitały rezerwowe

w tys. zł	31.12.2016	31.12.2015
Kapitał rezerwowy	2 356 107	2 349 602
Fundusz ogólnego ryzyka	529 000	521 000
Straty aktuarialne z wyceny programu określonych świadczeń	(4 735)	(5 012)
Kapitał z przewalutowania	4 672	3 919
Pozostałe kapitały rezerwowe razem	2 885 044	2 869 509

W dniu 21 czerwca 2016 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie Banku Handlowego w Warszawie S.A. podjęło uchwałę w sprawie podziału zysku netto za 2015 rok, w tym postanowiło przeznaczyć na kapitał rezerwowy kwotę 740 tys. zł.

Kapitał rezerwowy

Kapitał rezerwowy tworzy się z corocznych odpisów dokonywanych z zysku lub z innych źródeł, niezależnie od kapitału zapasowego.

Kapitał rezerwowy przeznaczony jest na pokrycie strat bilansowych lub na inne cele, w tym na wypłatę dywidendy dla akcjonariuszy. O wykorzystaniu kapitału rezerwowego rozstrzyga Walne Zgromadzenie Banku.

Fundusz ogólnego ryzyka

Fundusz ogólnego ryzyka tworzony jest z zysku z przeznaczeniem na niezidentyfikowane ryzyka działalności bankowej. O wykorzystaniu funduszu rozstrzyga Walne Zgromadzenie Banku, z zastrzeżeniem obowiązujących przepisów.

Dywidendy

Dywidendy wypłacone za 2015 rok

W dniu 21 czerwca 2016 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie Banku Handlowego w Warszawie S.A. (dalej jako WZ) podjęło uchwałę w sprawie podziału zysku netto za 2015 rok, w tym postanowiło przeznaczyć na wypłatę dywidendy kwotę 611 486 928,00 zł. Dywidenda ma charakter pieniężny. Kwota dywidendy przypadająca na jedną akcję wynosi 4 złote 68 groszy. Liczba akcji objętych dywidendą wynosi 130 659 600 sztuk.

Jednocześnie WZ postanowiło określić termin ustalenia prawa do dywidendy na dzień 4 lipca 2016 roku (dzień dywidendy) oraz termin wypłaty dywidendy na dzień 21 lipca 2016 roku (termin wypłaty dywidendy) i w tym dniu dywidenda została wypłacona.

Dywidendy zadeklarowane

W dniu 14 marca 2017 roku Zarząd Banku podjął uchwałę w sprawie proponowanego podziału zysku za 2016 rok. Zarząd Banku zaproponował przeznaczyć na wypłatę dywidendy kwotę 591 887 988,00 zł. Dywidenda ma charakter pieniężny. Powyższa propozycja oznacza, że dywidenda przypadająca na jedną akcję wynosi 4 złote 53 groszy. Liczba akcji objętych dywidendą wynosi 130 659 600 sztuk. Zarząd Banku zaproponował termin ustalenia prawa do dywidendy na dzień 3 lipca 2017 roku oraz termin wypłaty dywidendy na dzień 20 lipca 2017 roku. Powyższa propozycja Zarządu Banku zostanie przedłożona Radzie Nadzorczej do zaopiniowania, a następnie Walnemu Zgromadzeniu do zatwierdzenia.

w tys. zł	Wartość godziwa aktywów	Wartość bilansowa odpowiadających zobowiązań*	Termin odkupu	Wartość odkupu
Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	212 143	212 372	do tygodnia	212 397

* z uwzględnieniem odsetek

Na dzień 31 grudnia 2015 roku następujące aktywa były sprzedane w ramach transakcji repo:

w tys. zł	Wartość godziwa aktywów	Wartość bilansowa odpowiadających zobowiązań*	Termin odkupu	Wartość odkupu
Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	374 878	374 869	do tygodnia	374 901
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	1 460 086	1 437 092	do tygodnia	1 437 254

* z uwzględnieniem odsetek

W przypadku transakcji z przyrzeczeniem odkupu wszelkie korzyści oraz ryzyka związane z posiadaniem aktywów pozostają po stronie Grupy.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku i 31 grudnia 2015 roku aktywa sprzedane w ramach transakcji repo nie mogły być przedmiotem dalszego obrotu.

W 2016 roku łączne koszty odsetek z transakcji repo wyniosły 6 495 tys. zł (w 2015 roku: 7 158 tys. zł).

Na dzień 31 grudnia 2016 roku aktywa nabyte z przyrzeczeniem ich odsprzedaży były następujące:

w tys. zł	Wartość bilansowa należności*	Wartość godziwa aktywów będących zabezpieczeniem	Termin odsprzedaży	Wartość odsprzedaży
Należności od banków	212 361	207 952	do tygodnia	212 377
	205 922	181 933	do 3 miesięcy	178 886

*z uwzględnieniem odsetek

Na dzień 31 grudnia 2015 roku aktywa nabyte z przyrzeczeniem ich odsprzedaży były następujące:

w tys. zł	Wartość bilansowa należności*	Wartość godziwa aktywów będących zabezpieczeniem	Termin odsprzedaży	Wartość odsprzedaży
Należności od banków	18 142	18 169	do tygodnia	18 144
	196 965	182 177	do 2 lat	178 886
Należności od klientów:				
należności od podmiotów sektora finansowego	1 356 247	1 360 227	do tygodnia	1 356 441

*z uwzględnieniem odsetek

Na dzień 31 grudnia 2016 roku i 31 grudnia 2015 roku Grupa miała możliwość zastawu lub zbycia papierów wartościowych nabytych w ramach transakcji reverse repo.

W 2016 roku łączne przychody z tytułu odsetek z transakcji reverse repo wyniosły 10 522 tys. zł (w 2015 roku: 36 175 tys. zł).

Na dzień 31 grudnia 2016 roku zobowiązania z tytułu krótkiej sprzedaży papierów wartościowych zakupionych

36. Transakcje repo oraz reverse repo

Transakcje z przyrzeczeniem odkupu (repo)

Grupa pozyskuje płynne środki poprzez sprzedaż instrumentów finansowych z przyrzeczeniem ich odkupu w przyszłości po tej samej cenie powiększonej o z góry ustaloną kwotę odsetek.

Transakcje repo są używane powszechnie jako narzędzie krótkoterminowego finansowania aktywów odsetkowych, w zależności od poziomu stóp procentowych.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku następujące aktywa były sprzedane w ramach transakcji repo:

Transakcje z przyrzeczeniem odsprzedaży (reverse repo)

Grupa nabywa także instrumenty finansowe z przyrzeczeniem ich odsprzedaży w przyszłości (transakcje reverse repo). Sprzedawca zobowiązuje się do odkupienia tych samych lub podobnych instrumentów w uzgodnionym przyszłym terminie. Transakcje reverse repo służą jako narzędzie pozyskiwania finansowania dla klientów.

w transakcjach reverse repo wyniosły 208 106 tys. zł (na dzień 31 grudnia 2015 roku: 988 102 tys. zł).

37. Kompensowanie należności i zobowiązań finansowych

Zgodnie z informacją w notcie 2, obecnie Grupa nie kompensuje i nie prezentuje w kwocie netto aktywów i zobowiązań finansowych. W związku z tym, zgodnie z wymogami MSSF 7, poniższe informacje dotyczą tylko aktywów i zobowiązań finansowych wynikających z transakcji terminowych i pochodnych, zawieranych na podstawie umów ramowych typu ISDA Master Agreement, Umowy Ramowej stanowiącej Rekomendację Związku Banków Polskich oraz innych umów ramowych przewidujących w sytuacji wystąpienia określonego przypadku naruszenia możliwość

rozwiązania transakcji i rozliczenia z kontrahentem na podstawie skompensowanej kwoty wzajemnych należności i zobowiązań, gdzie takie kompensowanie zostało uznane za prawnie skuteczne.

W poniższej tabeli zaprezentowano kwoty wyceny do wartości godziwej instrumentów pochodnych (zarówno zaklasyfikowanych do portfela przeznaczonego do obrotu, jak i desygnowanych jako instrumenty zabezpieczające w rachunkowości zabezpieczeń) oraz zabezpieczeń pieniężnych objętych umowami ramowymi umożliwiającymi prawnie skuteczne kompensowanie w określonych okolicznościach.

w tys. zł	31.12.2016		31.12.2015	
	Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe	Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Wycena instrumentów pochodnych	1 239 184	1 173 839	2 172 436	2 184 726
Wartość przyjętych/złożonych zabezpieczeń	(286 475)	(208 094)	(94 442)	(220 020)
Aktywa i zobowiązania podlegające kompensacie zgodnie z umową ramową	952 709	965 745	2 077 994	1 964 706
Maksymalna kwota ewentualnej kompensaty	(680 079)	(680 079)	(1 913 847)	(1 913 847)
Aktywa i zobowiązania podlegające kompensacie zgodnie z umową ramową przy uwzględnieniu maksymalnej kwoty ewentualnej kompensaty	272 630	285 666	164 147	50 859

38. Rachunkowość zabezpieczeń

Grupa stosuje rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej w celu zabezpieczenia zmian wartości godziwej instrumentów dłużnych o stałej stopie procentowej zaklasyfikowanych do portfela aktywów dostępnych do sprzedaży przed ryzykiem wynikającym ze zmiany stóp procentowych.

Instrumentami zabezpieczającymi są transakcje Interest Rate Swap, denominowane w tej samej walucie co instrumenty zabezpieczane, w których Grupa otrzymuje zmienne przepływy, a płaci stałe.

Wynik z tytułu zmiany wyceny do wartości godziwej pozycji

zabezpieczanej w zakresie zabezpieczanego ryzyka odnoszony jest do wyniku z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej. Pozostała część zmiany wyceny do wartości godziwej instrumentów dłużnych dostępnych do sprzedaży ujmowana jest w pozostałych całkowitych dochodach. Przychody odsetkowe od dłużnych papierów wartościowych ujmowane są w wyniku odsetkowym.

Zmiana wyceny do wartości godziwej pochodnych instrumentów zabezpieczających ujmowana jest w wyniku na rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej. Odsetki od instrumentów pochodnych desygnowanych jako instrumenty zabezpieczające w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej ujmowane są w wyniku odsetkowym.

Wartość godziwa instrumentów objętych rachunkowością zabezpieczeń wartości godziwej papierów wartościowych

w tys. zł	31.12.2016		31.12.2015	
	Wartość nominalna	Wartość godziwa	Wartość nominalna	Wartość godziwa
Instrumenty zabezpieczane				
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży				
Obligacje skarbowe	4 604 396	4 794 696	4 431 015	4 657 996
Instrumenty zabezpieczające				
Pochodne instrumenty				
Swapy odsetkowe (IRS) - wycena dodatnia	2 431 660	12 244	780 220	1 795
Swapy odsetkowe (IRS) - wycena ujemna	2 172 736	39 897	3 650 795	112 383

39. Wartość godziwa

Wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych

Wartość godziwa to cena, którą otrzymano by za sprzedaż składnika aktywów lub zapłacono by za przeniesienie zobowiązania w transakcji przeprowadzonej na zwykłych warunkach między uczestnikami rynku na dzień wyceny.

Poniżej znajduje się podsumowanie wartości bilansowych (w podziale na kategorie) i godziwych dla każdej grupy aktywów i zobowiązań finansowych.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku

w tys. zł	Nota	Przeznaczone do obrotu	Kredyty, pożyczki i inne należności	Dostępne do sprzedaży	Pozostałe aktywa / zobowiązania finansowe	Łączna wartość bilansowa	Wartość godziwa
Aktywa finansowe							
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	17	-	665 755	-	-	665 755	665 755
Należności od banków	18	-	587 087	-	-	587 087	587 071
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	19	3 781 405	-	-	-	3 781 405	3 781 405
Pochodne instrumenty zabezpieczające	20	12 244	-	-	-	12 244	12 244
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	21	-	-	19 072 371	-	19 072 371	19 072 371
Inwestycje kapitałowe wyceniane metodą praw własności	22	-	-	-	10 471	10 471	10 471
Inwestycje kapitałowe dostępne do sprzedaży	23	-	-	22 842	-	22 842	22 842
Należności od klientów	24	-	18 860 053	-	-	18 860 053	18 878 719
		3 793 649	20 112 895	19 095 213	10 471	43 012 228	43 030 878
Zobowiązania finansowe							
Zobowiązania wobec banków	30	-	-	-	2 310 742	2 310 742	2 310 776
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	19	1 305 614	-	-	-	1 305 614	1 305 614
Pochodne instrumenty zabezpieczające	20	39 897	-	-	-	39 897	39 897
Zobowiązania wobec klientów	31	-	-	-	33 936 511	33 936 511	33 935 951
		1 345 511	-	-	36 247 253	37 592 764	37 592 238

Na dzień 31 grudnia 2015 roku

w tys. zł	Nota	Przeznaczone do obrotu	Kredyty, pożyczki i inne należności	Dostępne do sprzedaży	Pozostałe aktywa / zobowiązania finansowe	Łączna wartość bilansowa	Wartość godziwa
Aktywa finansowe							
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	17	-	2 170 237	-	-	2 170 237	2 170 237
Należności od banków	18	-	757 103	-	-	757 103	757 105
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	19	6 987 284	-	-	-	6 987 284	6 987 284
Pochodne instrumenty zabezpieczające		1 795	-	-	-	1 795	1 795
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	21	-	-	18 351 259	-	18 351 259	18 351 259
Inwestycje kapitałowe wyceniane metodą praw własności	22	-	-	-	7 768	7 768	7 768
Inwestycje kapitałowe dostępne do sprzedaży	23	-	-	67 744	-	67 744	67 744
Należności od klientów	24	-	18 975 471	-	-	18 975 471	19 051 525
		6 989 079	21 902 811	18 419 003	7 768	47 318 661	47 394 717
Zobowiązania finansowe							
Zobowiązania wobec banków	30	-	-	-	6 963 561	6 963 561	6 963 525
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	19	3 247 523	-	-	-	3 247 523	3 247 523
Pochodne instrumenty zabezpieczające		112 383	-	-	-	112 383	112 383
Zobowiązania wobec klientów	31	-	-	-	31 586 303	31 586 303	31 585 503
		3 359 906	-	-	38 549 864	41 909 770	41 908 934

W zależności od stosowanej metody ustalania wartości godziwej, poszczególne składniki aktywów/zobowiązań finansowych klasyfikuje się do następujących kategorii:

- poziom I: aktywa / zobowiązania finansowe wyceniane bezpośrednio w oparciu o ceny pochodzące z aktywnego rynku, na którym dostępne są regularne kwotowania i obroty.
Do rynku aktywnego możemy zaliczyć notowania giełdowe, brokerskie oraz notowania w systemach typu serwisy cenowe takie jak Reuters i Bloomberg, które reprezentują faktyczne transakcje rynkowe zawierane na warunkach rynkowych.
Do poziomu pierwszego zaliczamy przede wszystkim papiery wartościowe przeznaczone do obrotu lub dostępne do sprzedaży.
- poziom II: aktywa / zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o modele oparte na danych wejściowych pochodzących z aktywnego rynku i prezentowane w systemach Reuters lub Bloomberg i w zależności od instrumentów finansowych stosowane są następujące szczegółowe techniki wycen:
 - notowane ceny rynkowe dla danego instrumentu lub notowane ceny rynkowe dla instrumentu alternatywnego;

- wartość godziwą swapów na stopę procentową oraz terminowych kontraktów walutowych oblicza się jako wartość bieżących przyszłych przepływów pieniężnych w oparciu o rynkowe krzywe dochodowości oraz aktualne kursy fixing NBP w przypadku instrumentów walutowych;
- inne techniki, takie jak krzywe dochodowości oparte na cenach alternatywnych dla danego instrumentu finansowego.
- poziom III: aktywa / zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o techniki wyceny wykorzystujące istotne parametry niepochodzące z rynku.

W 2016 roku Grupa nie dokonywała zmian w zasadach klasyfikacji instrumentów finansowych (prezentowanych w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej według wartości godziwej) do poszczególnych kategorii odzwierciedlających stosowaną metodę ustalania wartości godziwej (poziom I, poziom II i poziom III).

Poniższe tabele przedstawiają wartości bilansowe instrumentów finansowych prezentowanych w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej według wartości godziwej usystematyzowane według powyższych kategorii:

Na dzień 31 grudnia 2016 roku

w tys. zł	Nota	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
Aktywa finansowe					
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	19	2 613 789	1 167 616	-	3 781 405
instrumenty pochodne		-	1 167 134	-	1 167 134
dłużne papiery wartościowe		2 604 546	482	-	2 605 028
instrumenty kapitałowe		9 243	-	-	9 243
Pochodne instrumenty zabezpieczające	20	-	12 244	-	12 244
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	21	16 766 272	2 306 099		19 072 371
Inwestycje kapitałowe dostępne do sprzedaży	23	1 118	-	18 965	20 083
Zobowiązania finansowe					
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	19	208 305	1 097 309	-	1 305 614
krótka sprzedaż papierów wartościowych		208 106	-	-	208 106
instrumenty pochodne		199	1 097 309	-	1 097 508
Pochodne instrumenty zabezpieczające	20	-	39 897	-	39 897

Na dzień 31 grudnia 2015 roku

w tys. zł	Nota	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
Aktywa finansowe					
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	19	4 307 386	2 679 898	-	6 987 284
instrumenty pochodne		154	2 266 978	-	2 267 132
dłużne papiery wartościowe		4 279 640	412 920	-	4 692 560
instrumenty kapitałowe		27 592	-	-	27 592
Pochodne instrumenty zabezpieczające		-	1 795	-	1 795
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	21	16 842 252	1 509 007	-	18 351 259
Inwestycje kapitałowe dostępne do sprzedaży		1 006	-	63 323	64 329
Zobowiązania finansowe					
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	19	988 485	2 259 038	-	3 247 523
krótka sprzedaż papierów wartościowych		988 102	-	-	988 102
instrumenty pochodne		383	2 259 038	-	2 259 421
Pochodne instrumenty zabezpieczające		-	112 383	-	112 383

Na dzień 31 grudnia 2016 roku kwota aktywów finansowych klasyfikowanych do poziomu III obejmuje wartość udziału w spółce Visa Inc. w wysokości 18 965 tys. zł. Na dzień 31 grudnia 2015 roku kwota ta obejmuje wartość udziału w spółce Visa Europe Limited w wysokości 63 323 tys. zł.

W pierwszym półroczu 2016 r. Zarząd Banku Handlowego w Warszawie S.A. otrzymał informację dotyczącą ostatecznej alokacji rozliczenia transakcji przejęcia Visa Europe Limited przez Visa Inc. W wyniku rozliczenia transakcji Bank zbył posiadany udział Visa Europe Limited oraz w zamian otrzymał:

(a) 15 838 604,03 EUR w gotówce;

(b) 5 751 akcji uprzywilejowanych Visa Inc. Serii C;

(c) płatność odroczoną płatną po 3 latach od daty finalizacji transakcji.

Wysokość odroczonej płatności na rzecz Banku będzie proporcjonalna do udziału Banku w całkowitej kwocie płatności na dzień finalizacji transakcji wynoszącego 0.1220725995% i wyniesie odpowiednio: 1 220 726,00 EUR (część kapitałowa płatności odroczonej) oraz 152 424,73 EUR (część odsetkowa płatności odroczonej).

Wartość netto akcji po uwzględnieniu dyskonta na dzień 31 grudnia 2016 roku wynosi 18 965 tys. zł.

Zmiany aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych do wartości godziwej określonej z wykorzystaniem istotnych parametrów nie pochodzących z rynku przedstawia poniższa tabela:

w tys. zł	1.01.-31.12.2016	1.01.-31.12.2015
	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży
	Inwestycje kapitałowe	Inwestycje kapitałowe
Stan na 1 stycznia	63 323	-
Wysięgowanie wyceny udziałów	(63 323)	-
Ujęcie wyceny udziałów	17 355	63 323
Aktualizacja wyceny	1 610	-
Stan na 31 grudnia	18 965	63 323

W wyniku ostatecznej alokacji rozliczenia transakcji przejęcia Visa Europe Limited przez Visa Inc. w 2016 roku Bank rozpoznał wynik na sprzedaży akcji i udziałów mniejszościowych (AFS) w wysokości 92 975 tys. zł, na który wchodziła otrzymana gotówka, płatność odroczone płatna po 3 latach od daty transakcji oraz wycena akcji uprzywilejowanych Visa Inc.

W 2016 roku i w 2015 roku Grupa nie dokonywała transferu pomiędzy poziomami wartości godziwej instrumentów finansowych ze względu na stosowaną metodę ustalania wartości godziwej.

Określanie wartości godziwej

W przypadku krótkoterminowych aktywów i zobowiązań finansowych zakłada się, że wartość bilansowa tych instrumentów jest zasadniczo równa ich wartości godziwej. W przypadku instrumentów innych niż krótkoterminowe zastosowano następujące metody i założenia.

Inwestycje kapitałowe w pozostałych jednostkach

W przypadku inwestycji kapitałowych w pozostałych jednostkach w pozycji wartość godziwa zaprezentowano cenę nabycia skorygowaną o odpisy aktualizacyjne z tytułu utraty wartości zarówno dla inwestycji nienotowanych, jak i dla inwestycji notowanych, ze względu na umowne czasowe ograniczenia możliwości ich zbycia.

Według założeń strategicznych Grupy zakłada się stopniową redukcję przedstawionych zaangażowań kapitałowych, z wyjątkiem wybranych zaangażowań strategicznych w tzw. spółkach infrastrukturalnych prowadzących działalność na rzecz sektora finansowego. Poszczególne podmioty będą sprzedawane w najbardziej dogodnym momencie wynikającym z uwarunkowań rynkowych.

W 2016 roku spośród inwestycji kapitałowych, których wycena wartości godziwej nie była możliwa Grupa dokonała zbycia udziałów w spółce Odlewnie Polskie S.A. Wartość bilansowa zbywanych udziałów w spółce Odlewnie Polskie S.A. wynosiła 656 tys. zł., zaś zysk na sprzedaży 2 938 tys. zł.

W 2015 roku spośród inwestycji kapitałowych, których wycena wartości godziwej nie była możliwa, Grupa dokonała zbycia udziałów w spółce Polski Koncern Mięsny DUDA S.A. stanowiących 2,81% udziału w kapitale zakładowym i 2,81% udziału w głosach

na Walnym Zgromadzeniu. Wartość bilansowa zbywanych udziałów w spółce Polski Koncern Mięsny DUDA S.A. wynosiła 3 517 tys. zł. zaś zysk na sprzedaży 2 232 tys. zł.

Należności od banków i klientów

W kolumnie „wartość bilansowa” zaprezentowano wartość kredytów według zamortyzowanego kosztu pomniejszoną o odpisy z tytułu utraty wartości. Wartość godziwa kredytów i pożyczek jest wyliczana jako zdyskontowana wartość oczekiwanych przyszłych płatności kapitału i uwzględnia zmiany rynkowych stóp procentowych, a także zmiany marż dla danego okresu sprawozdawczego. Zmiany marż dla kredytów wyliczane są w oparciu o faktyczne transakcje. Zakłada się, że spłaty kredytów i pożyczek następować będą w terminach uzgodnionych w umowach. Wyjątkiem są kredyty gotówkowe detaliczne oparte na stopie zarządzanej przez Bank, dla tych kredytów jako wartość godziwą przyjęto wartość bilansową tych kredytów. W przypadku kredytów, dla których terminy spłat nie są określone (np. kredyty w rachunku bieżącym), jako wartość godziwą zaprezentowano kwotę konieczną do zapłaty, gdyby należność stała się wymagalna w dniu bilansowym.

Wartością godziwą lokat overnight jest ich wartość bilansowa. Wartość godziwa lokat oprocentowanych według stałej stopy procentowej jest szacowana w oparciu o zdyskontowane przepływy przy zastosowaniu bieżących stóp procentowych rynku pieniężnego dla należności o podobnym ryzyku kredytowym, pozostającym terminie do wykupu oraz walucie.

Powyższe techniki wyceny są kwalifikowane do poziomu III hierarchii wartości godziwej, czyli aktywów finansowych wycenianych w oparciu o techniki wyceny wykorzystujące istotne parametry nie pochodzące z rynku.

Zobowiązania wobec banków i klientów

W przypadku depozytów wypłacanych na żądanie i depozytów bez ustalonej daty wymagalności za wartość godziwą przyjmowana jest kwota, która byłaby wypłacona na żądanie na dzień bilansowy. Wartość godziwą depozytów o ustalonym terminie zapadalności oszacowano na podstawie przepływów pieniężnych zdyskontowanych bieżącymi stopami procentowymi z uwzględnieniem bieżących marż, w sposób analogiczny jak w przypadku kredytów. Jak opisano powyżej, modele zastosowane do ustalenia wartości godziwej należności i zobowiązań wobec banków i klientów,

wykazywanych w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej według zamortyzowanego kosztu, wykorzystując techniki wyceny oparte na parametrach nie pochodzących z rynku. Grupa kwalifikuje zatem wycenę tych instrumentów finansowych dla potrzeb ujawnień do poziomu trzeciego hierarchii wartości godziwej. Dla pozostałych instrumentów finansowych niewycenianych w wartości godziwej Grupa uważa, że ich wartość godziwa jest zasadniczo zbliżona do wartości bilansowej.

40. Zobowiązania warunkowe i sprawy sporne

Informacja o toczących się postępowaniach sądowych

W 2016 roku nie toczyło się przed sądem, organem administracji publicznej lub organem właściwym dla postępowania arbitrażowego postępowanie dotyczące wiarytelności i zobowiązań Banku lub jednostki zależnej od Banku, którego wartość stanowiłaby co najmniej 10% kapitałów własnych Banku.

Łączna wartość wszystkich toczących się postępowań sądowych z udziałem Banku i jednostek zależnych od Banku dotyczących wiarytelności w 2016 roku nie przekroczyła 10% kapitałów własnych Banku.

Łączna wartość zobowiązań Banku i spółek zależnych z tytułu postępowań sądowych w zakresie zobowiązań w 2016 roku nie przekroczyła 10% kapitałów własnych Banku.

Na wiarytelności będące przedmiotem postępowań sądowych Grupa, zgodnie z obowiązującymi przepisami, dokonuje odpowiednich odpisów z tytułu utraty wartości.

W przypadku postępowań sądowych wiążących się z ryzykiem wypływu środków z tytułu wypełnienia zobowiązania przez Grupę utworzone są odpowiednie rezerwy.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2016 roku Bank był między innymi stroną 18 postępowań sądowych, które nie zostały prawomocnie zakończone, związanych z terminowymi operacjami finansowymi, przy czym w 12 sprawach Bank występował jako pozwany, zaś w 6 jako powód. Żądania i zarzuty w poszczególnych sprawach przeciwko Bankowi oparte są na różnych podstawach prawnych. Przedmiot sporu dotyczy w szczególności ważności zawartych terminowych operacji finansowych oraz wymagalności zobowiązań klienta z nich wynikających wobec Banku, a także potencjalnych roszczeń związanych z ich ewentualnym unieważ-

nieniem przez sąd. Klienci starają się uniemożliwić Bankowi dochodzenie należności wynikających z terminowych operacji finansowych, kwestionując zobowiązania wobec Banku, podważając ważność zawartych umów, a także w niektórych przypadkach żądają zapłaty od Banku. W 2016 roku w sprawach związanych z terminowymi operacjami finansowymi, w których Bank występował jako strona pozwana lub powodowa, prawomocnie zakończyły się 3 sprawy, wszystkie korzystnie dla Banku.

Bank był stroną postępowania wszczętego przez Prezesa UOKiK przeciwko operatorom systemu płatniczego Visa, Europay oraz bankom - emitentom kart Visa oraz Europay/Eurocard/Mastercard i jednym z adresatów decyzji Prezesa UOKiK w tej sprawie.

Postępowanie to dotyczyło praktyk ograniczających konkurencję na rynku płatności za pomocą kart płatniczych w Polsce, mających polegać na wspólnym ustalaniu opłaty „interchange” za transakcje dokonane kartami systemu Visa oraz Europay/Eurocard/Mastercard, a także ograniczaniu dostępu rynku przedsiębiorcom nie należącym do związków emitentów kart płatniczych, przeciw którym wszczęte zostało przedmiotowe postępowanie. Decyzja Prezesa UOKiK była przedmiotem rozważań w postępowaniach odwoławczych. W dniu 22 kwietnia 2010 roku Sąd Apelacyjny uchylił w całości wyrok SOKiK, przekazując sprawę do ponownego rozpoznania przez sąd pierwszej instancji. W dniu 21 listopada 2013 roku SOKiK wydał wyrok, na podstawie którego zmodyfikował karę nałożoną na Bank i ustalił jej wysokość na kwotę 1 775 720 zł. W dniu 6 października 2015 roku Sąd Apelacyjny ponownie zmienił zaskarżony wyrok SOKiK oddalając wszystkie odwołania od decyzji Prezesa UOKiK, również w zakresie modyfikacji nałożonych na banki kar, na skutek czego została przywrócona pierwotnie nałożona na Bank kara w kwocie 10 228 470 zł. Wyrok jest prawomocny. W dniu 28 kwietnia 2016 r. została złożona przez Bank skarga kasacyjna do Sądu Najwyższego, Bank czeka na jej rozpatrzenie.

W 2016 roku nie wystąpiły istotne rozliczenia z tytułu spraw sądowych zakończonych prawomocnym wyrokiem.

Zobowiązania z tytułu udzielonych i otrzymanych zobowiązań finansowych i gwarancyjnych

Wartości udzielonych i otrzymanych zobowiązań finansowych i gwarancyjnych według poszczególnych kategorii produktów prezentowały się następująco:

w tys. zł	31.12.2016	31.12.2015
Zobowiązania finansowe i gwarancyjne udzielone		
Akredytywy	145 852	160 400
Gwarancje i poręczenia udzielone	2 131 868	2 101 477
Linie kredytowe udzielone	13 331 401	14 618 126
Gwarancje emisji papierów wartościowych udzielone innym emitentom	1 246 100	1 138 000
Pozostałe zobowiązania o charakterze gwarancyjnym	33 944	29 531
	16 889 165	18 047 534

w tys. zł	31.12.2016	31.12.2015
Akredytywy według kategorii		
Akredytywy importowe wystawione	144 829	160 065
Akredytywy eksportowe potwierdzone	1 023	335
	145 852	160 400

Na zobowiązania finansowe i gwarancyjne udzielone przez Grupę tworzone są rezerwy. Na dzień 31 grudnia 2016 roku kwota utworzonych rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne wynosiła 7 215 tys. zł (31 grudnia 2015 roku: 10 451 tys. zł).

Gwarancje udzielone obejmują gwarancje spłaty kredytu za zleceniodawcę, inne gwarancje zapłaty, gwarancje zwrotu zaliczki, gwarancje należytego wykonania kontraktu, gwarancje przetargowe oraz poręczenia wekslowe.

w tys. zł	31.12.2016	31.12.2015
Zobowiązania finansowe i gwarancyjne otrzymane		
Finansowe	-	-
Gwarancyjne	18 125 921	15 470 264
	18 125 921	15 470 264

41. Aktywa stanowiące zabezpieczenie

Aktywa stanowią zabezpieczenie następujących zobowiązań:

w tys. zł	31.12.2016	31.12.2015
Zobowiązania podlegające zabezpieczeniu		
Zobowiązania wobec banków		
zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	212 372	1 623 456
zobowiązania z tytułu otrzymanego kredytu	114 903	143 903
Zobowiązania wobec klientów		
zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	-	188 505
	327 275	1 955 864

Wartości bilansowe aktywów stanowiących zabezpieczenie są przedstawione poniżej:

w tys. zł	31.12.2016	31.12.2015
Aktywa stanowiące zabezpieczenie		
Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	212 143	186 373
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	336 624	1 943 149
Należności od banków		
lokata zabezpieczająca operacje instrumentami pochodnymi i transakcje giełdowe	159 169	286 641
Należności od klientów		
fundusze gwarancyjne i lokaty zabezpieczające transakcje giełdowe	211 360	186 007
	919 296	2 602 170

Według stanu na dzień 31 grudnia 2016 roku przedstawione w tabeli dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży stanowią zabezpieczenie na pokrycie funduszu ochrony środków gwarantowanych na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego w kwocie 183 022 tys. zł (31 grudnia 2015 roku: 208 791 tys. zł), zabezpieczenie otrzymanego kredytu w kwocie 153 602 tys. zł (31 grudnia 2015 roku: 274 272 tys. zł) oraz na dzień 31 grudnia 2015 roku stanowiły zabezpieczenie sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu w kwocie 1 460 086 tys. zł).

Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu według

41. Działalność powiernicza

Bank oferuje usługi powiernicze związane z prowadzeniem rachunków papierów wartościowych dla zagranicznych inwestorów instytucjonalnych oraz usługi depozytariusza przeznaczone dla krajowych podmiotów finansowych, szczególnie funduszy

stanu na dzień 31 grudnia 2016 roku stanowią zabezpieczenie zobowiązań Banku z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu.

Więcej informacji o aktywach stanowiących zabezpieczenie zobowiązań Banku z tytułu transakcji repo znajduje się w nocie 36.

Pozostałe aktywa wykazane powyżej stanowią zabezpieczenie rozliczenia innych transakcji, w tym instrumentami pochodnymi oraz transakcji giełdowych. Warunki i zasady dokonanych transakcji nie odbiegają od tych powszechnie przyjętych i obowiązujących dla tego typu umów.

emerytalnych, inwestycyjnych i kapitałowych funduszy ubezpieczeniowych. Według stanu na dzień 31 grudnia 2016 roku Bank prowadził ponad 9,2 tys. rachunków papierów wartościowych (31 grudnia 2015 rok: około 10,8 tys. rachunków).

43. Leasing operacyjny

Umowy leasingu, w których Grupa jest leasingobiorcą

Płatności leasingowe z tytułu nieodwołalnego leasingu operacyjnego według terminów zapadalności przedstawia poniższa tabela:

w tys. zł	31.12.2016	31.12.2015
Poniżej 1 roku	7 036	31 629
Od 1 do 5 lat	57 859	65 787
Powyżej 5 lat	19 096	11 748
	83 991	109 164
Łączna opłata roczna dla umów zawartych na czas nieokreślony	1 117	2 522

Grupa leasinguje powierzchnie biurową oraz samochody, zgodnie z umowami leasingu operacyjnego.

Większość umów leasingowanych powierzchni biurowych zawierana jest na okres 5 lat z możliwością przedłużenia na kolejne 3 lata, niektóre umowy jednak zawarte są na okres do 1 roku lub na okresy dłuższe niż 10 lat. Płatności leasingowe są indeksowane w trybie rocznym. W 2016 roku łączna kwota opłat z tego tytułu wyniosła 29 835 tys. zł (w 2015 roku: 34 709 tys. zł).

Umowy leasingowe samochodów zawarte są na okres 4 lat. Płatności leasingowe ustalone są według stałej stopy odsetkowej

przez cały okres leasingu. W 2016 roku łączna kwota opłat z tego tytułu wyniosła 6 337 tys. zł (w 2015 roku: 4 253 tys. zł).

Opłaty te ujęte są w rachunku zysków i strat w pozycji „Koszty działania”.

Umowy leasingu, w których Grupa jest leasingodawcą

Płatności leasingowe z tytułu nieodwołalnego leasingu operacyjnego według terminów zapadalności przedstawia poniższa tabela:

w tys. zł	31.12.2016	31.12.2015
Poniżej 1 roku	296	1 864
Od 1 do 5 lat	5 403	1 926
Powyżej 5 lat	6 163	-
	11 862	3 790
Łączna opłata roczna dla umów zawartych na czas nieokreślony	6 911	8 502

Grupa wynajmuje część powierzchni biurowych na podstawie umów najmu, które spełniają ekonomiczne znamiona leasingu operacyjnego.

Większość umów leasingowanych powierzchni biurowych zawarta jest na czas nieokreślony. Pozostałe umowy zawarte są na okres

od 2 do 10 lat. Płatności leasingowe są indeksowane w trybie rocznym. W 2016 roku łączna kwota otrzymanych opłat z tego tytułu wyniosła 9 009 tys. zł (w 2015 roku: 9 199 tys. zł).

Opłaty te ujęte są w rachunku zysków i strat w pozycji „Pozostałe przychody operacyjne”.

44. Sprawozdanie z przepływów pieniężnych

Środki pieniężne

w tys. zł	31.12.2016	31.12.2015
Stan środków pieniężnych:		
Środki pieniężne w kasie	380 757	477 105
Rachunek bieżący nostro w Banku Centralnym	283 587	1 693 132
Rachunki bieżące w innych bankach (nostro, przekroczenia sald na rachunkach loro)	8 538	184 115
	672 882	2 354 352

45. Transakcje z kluczowym personelem kierowniczym

w tys. zł	31.12.2016		31.12.2015	
	Członkowie Zarządu Banku	Członkowie Rady Nadzorczej Banku	Członkowie Zarządu Banku	Członkowie Rady Nadzorczej Banku
Kredyty udzielone	719	-	1 103	-
Depozyty				
Rachunki bieżące	10 078	4 216	4 000	4 481
Depozyty terminowe	5 227	1 000	10 989	8 062
	15 305	5 216	14 989	12 543

Na dzień 31 grudnia 2016 roku i 31 grudnia 2015 roku nie zawierano transakcji gwarancji i poręczeń z członkami Zarządu i Rady Nadzorczej Banku.

Wszystkie transakcje Grupy z członkami Zarządu i Rady Nadzorczej Banku zawierane są na warunkach rynkowych.

Z zakresu stosunku pracy, spośród umów o pracę zawartych między Bankiem a członkami Zarządu Banku, wyłącznie w przypadku jednego Członka Zarządu jego umowa o pracę zawiera postanowienie mówiące o odszkodowaniu pieniężnym w wypadku jej rozwiązania za wypowiedzeniem.

Każdego z członków Zarządu Banku obowiązuje zawarta z Bankiem odrębna umowa o zakazie konkurencji. Zgodnie z jej zapisami, w przypadku rozwiązania stosunku pracy z Bankiem, w okresie 12 miesięcy (w przypadku jednego Członka Zarządu przez 6 miesięcy) od dnia rozwiązania umowy o pracę, Członek Zarządu jest obowiązany powstrzymać się od zajmowania działalnością konkurencyjną wobec Banku. Z tytułu powyższego ograniczenia Bank będzie zobowiązany do wypłaty Członkowi Zarządu odszkodowania.

Transakcje z jednostkami Citigroup Inc.

Należności i zobowiązania wobec jednostek Citigroup Inc. przedstawiają się następująco:

w tys. zł	31.12.2016	31.12.2015
Należności, w tym:	102 855	174 358
Lokaty	-	-
Zobowiązania, w tym:	1 242 047	4 338 922
Depozyty	237 515	3 801 172
Kredyty otrzymane	6 999	41 337
Wycena bilansowa transakcji pochodnymi instrumentami finansowymi:		
Aktywa przeznaczone do obrotu	823 853	1 337 826
Aktywa z tytułu pochodnych instrumentów zabezpieczających	11 912	1 795
Zobowiązania przeznaczone do obrotu	669 388	1 307 730
Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów zabezpieczających	26 482	90 464
Zobowiązania warunkowe udzielone	264 347	287 814
Zobowiązania warunkowe otrzymane	68 290	103 458
Transakcje warunkowe z tytułu instrumentów pochodnych (wartość nominalna instrumentów), z tego:	77 856 118	96 302 028
Instrumenty stopy procentowej	68 946 263	79 711 721
FRA	14 745 600	12 641 270
swapy odsetkowe (IRS)	33 717 144	45 355 519
swapy odsetkowo-walutowe (CIRS)	19 310 382	20 628 005
opcje na stopę procentową	1 085 269	172 638
kontrakty futures	87 868	914 289
Instrumenty walutowe	8 439 712	15 964 479
FX forward/spot	1 215 512	1 229 628
FX swap	4 549 027	10 916 585
opcje walutowe	2 675 173	3 818 266
Transakcje na papierach wartościowych	195 488	184 842
papiery wartościowe zakupione do otrzymania	102 785	93 569
papiery wartościowe sprzedane do wydania	92 703	91 273
Transakcje związane z towarami	274 655	440 986
swap	208 760	406 492
opcje	65 895	34 494
w tys. zł	2016	2015
Przychody z tytułu odsetek i prowizji	53 269	65 996
Koszty z tytułu odsetek i prowizji	64 824	61 563

46. Jednostki powiązane

Bank jest członkiem Citigroup Inc. Jednostką dominującą dla Banku jest Citibank Overseas Investment Corporation, podmiot zależny od Citibank N.A., który jest jednostką dominującą najwyższego szczebla.

W ramach prowadzonej działalności biznesowej podmioty Grupy zawierają transakcje z jednostkami powiązаныmi, a w szczególności z jednostkami wchodzącymi w skład Citigroup Inc.

Transakcje z jednostkami powiązаныmi wynikają z bieżącej działalności Grupy i obejmują głównie kredyty, depozyty, gwarancje oraz transakcje pochodnymi instrumentami finansowymi.

Poza transakcjami opisanymi w niniejszym rozdziale, we wskazanym okresie ani Bank, ani jednostki zależne od Banku nie dokonały innych transakcji z podmiotami powiązаныmi, które pojedynczo lub łącznie były istotne. Żadna z transakcji z podmiotami powiązаныmi nie została zawarta na innych warunkach niż warunki rynkowe.

Grupa osiąga dochody oraz ponosi koszty z tytułu transakcji na instrumentach pochodnych zawieranych z jednostkami Citigroup Inc. w celu zabezpieczenia ryzyka rynkowego. Są to transakcje przeciwstawne (back to back) do transakcji na instrumentach pochodnych zawieranych z pozostałymi klientami Grupy oraz domykające pozycję własną Grupy. Na dzień 31 grudnia 2016 roku wycena bilansowa netto transakcji pochodnymi instrumentami finansowymi wynosiła 139 895 tys. zł (31 grudnia 2015 roku: 58 573) tys. zł). Okresowo Bank przeprowadza kompresję portfeli transakcji na instrumentach pochodnych, będącą jedną z technik ograniczania ryzyka takich transakcji, zalecaną przez Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady UE nr 648/2012 z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie instrumentów pochodnych będących przedmiotem obrotu poza rynkiem regulowanym, kontrahentów centralnych i repozytoriów transakcji oraz rozporządzenia wykonawcze (Rozporządzenie EMIR). Dotyczy to w szczególności

portfeli przekraczających 500 transakcji na instrumentach pochodnych, zgodnie z postanowieniami Rozporządzenia EMIR. Ponadto Grupa ponosi koszty i uzyskuje przychody z tytułu zawartych pomiędzy jednostkami Citigroup Inc. i Grupą umów dotyczących wzajemnie świadczonych usług.

Koszty poniesione i naliczone (uwzględniające odzwierciedlony w kosztach Grupy podatek VAT) w 2016 roku oraz w 2015 roku z tytułu zawartych umów dotyczyły w szczególności kosztów z tytułu świadczenia na rzecz Grupy usług związanych z utrzymaniem i wsparciem bankowych systemów informatycznych oraz wsparciem doradczym i ujmowane są w kosztach działania i kosztach ogólnego zarządu; przychody dotyczyły w szczególności świadczenia przez Grupę na rzecz tych jednostek usług związanych z przetwarzaniem danych i prezentowane są w pozostałych przychodach operacyjnych.

w tys. zł	2016	2015
Koszty działania i koszty ogólnego zarządu	175 489	183 754
Pozostałe przychody operacyjne	9 905	8 968

W 2016 roku miała miejsce kapitalizacja nakładów inwestycyjnych związanych z pracami nad modyfikacją funkcjonalności systemów informatycznych Grupy. Łączna kwota płatności na rzecz podmiotów Citigroup Inc. z tego tytułu wyniosła 11 229 tys. zł (w 2015 roku: 11 301 tys. zł).

46. Świadczenia na rzecz pracowników

Świadczenia pracownicze dzielą się na następujące kategorie:

- świadczenia krótkoterminowe, które obejmują wynagrodzenia, składki na ubezpieczenia społeczne, płatne nieobecności i świadczenia niepieniężne (takie jak opieka medyczna, mieszkania służbowe, samochody i inne nieodpłatnie przekazywane lub subsydiowane świadczenia). Koszty świadczeń krótkoterminowych ujmowane są w rachunku zysków i strat na bieżąco w okresie, którego dotyczą. Na koniec okresu sprawozdawczego pozostała do wypłaty przewidywaną niedyskontowaną wartość krótkoterminowych świadczeń za dany okres obrotowy Grupa ujmuje jako element biernych międzyokresowych rozliczeń kosztów,
- świadczenia po okresie zatrudnienia - w ramach tego typu świadczeń Grupa oferuje pracownikom odprawy, opisane w nocie 2, oraz przedstawiony poniżej program emerytalny.

Na przyszłe wypłaty odpraw emerytalnych tworzona jest rezerwa wykazana w pasywach w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji „Inne zobowiązania”. Rezerwa ta jest okresowo weryfikowana przez niezależnego aktuarusza z zastosowaniem przepisów MSSF.

Program emerytalny oferowany przez Grupę stanowi program określonych składek zgodnie z MSR 19. Za pracowników uczestniczących w programie Grupa odprowadza składki do odrębnej jednostki i z chwilą ich uiszczenia nie posiada dalszych obowiązków w zakresie dokonywania płatności. Składki ujmuje się jako koszty świadczeń pracowniczych w okresie, którego dotyczą.

Opis Pracowniczego Programu Emerytalnego

Grupa prowadzi dla swoich pracowników pracowniczy program emerytalny („PPE”, „Program”) zarejestrowany przez Organ Nadzoru pod numerem RPPE 178/02. Umowa zakładowa oparta jest na zapisach o wnoszenie przez pracodawcę składek pracowników do funduszu inwestycyjnego. Program jest prowadzony i zarządzany przez Legg Mason TFI S.A.

Składka podstawowa finansowana przez pracodawcę określona jest jako procent wynagrodzenia uczestnika Programu. Stawka składki podstawowej wynosi 7%. Składka dodatkowa - dobrowolna, finansowana jest przez pracownika- uczestnika Programu. Minimalna wysokość miesięcznej składki dodatkowej wynosi 10,00 zł, a maksymalna wysokość składki dodatkowej jest

ograniczona do kwoty wynikającej z Obwieszczenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie wysokości kwoty odpowiadającej sumie składek dodatkowych wniesionych przez uczestnika jednego programu w danym roku, na podstawie art. 25 ust. 4a ustawy z dnia 20 kwietnia 2004r. o pracowniczych programach emerytalnych (Dz.U. z 2014 r. poz. 710 oraz 2015r. poz. 1844). Składka podstawowa stanowi przychód uczestnika Programu, od którego obowiązany jest on zapłacić podatek dochodowy od osób fizycznych (art. 12 i 13 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych Dz. U. z 2000 r. Nr 90, poz. 416, z późn. zm.).

Wypłata środków z Programu następuje na wniosek uczestnika Programu lub osoby uprawnionej w trybie i na zasadach ściśle określonych w programie.

Uczestnik Programu może zrezygnować z udziału w Programie. Pracodawca zaprzestaje naliczania i odprowadzania na rzecz uczestnika Programu składek podstawowych i składek dodatkowych, a środki dotychczas zgromadzone na rejestrach Uczestnika Programu pozostają na tych rejestrach do czasu wypłaty, wypłaty transferowej, przeniesienia lub zwrotu.

- inne długoterminowe świadczenia pracownicze - nagrody za wieloletnią pracę i inne świadczenia z tytułu długiego stażu pracy oraz odroczone nagrody pieniężne. Informację o nagrodach za wieloletnią pracę wypłacanych pracownikom przedstawia nota 2. Od 1 stycznia 2015 r. pracownicy o długoletnim stażu pracy (10, 20, 30 itd.) są uprawnieni do nagrody w formie rzeczowej,
- kapitałowe świadczenia pracownicze - w formie programu tzw. „akcji odroczonej” Citigroup, a także w postaci akcji fantomowych Banku Handlowego w Warszawie S.A. Zasady wyceny oraz prezentacji tych programów w sprawozdaniu finansowym przedstawione zostały w nocie 2 w punkcie „Płatności w formie akcji”. Szczegółowe informacje dotyczące zasad funkcjonowania programów kapitałowych świadczeń pracowniczych opisane są w dalszej części niniejszej noty.

Stan rezerw na opisane powyżej świadczenia przedstawiał się następująco:

w tys. zł	31.12.2016	31.12.2015
Rezerwa na wynagrodzenia i koszty pochodne od wynagrodzeń	61 217	66 424
Rezerwa na niewykorzystane urlopy	14 698	19 789
Rezerwa na odprawy emerytalno-rentowe	41 936	38 084
Rezerwa na pracownicze świadczenia kapitałowe	18 034	21 546
Rezerwa na restrukturyzację zatrudnienia	4 171	680
	140 056	146 523

Rezerwa na odprawy emerytalne i rentowe tworzona jest indywidualnie na podstawie wyceny aktuarialnej sporządzonej okresowo przez niezależną firmę doradztwa aktuarialnego. Wycena rezerw na świadczenia pracownicze dokonywana jest z zastosowaniem technik i założeń aktuarialnych. W kalkulacji rezerwy uwzględniono wszystkie odprawy emerytalne i rentowe, które mogą być w przyszłości wypłacone. Bank dokonał aktualizacji szacunków na dzień 31 grudnia 2015 roku, wykorzystując

kalkulacje przeprowadzone przez zewnętrznego, niezależnego aktuarusza. Naliczone rezerwy są równe zdyskontowanym płatnościom, które w przyszłości zostaną dokonane, z uwzględnieniem rotacji zatrudnienia i dotyczą okresu do dnia kończącego okres sprawozdawczy. Istotnym elementem wpływającym na wysokość rezerwy jest przyjęta stopa dyskonta finansowego, która została przyjęta przez Bank na poziomie 3,25%.

Zmiana stanu rezerw na odprawy emerytalne i nagrody za wieloletnią pracę

w tys. zł	2016		2015	
	Rezerwa na odprawy emerytalno-rentowe	Rezerwa na nagrody za wieloletnią pracę	Rezerwa na odprawy emerytalno-rentowe	Rezerwa na nagrody za wieloletnią pracę
Stan na dzień 1 stycznia	38 084	-	40 677	268
Zwiększenia (z tytułu):	6 178	-	3 478	-
zyski/straty aktuarialne z wyceny	(342)	-	(1 093)	-
w tym wynikające ze:				
zmiany założeń ekonomicznych	(175)	-	(1 088)	-
zmiany założeń demograficznych	(1)	-	-	-
korekty założeń aktuarialnych ex post	(166)	-	(5)	-
koszt wynagrodzenia	206	-	3 450	-
koszt odsetek	45	-	1 172	-
koszt przeszłego zatrudnienia	274	-	-	-
dotworzenie rezerwy	5 944	-	-	-
inne zwiększenia	51	-	(51)	-
Zmniejszenia (z tytułu):	(2 326)	-	(6 071)	(268)
koszt przeszłego zatrudnienia	-	-	(3 680)	-
wykorzystanie rezerw	(2 326)	-	(2 391)	(268)
Stan na dzień 31 grudnia	41 936	-	38 084	-

Więcej informacji o programie określonych świadczeń i ich szacowaniu znajduje się w nocie 2.

Koszty poniesione przez Grupę w 2016 roku z tytułu składek na pracowniczy program emerytalny wynosiły 24 679 tys. zł (w 2015 roku: 25 286 tys. zł).

Zatrudnienie w Grupie:

w etatach	2016	2015
Średnie zatrudnienie w roku	3,782	4,146
Stan zatrudnienia na koniec roku	3,640	3,986

Charakter i zasady funkcjonowania programów kapitałowych świadczeń pracowniczych

W ramach programu świadczeń kapitałowych wybranym pracownikom oferowane są w formie nagrody akcje Citigroup (tzw. program akumulacji kapitału lub CAP) oraz akcje fantomowe Banku Handlowego w Warszawie S.A.

W ramach programu CAP uprawnieni pracownicy otrzymują tzw. „akcje odroczone” Citigroup. „Akcje odroczone” w ramach programu CAP przyznawane są po średniej cenie zamknięcia

z giełdy NYSE z ostatnich 5 dni poprzedzających przyznanie nagrody. „Akcje odroczone” pozwalają uczestniczyć w ekwiwalencie dywidendy, nie dają jednak prawa głosu i nie mogą zostać sprzedane do dnia przekazania. „Akcje odroczone” przekształcają się w akcje zwykłe po upływie okresu określonego w regulaminie programu CAP. Co do zasady, pracownik traci prawo do przyznanych akcji z chwilą ustania zatrudnienia w Citigroup, chyba że rozwiązanie umowy o pracę następuje w trybie gwarantującym zachowanie prawa do przyznanych akcji. Szczegółowe warunki opisane są w dokumencie „Capital Accumulation Program

- Prospectus". Akcje przyznane w latach 2012- 2015 będą przekazywane w częściach po 25% rocznie w ciągu czterech lat począwszy od pierwszej rocznicy przyznania akcji.

Program akcji pracowniczych podlega wewnętrznej kontroli w Biurze Polityki Wynagradzania.

W 2012 roku Bank wdrożył „Politykę zmiennych składników wynagrodzenia osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku Handlowym w Warszawie S.A.” (Polityka), zgodnie z wymogami opisanymi w Uchwale Komisji Nadzoru Finansowego nr 258/2011

z dnia 4 października 2011 roku. Zgodnie z tą Polityką, Zarząd Banku oraz osoby zajmujące stanowiska kierownicze, mające istotny wpływ na profil ryzyka Banku, otrzymują zmienne wynagrodzenia na podstawie wyników indywidualnych oraz całego Banku.

Część zmiennych wynagrodzeń osób objętych Polityką będzie wypłacana w transzach przez kolejne 3,5 roku.

Zmienne wynagrodzenia – Akcje Fantomowe

Rodzaj transakcji w świetle MSSF	Transakcje płatności w formie akcji rozliczane w środkach pieniężnych zgodnie z MSSF 2
Data przyznania nagrody w postaci akcji fantomowych	20 stycznia 2014 roku 20 stycznia 2015 roku 18 stycznia 2016 roku 16 stycznia 2017 roku
Liczba instrumentów przyznanych	Została ustalona w dacie przyznania nagrody akcji fantomowych
Data zapadalności	co najmniej 6, 18, 30, 42 miesiące od daty przyznania akcji fantomowych
Data nabycia uprawnień	co najmniej 6, 12, 24 i 36 miesięcy od daty przyznania akcji fantomowych
Warunki nabycia uprawnień dla nagrody	Spełnienie warunków dotyczących wyników Banku, indywidualnych wyników pracy oraz zatrudnienia w Grupie w latach 2014- 2017 w odniesieniu do nagrody z 2014 roku oraz w latach 2015- 2018 w odniesieniu do nagrody z 2015 roku oraz w latach 2016- 2019 w odniesieniu do nagrody z 2016 roku oraz w latach 2017- 2020 w odniesieniu do nagrody z 2017 roku.
Rozliczenie programu	W dniu rozliczenia uczestnikowi zostanie wypłacona kwota środków pieniężnych stanowiąca iloczyn posiadanych przez uczestnika akcji fantomowych oraz średniej arytmetycznej najniższej i najwyższej ceny akcji Banku na GPW w dniu zapadalności nagrody. Nabycie uprawnienia będzie każdorazowo potwierdzone decyzją Rady Nadzorczej w stosunku do Zarządu oraz decyzją Zarządu w stosunku do pozostałych pracowników objętych Polityką. Zgodnie z decyzją ww. władz Banku kwota wypłaty może zostać pomniejszona lub całkowicie zredukowana zgodnie z warunkami podanymi w Polityce. Warunki te odnoszą się do wyników Banku, indywidualnych wyników pracowników, zatrudnienia i będą się odnosić do całego okresu nabywania uprawnień dla poszczególnych transz.

Innym elementem składowym wynagrodzenia zmiennego przyznawanego w oparciu o Politykę jest Odroczone Nagroda Pieniężna.

Zmienne wynagrodzenia – Odroczone Nagroda Pieniężna

Rodzaj transakcji w świetle MSSF	Inne długoterminowe świadczenia pracownicze zgodnie z MSR 19
Data przyznania nagrody w postaci Odroczonej Nagrody Pieniężnej	20 stycznia 2014 roku 20 stycznia 2015 roku 18 stycznia 2016 roku 16 stycznia 2017 roku
Przyznana kwota	Została ustalona w dacie przyznania Odroczonej Nagrody Pieniężnej
Data zapadalności	co najmniej 18, 30, 42 miesiące od daty przyznania nagrody
Data nabycia uprawnień	co najmniej 12, 24 i 36 miesięcy od daty przyznania nagrody
Warunki nabycia uprawnień dla nagrody	Spełnienie warunków dotyczących wyników Banku, indywidualnych wyników pracy oraz zatrudnienia w Grupie w latach 2014- 2017 w odniesieniu do nagrody z 2014 roku oraz w latach 2015- 2018 w odniesieniu do nagrody z 2015 roku oraz w latach 2016- 2019 w odniesieniu do nagrody z 2016 roku oraz w latach 2017- 2020 w odniesieniu do nagrody z 2017 roku.
Rozliczenie programu	W dniu rozliczenia uczestnikowi zostanie wypłacona kwota środków pieniężnych stanowiąca transzę Odroczonej Nagrody Pieniężnej powiększona o kwotę odsetek za okres odroczenia aż do dnia wypłaty. Wysokość odsetek została ustalona w styczniu 2014, 2015, 2016 i 2017 roku Uchwałą Rady Nadzorczej Banku. Nabycie uprawnienia do nagrody będzie każdorazowo potwierdzone decyzją Rady Nadzorczej w stosunku do Zarządu oraz decyzją Zarządu w stosunku do pozostałych pracowników objętych Polityką. Zgodnie z decyzją ww. władz Banku kwota wypłaty może zostać pomniejszona lub całkowicie zredukowana zgodnie z warunkami podanymi w Polityce. Warunki te odnoszą się do wyników Banku, indywidualnych wyników pracowników, zatrudnienia i będą się odnosić do całego okresu nabywania uprawnień dla poszczególnych transz.

W 2015 Bank przyjął Politykę Wynagrodzeń Osób Kluczowych w Banku Handlowym w Warszawie S.A. określającą zasady wynagradzania członków Zarządu i innych osób pełniących kluczowe funkcje, w tym osób mających istotny wpływ na profil ryzyka Banku Handlowego w Warszawie S.A. Polityka ta wdraża

postanowienia dotyczące kształtowania zasad wynagrodzenia w bankach zawartych w przepisach prawa, Zasadach Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych przyjętych przez Komisję Nadzoru Finansowego oraz Dobrych Praktykach Spółek Notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych 2016.

Założenia przyjęte do wyceny programów pracowniczych świadczeń kapitałowych

Wartość godziwa poszczególnych nagród oraz założenia przyjęte do wyceny przedstawione są poniżej:

Program CAP	Data przyznania	Cena wykonania / Wartość akcji na moment przyznania (w USD)	Liczba nagrodzonych pracowników	Liczba opcji/akcji
1	19.02.2013	43,93	7	1190
2	18.02.2014	49,66	8	3 107
3	16.02.2015	50,07	2	750
4	16.02.2016	37,05	1	802

Program Akcje Fantomowe	Data przyznania	Cena wykonania / Wartość akcji na moment przyznania (w PLN)	Liczba nagrodzonych pracowników	Liczba opcji/akcji
1	20.01.2014	104,86	24	21 114
2	20.01.2015	103,98	33	39 744
3	18.01.2016	72,21	50	62 739

	Program CAP	Program Akcje Fantomowe
Okres nabywania uprawnień (lata)	25% po każdym kolejnym roku	40% po 0,5 roku i 20% po każdym kolejnym roku lub 60% po 0,5 roku i 13,33% po każdym kolejnym roku
Średni oczekiwany okres trwania instrumentu (życia)	W momencie nabycia uprawnień	W momencie nabycia uprawnień
Prawdopodobieństwo zakończenia zatrudnienia przed terminem (roczny wskaźnik rotacji nagrodzonych pracowników)	6,15%	6,15%
Wartość godziwa jednego instrumentu*	60,04 (USD)	75,78 (PLN)

* różni się w zależności od daty wykonania

Liczbę oraz średnie ważone ceny akcji (program CAP) przedstawia poniższa tabela:

	31.12.2016		31.12.2015	
	Liczba	Średnia ważona cena akcji (w USD)	Liczba	Średnia ważona cena akcji (w USD)
Występujące na początek okresu	26 026	39,33	53 658	33,11
Przyznane w danym okresie	802	37,05	1 000	50,07
Transfery	-	-	3 250	43,89
Wykonane/umorzone/wygasłe w danym okresie	20 978	-	31 882	-
Występujące na koniec okresu	5 850	46,82	26 026	39,33

Liczbę oraz średnie ważone ceny akcji fantomowych przedstawia poniższa tabela:

	31.12.2016		31.12.2015	
	Liczba	Średnia ważona cena akcji (w PLN)	Liczba	Średnia ważona cena akcji (w PLN)
Występujące na początek okresu	136 611	102,23	132 876	100,24
Przyznane w danym okresie	137 763	72,21	116 484	103,98
Wykonane w danym okresie	150 777	69,05	112 749	91,86
Występujące na koniec okresu	123 597	88,00	136 611	102,23

Na dzień 31 grudnia 2016 roku wartość bilansowa zobowiązań wynikających z akcji fantomowych oraz programów CAP wyniosła 29 359 tys. zł (31 grudnia 2015 roku: 30 686 tys. zł). Koszty ujęte z tego tytułu wyniosły w 2016 roku 8 801 tys. zł (w 2015 roku: 9 816 tys. zł, w tym również koszty programów SOP).

48. Zarządzanie ryzykiem

STRUKTURA ORGANIZACYJNA I PROCESY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

Grupa dokonuje analizy, oceny, aprobaty oraz zarządza wszystkimi rodzajami ryzyka związanymi z jej działalnością wynikającymi z przyjętej strategii biznesowej. Proces zarządzania ryzykiem jest realizowany we wszystkich jednostkach i na wszystkich poziomach organizacji i pokrywa między innymi: ryzyko kredytowe (włączając ryzyko kontrahenta, ryzyko rezydualne związane z przyjmowanymi zabezpieczeniami i ryzyko koncentracji), ryzyko płynności, ryzyko rynkowe oraz ryzyko operacyjne.

Głównym założeniem strategii zarządzania ryzykiem w Banku jest podejmowanie wyważonego ryzyka przy zachowaniu zasad wspólnej odpowiedzialności. Koncepcja zarządzania ryzykiem uwzględniająca wspólną odpowiedzialność opiera się na modelu trzech stopni ograniczania ryzyka tj.:

- Jednostkach Biznesowych prowadzących działalność operacyjną, z której wynika podejmowanie ryzyka;
- Jednostkach Ryzyka odpowiedzialnych za ustanawianie standardów zarządzania ryzykiem, definiowanie/projektowanie procesów, wsparcie metodologiczne, podejmowanie decyzji dotyczących akceptacji ryzyka, a także pomiar, ograniczanie, kontrola, monitorowanie i raportowanie podejmowanego ryzyka (włączając Zespół Fundamentalnej Oceny Ryzyka Kredytowego) oraz Jednostkach Monitoringu Zgodności
- Jednostkach Audytu zapewniających niezależną ocenę procesów zarządzania ryzykiem oraz efektywności w zakresie procesów kontrolnych / efektywności kontroli tych procesów.

W zakresie zarządzania ryzykiem Rada Nadzorcza Banku jest upoważniona do podejmowania uchwał w sprawie:

- zatwierdzania strategii działalności Grupy oraz zasad ostrożnego i stabilnego zarządzania ryzykiem uwzględniających strategię zarządzania ryzykiem operacyjnym Banku;
- zatwierdzania dopuszczalnego poziomu ryzyka w Grupie („Ogólnego Apetytu na ryzyko”) w ramach procesu szacowania i alokacji kapitału wewnętrznego w danym roku (ICAAP);
- zatwierdzania podstawowej struktury organizacyjnej Grupy ustalonej przez Zarząd, dostosowanej do zakresu i profilu podejmowanego ryzyka.

Ponadto, Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad zgodnością polityki Banku w zakresie podejmowania ryzyka ze strategią i planem finansowym Banku oraz realizuje obowiązki Rady wynikające z w/w strategii/regulacji lub innych zatwierdzonych przez Radę Nadzorczą dokumentów.

Zarząd Banku zatwierdza w drodze uchwał:

- strukturę organizacyjną Grupy z dobrze określonymi, przejrzystymi i spójnymi zakresami odpowiedzialności dostosowaną do zakresu i profilu podejmowanego ryzyka zapewnia oddzielenie funkcji pomiaru, monitorowania i kontroli ryzyka od jednostek prowadzących działania wymagające podejmowania ryzyka,
- Profil ryzyka Banku poprzez określenie istotnych rodzajów ryzyka, jednocześnie zapewniając wdrożenie procesów zarządzania nimi i/lub alokację kapitału wewnętrznego,
- Strategię działalności Banku, zasady ostrożnego i stabilnego zarządzania ryzykiem stanowiące strategię zarządzania ryzykiem w Banku, w tym ryzykiem operacyjnym,
- Ogólny akceptowalny poziom ryzyka w Banku („Ogólny Apetyt na ryzyko”), w ramach dokumentu podsumowującego proces szacowania i alokacji kapitału wewnętrznego na dany rok.

Zarząd Banku powołał niezależnego Szefa Sektora Zarządzania Ryzykiem (ang. Chief Risk Officer), podlegającego bezpośrednio Prezesowi Zarządu i odpowiedzialnego za zarządzanie i kontrolę ryzyka kredytowego, rynkowego, operacyjnego, a w szczególności za:

- wdrożenie systemu zarządzania ryzykiem w Grupie, metod identyfikacji, pomiaru i systemu kontroli oraz sprawozdawczości ryzyka,
- kształtowanie polityki zarządzania ryzykiem i opracowanie systemów oceny i kontroli ryzyka,
- podejmowanie decyzji kredytowych zgodnie z zasadami wynikającymi z procedur kredytowych oraz dokumentów wyznaczających politykę kredytową Grupy,
- zapewnienie odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa portfela kredytowego,
- zarządzanie portfelem kredytów trudnych (włączając windykację i restrukturyzację wierzytelności).

oraz odpowiada za opracowanie, wprowadzenie oraz aktualizację pisemnych polityk, strategii oraz procedur w zakresie systemu zarządzania ryzykiem, systemu kontroli wewnętrznej oraz szacowania kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz polityki zmiennych składników wynagrodzeń.

Procesy zarządzania ryzykiem są wdrażane w Banku na podstawie pisemnych polityk i zasad dotyczących identyfikacji, pomiaru, ograniczania, kontroli, monitorowania i raportowania ryzyka, na które Bank jest narażony, zatwierdzonych przez Zarząd, osoby upoważnione zgodnie z zasadami wydawania aktów normatywnych w Banku lub odpowiednio powołane Komitety.

W ramach systemu zarządzania ryzykiem w Banku działają następujące Komitety:

- Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami,
- Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem, zawierający Komisję ds. Ryzyka Operacyjnego, Systemu Kontroli i Zgodności (BRCC),
- Komitet ds. Ryzyka Sektora Bankowości Detalicznej.

Wiceprezes Zarządu Banku, pełniący jednocześnie funkcję szefa Sektora Zarządzania Ryzykiem przedstawia Zarządowi Banku do zatwierdzenia strukturę organizacyjną Sektora, która uwzględni specyfikę zarządzania ryzykiem kredytowym, rynkowym, płynności i operacyjnym w poszczególnych segmentach klientów. Dla tego celu w ramach Sektora Zarządzania Ryzykiem zostały wyodrębnione jednostki organizacyjne odpowiedzialne za:

- zarządzanie ryzykiem kredytowym Bankowości Korporacyjnej,
- zarządzanie ryzykiem kredytowym Bankowości Przedsiębiorstw,
- zarządzanie ryzykiem kredytowym Bankowości Detalicznej,
- zarządzanie należnościami z utratą wartości,
- zarządzanie ryzykiem rynkowym, z uwzględnieniem ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej,
- zarządzanie ryzykiem płynności,
- zarządzanie ryzykiem operacyjnym,
- zarządzanie procesem kapitałowym i ryzykiem modeli,
- walidacje modeli
- wsparcie zarządzania ryzykiem w wyżej wymienionych obszarach, w tym w ramach funkcji kontrolnych,
- proces całościowej i ciągłej oceny ryzyka kredytowego (Fundamentalna Ocena Ryzyka Kredytowego).

Menedżerowie z Sektora Zarządzania Ryzykiem i jednostek biznesowych są odpowiedzialni za ustalanie i wdrażanie polityki i praktyki zarządzania ryzykiem w odpowiednich jednostkach biznesowych, nadzór nad ryzykiem w tych jednostkach oraz reagowanie na potrzeby i problemy w nich występujące.

Zarządzanie ryzykiem w Grupie wspierane jest przez szereg systemów informatycznych w zakresie:

- oceny ryzyka kredytowego klienta i ekspozycji;
- pomiaru, raportowania i monitoringu ryzyka kredytowego, rynkowego i operacyjnego;
- monitorowania i raportowania zabezpieczeń;
- kalkulacji i raportowania odpisów z tytułu utraty wartości.

Istotne rodzaje ryzyka

Grupa zarządza wszystkimi istotnymi rodzajami ryzyka, wynikającymi z realizacji przyjętej strategii biznesowej.

W ramach procesu identyfikacji istotnych rodzajów ryzyka w 2016 roku Zarząd Banku uznał za istotne następujące rodzaje ryzyka:

- Ryzyko kredytowe i ryzyko kredytowe kontrahenta,
- Ryzyko płynności,
- Ryzyko rynkowe w księdze handlowej,
- Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej,
- Ryzyko operacyjne,
- Ryzyko braku zgodności.

Bank monitoruje wszystkie powyższe rodzaje ryzyka. Z uwagi na charakterystykę portfela, w niniejszym rozdziale zostaną przedstawione zasady związane z procesem monitorowania ryzyka kredytowego (w tym ryzyka kontrahenta i koncentracji), operacyjnego, płynności, rynkowego w księdze handlowej i stopy procentowej księgi bankowej.

Ryzyko kredytowe, obejmujące również ryzyko kredytowe kontrahenta, wynika z zaangażowania kredytowego lub związanego z zawieraniem i rozliczaniem niżej wymienionych transakcji, i jest to ewentualność wystąpienia strat finansowych w wyniku niedopełnienia zobowiązań finansowych lub umownych przez kredytobiorcę lub kontrahenta. Ryzyko kredytowe jest elementem wielu aspektów działalności Grupy, zwanych dalej produktami, takich, jak:

- kredyty i pożyczki;
- transakcje walutowe oraz na instrumentach pochodnych;
- transakcje na papierach wartościowych;
- finansowanie i obsługa rozliczeń, w tym handlowych (krajowych i zagranicznych);
- transakcje, w których Grupa występuje w charakterze pośrednika wobec klientów lub innych osób trzecich.

Zasady opisane w sekcji „Ryzyko kredytowe” niniejszego dokumentu dotyczą różnych rodzajów ekspozycji, które zostały zdefiniowane w odpowiednich Politykach Kredytowych Grupy.

Dodatkowo w ramach systemu zarządzania ryzykiem kredytowym Grupa stosuje zasady ograniczania ryzyka kredytowego (w tym poprzez przyjmowanie zabezpieczeń, ograniczając związane z tym **ryzyko rezydualne**) oraz zarządza **ryzykiem koncentracji** przy uwzględnieniu istotnych czynników koncentracji.

Ryzyko płynności to ryzyko, że Grupa może być niezdolna do wypełnienia w określonym terminie swoich zobowiązań finansowych wobec klienta, kredytodawcy lub inwestora. Pomiar ryzyka płynności prowadzony zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, a w szczególności z ustawą Prawo bankowe, opiera się o standardy wyznaczone przez regulatora (regulacyjne miary płynności) oraz o wewnętrzne miary ułatwiające zarządzanie tym ryzykiem.

Ryzyko rynkowe to ryzyko utraty zysków wskutek zmian stóp procentowych, kursów wymiany walut i cen towarów oraz ich wahań. Ryzyko rynkowe jest związane z portfelem bankowym oraz handlowym. Pomiar ryzyka rynkowego jest prowadzony zgodnie z ustalonymi standardami w celu zapewnienia spójności pomiarów we wszystkich jednostkach oraz możliwości agregacji ryzyka.

Ryzyko operacyjne należy rozumieć jako możliwość poniesienia strat w wyniku niewłaściwych lub wadliwych procesów wewnętrznych, czynników ludzkich, systemów technicznych lub zdarzeń zewnętrznych. Ryzyko operacyjne obejmuje ryzyko utraty reputacji, związane ze zdarzeniami ryzyka operacyjnego oraz z praktykami biznesowymi oraz rynkowymi. Ryzyko operacyjne obejmuje również ryzyko prawne i ryzyko braku zgodności. Ryzyko operacyjne nie obejmuje ryzyka strategicznego i ryzyka potencjalnych strat wynikających z decyzji związanych z podejmowaniem ryzyka kredytowego, rynkowego, ryzyka płynności lub ryzyka związanego z działalnością ubezpieczeniową.

RYZYKO KREDYTOWE

Głównym celem w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym jest wspieranie długoterminowego planu stabilnego rozwoju portfela kredytowego przy zachowaniu jego odpowiedniej jakości. Służą temu obowiązujące w Grupie regulacje i wdrożone procesy kontrole.

Zasady polityki zarządzania ryzykiem kredytowym

Za ustalanie zasad Polityki Kredytowej Bankowości Korporacyjnej i Polityki Kredytowej Bankowości Przedsiębiorstw, oraz polityk kredytowych Bankowości Detalicznej, a także pozostałych polityk i procedur, monitorowanie wyników zarządzania ryzykiem kredytowym, bieżącą ocenę ryzyka kredytowego portfela oraz zatwierdzenie indywidualnie znaczących limitów ryzyka kredytowego odpowiedzialne są jednostki zarządzania ryzykiem. Zasady akceptacji ryzyka są dostosowywane do strategii Banku, ogólnego akceptowanego poziomu ryzyka, wyników portfela kredytowego oraz wyników kontroli wewnętrznej.

Zgodnie z charakterem prowadzonej przez Bank działalności, portfel kredytowy został podzielony według metod zarządzania na dwie kategorie:

- ekspozycje kredytowe klientów zarządzanych na bazie klasyfikacji (podejście indywidualne),
- ekspozycje kredytowe klientów zarządzanych na bazie przeterminowania (podejście grupowe).

Kryterium odróżniającym klientów zarządzanych na bazie klasyfikacji (indywidualne podejście) od klientów zarządzanych na bazie przeterminowania (podejście grupowe) jest poziom ekspozycji wobec klienta lub grupy.

W szczególnych przypadkach, każda ekspozycja może być oceniana indywidualnie,

W przypadku klientów Bankowości Korporacyjnej i Bankowości Przedsiębiorstw oraz działalności w zakresie bankowości inwestycyjnej w skali całej organizacji, proces kredytowy opiera się na szeregu fundamentalnych zasad, takich jak:

- wspólna odpowiedzialność obszaru biznesu i niezależnych jednostek zarządzania ryzykiem za jakość portfela i procesu kredytowego oraz ponoszone straty kredytowe;
- postępowanie zgodnie z wytycznymi dotyczącymi portfela w celu zapewnienia jego dywersyfikacji i zachowania równowagi pomiędzy ryzykiem i kapitałem;
- wprowadzenie systemu kompetencji kredytowych, który zakłada, iż kompetencje kredytowe mogą być przyznane upoważnionym, przeszkolonym i doświadczonym pracownikom jednostek zarządzania ryzykiem na podstawie ich dotychczasowego doświadczenia zawodowego oraz umiejętności i zdolności oceny ryzyka;
- wymóg podejmowania decyzji kredytowej przez co najmniej dwóch upoważnionych pracowników Banku posiadających stosowne limity kompetencyjne dla wszystkich istotnych ekspozycji;
- uzależnienie wymaganego szczebla akceptacji od ponoszonego ryzyka - ekspozycje związane z większym ryzykiem (uwzględniając wielkość i poziom ryzyka) wymagają zatwierdzenia na wyższym szczeblu decyzyjnym;
- stosowanie zróżnicowanych i adekwatnych standardów oceny ryzyka do każdego kredytobiorcy i zaangażowania, w tym w ramach działań naprawczych;
- określenie ratingu ryzyka dla każdego dłużnika i ekspozycji w spójnym procesie ratingowym w oparciu m.in. o wyniki modeli ratingowych lub scoringowych;
- okresowe monitorowanie wyników z działalności klientów oraz identyfikowanie negatywnych zmian w ich sytuacji, które wymagają podjęcia natychmiastowych działań klasyfikujących należność lub działań naprawczych;

- wymóg zatwierdzania odstępstw od zasad Polityki Kredytowej na wyższych szczeblach organizacyjnych, w celu zapewnienia kontroli realizacji jej zasad przez kierownictwo wyższego szczebla, z zachowaniem zgodności z wewnętrznymi aktami normatywnymi obowiązującymi w Banku, przepisami prawa powszechnie obowiązującymi oraz regulacjami wydawanymi przez właściwych regulatorów.

W Sektorze Bankowości Detalicznej (SBD) Grupa posiada zatwierdzone przez Zarząd polityki kredytowe dla poszczególnych produktów kredytowych oferowanych przez SBD.

Ryzyko kredytowe w tym obszarze zarządzane jest przy pomocy:

- szczegółowych polityk kredytowych określających zasady badania zdolności kredytowej i wiarygodności kredytowej;
- systemu przyznawania kompetencji kredytowych oraz niezależnego nadzorowania jakości pracy analityków kredytowych;
- systemu monitorowania jakości narzędzi informatycznych wspomagających analizę zdolności i wiarygodności kredytowej;
- systemu pomiaru i kontroli ryzyka w portfelach kredytowych, na które składają się m.in: szczegółowy system informacji zarządczej o jakości portfela kredytowego oraz czynności windykacyjnych, identyfikacja ekspozycji z utratą wartości, monitorowanie przeterminowań, monitorowanie benchmarków itp., zatwierdzonych przez Zarząd limitów wewnętrznych określających parametry portfela kredytowego;
- zatwierdzonych przez Zarząd zasad polityki windykacyjnej oraz politykę ochrony przed nadużyciami oraz politykę autoryzacji transakcji dokonanych na kartach kredytowych i debetowych;
- sprawozdań, informacji na temat jakości portfela kredytowego na Komitecie ds. Ryzyka Sektora Bankowości Detalicznej, Komitecie Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem oraz Komitecie ds. Ryzyka i Kapitału przy Radzie Nadzorczej;
- zasad przeprowadzania testów warunków skrajnych;
- monitoringu działania modeli scoringowych oraz pomiaru i identyfikacji ekspozycji z utratą wartości;
- monitoringu zachowań klientów Banku w Biurze Informacji Kredytowej (BIK);
- polityki wyceny zabezpieczeń kredytów zabezpieczonych hipotecznie oferowanych przez SBD.

Każdy portfel jest poddawany minimum raz w roku testom warunków skrajnych.

Ocena i pomiar ryzyka kredytowego

Grupa stosuje spójną metodykę ratingową w stosunku do całego portfela kredytów w Bankowości Korporacyjnej i Bankowości Przedsiębiorstw, co ułatwia porównanie zaangażowania kredytowego w ramach wszystkich sektorów działalności, regionów geograficznych i produktów.

Rating ryzyka dłużnika i rating limitu dłużnika są elementami oceny ryzyka kredytowego związanego z udzielonymi produktami. Rating ryzyka dłużnika odzwierciedla szacunkowe prawdopodobieństwo niewywiązania się przez dłużnika ze zobowiązania w ciągu 1 roku i jest obliczany zazwyczaj przy wykorzystaniu modeli statystycznych, ocen zewnętrznych agencji ratingowych lub modeli scoringowych.

Rating limitu dłużnika, jako miara oceny ryzyka w horyzoncie średnio i długoterminowym, uwzględnia również w ocenie szczegółowe parametry jakościowe, uwzględniające między innymi: cykliczność branży, jakość zarządu, strategię, ryzyko niekorzystnych zmian regulacyjnych, jawność i jakość procesów kontroli.

Do każdego limitu kredytowego jest przypisany rating ryzyka limitu, który uwzględnia rating ryzyka dłużnika i parametry transakcji, np. zabezpieczenie prawne, pomniejszające straty poniesione w wyniku niewykonania zobowiązania bądź rodzaj produktu. W ten sposób rating ryzyka limitu określa potencjalną oczekiwaną stratę z tytułu transakcji.

Pomiar ryzyka kredytowego jest dokonywany na wielu poziomach, w tym:

- na poziomie limitu, który może obejmować jeden lub więcej kontraktów, dyspozycji lub transakcji;
- na poziomie dłużnika, w przypadku przyznania dłużnikowi kilku limitów gdy można ocenić ryzyko braku spłaty zobowiązań przez dłużnika;
- na poziomie grupy dłużników powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie;
- na poziomie portfela, przy czym rating ryzyka portfela jest obliczany jako średnia indywidualnych ratingów ekspozycji ważonych wielkością ekspozycji.

W przypadku kwoty zaangażowania metody pomiaru rozpoczynają się od tych najprostszych, takich jak wartość aktywów, a kończą na skomplikowanych, takich jak ocena potencjalnych kosztów zastąpienia aktywa przy transakcji na instrumentach pochodnych. Procesy zastosowane do pomiarów także są różne, począwszy od prostego obliczania sald, a skończywszy na złożonej wielokrotnej symulacji. Na przykład w odniesieniu do zaangażowań wynikających z ryzyka kredytowego kontrahenta (przedrocznicowego) Bank na potrzeby zarządzania ryzykiem stosuje miarę PSE (Pre-Settlement Exposure - Zaangażowanie Przedrocznicowe), odzwierciedlającą przyszłą potencjalną ekspozycję danego kontrahenta. PSE odzwierciedla maksymalne oczekiwane zaangażowanie kontrahenta w trakcie trwania transakcji (lub portfela transakcji) przy określonym poziomie ufności w zależności od rozkładów czynników rynkowych decydujących o wartości poszczególnych transakcji w portfelu klienta. Przy braku wystarczającej ilości danych dla symulacji wartości portfela transakcji stosowane są bardziej uproszczone metody, podobnie jak w przypadku pomiaru zaangażowania dla celów rachunku kapitałowego.

W zakresie detalicznych ekspozycji kredytowych Grupa wykorzystuje modele oceny punktowej, opracowane na podstawie historii zachowania własnych klientów. Modele te analizują zachowanie klienta w Biurze Informacji Kredytowej oraz cechy demograficzne klientów. Jakość działania modeli scoringowych podlega ocenie bieżącej oraz monitorowaniu rocznemu. W jej wyniku wprowadzane są zmiany w modelu lub polityce kredytowej.

Pomiar ryzyka kredytowego portfela detalicznego opiera się o dedykowane modele scoringowe oraz techniki raportowania obejmujące analizę wskaźników dotyczących nowych klientów oraz istniejących portfeli bez utraty wartości i z utratą wartości.

Skuteczność modeli scoringowych stosowanych w procesie oceny ryzyka jest regularnie monitorowana za pomocą raportów badających stabilność populacji, raportów KS (Kołmogorowa-Smirnowa) i sprawozdań dotyczących jakości portfela (wskaźniki przeterminowań i strat). Każdy model scoringowy podlega corocznej walidacji.

Monitoring ryzyka kredytowego

Za monitorowanie prawdopodobieństwa niewywiązania się z zobowiązań przez dłużnika odpowiedzialne są jednostki zarządzania ryzykiem, przy wsparciu jednostek biznesowych odpowiedzialnych za współpracę z klientem.

Monitorowanie i zarządzanie ekspozycją na ryzyko kredytowe jest dokonywane na dwóch poziomach: (a) na poziomie klienta lub dłużnika, (b) na poziomie portfela.

Monitorowanie i zarządzanie ekspozycją na poziomie klienta odbywa się m.in. poprzez okresowe raporty kontrolne, proces wczesnego ostrzegania, okresowe analizy sytuacji klienta.

Monitorowanie wyników portfela i identyfikowanie trendów w portfelu realizowane jest przy pomocy regularnej informacji zarządczej i raportów kontrolnych, które umożliwiają także aktywne reagowanie w przypadku niepokojących sygnałów lub trendów.

Oprócz analizy raportów informacji zarządczej menedżerowie ryzyka prowadzą regularne spotkania dotyczące portfela z udziałem przedstawicieli jednostek biznesowych, w celu dokonania przeglądu potencjalnych transakcji i przeanalizowania kwestii kredytowych.

W Sektorze Bankowości Detalicznej monitoringowi podlegają modele ocen scoringowych, pomiaru utraty wartości, poziom przeterminowań, efektywność działań windykacyjnych, limity wewnętrzne, zachowania klientów w BIK, benchmarki itp.

Ograniczanie ryzyka

Ograniczanie ryzyka kredytowego w ramach określonego apetytu na ryzyko jest stałym i kluczowym elementem procesu zarządzania ryzykiem w Grupie. Jest ono prowadzone poprzez:

- selekcję klientów i zatwierdzanie kredytów:
 - wyznaczanie rynku docelowego oraz kryteriów doboru klientów,
 - wyznaczanie maksymalnych, dopuszczalnych limitów zaangażowania kredytowego poprzez limity dla określonych ratingów ryzyka lub poprzez kryteria akceptacji ryzyka,
 - ustanowienie i monitorowanie odpowiednich limitów w celu ograniczania ryzyka koncentracji zaangażowań,
 - wyznaczanie i utrzymywanie wysokich standardów analizy informacji o kredytobiorcy (due diligence),
 - ustanawianie standardów w zakresie procesu kredytowego, w celu zapewnienia spójnego podejścia do danych segmentów,
 - stosowanie standardów dokumentacji,
- stosowanie zabezpieczeń w celu ograniczenia ryzyka i zarządzanie ryzykiem rezydującym:
 - określanie akceptowalnych zabezpieczeń oraz ich klasyfikacja ze względu na możliwość odzysku w przypadku egzekucji,
 - ustanawianie zabezpieczeń w odpowiedniej formie prawnej (standardy dokumentacji),
 - określanie oczekiwanej struktury zabezpieczeń lub relacji wartości kredytu do wartości zabezpieczenia,
 - wycena rzeczowych zabezpieczeń przez dedykowane i wyspecjalizowane służby w Banku z wykorzystaniem wycen zewnętrznych, tam gdzie zachodzi taka potrzeba,
- monitorowanie ekspozycji kredytowych i system wczesnego ostrzegania:
 - monitorowanie ekspozycji kredytowych i stosowanie systemu wczesnego ostrzegania,
 - regularne przeglądy portfela zapewniające identyfikację niekorzystnych tendencji i koncentracji,
 - aktywne zarządzanie portfelem poprzez wdrażanie odpowiednich zmian w strategii kredytowej w oparciu o przeglądy portfela lub testy warunków skrajnych.

Polityka stosowania zabezpieczeń

Poza ogólnymi zasadami ograniczania ryzyka kredytowego Grupa posiada zdefiniowane zasady, specyficzne dla obszaru korporacyjnego i detalicznego, przyjmowania, oceny, ustanawiania i monitorowania różnych rodzajów zabezpieczeń, w tym gwarancji, poręczeń i podobnych instrumentów wsparcia (zwanym dalej łącznie: zabezpieczeniami). Zasady te służą minimalizowaniu ryzyka rezydującego związanego z przyjmowaniem zabezpieczeń. Dodatkowym czynnikiem ograniczającym to ryzyko jest fakt, że w odniesieniu do finansowania przedsiębiorstw i osób prowadzących działalność gospodarczą podstawowym źródłem spłaty wierzytelności Grupy są przychody z bieżącej działalności klientów, będące kluczowym elementem oceny zdolności kredytowej potencjalnych kredytobiorców.

W celu zdywersyfikowania ryzyka związanego z zabezpieczeniami Grupa przyjmuje różne rodzaje zabezpieczeń:

- w obszarze Bankowości Detalicznej są to przede wszystkim nieruchomości mieszkalne,
- w obszarze Bankowości Korporacyjnej i Bankowości Przedsiębiorstw przyjmowane są przede wszystkim:
 - gwarancje i poręczenia,
 - zabezpieczenia gotówkowe,
 - papiery wartościowe,
 - należności,
 - zapasy,
 - nieruchomości,
 - maszyny i urządzenia (w tym pojazdy mechaniczne).

Szczegółowe procedury określające rodzaje akceptowanych przez Grupę zabezpieczeń, zasady ich ustanowienia i określania ich wartości oraz wydzielenie specjalistycznej jednostki ryzyka odpowiedzialnej za proces zarządzania zabezpieczeniami pozwoliło na wypracowanie odpowiednich standardów dla tego procesu, obejmujących m.in.:

- kryteria akceptacji i wyceny zabezpieczeń,
- standardy dokumentacji,
- zasady oraz częstotliwość monitoringu i aktualizacji wartości zabezpieczeń (w tym inspekcji),

Ponadto w regulacjach kredytowych Bankowości Przedsiębiorstw określone są takie parametry jak:

- wymagana struktura zabezpieczeń dla poszczególnych rodzajów wierzytelności kredytowych,
- relacje wartości kredytu do wartości zabezpieczenia dla poszczególnych typów zabezpieczeń,
- pożądana struktura poszczególnych rodzajów zabezpieczeń w portfelu wierzytelności kredytowych.

Grupa okresowo kontroluje, czy bieżąca struktura portfela zabezpieczeń w Bankowości Przedsiębiorstw jest zgodna z założeniami oraz czy wartość zabezpieczeń jest wystarczająca.

W ramach Bankowości Korporacyjnej oczekiwana wartości kredytu do wartości zabezpieczenia określana jest każdorazowo w decyzji kredytowej. Relacja ta jest również przedmiotem okresowej kontroli/monitorowania.

Podstawowym zabezpieczeniem w przypadku Sektora Bankowości Detalicznej jest wpis w księdze wieczystej uzyskiwany dla kredytów zabezpieczonych hipotecznie. Grupa stosuje również ubezpieczenie pomostowe chroniące od ryzyka zaprzestania obsługi zadłużenia przez dłużnika w okresie od wypłaty kredytu do ustanowienia zabezpieczenia w postaci wpisu w księdze wieczystej.

Ocena wartości zabezpieczenia dokonywana jest każdorazowo na podstawie operatu szacunkowego nieruchomości, zleconego przez Grupę. Operaty szacunkowe są weryfikowane przez niezależny zespół wycen, zgodnie z wytycznymi w zakresie wycen nieruchomości stanowiących zabezpieczenie kredytów na nieruchomości dla Klientów Indywidualnych Sektora Bankowości Detalicznej. Jakość pracy zespołu wycen podlega monitorowaniu.

W Grupie na dzień 31 grudnia 2016 roku finansowy efekt uwzględnienia odzysku z przyjętych zabezpieczeń dla należności od klientów z rozpoznaną utratą wartości w analizie indywidualnej wyniósł 50 744 tys. zł (31 grudnia 2015 roku: 42 387 tys. zł). Jest to kwota, o którą poziom wymaganych odpisów z tytułu utraty wartości przypisanych do tego portfela byłby wyższy, gdyby przy szacowaniu odpisu nie zostały uwzględnione przepływy z tych zabezpieczeń.

Koncentracja zaangażowania

W celu zapobiegania niekorzystnym zdarzeniom wynikającym z nadmiernej koncentracji, Bank ogranicza ryzyko koncentracji ustanawiając limity wynikające z przepisów zewnętrznych oraz norm koncentracji przyjętych wewnętrznie, tak, aby zapewnić

odpowiednie rozproszenie ryzyka w portfelu. Bank ustanawia Ogólne i Szczegółowe limity ograniczające ryzyko koncentracji kredytowej, adekwatnie do zaakceptowanego apetytu na ryzyko Banku i strategii biznesowej.

W ramach zarządzania ryzykiem kredytowym Grupa określa limity koncentracji zaangażowań w odniesieniu do maksymalnej sumy ekspozycji (według wewnętrznej sprawozdawczości):

- wobec jednego podmiotu (zaangażowania wobec pojedynczej izby rozliczeniowej - CCP na poziom ponoszonego ryzyka koncentracji) lub grupy podmiotów powiązanych,
- w ramach branż według wewnętrznej klasyfikacji Grupy,
- wobec podmiotów z tego samego regionu geograficznego (poziom kraju - ryzyko koncentracji geograficznej),
- w walutach obcych,
- z tytułu transakcji generujących ryzyko kredytowe kontrahenta (przedrocznicowe),
- z tytułu zaangażowań zabezpieczonych,
- z tytułu detalicznych ekspozycji kredytowych Pionu Ryzyka Bankowości Detalicznej,
- wobec podmiotów należących do Grupy kapitałowej Banku,
- dla poszczególnych produktów i walut.

W ramach zarządzania ekspozycjami wobec dłużników Grupa monitoruje również limity określone ustawą Prawo Bankowe i innymi Uchwałami nadzorczymi oraz zapewnia ich przestrzeganie, w tym wyznaczenie dodatkowego wymogu kapitałowego z tytułu tych ekspozycji w razie potrzeby.

W obszarze koncentracji zabezpieczeń, zgodnie z Rekomendacją S, są ustanowione i kontrolowane odpowiednie limity zaangażowań zabezpieczonych hipotecznie.

Poza monitorowaniem aktualnych poziomów koncentracji w odniesieniu do ustanowionych limitów, Bank okresowo monitoruje również potencjalną koncentrację wynikającą z zaangażowań pośrednich - jednak ze względu na charakterystykę portfela Banku nie zostały wyznaczone limity dla tego rodzaju koncentracji.

Ryzyko koncentracji zaangażowania wobec dłużnika

Grupa dąży do ograniczenia koncentracji zaangażowania wobec pojedynczych klientów lub klientów powiązanych. Według danych z dnia 31 grudnia 2016 roku zaangażowanie Grupy w transakcje z grupami klientów, dotyczące portfela bankowego, wobec których łączne zaangażowanie przekracza 10% funduszy własnych Grupy (zdefiniowanych w dalszej części sprawozdania), wynosi 7 221 065 tys. zł, czyli 151% tych funduszy (31 grudnia 2015 roku: 6 199 373 tys. zł, tj. 130%). W 2016 roku jak i w 2015 roku Grupa spełniała przepisy dotyczące limitów koncentracji zaangażowań.

Koncentracja zaangażowań wobec poszczególnych największych niebankowych kredytobiorców Grupy:

w tys. zł	31.12.2016			31.12.2015		
	Zaangażowanie bilansowe*	Zaangażowanie z tytułu udzielonych zobowiązań finansowych i gwarancyjnych	Łączne zaangażowanie	Zaangażowanie bilansowe*	Zaangażowanie z tytułu udzielonych zobowiązań finansowych i gwarancyjnych	Łączne zaangażowanie
KLIENT 1	564 798	500 185	1 064 983	360 285	700 722	1 061 007
KLIENT 2	1 000 000	-	1 000 000	-	-	-
GRUPA 3	115 751	763 725	879 476	120 987	791 637	912 624
KLIENT 4	316 900	433 100	750 000	500 000	250 000	750 000
GRUPA 5	14	641 332	641 346	125 146	502 862	628 008
GRUPA 6	396 000	205 445	601 445	3	601 358	601 361
KLIENT 7	600 000	-	600 000	700 000	-	700 000
GRUPA 8	431 855	156 716	588 571	447 882	84 545	532 427
GRUPA 9	531 149	53 370	584 519	158 540	55 057	213 597
GRUPA 10	187 415	323 310	510 725	200 692	173 763	374 455
GRUPA 11	-	-	-	419 442	94 426	513 868
KLIENT 12	-	-	-	-	500 078	500 078
KLIENT 13	-	-	-	450 000	-	450 000
Razem	4 143 882	3 077 183	7 221 065	3 482 977	3 754 448	7 237 425

* Nie obejmuje zaangażowania z tytułu posiadanych akcji i innych papierów wartościowych.

Limity maksymalnego zaangażowania Grupy określa Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe oraz rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 („Rozporządzenie nr 575/2013”). Przy zachowaniu warunków określonych przepisami Rozporządzenia nr 575/2013 dopuszcza się utrzymywanie przez Bank przekroczenia limitów koncentracji wiarytelności ponad limity określone w art. 71 ustawy - Prawo bankowe wyłącznie w zakresie wiarytelności wynikających z operacji zaliczanych do portfela handlowego. Fundusze własne dla celów wyznaczania limitów zaangażowania określonych w ustawie Prawo Bankowe ustalone zostały zgodnie z Rozporządzeniem nr 575/2013.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2016 roku Grupa posiadała zaangażowanie wobec jednego podmiotu przekraczające ustawowe limity koncentracji zaangażowań. Przekroczenie limitu dotyczyło zaangażowania wynikającego z transakcji zaliczanych do portfela handlowego. Z tytułu przekroczenia limitu koncentracji zaangażowań wyznaczony został dodatkowy wymóg kapitałowy, który włączony został do rachunku całkowitego wymogu kapitałowego na dzień 31 grudnia 2016 roku.

*Ryzyko koncentracji zaangażowania wobec branży**

Ze względu na duże zróżnicowanie klientów reprezentujących poszczególne sektory gospodarki w poniższej tabeli przedstawiono zagregowane dane dotyczące zaangażowań (brutto) Banku w branżę gospodarki.

Branża gospodarki według PKD	31.12.2016		31.12.2015	
	w tys. zł	w %	w tys. zł	w %
Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	4 122 906	17,3%	4 416 137	17,8%
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	2 526 268	10,6%	2 661 946	10,7%
Finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych	2 492 605	10,5%	1 842 100	7,4%
Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	1 313 366	5,5%	1 413 278	5,7%
Produkcja artykułów spożywczych	1 169 614	4,9%	1 290 045	5,2%
Górnictwo rud metali	1 064 982	4,5%	1 061 007	4,3%
Wytwarzanie i przetwarzanie koksu i produktów rafinacji ropy naftowej	936 473	3,9%	848 866	3,4%
Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	615 380	2,6%	689 814	2,8%
Produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych	600 599	2,5%	229 606	0,9%
Telekomunikacja	595 110	2,5%	438 956	1,8%
„10” branż gospodarki	15 437 303	64,8%	14 891 755	60,1%
Pozostałe branże	8 380 065	35,2%	9 899 053	39,9%
Razem	23 817 368	100,0%	24 790 808	100,0%

* Zaangażowanie bilansowe i pozabilansowe brutto wobec klientów instytucjonalnych (w tym banków).

Należności brutto od klientów i banków w podziale na typ prowadzonej działalności

w tys. zł	31.12.2016	31.12.2015
Należności brutto od podmiotów gospodarczych i banków		
finansowa	2 264 443	2 713 279
produkcyjna	4 395 330	4 323 731
usługowa	4 411 674	1 034 349
pozostała	2 242 082	5 811 926
	13 313 529	13 883 285
Należności brutto od klientów indywidualnych	6 697 209	6 436 445
	(patrz nota 18, 24)	
	20 010 738	20 319 730

Zarządzanie ekspozycjami z rozpoznaną utratą wartości

Ekspozycje dla których zidentyfikowana została utrata wartości lub istnieje zagrożenie utraty wartości, są zarządzane przez wyspecjalizowaną jednostkę w ramach Sektora Zarządzania Ryzykiem. W zależności od sytuacji ekonomicznej lub prawnej, są podejmowane wobec nich działania naprawcze bądź windykacyjne przewidziane przepisami prawa.

Grupa uznaje, że bilansowa ekspozycja kredytowa utraciła wartość, zaś strata z tytułu utraty wartości została poniesiona, gdy spełnione zostały dwa warunki:

- istnieją obiektywne dowody (przesłanki) utraty wartości wynikające z jednego lub więcej zdarzeń, mających miejsce po początkowym ujęciu bilansowej ekspozycji kredytowej w księgach rachunkowych; a
- zdarzenie (lub zdarzenia) powodujące stratę ma wpływ na oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne, wynikające z bilansowej ekspozycji kredytowej lub grupy bilansowych ekspozycji kredytowych, których wiarygodne oszacowanie jest możliwe.

Grupa identyfikuje następujące zdarzenia/przesłanki, których następstwem może być utrata wartości ekspozycji bilansowych:

- pojawienie się istotnych trudności finansowych dłużnika,
- niedotrzymywanie warunków umowy, np. opóźnienia w spłacie rat kapitałowych lub odsetkowych,

- pojawienie się przyczyn ekonomicznych lub prawnych związanych z trudnościami finansowymi kredytobiorcy wraz z wyrażeniem zgody przez Bank na warunki finansowe wobec kredytobiorcy, których kredytodawca nie brałby pod uwagę w innym przypadku,

- wysokie prawdopodobieństwo upadłości klienta lub uzyskanie informacji o wszczęciu postępowania upadłościowego,

- krajowa lub lokalna sytuacja gospodarcza, która może mieć związek z niespłaceniem ekspozycji,

- opóźnienie w spłacie powyżej 60 dni,

- znaczące pogorszenie oceny ratingowej klienta,

- wniosek Banku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego wobec klienta,

- obniżenie ratingu kontrahenta przez uznaną i akceptowaną przez Bank zewnętrzną instytucję oceny wiarygodności kredytowej,

oraz inne zdarzenia, które mogą mieć negatywny wpływ na możliwe do oceny przyszłe przepływy gotówkowe wynikające z bilansowej ekspozycji kredytowej.

Dla klientów ocenianych na podstawie zaległości obiektywnym dowodem utraty wartości ekspozycji kredytowych jest przede wszystkim przekroczenie określonych progów dni zaległości.

Kadra zarządzająca ryzykiem kredytowym regularnie ocenia adekwatność ustanowionych odpisów na ekspozycjach z rozpoznaną utratą wartości.

Klienci zarządzani na bazie klasyfikacji (oceniani indywidualnie)

Utrata wartości jest określana przez szacowanie straty na ekspozycji, odrębnie dla każdej ekspozycji, uwzględniając:

- łączne zaangażowanie klienta,
- szanse do utrzymania się na rynku modelu biznesowego klienta i zdolność do pomyślnego rozwiązania problemów finansowych,
- generowanie przepływów pieniężnych wystarczających do obsługi zobowiązań,
- kwoty i terminy oczekiwanych spłat należności,
- prawdopodobieństwo realizacji udzielonych zobowiązań warunkowych,
- możliwa do odzyskania wartość zabezpieczenia i prawdopodobieństwo udanego przejęcia zabezpieczenia (z uwzględnieniem wszystkich ryzyk prawnych oraz kosztów utrzymywania zabezpieczenia do momentu zbycia),
- oczekiwane wpływy środków z tytułu prowadzonego postępowania egzekucyjnego, upadłościowego lub likwidacji,
- oszacowane prawdopodobne koszty związane z dochodzeniem zaległych płatności,
- w niektórych przypadkach również cena rynkowa wiarygodności.

Poziom odpisów na znaczących ekspozycjach zarządzanych na bazie klasyfikacji jest przeglądany miesięcznie. Przegląd obejmuje posiadane zabezpieczenia oraz weryfikację dokonanych i oczekiwanych spłat.

Klienci zarządzani na bazie dni zaległości (oceniani portfelowo)

Dla ekspozycji, które nie są uznane za znaczące, utrata wartości jest obliczana na bazie portfelowej, zasadniczo w oparciu o zaległości w spłacie. Stosowane jest podejście sformalizowane, które przypisuje progresywnie tym wyższy odpis, im dłużej klient zalega ze spłatą kredytu.

W przypadku klientów Sektora Bankowości Detalicznej podstawowym kryterium rozpoznania utraty wartości jest wystąpienie opóźnień w spłacie rat kapitałowo-odsetkowych, minimalnej kwoty do zapłaty, prowizji lub przekroczenia dozwolonego salda. Na potrzeby wyliczenia odpisów z tytułu utraty wartości przyjmuje się, że kryterium to spełnione jest w przypadku wystąpienia opóźnienia w spłacie równego lub przekraczającego 90 dni w momencie wyliczania utraty wartości.

Za dodatkowe przesłanki utraty wartości uznawane są:

- śmierć, trwałe kalectwo lub poważna choroba,
- nadużycie finansowe,
- uzyskanie informacji o wszczęciu postępowania upadłościowego klienta lub ogłoszenie przez klienta upadłości,
- utrata wartości lub zagrożenie utraty wartości zabezpieczenia,
- pobyt klienta w areszcie lub więzieniu,
- częściowe umorzenie kapitału,
- wypowiedzenie umowy,
- wniosek Banku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego wobec klienta.

Poniżej zaprezentowano zestawienie określające maksymalną ekspozycję Grupy na ryzyko kredytowe:

w tys. zł	Nota	31.12.2016	31.12.2015
Należności od Banku Centralnego	17	3 587	1 693 132
Należności od banków (brutto)	18	587 264	758 853
Należności od klientów instytucjonalnych (brutto)	24	12 726 265	13 124 432
Należności od klientów indywidualnych (brutto)	24	6 697 209	6 436 445
Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	19	2 605 028	4 692 560
Instrumenty pochodne	19	1 167 134	2 267 132
Instrumenty pochodne zabezpieczające	20	12 244	1 795
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	21	19 072 371	18 351 259
Inne aktywa finansowe	29	219 105	204 430
Zobowiązania warunkowe udzielone	40	16 889 165	18 047 534
		59 979 372	65 577 572

Poniżej został zaprezentowany portfel, pogrupowany na należności klientów ze stwierdzoną utratą oraz należności bez utraty wartości. Zaprezentowano również szczegóły odpisów z tytułu utraty wartości.

Zgodnie z podejściem do zarządzania ryzykiem kredytowym, wyodrębni się portfel zarządzany na podstawie indywidualnej klasyfikacji (należności oceniane indywidualnie) oraz na podstawie portfelowej klasyfikacji (należności oceniane portfelowo).

Ekspozycje oceniane indywidualnie, bez rozpoznanej utraty wartości klasyfikowane są na podstawie wewnętrznych ratingów ryzyka przyjmujących wartości od 1 do 7, przy czym kategoria ryzyka 1 jest ratingiem najlepszym.

Ekspozycjom ocenianym indywidualnie z rozpoznaną utratą wartości nadawane są ratingi od 8 do 10.

Wewnętrzne ratingi ryzyka są otrzymywane w kompleksowym procesie oceny kredytowej, na który składają się modele i metodyki ratingowe, dodatkowe korekty wynikające m.in. z posiadanego wsparcia i z zabezpieczenia oraz wszelkie inne zdefiniowane procesy stosowane, w celu uzyskania ratingów ryzyka.

Rating ryzyka określa prawdopodobieństwo niewywiązania się przez dłużnika z zobowiązań w okresie jednego roku. Ratingi od 1 do 4- włącznie są traktowane jako odpowiednik ratingów z poziomu inwestycyjnego zewnętrznych agencji oceny wiarygodności kredytowej, co oznacza, że świadczą o niskim bądź średnim poziomie ryzyka kredytowego. Ratingi poniżej 4- świadczą o podwyższonym poziomie ryzyka kredytowego, przy czym rating 7 oznacza wysokie ryzyko kredytowe i niską zdolność do obsługi zobowiązań nawet przy sprzyjających warunkach makroekonomicznych.

Struktura portfela zaangażowań wobec klientów z punktu widzenia ryzyka kredytowego

w tys. zł	31.12.2016			31.12.2015		
	Należności od klientów instytucjonalnych	Należności od klientów indywidualnych	Należności od banków	Należności od klientów instytucjonalnych	Należności od klientów indywidualnych	Należności od banków
Należności z rozpoznaną utratą wartości						
Należności oceniane indywidualnie						
Wartość brutto	300 772	11 873	-	337 170	11 349	-
Odpisy z tytułu utraty wartości	249 373	6 232	-	290 809	5 523	-
Wartość netto	51 399	5 641	-	46 361	5 826	-
Należności oceniane portfelowo						
Wartość brutto	14 988	305 513	-	23 889	327 216	-
Odpisy z tytułu utraty wartości	9 840	218 241	-	11 203	212 903	-
Wartość netto	5 148	87 272	-	12 686	114 313	-
Należności bez utraty wartości						
wg ratingu ryzyka						
rating ryzyka 1-4-	9 142 799	-	580 651	9 640 258	-	591 378
rating ryzyka +5-6-	3 071 547	-	6 613	2 915 852	-	167 475
rating ryzyka +7 i powyżej	196 159	-	-	207 263	-	-
wg przeterminowania należności						
bez opóźnień w spłacie	-	6 099 137	-	-	5 847 336	-
1-30 dni	-	233 240	-	-	202 475	-
31-90 dni	-	47 446	-	-	48 069	-
Wartość brutto	12 410 505	6 379 823	587 264	12 763 373	6 097 880	758 853
Odpisy z tytułu utraty wartości	19 426	60 309	177	19 478	45 490	1 750
Wartość netto	12 391 079	6 319 514	587 087	12 743 895	6 052 390	757 103
Łączna wartość netto	12 447 626	6 412 427	587 087	12 802 942	6 172 529	757 103

w tys. zł	31.12.2016			31.12.2015		
	Należności od klientów instytucjonalnych	Należności od klientów indywidualnych	Należności od banków	Należności od klientów instytucjonalnych	Należności od klientów indywidualnych	Należności od banków
Odpisy z tytułu utraty wartości na należności z rozpoznaną utratą wartości						
Odpisy z tytułu utraty wartości na należności oceniane indywidualnie	249 373	6 232	-	290 809	5 523	-
Odpisy z tytułu utraty wartości na należności oceniane portfelowo	9 840	218 241	-	11 203	212 903	-
Odpis na poniesione niezidentyfikowane straty						
wg ratingu ryzyka						
rating ryzyka 1-4-	3 322	-	88	2 716	-	131
rating ryzyka +5-6-	9 027	-	89	10 124	-	1 619
rating ryzyka +7 i powyżej	7 077	-	-	6 638	-	-
wg przeterminowania należności						
bez opóźnień w spłacie	-	21 992	-	-	16 993	-
1-30 dni	-	15 227	-	-	11 083	-
31-90 dni	-	23 090	-	-	17 414	-
	19 426	60 309	177	19 478	45 490	1 750
Łączne odpisy z tytułu utraty wartości	278 639	284 782	177	321 490	263 916	1 750

Należności od klientów indywidualnych bez utraty wartości i opóźnień w spłacie według historii przeterminowania

w tys. zł	31.12.2016	31.12.2015
Należności od klientów indywidualnych bez utraty wartości i opóźnień w spłacie, w tym:	6 099 137	5 847 335
należności, które przynajmniej raz przekroczyły 30 dni opóźnienia w spłacie (lecz nie przekroczyły 90)	365 690	344 435
należności, które przynajmniej raz przekroczyły 90 dni opóźnienia w spłacie	5 498	5 824

Należności bez utraty wartości według przeterminowania

w tys. zł	31.12.2016			31.12.2015		
	Należności od klientów instytucjonalnych	Należności od klientów indywidualnych	Należności od banków	Należności od klientów instytucjonalnych	Należności od klientów indywidualnych	Należności od banków
Należności objęte odpisem na poniesione niezidentyfikowane straty						
Należności nieprzeterminowane	12 396 864	6 099 137	587 264	12 716 875	5 847 335	758 853
Należności przeterminowane, w tym:	13 641	280 686	-	46 498	250 545	-
1-30 dni	6 312	233 240	-	44 897	202 475	-
Wartość brutto	12 410 505	6 379 823	587 264	12 763 373	6 097 880	758 853

Struktura instrumentów pochodnych z punktu widzenia ryzyka kredytowego

w tys. zł	31.12.2016			31.12.2015		
	Transakcje z klientami instytucjonalnymi	Transakcje z klientami indywidualnymi	Transakcje z bankami	Transakcje z klientami instytucjonalnymi	Transakcje z klientami indywidualnymi	Transakcje z bankami
Instrumenty pochodne wg ratingu ryzyka						
rating ryzyka 1-4-	96 107	6 141	1 053 076	157 940	2 176	2 071 473
rating ryzyka +5-6-	14 650	-	8 242	14 696	-	21 581
rating ryzyka +7 i powyżej	1 162	-	-	1 061	-	-
Razem	111 919	6 141	1 061 318	173 697	2 176	2 093 054

Poniżej zaprezentowano podział ekspozycji w portfelu dłużnych papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu oraz w portfelu dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży według ratingów agencji Fitch.

w tys. zł	31.12.2016		31.12.2015	
	Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży
Rating emitenta agencji Fitch				
A (w tym: od A do AAA)	2 605 028	19 072 371	4 330 816	18 351 259
BBB+	-	-	361 744	-
Razem	2 605 028	19 072 371	4 692 560	18 351 259

Inne aktywa finansowe w kwocie 219 105 tys. zł na koniec 2016 roku (204 430 tys. zł na koniec 2015 roku) obejmują należności z opóźnieniem w spłacie przekraczającym 90 dni w wysokości 1 709 tys. zł (1 824 tys. zł na koniec 2015 roku).

Struktura zobowiązań warunkowych udzielonych z punktu widzenia ryzyka kredytowego

w tys. zł	31.12.2016		31.12.2015	
	Zobowiązania wobec klientów instytucjonalnych	Zobowiązania wobec banków	Zobowiązania wobec klientów instytucjonalnych	Zobowiązania wobec banków
Zobowiązania warunkowe udzielone wg ratingu ryzyka				
rating ryzyka 1-4-	7 701 340	276 957	9 737 033	260 594
rating ryzyka +5-6-	2 828 993	9 024	2 342 319	5 531
rating ryzyka +7 i powyżej	33 266	-	117 362	-
Razem	10 563 599	285 981	12 196 714	266 125

Zobowiązania warunkowe udzielone klientom indywidualnym według przeterminowania

w tys. zł	31.12.2016	31.12.2015
Zobowiązania warunkowe udzielone klientom indywidualnym, w tym:	6 039 585	5 584 695
zobowiązania warunkowe, które przynajmniej raz przekroczyły 30 dni opóźnienia w spłacie (lecz nie przekroczyły 90)	319 995	307 782
zobowiązania warunkowe, które przynajmniej raz przekroczyły 90 dni opóźnienia w spłacie	1 584	1 748

Poziom pokrycia odpisami z tytułu utraty wartości należności Grupy przedstawia poniższa tabela:

w tys. zł	31.12.2016	31.12.2015
Wartość brutto		
Należności z rozpoznaną utratą wartości, z tego:	633 146	699 624
Należności oceniane indywidualnie	312 645	348 519
Należności oceniane portfelowo	320 501	351 105
Należności bez rozpoznanej utraty wartości	19 377 592	19 620 106
Łączna wartość brutto	20 010 738	20 319 730
Odpisy z tytułu utraty wartości		
Należności z rozpoznaną utratą wartości, z tego:	483 686	520 438
Należności oceniane indywidualnie	255 605	296 332
Należności oceniane portfelowo	228 081	224 106
Należności bez rozpoznanej utraty wartości	79 912	66 718
Łączne odpisy z tytułu utraty wartości	563 598	587 156
Wartość netto		
Należności z rozpoznaną utratą wartości, z tego:	149 460	179 186
Należności oceniane indywidualnie	57 040	52 187
Należności oceniane portfelowo	92 420	126 999
Należności bez rozpoznanej utraty wartości	19 297 680	19 553 388
Łączna wartość netto	19 447 140	19 732 574
Wskaźnik pokrycia odpisami z tytułu utraty wartości należności z rozpoznaną utratą wartości	76,4%	74,4%

Praktyki „forbearance”

W Grupie w ramach zarządzania ryzykiem kredytowym identyfikuje się ekspozycje „forborne”. Grupa uwzględnia ekspozycje „forborne” zgodnie z wymaganiami sprawozdawczymi wynikającymi ze Standardów Technicznych EBA/ITS/2013/03.

Grupa jako „forborne” traktuje ekspozycje, które są w procesie restrukturyzacji wymuszonej. Jest to sytuacja, w której dłużnikowi doświadczającemu trudności finansowych Grupa udziela preferencyjnych warunków finansowania (np. na warunkach nierynkowych), które w innej sytuacji nie byłyby rozważane. Grupa poprzez preferencyjne warunki finansowania rozumie sytuację, w której np. zmodyfikowane oprocentowanie kredytu jest niższe niż umowna wartość oprocentowania sprzed restrukturyzacji i/lub zmodyfikowane oprocentowanie kredytu jest niższe niż oprocentowanie rynkowe dla danego okresu finansowania i ryzyka kredytowego.

Zakres, w którym zmieniane są warunki finansowania, ustalany jest indywidualnie dla każdego dłużnika, którego dotyczy przedmiotowa sytuacja. W szczególności działania takie obejmują:

- przejęcie aktywów,
- udzielenia nowego, zrestrukturyzowanego zaangażowania w celu częściowej lub całkowitej spłaty istniejącego zaangażowania,
- modyfikację warunków istniejącego zaangażowania, w tym zmiany harmonogramu spłat (np. wydłużenie okresu kredytowa-

nia), zmiany oprocentowania należności lub sposobu spłaty, lub redukcji kwoty do spłaty (kwoty głównej lub narosłych odsetek).

Proces nadawania ekspozycjom statusu „forborne” jest ściśle związany z procesem zarządzania ryzykiem kredytowym, w tym również z procesem rozpoznawania utraty wartości dla ekspozycji. Zgodnie z definicją wynikiem przejścia ekspozycji do statusu „forborne” jest taka zmiana warunków finansowania, która zmienia strumień wpływów Grupy z tytułu spłaty zaangażowania, w szczególności przejście ekspozycji do stanu „forborne” wiąże się z koniecznością dokonania odpisu w straty części należności. Zgodnie z wdrożonym procesem rozpoznawania utraty wartości, zmiana statusu ekspozycji na „forborne” stanowi dowód utraty wartości i taka ekspozycja znajduje się w portfelu z utratą wartości.

Grupa przyjmuje, że ekspozycje pozostają w statusie „forborne” aż do ich całkowitej spłaty.

Ekspozycje „forborne” są obsługiwane przez wyspecjalizowaną jednostkę, w której funkcjonują udokumentowane procesy zapewniające poprawną identyfikację (ekspozycje „forborne” są oznaczane w systemach księgowych Grupy), księgowanie, wycenę, raportowanie oraz monitorowanie tych ekspozycji. Wartość ekspozycji w statusie „forborne” nie jest istotna, w związku z tym Grupa monitoruje te wielkości zbiorczo, bez uwzględnienia różnych podziałów portfela.

w tys. zł	Wg stanu na dzień	
	31.12.2016	31.12.2015
Należności bez rozpoznanej utraty wartości, w tym:	18 790 328	18 861 253
podmiotów sektora niefinansowego	17 099 400	16 827 402
klientów instytucjonalnych	10 719 577	10 729 522
klientów indywidualnych	6 379 823	6 097 880
Należności z rozpoznaną utratą wartości, w tym:	633 146	699 624
podmiotów sektora niefinansowego	616 010	682 490
klientów instytucjonalnych, w tym:	298 624	343 925
„forborne”	78 766	74 991
klientów indywidualnych, w tym:	317 386	338 565
„forborne”	24 273	31 979
Należności od klientów brutto razem, w tym:	19 423 474	19 560 877
podmiotów sektora niefinansowego	17 715 410	17 509 892
klientów instytucjonalnych, w tym:	11 018 201	11 073 447
„forborne”	78 766	74 991
klientów indywidualnych, w tym:	6 697 209	6 436 445
„forborne”	24 273	31 979
Odpisy z tytułu utraty wartości, w tym:	(563 421)	(585 406)
na należności „forborne”	(56 959)	(62 073)
Należności od klientów netto, razem, w tym:	18 860 053	18 975 471
należności „forborne”	46 080	44 897

Ekspozycje „forborne” (brutto) według długości przeterminowania

w tys. zł	Wg stanu na dzień	
	31.12.2016	31.12.2015
Nieprzeterminowane	49 435	54 634
Przeterminowane, z tego:	53 604	52 336
130 dni	2 125	2 635
31- 90 dni	6 576	4 565
powyżej 90 dni	44 903	45 136
Łączna wartość brutto	103 039	106 970

RYZYKO PŁYNNOŚCI

Procesy i organizacja zarządzania ryzykiem płynności

Ryzyko płynności jest definiowane jako niebezpieczeństwo niewywiązania się Grupy z wykonania wymagalnych zobowiązań finansowych wobec klientów i kontrahentów.

Celem zarządzania ryzykiem płynności jest terminowe wywiązanie się Grupy z wszystkich zobowiązań wobec swoich klientów oraz zabezpieczenie środków w celu terminowego rozliczenia wszystkich transakcji na rynku pieniężnym.

Zarządzanie ryzykiem płynności opiera się na:

- obowiązujących przepisach prawa w szczególności ustawie Prawo bankowe,
- wymaganiach polskich instytucji regulacyjnych, a zwłaszcza na uchwałach Komisji Nadzoru Finansowego,
- zasadach ostrożnego i stabilnego zarządzania Bankiem oraz ogólnym poziomie ryzyka zaakceptowanym przez Radę Nadzorczą Banku,

z uwzględnieniem najlepszych praktyk stosowanych na rynku.

Ostateczna odpowiedzialność za przestrzeganie ustalonych poziomów ekspozycji na ryzyko rynkowe w Grupie spoczywa na Zarządzie Banku, natomiast bieżące zarządzanie ryzykiem

rynkowym jest prowadzone przez:

- Członka Zarządu - Szefa Sektora Zarządzania Ryzykiem,
- Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami (ALCO),
- Szefa jednostki Ryzyka Rynkowego,
- osoby oddelegowane do zarządzania ryzykiem w jednostkach Grupy.

Zarządzanie płynnością

Celem zarządzania płynnością jest zapewnienie Bankowi i podmiotom Grupy dostępu do środków płynnych, w celu wypełnienia swoich zobowiązań w terminie, także w ekstremalnych, lecz prawdopodobnych sytuacjach kryzysowych.

Grupa analizuje i zarządza ryzykiem płynności w różnych horyzontach czasowych, przy czym rozróżnia się płynność bieżącą, krótko-, średnio- i długoterminową, stosując adekwatne metody pomiaru i limitowania ryzyka.

Zarządzanie płynnością długoterminową należy do zadań ALCO i jest określone w strategii Grupy. Jest ono prowadzone w oparciu o monitorowanie relacji strukturalnych bilansu oraz o regulacyjne miary płynności długookresowej i obejmuje analizę luk płynności, a także możliwości pozyskania w przyszłości wystarczających źródeł finansowania oraz kosztu pozyskania środków w kontekście wpływu na rentowność prowadzonej działalności.

Zarządzanie płynnością średnioterminową, w horyzoncie do 1 roku, należy do zadań ALCO i odbywa się w oparciu o przygotowywany w cyklu rocznym plan finansowania, określający poziomy limitów wewnętrznych oraz przygotowywane przez jednostki biznesowe Grupy plany w zakresie zmiany aktywów i pasywów, opracowywane w ramach planów finansowych na kolejny rok budżetowy.

Zarządzanie płynnością krótkoterminową, w horyzoncie do 3 miesięcy, należy do zadań Pionu Skarbu i odbywa się w oparciu o regulacyjne miary płynności krótkookresowej oraz limity wewnętrzne. Grupa analizuje także poziom płynności w sytuacjach kryzysowych, przyjmując jako warunek konieczny brak ujemnej luki we wszystkich przedziałach czasowych w horyzoncie 3 miesięcy.

Zarządzanie płynnością bieżącą należy do zadań Pionu Skarbu i prowadzone jest w oparciu o rachunki nostro Grupy, w tym w szczególności rachunek rezerwy obowiązkowej w NBP, przy użyciu dostępnych produktów oferowanych przez rynek pieniężny oraz bank centralny.

Zarządzanie płynnością w podmiotach Grupy leży w zakresie zadań zarządów tych spółek przy uwzględnieniu „Zasad zarządzania ryzykiem”. Nadzór nad płynnością podmiotów Grupy sprawuje ALCO.

Plan finansowania i zabezpieczenia płynności

Roczny Plan Finansowania i Płynności (Plan) jest przygotowywany dla Grupy przez Szefa Pionu Skarbu. Odpowiada on również za uzyskanie aprobaty ALCO dla tego Planu. Plan powinien obejmować wszystkie istotne elementy dotyczące finansowania i płynności wynikające z planów biznesowych, a w szczególności w obszarze depozytów i kredytów dla klientów, tak jak to zostało określone w budżetach rocznych poszczególnych jednostek biznesowych, a także istotnych zmian otoczenia regulacyjnego oraz sytuacji rynkowej.

Narzędzia zarządzania ryzykiem płynności

Bank dokonuje pomiaru i zarządza ryzykiem płynności poprzez zastosowanie zarówno zewnętrznych miar nadzorczych, jak i miar dodatkowych wypracowanych wewnętrznie.

Wewnętrzne narzędzia zarządzania ryzykiem płynności

W uzupełnieniu do nadzorczych miar płynności Grupa Banku stosuje zestaw narzędzi zarządzania ryzykiem płynności obejmujący:

- analizę luk - MAR/S2,
- scenariusze kryzysowe,

- strukturalne wskaźniki płynności,
- rynkowe czynniki ostrzegawcze,
- znaczące źródła finansowania,
- awaryjny plan finansowania.

Scenariusze kryzysowe

Testy warunków kryzysowych są przeprowadzane w celu zbadania potencjalnego wpływu określonego zdarzenia na bilans Grupy oraz skumulowaną lukę w horyzoncie 12 miesięcy, a także określenia, jakie dodatkowe finansowanie działalności jest konieczne w każdym z określonych scenariuszy. Scenariusze te są przygotowywane przez Pion Skarbu i Ryzyko Rynkowe Banku oraz zatwierdzone przez ALCO.

Grupa przeprowadza testy warunków kryzysowych w cyklu miesięcznym. Scenariusze te zakładają istotne zmiany w podstawowych parametrach finansowania, takie jak:

- koncentracja bazy funduszowej,
- Highly Stressed Market Disruption („S2”) - poważne zakłócenia na rynkach światowych,
- kryzys finansowy na rynku krajowym.

Awaryjny plan finansowania

Pion Skarbu przygotowuje oraz aktualizuje w cyklu rocznym „Plan pozyskania funduszy i utrzymania płynności w sytuacji zagrożenia płynności” (Plan awaryjny), który określa sposób działania Banku w sytuacji kryzysowej, w tym szczególnie w przypadkach zakładanych w scenariuszach kryzysowych i opisanych w „Rocznym planie finansowania i zabezpieczenia płynności”. Awaryjny plan finansowania jest zatwierdzany przez ALCO.

Plan awaryjny określa:

- warunki/symptomy wskazujące na wystąpienie sytuacji kryzysowej,
- kompetencje do podejmowania działań w ramach realizacji planu,
- źródła pozyskania funduszy, a w szczególności zasady utrzymania portfela aktywów płynnych do użycia w przypadku wystąpienia problemów płynnościowych,
- zasady przeprowadzania sprzedaży aktywów i zmiany struktury bilansu,
- zasady postępowania w celu przywrócenia zaufania klientów do instytucji.

Poniżej przedstawione zostały wielkości skumulowanej urealnionej luki płynności w warunkach stresowych oraz poziom aktywów płynnych na dzień 31 grudnia 2016 roku i 31 grudnia 2015 roku.

Skumulowana urealniona luka płynności na dzień 31 grudnia 2016 roku:

w tys. zł	Do 1 miesiąca	Powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku	Powyżej 1 roku do 2 lat	Powyżej 2 lat
Aktywa	19 726 589	563 913	417 261	-	24 615 552
Zobowiązania i kapitał własny	7 899 170	4 190 501	64 445	46 014	33 123 185
Luka bilansowa w danym okresie	11 827 419	(3 626 588)	352 816	(46 014)	(8 507 633)
Transakcje warunkowe z tytułu instrumentów pochodnych - wpływ	10 159 711	3 370 020	6 341 294	4 169 771	17 095 176
Transakcje warunkowe z tytułu instrumentów pochodnych - wypływ	10 123 268	3 346 658	6 365 283	4 227 780	17 276 599
Luka pozabilansowa w danym okresie	36 443	23 362	(23 989)	(58 009)	(181 423)
Potencjalne wykorzystanie przyznaných linii kredytowych	696 104	1 351 335	-	-	(2 047 439)
Luka skumulowana	11 167 758	6 213 197	6 542 024	6 438 001	(203 616)

Skumulowana urealniona luka płynności na dzień 31 grudnia 2015 roku:

w tys. zł	Do 1 miesiąca	Powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku	Powyżej 1 roku do 2 lat	Powyżej 2 lat
Aktywa	20 838 740	313 024	410 630	196 967	27 747 431
Zobowiązania i kapitał własny	12 603 752	2 682 201	87 424	59 609	34 073 806
Luka bilansowa w danym okresie	8 234 988	(2 369 177)	323 206	137 358	(6 326 375)
Transakcje warunkowe z tytułu instrumentów pochodnych - wpływy	17 752 619	6 507 815	8 138 631	4 750 096	10 799 649
Transakcje warunkowe z tytułu instrumentów pochodnych - wypływy	17 618 109	6 565 980	8 125 367	4 761 800	10 976 369
Luka pozabilansowa w danym okresie	134 510	(58 165)	13 264	(11 704)	(176 720)
Luka skumulowana	8 369 498	5 942 156	6 278 626	6 404 280	(98 815)

Aktywa płynne i skumulowana luka płynności do 1 roku:

w tys. zł	31.12.2016	31.12.2015	Zmiana
Aktywa płynne, w tym:	22 190 847	24 951 511	(2 760 664)
rachunek nostro w NBP i stabilna część gotówki	513 448	1 907 692	(1 394 244)
dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	2 605 028	4 692 560	(2 087 532)
dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	19 072 371	18 351 259	721 112
Skumulowana luka płynności do 1 roku	6 542 024	6 278 626	263 398
Wskaźnik pokrycia luki przez aktywa płynne	Pozytywna luka	Pozytywna luka	-

Poniżej przedstawione zostały zobowiązania finansowe Grupy według umownych terminów wymagalności. Prezentowane kwoty nie uwzględniają wpływu stopy efektywnej na wartości zobowiązań z tytułu odsetek.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku

w tys. zł	Nota	Razem	Do 1 miesiąca	Od 1 do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Ponad 5 lat
Zobowiązania wobec banków	30	2 310 743	2 140 203	20 897	34 627	114 977	39
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu							
Zobowiązania z tytułu krótkiej sprzedaży papierów wartościowych	19	208 106	208 106	-	-	-	-
Zobowiązania wobec klientów, z tego:	31	33 936 512	32 905 272	748 865	264 652	17 651	72
Depozyty podmiotów sektora finansowego	31	4 696 126	4 650 565	41 909	3 633	-	19
Depozyty podmiotów sektora niefinansowego	31	29 122 882	28 190 973	689 494	226 188	16 174	53
Pozostałe zobowiązania	31	117 504	63 734	17 462	34 831	1 477	-
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu							
Instrumenty pochodne (rozliczane netto)	19	750 866	27 175	38 182	121 727	365 330	198 452
Pochodne instrumenty zabezpieczające	20	39 897	-	-	-	18 549	21 348
Zobowiązania z tytułu niewykorzystanych linii kredytowych	40	13 331 401	11 333 111	49 282	312 309	1 128 776	507 923
Zobowiązania z tytułu udzielonych gwarancji	40	2 165 812	2 165 812	-	-	-	-
		52 743 337	48 779 679	857 226	733 315	1 645 283	727 834
Instrumenty pochodne rozliczane brutto							
Wpływy		40 526 382	10 536 899	3 070 489	6 175 871	10 721 726	10 021 397
Wypływy		40 462 467	10 486 275	3 055 881	6 153 208	10 693 570	10 073 533
		63 915	50 624	14 608	22 663	28 156	(52 136)

Na dzień 31 grudnia 2015 roku

w tys. zł	Nota	Razem	Do 1 miesiąca	Od 1 do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Ponad 5 lat
Zobowiązania wobec banków	30	6 963 564	5 986 217	750 000	69 848	157 468	31
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu							
Zobowiązania z tytułu krótkiej sprzedaży papierów wartościowych	19	988 102	988 102	-	-	-	-
Zobowiązania wobec klientów, z tego:	31	31 586 315	30 689 306	632 011	252 599	12 329	70
Depozyty podmiotów sektora finansowego	31	3 381 143	3 263 116	112 616	4 755	639	17
Depozyty podmiotów sektora niefinansowego	31	27 894 398	27 191 129	483 580	208 016	11 620	53
Pozostałe zobowiązania	31	310 774	235 061	35 815	39 828	70	-
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu							
Instrumenty pochodne (rozliczane netto)	19	1 797 159	63 520	102 212	208 112	955 916	467 399
Pochodne instrumenty zabezpieczające	20	112 383	-	-	-	53 684	58 699
Zobowiązania z tytułu niewykorzystanych linii kredytowych	40	14 618 126	12 272 291	175 606	376 411	1 089 615	704 203
Zobowiązania z tytułu udzielonych gwarancji	40	2 131 008	2 131 008	-	-	-	-
		58 196 657	52 130 444	1 659 829	906 970	2 269 012	1 230 402
Instrumenty pochodne rozliczane brutto							
Wpływy		47 262 699	17 657 248	6 433 442	8 035 146	10 778 834	4 358 029
Wypływy		47 181 855	17 544 078	6 418 020	8 076 504	10 768 844	4 374 409
		80 844	113 170	15 422	(41 358)	9 990	(16 380)

RYZIKO RYNKOWE

Procesy i organizacja zarządzania ryzykiem rynkowym

Ryzyko rynkowe określane jest jako ryzyko negatywnego wpływu na wynik finansowy oraz wartość funduszy własnych Grupy zmiany rynkowych stóp procentowych, kursów walutowych, kursów akcji, cen towarów oraz wszelkich parametrów zmienności tych stóp, kursów i cen.

Celem zarządzania ryzykiem rynkowym jest zapewnienie, że rozmiary ponoszonego ryzyka w ramach Grupy odpowiadają poziomowi akceptowalnemu przez akcjonariuszy oraz instytucje nadzoru bankowego, a także zapewnienie, że wszystkie ekspozycje na ryzyko rynkowe są właściwie odzwierciedlone w kalkulowanych miarach ryzyka przekazywanych do wiadomości odpowiednim osobom i organom zarządzającym.

Zarządzanie ryzykiem rynkowym w Grupie opiera się na:

- wymaganiach polskich instytucji regulacyjnych, a zwłaszcza na uchwałach Komisji Nadzoru Finansowego,
- zasadach ostrożnego i stabilnego zarządzania Bankiem oraz ogólnym poziomie ryzyka zaakceptowanym przez Radę Nadzorczą Banku,

z uwzględnieniem najlepszych praktyk stosownych na rynku.

Ostateczna odpowiedzialność za przestrzeganie ustalonych poziomów ekspozycji na ryzyko rynkowe w Banku spoczywa na Zarządzie Banku, natomiast bieżące zarządzanie ryzykiem rynkowym jest prowadzone przez:

- Członka Zarządu – Szefa Sektora Zarządzania Ryzykiem,
- Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami (ALCO),
- Szefa jednostki Ryzyka Rynkowego,
- Szefów jednostek biznesowych podejmujących ryzyko,
- osoby oddelegowane do zarządzania ryzykiem w jednostkach Grupy.

Zarządzanie ryzykiem rynkowym

Zakres ryzyka

Zarządzanie ryzykiem rynkowym dotyczy wszystkich portfeli, z których dochody narażone są na negatywny wpływ czynników rynkowych, takich jak stopy procentowe, kursy walutowe, ceny akcji, ceny towarów masowych oraz parametrów zmienności tych czynników. W zarządzaniu ryzykiem rynkowym wyodrębniono dwa rodzaje portfeli: handlowy i bankowy.

Portfele handlowe obejmują transakcje na instrumentach finansowych (bilansowych i pozabilansowych), których celem jest osiągnięcie dochodu związanego ze zmianą parametrów rynkowych w krótkim okresie. Portfele handlowe obejmują pozycje bilansowe, takie jak: dłużne papiery wartościowe kwalifikowane jako przeznaczone do obrotu, tzn. nabywane w celach handlowych i spełniające określone kryteria płynności, oraz wszystkie pozycje w instrumentach pochodnych, przy czym w tym przypadku dokonuje się rozróżnienia portfeli nabywanych w celach czysto handlowych oraz tych, które są zawierane w celu zabezpieczenia ryzyka pozycji w portfelu bankowym – tzw. zabezpieczenia ekonomiczne (economic hedge). Wycena portfeli handlowych dokonywana jest bezpośrednio na podstawie cen rynkowych lub za pomocą modeli wyceny przy zastosowaniu parametrów cenowych notowanych na rynku. Działalność na portfelach handlowych prowadzona jest przez Departament Skarbu Banku w zakresie portfeli obejmujących ryzyko stopy procentowej oraz ryzyko kursu walutowego. Portfel handlowy obejmuje również opcje, w tym przede wszystkim walutowe transakcje opcyjne, opcje na stopy procentowe oraz struktury opcyjne, będące odzwierciedleniem ekonomicznej natury oraz ryzyka wynikającego z produktów oferowanych klientom Banku. Działalność Grupy w tym zakresie jest prowadzona w sposób zapewniający jednocześnie (każdorazowe i natychmiastowe) zawarcie transakcji przeciwstawnej o takich samych parametrach, w związku z czym portfel transakcji opcyjnych nie generuje otwartej ekspozycji ryzyka rynkowego. Jedyną wielkością związaną z zawieraniem transakcji opcyjnych uwzględnianą w pomiarze ryzyka rynkowego, a konkretnie ryzyka walutowego, jest wielkość premii płaconej/otrzymywanej w walucie zagranicznej.

Portfele bankowe obejmują wszystkie pozostałe, niezaliczone do portfeli handlowych, pozycje bilansowe oraz pozabilansowe. Celem zawierania tych transakcji jest realizacja wyniku w całym, kontraktowym okresie transakcji. Departament Skarbu Banku przejmuje pozycje ryzyka stóp procentowych z portfeli bankowych z wszystkich innych jednostek organizacyjnych Grupy. Mechanizm przekazywania pozycji ryzyka stóp procentowych opiera się na systemie transferowej ceny funduszy.

Pomiar ryzyka rynkowego portfeli bankowych

Do portfeli bankowych zastosowanie mają następujące metody pomiaru ryzyka:

- analiza luki stopy procentowej,
- metoda kosztów zamknięcia otwartych pozycji odsetkowych (Value-at-Close) / całkowitego zwrotu z portfela (Total Return),
- metoda dochodów odsetkowych narażonych na ryzyko (Interest Rate Exposure, IRE),
- testy warunków skrajnych.

Analiza luki stopy procentowej wykorzystuje harmonogram zapadalności lub przeszacowania pozycji bilansowych oraz instrumentów pochodnych ujmowanych w ramach rachunkowości zabezpieczeń lub zakwalifikowanych jako zabezpieczenia ekonomiczne, w celu ustalenia różnic pomiędzy pozycjami, których termin zapadalności lub aktualizacji oprocentowania przypada na dany przedział czasowy.

Generalną zasadą w analizie luki oprocentowania jest klasyfikacja transakcji do poszczególnych pasm przeszacowania pozycji z portfeli bankowych wg kontraktowych lub zakładanych terminów zmian oprocentowania transakcji.

Przyjmuje się, że:

- transakcje ze stałą stopą oprocentowania (takie jak: depozyty terminowe, lokaty międzybankowe, portfel dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży o oprocentowaniu stałym, kredyty udzielone zarówno spłacane w całości w dniu zapadalności, jak i spłacane w ratach) klasyfikuje się do odpowiednich pasm przeszacowania na podstawie daty zapadalności lub wymagalności,
- transakcje ze stopą zmienną, aktualizowaną w cyklicznych stałych okresach (głównie kredyty udzielone z oprocentowaniem ustalonym w oparciu o stopę rynkową/bazową np. WIBOR 1M) klasyfikuje się do odpowiednich pasm przeszacowania na podstawie daty najbliższej aktualizacji oprocentowania,
- transakcje o oprocentowaniu zmiennym administrowanym (tzn. zmiana wysokości oprocentowania oraz jej termin zastrzeżona jest do wyłącznej decyzji Banku) bądź o niezdefiniowanym

terminie zapadalności lub aktualizacji oprocentowania klasyfikuje się do odpowiednich pasm przeszacowania na podstawie historycznie zaobserwowanych lub ekspercko przyjętych przesunięć momentu i wielkości zmiany oprocentowania danej pozycji w stosunku do zmiany rynkowych stóp procentowych (model minimalizacji zmienności marży na produkcie).

W Grupie do tych transakcji/pozycji bilansu zalicza się m.in: rachunki bieżące, kredyty kartowe, kredyty w rachunku bieżącym. Dodatkowo uwzględnia się wcześniejsze spłaty kredytów w oparciu o analizę faktycznych spłat dokonywanych przez klientów przed terminem i na tej podstawie ustalany jest profil aktualizacji oprocentowania produktu, dotyczy to w szczególności kredytów ratalnych,

- transakcje niewrażliwe na zmiany stóp procentowych, do których zalicza się gotówkę, majątek trwały, kapitał, pozostałe aktywa/zobowiązania, kwalifikuje się do najdłuższego pasma przeszacowania,
- transakcje bezpośrednio zawierane przez Departament Skarbu na potrzeby zarządzania ryzykiem stóp procentowych oraz płynności (portfel własny Departamentu Skarbu) klasyfikowane są do odpowiednich pasm przeszacowania zawsze na podstawie dat zawartych w kontrakcie.

Metoda wartości zamknięcia luki stóp procentowych (Value-at-Close) określa wartość ekonomiczną lub „godziwą” pozycji, analogiczną do wyceny rynkowej portfela handlowego. Całkowity zwrot na portfelu to suma zmian wartości zamknięcia luki stóp procentowych, naliczonych odsetek oraz zysków/strat ze sprzedaży aktywów lub anulowania zobowiązań.

Metoda dochodów odsetkowych narażonych na ryzyko (IRE) służy do pomiaru potencjalnego wpływu określonego przesunięcia równoległego krzywych stóp procentowych na dochód odsetkowy z księgi bankowej przed opodatkowaniem, który może być uzyskany w określonym przedziale czasu. Jest to miara perspektywna, analogiczna do wskaźnika czynników wrażliwości (Factor Sensitivity) w przypadku portfeli handlowych. Przy czym przyjmuje się, że w standardowych warunkach przesunięcie stóp procentowych jest identyczne dla każdej waluty i wynosi 100 pkt bazowych w górę. Miara IRE jest kalkulowana dla pozycji w każdej walucie odrębnie w horyzoncie dziesięciu lat, przy czym do bieżącego monitorowania oraz limitowania pozycji ryzyka stóp procentowych portfeli bankowych stosowane są zasadniczo miary IRE w horyzoncie jednego roku i pięciu lat.

Poniżej przedstawione są miary IRE dla Grupy na dzień 31 grudnia 2016 roku oraz na dzień 31 grudnia 2015 roku. Zestawienie prezentowane jest odrębnie dla głównych walut PLN, USD i EUR, stanowiących łącznie ponad 90% bilansu Grupy.

w tys. zł	31.12.2016		31.12.2015	
	IRE 12M	IRE 5L	IRE 12M	IRE 5L
PLN	35 351	176 849	27 809	60 086
USD	17 212	36 974	(14 093)	(70 011)
EUR	(3 349)	(20 704)	14 002	18 278

Testy warunków skrajnych mierzą potencjalny wpływ istotnych zmian w poziomie lub kształcie krzywych stóp procentowych na pozycje otwierane w portfelu bankowym.

Grupa dokonuje testów warunków skrajnych dla zdefiniowanych scenariuszy ruchów stóp procentowych stanowiących kombinacje ruchów czynników rynkowych zdefiniowanych jako zmiany znaczące (large move) i kryzysowe (stress move) występujących zarówno w kraju, jak i zagranicą. Wielkości zakładanych przesunięć czynników rynkowych rewidowane są co najmniej raz do roku i odpowiednio dostosowywane do zmian rynkowych warunków działania Grupy.

Biurow Zarządzania Aktywami i Pasywami w Pionie Skarbu prowadzi działalność w zakresie papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży w Grupie. Określa się trzy podstawowe cele

działalności w ramach portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży:

- zarządzanie płynnością finansową,
- zabezpieczenie przed ryzykiem przejmowanym przez Pion Skarbu z innych jednostek organizacyjnych Banku lub podmiotów Grupy,
- otwieranie własnych pozycji ryzyka stóp procentowych w portfelach Grupy przez Pion Skarbu.

Aby uniknąć nadmiernych wahań wartości funduszy kapitałowych Banku, spowodowanych przez przeszacowanie aktywów przeznaczonych do sprzedaży, ustala się maksymalne limity pozycji DVO1 (Dollar Value of 1 basis point), która określa potencjalną zmianę wartości pozycji ryzyka dla danej krzywej stóp procentowych

w określonym punkcie węzłowym krzywej (do którego sprowadzane są wszystkie przepływy pieniężne w ustalonym przedziale czasowym), spowodowaną przesunięciem rynkowej stopy procentowej o jeden punkt bazowy w górę dla tego typu portfeli. Limity dotyczą również pozycji otwartych w instrumentach pochodnych (np. transakcjach swap stóp procentowych), przeprowadzanych w celu zabezpieczenia wartości godziwej portfela.

Program stosowania rachunkowości zabezpieczeń

Poza ogólnymi zasadami ograniczania ryzyka rynkowego, w szczególności, ryzyka stop procentowych, Grupa posiada zdefiniowane zasady stosowania rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej. Podstawowym rodzajem ryzyka zabezpieczanym w ramach rachunkowości zabezpieczeń jest ryzyko zmiany stóp procentowych, na jakie narażony jest portfel papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży (AFS) o stałej stopie procentowej. Na koniec każdego miesiąca, w którym występowała relacja zabezpieczająca, Grupa dokonywała oceny efektywności

stosowanego zabezpieczenia, analizując zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczanego oraz instrumentu zabezpieczającego z tytułu zabezpieczanego ryzyka.

Pozycją zabezpieczaną była część portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży na stałą stopę procentową, denominowaną w PLN i EUR. We wszystkich przypadkach instrumentem zabezpieczającym był swap stopy procentowej (IRS), zamieniający stałą stopę procentową na zmienną. Zyski i straty wynikające z przeszacowania wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego oraz zmiany w wycenie do wartości godziwej pozycji zabezpieczanych odzwierciedlone są - w części wynikającej z zabezpieczanego ryzyka - w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na rachunkowości zabezpieczeń”.

Poziom ryzyka określonego miarą DVO1 dla portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży z uwzględnieniem zabezpieczeń ekonomicznych, w podziale na portfele w poszczególnych walutach przedstawiony jest w tabeli poniżej:

w tys. zł	31.12.2016			31.12.2015			Ogółem w okresie 1.01.2016 - 31.12.2016		
	Ogółem	Papiery wartościowe	IRS	Ogółem	Papiery wartościowe	IRS	Średnia	Maksimum	Minimum
PLN	(1 491)	(2 637)	1146	(2 730)	(4 123)	1 393	(2 161)	(1 053)	(3 457)
USD	(49)	(358)	309	(933)	(1 365)	432	(290)	(48)	(955)
EUR	(430)	(430)	-	(208)	(208)	-	(572)	(208)	(808)

Działalność Grupy w zakresie inwestycji w dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży była głównym czynnikiem wpływającym także na zmiany poziomu ryzyka niedopasowania terminów przeszacowania wyrażonych miarą IRE.

Pomiar ryzyka rynkowego portfeli handlowych

Do portfeli handlowych zastosowanie mają następujące metody pomiaru ryzyka:

- metoda czynników wrażliwości (Factor Sensitivity),
- metoda wartości narażonej na ryzyko (VaR),
- testy warunków skrajnych.

Czynniki wrażliwości mierzą zmianę wartości pozycji w danym instrumencie bazowym w przypadku określonej zmiany czynnika ryzyka rynkowego (np. zmiana o 1 punkt bazowy w oprocentowaniu w danym punkcie na krzywej stopy procentowej, zmiana o 1% w kursie walutowym lub cenie akcji).

W przypadku stóp procentowych miarą wrażliwości jest DVO1.

W odniesieniu do ryzyka walutowego wielkość współczynnika wrażliwości jest równa co do wartości wielkości pozycji walutowej w danej walucie.

W przypadku pozycji w kapitałowych papierach wartościowych wielkość współczynnika wrażliwości jest równa co do wartości wielkości pozycji netto w danym instrumencie (akcji, indeksie, jednostce udziałowej).

Miarą zintegrowaną ryzyka rynkowego portfeli handlowych, łączącą wpływ pozycji w poszczególnych czynnikach ryzyka i uwzględniającą efekt korelacji pomiędzy zmiennościami poszczególnych czynników, jest wartość narażona na ryzyko

(VaR). Miara VaR jest stosowana do oszacowania potencjalnego spadku wartości pozycji lub portfela w normalnych warunkach rynkowych, przy ustalonym poziomie ufności i w określonym czasie. W przypadku pozycji otwieranych w portfelu handlowym Grupy wartość VaR jest obliczana przy zastosowaniu 99% poziomu ufności i jednodniowego okresu utrzymania.

Zarówno wskaźnik DVO1, jak i wskaźnik VaR dla portfela handlowego są obliczane jako kwota netto bez zabezpieczenia ekonomicznego portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży, tzn. bez instrumentów pochodnych mających zabezpieczyć wartość godziwą portfela. Ekspozycja na ryzyko takich transakcji jest kontrolowana poprzez odpowiednie metody pomiaru ryzyka i ograniczana za pomocą limitów ryzyka portfeli bankowych.

W cyklu dziennym dokonywana jest analiza scenariuszy warunków skrajnych (stress test), przy założeniu większych niż przyjęte w pomiarze wartości zagrożonej, zmian czynników ryzyka oraz pominięciu historycznie obserwowanych korelacji pomiędzy tymi czynnikami.

Grupa notuje ekspozycje ryzyka rynkowego portfeli handlowych w ponad dwudziestu walutach zarówno w przypadku pozycji walutowych jak i ekspozycji na ryzyko stóp procentowych, przy czym tylko w przypadku kilku walut ekspozycje są znaczące. Dla dużej grupy walut ekspozycje wynikają z niepełnego dopasowania transakcji zawartych na zlecenie klienta i transakcji domykających z innymi kontrahentami rynków hurtowych. Znaczące ekspozycje na ryzyko rynkowe otwierane są w przypadku PLN, walut rynków wysokorozwiniętych (przede wszystkim USD oraz EUR; rzadziej GBP, CHF, JPY) oraz walut krajów Europy Środkowej.

Wartości znaczących ekspozycji na ryzyko stóp procentowych portfeli handlowych w ujęciu miary DV01 w 2016 roku prezentuje poniższa tabela:

w tys. zł	31.12.2016	31.12.2015	w okresie 1.01.2016 - 31.12.2016		
			Średnia	Maksimum	Minimum
PLN	267	(66)	126	870	(576)
EUR	(123)	(63)	(118)	85	(395)
USD	9	96	(28)	109	(106)

W 2016 roku średnia wielkość ekspozycji na ryzyko stóp procentowych w walucie krajowej była wyższa w porównaniu z poziomem z roku ubiegłego i wyniosła 255 tys. zł. Średnia ekspozycja na ryzyko stóp procentowych w EUR była wyższa w porównaniu z rokiem 2015 (DV01 wyniosło 126 tys. zł, podczas gdy rok wcześniej 82 tys. zł). Średnia ekspozycja w USD była niższa w porównaniu do roku 2015 (DV01 wyniosło 32 tys. zł w porównaniu do 63 tys. w 2015). Jeśli chodzi o największe wielkości ekspozycji przyjmowanych przez Departament Skarbu to maksymalna ekspozycja w PLN wyniosła 870 tys. zł w porównaniu z 875 tys. zł w roku 2015, zaś maksymalna pozycja w EUR osiągnęła wielkość 395 tys. zł w porównaniu z 411 tys. zł w roku ubiegłym.

Pion Skarbu, prowadzący w ramach Grupy działalność handlową na instrumentach finansowych, kontynuował strategię bardzo aktywnego zarządzania ekspozycjami narażonymi na ryzyko walutowe i stopy procentowej, dostosowując wielkość i kierunek tych ekspozycji w zależności od zmieniających się warunków rynkowych, co obrazuje przedział wahań tych ekspozycji (wartości minimum i maksimum w powyższej tabeli).

Poziom ryzyka określonego miarą VaR (bez uwzględnienia zabezpieczeń ekonomicznych portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży) w podziale na pozycje ryzyka walutowego i ryzyka stopy procentowej w 2016 roku prezentuje poniższa tabela:

w tys. zł	31.12.2016	31.12.2015	w okresie 1.01.2016 - 31.12.2016		
			Średnia	Maksimum	Minimum
Ryzyko walutowe	287	96	958	6 600	24
Ryzyko stóp procentowych	6 280	4 147	5 673	17 443	1 631
Ryzyko spreadu	5 046	4 576	3 656	6 507	296
Ryzyko ogółem	8 333	6 061	7 210	18 737	3 493

Ogólny średni poziom ryzyka rynkowego portfeli handlowych w roku 2016 był o 17% niższy od średniego poziomu zanotowanego w roku 2015, w ujęciu kwotowym to ponad 1 514 tys. zł, głównie jako wynik zmniejszonych poziomów ekspozycji na zmianę stóp procentowych. Maksymalny poziom ryzyka cenowego osiągnął wartość 18 737 tys. zł, podczas gdy w 2015 roku był na poziomie 18 375 tys. mln zł.

Ryzyko instrumentów kapitałowych

Podstawowym podmiotem Grupy prowadzącym działalność w zakresie instrumentów kapitałowych jest Dom Maklerski Banku Handlowego S.A. (DMBH). Stosownie do swojego podstawowego zakresu działalności, DMBH jest uprawniony do podejmowania

ryzyka cenowego portfela handlowego akcji, praw do akcji, znajdujących się lub mających się znaleźć w obrocie na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie (GPW) lub BondSpot, kontraktów Futures na index WIG20 i Indeksowanych Jednostek Udziałowych, a także akcji na giełdach zagranicznych tych spółek, które są notowane jednocześnie na GPW. Ryzyko cenowe portfela instrumentów DMBH ograniczane jest limitami wolumenowymi dla poszczególnych rodzajów instrumentów finansowych oraz progami ostrzegawczymi dla koncentracji dla poszczególnych emitentów. Dla DMBH stosowane są również progi ostrzegawcze potencjalnej straty dla scenariuszy warunków skrajnych oraz skumulowanej zrealizowanej straty na portfelu handlowym.

Ekspozycja walutowa Grupy

Ekspozycję walutową Grupy według podstawowych walut przedstawia poniższa tabela:

31.12.2016

w tys. zł	Operacje bilansowe		Transakcje warunkowe z tytułu instrumentów pochodnych*		Pozycja netto
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania	
EUR	3 164 418	4 545 892	17 289 321	15 769 761	138 086
USD	2 924 954	2 887 135	7 839 769	7 904 888	(27 300)
GBP	12 336	353 722	380 457	38 651	420
CHF	302 191	147 687	1 422 369	1 579 560	(2 687)
Pozostałe waluty	1 840	266 477	1 833 809	1 569 944	(772)
	6 405 739	8 200 913	28 765 725	26 862 804	107 747

* według wartości bieżącej będącej sumą zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych

31.12.2015

w tys. zł	Operacje bilansowe		Transakcje warunkowe z tytułu instrumentów pochodnych*		Pozycja netto
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania	
EUR	3 116 186	4 241 177	16 721 542	15 477 990	118 561
USD	5 456 076	3 469 607	9 206 843	11 198 528	(5 216)
GBP	28 907	380 021	437 048	46 580	39 354
CHF	310 154	123 080	656 060	845 258	(2 124)
Pozostałe waluty	106 768	251 291	2 970 751	2 839 821	(13 593)
	9 018 091	8 465 176	29 992 244	30 408 177	136 982

* według wartości bieżącej będącej sumą zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych

RYZIKO OPERACYJNE

Założenia systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym

Celem strategicznym zarządzania ryzykiem operacyjnym jest zapewnienie spójnego i efektywnego podejścia do identyfikacji, oceny, ograniczania, kontroli, monitorowania oraz sprawozdawczości w zakresie tego ryzyka, a także efektywnej redukcji poziomu narażenia na ryzyko operacyjne, a w konsekwencji redukcję ilości zdarzeń ryzyka operacyjnego i dotkliwości ich skutków (polityka niskiego poziomu tolerancji dla strat operacyjnych).

Zarządzanie ryzykiem operacyjnym ma również na celu pełną integrację procesów zarządzania tym ryzykiem z procesami podejmowania decyzji biznesowych (tzn. strategia biznesowa będzie wspierana oceną ryzyka operacyjnego, a biznes będzie oceniany na podstawie wcześniej ustalonych wskaźników kontroli i ryzyka operacyjnego).

Organizując proces zarządzania ryzykiem operacyjnym, Grupa bierze pod uwagę strategię biznesową, Profil ryzyka Grupy, otoczenie makroekonomiczne, dostępne zasoby kapitału i płynności oraz wymogi regulacyjne stanowiące ramy dla przygotowania systemu kontroli i zarządzania ryzykiem operacyjnym w Grupie.

Zarząd Banku i Zarządy spółek zależnych odpowiadają za opracowanie, wdrożenie i funkcjonowanie właściwego systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym (poprzez wprowadzanie odpowiednich regulacji wewnętrznych), zapewnia spójność systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym ze Strategią Grupy oraz jego właściwe funkcjonowanie w organizacji poprzez analizę informacji umożliwiających ocenę, czy system jest adekwatny do profilu ryzyka operacyjnego. W przypadku zidentyfikowania potrzeby zmian, system zarządzania ryzykiem operacyjnym jest usprawniany poprzez wprowadzenie niezbędnych korekt.

System zarządzania ryzykiem operacyjnym w Grupie jest zbudowany w sposób, który zapewnia prawidłowe zarządzanie ryzykiem na każdym etapie, t.j.: identyfikacji, oceny, przeciwdziałanie, kontrolę, monitorowania i raportowania.

Realizacja założeń strategii przez Zarząd Banku oceniana jest przez Radę Nadzorczą, wspieraną przez Komitet ds. Audytu oraz Komitet ds. Ryzyka i Kapitału, na podstawie syntetycznych raportów przedkładanych przez Zarząd co najmniej 2 razy w roku, określających skalę i rodzaje ryzyka operacyjnego, na które narażona jest Grupa, obszary koncentracji ryzyka, metody zarządzania ryzykiem operacyjnym, prawdopodobieństwo jego występowania, ocenę potencjalnego negatywnego wpływu metody zarządzania ryzykiem operacyjnym, a także wyniki monitorowania profilu ryzyka operacyjnego i apetytu na ryzyko operacyjne.

Definicja ryzyka operacyjnego

Ryzyko operacyjne należy rozumieć jako możliwość poniesienia strat w wyniku niewłaściwych lub wadliwych procesów wewnętrz-

nych, czynników ludzkich, systemów technicznych lub zdarzeń zewnętrznych. Ryzyko operacyjne obejmuje ryzyko utraty reputacji, związane ze zdarzeniami ryzyka operacyjnego, z praktykami biznesowymi oraz rynkowymi. Ryzyko operacyjne obejmuje również ryzyko prawne i ryzyko braku zgodności. Ryzyko operacyjne nie obejmuje ryzyka strategicznego i ryzyka potencjalnych strat wynikających z decyzji związanych z podejmowaniem ryzyka kredytowego, rynkowego, ryzyka płynności lub ryzyka związanego z działalnością ubezpieczeniową.

Definicja ryzyka operacyjnego w Grupie obejmuje: ryzyko technologiczne i techniczne, ryzyko outsourcingu, ryzyko nadużyć/defraudacji, ryzyko prania pieniędzy, ryzyko bezpieczeństwa informacji, ryzyko zdarzeń zewnętrznych (ciągłości działania), ryzyko podatkowe i rachunkowe, ryzyko produktu, ryzyko braku zgodności, ryzyko prawne, ryzyko modeli, ryzyko kadrowe, ryzyko koncentracji oraz ryzyko niewłaściwego postępowania (conduct risk).

Zasady identyfikacji ryzyka operacyjnego

Każda jednostka organizacyjna Grupy identyfikuje wszystkie istotne rodzaje ryzyka operacyjnego, związane z działalnością jednostki. W procesie identyfikacji ryzyka Kierownictwo uwzględnia ryzyko związane ze wszystkimi istotnymi procesami, produktami, czynnikiem ludzkim, systemami informatycznymi, zgodnością z obowiązującym prawem, regulacjami i zaleceniami instytucji nadzorczych, regulacjami wewnętrznymi oraz strategią Grupy, uwzględniając również ryzyko związane z zależnością od innych podmiotów w Grupie.

Jednostki organizacyjne w ramach Grupy oraz Departament Niezależnej Kontroli i Ryzyka Operacyjnego wykorzystują w procesie identyfikacji ryzyka procesy regularnego analizowania informacji generowanych przy użyciu narzędzi zarządzania ryzykiem operacyjnym (np. apetyt na ryzyko, docelowy profil ryzyka, KRI, dane o stratach i zdarzeniach ryzyka operacyjnego, problemy kontrolne i działania naprawcze, proces samooceny, mapę ryzyka, kluczowe projekty, obszary koncentracji ryzyka i obszary wzrastającego poziomu ryzyka, analizy scenariuszy, testy warunków skrajnych, zmiany procesów i produktów, atestacje ryzyka operacyjnego, informacje z wewnętrznych i zewnętrznych przeglądów i audytów, informacje raportowane do Komisji i Komitetów).

Profil ryzyka operacyjnego

Profil ryzyka operacyjnego rozumiany jest jako skala i struktura ekspozycji na ryzyko operacyjne, określająca stopień narażenia na ryzyko operacyjne. Wyrażany jest on w wybranych wymiarach strukturalnych (takich jak m.in. rodzaje zdarzeń operacyjnych, rodzaje linii biznesowych, istotne procesy) oraz w wymiarach skali (takich jak m.in. oszacowana potencjalna wielkość straty). Do ustalenia profilu ryzyka operacyjnego Grupa wykorzystuje posiadane informacje na temat zdarzeń operacyjnych oraz informacje pochodzące z wykorzystywanych narzędzi zarządzania ryzykiem operacyjnym.

Docelowy profil ryzyka operacyjnego, umożliwiający m.in. identyfikację obszarów koncentracji ryzyka operacyjnego, ustalany jest z uwzględnieniem skali i struktury ryzyka operacyjnego, zaakceptowanego apetytu/tolerancji na ryzyko operacyjne, analiz danych historycznych i wykorzystujący wdrożone narzędzia zarządzania ryzykiem operacyjnym. Dla poszczególnych kategorii ryzyka operacyjnego oraz głównych obszarów działalności Grupy monitorowane są wyznaczone wskaźniki.

Pomiar i ocena

W procesie oceny ryzyka Grupa wykorzystuje kombinacje różnych metod pomiaru lub szacowania ryzyka. Ocena ryzyka polega na określeniu prawdopodobieństwa wystąpienia i wielkości możliwych przyszłych strat z tytułu ryzyka operacyjnego. W tym celu wykorzystuje się mierniki ilościowe i jakościowe (np. apetyt na ryzyko, wymogi kapitałowe, docelowy profil ryzyka, KRI, dane o stratach i zdarzeniach ryzyka operacyjnego, problemy kontrolne i działania naprawcze, proces samooceny, mapę ryzyka, kluczowe projekty, obszary koncentracji ryzyka i obszary wzrastającego poziomu ryzyka, analizy scenariuszy, testy warunków skrajnych, zmiany procesów i produktów, atestacje ryzyka operacyjnego, informacje z wewnętrznych i zewnętrznych przeglądów i audytów, informacje raportowane do Komisji i Komitetów). Ocena uwzględnia analizę zagrożeń zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych. Trafna ocena ryzyka operacyjnego umożliwi odpowiednie określenie profilu ryzyka i właściwe nim zarządzanie.

Ramy akceptacji ryzyka, kontrola ryzyka, ograniczanie ryzyka

Grupa wyznacza poziomy tolerancji dla poszczególnych kategorii ryzyka operacyjnego oraz obszarów biznesowych w ramach ustalonego apetytu na ryzyko. Przekroczenie przyjętych progów tolerancji dla poszczególnych kategorii zdarzeń wymaga podjęcia działań naprawczych, zgodnie z decyzją Komitetu ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem.

Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem i/lub Zarząd Banku / Zarządy spółek zależnych mogą podjąć decyzje w zakresie traktowania zidentyfikowanego ryzyka poprzez:

- akceptowanie (świadome niepodejmowanie działań mających na celu ograniczenie prawdopodobieństwa lub skutków zmaterializowania się danego zagrożenia, wraz z ewentualnym zapewnieniem środków na pokrycie potencjalnie związanych z nim strat),
- ograniczanie (przede wszystkim poprzez odpowiednie zdefiniowanie procesów, produktów, systemów, ich opis/procedury oraz wprowadzenie mechanizmów kontrolnych),
- transferowanie (przeniesienie części lub całości ryzyka związanego z danym zagrożeniem na podmiot zewnętrzny, w szczególności poprzez zlecenie wykonywania czynności zewnętrznym dostawcom usług lub stosowanie ubezpieczeń),
- unikanie (niepodejmowanie działań, z którymi wiąże się dane zagrożenie).

Procesy identyfikacji ryzyka, samooceny, pomiaru, monitorowania oraz raportowania w zasadniczych aspektach są ujednolicone i ogólnie przyjęte we wszystkich jednostkach organizacyjnych Grupy. Procesy ograniczania ryzyka są określane dla każdej jednostki organizacyjnej i mogą być różne dla poszczególnych jednostek.

Stosowane procesy kontrolne służą ograniczaniu przyczyn występowania negatywnych skutków zdarzeń operacyjnych (włącznie ze stratami operacyjnymi), zmniejszaniu prawdopodobieństwa ich wystąpienia oraz minimalizowaniu dotkliwości potencjalnych skutków. Mechanizmy ograniczania ryzyka obejmują również transfer ryzyka, czyli przeniesienie części lub całości ryzyka związanego z danym zagrożeniem na podmiot zewnętrzny, w szczególności poprzez zlecenie wykonywania czynności zewnętrznym dostawcom usług lub stosowanie ubezpieczeń, z zastrzeżeniem, że transfer nie może być traktowany jako alternatywa dla właściwego zarządzania ryzykiem. Grupa ocenia

i monitoruje prawidłowość funkcjonowania mechanizmów transferu ryzyka.

Monitorowanie i Raportowanie

Za bieżące monitorowanie ryzyka operacyjnego odpowiada Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem oraz wspierające go Komisje. Jakość procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym (w tym proces samooceny) w poszczególnych jednostkach organizacyjnych Grupy są przedmiotem kontroli i oceny przez jednostkę audytu wewnętrznego.

W ramach nadzoru skonsolidowanego, dane o ryzyku operacyjnym Banku i spółek zależnych prezentowane są Komisjom i Komitetom wspierającym Zarząd Banku i Radę Nadzorczą w procesie zarządzania ryzykiem operacyjnym.

Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad systemem zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz ocenia jego adekwatność i skuteczność. Rada Nadzorcza jest wspierana przez Komitety Rady Nadzorczej - Komitet ds. Audytu, Komitet ds. Ryzyka i Kapitału oraz Komitet ds. Wynagrodzeń.

Na podstawie syntetycznych raportów przedkładanych przez Zarząd co najmniej dwa razy w roku, określających skalę i rodzaje ryzyka operacyjnego, na które narażona jest Grupa, obszary koncentracji ryzyka, metody zarządzania ryzykiem operacyjnym, prawdopodobieństwo jego występowania, ocenę potencjalnego negatywnego wpływu metody zarządzania ryzykiem operacyjnym, a także wyniki monitorowania profilu ryzyka operacyjnego i apetytu na ryzyko operacyjne, Rada Nadzorcza, wspierana przez Komitet ds. Audytu oraz Komitet ds. Ryzyka i Kapitału, dokonuje oceny realizacji przez Zarząd założeń strategii (w tym, w odniesieniu do zasad zarządzania ryzykiem operacyjnym) i w razie konieczności zleca poddanie jej rewizji.

Założenia dotyczące systemu kontroli wewnętrznej w zakresie ryzyka operacyjnego.

W ramach Zarządu Banku jeden z jego członków - pełniący funkcję Szefa Sektora Zarządzania Ryzykiem - sprawuje nadzór nad Departamentem Niezależnej Kontroli i Ryzyka Operacyjnego.

Zarząd jest wspierany przez Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem oraz podległe mu Komisje.

Każda jednostka organizacyjna jest zobowiązana do opracowania właściwego systemu kontroli, współmiernego do poziomu ponoszonego ryzyka operacyjnego i ryzyk innego typu, łącznie z odpowiednią dokumentacją procedur kontrolnych oraz stosownym szkoleniem personelu. Również na jednostkach organizacyjnych ciąży obowiązek identyfikacji ryzyka, które jest niedopuszczalne lub przekracza granice ryzyka, jakie dana jednostka może zaakceptować, i zaproponowania odpowiednich działań w celu jego ograniczenia lub transferu.

Ustalanie standardów kontrolnych oraz monitorowanie ryzyka dla istotnych kategorii ryzyka wspierane są przez wyspecjalizowane jednostki organizacyjne.

Dodatkowo okresowo dokonywana jest ocena adekwatności i skuteczności procesów kontrolnych, polegająca na testowaniu adekwatności i efektywności kluczowych kontroli, z częstotliwością dostosowaną do poziomu ryzyka i częstotliwości kontroli (proces samooceny) oraz badaniu dokonywanym przez niezależny audyt wewnętrzny. W przypadku zidentyfikowania uchybień i obszarów nieakceptowalnego ryzyka kierownictwo odpowiedzialne jest za opracowanie planu działań naprawczych. Realizacja planów naprawczych podlega niezależnemu monitorowaniu i kontroli.

Za zorganizowanie i efektywne funkcjonowanie procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym w podmiotach zależnych Banku odpowiadają ich Zarządy. Zapewniają one odpowiednie struktury organizacyjne oraz wdrożenie procedur i procesów adekwatnych do podejmowanego ryzyka operacyjnego. Rady Nadzorcze spółek sprawują nadzór nad systemem zarządzania ryzykiem operacyjnym.

nym oraz oceniają jego skuteczność i adekwatność. Spójność podejścia do standardów zarządzania ryzykiem operacyjnym jest zapewniana przez powołane do tego celu odpowiednie jednostki kontrolne w spółkach, przy wsparciu jednostek zarządzania ryzykiem w Banku. Skuteczność zarządzania ryzykiem operacyjnym w podmiotach zależnych Banku i w Banku jest audytowana i oceniana wg spójnych standardów.

Departament Audytu odpowiada za niezależną ocenę efektywności procesów zarządzania ryzykiem operacyjnym i ocenę adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym za jego regularne przeglądy. Rezultaty badań audytu wewnętrznego oraz zewnętrznego są uwzględniane w systemie informacji zarządczej i w procesie podejmowania decyzji związanych z zarządzaniem ryzykiem i zarządzaniem Bankiem.

ZARZĄDZANIE KAPITAŁEM WŁASNYM

Zgodnie z obowiązującym w Polsce Prawem bankowym banki są zobligowane do utrzymywania kapitałów własnych w wielkości adekwatnej do poziomu ponoszonego ryzyka.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku kapitał własny Grupy wynosił 6 790 450 tys. zł (31 grudnia 2015 roku: 6 850 656 tys. zł), zaś kapitał regulacyjny uwzględniający pozycje i pomniejszenia określone przez Komisję Nadzoru Finansowego (KNF) wynosił 4 796 869 tys. zł (31 grudnia 2015 roku: 4 781 008 tys. zł). Taki poziom kapitałów uznawany jest za wystarczający do prowadzenia działalności biznesowej. Poziom kapitału jest regularnie monitorowany przy wykorzystaniu do tego celu współczynnika adekwatności kapitałowej.

Od 2008 roku Grupa rozpoczęła proces szacowania kapitału wewnętrznego. Dokonano klasyfikacji ryzyk ze względu na kryterium istotności, dla ryzyk zidentyfikowanych jako istotne oszacowano kapitał wymagany do ich pokrycia.

W procesie zarządzania kapitałem Bank określa politykę wypłat przyszłych dywidend dla akcjonariuszy. W procesie tym uwzględnia się szereg czynników, takich jak: zyski Banku, oczekiwania Banku w zakresie przyszłych wyników finansowych, poziom wymogów kapitałowych, a także uwarunkowania podatkowe, regulacyjne i prawne.

Poniższa tabela prezentuje dane finansowe do wyliczenia współczynnika wypłacalności na podstawie skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy.

Łączny współczynnik wypłacalności*

w tys. zł		31.12.2016	31.12.2015
I	Kapitał podstawowy Tier I	4 796 869	4 781 008
II	Całkowity wymóg kapitałowy, z tego:	2 199 922	2 238 956
	wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego	1 687 217	1 685 320
	wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kontrahenta	65 908	78 682
	wymóg kapitałowy z tytułu korekty wyceny kredytowej	63 927	34 059
	wymóg kapitałowy z tytułu przekroczenia limitu koncentracji zaangażowań i limitu dużych zaangażowań	1 792	16 418
	suma wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka rynkowego	74 357	86 544
	wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego	306 721	337 933
	Współczynnik kapitału podstawowego Tier I	17,4%	17,1%

* Współczynnik wypłacalności obliczony został według zasad określonych w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 („CRR”).

Zarówno w 2016 roku, jak i w 2015 roku Grupa spełniała wszystkie regulacyjne normy ostrożnościowe dotyczące adekwatności kapitałowej.

49. Zdarzenia po dacie bilansowej

W dniu 27 stycznia 2017 roku Bank złożył spółce Handlowy Leasing Sp. z o.o. ofertę nabycia pozostałego pracującego portfela aktywów leasingowych. Transakcja zostanie przeprowadzona ze skutkiem na koniec I kwartału 2017 roku.

podpisy Członków Zarządu

21.03.2017 roku	Sławomir S. Sikora	Prezes Zarządu	
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	Podpis
21.03.2017 roku	Maciej Kropidłowski	Wiceprezes Zarządu	
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	Podpis
21.03.2017 roku	David Mouillé	Wiceprezes Zarządu	
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	Podpis
21.03.2017 roku	Barbara Sobala	Wiceprezes Zarządu	
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	Podpis
21.03.2017 roku	Witold Zieliński	Wiceprezes Zarządu Dyrektor Finansowy	
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	Podpis
21.03.2017 roku	Katarzyna Majewska	Członek Zarządu	
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	Podpis
21.03.2017 roku	Czesław Piasek	Członek Zarządu	
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	Podpis

**Sprawozdanie z działalności Banku
Handlowego w Warszawie S.A.
oraz Grupy Kapitałowej Banku
Handlowego w Warszawie S.A.
w 2016 roku**

Marzec 2017

Zgodnie z zapisami par 83 pkt. 7 Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz. U. z 2014 r., poz. 133 z późniejszymi

zmianami), sprawozdanie Zarządu na temat działalności Banku i Grupy zostało sporządzone w formie jednego dokumentu. Przedstawione w niniejszym dokumencie informacje odnoszą się do Grupy (włączając Bank) lub wyłącznie do Banku tak, jak wskazano w poszczególnych rozdziałach, tabelach i opisach.

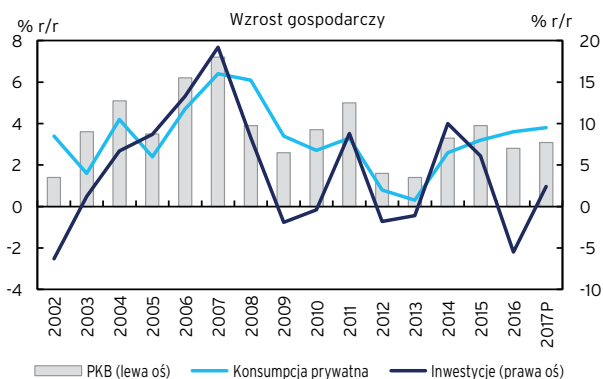
SPIS TREŚCI

I.	Gospodarka polska w 2016 roku	105
1.	Główne tendencje makroekonomiczne	105
2.	Rynek pieniężny i walutowy	105
3.	Rynek kapitałowy	105
4.	Sektor bankowy	107
II.	Schemat organizacyjny Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.	109
III.	Struktura organizacyjna Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.	109
IV.	Podstawowe dane finansowe Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.	110
1.	Istotne zdarzenia w 2016 roku	110
2.	Syntetyczne zestawienie podstawowych danych finansowych Grupy	110
3.	Wyniki finansowe Grupy w 2016 roku	111
V.	Działalność Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. w 2016 roku	119
1.	Kredyty i inne zaangażowania obciążone ryzykiem	119
2.	Fundusze zewnętrzne	123
3.	Stopy procentowe	124
4.	Segment Bankowości Instytucjonalnej	125
5.	Segment Bankowości Detalicznej	132
6.	Rozwój kanałów dystrybucji	134
7.	Zmiany w zakresie technologii informatycznych	135
8.	Zaangażowania kapitałowe Grupy	136
9.	Nagrody i wyróżnienia	137
VI.	Istotne czynniki ryzyka związane z działalnością Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.	138
1.	Istotne czynniki ryzyka i zagrożenia związane z otoczeniem Grupy	138
2.	Istotne czynniki ryzyka i zagrożenia związane z Grupą i jej działalnością	141
VII.	Perspektywy rozwoju Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.	142
1.	Ogólne cele rozwoju Grupy	142
VIII.	Zaangażowanie społeczne i mecenat kulturalny Banku	143
1.	Społeczna odpowiedzialność biznesu (CSR)	143
2.	Mecenat kulturalny i sponsoring	148
IX.	Informacje inwestorskie	149
1.	Struktura akcjonariatu i notowania akcji Banku na GPW	149
2.	Dywidenda	151
3.	Rating	151
4.	Relacje inwestorskie w Banku	151
X.	Oświadczenie Banku Handlowego w Warszawie S.A. o stosowaniu w Banku zasad ładu korporacyjnego w 2016 roku	152
1.	Zasady ładu korporacyjnego, które stosuje Bank Handlowy w Warszawie S.A.	152
2.	Zasady ładu korporacyjnego zawarte w DPSN, które nie były przez Bank stosowane w 2016 roku	152
3.	Informacja o stosowaniu Zasad Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych	153
4.	Opis głównych cech stosowanych w Banku systemów kontroli wewnętrznej i zarządzania ryzykiem w odniesieniu do procesu sporządzania sprawozdań finansowych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych	153
5.	Akcjonariusze posiadających znaczne pakiety akcji	154
6.	Posiadacze wszelkich papierów wartościowych, które dają specjalne uprawnienia kontrolne, wraz z opisem tych uprawnień	154
7.	Ograniczenia odnośnie do wykonywania prawa głosu	154
8.	Ograniczenia dotyczące przenoszenia prawa własności papierów wartościowych	154
9.	Zasady powoływania i odwoływania członków Zarządu oraz zakres ich uprawnień	154
10.	Zmiany statutu Spółki	155
11.	Opis sposobu działania Walnego Zgromadzenia i jego zasadniczych uprawnień oraz praw akcjonariuszy i sposobu ich wykonywania	155
12.	Skład osobowy i zmiany w Zarządzie i Radzie Nadzorczej Banku w 2016 roku, opis działania Zarządu i Rady Nadzorczej oraz ich komitetów	158

13.	Dobre praktyki w Domu Maklerskim Banku Handlowego S.A. i Handlowy-Leasing Spółka z o.o. -spółkach z Grupy Kapitałowej Banku	165
XI.	Inne informacje o władzach Banku Handlowego w Warszawie S.A. i zasady zarządzania	166
1.	Informacje dotyczące polityki w zakresie wynagrodzeń	166
2.	Wynagrodzenia i nagrody, łącznie z wynagrodzeniami z zysku wypłacone osobom zarządzającym i nadzorującym	167
3.	Informacje o łącznej liczbie i wartości nominalnej akcji Banku oraz akcji i udziałów w jednostkach powiązanych Banku, będących w posiadaniu członków Zarządu oraz członków Rady Nadzorczej	170
4.	Informacje o wszelkich umowach zawartych między Bankiem a członkami Zarządu, przewidujących rekompensatę w przypadku ich rezygnacji lub zwolnienia z zajmowanego stanowiska bez ważnej przyczyny lub gdy ich odwołanie lub zwolnienie następuje z powodu połączenia Banku przez przejęcie	171
5.	Zasady zarządzania	171
XI.	Umowy zawarte z podmiotem uprawnionym do badania i przeglądu sprawozdań finansowych	171
XII.	Oświadczenia Zarządu Banku	171

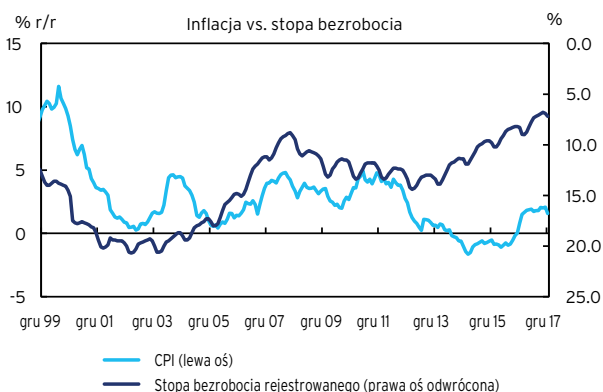
I. Gospodarka polska w 2016 roku

1. Główne tendencje makroekonomiczne

Źródło: GUS, prognozy analityków Citi Handlowy

Według danych przygotowanych przez Główny Urząd Statystyczny produkt krajowy brutto wzrósł w 2016 roku o 2,8% r./r. wobec 3,9% w 2015 roku. Wzrost gospodarczy stopniowo spowalniał w pierwszych trzech kwartałach zaskakując przy tym negatywnie. Popyt krajowy pozostał głównym motorem wzrostu, w tym szczególnie konsumpcja prywatna, która wzrosła o 3,6% r./r. wobec 3,2% r./r. w 2015 roku. Jednocześnie jednak w minionym roku doszło do znacznego spadku inwestycji o 5,5% r./r. wobec wzrostu o 6,1% w 2015 roku. Handel zagraniczny miał niewielki pozytywny wpływ na PKB, choć miało to miejsce przy spowolnieniu wzrostu obrotów handlowych i stosunkowo stabilnym wzroście PKB u głównych partnerów handlowych. Polska gospodarka wciąż korzystała z bardzo niskich cen ropy naftowej na światowych rynkach. Wsparciem dla eksportu pozostał stosunkowo słaby złoty. Sytuacja na rynku pracy uległa dalszej poprawie, a stopa bezrobocia obniżyła się na koniec 2016 roku do 8,3% z 9,8% na koniec 2015 roku. Popyt na pracę pozostał solidny co przyczyniło się do przyspieszenia nominalnego wzrostu płac do 4,1% r./r. z 3,5% oraz przyspieszenia wzrostu zatrudnienia do 2,9% z 1,1%. Liczba nowych ofert pracy przypadająca na jednego bezrobotnego wzrosła do rekordowo wysokich poziomów. Indeksy niedoboru pracowników i presji płacowej wzrosły do najwyższych poziomów od kilku lat. Poza sytuacją na rynku pracy konsumpcję prywatną wspierały transfery gotówki do gospodarstw domowych w ramach programu 500+.

Źródło: GUS, NBP

Ceny towarów i usług konsumpcyjnych w 2016 roku spadły przeciętnie o 0,6% r./r. wobec spadku o 0,9% r./r. w 2015 roku. Głównym czynnikiem stojącym za przedłużającą się deflacją w Polsce był podobnie jak w roku poprzednim spadek cen paliw o 7,5% r./r. Ponadto do deflacji przyczyniły się spadki cen nośników energii oraz cen w kategoriach zdrowie, łączność oraz rekreacja

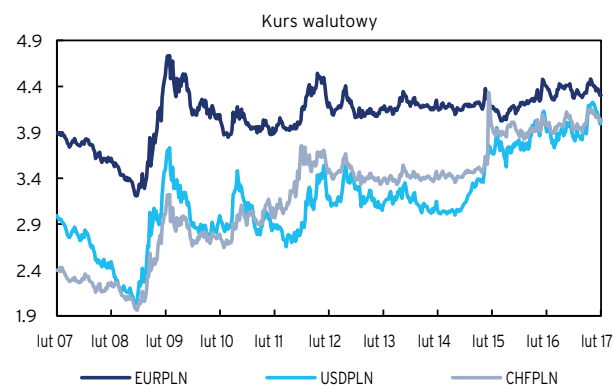
i kultura. Pomimo silnej konsumpcji prywatnej oraz poprawiającej się sytuacji na rynku pracy, popytowa presja na wzrost cen była bardzo ograniczona. Tym samym inflacja utrzymywała się znacznie poniżej celu inflacyjnego Rady Polityki Pieniężnej.

Mimo utrzymującej się deflacji niemal przez cały rok oraz stopniowego spowolnienia gospodarczego Rada Polityki Pieniężnej postanowiła utrzymać stopy procentowe na rekordowo niskim poziomie 1,5%.

2. Rynek pieniężny i walutowy

W 2016 roku złoty osłabił się o ok. 3% wobec euro i ok. 7% wobec dolara. Perspektywa podwyżek stóp przez Amerykański Federalny Bank Rezerw (Fed) przyczyniała się do odpływu kapitału z rynków wschodzących, prowadząc do okresowo podwyższonej zmienności na rynkach finansowych. Jednocześnie mniejszy apetyt na ryzyko przypadłał na okresy w okolicach głosowania nad Brexitem oraz wyborów prezydenckich w USA. Waluty gospodarek wschodzących wyraźnie osłabiły się szczególnie względem dolara w reakcji na wyniki wyborów w Stanach Zjednoczonych w oczekiwaniu na zmiany w polityce gospodarczej.

W rezultacie tych zmian w ciągu roku kurs EUR/PLN wzrósł do 4,42 z 4,26, podczas gdy kurs USD/PLN wzrósł o 7% do 4,18 z 3,90, a kurs CHF/PLN wzrósł o 5% do poziomu 4,12.

Źródło: Bloomberg

Stawki rynku pieniężnego pozostawały stosunkowo stabilne w trakcie 2016 roku. Stopa WIBOR 3M wyniosła na koniec roku 1,73% wobec 1,72% na koniec 2015 roku. Po wyraźnym spadku na początku roku rentowność 2-letnich obligacji pozostawała w trendzie wzrostowym, czemu sprzyjał stopniowy wzrost inflacji. Na koniec roku 2-letnie rentowności wzrosły do 2,04% z 1,62%. Rentowności 10-letnich obligacji wzrosły do 3,63% z 2,94%, na co wpływ miały także czynniki globalne, jak odpływ kapitału z rynków wschodzących w reakcji na wynik wyborów prezydenckich w USA.

3. Rynek kapitałowy

Rok 2016 okazał się rokiem wzrostów na krajowym rynku akcji. Pozytywnej koniunkturze sprzyjało przede wszystkim odbicie cen na globalnym rynku surowcowym. Dodatkowo poprawa na krajowym rynku akcji (w szczególności w segmencie małych i średnich firm) wynikała z przedstawienia planu zmian w systemie emerytalnym, których konsekwencje wydają się istotnie mniej negatywne - niż pierwotnie oczekiwano dla rynku kapitałowego w Polsce. Nie bez znaczenia dla notowań akcji banków pozostała także publikacja mniej restrykcyjnego projektu ustawy dotyczącej kredytów walutowych. Z drugiej strony dynamika wzrostów byłaby bardziej znacząca, gdyby nie zaskakujące wyniki referendum dotyczącego obecności Wielkiej Brytanii w UE w II kwartale oraz pogorszenie nastawienia do krajowych spółek energetycznych wskutek wprowadzenia działań niekorzystnych dla akcjonariuszy mniejszościowych (m. in. zapowiedzi podwyższenia wartości nominalnej akcji, brak deklaracji co do poziomu wypłacanych dywidend).

W ciągu ostatnich 12 miesięcy wszystkie główne indeksy zyskały na wartości. Najszerszy indeks rynku WIG poprawił swoje notowania o 11,4%. Bardzo solidne wzrosty objęły spółki o średniej kapitalizacji (mWIG40 zwiększył o 18,2%). Na tym tle, relatywnie słabiej zachowywały się spółki o największej kapitalizacji, dla których indeks zyskał 4,8%. Wśród subindeksów sektorowych, na uwagę zasługują spółki surowcowe, które zyskały na wartości 79,7% r./r. Wysoką stopę zwrotu uzyskały także spółki informatyczne oraz paliwowe, odpowiednio 33,7% oraz 26,9%. W stosunku do poziomu z końca 2015 roku największe spadki zanotowały spółki z branży

chemicznej (-16,4%) oraz energetycznej (-12,9%).

W minionym roku, na głównym parkiecie GPW zadebiutowało 19 spółek (w tym 7 wskutek przeniesienia notowań z alternatywnego rynku New Connect). Łączna wartość ofert przekroczyła 994 mln zł (w poprzedzającym roku było to 1,94 mld zł), z czego 459 mln zł w ramach nowej emisji. Jednocześnie z obrotu wycofane zostały akcje 19 podmiotów. Na koniec 2016 roku przedmiotem handlu na GPW były akcje 487 spółek (w tym 53 zagraniczne). Łączna kapitalizacja wzrosła nieznacznie 3,0% r./r. do 1,12 bln zł, z tego 49,9% stanowiły podmioty krajowe.

Indeksy rynku akcji według stanu na dzień 31 grudnia 2016 roku

Indeks	2016	Zmiana (%)	2015	Zmiana (%)	2014
WIG	51 754,03	11,4%	46 467,38	(9,6%)	51 416,08
WIG-PL	52 583,91	10,9%	47 412,44	(10,2%)	52 805,46
WIG-div	1 039,29	8,4%	958,66	(16,8%)	1 151,73
WIG20	1 947,92	4,8%	1 859,15	(19,7%)	2 315,94
WIG20TR	3 296,32	7,9%	3 054,29	(17,0%)	3 680,89
WIG30	2 243,30	8,1%	2 075,51	(16,6%)	2 487,52
mWIG40	4 215,54	18,2%	3 567,05	2,4%	3 483,45
sWIG80	14 259,47	7,9%	13 211,23	9,1%	12 108,06
Subindeksy sektorowe					
WIG-Banki	6 263,33	2,9%	6 086,60	(23,5%)	7 960,97
WIG-Budownictwo	2 857,41	(2,4%)	2 926,28	36,5%	2 143,29
WIG-Chemia	13 755,90	(16,4%)	16 458,51	44,6%	11 383,76
WIG-Deweloperzy	1 829,06	20,9%	1 513,35	12,9%	1 340,47
WIG-Energia	2 551,21	(12,9%)	2 928,40	(31,4%)	4 268,12
WIG-Informatyka	2 155,40	33,7%	1 611,73	16,2%	1 386,48
WIG-Media	4 561,93	15,7%	3 942,07	2,6%	3 840,32
WIG-Paliwa	5 668,84	26,9%	4 468,32	32,2%	3 381,16
WIG-Spożywczy	4 154,32	21,4%	3 420,99	38,6%	2 468,65
WIG-Surowce	3 516,44	79,7%	1 956,85	(43,8%)	3 481,62
WIG-Telekomunikacja	730,02	(9,6%)	807,99	(12,6%)	924,52

Źródło: GPW, Dom Maklerski Banku Handlowego S.A. („DMBH”)

Wartość obrotu akcjami i obligacjami oraz wolumen obrotów instrumentami pochodnymi na GPW na dzień 31 grudnia 2016 roku

	2016	Zmiana (%)	2015	Zmiana (%)	2014
Akcje (mln zł) *	405 585	(10,0%)	450 574	(3,3%)	465 730
Obligacje (mln zł)	2 851	57,7%	1 808	(8,8%)	1 983
Kontrakty terminowe (tys. szt.)	15 195	(0,9%)	15 334	(14,8%)	18 004
Opcje (tys. szt.)	754	(13,9%)	876	(8,6%)	958

Źródło: GPW, Dom Maklerski Banku Handlowego S.A. („DMBH”), * dane bez wahań

Krajowy rynek akcji zanotował spadek aktywności inwestorów trzeci rok z rzędu. W 2016 roku obroty instrumentami udziałowymi skurczyły się o 10,0% r./r. do 405,6 mld zł.

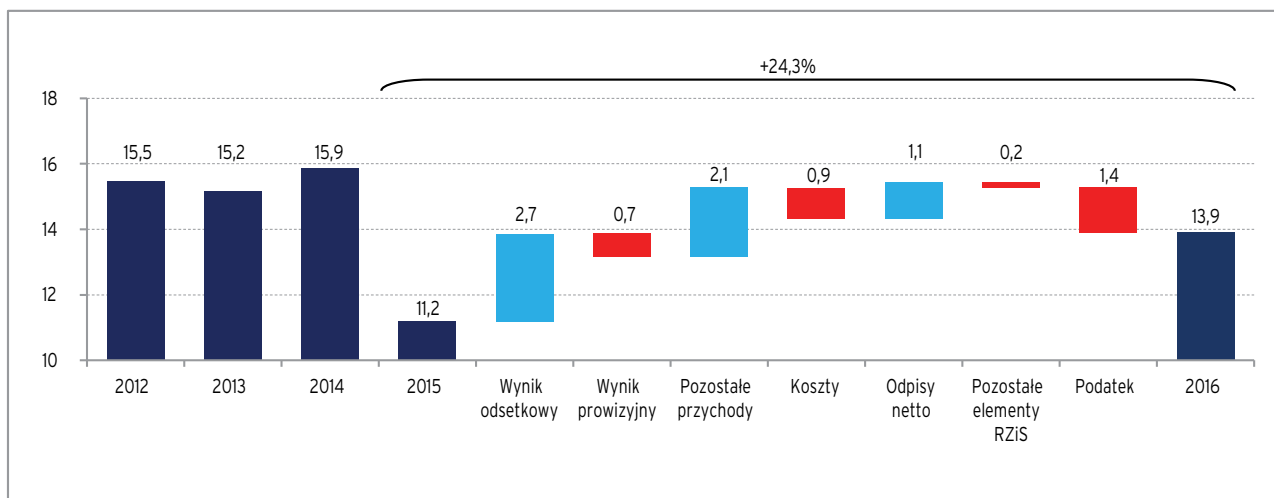
W segmencie papierów dłużnych nastąpiła wyraźna poprawa w obrotach. W stosunku do 2015 roku obroty obligacjami wzrosły o 57,7% osiągając poziom 2,6 mld zł

Rynek kontraktów terminowych zanotował niewielki spadek wolumenu o 0,9% do 15,2 mln sztuk.

Mniejszym zainteresowaniem w stosunku do 2015 roku cieszyły się także opcje. W przypadku tych instrumentów, wolumen obrotu na poziomie 754 tys. sztuk był niższy o 13,9% r./r.

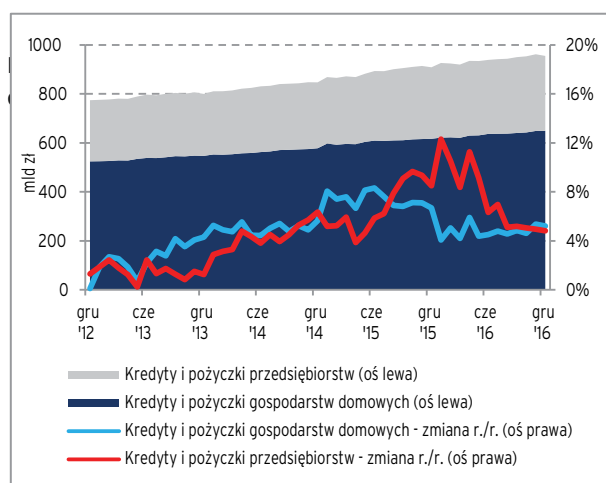
4. Sektor bankowy

Wynik netto sektora bankowego (mld zł)

Źródło: KNF, obliczenia własne

Według danych KNF zysk netto sektora bankowego w 2016 roku wzrósł w stosunku do ubiegłego roku o +24,3% (2,7 mld zł) osiągając poziom 13,9 mld zł, co jest wynikiem lepszym od zeszłorocznego, ale słabszym od wyników wypracowywanych przez banki w latach 2011-2015. Wzrost wyniku netto spowodowany był w głównej mierze poprawą wyniku odsetkowego banków (+7,6% r./r., 2,7 mld zł) osiągniętego poprzez wzrost wolumenów kredytowych, oraz obniżenie kosztu finansowania. Duże znaczenie dla poprawy wyniku sektora bankowego miał także wzrost pozostałych przychodów o +25,1% r./r. (2,1 mld zł), co było rezultatem rozliczenia w czerwcu 2016 roku transakcji przejścia Visa Europe przez Visa Inc. Polskie banki zaksięgowywały z tego tytułu przychód przekraczający 2 mld zł. Wśród czynników, które odciśnęły się negatywnie na wynikach sektora wymienić należy słabszy niż przed rokiem wynik prowizyjny (-5,4% r./r., 722 mln zł) W efekcie całkowite przychody sektora bankowego wzrosły o 4,1 mld zł do poziomu 61,2 mld zł. Wyższymi przychodom towarzyszyły wyższe koszty operacyjne (+2,8% r./r., 943 mln zł). Za wysoką dynamiką wyniku netto stoi także jednorazowy koszt przekraczający 2 mld zł, który został poniesiony w IV kwartale 2015 roku, za sprawą konieczności dokonania dodatkowej wpłaty na rzecz BFG, co było związane z upadłością jednego z banków spółdzielczych. Poprawie uległa efektywność sektora mierzona wskaźnikiem kosztów do przychodów. Wskaźnik spadł z 59% w 2015 roku do 56% w 2016 roku. Odpisy netto z tytułu utraty wartości zostały zredukowane o -11,7% r./r. (1,1 mld zł), jednocześnie odnotowano istotną poprawę portfela kredytowego określanej poprzez wskaźnik NPL (o -0,4 p.p. r./r. do poziomu 6,4%). Najistotniejszą poprawę jakości zanotowano dla portfela kredytów korporacyjnych, dla których wskaźnik kredytów zagrożonych utratą wartości (NPL) obniżył się w ciągu roku o -1,0 p.p. do poziomu 9,0%. Polepszenie wskaźnika dokonało się zarówno w obszarze kredytów udzielonych dużym przedsiębiorstwom (-1,0 p.p. r./r. do poziomu 6,7%), jak i kredytów dla przedsiębiorstw małych i średnich (-1,0 p.p. r./r. do poziomu 10,7%). Dla portfela kredytów udzielonych gospodarstwom domowym wskaźnik NPL również uległ poprawie, w znacznie mniejszej skali jednak niż w wypadku przedsiębiorstw (-0,2 p.p. do poziomu 6,1%). Poprawę odnotowano w obszarze kredytów konsumpcyjnych (-0,4 p.p. do poziomu 11,9%) podczas, gdy kredyty hipoteczne pozostały na poziomie 2,9%. Tylko kredyty na nieruchomości denominowane w walutach obcych odnotowały pogorszenie spłacalności - wzrost wskaźnika NPL o 0,3 p.p. do poziomu 3,4%.

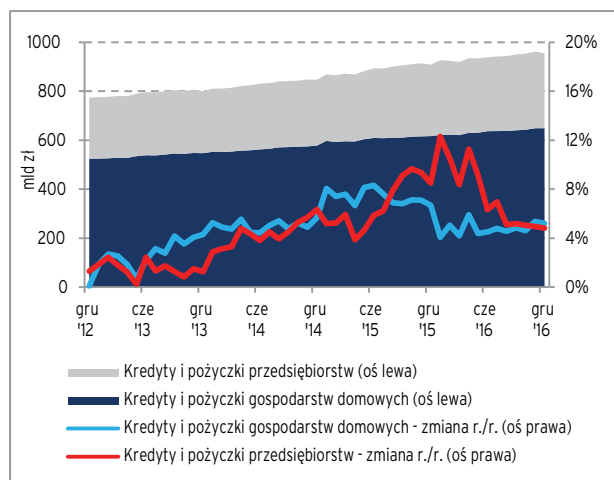
Źródło: NBP, obliczenia własne

W 2016 roku sektor bankowy odnotowywał stopniowe spowolnienie dynamiki kredytów sektora niefinansowego, która spadła na koniec grudnia 2016 roku do poziomu +5,1% r./r. (52 mld zł). Wartość kredytów udzielonych przedsiębiorstwom wzrosła o +4,8% r./r. i na koniec 2016 roku osiągnęła 306 mld zł. Biorąc pod uwagę przeznaczenie kredytów zaciąganych przez przedsiębiorstwa, najwyższą dynamikę odnotowano dla kredytów inwestycyjnych (+12,9% r./r.), podczas gdy kredyty bieżące i na nieruchomości pozostały na zbliżonym poziomie (odpowiednio +0,6% r./r. i +0,4% r./r.). Natomiast w ujęciu według terminu pierwotnego najwyższą dynamikę miały kredyty długoterminowe, udzielone na okres powyżej pięciu lat (+9,1% r./r.). Tuż za nimi uplasowały się kredyty o średnim terminie zapadalności, których wartość na koniec 2016 r. wzrosła o +7,7% r./r. Natomiast kredyty krótkoterminowe (do 1 roku), odnotowały spadek wolumenu, o -1,9% r./r.

W kategorii kredytów udzielonych gospodarstwom domowym również odnotowano spowolnienie wzrostu wolumenów (+5,2% r./r., wzrost o 32 mld zł do poziomu 649 mld zł). Znacząco przyspieszyły kredyty konsumpcyjne (+7,4% r./r., 10,9 mld zł, do poziomu 158 mld zł), zahamowała natomiast akcja kredytowa w zakresie kredytów na nieruchomości. Wartość tego typu kredytów zaciągniętych przez gospodarstwa domowe osiągnęła na koniec 2016 roku 405 mld zł to jest o +4,8% (18,6 mld zł) więcej niż na koniec 2015 roku. Wolumen kredytów na nieruchomości

wyrażonych w walucie innej niż złoty spadł o -2,3% r./r. (3,8 mld zł), z kolei rynek złotych kredytów na nieruchomości odnotował znaczący wzrost o 10,2% r./r. (22,5 mld zł).

Depozyty przedsiębiorstw i gospodarstw domowych

Źródło: NBP, obliczenia własne

Depozyty przedsiębiorstw wzrosły o +7,9% r./r. (19,7 mld zł, do poziomu 270 mld zł). Wzrost ten dokonał się głównie za sprawą utrzymującej się na wysokim poziomie dynamiki depozytów bieżących (wzrost o +16,3% r./r. do poziomu 170 mld zł). Natomiast depozyty terminowe uległy spadkowi o -3,9% r./r (spadek wolumenu do poziomu 100 mld zł), na koniec grudnia. Depozyty gospodarstw domowych również odnotowały znaczny przyrost wolumenu. Ich saldo wzrosło o +9,7% r./r. (63,1 mld zł, do poziomu 714 mld zł). Podobnie jak w przypadku depozytów od przedsiębiorstw za wzrost były odpowiedzialne głównie depozyty bieżące (wzrost o +17,9% r./r., 60,8 mld zł, do poziomu 400 mld zł), podczas gdy depozyty terminowe pozostały na prawie niezmiennym poziomie (+0,7% r./r., 2,3 mld zł, do poziomu 314 mld zł).

W 2017 roku spodziewane jest utrzymanie się zbliżonych warunków rynkowych (niskie stopy procentowe, podatek bankowy) jak w roku 2016. W związku z tym banki będą kontynuowały działania polegające, na dostosowywaniu modeli biznesowych do sytuacji rynkowej, charakteryzującej się wysokimi kosztami i silną konkurencją w obszarze wysokomarżowych produktów.

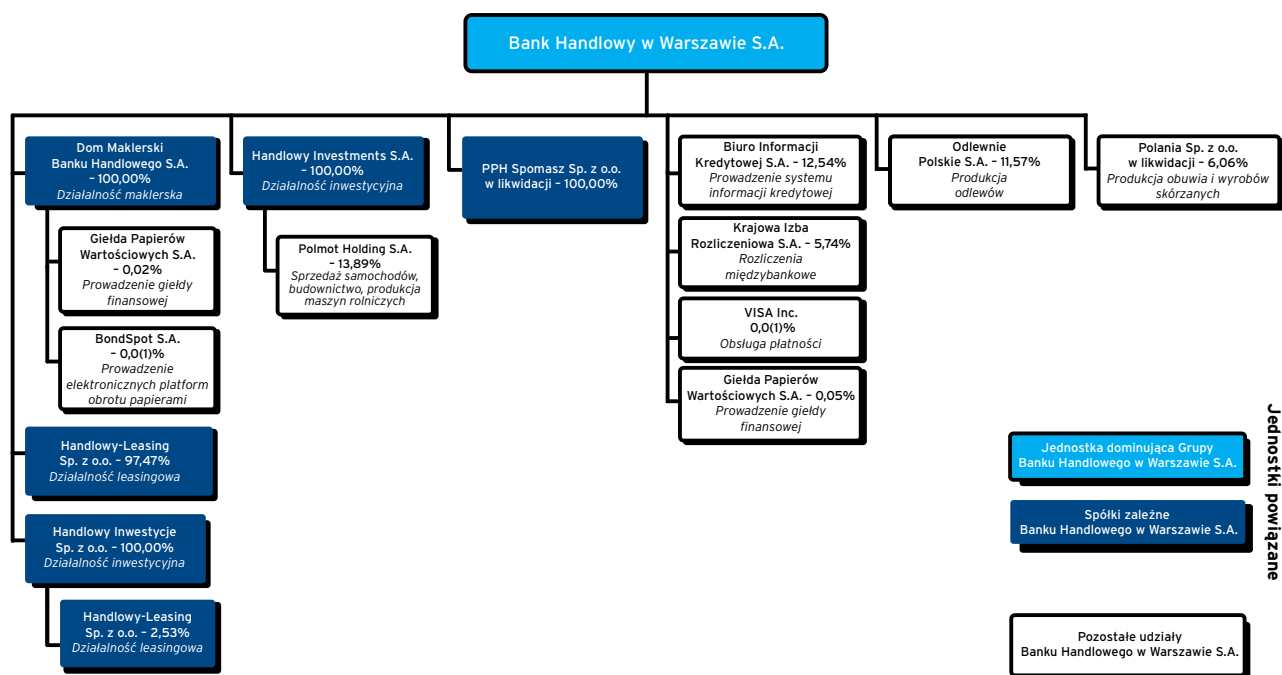
Istotnym ryzykiem dla sektora bankowego pozostaje nierozwiązany problem kredytów hipotecznych denominowanych w walutach obcych. Proponowane dotychczas rozwiązania, skutkujące przewalutowaniem kredytów wg wstępnych szacunków generują koszty, które mogą zagrozić stabilności systemu bankowego. Z drugiej strony szansą dla banków będzie wciąż silny wzrost gospodarczy i rozbudzona konsumpcja mogąca przyczynić się do wzrostu popytu na kredyt.

Ostatnie lata przyniosły wzmożoną aktywność na rynku fuzji i przejęć w sektorze finansowym. Wydaje się, że struktura sektora bankowego pod względem właścicielskim w najbliższym okresie nie powinna ulegać istotnym zmianom.

Ważnym wyzwaniem, przed którym stoi sektor bankowy jest również sytuacja w sektorze SKOK. Część kas objęta jest postępowaniem naprawczym pod nadzorem Komisji Nadzoru Finansowego, a ich przyszłość pozostaje niepewna. Ewentualna upadłość kolejnych kas, może oznaczać konieczność dalszego wykorzystywania funduszy zgromadzonych w Bankowym Funduszu Gwarancyjnym. Ciężar uzupełnienia wykorzystanych środków spadnie w większości na sektor bankowy, co w kolejnych latach może negatywnie wpływać na poziom kosztów instytucji finansowych.

II. Schemat organizacyjny Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.

Na poniższym schemacie przedstawiono strukturę grupy jednostek powiązanych Banku Handlowego w Warszawie S.A. („Bank”) według stanu na 31 grudnia 2016 roku według udziałów w kapitałach Spółek.

III. Struktura organizacyjna Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.

Grupa Kapitałowa Banku Handlowego w Warszawie S.A. („Grupa”) obejmuje jednostkę dominującą oraz jednostki zależne:

JEDNOSTKI GRUPY KAPITAŁOWEJ BANKU HANDLOWEGO W WARSZAWIE S.A. KONSOLIDOWANE METODĄ PEŁNĄ

Nazwa jednostki	Przedmiot działalności	Charakter powiązania kapitałowego	Procent posiadanego kapitału	Zastosowana metoda konsolidacji / wyceny	Kapitał własny (tys. zł)
Bank Handlowy w Warszawie S.A.*	bankowość	jednostka dominująca	-	-	6 723 926
Dom Maklerski Banku Handlowego S.A. („DMBH”)**	działalność maklerska	jednostka zależna	100,00%	konsolidacja pełna	109 224
Handlowy -Leasing Sp. z o.o.**	działalność leasingowa	jednostka zależna	100,00%**	konsolidacja pełna	35 899
Handlowy Investments S.A.**	działalność inwestycyjna	jednostka zależna	100,00%	konsolidacja pełna	18 802
PPH Spomasz Sp. z o.o. w likwidacji**	nie prowadzi działalności	jednostka zależna	100,00%	konsolidacja pełna	Jednostka postawiona w stan likwidacji

* Kapitał własny Banku Handlowego w Warszawie S.A. zgodnie ze sprawozdaniem z sytuacji finansowej Banku za 2016 rok.

** Z uwzględnieniem udziałów pośrednich.

*** Powyższe dane nie zostały zaudytowane.

JEDNOSTKI GRUPY KAPITAŁOWEJ BANKU HANDLOWEGO W WARSZAWIE S.A. NIEOBJĘTE KONSOLIDACJĄ

Nazwa jednostki	Przedmiot działalności	Charakter powiązania kapitałowego	Procent posiadanego kapitału	Zastosowana metoda konsolidacji / wyceny	Kapitał własny (tys. zł)
Handlowy-Inwestycje Sp. z o.o.**	działalność inwestycyjna	Jednostka zależna	100,00%	wycena metodą praw własności	10 885

*** Powyższe dane nie zostały zaudytowane.

IV. Podstawowe dane finansowe Banku i Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.

1. Istotne zdarzenia w 2016 roku

W 2016 roku Bank musiał zmierzyć się z wymagającym otoczeniem rynkowym (spowolnienie wzrostu gospodarczego), regulacyjnym oraz dużą zmiennością wycen aktywów finansowych na globalnych rynkach finansowych.

W minionym roku Grupa koncentrowała swoje działania na strategicznych obszarach, czego potwierdzeniem są następujące osiągnięcia i wydarzenia:

- Kolejny rok **wzrostu akcji kredytowej**¹ na poziomie +7% r./r. (klienci instytucjonalni +9% oraz klienci indywidualni +4%);
- **Wzrost środków na rachunkach bieżących** zarówno w obszarze klientów indywidualnych, jak i instytucjonalnych (odpowiednio wzrost wolumenów o 17% i 7% r./r.);
- **Wysoka efektywność** - kluczowe wskaźniki efektywności utrzymały się na wysokim, lepszym od sektora poziomie:
 - Zwrot na aktywach (ROA) na poziomie 1,3% (sektor: 0,8%);
 - Zwrot na kapitale trwałym / podstawowym (ROTE) na poziomie 12,0% (sektor: 7,9%);
- **Dwucyfrowy wzrost marży operacyjnej** o 14% r./r.;
- **Wzrost wyniku z tytułu odsetek** o 3% r./r., w tym na działalności klientowskiej o 9% r./r., pomimo utrzymujących się historycznie niskich stóp procentowych; wzrost marży odsetkowej na aktywach pracujących do poziomu 2,6%;
- Konsekwentna **dyscyplina kosztowa** - spadek kosztów działania i amortyzacji w 2016 roku o 6%;
- **Bezpieczeństwo kapitałowe** Banku utrzymane na wysokim poziomie: wysoka jakość aktywów i kapitałów, współczynnik Tier 1 na poziomie 17,4% (sektor 16,1%²);
- **Transformacja dla innowacji:**
 - Na koniec 2016 roku Bank nie posiadał tradycyjnych placówek bankowych, odzwierciedlając skuteczną realizację strategii budowy **Bankowego Ekosystemu Smart**. W 2016 roku Bank wprowadził nowy format fizycznej dystrybucji produktów bankowych - **Smart Mini**. Smart-Mini wykorzystuje model sprzedaży opartej na mobilności, może zostać w ciągu 2-3 dni przeniesiony w dowolne miejsce, dzięki czemu Bank może dosłownie podążać za klientami;
 - Bank rozwinął procesy obsługi zdalnej dla najzamożniejszych klientów z segmentu Citigold i Citigold Private Client. Bank wprowadził nowe narzędzie **CitiPlanner for iPad**, umożliwiające doradztwo inwestycyjne, bez konieczności wizyty w fizycznym oddziale;
 - Praca nad rozwojem nowego serwisu transakcyjnego Citibank Online- **Redesign+**, który zostanie udostępniony klientom w I kwartale 2017 roku. Redesign+ budowany jest kompletnie od podstaw i oparty jest na doświadczeniach klientów. Jest to kluczowy element strategii, w ramach której Bank ma ambicję stać się liderem w obszarze bankowości elektronicznej;
 - **Promowanie bankowości internetowej i mobilnej** wśród klientów banków. Udział transakcji dokonywanych za pomocą bankowości internetowej lub mobilnej wyniósł 97,5% w 2016 roku, co oznacza poprawę o 2 p.p. względem 2015 roku. Jednocześnie, zwiększyła się liczba użytkowników bankowości mobilnej o 14% r./r.;
 - **Wzrost akwizycji kart kredytowych poprzez kampanie internetowe**. Liczba sprzedanych kart kredytowych wzrosła o 47% w stosunku do 2015 roku i stanowi 33% całej sprzedaży Banku;

- **Kontynuacja rozwoju bankowości relacyjnej** dla klientów indywidualnych. Bank zdobył pierwsze miejsce w rankingu Bankowości Prywatnej Euromoney.
- Wiodąca pozycja w obszarze **rynków finansowych:**
 - Silna pozycja Banku w **wolumenie obrotów FX**. 80% wszystkich transakcji odbywa się za pośrednictwem CitiFX Pulse;
 - Pierwsze miejsce w prestiżowym rankingu Ministerstwa Finansów na pełnienie funkcji **Dealera Skarbowych Papierów Wartościowych** w 2017 roku (piąty raz z rzędu);
 - Bank utrzymał pozycję lidera w **działalności powierniczej**, z udziałem wynoszącym 40%;
 - DMBH liderem na **rynku kapitałowym** pod względem udziału w obrotach akcjami na rynku wtórnym (udział 10,3%);
 - DMBH zanotował **wzrost liczby rachunków inwestycyjnych** o 18% r./r., który wynikał przede wszystkim z systematycznego wzrostu liczby zawieranych umów dla usług rynków zagranicznych oraz forex realizowanych na platformie CitiFX Pro;
- Sukcesy **bankowości transakcyjnej:**
 - **Wzrost depozytów bieżących o 10% r./r.** będący efektem konsekwentnej koncentracji na rachunkach operacyjnych;
 - Wzrost aktywów **programu finansowania dostawców** o 20% r./r.;
 - Konsekwentne usprawnienia w ramach wdrożenia **platformy elektronicznej do obsługi produktów finansowania handlu - 100% transakcji finansowych** zostało przeprowadzonych na podstawie **wniosek elektronicznych**;
 - **Wdrożenie innowacyjnego rozwiązania** połączenia produktu Polecenie Zapłaty SEPA z platformą wymiany walut Citi FX Pulse, które jest idealnym rozwiązaniem dla firm realizujących cykliczne rozliczenia z kontrahentami ze strefy euro;
- **Wykorzystywanie globalnego doświadczenia** w realizacji transakcji sekurytyzacyjnych oraz na rynku dłużnych papierów wartościowych;
- **Budowanie wartości dla akcjonariuszy** - bezpieczeństwo i stabilna pozycja Banku potwierdzone konsekwentną polityką dywidendy. Jednocześnie, Bank utrzymał także notowanie w kolejnej edycji RESPECT Index, indeksu GPW, skupiającego najbardziej zaangażowane społecznie firmy. Citi Handlowy jest jednym z dwóch banków, które utrzymują się na liście od pierwszej edycji zestawienia.

2. Syntetyczne zestawienie podstawowych danych finansowych Banku i Grupy

Dane finansowe w niniejszym dokumencie zaprezentowane są zarówno dla Banku, jak i Grupy. Ze względu na fakt, że działalność Banku stanowi przeważającą część działalności Grupy (aktywa, kapitały własne i przychody Banku stanowią odpowiednio 99,7%, 99,0% i 99,0% aktywów, kapitałów własnych i skonsolidowanych przychodów Grupy, omówienie wyników i sytuacji finansowej oparte jest o dane skonsolidowane za wyjątkiem sytuacji, w których wyraźnie wskazano, że omawiane dane są danymi Banku.

¹ Akcja kredytowa z wyłączeniem należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu (transakcje reverse-repo).

² Wskaźnik Tier 1 dla sektora przedstawia wartość dla 3 kwartału 2016 roku, brak danych na koniec 4 kwartału 2016 roku na moment przygotowania raportu.

w mln zł	Bank		Grupa Kapitałowa		
	2016	2015		2016	2015
Suma bilansowa	45 091,6	49 442,3		45 209,9	49 506,8
Kapitał własny	6 723,9	6 782,5		6 790,5	6 850,7
Należności od klientów*	18 795,3	18 848,0		18 860,1	18 975,5
Depozyty klientów*	33 914,4	31 453,6		33 819,0	31 275,5
Wynik finansowy netto	604,2	620,2		601,6	626,4
Zysk na jedną akcję zwykłą (w zł)	4,62	4,75		4,60	4,79
Dywidenda na jedną akcję zwykłą (w zł)**	4,53	4,68		4,53	4,68
Współczynnik wypłacalności	17,2%	16,8%		17,4%	17,1%

*Należności i depozyty podmiotów sektora finansowego niebędących bankami, podmiotów sektora niefinansowego, w tym sektora budżetowego.

** Rekomendacja Zarządu z dnia 14 marca 2017 r.

3. Wyniki finansowe Banku i Grupy w 2016 roku

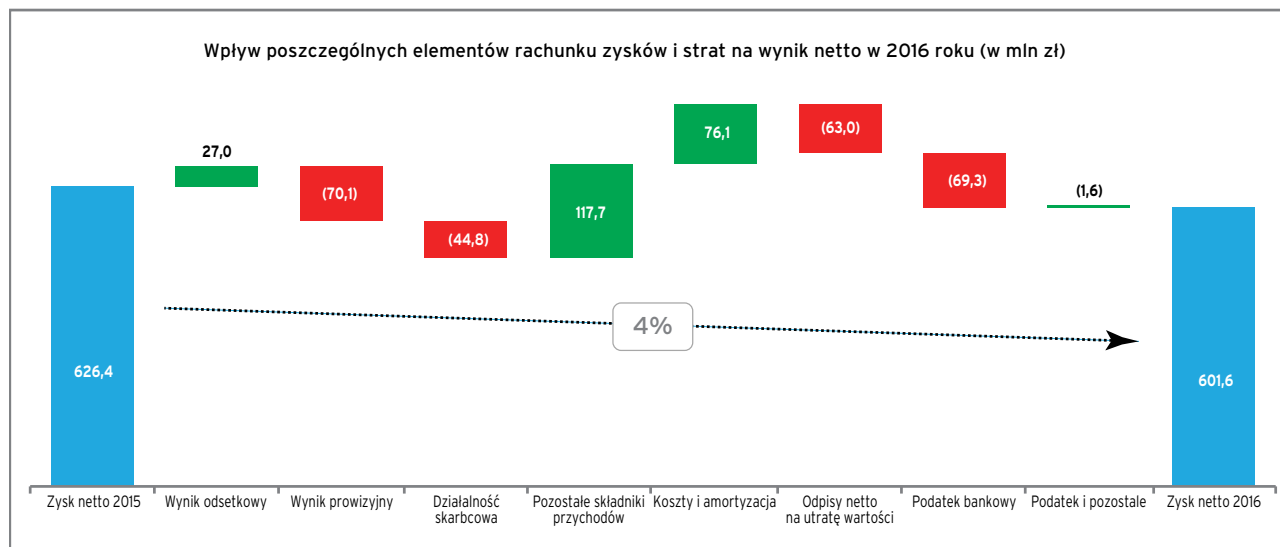
3.1 Rachunek zysków i strat

W 2016 roku Grupa wypracowała zysk netto w wysokości 601,6 mln zł, który był niższy o 24,8 mln zł (tj. 4,0%) w stosunku do zysku za 2015 rok. Skonsolidowany zysk brutto za 2016 rok wyniósł 764,3 mln zł i obniżył się o 26,4 mln zł (tj. 3,3%) w porównaniu do poprzedniego roku.

Wybrane pozycje z rachunku zysków i strat

w tys. zł	Bank		Grupa Kapitałowa			
	2016	2015	2016	2015	Zmiana	
					tys. zł	%
Wynik z tytułu odsetek	999 870	962 710	1 003 571	976 600	26 971	2,8%
Wynik z tytułu opłat i prowizji	526 401	594 059	561 229	631 350	(70 121)	(11,1%)
Przychody z tytułu dywidend	29 005	22 957	8 050	7 382	668	9,0%
Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji	345 671	290 708	347 197	293 118	54 079	18,4%
Wynik na inwestycyjnych dłużnych papierach wartościowych dostępnych do sprzedaży	44 746	145 246	44 746	145 246	(100 500)	(69,2%)
Wynik na inwestycyjnych instrumentach kapitałowych dostępnych do sprzedaży	95 913	2 232	95 913	2 232	93 681	-
Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	9 553	7 949	9 553	7 949	1 604	20,2%
Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych	8 617	(10 732)	11 205	(12 170)	23 375	-
Razem przychody	2 059 776	2 015 129	2 081 464	2 051 707	29 757	1,5%
Koszty działania i koszty ogólnego zarządu oraz amortyzacja, w tym:	(1 177 990)	(1 251 601)	(1 202 223)	(1 278 297)	76 074	(6,0%)
Koszty działania i koszty ogólnego zarządu	(1 108 862)	(1 183 516)	(1 132 301)	(1 207 875)	75 574	(6,3%)
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych	(69 128)	(68 085)	(69 922)	(70 422)	500	(0,7%)
Wynik z tytułu zbycia pozostałych aktywów	104	102	116	102	14	13,7%
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	(48 759)	16 411	(45 768)	17 202	(62 970)	-
Udział w zyskach netto podmiotów wycenianych metodą praw własności	-	-	50	61	(11)	(18,0%)
Podatek od niektórych instytucji finansowych	(69 311)	-	(69 311)	-	(69 311)	-
Zysk brutto	763 820	780 041	764 328	790 775	(26 447)	(3,3%)
Podatek dochodowy	(159 621)	(159 814)	(162 748)	(164 356)	1 608	(1,0%)
Zysk netto	604 199	620 227	601 580	626 419	(24 839)	(4,0%)

Wpływ poszczególnych pozycji rachunku zysków i strat na wynik netto Grupy przedstawia poniższy wykres:

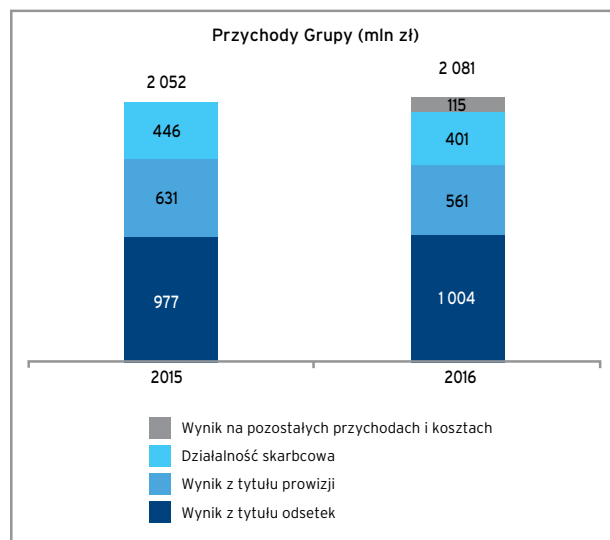

Na zmianę zysku netto w 2016 roku w porównaniu do 2015 roku miały wpływ następujące czynniki:

- Przychody operacyjne (obejmujące wynik z tytułu odsetek oraz opłat i prowizji, przychody z tytułu dywidend, wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji, wynik na inwestycyjnych dłużnych papierach wartościowych, wynik na inwestycyjnych instrumentach kapitałowych, wynik na rachunkowości zabezpieczeń oraz wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych) na poziomie 2 081,5 mln zł wobec 2 051,7 mln zł w 2015 roku - wzrost o 29,8 mln zł (tj. 1,5%) od przychodów 2015 roku przede wszystkim za sprawą rozliczenia transakcji przejęcia Visa Europe Ltd. przez Visa Inc.
- Koszty działania i ogólnego zarządu wraz z amortyzacją w wysokości (1 202,2) mln zł wobec (1 278,3) mln zł w poprzednim roku - spadek kosztów o 76,1 mln zł (tj. 6,0%). W 2016 roku Bank dokonał dodatkowej opłaty na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego przeznaczonej na wypłatę środków gwarantowanych deponentom Banku Spółdzielczego w Nadarzynie w wysokości 5,6 mln zł (wobec kwoty 63,6 mln zł przeznaczonej przez Bank na wypłatę środków gwarantowanych deponentom Spółdzielczego Banku Rzemiosła i Rolnictwa w Wołominie w 2015 roku). Po wyłączeniu wpływu dodatkowych opłat, spadek kosztów w porównaniu do 2015 roku wyniósł 18,1 mln zł (tj. 1,5%).
- Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne wyniósł (45,8) mln zł w 2016 roku, wobec dodatniego wyniku odpisów w 2015 roku na poziomie 17,2 mln zł.

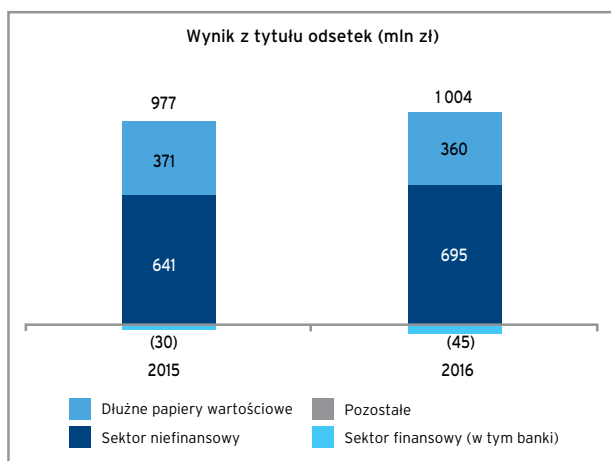
3.1.1 Przychody

W 2016 roku przychody z działalności operacyjnej ukształtowały się na poziomie 2 081,5 mln zł wobec 2 051,7 mln zł w poprzednim roku, co oznacza wzrost o 29,8 mln zł, tj. 1,5%.

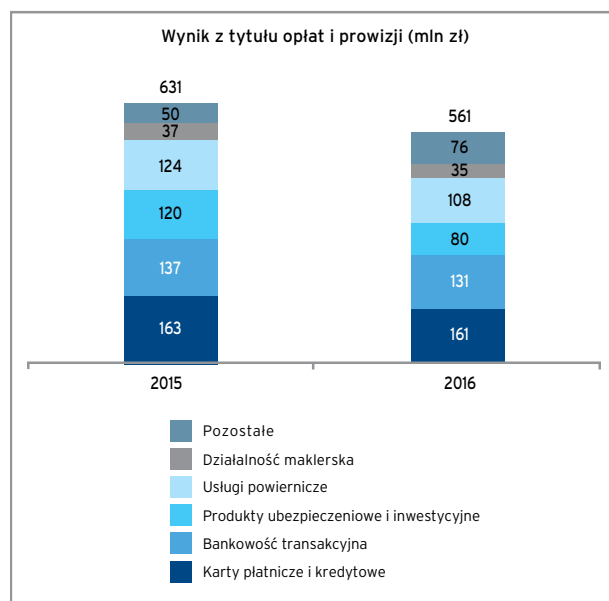

Wpływ na przychody z działalności operacyjnej w 2016 roku miały:

- Wynik z tytułu odsetek w wysokości 1 003,6 mln zł wobec 976,6 mln zł w 2015 roku - wzrost o 27,0 mln zł (tj. 2,8%) pomimo panującego środowiska rekordowo niskich stóp procentowych. Przychody odsetkowe w 2016 roku wzrosły o 26,2 mln zł (tj. 2,1%) w porównaniu do 2015 roku i wyniosły 1 258,6 mln zł. Należności od klientów stanowiły główne źródło przychodów odsetkowych, które osiągnęły poziom 837,3 mln zł i były wyższe o 59,0 mln zł (tj. 7,6%) w stosunku do 2015 roku, dzięki pozytywnemu wpływowi marży kredytowej. Z drugiej strony spadek zanotowały przychody odsetkowe od dłużnych papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu o 25,3 mln zł (tj. 34,4%), głównie z powodu niższego średniego wolumenu na papierach wartościowych. Jednocześnie koszty z tytułu odsetek w 2016 roku nieznacznie spadły o 0,8 mln zł (tj. 0,3%) w porównaniu do 2015 roku i wyniosły 255,0 mln zł;

- Wynik z tytułu odsetek w kwocie 1 004,2 mln zł wobec 977,2 mln zł w 2015 roku - spadek o 27,0 mln zł (tj. 2,7%) był przede wszystkim efektem niższego o 40,1 mln zł (tj. 33,5%) wyniku z tytułu pośrednictwa w sprzedaży produktów ubezpieczeniowych i inwestycyjnych, na które wpłynęło zmniejszenie zainteresowania klientów produktami inwestycyjnymi stanowiące konsekwencję osłabienia nastrojów rynkowych oraz nowe wymogi regulacyjne dotyczące ubezpieczeń grupowych. Jednocześnie został zanotowany niższy wynik z tytułu kart płatniczych i kredytowych o 31,7 mln zł (tj. 19,5%);

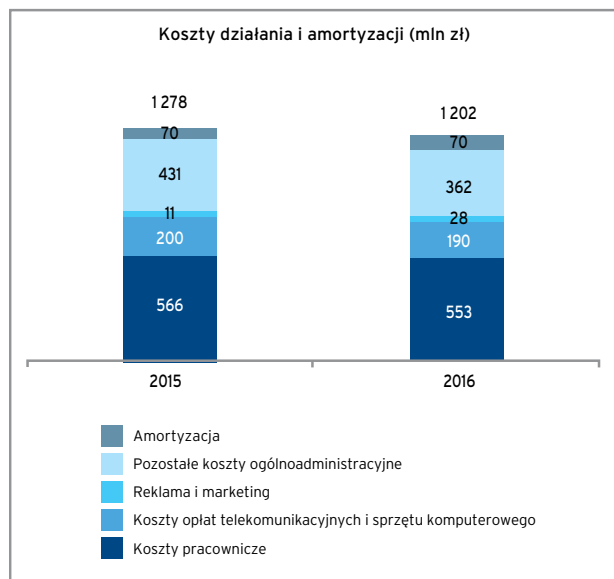
- Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji w wysokości 347,2 mln zł wobec 293,1 mln zł w 2015 roku, tj. wzrost o 54,1 mln zł będący efektem poprawy wyniku z tytułu działalności klientów;
- Wynik na inwestycyjnych dłużnych papierach wartościowych w kwocie 44,7 mln zł wobec 145,2 mln zł w 2015 roku, tj. spadek o 100,5 mln zł związany z mniej sprzyjającymi warunkami rynkowymi;
- Wynik na inwestycyjnych instrumentach kapitałowych dostępnych do sprzedaży w wysokości 95,9 mln zł wobec 2,2 mln zł w 2015 roku, tj. wzrost o 93,7 mln zł z powodu zaksięgowania rozliczenia transakcji przejęcia Visa Europe Ltd. przez Visa Inc.

3.1.2 Koszty

Koszty działania i ogólnego zarządu oraz amortyzacja

w tys. zł	Bank		Grupa Kapitałowa			
	2016	2015	2016	2015	Zmiana	
					tys. zł	%
Koszty pracownicze	537 894	548 163	552 718	565 763	(13 045)	(2,3%)
Koszty ogólnoadministracyjne, w tym:	570 968	635 353	579 583	642 112	(62 529)	(9,7%)
Koszty opłat telekomunikacyjnych i sprzętu komputerowego	183 938	195 089	189 622	200 464	(10 842)	(5,4%)
Koszty wynajmu i utrzymania nieruchomości	84 290	81 976	84 469	82 157	2 312	2,8%
Koszty usług obcych, w tym doradczych, audytorskich i konsultacyjnych	54 872	65 219	55 356	66 253	(10 897)	(16,4%)
Koszty działania i koszty ogólnego zarządu	1 108 862	1 183 516	1 132 301	1 207 875	(75 574)	(6,3%)
Amortyzacja	69 128	68 085	69 922	70 422	(500)	(0,7%)
Koszty ogółem	1 177 990	1 251 601	1 202 223	1 278 297	(76 074)	(6,0%)

- Koszty działania i ogólnego zarządu wraz z amortyzacją w wysokości 1 202,2 mln zł wobec 1 278,3 mln zł w analogicznym okresie roku poprzedniego - spadek kosztów o 76,1 mln zł (tj. 6,0%) wynikający ze spadku o 62,5 mln zł (tj. 9,7%) kosztów ogólnoadministracyjnych, w związku z dodatkową opłatą na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego dokonaną w 2015 roku oraz niższych kosztów pracowniczych w efekcie zmniejszenia się zatrudnienia.

3.1.3 Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne

Odpisy i rezerwy netto

w tys. zł	Bank		Grupa Kapitałowa			
	2016	2015	2016	2015	Zmiana	
					tys. zł	
Wynik odpisów na poniesione niezidentyfikowane straty (IBNR)	(11 229)	6 548	(8 527)	6 727	(15 254)	-
Wynik odpisów na należności oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	(39 243)	7 942	(39 179)	8 540	(47 719)	-
oceniane indywidualnie	17 999	(2 313)	18 008	(1 791)	19 799	-
oceniane portfelowo	(57 242)	10 255	(57 187)	10 331	(67 518)	-
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości inwestycji kapitałowych	(225)	(14)	-	-	-	-
Inne	1 938	1 935	1 938	1 935	3	0,2%
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	(48 759)	16 411	(45 768)	17 202	(62 970)	-

Utworzenie odpisów netto na utratę wartości aktywów finansowych w wysokości 45,8 mln zł wobec odwrócenia odpisów netto w 2015 roku w wysokości 17,2 mln zł - pogorszenie o 63,0 mln zł dotyczyło przede wszystkim obszaru Bankowości Detalicznej (71,2 mln zł utworzenie odpisów netto w 2016 roku wobec 13,7 odwrócenia odpisów netto w 2015 roku), w związku ze wzrostem średniego wieku portfela z utratą wartości, jak również

z podwyższeniem rezerwy IBNR będącej pochodną wzrostu portfela kredytowego. W sektorze Bankowości Instytucjonalnej odnotowano wyższy dodatni wynik w kategorii odpisy netto na utratę wartości aktywów finansowych, tj. 25,5 mln zł wobec 3,5 mln zł w 2015 roku. Był to efekt odzysków odpisanych wierzycielności klientów Bankowości Przedsiębiorstw.

3.1.4 Analiza wskaźnikowa

Wskaźniki rentowności i efektywności kosztowej Grupy

	2016	2015
Stopa zwrotu z kapitału (ROE)*	9,6%	10,0%
Stopa zwrotu z aktywów (ROA)**	1,3%	1,3%
Marża odsetkowa netto (NIM)***	2,2%	2,0%
Marża na aktywach odsetkowych	2,4%	2,3%
Zysk netto na 1 akcję zwykłą w zł	4,60	4,79
Koszty/dochody****	58%	62%
Kredyty podmiotów sektora niefinansowego/Depozyty podmiotów sektora niefinansowego	59%	61%
Kredyty podmiotów sektora niefinansowego/Aktywa ogółem	38%	34%
Wynik z tytułu odsetek/przychody ogółem	48%	48%
Wynik z tytułu prowizji/przychody ogółem	27%	31%

* Iloraz zysku netto i średniego stanu kapitałów własnych (z wyłączeniem zysku netto bieżącego okresu) liczonego na bazie kwartalnej;

** Iloraz zysku netto i średniego stanu sumy bilansowej liczonego na bazie kwartalnej;

*** Iloraz wyniku z tytułu odsetek i średniego stanu sumy bilansowej liczonego na bazie kwartalnej;

**** Relacja sumy kosztów działania i amortyzacji do przychodów działalności operacyjnej.

Wskaźniki rentowności i efektywności kosztowej Banku

	2016	2015
Stopa zwrotu z kapitału (ROE)*	9,8%	9,5%
Stopa zwrotu z aktywów (ROA)**	1,3%	1,3%
Marża odsetkowa netto na aktywach ogółem (NIM)***	2,2%	2,0%
Zysk netto na 1 akcję zwykłą w zł	4,62	4,75
Koszty/dochody (Cost/Income)****	57%	62%

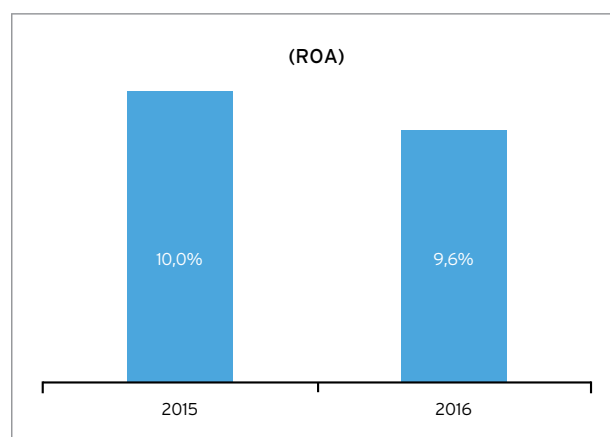
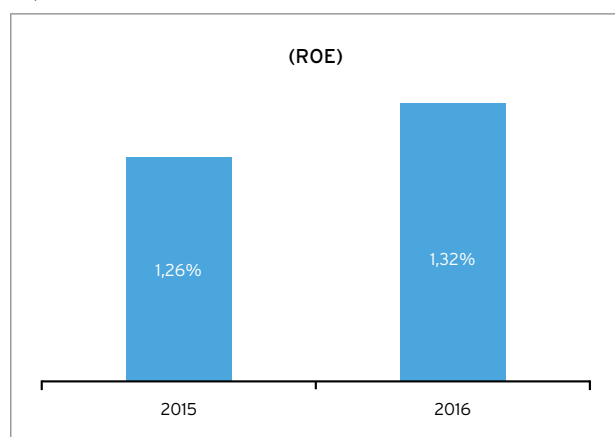
* Iloraz zysku netto i średniego stanu kapitałów własnych (z wyłączeniem zysku netto bieżącego okresu) liczonego na bazie kwartalnej

** Iloraz zysku netto i średniego stanu sumy bilansowej liczonego na bazie kwartalnej

*** Iloraz wyniku z tytułu odsetek i średniego stanu sumy bilansowej liczonego na bazie kwartalnej

**** Relacja sumy kosztów działania i amortyzacji do przychodów z działalności operacyjnej

W 2016 roku wskaźniki rentowności kapitału i aktywów Grupy utrzymały się na poziomie wyższym niż w sektorze bankowym, wynoszącym odpowiednio 9,8% i 1,3%.

W obszarze efektywności kosztowej wskaźnik kosztów do dochodów spadł do poziomu 57% tj. polepszył się o 4 p.p. w porównaniu do poprzedniego roku. Główny wpływ na spadek wskaźnika kosztów do dochodów miały niższe koszty ogółem, ze względu na niższe koszty na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego.

W 2016 roku marża odsetkowa uległa poprawie, podwyższyła się do 2,2% na aktywach ogółem i 2,4% na aktywach odsetkowych, głównie w związku ze wzrostem marży kredytowej.

3.2 Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej

Według stanu na dzień 31 grudnia 2016 roku suma bilansowa Grupy wyniosła 45 209,9 mln zł i była o 8,7% niższa niż na koniec 2015 roku.

Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej

w tys. zł	Bank		Grupa Kapitałowa			
	Wg stanu na dzień		Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015	tys. zł	%
AKTYWA						
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	665 755	2 170 237	665 755	2 170 237	(1 504 482)	(69,3%)
Należności od banków	586 973	756 859	587 087	757 103	(170 016)	(22,5%)
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	3 772 162	6 959 692	3 781 405	6 987 284	(3 205 879)	(45,9%)
Pochodne instrumenty zabezpieczające	12 244	1 795	12 244	1 795	10 449	582,1%
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	19 072 371	18 351 259	19 072 371	18 351 259	721 112	3,9%
Inwestycje kapitałowe wyceniane metodą praw własności	-	-	10 471	7 768	2 703	34,8%
Inwestycje kapitałowe	125 107	299 946	22 842	67 744	(44 902)	(66,3%)
Należności od klientów	18 795 341	18 847 968	18 860 053	18 975 471	(115 418)	(0,6%)
Rzeczowe aktywa trwałe	332 336	342 941	342 971	354 080	(11 109)	(3,1%)
Wartości niematerialne	1 349 810	1 370 392	1 350 861	1 371 879	(21 018)	(1,5%)
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	12 911	14 351	13 901	20 673	(6 772)	(32,8%)
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	199 354	162 059	198 383	161 586	36 797	22,8%
Inne aktywa	165 356	162 873	289 644	277 985	11 659	4,2%
Aktywa trwałe przeznaczone do zbycia	1 928	1 928	1 928	1 928	-	-
Aktywa razem	45 091 648	49 442 300	45 209 916	49 506 792	(4 296 876)	(8,7%)
ZOBOWIĄZANIA						
Zobowiązania wobec banków	2 303 627	6 922 125	2 310 742	6 963 561	(4 652 819)	(66,8%)
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	1 305 614	3 247 523	1 305 614	3 247 523	(1 941 909)	(59,8%)
Pochodne instrumenty zabezpieczające	39 897	112 383	39 897	112 383	(72 486)	(64,5%)
Zobowiązania wobec klientów	34 031 947	31 764 349	33 936 511	31 586 303	2 350 208	7,4%
Rezerwy	22 068	22 814	22 856	23 494	(638)	(2,7%)
Inne zobowiązania	664 569	590 640	803 846	722 872	80 974	11,2%
Zobowiązania razem	38 367 722	42 659 834	38 419 466	42 656 136	(4 236 670)	(9,9%)
KAPITAŁ WŁASNY						
Kapitał zakładowy	522 638	522 638	522 638	522 638	-	-
Kapitał zapasowy	2 944 585	2 944 585	3 003 082	3 001 525	1 557	0,1%
Kapitał z aktualizacji wyceny	(215 061)	(163 809)	(214 843)	(163 613)	(51 230)	31,3%
Pozostałe kapitały rezerwowe	2 867 565	2 858 825	2 885 044	2 869 509	15 535	0,5%
Zyski zatrzymane	604 199	620 227	594 529	620 597	(26 068)	(4,2%)
Kapitał własny razem	6 723 926	6 782 466	6 790 450	6 850 656	(60 206)	(0,9%)
Zobowiązania i kapitał własny razem	45 091 648	49 442 300	45 209 916	49 506 792	(4 296 876)	(8,7%)

3.2.1 Aktywa

Należności od klientów brutto

w tys. zł	Bank		Grupa Kapitałowa			
	Wg stanu na dzień		Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015	tys. zł	%
Niebankowe instytucje finansowe	1 653 137	1 982 420	1 708 064	2 050 985	(342 921)	(16,7%)
Niefinansowe podmioty gospodarcze	10 903 632	10 938 259	10 917 310	11 005 152	(87 842)	(0,8%)
Klienci indywidualni	6 696 898	6 436 390	6 697 209	6 436 445	260 764	4,1%
Jednostki budżetowe	100 889	68 291	100 889	68 291	32 598	47,7%
Instytucje niekomercyjne	2	4	2	4	(2)	(50,0%)
Należności od klientów brutto razem	19 354 558	19 425 364	19 423 474	19 560 877	(137 403)	(0,7%)

Należności od klientów netto

w tys. zł	Bank		Grupa Kapitałowa			
	Wg stanu na dzień		Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015	tys. zł	%
Należności od podmiotów sektora finansowego	1 635 327	1 965 150	1 690 254	2 033 715	(343 461)	(16,9%)
Należności od podmiotów sektora niefinansowego, z tego:	17 160 014	16 882 818	17 169 799	16 941 756	228 043	1,3%
Klientów instytucjonalnych*	10 747 898	10 710 344	10 757 372	10 769 227	(11 855)	(0,1%)
Klientów indywidualnych, z tego:	6 412 116	6 172 474	6 412 427	6 172 529	239 898	3,9%
należności niezabezpieczone	5 095 954	4 872 393	5 096 265	4 872 448	223 817	4,6%
kredyty hipoteczne	1 316 162	1 300 081	1 316 162	1 300 081	16 081	1,2%
Należności od klientów netto razem	18 795 341	18 847 968	18 860 053	18 975 471	(115 418)	(0,6%)

*Klienci instytucjonalni obejmują przedsiębiorstwa, sektor publiczny, spółki państwowe i prywatne, spółdzielnie, przedsiębiorstwa indywidualne, instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych.

Wartość należności od klientów netto na koniec 2016 roku wyniosła 18,9 mld zł i była nieznacznie niższa w stosunku do końca 2015 roku. Po wyłączeniu należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu, wartość należności od klientów netto wzrosła o 1,2 mld zł (tj. 7,0%). Należności w sektorze niebankowym wzrosły zarówno

po stronie klientów instytucjonalnych - z wyłączeniem transakcji reverse-repo (+1,0 mld zł, tj. 8,7%, wzrost nastąpił w Bankowości Przedsiębiorstw i Korporacyjnej), jak i detalicznych (+0,2 mld zł, tj. 3,9%; wzrost dotyczył wszystkich produktów, przy czym najwyższą dynamikę odnotowały pożyczki niezabezpieczone).

Portfel dłużnych papierów wartościowych Banku

w tys. zł	Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2016	31.12.2015	tys. zł	%
Obligacje skarbowe, w tym:	19 312 519	21 121 892	(1 809 373)	(8,6%)
obligacje zabezpieczone w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej	4 794 696	4 657 996	136 700	2,9%
Obligacje banków	66 866	1 888 873	(1 822 007)	(96,5%)
Obligacje emitowane przez podmioty finansowe	58 299	33 054	25 245	76,4%
Bony pieniężne NBP	2 239 715	-	2 239 715	-
Razem	21 677 399	23 043 819	(1 366 420)	(5,9%)

Saldo portfela dłużnych papierów wartościowych spadło na koniec 2016 roku o 1,4 mld zł (tj. o 5,9%). Wynikało to ze zmniejszenia pozycji w obligacjach banków i Skarbu Państwa, częściowo skompensowane zwiększoną pozycją w bonach pieniężnych NBP.

3.2.2 Zobowiązania

Zobowiązania wobec klientów

w tys. zł	Bank		Grupa Kapitałowa			
	Wg stanu na dzień		Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015	tys. zł	%
Depozyty podmiotów sektora finansowego	4 895 151	3 606 762	4 696 126	3 381 132	1 314 994	38,9%
Depozyty podmiotów sektora niefinansowego, z tego:	29 019 292	27 846 825	29 122 881	27 894 409	1 228 472	4,4%
niefinansowych podmiotów gospodarczych	15 361 011	15 966 147	15 372 571	15 967 016	(594 445)	(3,7%)
instytucji niekomercyjnych	564 636	460 371	564 636	460 371	104 265	22,6%
klientów indywidualnych	9 856 946	8 695 317	9 948 975	8 742 032	1 206 943	13,8%
jednostek budżetowych	3 236 699	2 724 990	3 236 699	2 724 990	511 709	18,8%
Pozostałe zobowiązania	117 504	310 762	117 504	310 762	(193 258)	(62,2%)
Zobowiązania wobec klientów, razem	34 031 947	31 764 349	33 936 511	31 586 303	2 350 208	7,4%
Depozyty podmiotów sektora finansowego i niefinansowego, z tego:						
złotowe	26 491 240	24 767 988	26 395 804	24 589 942	1 805 862	7,3%
walutowe	7 423 203	6 685 599	7 423 203	6 685 599	737 604	11,0%
Depozyty podmiotów sektora finansowego i niefinansowego razem	33 914 443	31 453 587	33 819 007	31 275 541	2 543 466	8,1%

Główną pozycję finansującą aktywa Grupy stanowią depozyty klientów sektora niefinansowego, które w 2016 roku wzrosły o 1,2 mld zł, tj. 4,4%. Wzrost dotyczył środków na rachunkach bieżących klientów i był wynikiem konsekwentnej strategii koncentracji na rachunkach operacyjnych. Łączny wzrost

depozytów bieżących klientów sektora niefinansowego wyniósł ponad 2,1 mld zł (tj. 10,4%), z czego o 1,2 mld zł wzrosły środki na rachunkach bieżących klientów indywidualnych a o 0,9 mld zł - depozyty bieżące klientów instytucjonalnych (w tym jednostek budżetowych).

3.2.3 Źródła pozyskiwania funduszy i ich wykorzystanie

w tys. zł	Bank		Grupa Kapitałowa	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Fundusze pozyskane				
Fundusze banków	2 303 627	6 922 125	2 310 742	6 963 561
Fundusze klientów	34 031 947	31 764 349	33 936 511	31 586 303
Fundusze własne łącznie z wynikiem finansowym	6 723 926	6 782 466	6 790 450	6 850 656
Pozostałe fundusze	2 032 148	3 973 360	2 172 213	4 106 272
Fundusze pozyskane razem	45 091 648	49 442 300	45 209 916	49 506 792
Wykorzystanie funduszy				
Należności od banków	586 973	756 859	587 087	757 103
Należności od klientów	18 795 341	18 847 968	18 860 053	18 975 471
Papiery wartościowe, udziały i inne aktywa finansowe	22 969 640	25 610 897	22 887 089	25 414 055
Pozostałe wykorzystanie	2 739 694	4 226 576	2 875 687	4 360 163
Wykorzystanie funduszy razem	45 091 648	49 442 300	45 209 916	49 506 792

3.3 Kapitały własne i współczynnik wypłacalności

Wartość kapitałów własnych na koniec 2016 roku nieznacznie spadła w stosunku do końca poprzedniego roku. Przy spadku kapitału z aktualizacji wyceny (o 51,2 mln zł) całkowita wartość kapitałów własnych na koniec 2016 roku była niższa niż rok wcześniej o 35,4 mln zł (tj. 0,6%).

Kapitały własne Grupy*

w tys. zł	Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2016	31.12.2015	tys. zł	%
Kapitał zakładowy	522 638	522 638	-	-
Kapitał zapasowy	3 003 082	3 001 525	1 557	0,1%
Kapitał rezerwowy	2 356 107	2 349 602	6 505	0,3%
Kapitał z aktualizacji wyceny	(214 843)	(163 613)	(51 230)	31,3%
Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	529 000	521 000	8 000	1,5%
Pozostałe kapitały	(7 114)	(6 915)	(199)	2,9%
Kapitały własne ogółem	6 188 870	6 224 237	(35 367)	(0,6%)

* Kapitały własne bez wyniku finansowego netto

Poziom kapitałów jest w pełni wystarczający do zachowania bezpieczeństwa finansowego instytucji, zgromadzonych w niej depozytów, a także umożliwiający rozwój Grupy.

Poniższa tabela prezentuje dane finansowe do wyliczenia współczynnika wypłacalności na podstawie jednostkowego i skonsolidowanego sprawozdania finansowego Banku oraz Grupy.

Łączny współczynnik wypłacalności Grupy*

w tys. zł	Bank		Grupa Kapitałowa	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
I Kapitał podstawowy Tier I	4 727 393	4 719 986	4 796 869	4 781 008
II Całkowity wymóg kapitałowy, z tego:	2 204 888	2 252 301	2 199 922	2 238 956
wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego	1 698 683	1 706 398	1 687 217	1 685 320
wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kontrahenta	65 487	78 682	65 908	78 682
wymóg kapitałowy z tytułu korekty wyceny kredytowej	63 927	34 059	63 927	34 059
wymóg kapitałowy z tytułu przekroczenia limitu koncentracji zaangażowań i limitu dużych zaangażowań	3 176	17 542	1 792	16 418
suma wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka rynkowego	74 245	84 287	74 357	86 544
wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego	299 370	331 333	306 721	337 933
Współczynnik kapitału podstawowego Tier I	17,2%	16,8%	17,4%	17,1%

* Współczynnik wypłacalności obliczony został według zasad określonych w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniającym rozporządzenie (UE) nr 648/2012 („CRR”).

Na dzień 31 grudnia 2016 roku współczynnik wypłacalności Grupy wyniósł 17,4% i ukształtował się na poziomie nieznacznie wyższym niż na koniec 31 grudnia 2015 roku (tj. 17,1%).

V. Działalność Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. w 2016 roku

1. Kredyty i inne zaangażowania obciążone ryzykiem

1.1 Akcja kredytowa

Polityka kredytowa w Grupie jest spójna i obejmuje Bank jako jednostkę dominującą wraz ze swoimi Spółkami zależnymi (DMBH, Handlowy-Leasing Sp. z o.o.), z wyłączeniem podmiotów specjalnego przeznaczenia (tzw. wehikulów inwestycyjnych), Spółek w likwidacji bądź w upadłości, a także jednostek nieprowadzących bieżącej, statutowej działalności. Polityka oparta jest o aktywne zarządzanie portfelem i precyzyjnie określone rynki docelowe, zaprojektowane w celu ułatwienia analizy ekspozycji oraz ryzyka kredytowego w ramach danej branży działalności klienta.

Kredytobiorcy podlegają stałemu monitoringowi w celu możliwie wczesnego wykrycia symptomów pogarszania się zdolności kredytowej oraz wdrożenia działań naprawczych.

W 2016 roku Grupa w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym skupiła swoje działania na:

- wspieraniu wzrostu aktywów;
- optymalizacji procesu kredytowego oraz dostosowaniu oferty kredytowej Grupy do sytuacji rynkowej;
- utrzymaniu wysokiej jakości portfela kredytowego;
- zintensyfikowaniu działań windykacyjnych dla portfela detalicznych ekspozycji kredytowych;
- efektywnej alokacji kapitału;
- doskonaleniu procesów zarządzania ryzykiem modeli stosowanych do pomiaru ryzyka kredytowego;
- kontynuacji rozwoju metod pomiaru ryzyka kredytowego.

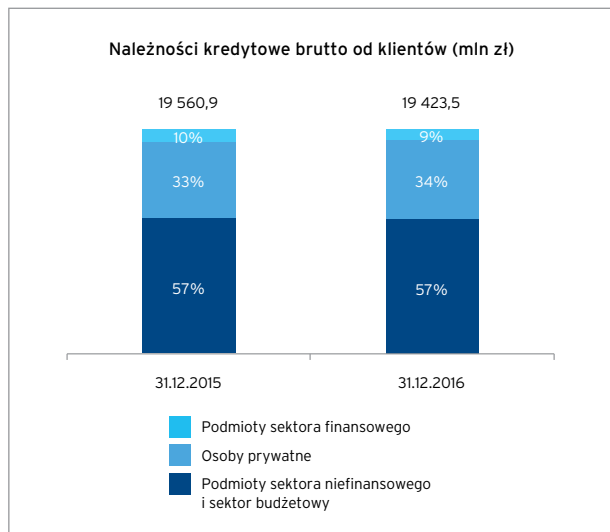
Należności kredytowe od klientów brutto Grupy

w tys. zł	Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2016	31.12.2015	tys. zł	%
Należności złotowe	16 520 674	16 492 240	28 434	0,2%
Należności walutowe	2 902 800	3 068 637	(165 837)	(5,4%)
Razem	19 423 474	19 560 877	(137 403)	(0,7%)
Należności od podmiotów sektora niefinansowego	17 715 410	17 509 892	205 518	1,2%
Należności od podmiotów sektora finansowego	1 708 064	2 050 985	(342 921)	(16,7%)
Razem	19 423 474	19 560 877	(137 403)	(0,7%)
Niebankowe instytucje finansowe	1 708 064	2 050 985	(342 921)	(16,7%)
Niefinansowe podmioty gospodarcze	10 917 310	11 005 152	(87 842)	(0,8%)
Klienci indywidualni	6 697 209	6 436 445	260 764	4,1%
Jednostki budżetowe	100 889	68 291	32 598	47,7%
Instytucje niekomercyjne	2	4	(2)	(50,0%)
Razem	19 423 474	19 560 877	(137 403)	(0,7%)

Na dzień 31 grudnia 2016 roku ekspozycja kredytowa brutto wobec klientów wyniosła 19 423,5 mln zł, co stanowiło nieznaczny spadek o 0,7% w stosunku do 31 grudnia 2015 roku. Największą część portfela należności od klientów stanowią kredyty udzielone niefinansowym podmiotom gospodarczym (56,2%), które odnotowały w 2016 roku spadek o 0,8%. Należności od klientów indywidualnych w porównaniu do 2015 roku wzrosły o 4,1%, a ich udział w strukturze należności kredytowych brutto ogółem wyniósł 34,5%.

Struktura walutowa kredytów na koniec grudnia 2016 roku uległa nieznacznej zmianie w porównaniu z końcem 2015 roku. Udział kredytów w walutach obcych, wynoszący w grudniu 2015 roku 15,7% spadł do 14,9% w grudniu 2016 roku. Należy podkreślić, iż Grupa nie udziela kredytów w walutach obcych klientom indywidualnym, a jedynie podmiotom gospodarczym, które dysponują strumieniem przychodów w walucie kredytu, lub podmiotom, które, zdaniem Grupy, są zdolne przewidzieć lub absorbować ryzyko walutowe bez znaczącego narażenia swojej kondycji finansowej.

W celu uniknięcia uzależnienia portfela od niewielkiej liczby klientów Grupa monitoruje na bieżąco koncentrację ekspozycji kredytowych.

Koncentracja zaangażowania wobec klientów Grupy

w tys. zł	31.12.2016			31.12.2015		
	Zaangażowanie bilansowe*	Zaangażowanie z tytułu udzielonych zobowiązań finansowych i gwarancyjnych	Łączne zaangażowanie	Zaangażowanie bilansowe*	Zaangażowanie z tytułu udzielonych zobowiązań finansowych i gwarancyjnych	Łączne zaangażowanie
KLIENT 1	564 798	500 185	1 064 983	360 285	700 722	1 061 007
KLIENT 2	1 000 000	-	1 000 000	-	-	-
GRUPA 3	115 751	763 725	879 476	120 987	791 637	912 624
KLIENT 4	316 900	433 100	750 000	500 000	250 000	750 000
GRUPA 5	14	641 332	641 346	125 146	502 862	628 008
GRUPA 6	396 000	205 445	601 445	3	601 358	601 361
KLIENT 7	600 000	-	600 000	700 000	-	700 000
GRUPA 8	431 855	156 716	588 571	447 882	84 545	532 427
GRUPA 9	531 149	53 370	584 519	158 540	55 057	213 597
GRUPA 10	187 415	323 310	510 725	200 692	173 763	374 455
GRUPA 11	-	-	-	419 442	94 426	513 868
KLIENT 12	-	-	-	-	500 078	500 078
KLIENT 13	-	-	-	450 000	-	450 000
Razem	4 143 882	3 077 183	7 221 065	3 482 977	3 754 448	7 237 425

* Nie obejmuje zaangażowań z tytułu posiadanych akcji i innych papierów wartościowych.

Koncentracja zaangażowania wobec branż Grupy*

Branża gospodarki według PKD	31.12.2016		31.12.2015	
	w tys. zł	w %	w tys. zł	w %
Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	4 122 906	17,3%	4 416 137	17,8%
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	2 526 268	10,6%	2 661 946	10,7%
Finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych	2 492 605	10,5%	1 842 100	7,4%
Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	1 313 366	5,5%	1 413 278	5,7%
Produkcja artykułów spożywczych	1 169 614	4,9%	1 290 045	5,2%
Górnictwo rud metali	1 064 982	4,5%	1 061 007	4,3%
Wytwarzanie i przetwarzanie koksu i produktów rafinacji ropy naftowej	936 473	3,9%	848 866	3,4%
Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	615 380	2,6%	689 814	2,8%
Produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych	600 599	2,5%	229 606	0,9%
Telekomunikacja	595 110	2,5%	438 956	1,8%
„10” branż gospodarki	15 437 303	64,8%	14 891 755	60,1%
Pozostałe branże	8 380 065	35,2%	9 899 053	39,9%
Razem	23 817 368	100,0%	24 790 808	100,0%

* Zaangażowanie bilansowe i pozabilansowe brutto wobec klientów instytucjonalnych (w tym banków).

1.2 Jakość portfela kredytowego

Należności Grupy przypisywane są do dwóch portfeli: portfela z rozpoznaną utratą wartości oraz portfela bez rozpoznanej utraty wartości (IBNR). Ekspozycje z portfela z rozpoznaną utratą wartości, określone jako istotne podlegają ocenie indywidualnej, zaś dla ekspozycji, które nie są indywidualnie istotne ocena utraty wartości dokonywana jest na bazie analizy grupowej.

Należności od klientów w podziale na należności bez rozpoznanej utraty wartości oraz z rozpoznaną utratą wartości Grupy

w tys. zł	Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2016	31.12.2015	w tys. zł	w %
Należności bez rozpoznanej utraty wartości, w tym:	18 790 328	18 861 253	(70 925)	(0,4%)
podmiotów sektora niefinansowego	17 099 400	16 827 402	271 998	1,6%
klientów instytucjonalnych*	10 719 577	10 729 522	(9 945)	(0,1%)
klientów indywidualnych	6 379 823	6 097 880	281 943	4,6%
Należności z rozpoznaną utratą wartości, w tym:	564 597	625 591	(60 994)	(9,7%)
podmiotów sektora niefinansowego	547 461	608 457	(60 996)	(10,0%)
klientów instytucjonalnych*	230 075	269 892	(39 817)	(14,8%)
klientów indywidualnych	317 386	338 565	(21 179)	(6,3%)
Należności z tytułu zapadłych transakcji instrumentami pochodnymi	68 549	74 033	(5 484)	(7,4%)
Należności od klientów brutto razem, w tym:	19 423 474	19 560 877	(137 403)	(0,7%)
podmiotów sektora niefinansowego	17 646 861	17 435 859	211 002	1,2%
klientów instytucjonalnych*	10 949 652	10 999 414	(49 762)	(0,5%)
klientów indywidualnych	6 697 209	6 436 445	260 764	4,1%
Odpisy z tytułu utraty wartości, w tym:	(563 421)	(585 406)	21 985	(3,8%)
na należności z tytułu zapadłych transakcji instrumentami pochodnymi	(60 057)	(67 678)	7 621	(11,3%)
Należności od klientów netto, razem	18 860 053	18 975 471	(115 418)	(0,6%)
Wskaźnik pokrycia odpisami z tytułu utraty wartości należności z rozpoznaną utratą wartości**	89,2%	82,8%		
klientów instytucjonalnych*	87,3%	87,6%		
klientów indywidualnych	89,7%	78,0%		
Wskaźnik kredytów nieobsługiwanych (NPL) Grupy	2,9%	3,2%		

* Klienci instytucjonalni obejmują przedsiębiorstwa, sektor publiczny, spółki państwowe i prywatne, spółdzielnie, przedsiębiorstwa indywidualne, instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych.

** Wskaźnik liczony z uwzględnieniem utraty wartości IBNR.

W porównaniu do 2015 roku wartość kredytów z rozpoznaną utratą wartości obniżyła się o 61 mln zł (tj. 9,7%), co było efektem poprawy jakości zarówno portfela klientów instytucjonalnych, jak i indywidualnych oraz regularnego spisania z bilansu należności detalicznych z utratą wartości. Jednocześnie w 2016 roku wskaźnik kredytów nieobsługiwanych (NPL) spadł z 3,2% do 2,9%.

Zdaniem Zarządu Banku poziom rezerw na należności kredytowe na dzień bilansowy jest najlepszym szacunkiem w zakresie utraty wartości portfela. W podejściu indywidualnym pod uwagę brana jest zdyskontowana prognoza przepływów związanych ze spłatą należności lub odzyskami z zabezpieczeń. Podejście grupowe bazuje na wskaźnikach strat wyliczanych w oparciu o wiarygodną, historyczną bazę danych o klientach mających problemy ze spłatą swoich zobowiązań wobec Banku. Natomiast w przypadku ekspozycji, dla których nie wystąpiły przesłanki utraty wartości,

odpisy z tytułu utraty wartości są kalkulowane, w zależności od profilu ryzyka, w oparciu o Rating Ryzyka Limitu, biorąc pod uwagę spodziewane stopy odzysku, bazując na otrzymanych zabezpieczeniach, prawdopodobieństwie niewykonania zobowiązania przez klienta oraz historycznych wartościach straty w momencie niewykonania zobowiązania.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku utrata wartości portfela wynosiła 563,4 mln zł, co stanowiło spadek o 3,8% w porównaniu do kwoty 585,4 mln zł na koniec grudnia 2015 roku. Spadek utraty wartości miał głównie miejsce w przypadku klientów, dla których Bank stosuje podejście indywidualne (o 40,7 mln zł, tj. 13,7%). Odnotowano wzrost utraty wartości na poniesione niezidentyfikowane straty IBNR (wzrost o 14,8 mln zł tj. 22,7%). Wskaźnik pokrycia rezerwami utrzymuje się na stabilnym poziomie 2,9%.

Odpisy z tytułu utraty wartości na należności kredytowe od klientów Grupy

w tys. zł	Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2016	31.12.2015	tys. zł	%
Odpisy z tytułu utraty wartości na poniesione niezidentyfikowane straty (IBNR)	79 735	64 968	14 767	22,7%
Odpisy z tytułu utraty wartości należności	483 686	520 438	(36 752)	(7,1%)
ocenianych indywidualnie	255 605	296 332	(40 727)	(13,7%)
ocenianych portfelowo	228 081	224 106	3 975	1,8%
Odpisy z tytułu utraty wartości, razem	563 421	585 406	(21 985)	(3,8%)
Wskaźnik pokrycia odpisami z tytułu utraty wartości należności ogółem	2,9%	3,0%		

1.3 Zaangażowania z tytułu udzielonych zobowiązań warunkowych

Na dzień 31 grudnia 2016 roku zaangażowanie z tytułu zobowiązań warunkowych udzielonych przez Grupę wyniosło 16 889,2 mln zł, co oznacza spadek o 6,4% w stosunku do 31 grudnia 2015 roku. Największy udział w udzielonych zobowiązaniach warunkowych ogółem mają wciąż kredyty przyrządzone (tj. 79%), które spadły o 1 286,7 mln zł. Na kredyty przyrządzone składają się przyrządzone, ale niewykorzystane linie kredytowe oraz niewykorzystane linie kredytowe w rachunku bieżącym.

Zobowiązania warunkowe udzielone Grupy

w tys. zł	Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2016	31.12.2015	tys. zł	%
Gwarancje	2 131 868	2 101 477	30 391	1,4%
Akredytywy własne	144 829	160 065	(15 236)	(9,5%)
Akredytywy obce potwierdzone	1 023	335	688	205,4%
Kredyty przyrządzone	13 331 401	14 618 126	(1 286 725)	(8,8%)
Gwarancje emisji papierów wartościowych udzielone innym emitentom	1 246 100	1 138 000	108 100	9,5%
Pozostałe	33 944	29 531	4 413	14,9%
Razem	16 889 165	18 047 534	(1 158 369)	(6,4%)
Rezerwy na udzielone zobowiązania warunkowe	7 215	10 451	(3 236)	(31,0%)
Wskaźnik pokrycia rezerwami	0,04%	0,06%		

Łączna kwota zabezpieczeń ustanowionych na rachunkach lub aktywach kredytobiorców Banku wyniosła na dzień 31 grudnia 2016 roku 3 993 mln zł, natomiast na dzień 31 grudnia 2015 roku 3 430 mln zł.

2. Fundusze zewnętrzne

Według stanu na koniec 2016 roku łączna wartość funduszy zewnętrznych Banku (pozyskanych od klientów i od banków) wyniosła 36,2 mld zł i była o 2,3 mld zł (tj. 6,0%) niższa niż na koniec 2015 roku. Największy udział w zmianach źródeł finansowania zewnętrznego działalności Banku miały fundusze pozyskane od banków, które uległy obniżeniu o 4,7 mld zł (tj. 66,8%),

w związku ze spadkiem depozytów terminowych oraz zobowiązań z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrządzeniem odkupu. Z drugiej strony odnotowano wzrost na rachunkach bieżących klientów sektora niebankowego o 2,6 mld zł, tj. 12,5% r./r. Jednocześnie odnotowano spadek depozytów terminowych dla banków o 4,0 mld zł (tj. -88,7%).

Fundusze Grupy pozyskane od banków

w tys. zł	Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2016	31.12.2015	tys. zł	%
Rachunki bieżące	1 466 809	681 202	785 607	115,3%
Depozyty terminowe	503 520	4 460 693	(3 957 173)	(88,7%)
Kredyty i pożyczki otrzymane	128 026	198 203	(70 177)	(35,4%)
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrządzeniem odkupu	212 372	1 623 456	(1 411 084)	(86,9%)
Inne zobowiązania	15	7	8	114,3%
Fundusze pozyskane od banków, razem	2 310 742	6 963 561	(4 652 819)	(66,8%)

Fundusze Grupy pozyskane od klientów

w tys. zł	Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2016	31.12.2015	tys. zł	%
Depozyty podmiotów sektora finansowego				
Rachunki bieżące	671 625	226 438	445 187	196,6%
Depozyty terminowe	4 024 501	3 154 694	869 807	27,6%
	4 696 126	3 381 132	1 314 994	38,9%
Depozyty podmiotów sektora niefinansowego				
Rachunki bieżące, z tego:	22 301 469	20 194 711	2 106 758	10,4%
klientów korporacyjnych	10 895 348	10 454 683	440 665	4,2%
klientów indywidualnych	8 280 082	7 074 422	1 205 660	17,0%
jednostek budżetowych	3 126 039	2 665 606	460 433	17,3%
Depozyty terminowe, z tego:	6 821 412	7 699 698	(878 286)	(11,4%)
klientów korporacyjnych	5 041 859	5 972 704	(930 845)	(15,6%)
klientów indywidualnych	1 668 893	1 667 610	1 283	0,1%
jednostek budżetowych	110 660	59 384	51 276	86,3%
	29 122 881	27 894 409	1 228 472	4,4%
Depozyty razem	33 819 007	31 275 541	2 543 466	8,1%
Pozostałe zobowiązania				
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	-	188 505	(188 505)	(100,0%)
Inne zobowiązania, w tym:	117 504	122 257	(4 753)	(3,9%)
zobowiązania z tytułu kaucji	80 622	99 207	(18 585)	(18,7%)
	117 504	310 762	(193 258)	(62,2%)
Fundusze pozyskane od klientów, razem	33 936 511	31 586 303	2 350 208	7,4%

3. Stopy procentowe

Poniższe zestawienie prezentuje średnie ważone efektywnych stóp procentowych wyliczonych dla należności i zobowiązań w podziale na segmenty działalności Grupy:

Na dzień 31 grudnia 2016 roku

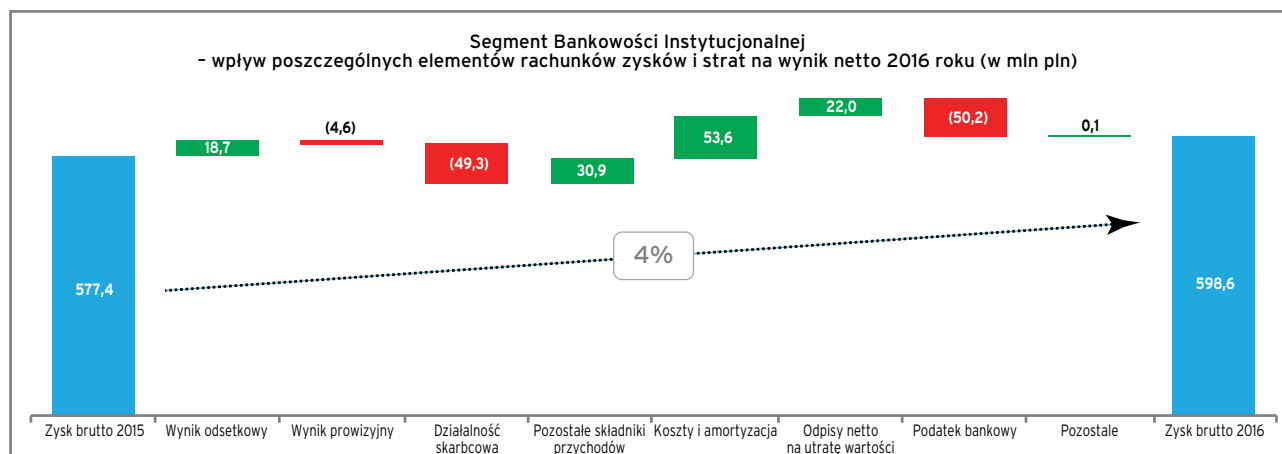
w %	Bankowość Instytucjonalna			Bankowość Detaliczna		
	PLN	EUR	USD	PLN	EUR	USD
AKTYWA						
Należności od banków i klientów						
terminowe	2,93	1,35	1,80	9,50	4,00	-
Dłużne papiery wartościowe	1,94	0,11	1,13	-	-	-
ZOBOWIĄZANIA						
Zobowiązania wobec banków i klientów						
terminowe	1,30	0,36	0,57	0,74	0,10	0,22

Na dzień 31 grudnia 2015 roku

w %	Bankowość Instytucjonalna			Bankowość Detaliczna		
	PLN	EUR	USD	PLN	EUR	USD
AKTYWA						
Należności od banków i klientów						
terminowe	2,92	1,45	1,47	10,71	4,00	-
Dłużne papiery wartościowe	2,08	0,45	1,30	-	-	-
ZOBOWIĄZANIA						
Zobowiązania wobec banków i klientów						
terminowe	1,42	0,31	0,54	1,11	0,20	0,20

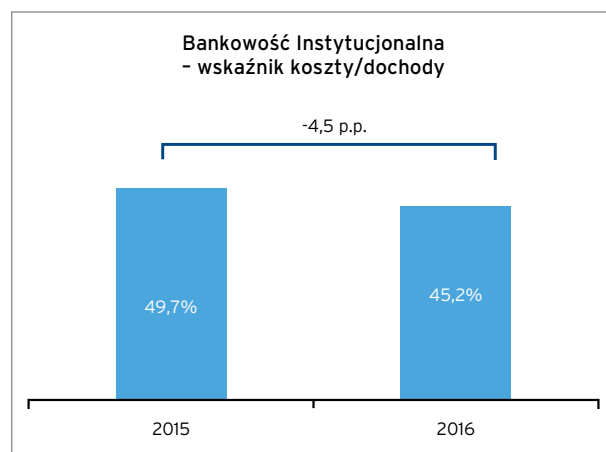
4. Segment Bankowości Instytucjonalnej

4.1 Podsumowanie wyników segmentu

W 2016 roku segment Bankowości Instytucjonalnej odnotował wzrost zysku brutto o 21,2 mln zł, tj. 3,7%. Na kształtowanie się wyniku brutto segmentu Bankowości Instytucjonalnej w 2016 roku w porównaniu z rokiem poprzednim wpływ miały poniższe czynniki:

- Wynik odsetkowy na poziomie 439,6 mln zł wobec 420,9 mln zł w 2015 roku - wzrost o 18,7 mln zł, będący przede wszystkim konsekwencją wzrostu wyniku odsetkowego na działalności klientowskiej, dzięki podwyższeniu marży kredytowej;
- Wynik z tytułu prowizji w wysokości 275,3 mln zł w porównaniu do 279,9 mln zł osiągniętych w 2015 roku, m.in. z powodu spadku prowizji z tytułu działalności maklerskiej (efekt spadku obrotów na GPW);
- Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji w wysokości 315,6 mln zł - wzrost o 49,6 mln zł r./r. będący przede wszystkim efektem wyższego wyniku z tytułu działalności klientowskiej;
- Wynik na inwestycyjnych dłużnych papierach wartościowych w kwocie 44,7 mln zł - wynik niższy o 100,5 mln zł w stosunku do poprzedniego roku, głównie związany z mniej sprzyjającymi warunkami rynkowymi;
- Wynik na inwestycyjnych instrumentach kapitałowych dostępnych do sprzedaży w wysokości 29,4 mln zł - wynik wyższy o 27,2 mln zł r./r. z powodu zaksięgowania rozliczenia transakcji przejścia Visa Europe Ltd. przez Visa Inc.;
- Koszty działania i amortyzacja w wysokości (514,0) mln zł w porównaniu do (567,6) mln zł w 2015 roku - spadek o 53,6 mln zł będący głównie wynikiem jednorazowej opłaty na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego przeznaczoną na wypłatę środków gwarantowanych deponentom Spółdzielczego Banku Rzemiosła i Rolnictwa w Wołominie;
- Wskaźnik kosztów do dochodów spadł o 4,5 p.p., ponieważ odnotowano znaczący spadek kosztów ogólnoadministracyjnych;

- Wyższy dodatni wynik w kategorii odpisy netto na utratę wartości aktywów finansowych, tj. 25,5 mln zł wobec 3,5 mln zł w 2015 roku, był to efekt odzysków odpisanych wierzycielności klientów Bankowości Przedsiębiorstw.

4.2 Bankowość Instytucjonalna

W zakresie bankowości instytucjonalnej Grupa świadczy kompleksowe usługi finansowe największym polskim przedsiębiorstwom oraz strategicznym przedsiębiorstwom z silnym potencjałem wzrostu, jak również dla największych instytucji finansowych oraz spółek z sektora publicznego.

Na koniec 2016 roku liczba klientów instytucjonalnych (obejmująca klientów strategicznych, globalnych i bankowości przedsiębiorstw) wyniosła 6,2 tys., co oznacza spadek o 9% w porównaniu do 2015 roku, w którym liczba klientów wyniosła 6,8 tys. W ramach bankowości przedsiębiorstw (małe i średnie firmy, duże przedsiębiorstwa i sektor publiczny) Grupa obsługiwała na koniec 2016 roku 3,8 tys. klientów (co oznacza spadek o 16% w porównaniu do 4,5 tys. klientów obsługiwanych na koniec 2015 roku).

Cechą wspólną klientów bankowości instytucjonalnej jest ich zapotrzebowanie na zaawansowane produkty finansowe oraz doradztwo w zakresie usług finansowych. Grupa zapewnia w tym obszarze koordynację oferowanych produktów z zakresu bankowości inwestycyjnej, skarbu i zarządzania środkami finansowymi oraz przygotowuje oferty kredytowe różnorodnych form finansowania. Innowacyjność i konkurencyjność w zakresie oferowanych nowoczesnych struktur finansowania jest wynikiem połączenia wiedzy i doświadczenia Grupy, a także współpracy w ramach globalnej struktury Citigroup.

Poniższa tabela przedstawia stany aktywów i zobowiązań w poszczególnych segmentach w ujęciu zarządczym.

Aktywa

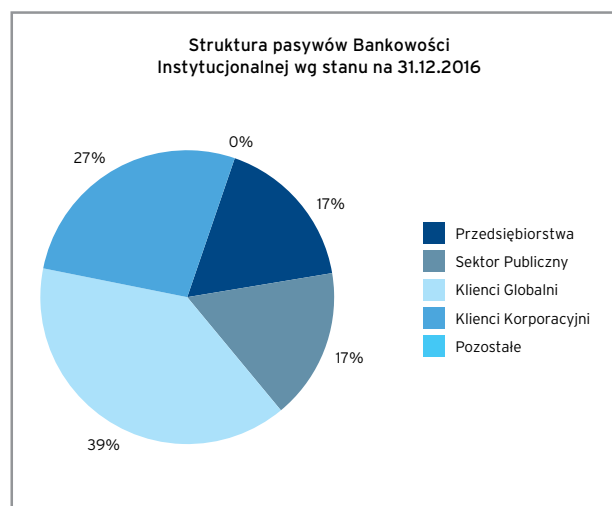
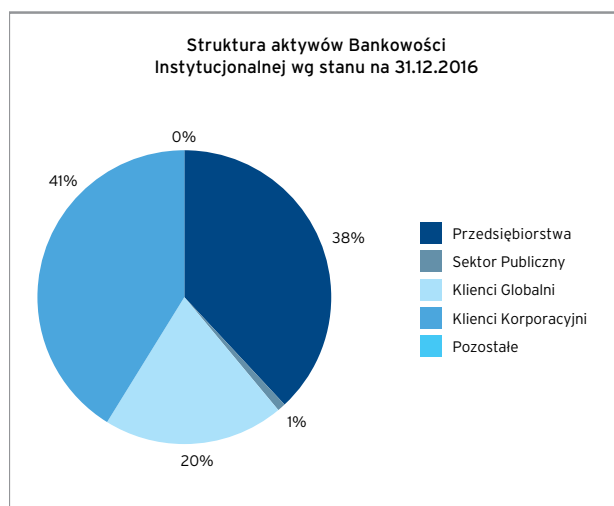
mln zł	31.12.2016	31.12.2015	Zmiana	
			mln zł	%
Przedsiębiorstwa*, z tego:	4 669	4 433	236	5%
Małe i średnie firmy	1 873	1 797	76	4%
Duże przedsiębiorstwa	2 796	2 636	160	6%
Sektor Publiczny	92	95	(3)	(3%)
Klienci Globalni	2 389	3 370	(981)	(29%)
Klienci Korporacyjni	5 016	3 379	1 637	48%
Pozostałe**	7	12	(5)	(42%)
Razem Bankowość Instytucjonalna	12 173	11 289	884	8%

Zobowiązania

mln zł	31.12.2016	31.12.2015	Zmiana	
			mln zł	%
Przedsiębiorstwa*, z tego:	3 876	3 702	174	5%
Małe i średnie firmy	2 428	2 605	(177)	(7%)
Duże przedsiębiorstwa	1 448	1 097	351	32%
Sektor Publiczny	3 823	3 181	642	20%
Klienci Globalni	9 031	9 442	(411)	(4%)
Klienci Korporacyjni	6 225	5 368	857	16%
Pozostałe**	86	197	(111)	(56%)
Razem Bankowość Instytucjonalna	23 041	21 890	1 151	5%

* Do segmentu Przedsiębiorstw klasyfikowani są klienci, których obrót roczny wynosi od 8 mln zł do 150 mln zł (Małe i średnie przedsiębiorstwa) oraz od 150 mln zł do 1,5 mld zł (Duże przedsiębiorstwa).

** Pozycja „Pozostałe” obejmuje m.in. klientów objętych restrukturyzacją oraz klientów spółki Handlowy Leasing sp. z o.o., którzy nie są klientami Banku.

Kluczowe transakcje i osiągnięcia w obszarze Bankowości Instytucjonalnej w 2016 roku:

- W ramach finansowania klientów z segmentu Klientów Korporacyjnych Bank:
 - Pełnił funkcję Współorganizatora (Joint Lead Manager) w dwóch benchmarkowych emisjach obligacji w polskich złotych dla klienta z sektora finansowego. W kwietniu 2016 roku z sukcesem zostały wyemitowane 5-letnie obligacje w kwocie 1,75 mld zł, a we wrześniu 2016 roku 10-letnie w kwocie 1,1 mld zł;

- Zakończył transakcję sekurytyzacji należności z tytułu kredytów konsumpcyjnych dla jednego z zagranicznych banków działających na rynku polskim w wysokości 1 mld zł w formie kredytu;
- Podpisał we współpracy z innym bankiem umowę z liderem na rynku polskim usług pocztowych, dotyczącą ustanowienia programu emisji obligacji krótko i średnio-terminowych do kwoty 700 milionów zł. Bank pełnił m.in. funkcje Organizatora oraz Dealera;
- Podpisał wraz z konsorcjum banków umowę kredytową z wiodącym operatorem radio fuzji i radiotelekomunikacji w Polsce, na kwotę PLN 1,7 mld zł, udział BHW w finansowaniu 190 mln zł;

- Podpisał we współpracy z innymi bankami umowę na kredyt odnawialny z jednym z największych producentów surowców chemicznych w Polsce, do kwoty 220 mln euro, udział Banku w finansowaniu 30 mln euro;
- Udzielił 3 letniego finansowania na kwotę 150 mln zł dla klienta z branży farmaceutycznej;
- Przeprowadził cztery transakcje zabezpieczające obligacje długoterminowe dla klienta z sektora publicznego (hedge USD/EUR, okres 10 lat);
- We współpracy z Domem Maklerskim Banku Handlowego w Warszawie SA został wybrany na współorganizatora oferty publicznej emisji obligacji dla klienta zajmującego się organizacją obrotu instrumentami finansowymi;
- Wydał 550 kart biznesowych dla jednego z czołowych klientów z branży ubezpieczeniowej;
- Nawiązał nową relację z klientem zajmującym się funduszami inwestycyjnymi, Bank pełni rolę depozytariusza.
- Bank zrealizował m.in. następujące transakcje z klientami z segmentu Klientów Globalnych:
 - Podpisanie umowy kredytowej z jednym z głównych producentów w branży FMCG na podwyższenie 3-letniego kredytu z kwoty 100 mln zł do 200 mln zł oraz kredytu w rachunku bieżącym z 60 mln zł do 100 mln zł w ramach wygranego przetargu na współpracę w zakresie produktów obsługi rachunku bankowego i finansowania;
 - Udzielenie kredytów w wysokości: 200 mln zł dla jednego z liderów w branży handlowej, 110 mln zł dla lidera z branży samochodowej, 50 mln zł dla jednego z największych klientów branży alkoholowej, 50 mln zł dla wiodącej firmy z branży nieruchomościowej oraz 6 mln euro dla firmy z branży leasingowej;
 - Podpisanie umów na finansowanie dostawców z dwoma strategicznymi spółkami z wiodącej niemieckiej grupy energetycznej w Polsce na 30 mln zł oraz jednym z liderów rynku FMCG;
 - Nawiązanie nowych relacji z: firmą z branży zajmującej się nieruchomościami; ze spółkami z branży chemicznej w zakresie produktów obsługi rachunku bankowego oraz transakcji FX, z jednym z liderów w branży opakowania i branży samochodowej w zakresie kompleksowej obsługi bankowej; ze spółką z branży IT, jednego z największych dostawców usług rezerwacji hotelarskich na świecie w zakresie produktów obsługi rachunku bankowego oraz Direct Debit;
 - Wygranie przetargu na kompleksową obsługę bankową dla jednego z największych graczy na rynku sprzedaży papierosów i jednego z liderów w branży napojów alkoholowych oraz prowadzenie kolejnych rachunków escrow w ramach obsługi inwestycji jednego z liderów w branży budowlanej;
 - Wygranie przetargu na obsługę wpłat gotówkowych dla dużej firmy z branży detalicznej oraz na wprowadzenie poleceń zapłaty dla jednego z liderów branży telekomunikacyjnej;
 - Przeniesienie obsługi bankowej z innych banków do BHW dla klienta z grupy Emerging Market Champions z branży samochodowej oraz dla klienta z branży handlu detalicznego;
 - Podpisanie umowy na obsługę rachunku powierniczego dla jednego z największych klientów z branży motoryzacyjnej;
 - Wygranie przetargu na wydanie kart biznesowych (400 sztuk) dla jednego z klientów z branży samochodowej oraz rozpoczęcie współpracy w zakresie obsługi FX.
- Bank udzielił kredytów następującym klientom z pionu Bankowości Przedsiębiorstw: długoterminowego w rachunku bieżącym w kwocie 120 mln zł dla jednego z wiodących producentów płytek ceramicznych, długoterminowego w kwocie 95 mln zł dla producenta koksu, produktów węgl pochodnych oraz gazu koksowniczego, płatniczego w kwocie 90 mln zł dla jednego z producentów wyrobów płaskich, walcowanych na zimno, rewolwingo-

wego pod gwarancję podwyższając kredyt o 50 mln zł na roboty związane z budową pozostałych obiektów inżynierii lądowej i wodnej, rewolwingowego pod gwarancję w kwocie 40 mln zł na produkcję autobusów;

- Od początku 2016 roku Pion Bankowości Przedsiębiorstw kontynuował cykl spotkań z klientami - Puls Rynku - Spotkanie Makroekonomiczne. Sub-Sektor Rynków Finansowych wraz z Biurem Głównego Ekonomisty Banku przedstawiali klientom prognozy makroekonomiczne dla gospodarki światowej oraz polskiej. Jednocześnie zostały zorganizowane warsztaty CyberSecurity Global Workshop poświęcony tematyce cyberbezpieczeństwa i bezpiecznych płatności elektronicznych;
- Dodatkowo Bank kontynuował interaktywne, unikalne na naszym rynku, warsztaty zarządzania ryzykiem finansowym - CitiFX Hedge Game, podczas których klienci mogli poznać w jaki sposób efektywnie zarządzać ryzykiem finansowym przy wykorzystaniu instrumentów pochodnych;
- Akwizycja klientów: w segmencie Bankowości Przedsiębiorstw Bank pozyskał 292 nowych klientów w 2016 roku, w tym 49 Dużych Przedsiębiorstw, 231 Małych i Średnich Przedsiębiorstw oraz 12 jednostek Sektora Publicznego. W ramach segmentów klientów strategicznych i globalnych Bank pozyskał 29 relacji klientowskich.

4.3 Działalność Pionu Skarbu

W grudniu Bank zwyciężył w konkursie Ministerstwa Finansów na pełnienie funkcji Dealera Skarbowych Papierów Wartościowych (DSPW) w 2017 roku. Wyróżnienie to zostało przyznane po raz piąty co potwierdza pozycję Banku jako lidera w tym segmencie rynku. Bank konsekwentnie, od lat, działa na rzecz promowania polskiego rynku oraz aktywnie wspiera realizację polityki emisyjnej krajowego długu.

W maju 2016 roku Bank otrzymał dwie nagrody przyznawane przez BondSpot S.A. Kolejny rok z rzędu zostaliśmy wyróżnieni za największe obroty na rynku kasowym Treasury BondSpot Poland oraz za osiągnięcie pozycji lidera market makingu na Treasury BondSpot Poland w 2015 roku.

Zgodnie z raportem "Rating&Rynek" przygotowywanym przez agencję Fitch Ratings, Bank posiadał na koniec 2016 roku 15% udziału w rynku jako organizator obligacji i certyfikatów depozytowych dla banków, co daje mu drugą pozycję pośród innych uczestników rynku.

Platforma Elektroniczna CitiFx Pulse niezmiennie cieszy się niesłabnącym zainteresowaniem klientów. Prawie 80 % wszystkich transakcji FX zawierane jest poprzez platformę. Jest to narzędzie nieustannie rozwijane i rozszerzane o nowe funkcjonalności. W 2016 roku zintegrowaliśmy usługę SEPA Direct Debit z platformą walutową CitiFX Pulse dzięki czemu klienci mają jeszcze lepszą kontrolę nad procesem płatności i związanej z nią wymianą walutową. Dzięki elektronicznej Platformie CitiFX Pulse, klienci samodzielnie zawierają transakcje przez 24 godziny na dobę, korzystają z dostępu do informacji rynkowych przed dokonaniem transakcji oraz z funkcjonalności ułatwiających analizę ekspozycji walutowej.

W 2016 roku Bank był aktywny na rynku dłużnych papierów wartościowych oraz kredytów konsorcjalnych poprzez udział w następujących transakcjach:

- Przeprowadzenie transakcji sekurytyzacji na kwotę 1,25 mld PLN dla klienta z sektora bankowego w Polsce, w efekcie której klient pozyskał finansowanie oraz zwolnienie kapitałowe, co było pierwszą tego typu transakcją przeprowadzoną dla polskiej instytucji finansowej;
- Przeprowadzenie emisji konsorcjalnej 5-letnich obligacji w kwocie PLN 1,75 mld dla Europejskiego Banku Inwestycyjnego;
- Przeprowadzenie emisji konsorcjalnej 10-letnich obligacji w kwocie PLN 1,1 mld dla Europejskiego Banku Inwestycyjnego;

- Zawarcie nowej transakcji kredytowej w ramach klubu banków dla klienta zajmującego się dystrybucją części zamiennych w branży motoryzacyjnej do kwoty PLN 1,1 mld zł;
- Dołączenie do istniejącego programu spółki leasingowej z grupy kapitałowej Emitenta w ramach programu emisji obligacji do kwoty 500 mln zł;
- Zawarcie nowej transakcji kredytowej w ramach klubu banków dla klienta z branży wydawniczej do kwoty PLN 390 mln zł;
- Zawarcie nowego programu emisji obligacji dla spółki z sektora usług finansowych notowanej na polskiej giełdzie do kwoty PLN 120 mln zł.

4.4 Bankowość Transakcyjna

Bank jest wiodącą instytucją świadczącą usługi bankowości transakcyjnej w Polsce. Oferta bankowości transakcyjnej obejmuje następujące produkty i usługi:

- Produkty zarządzania środkami finansowymi: depozyty i rachunki bieżące, produkty zarządzania płynnością, Mikro-wpłaty, bankowość elektroniczna;
- Produkty kartowe;
- Płatności i należności: Polecenie Zapłaty, Speedcollect;
- Produkty gotówkowe;
- Doradztwo unijne;
- Produkty finansowania handlu.

FATCA

Zgodnie z Ustawą z dnia 9 października 2015 roku o wykonywaniu Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki w sprawie poprawy wypełniania międzynarodowych obowiązków podatkowych oraz wdrożenia ustawodawstwa FATCA, na polskie instytucje finansowe nałożonych zostało szereg obowiązków związanych m.in. z uzyskaniem oświadczeń klientów o statusie rezydencji podatkowej, wykonaniem przeglądu dokumentacji, dokonaniem klasyfikacji klientów.

W wyniku skoordynowanej akcji wielu obszarów biznesowych Banku:

- dokonano analizy wymaganych zmian po uprzednich konsultacjach z firmami doradczymi;
- wykonano szereg zmian w systemach bankowych;
- przeprowadzono bardzo złożoną logistycznie akcję pozyskiwania tysięcy formularzy;
- wykonano niezbędne czynności operacyjne w celu przeprowadzenia klasyfikacji klientów i właściwego udokumentowania statusów klientów.

Wynikiem prac było całkowite spełnienie wymagań ustawy regulującej ustawodawstwo FATCA i zapewnienie zgodności funkcjonowania Banku w tym zakresie, a równocześnie zapewnienie klientom płynnego przejścia przez niewralgiczny okres wdrożenia regulacji unikając blokad rachunków klientów, które były jednymi z sankcji wynikających z tej Ustawy.

Jednolity Plik Kontrolny

W 2016 roku Bank wdrożył raportowanie transakcji w formacie zgodnym z Jednolitym Plikiem Kontrolnym (struktura „Wyciąg Bankowy”, tj. JPK_WB) dla klientów Banku. Rozwiązanie, dostępne w Banku już od lipca 2016 roku, umożliwi klientom zarówno regularne otrzymywanie danych o transakcjach bankowych, jak też zamawianie indywidualnych raportów według zadanych kryteriów (np. daty, rachunki).

Depozyty i rachunki bieżące

Rachunek bieżący umożliwi klientom dostęp do pełnej palety produktów z oferty Banku. Jednym z najważniejszych elementów

realizacji strategii Banku jest koncentracja na pozyskiwaniu i obsłudze rachunków operacyjnych – rachunków bankowych, na które trafia kluczowa część przepływów operacyjnych ich właścicieli.

Środki pieniężne zgromadzone przez klienta na rachunku bieżącym, które nie są wykorzystywane do finansowania bieżącej działalności, mogą zostać ulokowane w depozytach terminowych, lub mogą pozostać na rachunku bieżącym o podwyższonym oprocentowaniu. W ofercie Banku oprócz depozytów terminowych znajdują się także m.in. depozyty negocjowane, depozyty automatyczne i depozyty zablokowane.

Produkty zarządzania płynnością

Struktury zarządzania płynnością są zaawansowanymi instrumentami optymalizującymi przepływ finansów w ramach jednego klienta lub jednej grupy kapitałowej. Bank w pakiecie produktów zarządzania płynnością oferuje możliwość optymalnego zarządzania nadwyżkami w nadpłynnych spółkach i firmach, które mają zwiększone zapotrzebowanie na kapitał. W swej ofercie Bank posiada następujące rozwiązania zarządzania płynnością:

- rachunek skonsolidowany;
- cash pool rzeczywisty;
- saldo netto.

Wykorzystanie struktur zarządzania płynnością pozwala na redukcję zadłużenia i zmniejszenie kosztów jego obsługi przy utrzymaniu płynności finansowej, a także pozwala klientom usprawniać niektóre procesy operacyjne.

Bankowość elektroniczna

Bank oferuje klientom instytucjonalnym platformę bankowości elektronicznej CitiDirect. System jest udostępniany klientom jako narzędzie umożliwiające prowadzenie codziennych rozliczeń oraz zarządzanie środkami finansowymi. W roku 2016 liczba transakcji zrealizowanych za pośrednictwem systemu CitiDirect ukształtowała się na poziomie blisko 26 mln. Liczba aktywnych klientów systemu bankowości elektronicznej na koniec roku 2016 wyniosła blisko 4,5 tys. Udział wyciągów dostarczanych do klientów wyłącznie w postaci elektronicznej utrzymywał się na wysokim i stabilnym poziomie i podobnie jak w latach ubiegłych przekraczał 90%.

W roku 2016 konsekwentnie realizowano plan dalszej komercjalizacji rozwiązań mobilnych oferowanych klientom instytucjonalnym, co w wymierny sposób przełożyło się na wzrost liczby operacji wykonanych z wykorzystaniem tego kanału oraz ogólną liczbę aktywności użytkowników na tej platformie. W roku 2016 klienci instytucjonalni tą drogą złożyli blisko 62 tys. transakcji.

Kontynuowano prace mające na celu zaoferowanie klientom Banku szeregu nowych rozwiązań w obszarze bankowości elektronicznej. Do najistotniejszych zmian, jakie w 2016 roku zaoferowano klientom, zaliczamy:

- udostępnienie w systemie CitiDirect ulepszonego modułu obsługi plików umożliwiającego efektywniejszy dostęp do funkcji importu i eksportu plików;
- udostępnienie nowego modułu obsługi raportów i plików oraz zarządzania uprawnieniami użytkowników z jednoczesnym przeniesieniem aktywności użytkowników do nowej funkcjonalności;
- wdrożenie nowego tokena mobilnego MobilePASS, będącego alternatywą dla tych użytkowników, którzy oczekują większej elastyczności w dostępie do systemu CitiDirect;
- wprowadzenie dodatkowych mechanizmów z obszaru bezpieczeństwa CitiDirect, które mają na celu dalsze ograniczanie potencjalnych ryzyk;
- udostępnienie nowego serwisu internetowego dotyczącego cyberbezpieczeństwa i zwracającego szczególną uwagę użytkow-

ników systemu CitiDirect na kwestie związane z bezpieczeństwem w internecie;

- wprowadzenie zmiany dla płatności SEPA, pozwalających na dostosowanie systemów do nowych regulacji;
- w ramach pilotażu, dla wybranych klientów udostępniono możliwość składania dyspozycji dot. produktów i usług Banku za pośrednictwem platformy elektronicznej wymiany dokumentacji eWnioski;
- kontynuowano dalszy rozwój platformy finansowania i obsługi handlu - Citi Trade Portal, w której dokonano szeregu usprawnień, wśród których najistotniejszą jest wdrożenie nowej funkcjonalności obsługi Kredytu Handlowego w wariantach zarówno dla Sprzedającego jak i Kupującego.

Obsługa należności: Speedcollect, Polecenie Zapłaty, Produkty Gotówkowe

Speedcollect to usługa pozwalająca na automatyczne księgowanie należności dla wierzycieli - odbiorców masowych płatności. W 2016 roku Bank utrzymał miejsce w ścisłej czołówce polskiego rynku pod względem liczby przetwarzanych wolumenów transakcji. Liczba transakcji utrzymuje się na poziomie zbliżonym do poziomu z 2015 roku.

Polecenie Zapłaty. Bank umożliwia swoim klientom kompleksową obsługę należności. Jednym z segmentów rynku usług tego typu jest rynek polecenia zapłaty. W 2016 roku Bank umocnił pozycję lidera na rynku rozliczając po raz kolejny największą liczbę transakcji jako bank wierzyciela i utrzymując swój udział w rynku na poziomie około 45%. Jednocześnie Bank rozpoczął proces digitalizacji obsługi zgód polecenia zapłaty obsługując w całym roku 2016 ponad 45% zgód w formie elektronicznej, a ilość przeprosowanych transakcji wzrosła o 27% rok do roku.

Dodatkowo Citi Handlowy wprowadził innowacyjne rozwiązanie połączenia produktu **Polecenia Zapłaty SEPA z platformą wymiany walut Citi FX Pulse**. To innowacyjne rozwiązanie na rynku polskim i ważny element wyróżniający ofertę Banku na tle konkurencji. Polecenie Zapłaty SEPA połączone z wymianą walut Citi FX Pulse jest idealnym rozwiązaniem dla firm realizujących cykliczne rozliczenia z kontrahentami ze strefy euro (import, logistyka i transport, opłaty administracyjne i podatki lokalne). Rozwiązanie pozwala m.in. na pełną automatyzację płatności oraz ograniczenie ryzyka opóźnień.

Produkty gotówkowe. Bank zapewnia swoim klientom kompleksową obsługę gotówkową. Znaczna większość wpłat dokonywana jest w formie zamkniętej, tj. dostarczana do Banku w zamkniętych opakowaniach i liczona pod nieobecność klienta. Usługa może być świadczona na terenie całego kraju w ponad 1,2 tys. lokalizacjach. Udział gotówki w obrocie krajowym stale utrzymuje się na bardzo wysokim poziomie. Dodatkowo Bank świadczy usługi wpłat otwartych poprzez ponad 4,5 tys. placówek, dzięki partnerstwu z Poczta Polska S.A.

Wpłaty gotówkowe mogą być dokonywane bezpośrednio na rachunki klientów prowadzone w Banku. Jednak z uwagi na potrzeby klientów dotyczące automatyzacji procesów, zarządzania wpływami gotówkowymi i poprawnej identyfikacji wpłat pochodzących z różnych lokalizacji klientów lub od poszczególnych wpłacających, Bank oferuje klientom również możliwość dokonywania wpłat gotówkowych na rachunki wirtualne, dzięki czemu informacje niezbędne do prawidłowej identyfikacji wpłaty zawarte są bezpośrednio w numerze rachunku, co minimalizuje ryzyko błędnych (nieidentyfikowalnych) wpływów.

Mając na uwadze potrzeby klientów, Bank wprowadził rozwiązania mające na celu optymalizację czynności związanych z przygotowaniem wpłaty, uzyskaniem dostępu do śledzenia statusu oddanych wpłat gotówkowych zamkniętych, raportowaniem oczekiwanych środków.

Obok wpłat gotówki klienci Banku korzystają również z wypłat - zarówno tradycyjnych wypłat w kasie, jak i odbioru zamkniętych

pakietów z zasileniem gotówkowym.

Mając na celu lepsze dostosowanie się do potrzeb klientów oraz koncentrację na obsłudze w lokalizacjach kluczowych dla naszych klientów, Bank rozszerzył partnerstwo z Poczta Polska S.A. Oferta Banku obejmuje wypłaty gotówkowe, zlecane w systemie bankowości elektronicznej Banku i realizowane we wszystkich placówkach Poczty Polskiej S.A. na terenie całego kraju. W ciągu 2016 roku ilość wypłat realizowana w placówkach Poczty Polskiej wzrosła o 100% w porównaniu do roku 2015.

Płatności bezgotówkowe

Bank dysponuje kompleksową i bardzo szeroką ofertą rozliczeń w ponad 130 walutach na całym świecie. Zintegrowane usługi rozliczeniowe obejmują kompilację zdalnych kanałów dostępu i oferty produktowej w zakresie rozliczeń zagranicznych. Odpowiadając na potrzeby klientów, Bank wprowadził ofertę rachunku wielowalutowego, który umożliwi klientom realizację przelewów w walutach egzotycznych w prosty, wygodny i efektywny sposób, bez konieczności otwierania rachunków walutowych i utrzymywania rachunków lokalnych za granicą. Oferta Banku jest, ze względu na zakres dostępnych walut, rozwiązaniem unikatowym na rynku polskim. W I półroczu 2016 roku Bank rozszerzył ofertę rozliczeń walutowych o kolejną walutę - tenge kazachską (KZT). Waluta ta była dotychczas dostępna w ramach Rachunku Wielowalutowego jedynie w opcji przelewów wychodzących. Obecnie istnieje możliwość zarówno wysyłania, jak i odbierania przelewów w tendze kazachskiej.

Zautomatyzowanie płatności Instytucji Finansowych (FI) - wdrożono projekt, który umożliwił podniesienie wskaźnika STP z 0% do aż 95%. Wartość zautomatyzowanych transakcji sięga ponad 128 mld zł miesięcznie. Zmiana znacząco podniosła poziom bezpieczeństwa transakcji oraz wskaźnik digitalizacji w banku, a przede wszystkim wyraźnie poprawiła jakość świadczonych usług klientom.

Elektroniczne Przekazy Pieniężne

Elektroniczne Przekazy Pieniężne to produkt skierowany do klientów instytucjonalnych, którzy przekazują środki pieniężne w formie gotówkowej osobom fizycznym. W 2016 roku Bank przetworzył około 370 tys. przekazów, odnotowując tym samym nieznaczny wzrost, w porównaniu do analogicznego okresu 2015 roku.

Karty biznesowe

W obszarze Obciążeniowych i Gwarantowanych Kart Biznes Bank zanotował, w porównaniu do 2015 roku, wzrost wartości dokonywanych transakcji gotówkowych oraz wartości i ilości transakcji bezgotówkowych od 2%-4%. Jest to efektem konsekwentnie prowadzonej polityki pozyskiwania wysokich wolumenów transakcji oraz aktywizacji portfela obecnych klientów.

Karty przedpłacone

W 2016 roku Bank zanotował znaczący wzrost wartości transakcji bezgotówkowych dokonywanych kartami przedpłaconymi, w porównaniu do analogicznego okresu 2015 roku. Ilość transakcji bezgotówkowych wzrosła o 48%, przy równoczesnym wzroście wartości transakcji dokonywanych kartami przedpłaconymi o 31% rok do roku. Ponadto Bank zwiększył również ilość wydanych kart w stosunku do roku 2015 o niespełna 60%. Na tak znaczący wzrost ilości wydanych kart wpływ miała największa jak do tej pory transakcja na polskim rynku korporacyjnych kart przedpłaconych, którą Bank przeprowadził we współpracy ze swoim Partnerem biznesowym.

W 2016 roku Bank wdrożył na Kartach Przedpłaconych drugą organizację płatniczą i obecnie wydaje karty przedpłacone w systemie VISA i Mastercard.

Doradztwo unijne

W 2016 roku Bank uczestniczył w szeregu działań związanych z Perspektywą Finansową UE 2014-2020, w ramach której banki są istotnym partnerem w procesie dystrybucji środków europejskich oraz finansowania inwestycji współfinansowanych w systemie dotacji oraz instrumentów pomocy zwrotnej. Do działań tych należało przede wszystkim uczestnictwo w pracach tematycznych grup roboczych Związku Banków Polskich oraz współpraca z Bankiem Gospodarstwa Krajowego realizującego w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój (POIR) we wdrażaniu instrumentu pod nazwą „Kredyt na innowacje technologiczne”, który finansuje przedsięwzięcia o charakterze innowacyjnym realizowane przez małe i średnie przedsiębiorstwa (MSP).

Prowadzone były również działania związane z realizacją Programu ELENA. Program - realizowany na podstawie umowy zawartej przez Bank z Kreditanstalt für Wiederaufbau - zapewnia jednostkom samorządu terytorialnego środki finansowe na pokrycie kosztów przedsięwzięć prowadzących do wzrostu efektywności energetycznej i wpisujących się w unijną „Strategię 20-20-20”.

Produkty finansowania handlu

W roku 2016 Departament Finansowania Handlu w dalszym ciągu koncentrował się na rozwoju produktów finansowych, pozyskiwaniu nowych klientów oraz rozwoju aktywnych programów. Przez cały rok udało się zachować stabilny poziom aktywów, które w grudniu 2016 roku osiągnęły najwyższy poziom w ujęciu rocznym i były o 20% wyższe niż w grudniu 2015 roku.

Było to możliwe dzięki przeprowadzonym akcjom sprzedażowym głównie w obszarze małych i średnich przedsiębiorstw oraz dzięki rozwojowi już istniejących programów z największymi klientami korporacyjnymi.

Bank zakończył w 2016 roku prace nad usprawnieniem procesów operacyjnych dzięki zakończeniu procesu wdrażania platformy elektronicznej. Platforma obejmuje obecnie cały zakres 12 produktów finansujących handel. Zastąpiła tym samym 6 systemów i aplikacji używanych uprzednio, co powinno przynieść oszczędności 1,25 mln zł w ujęciu rocznym. Na portalu obsługiwanym jest obecnie 692 klientów (2 200 użytkowników) - dzięki wdrożeniu platform elektronicznych 100% transakcji finansowych zostało przeprowadzonych na podstawie wniosków elektronicznych natomiast w obszarze operacji dokumentowych praktycznie 90% transakcji zostało zrealizowanych również na podstawie elektronicznych zleceń. To spowodowało znaczące przyspieszenie realizacji transakcji, obniżenie kosztów obsługi oraz wyeliminowanie niektórych potencjalnych ryzyk operacyjnych. W sumie Bank przeprowadził ponad 360 tys. transakcji i wniosków otrzymanych poprzez Platformę Elektroniczną.

Do najważniejszych transakcji w 2016 roku w obszarze finansowania handlu można zaliczyć:

- Udzielenie kilkunastu kredytów handlowych dla klientów z obszaru małych i średnich przedsiębiorstw na łączną kwotę 110 mln zł;
- Przedłużenie na kolejny rok uczestnictwa w konsorcjum banków dla jednej z największych na polskim rynku transakcji finansowania zapasów ropy naftowej z udziałem 200 mln zł;
- Udzielenie finansowania na ponad 150 mln zł dla jednej z firm z branży wydobywczej;
- Zwiększenie łącznej kwoty limitów w ramach Programów Finansowania Dostawców o 150 mln zł;
- Wdrożenie kolejnych ponad 100 dostawców do Programów Finansowania Dostawców zarówno lokalnych jak i regionalnych.

4.4.1 Usługi powiernicze i depozytariusza

Bank prowadzi działalność powierniczą na podstawie przepisów prawa polskiego i zgodnie z międzynarodowymi standardami usług powierniczych, oferowanych inwestorom i pośrednikom działającym na międzynarodowych rynkach papierów wartościowych. Bank potrafi sprostać wymogom największych i najbardziej wymagających klientów instytucjonalnych.

Citi Handlowy utrzymał pozycję lidera na rynku banków depozytariuszy w Polsce. Bank świadczy usługi powiernicze dla krajowych i zagranicznych inwestorów instytucjonalnych oraz usługi banku depozytariusza dla krajowych funduszy emerytalnych i inwestycyjnych.

W ramach regulaminowej działalności, na podstawie zezwolenia Komisji Papierów Wartościowych i Giełd (obecnie Komisja Nadzoru Finansowego), Bank prowadzi rachunki papierów wartościowych, rozlicza transakcje w obrocie papierami wartościowymi, zapewnia obsługę wypłat dywidend i odsetek, wycenę portfela aktywów, indywidualne raporty, a także aranżuje reprezentowanie klientów w walnych zgromadzeniach akcjonariuszy spółek publicznych. Bank prowadzi rachunki zbiorcze dla uprawnionych podmiotów zagranicznych. Ponadto Bank świadczy usługi prowadzenia rejestru zagranicznych papierów wartościowych, w ramach których pośredniczy w rozliczaniu transakcji klientów krajowych na rynkach zagranicznych.

W grudniu 2016 roku Bank wdrożył nową usługę operatora kont prowadzonych na imię klienta w Krajowym Depozycie Papierów Wartościowych S.A., obejmującą przekazywanie dyspozycji otrzymanych od klienta do KDPW S.A. i odwrotnie - potwierdzeń rozrachunku oraz wyciągów z kont podmiotowych otwartych w KDPW S.A. do klienta Banku. Usługa skierowana jest do zagranicznych instytucji depozytowo-rozrachunkowych (podmioty finansowe o statusie tzw. ICSD) i obejmuje operowanie rachunkami papierów wartościowych i rachunkami zbiorczymi takich podmiotów.

W okresie sprawozdawczym Bank utrzymał jedną z wiodących pozycji na rynku rozliczeń transakcji w obrocie papierami wartościowymi realizowanych na rzecz zdalnych członków Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. i BondSpot S.A. Ponadto, Bank był liderem w rozliczaniu transakcji zawieranych przez zagranicznych klientów instytucjonalnych na elektronicznej platformie obrotu dłużnymi papierami wartościowymi, działającej pod nazwą Treasury BondSpot Poland, zorganizowanej przez spółkę BondSpot S.A.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2016 roku Bank prowadził ponad 9,2 tys. rachunków papierów wartościowych.

W tym samym czasie Bank pełnił obowiązki depozytariusza dla czterech otwartych funduszy emerytalnych: Aviva OFE Aviva BZ WBK, Nationale-Nederlanden OFE, Pekao OFE, Nordea OFE; trzech dobrowolnych funduszy emerytalnych: Nationale-Nederlanden DFE, DFE Pekao, Generali DFE, a także dla Pracowniczego Funduszu Emerytalnego Orange Polska.

Bank pełnił również obowiązki depozytariusza funduszy inwestycyjnych, zarządzanych przez następujące Towarzystwa Funduszy Inwestycyjnych: BZ WBK TFI S.A., PKO TFI S.A., Legg Mason TFI S.A., Aviva Investors Poland TFI S.A. oraz Templeton Asset Management (Poland) TFI S.A.

W 2016 roku Bank kontynuował działania wspierające doskonałość regulacji prawnych rynku papierów wartościowych. Przedstawiciel Banku pełnił funkcję Przewodniczącego Prezydium Rady Banków Depozytariuszy przy Związku Banków Polskich („Rada”) w czasie kolejnej, piątej z rzędu, kadencji. W okresie sprawozdawczym Rada brała aktywny udział w procesie ustalania standardów umowy oraz rekomendacji dobrych praktyk odnośnie wykonywania funkcji depozytariusza w związku z wykonywaniem, obowiązków depozytariusza funduszy inwestycyjnych w odniesieniu do wymogów dyrektyw Unii Europejskiej AIFMD i UCITS V.

Rada brała aktywny udział w opiniowaniu innych projektów aktów prawnych, mających wpływ na działalność krajowych banków powierniczych. Wykorzystując własne zasoby, doświadczenie i kompetencje, pracownicy Banku we współpracy z Komisją Nadzoru Finansowego, KDPW S.A., KDPW_CCP S.A. i Giełdą Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. uczestniczyli w konsultacjach nad wprowadzaniem nowych rozwiązań na polskim rynku kapitałowym w ramach prac zespołów roboczych powołanych przy Związku Banków Polskich, a także w pracach rynkowych grup roboczych. Rada brała między innymi aktywny udział w uzgadnianiu planu wdrożenia na rynku projektów związanych z dostosowaniem do przepisów dyrektywy Central Securities Depository Regulation (CSDR) oraz analizowała możliwości uczestnictwa w nowych projektach technologicznych wykorzystujących koncepcję tzw. rozproszonej księgi głównej (ang. Distributed Ledger Technology).

4.5 Działalność maklerska

Grupa prowadzi działalność maklerską na rynku kapitałowym za pośrednictwem spółki Dom Maklerski Banku Handlowego S.A. („DMBH”), w której Bank posiada 100-procentowy udział.

W 2016 roku DMBH pośredniczył w ramach transakcji sesyjnych w 10,3% obrotów akcjami na rynku wtórnym, utrzymując pozycję lidera rynku po raz ósmy z rzędu. Był to zbliżony poziom udziału rynkowego do zanotowanego w 2015 roku. Wartość transakcji sesyjnych zawartych za pośrednictwem DMBH na rynku akcji na GPW wyniosła 39,0 mld zł i spadła o 9,5% w stosunku do roku poprzedniego przy spadku obrotów na GPW o 6,9%.

Na koniec 2016 roku DMBH pełnił funkcję Animatora dla akcji 63 spółek notowanych na giełdzie w Warszawie (w tym 20 z WiG20). Stanowi to 13,0% akcji notowanych na warszawskim parkiecie na rynku podstawowym.

W segmencie klientów detalicznych DMBH odnotował w 2016 roku rekordowo wysokie wyniki, na co wpływ miały prowadzone z dużym sukcesem przy współpracy z Bankiem zapisy na certyfikaty inwestycyjne FIZ oraz sprzedaż obligacji skarbowych. W 2016 roku obserwowana była również wysoka aktywność klientów detalicz-

nych korzystających z platformy transakcyjnej - CitiFX Stocks, która umożliwiła obrót akcjami oraz instrumentami typu ETF notowanymi na największych giełdach zagranicznych oraz instrumentami rynku walutowego na rynku pozagiełdowym (OTC) z wykorzystaniem dźwigni finansowej. Za sprawą coraz popularniejszej wśród klientów CPC usługi doradztwa, przychody z prowizji na rynkach zagranicznych znacznie wzrosły jednocześnie uzupełniając istotnie spadek aktywności klientów na GPW, który ma miejsce od kilku kwartałów.

Liczba rachunków inwestycyjnych prowadzonych przez DMBH na koniec 2016 roku wynosiła 12,4 tys. i zwiększyła się o 18% w stosunku do poprzedniego roku. Przyrost liczby rachunków wynikał przede wszystkim z dużej liczby zawieranych umów dla usług rynków zagranicznych oraz forex realizowanych na platformie CitiFX Stocks.

W 2016 roku DMBH przeprowadził następujące transakcje na rynku kapitałowym:

- Stalprodukt S.A. - DMBH pełnił funkcję podmiotu pośredniczącego w procesie zaproszenia do składania ofert sprzedaży akcji w ramach Drugiej Transzy programu skupu akcji własnych przez Stalprodukt S.A., o wartości drugiej transzy programu 89,6 mln zł (luty 2016 roku);
- Stalprodukt S.A. - DMBH pełnił funkcję podmiotu pośredniczącego w procesie zaproszenia do składania ofert sprzedaży akcji w ramach Trzeciej Transzy programu skupu akcji własnych przez Stalprodukt S.A., o wartości trzeciej transzy programu 89,6 mln zł (kwiecień 2016 roku);
- DTP S.A. - DMBH pełnił funkcję podmiotu pośredniczącego w wezwaniu do sprzedaży akcji DTP S.A. oraz w przymusowym wykupie akcji w których podmiotem wzywającym oraz podmiotem żądającym wykupu był PRAGroup Polska sp z o.o. wartość transakcji to 174,5 mln zł (transakcja wezwania rozliczona w kwietniu a przymusowy wykup rozliczony w czerwcu 2016 roku).
- Pekao S.A. - DMBH współprowadził księgę popytu w procesie sprzedaży akcji własnych przez UniCredit S. A.; wartość transakcji 3,3 mld zł. (transakcja rozliczona w lipcu 2016 roku).

Wybrane dane finansowe na dzień 31.12.2016 roku*

Nazwa spółki	Siedziba	Udział Banku w kapitale/głosach w WZ	Suma bilansowa	Kapitał własny	Wynik finansowy netto za 2016 rok
		%	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Dom Maklerski Banku Handlowego S.A.	Warszawa	100,00	406 650	109 224	12 694

* dane w trakcie audytu

4.6 Działalność leasingowa

W związku z podjętą w marcu 2013 roku decyzją Zarządu Banku o ograniczeniu działalności leasingowej prowadzonej przez Grupę Banku, działalność spółki Handlowy-Leasing Sp. z o.o. („Handlowy-Leasing”, „HL”) została ograniczona wyłącznie do realizacji umów leasingowych zawartych do dnia 30 kwietnia 2013 roku. Po tej dacie Handlowy-Leasing nie zawierał nowych umów leasingu. Zadaniem Spółki jest kontynuowanie obsługi umów już istnieją-

cych z zachowaniem jakości świadczonych usług oraz zapewnienie ciągłości procesów i efektywności ekonomicznej w prowadzonej działalności.

Produkt leasingowy pozostał w ofercie Banku i jest oferowany w ramach tzw. „otwartej architektury”, czyli partnerskiej współpracy Banku z podmiotami spoza Grupy Banku. Obecnie usługi leasingowe świadczone są w ramach umowy o współpracy przez dwóch partnerów: Europejski Fundusz Leasingowy S.A. i CorpoFlota Sp z o.o.

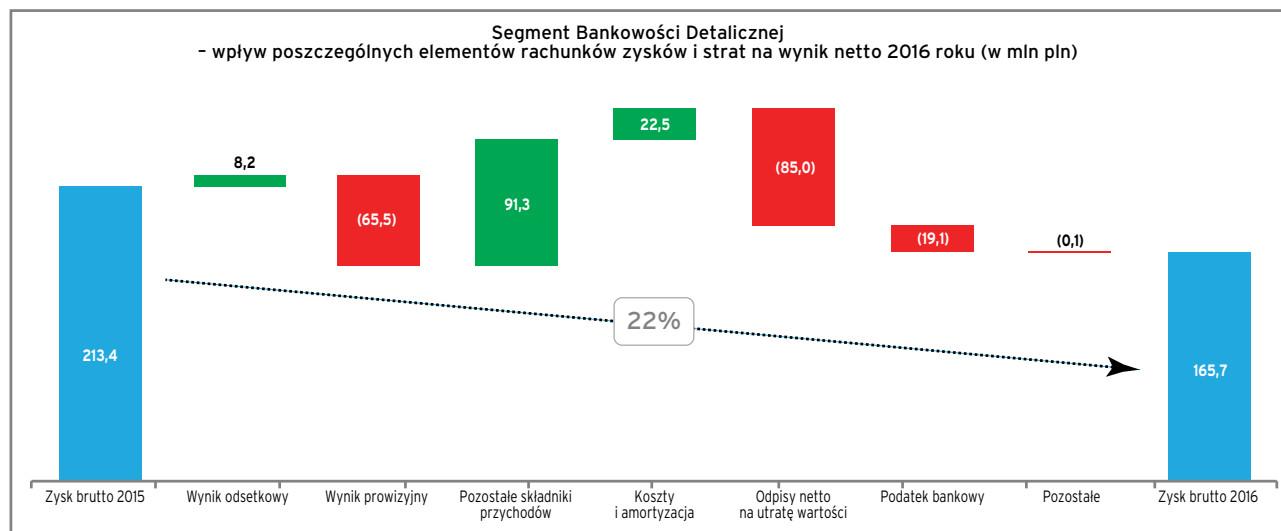
Wybrane dane finansowe na dzień 31.12.2016 roku*

Nazwa spółki	Siedziba	Udział Banku w kapitale/głosach w WZ	Suma bilansowa	Kapitał własny	Wynik finansowy netto za 2016 rok
		%	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Handlowy-Leasing Sp. z o.o.	Warszawa	100,00	44 921	35 899	7 691

* dane w trakcie audytu

5. Segment Bankowości Detalicznej

5.1 Podsumowanie wyników segmentu

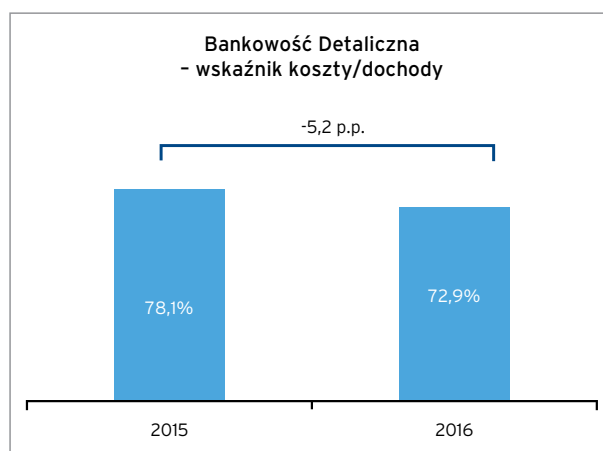

W 2016 roku segment Bankowości Detalicznej zanotował spadek zysku brutto o 47,6 mln zł tj. 22,3%. Na kształtowanie się wyniku brutto segmentu Bankowości Detalicznej w 2016 roku w porównaniu z rokiem poprzednim wpływ miały poniższe czynniki:

- Wzrost przychodów odsetkowych pomimo obniżonego oprocentowania w następstwie zmian rynkowych stóp procentowych, który został skompensowany wzrostem portfela produktów kredytowych (+5% r./r.) oraz spadkiem kosztów odsetkowych. Zmniejszenie kosztów odsetkowych zostało osiągnięte, mimo istotnego wzrostu salda depozytów (+14% r./r.), jako rezultat obniżenia oprocentowania w związku z dostosowaniem go do rynkowych stóp procentowych (obniżenie oprocentowania dotyczyło głównie rachunków oszczędnościowych oraz lokat) oraz korzystnej zmiany struktury portfela depozytów (zwiększenia udziału rachunków bieżących przy zmniejszeniu depozytów terminowych);
- Spadek wyniku prowizyjnego zanotowany na produktach inwestycyjnych (w konsekwencji osłabienia sentymentu i nastrojów rynkowych) oraz na ubezpieczeniach kredytowych (w związku z nowymi wymogami regulacyjnymi dot. ubezpieczeń grupowych); spadki te częściowo zrekomensowane zostały poprzez wdrożenie nowych produktów ubezpieczeniowych zarówno kredytowych jak i nie-kredytowych oraz dostosowanie tabeli opłat i prowizji do modelu segmentacji klientów zgodnie ze strategią Banku, tj. preferencyjne warunki wyłącznie dla klientów mających pogłębioną relację z Bankiem (bezpłatne prowadzenie konta, preferencyjny kurs dla przewalutowań oraz bezpłatne doradztwo inwestycyjne);
- Wzrost pozostałych składników przychodów, z powodu wzrostu wyniku na inwestycyjnych instrumentach kapitałowych dostępnych do sprzedaży o 66,5 mln zł r./r. z powodu zaksięgowania rozliczenia transakcji przejęcia Visa Europe Ltd. przez Visa Inc.

oraz wyższe przychody z tyt. dywidend oraz wynik na handlowych instrumentach finansowych (wzrost wolumenów transakcji przewalutowań klientów Gold i kart kredytowych);

- Spadek kosztów działania jako rezultat działań restrukturyzacyjnych, przy czym oszczędności z tego tytułu w znacznej części zostały reinwestowane w marketing;
- Wskaźnik koszty do dochodów spadł o 5,2 p.p., ponieważ odnotowano spadek kosztów pracowniczych;

- Utworzenie odpisów netto w 2016 roku w wysokości 71,2 mln zł wobec 13,7 odwrócenia odpisów netto w 2015 roku, w związku ze wzrostem średniego wieku portfela z utratą wartości, jak również z podwyższeniem rezerwy IBNR będącej pochodną wzrostu portfela kredytowego.

5.2 Wybrane dane biznesowe

	2016	2015	Zmiana	
			tys.	%
Liczba klientów indywidualnych	680,8	682,9	(2,1)	(0,3%)
Liczba rachunków bieżących, w tym:	457,9	464,6	(6,7)	(1,4%)
liczba rachunków operacyjnych*	89,5	93,6	(4,1)	(4,4%)
Liczba rachunków operacyjnych pozyskanych w danym okresie	51,3	61,4	(10,1)	(16,4%)
Liczba rachunków oszczędnościowych	150,1	160,4	(10,3)	(6,4%)
Liczba kart kredytowych, w tym:	698,6	697,0	1,6	0,2%
Liczba kart debetowych	248,3	276,7	(28,4)	(10,3%)

* Zmiana metodologiczna w 2016 r. 2015 r. porównywalny.

5.3 Opis kluczowych wydarzeń i osiągnięć biznesowych

Rachunki bankowe

Rachunki bieżące

Łączne saldo na rachunkach wzrosło o ponad 28% i przekroczyło 5,1 mld zł. Liczba rachunków osobistych na koniec 2016 roku spadła do poziomu 458 tys. (na koniec 2015 roku liczba rachunków wynosiła 464 tys.). Z tego 267 tys. stanowiły rachunki złotowe, a 191 tys. rachunki prowadzone w walutach obcych.

Konta oszczędnościowe

Liczba kont oszczędnościowych na koniec 2016 roku wyniosła 150 tys. Łączne saldo zgromadzonych na nich środków przekroczyło 3 mld zł wobec 160 tys. kont oszczędnościowych o łącznym saldzie niemal 3 mld zł w analogicznym okresie poprzedniego roku.

Zmiany w ofercie

W marcu 2016 roku weszła w życie zmieniona Tabela Opłat i Prowizji. Dla klientów posiadających Konto Osobiste typu CitiKonto podwyższeniu uległy m.in. opłaty za transakcje wypłaty kartą debetową w bankomatach innych niż Citi Handlowy, prowadzenie konta. Wprowadzono również opłatę za rachunki walutowe.

Wprowadzane zmiany są zgodne ze strategią Banku. Nowy model opłat i prowizji zachęca klientów do pogłębienia relacji z Bankiem, tak aby spełniali kryteria klientów Citi Priority lub Citigold gdzie wspomniane wcześniej usługi są oferowane bez opłat. Podkreślenia wymaga fakt, iż dla klientów z segmentu Gold oraz Citigold Private Client nie wprowadzono żadnych nowych lub podwyżek opłat.

W kwietniu 2016 roku w ślad za spadkiem oprocentowania jednomiesięcznych depozytów na polskim rynku międzybankowym (WIBID jednomiesięczny) obniżeniu uległa wysokość premiowego oprocentowania środków zgromadzonych na Koncie Oszczędnościowym w polskich złotych oraz wysokość oprocentowania środków zgromadzonych na Koncie SuperOszczędnościowym w polskich złotych. W 2016 roku nie uległo zmianie oprocentowanie lokat terminowych.

W 2016 roku Bank wprowadził szereg rozwiązań zwiększających komfort i bezpieczeństwo korzystania z rachunków. Między innymi w lipcu 2016 roku udostępnił klientom możliwość potwierdzania kodem SMS transakcji wykonywanych w internecie kartą debetową. Funkcjonalność ta pozwoliła na zwiększenie bezpieczeństwa klientów w sieci.

Od listopada 2016 roku dzięki dostosowaniu się do Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 260/2012 z dnia 14 marca 2012 roku w zakresie poleceń przelewu i poleceń zapłaty w euro, Bank ułatwił klientom zlecanie przelewów zagranicznych i nie wymaga podawania kodu BIC/SWIFT przy zlecaniu transakcji.

W ciągu roku Bank kontynuował koncentrację wsparcia akwizycyjnego dla segmentów klientów Citigold, Citigold Private Client oraz Citi Priority poprzez oferty promocyjne oraz Program Rekomendacji Citigold, dodatkowo oferta konta Citi Priority została wzmocniona kampanią informacyjną w Internecie. Zaangażowanie w tym obszarze będzie kontynuowane także w 2017 roku. W celu wzmocnienia akwizycji Citigold i Citi Priority Bank rozbudował również zespół telefonicznego pozyskania klienta Citigold – Tele Gold oraz stworzył nowy zespół wsparcia akwizycji Citi Priority – Tele Priority Bank. W 2016 roku Bank skupił się także na retencji klientów Citigold wprowadzając proces zindywidualizowanego, proaktywnego reagowania w przypadku gdy klient częściowo wycofa środki z Banku. Stworzenie takiego procesu wpłynęło na polepszenie jakości obsługi klienta zamożnego, poznanie jego potrzeb i pomaga w dostosowaniu oferty do oczekiwań klienta.

Karty kredytowe

Na koniec 2016 roku liczba kart kredytowych wyniosła 699 tys. Saldo zadłużenia na kartach kredytowych na koniec 2016 roku wyniosło 2,3 mld zł, tj. było wyższe o 7,9% w stosunku do tego samego okresu w roku poprzednim. W rezultacie Bank wzmocnił pozycję lidera na rynku kart kredytowych pod względem wartości kredytów udzielonych na kartach kredytowych z udziałem rynkowym według danych na koniec grudnia 2016 roku na poziomie 25,5%.

W 2016 roku akwizycja kart kredytowych była wyższa niż w roku ubiegłym. Mogliśmy zaobserwować znaczący wzrost aż o 36%. Tak duży wzrost spowodowany był intensywnymi działaniami Banku w zakresie akwizycji poprzez uatrakcyjnienie oferty kart kredytowych. Przełożyło się to na liczne nagrody w 2016 roku takie jak: Złoty Bankier za kampanię reklamową dla karty Simplicity oraz II miejsce w rankingu kart prestiżowych Forbes. Poprawiła się również, jakość pozyskiwanych kart oraz udział kart pozyskiwanych na bazie udokumentowanych danych o dochodzie klienta, co przełożyło się na wyższy poziom aktywacji i większą transakcyjność wśród nowo pozyskanych klientów.

Bank konsekwentnie dywersyfikuje kanały akwizycji przy jednoczesnej ciągłej optymalizacji procesów sprzedażowych.

Produkty kredytowe

Pożyczki gotówkowe i produkty ratalne do rachunku karty kredytowej

Saldo produktów gotówkowych na koniec 2016 roku wyniosło 2,7 mld zł i zanotowało wzrost o 2,2% w stosunku rocznym. Łączna sprzedaż produktów gotówkowych wyniosła w 2016 roku 1,4 mld zł.

W 2016 roku Bank kontynuował zmieniony w 2014 roku model sprzedaży produktów gotówkowych, koncentrując się na sprzedaży w procesach zdalnych takich jak proces telefoniczny czy za pośrednictwem platformy internetowej Banku oraz prostych procesach sprzedaży bezpośredniej między innymi w nowoczesnych oddziałach Smart oraz w powstałych w 2016 roku placówkach Smart Mini.

Produkty hipoteczne

Na koniec 2016 saldo portfela kredytów hipotecznych wyniosło 1,3 mld zł, tj. wzrosło o 1,2% w porównaniu do końca 2015 roku. Sprzedaż produktów hipotecznych w 2016 roku wyniosła 150 mln zł.

Produkty inwestycyjne i ubezpieczeniowe

Produkty inwestycyjne

Na koniec 2016 roku łączna wartość środków zarządzanych w produktach o charakterze inwestycyjnym (w tym w ramach produktów ubezpieczeniowych o charakterze inwestycyjnym, bez inwestycji dwuwalutowych) nabytych przez klientów detalicznych za pośrednictwem Banku była o 4% wyższa od wartości na koniec analogicznego okresu w 2015 roku.

Wzrost ten dotyczył obligacji strukturyzowanych, a także środków w instrumentach zgromadzonych na rachunkach prowadzonych przez Dom Maklerski Banku Handlowego S.A. (DMBH).

W ramach współpracy z DMBH, Bank umożliwił klientom dostęp do 32 emisji certyfikatów inwestycyjnych funduszy inwestycyjnych zamkniętych.

W zakresie produktów strukturyzowanych Bank zrealizował w całym 2016 roku ofertę 81 subskrypcji obligacji strukturyzowanych denominowanych w PLN, USD, GBP oraz EUR.

W zakresie funduszy inwestycyjnych otwartych, Bank wdrożył w 2016 roku do oferty 12 funduszy, w tym 3 nowe strategie multi-asset zarządzane przez zagraniczną firmę inwestycyjną oferowane w Polsce jedynie przez Bank, 4 z klasy akcyjnej, 4 z klasy dłużnej oraz 1 z klasy mieszanej, zarządzane przez zagraniczne firmy inwestycyjne.

W ramach rozwoju procesów obsługi w zakresie oferty inwestycyjnej - Bank wdrożył do oferty nową aplikację poprzez tablet do obsługi klientów z segmentu Citigold Private Client oraz Citigold, zapewniającą obsługę klientów opartą o procesy elektroniczne, w tym profilowanie, doradztwo inwestycyjne oraz przyjęcie zlecenia dla wybranych produktów.

Produkty ubezpieczeniowe

W ramach rozwoju oferty ubezpieczeniowej, Bank realizował nowe projekty, w tym wdrożenia produktów w ramach rozwoju z Towarzystwem Ubezpieczeń na Życie WARTA S.A. Do oferty wdrożono z tym ubezpieczycielem ubezpieczenie terminowe na życie wraz z pakietem ubezpieczeń dodatkowych, ubezpieczenie na życie i dożycie, ubezpieczenie na życie z ochroną na wypadek poważnych zachorowań, ubezpieczenie na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym ze składką jednorazową.

Bank rozpoczął także wdrażanie w oddziałach Banku model obsługi klientów, poprzez specjalistów ds. ubezpieczeń, zapewniających specjalistyczne wsparcie klientów w zakresie planowania finansowego z wykorzystaniem produktów ubezpieczeniowych.

6. Rozwój kanałów dystrybucji

6.1 Akwizycja bezpośrednia

Departament Sprzedaży Mobilnej działa na terenie całego kraju, operując z 6 największych miast Polski. Doradcy mobilni pozyskują nowych klientów Banku podczas wydarzeń kulturalnych i sportowych, w firmach korporacyjnych oraz jednostkach administracji publicznej, a także w stałych lokalizacjach typu lotniska, kina, centra handlowe czy stacje benzynowe. Odpowiadają również za mobilne punkty sprzedaży i obsługi bankowej Smart Mini - w 2016 roku powstały trzy takie oddziały. Obecnie kanał Universal Bankers liczy 105 doradców mobilnych. Z kanału Universal Bankers, Bank pozyskał w 2016 roku:

- 13 425 kart kredytowych, co stanowi wzrost o 121% w porównaniu do 2015 roku;
- 1 013 Kont Priority w porównaniu do 702 osiągniętych w poprzednim roku. Oznacza to 44% wzrostu. Dodatkowo portfel pozyskanych kont jest lepszej jakości o czym świadczą rosnący współczynnik aktywacji;
- 106,5 mln zł kredytów gotówkowych. Jest to obszar, w którym kanał Universal Bankers odnotował największy postęp zarówno ilościowy, jak i jakościowy w stosunku do poprzedniego roku.

6.2 Sieć oddziałów

Budowa Bankowego Ekosystemu Smart

W 2016 roku w obszarze sieci placówek Citi Handlowy kontynuował realizację ogłoszonej 3 lata temu strategii budowy Bankowego Ekosystemu Smart, opierającego się na lekkiej sieci dystrybucji i maksymalnym wykorzystaniu kanałów zdalnych w pozyskiwaniu i obsłudze klientów. W tym modelu dystrybucji bankowości detalicznej nie chodzi o liczbę placówek, ale o ich najwyższą efektywność i najbardziej optymalną lokalizację.

Z jednej strony Bank kontynuował zatem optymalizację sieci placówek tradycyjnych, czego konsekwencją było zakończenie działalności 20 ostatnich oddziałów tego typu. W przypadku 6 miast (Białystok, Toruń, Lublin, Gliwice, Częstochowa, Bielsko-Biała) wiązało się to z rezygnacją z fizycznej obecności na tych rynkach. Wszyscy klienci dotknięci tą zmianą zostali przekierowani do alternatywnych kanałów dostępu, gwarantujących całodobowy, bezpieczny dostęp do usług i produktów Banku za pośrednictwem bankowości internetowej, mobilnej lub telefonicznej.

Na koniec 2016 roku sieć oddziałów Banku liczyła 25 placówek.

Z drugiej strony Bank wprowadził nowy format fizycznej dystrybucji. W listopadzie 2016 roku Citi Handlowy otworzył trzy punkty mobilnej sprzedaży i obsługi Smart Mini. Formaty Smart Mini to odpowiedź Banku na zmieniające się trendy w bankowości detalicznej i zachowania klientów, którzy coraz częściej korzystają ze zdalnych kanałów dostępu zarządzając swoimi finansami. Smart Mini to formaty, które dosłownie mają „podążać” za klientami, wykorzystując krótkoterminowy potencjał sprzedaży różnych lokalizacji. W zlokalizowanym na zaledwie 12 metrach kwadratowych punkcie Bank udostępnił w pełni funkcjonalną placówkę. Klienci wpłacą i wypłacą złotówki i walutę w bankomacie, zrealizują transakcję poprzez bankowość elektroniczną, czy złożą wniosek o konto, pożyczkę czy kartę kredytową, którą otrzymają na miejscu, od ręki. W Smart Mini papierowe dokumenty zostały zamienione na formę cyfrową. Obsługa odbywa się wyłącznie na tabletach - bez papieru, z podpisem elektronicznym. To wszystko możliwe jest dzięki zastosowaniu najnowocześniejszych technologii. Smart Mini mają charakter otwartej wyspy, są w pełni mobilne, a ich funkcjonalności i konstrukcja pozwalają przenieść go w ciągu 2-3 dni w dowolne miejsce w Polsce, dzięki czemu Bank może dosłownie podążać za klientami. Mogą więc być zlokalizowane w zarówno w centrum handlowym, jaki i korporacyjnym, w kinie czy na dworcu. Punkty Smart Mini działają dziś w Krakowie, Poznaniu i w Jankach koło Warszawy. Koncept Smart Mini to w pełni autorski pomysł Citi Handlowy, realizowany w tej formie jedynie w Polsce.

Dla najzamożniejszych klientów z segmentów Citigold i Citigold Private Client do dyspozycji pozostali niezmiennie Osobiści Opiekunowie w Oddziałach zlokalizowanych w 9 największych miastach Polski. Równolegle Bank rozwinął procesy obsługi zdalnej, co pozwala oferować klientom realizację coraz szerszej palety transakcji w trakcie rozmowy telefonicznej z Opiekunem lub podczas spotkania w dowolnej lokalizacji, bez konieczności wizyty w fizycznym oddziale. Bank wprowadził także nowe narzędzia pozwalające na obsługę produktów z oferty Citigold na iPad'zie - bez użycia papieru i z wykorzystaniem elektronicznego podpisu.

Liczba oddziałów na koniec okresu

	31.12.2016	31.12.2015	Zmiana
Liczba placówek:	25	45	(20)
- HUB Gold	7	8	(1)
- Smart Hub Gold	2	2	-
- Blue	-	18	(18)
- Centrum Inwestycyjne	1	2	(1)
- Oddziały Smart	14	14	-
- Oddziały korporacyjne	1	1	-
Pozostałe punkty sprzedaży/obsługi klienta:			
Smart Mini	3	-	3

6.3 Bankowość Internetowa i Telefoniczna

Bankowość Internetowa

Liczba aktywnych użytkowników Citibank Online, czyli takich, którzy przynajmniej raz na 30 dni zalogowali się do serwisu, wyniosła na koniec 2016 roku 322 tys. użytkowników. Udział aktywnych użytkowników Citibank Online w całym portfelu klientów Banku na koniec 2016 roku wyniósł 48%. Udział aktywnych użytkowników bankowości elektronicznej, którzy wykonują transakcje finansowe wyniósł 72%.

Na koniec 2016 roku liczba użytkowników cyfrowych (czyli takich, którzy przynajmniej raz w miesiącu skorzystali z bankowości internetowej Citibank Online lub bankowości mobilnej Citi Mobile na różnych urządzeniach) sięgnęła 336,5 tys., co stanowiło 50% wszystkich klientów detalicznych. Udział transakcji dokonanych za pomocą kanałów bankowości internetowej lub mobilnej w transakcjach bankowych ogółem na koniec 2016 roku wyniósł 97,5% i wzrósł o ponad 2 p.p. względem 2015 roku.

Bank kończy prace w ramach którego powstaje nowy serwis transakcyjny Citibank® Online. Projekt prowadzony jest z wykorzystaniem metodologii „Agile”, co oznacza, że system wdrażany jest w kilku etapach prowadzonych równolegle, a jego poszczególne funkcjonalności i elementy implementowane były co kwartał. Ponadto system budowany jest w oparciu o technologię RWD (Responsive Web Design). Platformę cechują nowoczesny i intuicyjny design, możliwość swobodnego korzystania na urządzeniach mobilnych oraz wiele innych innowacyjnych funkcjonalności, które będą udostępnione klientom w I kwartale 2017 roku.

Zgodnie z przyjętą metodologią projektową testy i wywiady z użytkownikami pozwalają wprowadzać zmiany na bieżąco i wypracowywać najlepsze rozwiązania.

W minionym roku akwizycja kart kredytowych poprzez kampanie internetowe była źródłem pozyskania największej liczby nowych klientów. Liczba sprzedanych kart wzrosła o 47% w stosunku do roku ubiegłego i łącznie stanowiła 33% całej sprzedaży w banku. Akwizycja pożyczki oraz produktów ratalnych wzrosła o 147% rok do roku,

Bankowość Mobilna

Na koniec 2016 roku liczba aktywnych użytkowników bankowości mobilnej Citi Mobile, czyli takich, którzy raz na 30 dni skorzystali z bankowości mobilnej wyniosła ponad 85 tys., co stanowi wzrost o ponad 20% w stosunku do grudnia 2015 roku. Udział aktywnych użytkowników bankowości mobilnej względem całego portfela klientów detalicznych wyniósł ponad 13%, co stanowi wzrost o 2 p.p. względem analogicznego okresu w 2015 roku.

Od momentu udostępnienia bankowości mobilnej Citi Mobile, czyli od maja 2010 roku, aplikacja została pobrana 260 tys. razy.

Media społecznościowe

W 2016 roku Bank kontynuował działalność w mediach społecznościowych pozostając istotnym kanałem kontaktu z klientami. Bank koncentrował się na poprawie jakości obsługi klientów, co zaowocowało oznaczeniem przez aplikację Facebook jako najszybciej odpowiadającej instytucji w sektorze bankowym. Poprawieniu uległy wszystkie wskaźniki zaangażowania fanów (prawie dwukrotnie), dzienny zasięg średni wyniósł 22 tys. osób. Bank posiada ponad 145 tys. fanów.

7. Zmiany w zakresie technologii informatycznych

W 2016 roku w obszarze technologii realizowane były projekty, których celem było zwiększanie konkurencyjności Banku poprzez dostarczanie najwyższej jakości usług i produktów, przy szerokim wsparciu rozwiązań innowacyjnych, cyfryzacji i automatyzacji oraz przy jednoczesnej optymalizacji kosztów. Procesy IT Banku realizowane są zgodnie z międzynarodowymi standardami, co w I kwartale 2016 roku zostało potwierdzone pozytywnym wynikiem audytu recertyfikacyjnego zgodności ze standardem ISO 20000 (zarządzanie usługami IT) oraz audytu nadzorczego standardów ISO 27001 (zarządzanie bezpieczeństwem informacji) oraz ISO22301 (zapewnienie ciągłości pracy).

W 2016 roku wprowadzone zostały poniższe rozwiązania:

- **w obszarze bankowości instytucjonalnej:**
 - implementacja modułów elektronicznych formularzy dla klientów instytucjonalnych;
 - uruchomienie modułu do obsługi kredytu handlowego w obszarze usług finansowania handlu;
 - uruchomienie obsługi kart Mastercard w obszarze kart przedpłaconych;
 - modernizacja platformy Prime/Online do obsługi kart przedpłaconych;
 - automatyzacja procesu przetwarzania transakcji LORO;
 - wdrożenie Jednolitego Pliku Kontrolnego, zgodnie z wymaganiami Ministerstwa Finansów, jako produktu dla klientów w obszarze wyciągów bankowych;
- **w obszarze bankowości detalicznej:**
 - rozwój platformy mobilnej dla klientów detalicznych (CitiMobile)
 - kolejne zmiany usprawniające działanie i funkcjonalność platformy, w tym wdrożenie nowego sposobu dostarczania powiadomień (Push Notification);
 - wdrożenie rozwiązania systemowego do obsługi nowych funduszy inwestycyjnych dla klientów bankowości detalicznej;
 - wdrożenie nowych rozwiązań systemowych do obsługi produktów i procesów związanymi sprzedażą produktów ubezpieczeniowych;

- optymalizacja kanałów obsługi klienta detalicznego - implementacja aplikacji CitiPlanner na urządzenia iPad;
- zmiany w procesie windykacji, w dedykowanej aplikacji;
- automatyzacja procesu pobierania opłat dla różnego typu produktów i procesów;
- rozwój platformy bankowości internetowej, w szczególności w zakresie poprawy doświadczenia klienta;
- dostosowanie systemu bankowości detalicznej do programu rządowego 500+;

• w zakresie dostosowania systemów Banku do zgodności z wymaganiami regulacyjnymi:

- wdrożenie nowego rozwiązania do wyliczania podatku CIT, PIT i VAT w związku ze zmianami podatkowymi;
- uruchomienie rozwiązania wymaganego do dostosowania się do raportowania regulacyjnego FATCA;
- implementacja systemowa wymagań wynikających z Rekomendacji P i W Komisji Nadzoru Finansowego;
- dostosowanie systemów Banku do przetwarzania płatności zagranicznych SEPA;
- wdrożenie Jednolitego Pliku Kontrolnego, zgodnie z wymaganiami Ministerstwa Finansów;
- dostosowanie mechanizmu wyliczania środków gwarantowanych do Bankowego Funduszu Gwarancyjnego;

• w obszarze infrastruktury teleinformatycznej Banku oraz bezpieczeństwa informacji:

- wdrożenie kolejnych mechanizmów zabezpieczających platformy internetowe Banku, m.in. anti-malware, 3D Secure, Suspicious Activity Detection, Arcsight, Device Print;
- wdrożenie aplikacji i procesu Forescaut - aktywnego monitorowania/wykrywania niezidentyfikowanych obiektów w sieci Banku;
- modernizacja platformy Elixir do rozliczeń na rynku krajowym;
- migracja środowisk kończących technologiczny cykl życia na nowe środowiska informatyczne wraz z podniesieniem stabilności systemów;
- wdrożenie infrastruktury WiFi w kolejnych lokalizacjach Banku;
- implementacja Telefonii VOIP w kolejnych lokalizacjach Banku; wraz z modernizacją infrastruktury rejestracji głosowych połączeń telefonicznych (voice recording);
- wdrożenie w Banku nowego systemu do nagrywania rozmów;

Trwające i jeszcze nieukończone inicjatywy i modyfikacje systemów, które będą miały wpływ na działalność Banku w najbliższych okresach:

• w obszarze bankowości instytucjonalnej:

- wdrożenie nowej platformy do obsługi kart komercyjnych dla klientów instytucjonalnych;
- implementacja systemów wspierających prace Sub-Sektora Rynków Finansowych w obszarze instrumentów pochodnych;

• w obszarze bankowości detalicznej:

- dalsze udoskonalanie platformy bankowości internetowej, zwiększenie zakresu automatycznego przetwarzania transakcji;
- kontynuacja optymalizacji oddziałów SMART wraz z uruchamianiem alternatywnych rozwiązań typu SMART Mini;
- automatyzacja i digitalizacja procesów sprzedażowych (straight through processing) w obszarze produktów bankowości detalicznej - karty, pożyczki, konta;

• w zakresie dostosowania systemów Banku do zgodności z wymaganiami regulacyjnymi:

- wdrożenie platformy Know Your Customer w celu udoskolenia procesu identyfikacji klientów;
- dalsze dostosowanie funkcjonalności Jednolitego Pliku Kontrolnego dla Banku, zgodnie z wymaganiami Ministerstwa Finansów;

• w obszarze infrastruktury teleinformatycznej Bank oraz bezpieczeństwa informacji:

- implementacja kolejnych mechanizmów bezpieczeństwa nowej generacji w systemach bankowych;
- wdrożenie nowego środowiska wydruku podążającego opartego o rozwiązanie firmy XEROX;

8. Zaangażowania kapitałowe Banku

Zaangażowania kapitałowe Banku podzielone są na portfele zaangażowań strategicznych i zaangażowań do zbycia. W 2016 roku Bank kontynuował obraną wcześniej politykę inwestycji kapitałowych. Jej wytycznymi dla portfela zaangażowań strategicznych były: maksymalizacja zysku w długim okresie czasu, wzrost udziałów rynkowych, rozwój współpracy z Bankiem oraz rozszerzanie oferty Banku, a dla portfela zaangażowań do zbycia - optymalizacja wyniku finansowego transakcji kapitałowych oraz minimalizacja ryzyka w obszarach wynikających z tych transakcji.

8.1 Portfel zaangażowań strategicznych

Spółki strategiczne obejmują podmioty prowadzące działalność w sektorze finansowym, dzięki którym Bank poszerza swoją ofertę produktową, zwiększa prestiż i wzmocnia pozycję konkurencyjną na rynku usług finansowych w Polsce.

Do spółek strategicznych zaliczamy również spółki infrastrukturalne prowadzące działalność na rzecz sektora finansowego. Bank posiada w nich udział mniejszościowy, ale mają one strategiczne znaczenie dla Banku ze względu na prowadzone przez spółki operacje oraz współpracę z Bankiem.

W przypadku zaangażowań strategicznych w tzw. spółkach infrastrukturalnych Bank planuje zachować swój udział i aktywnie uczestniczyć w wyznaczaniu strategicznych kierunków ich rozwoju w ramach możliwości wynikających z posiadanego prawa głosu. Nadrzędnym celem Banku przy sprawowaniu nadzoru korporacyjnego nad tymi spółkami jest dążenie do rozwoju spółek z zachowaniem niezagrożonej kontynuacji ich aktualnej działalności wykorzystywanej przez uczestników rynków finansowych, w tym również przez Bank.

8.2 Portfel zaangażowań do zbycia

Spółki do zbycia to podmioty, w których zaangażowanie Banku nie ma charakteru strategicznego i obejmują one zarówno same spółki posiadane przez Bank bezpośrednio, jak i pośrednio, a także celowe spółki inwestycyjne, za pośrednictwem których Bank prowadzi operacje kapitałowe. Niektóre spośród spółek do zbycia stanowią zaangażowania restrukturyzacyjne, które to zaangażowania Bank objął w wyniku konwersji wierzytelności na udziały kapitałowe.

Założenia strategiczne Banku odnośnie spółek do zbycia przewidują stopniową redukcję zaangażowania Grupy w tych spółkach. Zakłada się, iż poszczególne podmioty będą sprzedawane w najbardziej dogodnym momencie wynikającym z uwarunkowań rynkowych. Portfel spółek do zbycia skupia zaangażowania kapitałowe bez określonej z góry stopy zwrotu. Bank nie planuje nowych inwestycji kapitałowych z przeznaczeniem do sprzedaży w późniejszym okresie. Portfel spółek do zbycia może powiększyć się o ewentualne zaangażowania objęte w wyniku konwersji wierzytelności na udziały kapitałowe oraz o zaangażowania, które Bank obejmie w związku z prowadzoną działalnością operacyjną.

8.3 Celowe spółki inwestycyjne

Według stanu na 31 grudnia 2016 roku w skład Grupy wchodziły dwie spółki inwestycyjne, za pośrednictwem których Bank prowadził operacje kapitałowe. Działalność tych spółek była finansowana poprzez zwrotną dopłatę wspólnika do kapitału oraz z ich wyników finansowych.

W związku z kontynuowaniem przez Bank strategii ograniczenia działalności poprzez celowe spółki inwestycyjne przewiduje się, iż kolejne spółki inwestycyjne będą podlegały sukcesywnemu zbywaniu lub likwidacji.

Według informacji dostępnych w dniu sporządzania sprawozdania finansowego (wstępne niezaudytowane) podstawowe dane finansowe opisywanych podmiotów według stanu na 31 grudnia 2016 roku przedstawiały się następująco:

Nazwa jednostki	Siedziba	Udział Banku w kapitale/głosach w WZ	Suma bilansowa	Kapitał własny	Wynik finansowy netto za 2016 rok
	%	tys. zł	tys. zł	tys. zł	
Handlowy - Inwestycje Sp. z o.o.	Warszawa	100,00	10 913	10 885	50
Handlowy Investments S.A.*	Luksemburg	100,00	19 303	18 856	(55)

* Dane finansowe Handlowy Investments S.A. pochodzą ze sprawozdania finansowego sporządzonego na dzień 28 lutego 2017 r. będącego dniem bilansowym jednostki.

9. Nagrody i wyróżnienia

W 2016 roku Bank, DMBH i Fundacją Kronenberga przy Citi Handlowy uhonorowano prestiżowymi tytułami i nagrodami:

- Citi Handlowy po raz dziesiąty znalazł się w zestawieniu **RESPECT Index**, pierwszym w Europie Środkowo-Wschodniej indeksie spółek odpowiedzialnych, zainicjowanym przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie.
- Citi Handlowy został wyróżniony tytułem „**Etycznej Firmy**” **Pulsu Biznesu**. W II edycji konkursu biznesowego dziennika wyłoniono 15 firm o najwyższych standardach etycznych, prowadzące kompleksowe, systemowe działania na rzecz budowy i wzmocnienia kultury organizacyjnej opartej o wartości i wykazujące na tym polu największą aktywność na tle innych przedsiębiorstw w Polsce.
- W tegorocznej, **14. edycji raportu Forum Odpowiedzialnego Biznesu znalazły się 23 inicjatywy CSR Citi w Polsce**. Publikacja "Odpowiedzialny Biznes w Polsce. Dobre Praktyki" stanowi jedyne tego typu opracowanie, podsumowujące najważniejsze inicjatywy z zakresu CSR w Polsce.
- Z 51 inicjatyw zgłoszonych przez firmy i fundacje korporacyjne do „Edukacyjnych działań biznesu. Listy najbardziej znaczących inicjatyw” Forum Odpowiedzialnego Biznesu, aż 3 projekty zostały zgłoszone przez Bank Handlowy w Warszawie S.A.
- Fundacja Kronenberga przy Citi Handlowy otrzymała tytuł „**Dobroczyńcy Roku**” w kategorii fundacja korporacyjna - projekt społeczny. Nagrodę tę przyznano jej za realizowany wspólnie z Fundacją Przedsiębiorczości Kobiet program „Biznes w kobiecych rękach”.
- Citi Handlowy został **laureatem Białego Listka Polityki**. Otrzymują go firmy, które deklarują wdrażanie wszystkich najistotniejszych kategorii zarządczych rekomendowanych przez normę ISO 26000 oraz ciągle doskonalą swoje działania w tym zakresie na rzecz efektywnego zarządzania wpływem swojej firmy.
- Citi Handlowy już po raz szósty został nagrodzony tytułem **Top Employer**. Wyróżnienie to przyznaje Instytut Corporate Research Foundation firmom, których polityka personalna uzyskała najwyższe noty w prowadzonych badaniach. Nagroda ta jest potwierdzeniem sensu i wartości działań Banku prowadzonych w obszarze zarządzania zasobami ludzkimi.
- Piąty rok z rzędu Citi Handlowy zwyciężył w konkursie Ministerstwa Finansów na pełnienie funkcji Dealera Skarbowych Papierów Wartościowych z najwyższą liczbą punktów spośród 16 banków biorących udział w rankingu**. Zwycięstwo Banku w tym prestiżowym konkursie organizowanym od 2002 roku potwierdza silną pozycję w tym segmencie rynku oraz daje mandat do realizacji usług w 2017 roku.
- Zarząd Citi Handlowy został doceniony w prestiżowym **rankingu „Giełdowa Spółka Roku” organizowanym przez Puls Biznesu**, w którym o zwycięstwie decydują uczestnicy rynku kapitałowego w anonimowym głosowaniu. Jako jedyna w gronie wyróżnionych instytucja finansowa Bank trafił na podium w kategorii „Kompetencje Zarządu”, gdzie oceniano aktywność w obszarze komunikacji z rynkiem, dotrzymywania obietnic i zobowiązań.
- W podsumowaniu Roku Giełdowego 2015 Dom Maklerski Banku Handlowego S.A. został po raz siódmy uhonorowany statuetką w kategorii „**Nagrody GPW na rynku akcji**” za najwyższy udział w obrocie akcjami (bez transakcji animatora) na Głównym Rynku.
- Bank Citi Handlowy znalazł się w zaszczytnym gronie trzech firm finansowych, którym przyznano tytuł „**Filarów Budżetu w tegorocznej edycji Listy 500 Rzeczpospolitej**”. „Filary” za rok 2015 otrzymały przedsiębiorstwa, które są jednymi z największych płatników podatku dochodowego. Podstawowym kryterium wyboru była wielkość podatku dochodowego, jaki firmy wykazały w rachunku zysków i strat. Co ważne, przy nagrodzie brany jest pod uwagę dłuższy okres niż jeden rok, ponadto dane o podatkach ważone są innymi wskaźnikami.
- Citi Handlowy znalazł się na podium tegorocznego rankingu brytyjskiego miesięcznika **Euromoney** w kategorii Best private banking services overall in Poland. W 13 edycji plebiscytu **Private Banking and Wealth Management Survey 2016** bank zdobył dodatkowo I miejsce przyznane w ramach trzech specjalistycznych kategorii za najlepsze innowacje technologiczne dla klienta, analizy i doradztwo inwestycyjne w zakresie alokacji aktywów oraz obsługę klientów międzynarodowych.
- Citi Handlowy po raz kolejny otrzymał **najwyższą ocenę dla swojej bankowości prywatnej w prestiżowym ratingu przygotowywanym przez magazyn „Forbes”**. Tym razem szczególnie doceniono wprowadzenie nowych rozwiązań technologicznych wspomagających pracę doradców i przyspieszających proces inwestycyjny.
- Karta Citi Simplicity otrzymała **nagrodę Złotego Bankiera w kategorii produktowej - najlepsza karta kredytowa**. W 7 edycji rankingu na podium znalazły się również pożyczka gotówkowa i kredyt hipoteczny zajmując trzecie miejsce w swoich kategoriach.
- Karta Kredytowa Citibank PremierMiles dla podróżujących znalazła się na podium w konkursie **Business Traveller Poland Awards 2015** w kategorii Najlepsza Karta dla Podróżującego Biznesmena. Nagroda została wręczona 17 lutego 2016 roku podczas gali magazynu Business Traveller Award.

VI. Istotne czynniki ryzyka związane z działalnością Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.

1. Istotne czynniki ryzyka i zagrożenia związane z otoczeniem Grupy

1.1 Gospodarka

Głębsze od oczekiwań spowolnienie wzrostu gospodarczego w Wielkiej Brytanii w związku z procesem wyjścia z Unii Europejskiej może prowadzić do wolniejszego wzrostu gospodarczego w strefie euro. Poza tym wolniejszy wzrost i sam proces Brexitu mogą doprowadzić do rewizji unijnego budżetu i zmniejszenia płatności środków UE dla Polski. Podobny efekt może mieć wzrost poparcia dla antyimigracyjnych i antyglobalizacyjnych partii populistycznych w Europie. W tym kontekście ryzyko stanowią szczególnie wybory prezydenckie we Francji. Wygrana M. Le Pen stwarzałaby zagrożenie dla istnienia strefy euro i Unii Europejskiej oraz marginalizacji roli Polski w Europie. To z kolei miałyby bardzo negatywny wpływ na obroty handlowe i wzrost gospodarczy w Polsce oraz kurs złotego i rentowność obligacji.

Niepewność związana z polityką gospodarczą i zagraniczną prezydenta D. Trumpa, w tym roli USA w NATO, oraz oczekiwania na łagodną politykę fiskalną i restrykcyjną politykę monetarną w USA, mogą prowadzić do odpływu kapitału z rynków wschodzących, co może prowadzić do osłabienia złotego i wzrostu rentowności obligacji.

Znaczne spowolnienie gospodarcze stwarzałoby ryzyko dla sytuacji fiskalnej szczególnie w kontekście dodatkowych kosztów wynikających z obniżenia wieku emerytalnego. Słaba sytuacja fiskalna oraz niepewne perspektywy sytuacji finansów publicznych mogłyby prowadzić do podwyższenia podatków i osłabienia inwestycji przedsiębiorstw prowadząc do dalszego pogorszenia aktywności gospodarczej.

Gdyby główne agencje ratingowe zdecydowały się na dalsze obniżenie ratingu Polski, mogłoby to przyczynić się do ponownego wzrostu zmienności na rynkach finansowych. Dodatkowo mogłoby się to wiązać ze wzrostem kosztów finansowania dla polskich podmiotów na rynkach zagranicznych.

Powyższe czynniki mogą mieć wpływ na poziom wyników Grupy w kolejnych okresach.

1.2 Ryzyka związane z regulacjami prawnymi i nadzorczymi

Wszelkie zmiany w polityce gospodarczej i systemie prawnym mogą mieć znaczny wpływ na sytuację finansową Grupy. Z punktu widzenia regulacji dotyczących działalności sektora bankowego, szczególne znaczenie mają ustawy, akty wykonawcze do nich, w tym rozporządzenia Ministra Finansów, uchwały Zarządu Narodowego Banku Polskiego („NBP”), zarządzenia Prezesa NBP oraz uchwały Komisji Nadzoru Finansowego („KNF”) oraz rekomendacje nadzorcze, a także akty prawa Unii Europejskiej.

Wśród wyżej wskazanych regulacji prawnych oraz nadzorczych najważniejsze to:

- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowe;
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 roku o Narodowym Banku Polskim;
- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 roku Kodeks cywilny;
- Ustawa z dnia 15 września 2000 roku Kodeks spółek handlowych;
- Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy;
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych;
- Dopuszczalny stopień koncentracji kredytów i sumy wierzytelności (ustawa Prawo bankowe);

- Maksymalny poziom kapitałów własnych, jakie mogą być przeznaczone na inwestycje na rynku kapitałowym (ustawa Prawo bankowe);
- Określenie standardów płynności, wypłacalności oraz standardów ryzyka kredytowego (uchwały KNF);
- Zarządzanie ryzykiem w banku (ustawa Prawo bankowe, uchwały KNF);
- Tworzenie i odprowadzanie rezerw obowiązkowych (ustawa o NBP, ustawa Prawo bankowe, uchwały KNF oraz uchwały Zarządu NBP);
- Przepisy dotyczące podatków i innych świadczeń o podobnym charakterze;
- Ustawa z dnia 7 lipca 2005 roku o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz o zmianie niektórych innych ustaw ograniczających maksymalne oprocentowanie od kredytu konsumenckiego i maksymalne kwoty opłat związanych z tym kredytem;
- Ograniczenia w udzielaniu kredytów walutowych zabezpieczanych hipotecznie wynikające z Rekomendacji S oraz Rekomendacji S(II) Komisji Nadzoru Bankowego;
- Ustawa z dnia 16 lutego 2007 roku o ochronie konkurencji i konsumentów;
- Ustawa z dnia 23 sierpnia 2007 roku o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym;
- Ustawa z dnia 16 listopada 2000 roku o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu;
- Ustawa z dnia 29 lipca 2001 roku o kredycie konsumenckim;
- Ustawa z dnia 12 maja 2011 roku o kredycie konsumenckim;
- Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 roku o usługach płatniczych;
- Ustawa z dnia 30 maja 2014 roku o prawach konsumenta;
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o obrocie instrumentami finansowymi;
- Ustawa z dnia 27 maja 2004 roku o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi;
- Ustawa z dnia 28 sierpnia 1997 roku o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych;
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych;
- Ustawa z dnia z dnia 10 czerwca 2016 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji(BFG);
- Ustawa z dnia 28 lutego 2003 roku Prawo upadłościowe, również w zakresie tzw. upadłości konsumenckiej;
- Ustawa z dnia 15 maja 2015 roku Prawo restrukturyzacyjne;
- Ustawa z dnia 11 września 2015 roku o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej;
- Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 roku o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym;
- Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 roku o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym;
- Ustawa z dnia 21 lipca 2006 roku o nadzorze nad rynkiem finansowym;
- Ustawa z dnia 15 stycznia 2015 roku o obligacjach;
- Ustawa z dnia 9 października 2015 roku o wykonywaniu Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki w sprawie poprawy wypełniania międzynarodowych obowiązków podatkowych oraz wdrożenia ustawodawstwa FATCA;
- Ustawa z dnia 15 stycznia 2016 roku o podatku od niektórych instytucji finansowych;

- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady UE nr 648/2012 z dnia 4 lipca 2012 roku oraz rozporządzenia wykonawcze do ww. rozporządzenia wydane przez Komisję Europejską (tzw. „EMIR”);
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 wraz z aktami wykonawczymi;
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 596/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 roku w sprawie nadużyć na rynku oraz uchylające dyrektywę 2003/6/WE Parlamentu Europejskiego i Rady i dyrektywy Komisji 2003/124/WE, 2003/125/WE i 2004/72/WE - tzw. MAR - Market Abuse Regulation;
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2365 z dnia 25 listopada 2015 roku w sprawie przejrzystości transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych i ponownego wykorzystania oraz zmiany rozporządzenia (UE) nr 648/2012;
- Rozporządzenie Delegowane Komisji (UE) 2016/438 z dnia 17 grudnia 2015 roku uzupełniające dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/65/WE w odniesieniu do obowiązków depozytariuszy;
- Rozporządzenie Delegowane Komisji (UE) 231/2013 z dnia 19 grudnia 2012 roku uzupełniające dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/61/UE w odniesieniu do zwolnień, ogólnych warunków dotyczących prowadzenia działalności, depozytariuszy, dżwigni finansowej, przejrzystości i nadzoru;
- Rekomendacja A Komisji Nadzoru Finansowego dotycząca zarządzania ryzykiem towarzyszącym zawieraniu przez banki transakcji na rynku instrumentów pochodnych;
- Rekomendacja T Komisji Nadzoru Finansowego dotycząca dobrych praktyk w zakresie zarządzania ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych;
- Rekomendacja I dotycząca zarządzania ryzykiem walutowym w bankach oraz zasad dokonywania przez banki operacji obciążonych ryzykiem walutowym;
- Rekomendacja M Komisji Nadzoru Finansowego dotycząca zarządzania ryzykiem operacyjnym w bankach;
- Rekomendacja U dotycząca dobrych praktyk w zakresie bancassurance;
- Rekomendacja D dotycząca zarządzania obszarami technologii informacyjnej i bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego w bankach. Rekomendacja zastąpiła poprzednią Rekomendację D. W stosunku do poprzedniej wersji Rekomendacji D wprowadzono zapisy dotyczące m.in. zarządzania danymi (w tym ich jakością), zasad współpracy pomiędzy obszarami biznesowymi i technicznymi, systemu informacji zarządczej obszarów technologii informacyjnej i bezpieczeństwa teleinformatycznego oraz tzw. „przetwarzania w chmurze” (ang. cloud computing). Zaktualizowano i doprecyzowano również oczekiwania nadzorcze dotyczące m.in. planowania strategicznego w obszarze technologii informacyjnej i bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego, wdrażania nowych i modyfikacji istniejących rozwiązań informatycznych, współpracy z zewnętrznymi dostawcami usług oraz zarządzania ryzykiem związanym z bezpieczeństwem środowiska teleinformatycznego;
- Rekomendacja P dotycząca zarządzania ryzykiem płynności finansowej w bankach;
- Rekomendacja W dotycząca zarządzania ryzykiem modeli w bankach;
- Rekomendacja C dotycząca zarządzania ryzykiem koncentracji;
- Uchwała Komisji Nadzoru Finansowego nr 584/2015 z dnia 17 listopada 2015 roku w sprawie wydania Rekomendacji dotyczącej bezpieczeństwa transakcji płatniczych wykonywanych w Internecie przez banki, krajowe instytucje płatnicze, krajowe instytucje pieniądza elektronicznego i spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe;
- Wytyczne Komisji Nadzoru Finansowego z 16 grudnia 2014 roku dotyczące zarządzania obszarami technologii informacyjnej i bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego w powszechnych towarzystwach emerytalnych, zakładach ubezpieczeń i reasekuracji, towarzystwach funduszy inwestycyjnych, podmiotach infrastruktury rynku kapitałowego, firmach inwestycyjnych. Wytyczne stanowią dostosowaną do potrzeb poszczególnych sektorów wersję „Rekomendacji D dotyczącej zarządzania obszarami technologii informacyjnej i bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego w bankach”. KNF oczekuje, że odpowiednie działania mające na celu wdrożenie standardów wskazanych w wytycznych zostaną zrealizowane przez podmioty nadzorowane nie później niż do 31 grudnia 2016 roku. Wytyczne te mają zastosowanie do Banku w obszarze działalności Biura Zarządzania Usługami Maklerskimi, jak również do Domu Maklerskiego Banku Handlowego S.A.;
- Wytyczne Komisji Nadzoru Finansowego z 24 maja 2016 roku dotyczące świadczenia usług maklerskich na rynku OTC instrumentów pochodnych. Wytyczne stanowią nadzorczą interpretację przepisów aktów prawnych regulujących zasady sprzedaży instrumentów pochodnych OTC. Celem wytycznych jest przedstawienie rekomendowanych rozwiązań dotyczących instrumentów pochodnych OTC w szczególności w zakresie organizacji nadzoru nad sprzedażą tych produktów, prowadzenia działań reklamowo-promocyjnych oraz informacyjnych, szkolenia pracowników sprzedaży, badania odpowiedności, a także zamieszczania w dokumentacji wskazanych rodzajów postanowień. Wytyczne te mają zastosowanie do Banku, jak również do Domu Maklerskiego Banku Handlowego S.A. od dnia 30 września 2016 roku;
- Zasady Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych wydane uchwałą z dnia 22 lipca 2014 roku KNF. Zasady są zbiorem reguł określających relacje wewnętrzne i zewnętrzne instytucji nadzorowanych przez KNF, w tym relacje z udziałowcami i klientami, ich organizację, funkcjonowanie nadzoru wewnętrznego oraz kluczowych systemów i funkcji wewnętrznych, a także organów statutowych i zasad ich współdziałania. Zasady mają zastosowanie do Banku, jak również do Domu Maklerskiego Banku Handlowego S.A.;
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 596/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 roku w sprawie nadużyć na rynku oraz uchylające dyrektywę 2003/6/WE Parlamentu Europejskiego i Rady i dyrektywy Komisji 2003/124/WE, 2003/125/WE i 2004/72/WE - tzw. MAR - Market Abuse Regulation oraz Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2014/57/UE z dnia 16 kwietnia 2014 roku w sprawie sankcji karnych za nadużycia na rynku - tzw. MAD - Market Abuse Directive - obowiązuje od dnia 3 lipca 2016 roku;
- Ustawa z dnia 22 lipca 2016 roku o zmianie ustawy o minimalnym wynagrodzeniu za pracę oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2016.1265 z dnia 2016.08.17). Nowelizacja ustawy o minimalnym wynagrodzeniu, poza wprowadzeniem minimalnej stawki godzinowej dla osób wykonujących zlecenie lub świadczących usługę, wprowadza również od 1 stycznia 2017 roku nowe obowiązki w zakresie ewidencjonowania czasu pracy w odniesieniu do przedsiębiorców korzystających z usług osoby fizycznej niewykonującej działalności gospodarczej, która przyjmuje zlecenie lub świadczy usługi na podstawie umów zlecenia lub umów o świadczenie usług;
- Ustawa z dnia 16 grudnia 2016 roku o zmianie niektórych ustaw w celu poprawy otoczenia prawnego przedsiębiorców (Dz.U.2016.2255 z dnia 2016.12.30). Ustawa zmierza do usunięcia szeregu barier prawnych z różnych gałęzi prawa. Najistotniejsze zmiany dotyczące prawa pracy, które przewiduje ustawa, a które weszły w życie z dniem 1 stycznia 2017 roku dotyczą kwestii wystawiania świadectw pracy w określonych terminach i na określonym wzorcu, jak również wprowadzenie obowiązku

zawarcia na piśmie umowy o współodpowiedzialności materialnej, pod rygorem nieważności.

Regulacje prawne oraz nadzorcze, które mogą mieć wpływ na działalność Banku w kolejnych okresach:

- W dniu 23 grudnia 2015 roku zostało opublikowane w Dzienniku Urzędowym UE rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2365 z dnia 25 listopada 2015 roku w sprawie przejrzystości transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych i ponownego wykorzystania oraz zmiany rozporządzenia (UE) nr 648/2012 (Dz.Urz. L 337/1). Celem regulacji jest między innymi zwiększenie przejrzystości transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych. Nakłada ono obowiązek m.in. na kontrahentów (pojęciem tym objęte są także banki), spółki inwestycyjne (UCITS), podmioty nimi zarządzające, ZAFI, obowiązek zgłaszania do repozytorium transakcji typu repo, sell/buy-back, pożyczek papierów wartościowych. Przepisy Rozporządzenia weszły w życie w dniu 12 stycznia 2016 roku aczkolwiek obowiązek raportowania wskazanych transakcji zacznie obowiązywać najwcześniej od początku 2017 roku w zależności od terminu wejścia w życie przepisów wykonawczych;
- W dniu 12 czerwca 2014 roku opublikowane zostały w Dzienniku Urzędowym UE Dyrektywa MiFID II oraz Rozporządzenie MiFIR (zwane dalej łącznie „MiFID II”). Pakiet regulacyjny MiFID II wchodzi w życie w styczniu 2018 roku (w wyniku przesunięcia pierwotnej daty obowiązywania), z zastrzeżeniem ewentualnych dalszych zmian w prawie lub opóźnień w zakresie wdrożeń do systemu prawa. MiFID II zastąpi obecnie obowiązujący pakiet MiFID I (Dyrektywę MiFID I, Dyrektywę MiFID 2, Rozporządzenie MiFID). Na pakiet MiFID II będą składały się także odpowiednie akty wykonawcze takie jak rozporządzenia wykonawcze i delegowane. Nowe regulacje mają na celu zbudowanie bardziej bezpiecznego, solidnego, przejrzystego oraz bardziej odpowiedzialnego systemu finansowego. MiFID II w szczególności wprowadza zmiany w strukturze organizacji rynków poprzez uregulowanie oraz odpowiednio wprowadzenie tam gdzie uznaje to za potrzebne m.in. zorganizowanych platform obrotu (OTF) oraz wielostronnych platform obrotu (MTF), w znacznym stopniu rozszerza dotychczasową zasadę przejrzystości w zakresie transakcji rynku finansowego (przejrzystość przed i potransakcyjna), wzmacnia dotychczasowe uprawnienia regulatorów unijnych oraz lokalnych (m.in. EBA, ESMA, KNF), w tym uprawnienia interwencyjne regulatorów, co do zakazu oraz ograniczenia danej działalności podmiotu na rynku finansowym. Istotną część pakietu MiFID II stanowią regulacje mające na celu wzmocnienie ochrony inwestorów/ klientów poprzez wprowadzenie udoskonalonych rozwiązań organizacyjnych w zakresie ochrony aktywów klientów oraz obszaru zarządzania produktem (product governance), zwiększenie zakresu produktów objętych regulacją MiFID, zmiany w zakresie klasyfikacji klientów, dodatkowe wzmocnienie dotychczasowych regulacji dotyczących zachęt (świadczeń pieniężnych i niepieniężnych, przyjmowanych lub wręczanych w związku ze świadczoną usługą), zarządzania konfliktami interesów oraz szereg innych mających na celu zapewnienie przestrzegania zasad rzetelności oraz profesjonalizmu w zakresie usług na rynku finansowym;
- Projekt ustawy o kredycie hipotecznym implementujący Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/17/UE z dnia 4 lutego 2014 roku w sprawie konsumenckich umów o kredyt związanych z nieruchomością mieszkalną i zmieniająca dyrektywę 2008/48/WE i 2013/36/UE oraz rozporządzenie (UE) nr 1093/2010, która powinna być implementowana w marcu 2016 roku;
- Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o obrocie instrumentami finansowymi oraz niektórych innych ustaw, którego celem jest przede wszystkim zniesienie podziału rynku regulowanego na rynek giełdowy i rynek pozagiełdowy oraz wprowadzenie regulacji dotyczących instytucji rachunku derywatów;
- Dnia 9 grudnia 2014 roku w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej opublikowane zostało Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1286/2014 z dnia 26 listopada 2014 roku w sprawie dokumentów zawierających kluczowe informacje, dotyczących detalicznych produktów zbiorowego inwestowania i ubezpieczeniowych produktów inwestycyjnych (PRIIP), którego celem jest wzmocnienie ochrony inwestorów indywidualnych nabywających takie produkty. Data wejścia w życie to 1 stycznia 2018 roku. Rozporządzenie nakłada na podmioty tworzące oraz sprzedające PRIIP (w tym Bank i DMBH) szereg nowych obowiązków, przede wszystkim w zakresie przedstawienia określonych informacji inwestorom;
- Dnia 23 grudnia 2015 roku w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej opublikowana została Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2366 z dnia 25 listopada 2015 roku w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego, zmieniająca dyrektywy 2002/65/WE, 2009/110/WE, 2013/36/UE i rozporządzenie (UE) nr 1093/2010 oraz uchylająca dyrektywę 2007/64/WE (tzw. PSD 2), której celem jest wyeliminowanie luk regulacyjnych w zakresie usług płatniczych, zapewnienie większej jasności prawa i spójne stosowanie ram legislacyjnych w całej Unii, zagwarantowanie dotychczasowym oraz nowym uczestnikom rynku równorzędne warunki działania, umożliwiając upowszechnienie nowych sposobów płatności wśród szerokiego kręgu użytkowników, zapewnienie wysokiego poziomu ochrony konsumentów, a w rezultacie podniesienia efektywności całego systemu płatności i harmonizacji rynku w obszarze usług płatniczych. Termin transpozycji dyrektywy do prawa krajowego upływa w dniu 13 stycznia 2018 roku;
- Dnia 4 maja 2016 roku w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej opublikowane zostało Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 roku w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE. Rozporządzenie weszło w życie 25 maja 2016 roku i zacznie obowiązywać 25 maja 2018 roku. Dwuletni okres dostosowawczy ma umożliwić pełne wdrożenie wymogów Rozporządzenia w odniesieniu do przetwarzania danych osobowych. Rozporządzenie będzie stosowane bezpośrednio we wszystkich państwach członkowskich i zastąpi obecnie obowiązującą Dyrektywę 95/46/WE oraz krajowe ustawy regulujące ochronę danych osobowych, w tym polską Ustawę z dnia 29 sierpnia 1997 roku o ochronie danych osobowych. Zgodnie z Rozporządzeniem, państwa członkowskie będą upoważnione do przyjmowania przepisów szczegółowych w określonych obszarach, aby doprecyzować zasady ochrony danych osobowych wynikające z Rozporządzenia;
- Projekt Rekomendacji Z Komisji Nadzoru Finansowego dotyczący zasad ładu wewnętrznego w Bankach. Projekt w ocenie Komisji odnosi się do kluczowego zagadnienia z punktu widzenia stabilnego i ostrożnego zarządzania bankiem, decydującego o prawidłowym funkcjonowaniu sektora bankowego. Rekomendacja zawiera postanowienia dotyczące prowadzenia działalności przez banki, lecz także dotyczące organów wewnętrznych banku, jego pracowników, jak też akcjonariuszy oraz interesariuszy, w tym zwłaszcza do klientów banków i budowania wzajemnych relacji odnoszących się do:
 - Zarządzania ryzykiem - zarówno samej organizacji systemu zarządzania ryzykiem, jak i poszczególnych istotnych elementów procesu zarządzania ryzykiem;
 - Zarządzania konfliktami interesów, nie tylko na poziomie członków Zarządu i Rady Nadzorczej, ale także pozostałych pracowników banku;
 - Relacji wewnętrznych oraz relacji zewnętrznych z klientami - między innymi poprzez określenie obowiązujących w banku odpowiednich systemów wynagradzania odnoszących się do wszystkich pracowników, kodeksów etyki czy też zasad wprowadzania nowych produktów bankowych;
 - Relacji z akcjonariuszami - w tym polityki dywidendowej, spójnej ze strategią działania Banku.

- Projekt Ustawy o zmianie ustawy o obrocie instrumentami finansowymi oraz niektórych innych ustaw – podstawowym celem projektu jest wdrożenie do porządku prawnego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/57/UE z dnia 16 kwietnia 2014 roku w sprawie sankcji karnych za nadużycia na rynku (dyrektywa w sprawie nadużyć na rynku) (Dz. Urz. UE L 173 z 12.06.2014, str. 179) („dyrektywa MAD”), a tym samym realizacja w ramach prawa krajowego celów wyznaczonych przez prawodawcę unijnego. Regulacje zawarte w projekcie służyć będą również stosowaniu rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 596/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 roku w sprawie nadużyć na rynku (rozporządzenie w sprawie nadużyć na rynku) oraz uchylającego dyrektywę 2003/6/WE Parlamentu Europejskiego i Rady i dyrektywy Komisji 2003/124/WE, 2003/125/WE i 2004/72/WE (Dz. Urz. UE L 173 z 12.06.2014, str. 1, z późn. zm.), („rozporządzenie MAR”), a także umożliwieniu wdrożenia dyrektywy wykonawczej Komisji (UE) 2015/2392 z dnia 17 grudnia 2015 roku w sprawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 596/2014 w odniesieniu do zgłaszania właściwym organom rzeczywistych lub potencjalnych naruszeń tego rozporządzenia (Dz. Urz. UE L 332 z 18.12.2015, str. 126).

2. Istotne czynniki ryzyka i zagrożenia związane z Grupą i jej działalnością

2.1 Ryzyko płynności

Niezgodność w terminach zapadalności kredytów oraz finansujących je depozytów jest typowa dla działalności bankowej i występuje również w Banku. Może ona powodować potencjalne problemy z bieżącą płynnością w przypadku skumulowania się większych wypłat klientów. Za zarządzanie aktywami i pasywami Banku, w tym regulację i kontrolę ryzyka płynności, odpowiada Komitet ds. Zarządzania Aktywami i Pasywami Banku, którego strategię realizuje Sub-Sektor Rynków Finansowych.

Podstawowym zadaniem Komitetu ds. Zarządzania Aktywami i Pasywami Banku jest zarządzanie strukturą bilansu w celu zwiększania jego dochodowości, określanie dopuszczalnych rozmiarów ryzyka finansowego podejmowanego w poszczególnych zakresach działalności, koordynacja polityki cenowej w zakresie stóp procentowych oraz podejmowanie decyzji w sprawie systemu cen transferowych w Banku.

W ramach zarządzania ryzykiem płynności Komitet ds. Zarządzania Aktywami i Pasywami Banku odpowiada za przygotowanie i wdrożenie jednolitej polityki zarządzania ryzykiem płynności w Banku, zatwierdza roczne plany płynnościowe i plany finansowania strony aktywnej Banku oraz limity płynnościowe dla Banku, jak również plan działania w sytuacjach awaryjnych w zakresie płynności. Ustala ponadto wartości progowe (limity) dla poszczególnych źródeł finansowania oraz prowadzi cyklicznie przegląd raportów ryzyka płynności.

Baza depozytowa Banku jest stabilna i zdywersyfikowana. Ponadto Bank posiada duży portfel płynnych papierów wartościowych, dobrą dostępność do środków na rynku międzybankowym oraz wysokie fundusze własne. Poziom ryzyka płynności w 2016 roku był niski.

2.2 Ryzyko rynkowe

Bank dokonuje operacji walutowych w imieniu klientów oraz na rachunek własny, utrzymując się w ramach ustalonych limitów na otwarte pozycje walutowe. W związku z tym Bank ponosi ryzyko walutowe. Za kontrolę ryzyka walutowego odpowiedzialny jest Departament Ryzyka Rynkowego, współpracujący z Sub-Sektorem Rynków Finansowych zarządzającym płynnością i pozycją walutową. W 2016 roku ryzyko rynkowe pozycji własnych Banku kształtowało się na niskim poziomie.

2.3 Ryzyko stopy procentowej

Podobnie jak inne banki działające w Polsce, Bank jest narażony na ryzyko wynikające z niedopasowania terminów zmian stóp procentowych aktywów i finansujących je pasywów (ryzyko luki terminów przeszacowania), jak również wrażliwości wartości dłużnych papierów wartościowych oraz instrumentów pochodnych opartych o stopy procentowe na zmiany rynkowych stóp procentowych (ryzyko ceny). W aspekcie ryzyka luki przeszacowania, ryzyko stopy procentowej może wystąpić w przypadku braku możliwości zrekompensowania spadku dochodów z tytułu obniżki stóp procentowych naliczanych od udzielonych kredytów poprzez obniżenie poziomu odsetek wypłacanych deponentom. Analogicznie, ryzyko dotyczy także sytuacji, gdy nie jest możliwe rekompensowanie wzrostu oprocentowania naliczanego deponentom poprzez podniesienie stóp oprocentowania naliczanych kredytobiorcom. W aspekcie ryzyka ceny, ryzyko stopy procentowej może wystąpić w przypadku negatywnego oddziaływania zmian rynkowych stóp procentowych na wycenę instrumentów portfela handlowego i w efekcie na wynik finansowy Banku oraz na wartość portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży obniżając fundusze własne Banku. Zarządzanie ryzykiem stopy procentowej należy do zadań Komitetu ds. Zarządzania Aktywami i Pasywami Banku, który m.in. tworzy politykę cenową Banku w odniesieniu do ryzyka stopy procentowej. Poziom ryzyka stopy procentowej w 2016 roku kształtował się w przedziale średnim do wysokiego zarówno w przypadku portfela handlowego, jak i portfela bankowego.

2.4 Ryzyko kredytowe i ryzyko kontrahenta

Ryzyko kredytowe i ryzyko kredytowe kontrahenta to potencjalna strata powstała w wyniku niezdolności klienta do uregulowania umownych zobowiązań wskutek niewypłacalności lub innych przyczyn, po uwzględnieniu zabezpieczenia, ochrony kredytowej nierzeczywistej oraz innych umów ograniczających stratę. W przypadku ryzyka kontrahenta wielkość ekspozycji Banku jest zmienna w czasie. Brak rozliczenia transakcji w terminie naraża Bank na dodatkowe ryzyko zmiany wartości kontraktu. Bank ustanawia limity na podejmowane ryzyko kredytowe i ryzyko kontrahenta na poziomie ekspozycji wobec podmiotu lub grupy powiązanych podmiotów. Dodatkowo ustanawiane są limity portfelowo wspierające proces zarządzania i bieżącego monitorowania portfela kredytowego. Proces aktywnego zarządzania jakością portfela obejmuje nadawanie ekspozycjom nie tylko odpowiedniego ratingu, ale również nadawanie im właściwej wewnętrznej klasyfikacji, rozpoznawanie utraty ich wartości oraz stosowanie odpowiednich działań naprawczych bądź windykacyjnych. Bank tworzy wymagane przepisami odpisy z tytułu utraty wartości ekspozycji kredytowych. Zdaniem Zarządu, obecny poziom odpisów z tytułu utraty wartości jest właściwy. W związku z możliwością zmiany warunków zewnętrznych lub zaistnienia innych okoliczności, które mogłyby negatywnie wpłynąć na klientów, nie ma pewności, że w przyszłości konieczność tworzenia odpisów z tytułu utraty wartości stosownych do istniejącego portfela kredytowego nie będzie miała negatywnego wpływu na sytuację finansową Banku, oraz że istniejący poziom odpisów z tytułu utraty wartości i zabezpieczenia okażą się wystarczające dla pokrycia możliwych strat z działalności kredytowej.

2.5 Ryzyko operacyjne

Ryzyko operacyjne definiowane jest, jako możliwość poniesienia strat w wyniku niewłaściwych lub zawodnych procesów wewnętrznych, czynników ludzkich, systemów technicznych lub zdarzeń zewnętrznych. Ryzyko operacyjne obejmuje ryzyko utraty reputacji, związane ze zdarzeniami ryzyka operacyjnego, z praktykami biznesowymi oraz rynkowymi, jak również ryzyko prawne i ryzyko braku zgodności. Ryzyko operacyjne nie obejmuje ryzyka strategicznego i ryzyka potencjalnych strat wynikających z decyzji związanych z podejmowaniem ryzyka kredytowego,

rynkowego, ryzyka płynności lub ryzyka związanego z działalnością ubezpieczeniową.

Celem strategicznym zarządzania ryzykiem operacyjnym jest zapewnienie spójnego i efektywnego podejścia do identyfikacji, oceny, ograniczania, kontroli, monitorowania oraz sprawozdawczości w zakresie tego ryzyka, jak również efektywnej redukcji poziomu narażenia na ryzyko operacyjne, a w konsekwencji redukcji ilości zdarzeń ryzyka operacyjnego i dotkliwości ich skutków (polityka niskiego poziomu tolerancji dla strat operacyjnych).

Zarządzanie ryzykiem operacyjnym ma również na celu pełną integrację procesów zarządzania tym ryzykiem z procesami podejmowania decyzji biznesowych (tzn. strategia biznesowa będzie wspierana oceną ryzyka operacyjnego, a biznes będzie oceniany na podstawie wcześniej ustalonych wskaźników kontroli i ryzyka operacyjnego).

System zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku jest zbudowany w sposób, który zapewni prawidłowe zarządzanie ryzykiem na każdym etapie, tj.: identyfikacji, oceny, przeciwdziałania, kontroli, monitorowania i raportowania.

Zarząd Banku odpowiada za opracowanie, wdrożenie i funkcjonowanie właściwego systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym (poprzez wprowadzanie odpowiednich regulacji wewnętrznych), zapewnia spójność systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym ze Strategią Banku oraz jego właściwe funkcjonowanie w organizacji poprzez analizę informacji umożliwiających ocenę, czy system jest adekwatny do profilu ryzyka operacyjnego. W przypadku zidentyfikowania potrzeby zmian, system zarządzania ryzykiem operacyjnym jest usprawniany poprzez wprowadzenie niezbędnych korekt.

Realizacja założeń strategii przez Zarząd Banku oceniana jest przez Radę Nadzorczą, wspieraną przez Komitet ds. Audytu oraz Komitet ds. Ryzyka i Kapitału na podstawie syntetycznych raportów przedkładanych przez Zarząd, co najmniej raz w roku, określających skalę i rodzaje ryzyka operacyjnego, na które narażony jest Bank, metody zarządzania ryzykiem operacyjnym, prawdopodobieństwo jego występowania, ocenę potencjalnego negatywnego wpływu metody zarządzania ryzykiem operacyjnym, jak też wyniki monitorowania profilu ryzyka operacyjnego i apetytu na ryzyko operacyjne. Rada Nadzorcza, po dokonaniu oceny, w razie konieczności może zlecić poddanie jej rewizji.

Departament Audytu, odpowiada za niezależną ocenę efektywności procesów zarządzania ryzykiem operacyjnym i ocenę adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym za jego regularne przeglądy. Rezultaty badań audytu wewnętrznego oraz zewnętrznego są uwzględniane w systemie informacji zarządczej i w procesie podejmowania decyzji związanych z zarządzaniem ryzykiem i zarządzaniem Bankiem.

Łączna kwota strat operacyjnych brutto, zaksięgowanych w 2016 roku nie przekracza zaakceptowanego poziomu apetytu na ryzyko operacyjne.

VII. Perspektywy rozwoju Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.

1. Ogólne cele rozwoju Grupy

Grupa koncentruje swoje działania na strategicznie ważnych obszarach, w których posiada istotną przewagę konkurencyjną, dzięki czemu możliwe jest oferowanie najbardziej atrakcyjnych produktów i rozwiązań. Konsekwentnie, za szczególnie ważne w segmencie detalicznym uznawane są karty kredytowe, a także usługi znajdujące się w ofercie skierowanej do klientów zamożnych. W bankowości przedsiębiorstw istotne znaczenie ma obsługa firm globalnych oraz największych przedsiębiorstw krajowych. Wśród pozostałych obszarów aktywnej działalności Banku należy

wymienić: produkty związane z rynkiem wymiany walut, bankowość transakcyjną oraz powiernictwo papierów wartościowych.

Grupa skupia się na akwizycji nowych i pogłębianiu relacji z obecnymi klientami. Zarówno w segmencie bankowości przedsiębiorstw, jak i bankowości detalicznej Grupa szczególnie uważa kładzie na pozyskiwanie rachunków operacyjnych i zwiększanie uproduktowienia klientów.

Filarami strategii przyjętej przez Grupę jest najwyższa jakość obsługi klientów oraz innowacyjność produktów i rozwiązań. Ciągły rozwój stosowanych technologii i udoskonalanie oferty produktowej pozwala Grupie na utrzymywanie wiodącej pozycji na rynku usług finansowych.

Powodzenie realizacji przyjętej strategii w dużej mierze uzależnione jest od tempa dostosowywania się do nowych warunków rynkowych oraz zmieniających się preferencji klientów. W związku z tym Grupa zdecydowała się jako pierwsza wyjść naprzeciw zmianom w nawykach klientów, którzy coraz rzadziej odwiedzają placówki bankowe, a jednocześnie coraz chętniej sięgających po usługi bankowe poprzez zdalne kanały komunikacji. W tym celu przeprowadzono proces optymalizacji sieci dystrybucji opartej na koncepcji placówek typu Smart zlokalizowanych w dużych aglomeracjach. Jednocześnie duży nacisk położono na rozwoju kanałów zdalnych i zwiększeniu sprzedaży z wykorzystaniem tych kanałów.

Strategicznym celem Grupy pozostaje budowanie wartości dla akcjonariuszy w oparciu o wzrost efektywności operacyjnej oraz wykorzystanie przewagi rynkowej wynikającej z silnej pozycji kapitałowej i wysokiej płynności.

1.1 Bankowość instytucjonalna

W ramach segmentu korporacyjnego strategia Grupy zakłada umacnianie pozycji lidera usług bankowych dla międzynarodowych korporacji oraz największych firm krajowych. Przedsiębiorstwa z sektora MSP stanowią kolejną grupę klientów istotnych z punktu widzenia Grupy. Koncentracja na akwizycji nowych klientów przy jednoczesnym aktywnym pogłębianiu relacji z obecnymi klientami z wybranych branż, jak również zapewnienie wsparcia dla klientów rozwijających działalność poza granicami kraju (inicjatywa Emerging Market Champions) stanowią klucz do dalszego budowania pozycji rynkowej Grupy. Grupa stawia sobie za cel pełnienie roli Strategicznego Partnera polskich przedsiębiorstw, aktywnie wspierającego ekspansję polskiego przemysłu. W zakresie oferty produktowej Bank planuje także dalszą intensyfikację współpracy z klientami z potencjałem na prowadzenie transakcji walutowych, a także poszukujących produktów z zakresu finansowania handlu.

Udoskonalanie procesów, a także koncentracja na innowacjach i podnoszeniu jakości usług pomaga w osiągnięciu lepszej efektywności Grupy. W ten sposób Grupa będzie w stanie utrzymać pozycję lidera w obszarze transakcji walutowych oraz oferty korporacyjnych rachunków operacyjnych.

1.2 Działalność maklerska

Kluczowym czynnikiem, który ma wpływ na wyniki osiągnięte przez DMBH są obroty akcjami generowane przez klientów instytucjonalnych (zarówno krajowych jak i zagranicznych). Z punktu widzenia działalności domu maklerskiego, istotnym czynnikiem niepewności są planowane zmiany w systemie emerytalnym (zastąpienie II filara Pracowniczymi i Indywidualnymi Planami Kapitałowymi). Ponadto brak znaczącego strumienia nowych środków do funduszy z ekspozycją na rynek akcyjny istotnie zmniejsza ich popyt na instrumenty udziałowe.

W obliczu rosnącej konkurencji oraz słabnącego potencjału na rynku krajowym, Grupa upatruje szansę na powstrzymanie negatywnych trendów w rozwoju segmentu detalicznego działalności maklerskiej, gdzie konsekwentne i wspólne działania

zrealizowane dotychczas pozwoliły na znaczny wzrost materialności osiągniętych przychodów w porównaniu do segmentu instytucjonalnego. Działania te wpłynęły na znaczącą dywersyfikację ryzyka dalszego spadku przychodów z działalności maklerskiej.

1.3 Bankowość detaliczna

W 2017 roku Bank będzie konsekwentnie kontynuował realizację wyznaczonej w poprzednich latach strategii we wszystkich aspektach segmentacji klientów oraz modelu biznesowego. Bank zamierza rozwijać ofertę produktów i usług w taki sposób, aby dostarczać jak największą wartość i w jak największym stopniu zaspokajając potrzeby finansowe klientów z docelowych segmentów. Jednym z celów strategicznych będzie dążenie do ugruntowania pozycji lidera w obszarze bankowości klientów zamożnych. W tym celu Bank będzie w dalszym ciągu rozwijał ofertę dla klientów Citigold oraz wdrożoną pod koniec 2015 roku unikalną na rynku ofertę dla najbardziej zamożnych klientów – Citigold Private Client (CPC). Bank planuje m.in. wdrożenie nowych produktów inwestycyjnych i wyjątkowych przywilejów, a także wprowadzenie wygodnych dla klienta rozwiązań online w zakresie zarządzania majątkiem. Dla tych grup klientów Bank będzie kontynuował współpracę z innymi podmiotami Citi na świecie, dostarczając klientom unikalnych doświadczeń w obszarze bankowości globalnej.

Bank będzie także koncentrował się na pozyskiwaniu tzw. klientów aspirujących do zamożnych, rozwijając specjalnie dla nich ofertę Citi Priority. W trosce o oczekiwania tego segmentu klientów Bank będzie wdrażał rozwiązania pakietowe, pogłębiające ich relacje depozytowe z Bankiem i jednocześnie adresujące ich potrzeby kredytowe.

Bank będzie dążył do wzmocnienia pozycji lidera na rynku kart kredytowych, oferując produkty z globalnej palety produktowej Citi, akceptowane na całym świecie i oferujące wyjątkowe wartości dla klienta, np. w formie programów lojalnościowych. Istotnym celem będzie również zwiększenie udziału w rynku niezabezpieczonych produktów kredytowych poprzez zaspokajanie potrzeb kredytowych coraz większej liczby klientów dzięki konkurencyjnej ofercie pożyczki gotówkowej czy produktów ratalnych, a także innowacyjnym, szybkim procesom.

Mając na uwadze potrzebę prostej i szybkiej obsługi swoich finansów, Bank będzie w dalszym ciągu inwestował w rozwój nowych technologii i udoskonalanie platformy mobilnej i internetowej. Ponadto, Bank zamierza kontynuować realizację strategii w zakresie sieci oddziałów detalicznych, koncentrując obecność swoich placówek w największych miastach w Polsce, opierając się w decydującej mierze na formacie oddziałów Smart oraz Centrów Obsługi Citigold.

VIII. Zaangażowanie społeczne i mecenat kulturalny Banku

1. Społeczna odpowiedzialność biznesu (CSR)

Bank jest społecznie odpowiedzialny i wrażliwy na potrzeby swoich partnerów, zarówno biznesowych, jak i społecznych. Wszystkie działania Banku podejmowane są w zgodzie z potrzebami jego klientów, a także społeczności, w których funkcjonuje.

Aktywności Banku w zakresie CSR obejmują miejsce pracy i otoczenie rynkowe, społeczności lokalne, a także ochronę środowiska. Celem strategicznym jest zdobycie pozycji firmy wyznaczającej standardy instytucjonalnej odpowiedzialności społecznej (CSR – Corporate Social Responsibility), zarówno na zewnątrz, jak i wewnątrz organizacji. Kontynuowane są inwestycje wspierające społeczności lokalne, realizowane dla dobra publicznego w takich dziedzinach, jak edukacja finansowa, promocja przedsiębiorczości, rozwój lokalny i ochrona dziedzictwa kulturowego. Misja Banku w tym obszarze realizowana jest za

pośrednictwem Fundacji Kronenberga przy Citi Handlowy założonej w 1996 roku. Społeczne zaangażowanie Banku jest doceniane w niezależnych rankingach i zestawieniach, takich jak Respect Index, czy Ranking Firm Odpowiedzialnych Społecznie.

1.1 Relacje z klientami – praktyki rynkowe

Misją oraz największą ambicją Banku jest zbudowanie relacji z klientami opartych na zaufaniu i wspólnym dążeniu do rozwoju. Strategicznym celem jest osiągnięcie takiego poziomu satysfakcji klientów, którego naturalną konsekwencją będzie niezachwiana lojalność wobec Banku oraz grono ambasadorów promujących markę Citi Handlowy jako partnera w decyzjach finansowych. W związku z tym, podejmowanych jest szereg działań, na podstawie badań oraz informacji zwrotnej od klientów, które mają stale usprawniać i podnosić jakość standardów obsługi oraz oferty produktowej.

Jedną z odpowiedzi na zmieniające się oczekiwania klientów jest adaptacja strategii obsługi klientów w sieci tradycyjnych oddziałów do rozwoju nowych technologii. Obecnie ponad 95% transakcji bankowych klienci realizują samodzielnie poprzez aplikację mobilną lub system bankowości elektronicznej, kontynuowany jest rozwój sieci nowoczesnych oddziałów Bankowego Ekosystemu Smart. W takiej placówce klient samodzielnie może wykonać transakcje finansowe, skorzystać z wpłaty/wypłaty gotówki w bankomatach walutowych, jak również otrzymać kartę kredytową czy zapoznać się na interaktywnym monitorze ze specjalnymi ofertami rabatowymi dla posiadaczy kart Citi Handlowy.

Z nowym, jeszcze wygodniejszym sposobem realizacji transakcji inwestycyjnych mogli też zapoznać się klienci Citigold. Od połowy minionego roku w trakcie spotkania z opiekunem mają oni możliwość przeglądania analizy posiadanego portfela oraz akceptacji umów na tablecie – co sprawia, że takie rozmowy mogą mieć miejsce w dowolnej, wygodnej dla klienta lokalizacji, a nie wyłącznie w oddziale. Coraz więcej możliwości zakupowych – przy zachowaniu najwyższych standardów bezpieczeństwa – uruchomiliśmy również dla klientów, którzy preferują rozmowy z opiekunem przez telefon.

W ślad za informacjami zwrotnymi od klientów realizowany jest również plan rozwoju aplikacji mobilnej Citi Mobile – dostępnej w niej funkcjonalności oraz sposobu realizacji transakcji. Jedną z większych zmian wprowadzonych w minionym roku było uruchomienie notyfikacji, które w czasie rzeczywistym, bez potrzeby logowania się do aplikacji informują klientów o transakcjach. Klienci doceniają tę opcję jako doskonałe zabezpieczenie, które daje poczucie komfortu i jeszcze więcej kontroli nad codziennymi finansami.

Dodatkowo – również odpowiadając na rosnącą popularność mediów społecznościowych i zwiększoną aktywność klientów na profilu Banku na Facebooku, Bank stale w tym miejscu rozwija obsługę i gwarantuje dzielenie się najważniejszymi informacjami z fanami. Żadne zapytanie nie pozostaje bez odpowiedzi, a reakcja Banku jest niemal natychmiastowa – co potwierdza pozycja Citi Handlowego lidera w rankingu So Trender.

Rzetelna informacja – etyka reklamy

Bank od ponad sześciu lat konsekwentnie realizuje strategię przejrzystej komunikacji z klientem systematycznie dostosowując swoją ofertę do potrzeb klientów. W ramach projektów takich jak „Treating Customers Fairly” określone zostały wymagania dotyczące komunikacji, które warunkują przeprowadzenie kampanii produktowych. Dzięki temu, mimo dynamicznie zmieniającego się otoczenia rynkowego, klienci mogą mieć pewność, że o produktach Banku informowani są w sposób rzetelny i przejrzysty. Bank gwarantuje przy tym czytelność umów oraz transparentną informację o kosztach, ryzyku i możliwych do osiągnięcia korzyściach. Wszyscy pracownicy odpowiedzialni za ofertę produktową, zostali też przeszkoleni ze standardów

przejrzystej komunikacji i są zobowiązani do ścisłego ich przestrzegania. Dodatkowo politykę i standardy wysokiej obsługi klienta, reklamacji oraz odpowiedzialnego marketingu w Banku regulują wewnętrzne akty normatywne m.in. „Kodeks Etyki Reklamy” oraz „Etyczne Praktyki Biznesowe Banku Handlowego w Warszawie S.A.”

Badania satysfakcji klientów

Bank przeprowadza regularne badania opinii klientów zarówno w części instytucjonalnej, jak i detalicznej. Głównym wskaźnikiem mierzącym jakość usług jest NPS (Net Promoter Score). Wskaźnik NPS pozwala określić skłonność klientów do rekomendacji Banku, a co za tym idzie ich zadowolenie z usług. Badania obejmują kluczowe segmenty klientów Banku, najważniejsze kanały kontaktu (tj. bankowość elektroniczną, obsługę telefoniczną, oddziały), „momenty prawdy” (kluczowe interakcje, np. zakup produktu). Oceny i komentarze są analizowane przez zespół badający doświadczenia klientów, a wyniki tych analiz i projektów usprawnień omawiane są na comiesięcznym spotkaniu z zespołem menedżerskim Banku. Komentarze, które wymagają wyjaśnienia, dodatkowych pytań lub rozmowy z klientem, nie pozostają bez odpowiedzi - Dyrektorzy Oddziałów Gold natychmiast po ich otrzymaniu - oddzwaniają do klientów. Dzięki zdyscyplinowanemu podejściu, Bank osiągnął w 2016 roku wzrost oceny pośród kluczowych wskaźników NPS. Taki poziom zaangażowania w pracę z informacją zwrotną od klientów buduje też kulturę jeszcze większej odpowiedzialności pracowników za doświadczenia i produkty oferowane przez Bank.

Karty kredytowe Citi Handlowy oraz konto Citi Priority zyskały również w ocenie klientów najwyższą notę w badaniu rekomendacji Banku na polskim rynku (w ramach badania Top Down NPS prowadzonego przez ORC dla Banku).

Wypadkową wielu działań, w tym innowacyjnych akcji marketingowych - w internecie, mediach społecznościowych, jak również telewizji, było zdobycie najwyższego uznania, a tym samym nagrody Dyrektora Marketingu Roku 2016 przez Miguela Mendesa, zarządzającego Departamentem Zarządzania Doświadczeniami Klientów. To wyróżnienie branżowe odzwierciedla wszystkie starania podjęte w 2016 roku w celu jak najskuteczniejszego dostosowania komunikacji oraz oferty do potrzeb klientów.

Potwierdzeniem silnej pozycji Banku w tworzeniu oferty dopasowanej do potrzeb klientów jest również uzyskanie w 2016 roku wielu nagród i wyróżnień. Jedno z nich doceniło kartę kredytową Premier Miles dla podróżujących, która znalazła się na podium w konkursie Business Traveller Poland Awards 2015 w kategorii Najlepsza Karta dla Podróżującego Biznesmena.

Ponadto Karta Citi Simplicity otrzymała nagrodę Złotego Bankiera w kategorii produktowej - najlepsza karta kredytowa. W 7 edycji rankingu na podium znalazły się również pożyczka gotówkowa i kredyt hipoteczny zajmując trzecie miejsce w swoich kategoriach. Citi Handlowy po raz drugi uzyskał najwyższą ocenę dla swojej bankowości prywatnej w prestiżowym ratingu przygotowanym przez magazyn "Forbes".

Reklamacje

Szczegółowo analizowane są też zgłoszenia oraz reklamacje klientów, wskazujące ewentualne obszary do poprawy. Jedną ze zmian wprowadzonych w ostatnim czasie w obszarze obsługi zapytań reklamacyjnych, było wprowadzenie standardu odpowiedzi w ciągu 1 dnia dla klientów Gold oraz 4 dni dla pozostałych klientów.

Dzięki temu Bank pozostaje liderem wśród instytucji finansowych w zakresie szybkości rozpatrywania reklamacji.

Dla skuteczniejszego dialogu z klientami Bank powołał w 2009 roku funkcję Rzecznika Klienta. Klienci mają możliwość dzielenia się z nim swoimi uwagami i sugestiami dotyczącymi funkcjonowania Banku za pośrednictwem poczty elektronicznej, wysyłając zgłoszenia na adres e-mail.

Działania zainicjowane przez Rzecznika przyczyniły się wielokrotnie do zmian zarówno systemowych, jak i w ramach obowiązujących procesów, co w znaczący sposób zwiększyło poziom satysfakcji klientów z oferowanych przez Bank usług. Ponadto możliwości bezpośredniego kontaktu z Rzecznikiem i zgłaszania sugestii, wątpliwości czy też uwag spotkało się uznaniem klientów.

Stale rozwijane są też możliwości kontaktu z Bankiem w celu bieżącej obsługi - na stronie internetowej Banku pojawił się chat, za pomocą którego operator może szybko odpowiedzieć na pytania dotyczące produktów lub usług dostępnych on-line.

Ochrona danych i prywatność klientów

Bank zobowiązuje się do ochrony prywatnych i poufnych informacji na temat swoich klientów oraz do właściwego ich wykorzystywania. Zasady te opisane są w wewnętrznym dokumencie „Zasady ochrony danych osobowych w Banku Handlowym w Warszawie S.A.”. Bank gromadzi, przechowuje i przetwarza dane osobowe klientów w sposób określony przez prawo krajowe mając na celu oferowanie klientom produktów i usług lepiej spełniających ich potrzeby finansowe oraz umożliwiających osiągnięcie celów finansowych. Mając to na uwadze, Bank dokłada wszelkich starań, aby wdrażać i utrzymywać odpowiednie systemy i technologie oraz właściwie szkolić pracowników, którzy mają dostęp do takich informacji. Dostawcy, z których usług korzysta Bank, podobnie mają obowiązek ochrony poufnego charakteru danych, w tym danych osobowych oraz poufnych, które od niego otrzymują. Bank przestrzega również własnych rygorystycznych norm i regulacji wewnętrznych dotyczących poufnego charakteru i bezpieczeństwa informacji oraz danych osobowych (normy dotyczące zarządzania systemami informatycznymi, normy bezpieczeństwa informacji, ogólne przepisy dotyczące bezpieczeństwa). Dodatkowo każdy pracownik banku jest zobowiązany chronić wszelkie dane osobowe i poufne klientów, dbając, aby informacje te były wykorzystywane tylko do uzasadnionych celów związanych z wykonywaną pracą oraz udostępniane wyłącznie upoważnionym osobom i organizacjom, oraz w prawidłowy i bezpieczny sposób przechowywane.

Bank stosuje najwyższe standardy w obszarze bezpieczeństwa informacji. Cyklicznie przeprowadzane są audyty w tym zakresie potwierdzane posiadanymi przez Bank certyfikatami na zgodność z normami ISO 27001 i ISO22301, które obejmują procesy, produkty i usługi jakie Bank świadczy swoim klientom.

1.2 Troska o ludzi

Strategicznym celem Banku jest pozyskanie, rozwój i zatrzymanie najbardziej utalentowanych ludzi, którzy podzielają wartości, którymi kieruje się Bank:

Wspólny cel	Jeden zespół kierujący się wspólnym celem: najlepsza obsługa klientów i interesariuszy.
Odpowiedzialny biznes	Działanie w sposób przejrzysty, roztropny i odpowiedzialny.
Innowacyjność	Ciągłe udoskonalanie rozwiązań oferowanych naszym klientom poprzez udzielanie im pełnych informacji na temat produktów i usług, dostarczanie światowej klasy produktów.
Rozwój talentów	Utalentowany zespół wysoce wyspecjalizowanych profesjonalistów, którzy oferują doskonałą obsługę, wykazują inicjatywę i są w stanie sprostać najtrudniejszym wyzwaniom.

Swoim pracownikom Bank oferuje bezpieczne i przyjazne miejsce pracy, w którym mogą pracować, angażując swoją energię i mając poczucie realizacji osobistych osiągnięć, satysfakcji oraz możliwości indywidualnego rozwoju. Rozwój pracowników jest wspierany przez realizację działań takich jak: szkolenia, zaangażowanie w realizację wymagających projektów, a także proces oceny, dzięki któremu pracownicy uzyskują informacje na temat swoich mocnych stron oraz obszarów, które powinni jeszcze rozwijać. Bank wdrożył politykę personalną, której towarzyszą udokumentowane, mierzalne i regularnie monitorowane cele.

Proces doboru, ale i rozwoju personelu jest niezwykle ważny dla rozwoju Banku. W tym celu wszystkim pracownikom został udostępniony wewnętrzny portal www.KarierawCiti.com.pl, dzięki któremu każdy może aplikować na stanowisko, którym jest zainteresowany w ramach struktur Banku oraz innych spółek należących do Grupy Citi.

Ponadto Bank zapewnia pracownikom bogatą ofertę świadczeń pozapłacowych, które zaspokajają ich osobiste i społeczne potrzeby.

W ramach świadczeń pozapłacowych, pracownicy korzystają z pracowniczego programu emerytalnego, ubezpieczenia na życie, pakietu sportowego, prywatnej opieki medycznej, funduszu świadczeń socjalnych oraz produktów bankowych na preferencyjnych warunkach. Pracownicy mają również możliwość pracy w elastycznych godzinach pracy, celem umożliwienia lepszego realizowania obowiązków osobistych i zawodowych.

Dbając o bezpieczeństwo pracy, Bank stara się zapewnić optymalne warunki pracy wszystkim pracownikom ze szczególnym uwzględnieniem zasad bezpieczeństwa i higieny pracy.

Badanie nastrojów pracowniczych

Co roku Bank przeprowadza badanie nastrojów pracowniczych nazywane Voice of Employee, czyli „Głos Pracownika”. Ankieta służy badaniu satysfakcji i zaangażowania pracowników. Udział w ankiecie jest dobrowolny. Pytania, na które odpowiadają pracownicy dotyczą m.in.: komunikacji, możliwości rozwoju, merytokracji, relacji z przełożonymi i współpracownikami, udziału w decyzjach, równowagi pomiędzy życiem zawodowym i osobistym, różnorodności jak również wartości i zasad etycznych, którymi kieruje się Bank.

Wypełnienie ankiet jest pierwszym etapem działań związanych z pracą nad badaniem nastrojów wśród pracowników. Kolejnymi etapami są analiza wyników, wywiady grupowe mające na celu pogłębioną analizę wyników oraz przygotowanie planów działań doskonalących po ankiecie, realizacja i komunikowanie rezultatów pracownikom. W roku 2016 ankietę wypełniło ponad 88% uprawnionych pracowników.

Różnorodność w miejscu pracy

W Banku różnorodność postrzegana jest jako źródło siły. Dlatego priorytetem jest promowanie takiej kultury, w której możliwości rozwoju są dostępne dla wszystkich, niezależnie od dzielących różnic.

Wszyscy pracownicy Banku zobowiązani są do postępowania zgodnego z obowiązującymi przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi oraz przyjętymi standardami. Bank dąży do

stworzenia pracownikom optymalnych szans na wykorzystanie ich potencjału, zapewnienie im możliwości pełnego rozwoju zawodowego oraz pielęgnowania ich różnorodności z poszanowaniem godności bez względu na płeć, rasę, wyznanie czy orientację seksualną. Pracownicy są zobowiązani traktować swoich współpracowników z szacunkiem. Wskazane powyżej oczekiwania Banku zostały zawarte w „Zasadach Postępowania Pracowników Banku Handlowego w Warszawie S.A.”.

Od 2013 roku Bank jest sygnatariuszem międzynarodowej inicjatywy „Karta Różnorodności”, która obowiązuje firmy do wprowadzenia zakazu dyskryminacji w miejscu pracy oraz działań na rzecz tworzenia i promocji różnorodności oraz wyraża gotowość firmy do zaangażowania wszystkich osób zatrudnionych oraz partnerów biznesowych i społecznych w te działania.

Corocznie w Banku organizowany jest Tydzień Różnorodności, podczas którego pracownicy są zapraszani do udziału w aktywnościach takich jak: warsztaty, szkolenia, oraz spotkania panelowe.

Bank wspiera również oddolne inicjatywy pracownicze, które podejmują sami pracownicy, między innymi CitiWomen oraz CitiClub.

Misją CitiWomen jest tworzenie sprzyjających warunków rozwoju zawodowego kobiet pomoc w pokonywaniu barier, a także zapewnienie możliwości realizacji ambicji zachowując równowagę pomiędzy pracą zawodową i życiem prywatnym. Cele jakie CitiWomen Polska (CPW) stawia przed sobą to: wspieranie kobiet pracujących w Citi & Citi Handlowy Polsce w odkrywaniu i uwalnianiu ich potencjału poprzez zapewnianie dodatkowych możliwości, szkoleń, nawiązywania kontaktów (networking) oraz wymiany doświadczeń, a także odkrywanie i rozwijanie kobiecych talentów oraz pomaganie w doskonaleniu zdolności przywódczych. Swoją misję CitiWomen Polska realizuje poprzez różnorodne działania, do których należą między innymi: organizacje spotkań integracyjnych i networkingowych; organizacja szkoleń, warsztatów i wykładów; tworzenie zespołów projektowych na doraźne potrzeby, w tym zespołów koordynujących organizację inicjatyw CWP w pozawarszawskich ośrodkach Grupy Citi; udostępnianie i wymianę informacji między pracownikami, w tym poprzez własną stronę intranetową; stymulowanie współpracy pomiędzy kobietami na różnym etapie rozwoju zawodowego. Działania CWP koordynowane są przez Komitet Sterujący (KS) – grono najbardziej aktywnych na rzecz Inicjatywy osób, wybieranych w drodze otwartego głosowania.

CitiClub powołano w celu organizowania czasu wolnego w tym zróżnicowanej działalności kulturalnej, sportowej i turystycznej. Klub sprzyja szerokiej integracji pracowników, co wpływa na poczucie satysfakcji z pracy. W ramach CitiClub realizowane są projekty sportowe „Citi Społecznie Aktywni” połączone z elementami charytatywnych zbiórek funduszy na rzecz potrzebujących.

Dialog i wolność zrzeszania się

W Banku działają dwa związki zawodowe: NSZZ „Solidarność” – Region Mazowsze Międzyzakładowa Organizacja Związkowa nr 871 przy Banku Handlowym w Warszawie S.A oraz NSZZ Pracowników Banku Handlowego w Warszawie S.A.

Zasady Postępowania Pracowników Banku Handlowego w Warszawie S.A.

Zasady Postępowania stanowią ogólny przegląd najważniejszych regulacji wewnętrznych obowiązujących w Banku. Wszyscy pracownicy Banku zobowiązani są do postępowania zgodnego z obowiązującymi przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi oraz przyjętymi standardami w Banku. Bank dąży do stworzenia pracownikom optymalnych szans na realizację ich potencjału, zapewnienie im rozwoju oraz pielęgnowania różnorodności z poszanowaniem godności bez względu na płeć, rasę, wyznanie czy orientację seksualną. Zasady zawierają formalne rozwiązania procesowe w zakresie zgłaszania przypadków naruszeń. W Banku działa Linia Etyczna, gdzie pracownicy mogą zgłosić kwestie dotyczące wyboru najlepszego sposobu działania w konkretnych sytuacjach lub w przypadku uzasadnionych podejrzeń bądź informacji o potencjalnym naruszeniu przepisów prawa lub norm etycznych i regulacji obowiązujących w Banku. Zgłoszenia na linię etyczną można dokonać poprzez linię telefoniczną lub na skrzynkę mailową. Zgłoszenia mogą również być składane anonimowo.

Co roku pracownicy Banku przechodzą szkolenie online z Zasad Postępowania, które jest obowiązkowe.

Każdy nowo zatrudniony pracownik otrzymuje treść Zasad Postępowania i jest zobowiązany do podpisania oświadczenia potwierdzającego zapoznanie się z nimi i przestrzegania ich w codziennej pracy.

Wolontariat pracowniczy

W Banku realizowany jest największy w Polsce program wolontariatu pracowniczego koordynowany przez Fundację Kronenberga przy Citi Handlowy. Jego celem jest rozwijanie zaangażowania społecznego obecnych i byłych pracowników Banku. W 2016 roku zrealizowano rekordową liczbę 256 projektów wolontariackich na rzecz ponad 33 000 odbiorców. Wolontariusze (również Ci spoza organizacji) w działania społeczne zaangażowali się 3 734 razy. W ramach podejmowanych działań wspierali: społeczności lokalne, placówki opiekuńczo-wychowawcze, organizacje społeczne, placówki samorządowe i schroniska dla zwierząt. Najważniejszą inicjatywą minionego roku była kolejna, XI już edycja Światowego Dnia Citi dla Społeczności. Co roku w ramach tego projektu pracownicy Banku wraz z rodzinami i przyjaciółmi starają się odpowiedzieć na konkretne potrzeby występujące w bliskich im społecznościach. W 2016 roku wolontariusze Citi w ramach Światowego Dnia Citi dla Społeczności przeprowadzili 217 projektów społecznych na rzecz ponad 31 000 odbiorców.

W 2016 roku kontynuowane były również kluczowe projekty, tj.: akcja świąteczna „Zostań Asystentem św. Mikołaja”, wyjazdy integracyjne z wolontariatem. Ponadto w ramach całorocznej aktywizacji wolontariusze zapraszani byli do udziału w spotkaniach Klubu Wolontariusza, angażowania się w Wolontariat Seniorów a także w akcje społeczne w ramach regularnie wysyłanych propozycji wolontariatu indywidualnego.

Różnorodność i liczba przeprowadzonych projektów świadczy o tym, że zaangażowanie społeczne pracowników Banku stale się umacnia i rozwija, przynosząc korzyść coraz szerszej grupie odbiorców – co potwierdzają zebrane statystyki.

W 2016 roku Fundacja Kronenberga przy Citi Handlowy już po raz piąty przeprowadziła wśród wolontariuszy Citi badanie ankietowe, pozwalające na zmierzenie satysfakcji z dotychczasowej pracy społecznej a także ustalenie oczekiwań względem uczestnictwa w Programie oraz korzyści z angażowania się w wolontariat pracowniczy (zarówno dla pracowników jak i dla pracodawcy). Wolontariusze oprócz samej satysfakcji z pomagania innym dostrzegają również, że realizacja projektów przynosi im także korzyści w życiu zawodowym. Ankietowani przyznają ponadto, że wolontariat pozytywnie wpłynął na ich motywację, a 53% uważa też, że dzięki niemu czerpie większą satysfakcję ze swojej codziennej pracy. Ponad 76% ankietowanych postrzega wolontariat jako powód do lepszej oceny swojej firmy. 73% jest zdania,

że Citi jest firmą odpowiedzialną społecznie, a 82% uważa, że kieruje się ono wysokimi standardami etycznymi.

Od 2015 roku efekty działań wolontariuszy Citi w ramach największej akcji społecznej Citi - Światowego Dnia Citi dla Społeczności pomagają mierzyć ankietę skierowaną do organizacji partnerskich. Badania przeprowadzone w 2016 roku pokazały, że wszyscy partnerzy byli zadowoleni ze współpracy z wolontariuszami Citi i zadeklarowali chęć jej kontynuowania. Aż 99% ankietowanych było zdecydowanie zadowolonych z przebiegu projektu. Tyle samo potwierdziło osiągnięcie celu działań. W przypadku 75% organizacji widoczne było obniżenie kosztów organizacyjnych, a 27% zauważyło duży wpływ współpracy z wykwalifikowanymi pracownikami Citi na usprawnienie procesów zarządzania ich organizacją (np. w obszarze IT, HR czy finansach). Wszyscy ankietowani zdecydowanie zarekomendowaliby innym organizacjom współpracę z wolontariuszami Citi.

Ponadto Fundacja Kronenberga przy Citi Handlowy wraz z Narodowym Centrum Kultury i Centrum Myśli Jana Pawła II zorganizowała I Ogólnopolską Konferencję „Wolontariat w kulturze”, która odbyła się w dniach 5 - 7 grudnia 2016 roku w Teatrze Wielkim Operze Narodowej. Było to pierwsze tego typu wydarzenie, podczas którego eksperci i praktycy przekazywali uczestnikom wiedzę z dziedziny zarządzania wolontariuszami w instytucjach kultury. Wolontariusze Citi wzięli czynny udział w konferencji, uczestnicząc w panelach i dzieląc się swym doświadczeniem w prowadzeniu projektów społecznych oraz pomagając w organizacji wydarzenia. W konferencji udział wzięli przedstawiciele 108 instytucji z 40 miast. Konferencji towarzyszyła również pierwsza edycja Kulturalnego Biletu Wolontariusza. 65 instytucji z 12 miast w całym kraju w dniach 3-12 grudnia udostępniło ponad 2 500 biletów na szkolenia, warsztaty, spektakle, pokazy filmowe i wystawy z myślą o wolontariuszach.

1.3 Mniejszy ślad środowiskowy

Jedną z ważnych zasad postępowania w Banku jest dbałość o środowisko naturalne. Bank zobowiązał się do prowadzenia działalności zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. W 2007 roku uchwałą Zarządu wprowadził kompleksowy Plan Zarządzania Środowiskiem. W 2012 roku przyjął Politykę Środowiskową oraz wdrożył System Zarządzania Środowiskowego (SZŚ). W 2013 roku wprowadził Politykę Energetyczną oraz wdrożył System Zarządzania Energią (SZE). W 2015 roku zintegrowano oba systemy w jeden System Zarządzania Środowiskowego i Energią (SZŚiE). W ramach wprowadzonych Polityk Bank określił następujące cele: zwiększanie poziomu segregacji odpadów i ich recyklingu; ograniczanie emisji CO₂, dążenie do jak najefektywniejszego zarządzania mediami; minimalizowanie zużycia surowców naturalnych; dążenie do jak najefektywniejszego zarządzania energią; minimalizowanie zużycia surowców energetycznych; wspieranie zakupu energooszczędnych produktów i usług oraz zapewnienie poprawy wyniku energetycznego.

Bezpośrednie oddziaływanie na środowisko naturalne

W ramach wprowadzonych Polityk Bank określił dwa główne obszary oddziaływania na Środowisko. Pierwszy z nich to oddziaływanie bezpośrednie, wynikające z działalności Banku m.in. zużycie wody, energii, papieru, generowane odpady i zanieczyszczenia emitowane do powietrza. Drugi to oddziaływanie pośrednie, wynikające ze świadczonych przez Bank usług. W ramach zintegrowanego Systemu (SZŚiE) lokalizacje Banku są na bieżąco monitorowane w zakresie zużycia energii elektrycznej, wody, gazu, energii cieplnej, ilości i rodzaju wytwarzanych odpadów oraz emisji gazów cieplarnianych.

W latach 2012 - 2016 Bank zrealizował liczne projekty proekologiczne dotyczące modernizacji instalacji i urządzeń budynkowych: m.in. modernizacji instalacji klimatyzacji w tym precyzyjnej, system do odzysku wody deszczowej, wprowadzenie segregacji odpadów we wszystkich głównych budynkach Banku, zgodnie

z systemem segregacji, modernizacji węzłów ciepłych, automatyki BMS, montaż systemu włączników klimatyzacji na kartę w salach konferencyjnych, modernizacja i wymiana wind na nowe urządzenia z systemem odzysku energii, wymiana oświetlenia w budynkach na oprawy w technologii LED, budowa wiat rowerowych dla pracowników, aranżacje terenów zielonych wokół głównych budynków oraz modernizacje ulepszające termoizolacje budynków: wymiana stolarki okiennej oraz ich modernizacje. W ramach procedur systemowych SZŚiE systematycznie analizowane i badane są efekty prowadzonych działań, które potwierdzają efektywność działania systemu, poprzez zmniejszenie zużycia mediów.

Prowadzone działania przyniosły w 2015 roku wymierne efekty dla Banku i środowiska, tj. zmniejszenie zużycia energii elektrycznej o kolejne 7137,86 MWh, względem 2014 roku, a względem 2012 roku o 27684,42 MWh na rok, to przełożyło się na zmniejszenie emisji, CO₂ o 713,8 ton względem 2014 i o 2768,4 ton CO₂ względem 2012 roku. Ponadto zmniejszenie zużycia wody o 6075 m³ porównując z 2012 rokiem, jednak względem 2014 roku wskaźnik wzrósł i wyniósł -74m³. Zmniejszenie zużycia energii cieplnej o 616,24 GJ w 2015 względem 2014 i o 6222,46 GJ względem 2012 roku.

W roku 2015 i w 2016 Bank przeszedł pozytywnie audyt nadzorczy dla Systemu Zarządzania Środowiskowego i Energią pod kątem zgodności z wymogami normy ISO 14001 oraz audyt recertyfikacyjny dla Systemu Zarządzania Środowiskowego i Energią zgodności z wymogami normy ISO 50001. Wyniki audytu potwierdzają efektywne działanie SZŚiE oraz realizację wyznaczonych celów.

Edukacja pracowników

Bank prowadzi kampanie edukacyjno-informacyjne w zakresie ochrony środowiska skierowaną do pracowników oraz dostawców usług. Są to m.in. szkolenia oraz komunikaty, artykuły udostępniane na stronach wewnętrznego intranetu, zachęcające do poprawnej segregacji odpadów, oszczędzania energii oraz wody, szerzenie znajomości Systemu Zarządzania Środowiskowego i Energią. Co roku Bank bierze również czynny udział w akcjach „Godzina dla Ziemi” oraz „Tydzień dla Ziemi”. W roku 2015 podczas Godziny dla Ziemi wyłączono zasilanie w 16 oddziałach Banku, w roku 2016 włączyły się kolejne budynki i oddziały. Podczas „Tygodnia dla Ziemi” w roku 2016 zorganizowano Miasteczko Samochodów Hybrydowych, pracownicy mogli przez cały tydzień testować jazdę samochodami hybrydowymi. W wewnętrznym intranecie zamieszczono dla pracowników komunikaty środowiskowe dot. zrealizowanych projektów prośrodowiskowych w ramach SZŚiE, segregacji odpadów, zużycia surowców naturalnych. Bank włączył się w akcje Moje Miasto Bez Elektrośmieci w ramach, której zakupiono i umieszczono w budynkach dla pracowników pojemniki na elektrośmieci. Za oddane elektroodpady Bank otrzymał punktowane kupony, które przekazał jednej z warszawskich szkół, która zakupiła materiały dydaktyczne i pomoce naukowe dla uczniów.

Oddziaływanie pośrednie

Na mocy umowy podpisanej z bankiem Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW) i z wykorzystaniem środków Unii Europejskiej Bank oferował w 2016 roku swoim klientom finansowanie zwrotne i bezzwrotne (grant) z Programu ELENA (European Local Energy Assistance), który realizowany był przez KfW również w innych krajach członkowskich UE w ramach szerszej inicjatywy wspólnotowej - Programu IEE II (Intelligent Energy Europe). Program wspierał władze lokalne i regionalne oraz inne podmioty publiczne wypełniające zadania ustawowe władz lokalnych lub regionalnych w osiągnięciu założeń Strategii „20-20-20” i miał na celu ułatwienie jednostkom samorządu terytorialnego finansowania przedsięwzięć związanych z efektywnością energetyczną. W 2016 roku realizowany był projekt dotyczący termomodernizacji 17 wielorodzinnych budynków mieszkalnych należących do jednej

z gmin - klienta BHW. Realizacja przedsięwzięcia winna wygenerować, zgodnie z założeniami projektowymi, roczną oszczędność energii dla termomodernizowanych obiektów na poziomie 2 270 MWh.

1.4 Zaangażowanie społeczne i rozwój społeczności

Fundacja Kronenberga przy Citi Handlowy od lat aktywnie działa w obszarach przedsiębiorczości i edukacji finansowej, ochrony dziedzictwa kulturowego oraz wolontariatu pracowniczego, dużą uwagę poświęcając również rozwojowi społeczności lokalnych. W 2016 roku, Fundacja obchodziła 20 lat swojego istnienia. Powstała w 1996 roku, przy okazji obchodów 125-lecia założenia Banku Handlowego w Warszawie SA. W ciągu dwóch dekad, z prowadzonych przez nią programów edukacji finansowej skorzystało ponad 2 300 000 bezpośrednich użytkowników, z różnych grup wiekowych: dzieci, młodzieży, dorosłych i seniorów. Przyznaliśmy 1 339 dotacji ponad 1 000 organizacji pozarządowych.

Fundacja koordynuje jeden z największych i najstarszych (powstały w 2005 roku) w Polsce programów wolontariatu pracowniczego. Od początku istnienia programu wolontariusze Citi Handlowy zaangażowali się w działalność wolontariacką 20 200 razy, przepracowując 111 000 godzin, pomagając ponad 240 000 odbiorców. Co roku Program swoim zasięgiem obejmuje prawie 250 placówek, a w wolontariat angażuje się około 23% pracowników Citi.

Jednym z obszarów działania Fundacji jest ochrona dziedzictwa kulturowego. W ramach prowadzonego przez nią programu odzyskiwania dzieł sztuki, do Polski powróciły 42 grafiki i litografie najwybitniejszych polskich malarzy (Juliusz Kossak, Leon Wyczółkowski) oraz 2 obrazy (Anny Bilińskiej - Bohdanowiczowej i Wojciecha Gersona). Odzyskano również 172 eksponaty kolekcji sreber. Nagrodą im. prof. Aleksandra Gieysztorą uhonorowano 17 osób i instytucji za wybitne osiągnięcia mające na celu ochronę polskiego dziedzictwa kulturowego. W 2016 roku uruchomiono aplikację ArtSherlock, dzięki której możliwe jest automatyczne rozpoznanie obiektu jedynie na podstawie fotografii wykonanej za pomocą telefonu komórkowego. Zanotowała ona 7 000 pobrań i znalazła się na liście 50 najlepszych aplikacji 2016 roku magazynu Esquire oraz na liście najlepszych aplikacji 2016 roku na IOS bloga Antyweb.

Programy realizowane przez Fundację Kronenberga przy Citi Handlowy

- **Nagroda Emerging Market Champions Citi Handlowy** - celem konkursu jest promocja przedsiębiorstw z sukcesem rozwijających działalność zagranicą. W ramach projektu przeprowadzane są badania diagnozujące klimat prowadzenia biznesu w Polsce oraz globalny potencjał krajowych firm. 29 września 2016 roku podczas Europejskiego Forum Nowych Idei w Sopocie odbyła się uroczysta gala wręczenia nagród w trzeciej edycji Konkursu Emerging Market Champions. Tytuł „Emerging Market Champion” w kategorii „Polskie inwestycje zagraniczne” otrzymała Amica S.A., zaś zwycięzcą w kategorii „Zagraniczne inwestycje w Polsce” została firma CEMEX Polska sp. z o.o. W ramach projektu, zrealizowano trzecią edycję badań diagnozujących to, w jaki sposób polskie firmy działają za granicą. Dotyczyła tego, w jaki sposób sprzedają poza granicami naszego kraju.
- **Nagroda im. prof. Aleksandra Gieysztorą**: najbardziej prestiżowa nagroda przyznawana corocznie za starania na rzecz ochrony polskiego dziedzictwa kulturowego instytucjom, bądź osobom prywatnym. Laureatem XVII edycji zostali Krystyna Zachwatowicz - Wajda i Andrzej Wajda. Uonorowano ich za wybitne dokonania w sferze filmu i teatru promujące polską kulturę, a także za upowszechnianie wiedzy o potrzebie ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce i wpływ na jego utrwalanie i popularyzację.

- **Odzyskiwanie dzieł sztuki:** program, którego celem jest odzyskiwanie dóbr kultury utraconych przez Polskę w czasie I i w wyniku II wojny światowej. W maju 2016 roku Fundacja Kronenberga przy Citi Handlowy uruchomiła aplikację Art Sherlock. Jest to autorski projekt Fundacji Communi Hereditate, zrealizowany we współpracy z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Fundacją Kronenberga przy Citi Handlowy. To pierwsze tego typu rozwiązanie, które całkowicie zrewolucjonizuje identyfikację dzieł sztuki pochodzących z grabieży wojennych. Dzięki aplikacji możliwe będzie automatyczne rozpoznanie obiektu jedynie na podstawie fotografii wykonanej za pomocą telefonu komórkowego.
- **Korzenie:** program, w ramach którego Fundacja przypomina historię Banku oraz osobę i dokonania jego twórców - rodu Kronenbergów. W 2016 roku kontynuowano działania rozpoczęte w latach poprzednich. Począwszy od 2014 roku można korzystać do wewnętrznych działań Fundacji i Banku ze stworzonego w ramach programu „Korzenie” archiwum cyfrowego, które zawiera ponad 31 tys. stron skanów dokumentów oraz materiałów ikonograficznych dotyczących działalności Banku Handlowego i rodziny Kronenbergów. Materiały są wykorzystywane do działań promocyjnych, przy okazjach związanych z jubileuszami Banku i Leopolda Kronenberga.
- **Program Wolontariatu Pracowniczego w Citi Handlowy:** program, którego celem jest rozwijanie zaangażowania społecznego obecnych i byłych pracowników Banku. W 2016 roku przeprowadzono XI edycję Światowego Dnia Citi dla Społeczności. W jego ramach zrealizowano 217 projektów. Wolontariusze Citi i ich znajomi i przyjaciele zaangażowali się prawie 3 734 razy w pomoc dla ponad 31 000 potrzebujących.
- **Program Dotacji:** konkurs grantowy, poprzez który Fundacja Kronenberga przy Citi Handlowy wspiera najbardziej wartościowe projekty realizowane przez instytucje non-profit w sferze edukacji i rozwoju lokalnego. W 2016 roku przyznano 7 dotacji.

Programy realizowane przy wsparciu Citi Foundation

- **Moje Finanse:** największy w Polsce program edukacji finansowej dla młodzieży. Program finansowany jest przez Fundację Kronenberga i Narodowy Bank Polski, a wdrażany do szkół przez Fundację Młodzieżowej Przedsiębiorczości. W 2016 roku liczba uczniów objętych programem wyniosła 90 000. Program realizowało 1 600 nauczycieli.
- **Tydzień dla Oszczędzania:** edukacyjna akcja medialna, której celem jest promowanie wśród Polaków oszczędzania oraz umiejętności racjonalnego gospodarowania swoimi zasobami finansowymi. Realizowana wspólnie z Fundacją Think! Celem akcji jest wypracowanie zmian systemowych w obszarze edukacji z zakresu zarządzania finansami osobistymi. Kampania medialna przy okazji IX edycji badań „Postawy Polaków wobec finansów” objęła swoim zasięgiem prawie 3 000 000 osób. W ramach projektu zrealizowano dodatkowo badanie dotyczące wydatków świątecznych Polaków, a także kompetencji przedsiębiorczych. Wyniki tych ostatnich opublikowane zostaną w 2017 roku.
- **Być Przedsiębiorczym** to program edukacji finansowej skierowany do uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Realizowany jest we współpracy z Fundacją Młodzieżowej Przedsiębiorczości. Celem projektu jest przekazanie uczniom wiedzy z zakresu szeroko pojętej przedsiębiorczości oraz wykształcenie umiejętności i kompetencji w tym obszarze poprzez założenie i prowadzenie przedsiębiorstwa działającego w formie spółki jawnej. W programie w 2016 roku uczestniczyło 2 640 uczniów z 220 szkół.
- **Program „Business Startup”:** program składający się z dwóch części służących wspieraniu młodych przedsiębiorców (pomoc w utworzeniu i prowadzeniu biznesu oraz wsparcie istniejących firm). Realizowany we współpracy z Akademickimi Inkubatorami Przedsiębiorczości. Celem projektu jest pobudzenie przedsiębiorczości studentów oraz pomoc w urzeczywistnianiu pomysłów na własny biznes. W 2016 roku w programie wzięło udział 200 studentów oraz 100 start - upów już działających na rynku.

- **Biznes w kobiecych rękach:** to program realizowany we współpracy z Fundacją Przedsiębiorczości Kobiet skierowany do kobiet, które chcą założyć własną firmę. Dzięki wykładom, szkoleniom i indywidualnej pracy z mentorkami każda spośród uczestniczek ma szansę rozpocząć działalność. Celem programu jest powstanie klastra firm kobiecych, funkcjonującego na terenie aglomeracji warszawskiej. W 2016 roku rozpoczęła się trzecia edycja programu, która zakończona zostanie w połowie 2017 roku
- **Hi-Tech Startup - Hi-Tech Startup** to projekt realizowany przez Fundację Kronenberga przy Citi Handlowy we współpracy z Akademickimi Inkubatorami Przedsiębiorczości oraz Instytutem Badań Stosowanych Politechniki Warszawskiej. Ma na celu komercjalizację koncepcji technologicznych, dzięki czemu ich twórcy mają szansę znalezienia zatrudnienia w organizacjach zainteresowanych ich rozwiązaniami technologicznymi, mogą sprzedawać swoje koncepcje inwestorom lub rozpocząć własną działalność gospodarczą. Po przejściu rygorystycznego procesu selekcji, 10 projektów zostało zidentyfikowanych jako „inwestycje gotowe”. Podczas gali finałowej projektu w czerwcu 2016 roku zaprezentowały się 3 najbardziej perspektywiczne startupy.

2. Mecenat kulturalny i sponsoring

W połowie marca w Warszawie odbyła się konferencja **Smart City Forum** - wydarzenie, które stanowi odpowiedź na transformację, jaka dokonuje się w skali globalnej, dotyczącej budowy i funkcjonowania inteligentnych miast. Citi Handlowy był partnerem **Wielkiej Gali Smart City**, podczas której przyznano nagrody za osiągnięcia w 2015 roku. Jedną z nagród, w kategorii Człowiek Roku, wręczał Czesław Piasek, Członek Zarządu Citi Handlowy. Otrzymał ją Prezydent Rzeszowa Tadeusz Ferenc, który jest inicjatorem dynamicznego rozwoju swojego miasta. Częścią konferencji było wystąpienie Radosława Szewczaka, Dyrektora ds. Współpracy z Sektorem Publicznym, na temat finansowania inwestycji Smart City oraz bankowych rozwiązań Smart.

Pod patronatem „Pulsu Biznesu” od maja do czerwca 2016 roku odbyła się seria debat w ramach siódmej edycji programu **„Czas na patriotyzm gospodarczy”**, w której uczestniczą przedstawiciele świata polityki i biznesu, w tym także przedstawiciele Citi Handlowy. Bank po raz kolejny był partnerem tej inicjatywy. W debacie inauguracyjnej uczestniczył Sławomir S. Sikora, Prezes Zarządu Banku, a w panelu poświęconym przyciąganiu inwestorów zagranicznych zasiadł Jacek Czerniak, Dyrektor Departamentu Klientów Globalnych w Citi Handlowy. Na łamach specjalnego dodatku w Pulsie Biznesu wypowiadał się również Piotr Kosno, Dyrektor Departamentu Klientów Strategicznych.

Podczas majowego Europejskiego Kongresu Gospodarczego w Katowicach oraz wrześniowego Forum Ekonomicznego w Krynicy Citi Handlowy był partnerem **AmCham Diner**. Podczas Forum w Krynicy Sławomir S. Sikora, Prezes Zarządu Citi Handlowy, wziął udział w debacie „Transatlantyki Most Biznesowy” zorganizowanej przez American Chamber of Commerce. Zabrał głos w dyskusji m.in. z Ministrem Spraw Zagranicznych RP, Witoldem Waszczykowskiem, oraz przedstawicielem Ambasady Amerykańskiej Charlem Ranado (Senior Commercial Counselor). W trakcie ponad godzinowego spotkania omawiano wątki transatlantycznej współpracy gospodarczej, polskich firm inwestujących w USA oraz oczekiwań względem umowy TTIP (Transatlantyczne Partnerstwo w Handlu i Inwestycjach). Natomiast Jacek Czerniak, Dyrektor Departamentu Klientów Globalnych był uczestnikiem dyskusji na temat wyników raportu „Polskie Startupy 2016”.

Podczas **Europejskiego Forum Nowych Idei (EFNI)**, która miała miejsce w Sopocie w ostatnich dniach września 2016 roku, zostały wręczone nagrody trzeciej edycji konkursu Emerging Market Champions, organizowanego przez Fundację Kronenberga przy Citi Handlowy. Laureatami Nagrody zostały firmy CEMEX Polska sp. z o.o. i Amica S.A. Gali przyznania nagród towarzyszyła debata na temat wyzwań, w obliczu których stoją dziś gospodarki wschodzące, w której uczestniczył Marek Belka - były premier i prezes NBP, Jerzy Hausner - były wicepremier i członek Rady

Polityki Pieniężnej, Grzegorz Kołodko – były wicepremier i minister finansów, a także Ekonomista ds. Globalnych w Citi, Ebrahim Rahbari. Dyskusję moderował Andrzej Olechowski, Członek Rady Nadzorczej Citi Handlowy, a zarazem Przewodniczący Kapituły Konkursu Emerging Market Champions.

W dniach 29-30 września 2016 roku Citi Handlowy był partnerem wydarzenia „Inżynieria przyszłości 2016” – konferencji naukowo-przemysłowej dotyczącej innowacyjnych rozwiązań technicznych i organizacyjnych dla przemysłu, organizowanej przez Instytut Technologii Eksploatacji – Państwowy Instytut Badawczy.

W październiku 2016 roku w Akademii Leona Koźmińskiego w Warszawie odbyła się konferencja „Jaka przyszłość dla polskiej gospodarki?” z udziałem wicepremiera Mateusza Morawieckiego i byłych wicepremierów odpowiedzialnych za politykę gospodarczą. Jej patronem był Citi Handlowy. Celem konferencji zorganizowanej przez Centrum Badawcze Transformacji, Integracji i Globalizacji TIGER było merytoryczne przedys-

kuowanie wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań i perspektyw rozwojowych polskiej gospodarki. W dyskusji uczestniczyli doświadczeni praktycy polityki gospodarczej oraz pracownicy nauki zajmujący się ekonomią, zarządzaniem, finansami, bankowością i prawem.

W połowie listopada 2016 roku Citi Handlowy wspierał jako Partner konferencję **Open Eyes Economy Summit**. Podczas tego wydarzenia Prezes Zarządu Banku, Sławomir S. Sikora, wystąpił w sesji inspiracyjnej „Wartość dla banku, wartość dla klienta” wraz z prezesami dwóch innych dużych banków. Po niej wziął udział w sesji pytań i odpowiedzi razem z przedstawicielami zarządów banków ING, mBank, Deutsche Bank oraz z byłym Przewodniczącym Komisji Nadzoru Finansowego, Andrzejem Jakubiakiem. W drugim dniu konferencji Katarzyna Majewska, Członek Zarządu Banku i Szef Sub-Sektora Operacji i Technologii uczestniczyła w sesji inspiracyjnej poświęconej cyberbezpieczeństwu.

W 2016 roku Citi Handlowy jako partner Polskiego Związku Golfa wspierał rozwój tego sportu w Polsce.

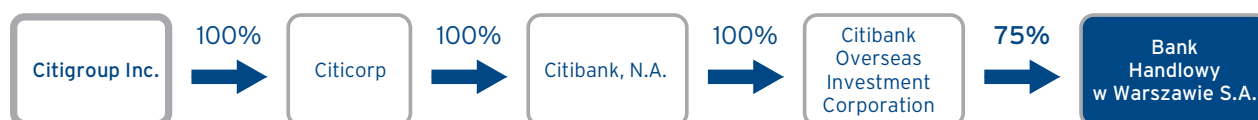
IX. Informacje inwestorskie

1. Struktura akcjonariatu i notowania akcji Banku na GPW

1.1 Akcjonariat

Jedynym akcjonariuszem Banku, który posiada co najmniej 5% udziałów w kapitale i głosach na Walnym Zgromadzeniu Banku jest Citibank Overseas Investment Corporation (COIC) – spółka w ramach grupy Citi skupiająca zagraniczne inwestycje. COIC jest jednocześnie strategicznym udziałowcem większościowym Banku. Na przestrzeni 2016 roku liczba akcji będących w posiadaniu COIC, a także jej udział w kapitale oraz głosach na Walnym Zgromadzeniu Banku (WZ) nie ulegała zmianom i wynosiła 97 994 700, co stanowi 75% udziału w kapitale i głosach na WZ.

Miejsce Banku Handlowego w Warszawie S.A. w strukturze grupy Citi pokazuje następujący diagram:

Pozostałe akcje (32 664 900, co równoznaczne jest z 25% kapitału akcyjnego) stanowią tzw. free float, czyli znajdują się w wolnym obrocie i są notowane na GPW.

Wśród inwestorów mających udział w kapitale Banku są otwarte fundusze emerytalne (OFE), które zgodnie z publicznie dostępnymi rocznymi informacjami o strukturze aktywów, według stanu na dzień 31 grudnia 2016 roku, łącznie posiadały 13,93% akcji Banku, o 0,14 p.p. mniej niż na dzień 31 grudnia 2015 roku.

Zaangażowanie OFE w akcje Banku przedstawiało się następująco:

Nazwa akcjonariusza	31.12.2016		31.12.2015	
	Liczba akcji i głosów na WZ	Udział w łącznej liczbie akcji i liczbie głosów na WZ	Liczba akcji i głosów na WZ	Udział w łącznej liczbie akcji i liczbie głosów na WZ
Nationale - Nederlanden OFE (dawny ING OFE)	5 041 389	3,86%	5 096 781	3,90%
Aviva OFE Aviva BZ WBK	4 028 293	3,08%	4 072 554	3,12%
OFE PZU „Złota Jesień”	2 066 895	1,58%	2 089 605	1,60%
MetLife OFE	1 422 669	1,09%	1 438 301	1,10%
AXA OFE	1 284 269	0,98%	1 298 380	0,99%
Allianz Polska OFE	1 073 285	0,82%	1 085 078	0,83%
Aegon OFE	877 426	0,67%	887 067	0,68%
Nordea OFE	683 429	0,52%	674 387	0,52%
Generali OFE	551 014	0,42%	557 068	0,43%
PKO BP Bankowy OFE	467 208	0,36%	396 916	0,34%
Pekao OFE	363 785	0,28%	344 193	0,30%
OFE Pocztylion	340 452	0,26%	446 516	0,26%
Razem	18 200 114	13,93%	18 386 845	14,07%

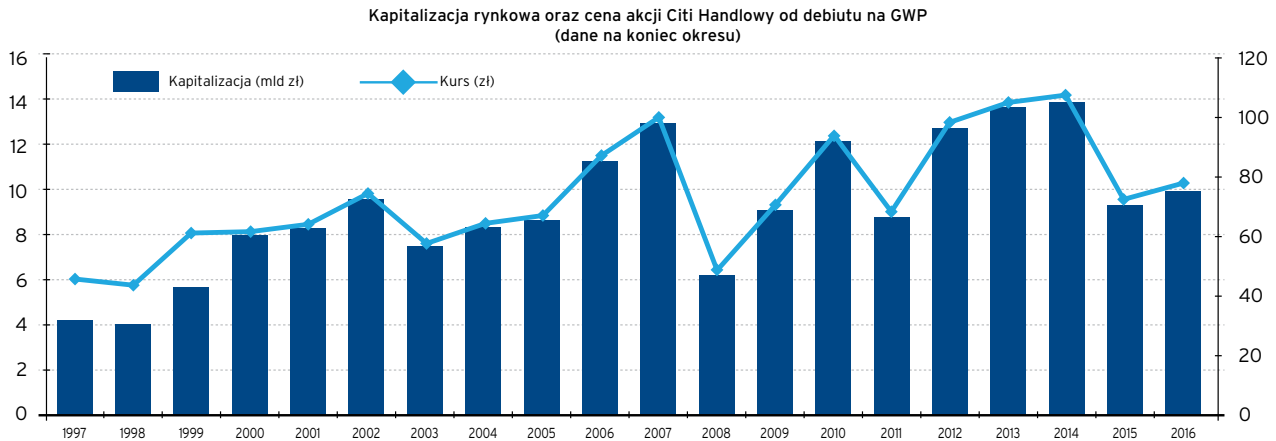
Źródło: Roczne informacje o strukturze aktywów OFE; cena zamknięcia Banku z końca okresu.

1.2 Notowania akcji Banku na GPW

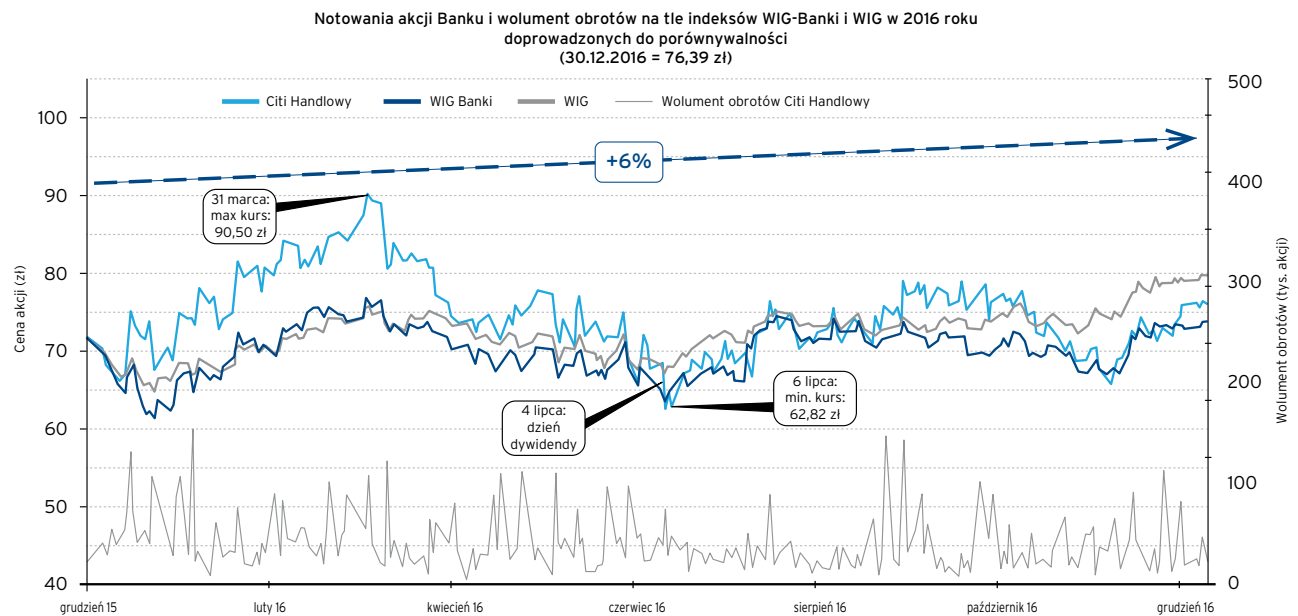
W 2016 roku Bank był uczestnikiem następujących indeksów: WIG, mWIG40, WIG Banki oraz WIGdiv. Dodatkowo Bank znajduje się od pierwszej edycji w składzie RESPECT Index, obejmującym firmy odpowiedzialne społecznie notowane na Głównym Rynku GPW.

W 2016 roku wszystkie główne indeksy GPW zyskały na wartości

w porównaniu do 2015 roku. Akcje Banku również zanotowały wzrost. Kurs akcji Banku na ostatniej sesji w 2016 roku (tj. 30.12.2016) wyniósł 76,39 zł, tj. podwyższył się o 6% w porównaniu do kursu z 30 grudnia 2015 roku wynoszącego 71,90 zł. W tym samym okresie indeksy WIG i WIG-Banki zanotowały wzrost odpowiednio o 11% i 3%.

Kapitalizacja Banku na koniec 2016 roku wyniosła 10,0 mld zł (wobec 9,4 mld zł na koniec 2015 roku). Wskaźniki giełdowe kształtowały się na poziomie: cena/zysk (P/E) - 16,5 (w 2015 roku: 15,0); cena/wartość księgową (P/BV) - 1,5 (wobec 1,4 w roku poprzednim).

Cena akcji Banku w pierwszych 3 miesiącach 2016 roku charakteryzowała się silną tendencją wzrostową. W marcu kurs akcji Banku osiągnął maksymalny poziom w 2016 roku, tj. 90,50 zł. W kolejnej części pierwszego półrocza 2016 roku kurs akcji Banku znalazł się w trendzie spadkowym, który zatrzymał się w lipcu. 6 lipca 2016 roku cena akcji Banku spadła do najniższego poziomu w 2016 roku,

tj. 62,82 zł. Drugie półrocze 2016 roku to okres wzrostu kursu akcji. Ostatecznie, 30 grudnia 2016 roku kurs ukształtował się na poziomie 76,39 zł.

Średnia cena akcji Banku w 2016 roku wyniosła 74,82 zł, a średni dzienny wolumen obrotów akcjami banku wyniósł ponad 41,5 tys.

2. Dywidenda

W dniu 14 marca 2017 roku Zarząd Banku podjął uchwałę w sprawie proponowanego podziału zysku netto za 2016 rok i zarekomendował przeznaczenie na wypłatę dywidendy 98,0%, co stanowi 4,53 zł na jedną akcję zwykłą.

Ostateczna decyzja o podziale zysku netto za 2016 rok zostanie podjęta przez Walne Zgromadzenie Banku.

Poniższa tabela prezentuje historię dywidend od 1997 roku, tj. od dnia debiutu Banku na GPW.

Rok obrotowy	Dywidenda (zł)	Zysk netto na akcję (zł)	Dywidenda na akcję (zł)	Stopa wypłaty dywidendy
1997	130 000 000	6,21	1,40	22,5%
1998	93 000 000	3,24	1,00	30,8%
1999	186 000 000	5,08	2,00	39,4%
2000	130 659 600	1,57	1,00	63,8%
2001	163 324 500	1,25	1,25	99,8%
2002	241 720 260	1,86	1,85	99,6%
2003	241 720 260	1,86	1,85	99,7%
2004	1 563 995 412	3,17	11,97	*)
2005	470 374 560	4,51	3,60	79,8%
2006	535 704 360	4,75	4,10	86,4%
2007	620 633 100	6,19	4,75	76,8%
2008**	-	4,94	-	-
2009	492 586 692	4,02	3,77	94,0%
2010	747 372 912	5,72	5,72	99,9%
2011	360 620 496	5,52	2,76	50,0%
2012	756 519 084	7,72	5,79	75,0%
2013	934 216 140	7,15	7,15	99,9%
2014	970 800 828	7,43	7,43	99,9%
2015	611 486 928	4,75	4,68	98,6%
2016***	591 887 988	4,62	4,53	98,0%

* Współczynnik wypłaty dywidendy za rok 2004 -100%, dodatkowo podział zysku z lat poprzednich.

** 18 czerwca 2009 Zwyczajne Walne Zgromadzenie Banku postanowiło, że dywidenda za 2008 rok nie zostanie wypłacona.

*** Rekomendacja Zarządu z dnia 14 marca 2017 roku.

3. Rating

Na koniec 2016 roku Bank posiada pełny rating od międzynarodowej agencji ratingowej: Fitch Ratings („Fitch”).

W dniu 9 listopada 2016 roku w wyniku rocznego przeglądu ocen ratingowych, Fitch podwyższył Viability Rating do poziomu „a-” z „bbb+”. W uzasadnieniu podwyższenia Viability Rating'u, Agencja podała w swoim komunikacie, że rating Banku uwzględni konserwatywny model biznesowy, niski apetyt na ryzyko oraz silne kapitały i bufor płynnościowe. Pozostałe ratingi utrzymano bez

zmian. Jednocześnie, Bankowi zostały nadane dwie nowe oceny ratingowe:

- Długoterminowy rating na skali krajowej (National Long-term Rating) na poziomie „AA+ (pol)”;
- Krótkoterminowy rating na skali krajowej (National Short-term Rating) na poziomie „F1+ (pol)”.

Na koniec 2016 roku Bank posiadał następujące ratingi nadane przez agencję Fitch:

Rating długoterminowy podmiotu Perspektywa ratingu długoterminowego	A- stabilna
Rating krótkoterminowy podmiotu	F1
Viability rating*	a-
Rating wsparcia	1
Długoterminowy rating na skali krajowej	AA+ (pol)
Krótkoterminowy rating na skali krajowej	F1+ (pol)

* Viability rating to ocena wewnętrznej, niezależnej od czynników zewnętrznych wiarygodności kredytowej danej instytucji.

4. Relacje inwestorskie w Banku

Integralnym elementem polityki informacyjnej Banku, której celem jest zaspokajanie potrzeb informacyjnych wszystkich osób i instytucji zainteresowanych informacjami o Spółce, są relacje inwestorskie, zapewniające informacje obecnym i potencjalnym inwestorom, analitykom rynku kapitałowego oraz agencjom ratingowym. Narzędziami polityki informacyjnej w relacjach inwestorskich są:

- systematyczne kontakty z inwestorami i analitykami w formie telekonferencji i spotkań, również w siedzibie Banku, w których biorą udział członkowie Zarządu Banku;
- wsparcie Biura Prasowego podczas kwartalnych konferencji prasowych dla mediów, organizowanych po publikacji sprawozdań okresowych;

- publikowanie na stronie internetowej na bieżąco informacji na temat Banku i jego przedsięwzięć, a także wszystkich raportów okresowych i bieżących; strona internetowa umożliwia również kontakt z Biurem Relacji Inwestorskich (BRI), które dysponuje szeroką wiedzą na temat Banku i jego Grupą Kapitałową;
- umożliwienie przedstawicielom mediów obecności na Walnych Zgromadzeniach Banku.

W ramach aktywności w obszarze relacji inwestorskich w 2016 roku zorganizowano dla analityków i inwestorów cztery konferencje dotyczące wyników finansowych oraz istotnych wydarzeń i osiągnięć biznesowych Banku.

Ponadto członkowie Zarządu Banku wspólnie z przedstawicielami Biura Relacji Inwestorskich regularnie uczestniczyli w spotkaniach z inwestorami i analitykami (w siedzibie Banku oraz na konferencjach inwestorskich).

X. Oświadczenie Banku Handlowego w Warszawie S.A. o stosowaniu w Banku zasad ładu korporacyjnego w 2016 roku

1. Zasady ładu korporacyjnego, które stosuje Bank Handlowy w Warszawie S.A.

Bank Handlowy w Warszawie S.A. („Bank”, „Spółka”) pragnie stać się najbardziej szanowaną instytucją finansową w Polsce, o wysokim poczuciu odpowiedzialności biznesowej i społecznej. Od 2003 roku Bank przestrzega zasad ładu korporacyjnego przyjętych przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. pierwotnie w formie „Dobrych praktyk w spółkach publicznych 2002” a następnie znowelizowanych w formie dokumentów: „Dobrych Praktyk w spółkach publicznych 2005” i „Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW 2008”, a od 1 stycznia 2016 roku w formie dokumentu „Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW 2016” (DPSN) dostępnych na stronie www.corp-gov.gpw.pl, która jest oficjalną stroną Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. poświęconą zagadnieniom ładu korporacyjnego spółek notowanych na Głównym Rynku GPW oraz na NewConnect.

Głównym celem przyjęcia zasad ładu korporacyjnego, jako standardu funkcjonowania Banku było i jest zbudowanie przejrzystych relacji pomiędzy wszystkimi organami i podmiotami zaangażowanymi w funkcjonowanie Spółki, a także zapewnienie, aby zarządzanie Spółką oraz jej przedsiębiorstwem było wykonywane w sposób właściwy, staranny oraz lojalny wobec wszystkich akcjonariuszy. Chęć zapewnienia transparentności działania Banku, w tym w szczególności relacji i procesów zachodzących pomiędzy organami statutowymi Spółki, doprowadziła do przyjęcia w celu stosowania w Banku dobrych praktyk objętych dokumentem DPSN.

Bank stale podejmuje działania, których celem jest osiągnięcie większej przejrzystości organizacji Banku, podziału kompetencji i funkcjonowania poszczególnych jego organów oraz ich wzajemnych relacji. W tym celu:

- Bank publikuje swoje sprawozdania finansowe zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) od 1 stycznia 2005 roku;
- W skład Rady Nadzorczej wchodzi niezależni członkowie;
- W ramach Rady Nadzorczej Banku funkcjonuje Komitet ds. Audytu, w którego skład wchodzi co najmniej dwaj członkowie niezależni, w tym jeden jest Przewodniczącym Komitetu;
- Wynagrodzenia członków organów spółki odpowiadają wielkości spółki i odzwierciedlają zakres obowiązków i odpowiedzialności;
- Wszystkie istotne regulacje wewnętrzne, a także dokumenty i informacje związane z Walnymi Zgromadzeniami Banku, dostępne są w siedzibie Banku oraz na jego stronie internetowej.

2. Zasady ładu korporacyjnego zawarte w DPSN, które nie były przez Bank stosowane w 2016 roku

W 2016 roku Bank nie stosował następujących zasad i rekomendacji DPSN:

- a) zasady VI.Z.2. dotyczącej ustaleniu okresu pomiędzy przyznaniem w ramach programu motywacyjnego opcji lub innych instrumentów powiązanych z akcjami spółki, a możliwością ich realizacji, który powinien wynosić minimum 2 lata;
- b) rekomendacji IV.R.1. dotyczącej odbycia zwyczajnego walnego zgromadzenia Banku w 2016 roku w możliwie najkrótszym terminie po publikacji raportu rocznego;
- c) rekomendacji IV.R.2. pkt 2) i pkt. 3) dotyczącej umożliwienia akcjonariuszom udziału w walnym zgromadzeniu przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej, w szczególności poprzez dwustronną komunikację w czasie rzeczywistym, w ramach której akcjonariusze mogą wypowiadać się w toku obrad walnego zgromadzenia, przebywając w miejscu innym niż miejsce obrad walnego zgromadzenia oraz wykonywanie, osobiście lub przez pełnomocnika, prawa głosu w toku walnego zgromadzenia.

Ad (a) Zasada VI.Z.2. DPSN. Programy motywacyjne Banku, w tym odroczone wynagrodzenie pieniężne i programy oparte na instrumencie finansowym, którym są akcje fantomowe, są zgodne z najlepszą praktyką dla sektora bankowego oraz wymogami określonymi w Uchwale KNF nr 258/2011 z dnia 4 października 2011 roku oraz w ustawie Prawo bankowe, będących implementacją Dyrektywy CRD III i CRD IV. Regulacje te zawierają nieco inne wymogi, niż te określone w Dobrych Praktykach Spółek Notowanych na GPW 2016. Programy motywacyjne Banku, oparte na ww. regulacjach odzwierciedlają specyfikę sektora bankowego i mają na celu ochronę interesów klientów i akcjonariuszy Banku, jak również jego stabilny wzrost. Szczegóły dotyczące programów motywacyjnych są dostępne w raporcie rocznym Banku, jak również w Informacjach w zakresie adekwatności kapitałowej Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. W zależności od kształtu regulacji i przepisów prawa w sektorze bankowym w zakresie szeroko rozumianej polityki wynagrodzeń, Bank rozważył zmianę systemów motywacyjnych, opartych na instrumencie finansowym.

Ad (b) Rekomendacja IV.R.1. DPSN. Przed wejściem w życie „Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW 2016”, tj. przed dniem 1 stycznia 2016 roku ustalony już został w Banku kalendarz zdarzeń korporacyjnych w 2016 roku. Tym samym, Rekomendacja ta nie została zastosowana w przypadku Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia, które odbyło się w 2016 roku.

Ad (c) Podczas Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia, które odbyło się 21 czerwca 2016 roku oraz Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia, które odbyło się 22 września 2016 roku nie była stosowana rekomendacja IV.R.2. pkt 2) i pkt. 3) DPSN. Oceniając możliwość stosowania tej rekomendacji, Bank wziął pod uwagę ryzyka natury prawnej i organizacyjno-techniczne związane z zapewnieniem akcjonariuszom nieuczestniczącym osobiście w obradach Walnego Zgromadzenia dwustronnej komunikacji w czasie rzeczywistym, przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej, które mogą mieć negatywny wpływ na przebieg Zgromadzenia. W ocenie Banku możliwość wykonywania prawa głosu w toku elektronicznego Walnego Zgromadzenia przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej budzi zastrzeżenia i generuje zwiększone ryzyko wystąpienia nieprawidłowości w przebiegu Walnego Zgromadzenia. Obecnie dostępne rozwiązania technologiczne nie zapewniają bezpiecznego głosowania na odległość, co może wpłynąć na kwestię

ważności podejmowanych uchwał, a więc spowodować istotne konsekwencje prawne. Bank wziął pod uwagę potencjalne problemy techniczne w tym związane z identyfikacją akcjonariuszy, wyborem odpowiedniego medium dla dwustronnej komunikacji, brak możliwości zagwarantowania wymogów sprzętowych po stronie akcjonariusza, nieprzewidywalne czasy opóźnień transmisji dla różnych akcjonariuszy zdalnych w różnych strefach czasowych, problemy komunikacyjne na skutek czynników niezależnych od Banku w tym powodowane np. problemami regionalnymi poszczególnych elementów publicznej sieci Internet.

3. Informacja o stosowaniu Zasad Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych

Komisja Nadzoru Finansowego Uchwałą z dnia 22 lipca 2014 roku wydała dokument pod nazwą Zasady Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych ("Zasady"). Tekst Zasad dostępny jest na stronie internetowej www.knf.gov.pl/dla_ryнку/zasady_ładu_korporacyjnego/index.html, która jest oficjalną stroną Komisji Nadzoru Finansowego.

Zasady są zbiorem reguł określających relacje wewnętrzne i zewnętrzne instytucji nadzorowanych przez KNF, w tym relacje z udziałowcami i klientami, ich organizację, funkcjonowanie nadzoru wewnętrznego oraz kluczowych systemów i funkcji wewnętrznych, a także organów statutowych i zasad ich współdziałania.

Celem Zasad jest podniesienie poziomu ładu korporacyjnego w instytucjach finansowych oraz zwiększenie przejrzystości ich działania, co ma przyczynić się do pogłębiania zaufania do rynku finansowego w Polsce.

Bank Handlowy w Warszawie S.A. dokonuje regularnej oceny stosowania Zasad Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych.

Zarząd Banku Handlowego w Warszawie S.A., w dniu 25 lutego 2016 roku, zaakceptował Sprawozdanie Departamentu Monitoringu Zgodności zawierające niezależną ocenę stosowania „Zasad Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych”.

Komitet ds. Audytu Rady Nadzorczej, w dniach 26 lutego i 10 marca 2016 roku, po zapoznaniu się ze Sprawozdaniem Departamentu Monitoringu Zgodności zawierającym niezależną ocenę stosowania „Zasad Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych” zarekomendował Radzie Nadzorczej przyjęcie Sprawozdania oraz przyjęcie stosowania w 2015 roku zasad wynikających z „Zasad Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych” z zastrzeżeniem zasad, co do których podjęta została decyzja o ich niestosowaniu.

Rada Nadzorcza, w dniu 11 marca 2016 roku przyjęła Sprawozdanie Departamentu Monitoringu Zgodności zawierające niezależną ocenę stosowania „Zasad Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych”. Rada Nadzorcza, na podstawie Sprawozdania oraz uwzględniając pozytywną rekomendację Komitetu ds. Audytu Rady Nadzorczej oceniła stosowanie w 2015 roku Zasad Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych, z zastrzeżeniem zasad, co do których podjęta została decyzja o niestosowaniu. Wynik niezależnej oceny stosowania Zasad został przekazany pozostałym organom Banku Handlowego w Warszawie S.A.

Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy:

- Uchwałą Nr 3/2016 z dnia 21 czerwca 2016 roku, po rozpatrzeniu sprawozdania Zarządu z działalności Banku Handlowego w Warszawie S.A. w 2015 roku zawierającego Oświadczenie o stosowaniu ładu korporacyjnego w 2015 roku postanowiło zatwierdzić sprawozdanie Zarządu z działalności Banku Handlowego w Warszawie S.A. w 2015 roku zawierające oświadczenie Zarządu o stosowaniu ładu korporacyjnego w 2015 roku
- Uchwałą Nr 4/2016 z dnia 21 czerwca 2016 roku zatwierdziło sprawozdanie Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie

S.A. za okres od dnia odbycia ZWZA w 2015 roku do dnia odbycia ZWZA w 2016 roku zawierające sprawozdania i oceny określone w przyjętych do stosowania przez Bank Zasadach Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych.

Zgodnie z wymogami Zasad Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych oraz przyjętą w Banku polityką informacyjną, po dokonaniu przez Radę Nadzorczą Banku Handlowego w Warszawie S.A. niezależnej oceny stosowania Zasad Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych w Banku, Bank udostępnia na swojej stronie internetowej informację o stosowaniu Zasad oraz niestosowaniu określonych Zasad Ładu Korporacyjnego.

W odniesieniu do trzech zasad podjęto decyzję o ich niestosowaniu:

- 1) § 11.2 (transakcje z podmiotami powiązanymi) - zasada ta nie będzie stosowana w zakresie umów związanych z bieżącą działalnością operacyjną, w szczególności związanych z płynnością z uwagi na charakter transakcji i ilość zawieranych umów.
- 2) § 8.4 (e-walne) - obecnie dostępne rozwiązania informatyczne nie gwarantują bezpiecznego i sprawnego przeprowadzenia elektronicznego walnego zgromadzenia. Zarząd dostrzega jednak wagę takiego sposobu udziału akcjonariuszy w zgromadzeniu Banku i dlatego osobną decyzją w tej sprawie będzie podejmował przed każdym walnym zgromadzeniem.
- 3) § 16.1 (język polski na posiedzeniach Zarządu) - posiedzenia Zarządu w których biorą udział cudzoziemcy, w szczególności cudzoziemcy będący członkami Zarządu nieposługujący się językiem polskim, odbywają się w języku angielskim. Jednocześnie wnioski na Zarząd, wszelkie materiały oraz protokoły z posiedzeń przygotowywane są i archiwizowane w języku polskim.

4. Opis głównych cech stosowanych w Banku systemów kontroli wewnętrznej i zarządzania ryzykiem w odniesieniu do procesu sporządzania sprawozdań finansowych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych

Sprawozdania finansowe Banku sporządzane są przez Departament Sprawozdawczości Finansowej, Kontroli i Podatków, stanowiący wyodrębnioną organizacyjnie jednostkę działającą w Pionie Finansowym, w ramach struktury Sektora Zarządzania i Wsparcia, podlegającą bezpośrednio Dyrektorowi Finansowemu Banku - Wiceprezesowi Zarządu Banku.

Proces sporządzania sprawozdań finansowych objęty jest systemem kontroli wewnętrznej Banku, mającym na celu zapewnienie poprawności i rzetelności danych prezentowanych w sprawozdaniach. System kontroli wewnętrznej obejmuje identyfikację i kontrolę ryzyk związanych z procesem sporządzania sprawozdań finansowych, badanie zgodności działania Banku w tym zakresie z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi oraz audyt wewnętrzny.

Kontrola wewnętrzna i funkcjonalna sprawowana jest przez każdego pracownika oraz dodatkowo przez jego bezpośredniego zwierzchnika i osoby z nim współpracujące, jak również przez kierowników jednostek organizacyjnych Banku, w zakresie jakości i poprawności procesów wykonywanych przez poszczególnych pracowników, w celu zapewnienia zgodności czynności z procedurami i mechanizmami kontroli Banku. Zarządzanie ryzykiem odbywa się za pomocą wewnętrznych mechanizmów identyfikacji, oceny, przeciwdziałania, kontroli, monitorowania i raportowania ryzyka, wykonywanych i nadzorowanych przez wyspecjalizowane jednostki organizacyjne. W ramach wewnętrznych funkcji kontrolnych wyodrębniona jest funkcja kontroli finansowej wykonywana przez wydzieloną jednostkę Pionu Finansowego. Kontrola finansowa w Sektorze Finansowym obejmuje obszar polityki rachunkowości oraz sprawozdawczości finansowej. Kwartałna Samoocena jest procesem oceny efektywności procesów kontrolnych oraz proaktywnego i efektywnego zarządzania wszelkimi istotnymi kategoriami ryzyka, integralnie

związanymi z procesem sporządzania sprawozdań finansowych. Proces Kwartalnej Samooceny stanowi jedno z podstawowych narzędzi, służących do monitorowania poziomu narażenia na ryzyko operacyjne oraz zmian w środowisku sprawozdawczości finansowej, identyfikowania nowych zagrożeń, weryfikacji efektywności mechanizmów kontrolnych i wdrażania planów naprawczych. W ramach procesu identyfikacji, przeciwdziałania, kontroli, monitorowania i raportowania ekspozycji na ryzyko operacyjne, w Banku wdrożono efektywnie funkcjonujące mechanizmy ograniczające ryzyko w zakresie bezpieczeństwa systemów technologicznych. Stosowane systemy informatyczne wykorzystywane w procesie sporządzania sprawozdawczości finansowej objęte są bankowym planem awaryjnym na wypadek ich utraty.

Nadzór nad systemem kontroli funkcjonalnej sprawuje Zarząd Banku, wspierany przez Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem.

Audyt wewnętrzny w Banku przeprowadzany jest przez Departament Audytu. Departament Audytu jest odpowiedzialny za dokonanie niezależnej i obiektywnej oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej oraz ocenę systemu zarządzania Banku, w tym skuteczności zarządzania ryzykiem związanym z działalnością Banku. Departament Audytu przeprowadza kontrole wewnętrzne, dokonuje oceny działań podejmowanych przez jednostki organizacyjne Banku oraz przeprowadza audyt w spółkach zależnych Banku, wynikający z nadzoru sprawowanego przez Bank nad ryzykiem związanym z działalnością podmiotów zależnych, w zakresie ich zgodności z regulaminami wewnętrznymi, obowiązującymi przepisami prawa i wymogami regulacyjnymi oraz skuteczności i racjonalności mechanizmów kontrolnych. Departament Audytu stanowi wyodrębnioną organizacyjnie jednostkę działającą w ramach struktury organizacyjnej Banku, podlegającą organizacyjnie Prezesowi Zarządu Banku.

Nadzór nad funkcjonowaniem systemu kontroli wewnętrznej i działalnością Departamentu Audytu sprawuje Rada Nadzorcza Banku. Rada Nadzorcza wykonuje swoje funkcje przy wsparciu Komitetu ds. Audytu, który w ramach sprawowanego nadzoru dokonuje weryfikacji z Zarządem Banku i biegłym rewidentem Banku rzetelności sporządzanych sprawozdań finansowych i prawidłowości funkcjonowania procesów związanych z ich sporządzaniem, oraz przedstawia rekomendacje zatwierdzenia rocznych i okresowych sprawozdań finansowych przez Radę Nadzorczą Banku.

Kierujący Departamentem Audytu informuje Zarząd Banku i Komitet ds. Audytu przy Radzie Nadzorczej Banku o wynikach przeprowadzonych kontroli oraz okresowo, co najmniej raz w roku, przekazuje Radzie Nadzorczej zbiorczą informację na temat stwierdzonych nieprawidłowości i wniosków wynikających z przeprowadzonych audytów wewnętrznych, oraz działań naprawczych podejmowanych w celu usunięcia nieprawidłowości. Osoba kierująca Departamentem Audytu jest uprawniona do uczestniczenia w posiedzeniach Zarządu i Rady Nadzorczej, na których rozpatrywane są zagadnienia związane z działaniem kontroli wewnętrznej w Banku.

5. Akcjonariusze posiadający znaczne pakiety akcji

Akcjonariuszem Banku posiadającym znaczny pakiet akcji Banku jest Citibank Overseas Investment Corporation (COIC) podmiot zależny od Citibank N.A., który posiada 97 994 700 akcji, co stanowi 75% udziału w kapitale zakładowym Banku. Liczba głosów wynikających z posiadanych przez COIC akcji wynosi 97 994 700, co stanowi 75% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu Banku.

6. Posiadacze wszelkich papierów wartościowych, które dają specjalne uprawnienia kontrolne, wraz z opisem tych uprawnień

Bank nie wyemitował papierów wartościowych dających akcjonariuszom specjalne uprawnienia kontrolne.

7. Ograniczenia odnośnie do wykonywania prawa głosu

W Banku nie zostały przewidziane żadne ograniczenia odnośnie do wykonywania prawa głosu.

8. Ograniczenia dotyczące przenoszenia prawa własności papierów wartościowych

W Banku nie wprowadzono jakichkolwiek ograniczeń odnośnie przenoszenia prawa własności papierów wartościowych wyemitowanych przez Bank.

9. Zasady powoływania i odwoływania członków Zarządu oraz zakres ich uprawnień

Zarząd Banku składa się z pięciu do dziewięciu członków. W skład Zarządu wchodzi: Prezes Zarządu Spółki, Wiceprezesi Zarządu Spółki, oraz Członkowie Zarządu. Co najmniej połowa członków Zarządu powinna legitymować się obywatelstwem polskim. Każdy członek Zarządu powoływany jest przez Radę Nadzorczą na okres indywidualnej kadencji trzech lat na wniosek Prezesa Zarządu Banku. Dwóch członków Zarządu Banku w tym Prezes oraz członek Zarządu, który zarządza ryzykiem w Banku są powołani do Zarządu za zgodą Komisji Nadzoru Finansowego.

Mandat członka Zarządu wygasa:

- 1) z dniem odbycia Walnego Zgromadzenia zatwierdzającego sprawozdanie Zarządu z działalności Banku i sprawozdanie finansowe za ostatni pełny rok obrotowy pełnienia funkcji członka Zarządu;
- 2) z chwilą śmierci członka Zarządu;
- 3) z dniem odwołania członka Zarządu;
- 4) z dniem złożenia na ręce Przewodniczącego Rady Nadzorczej rezygnacji na piśmie.

Zarząd w drodze uchwały podejmuje decyzje w sprawach Spółki niezatrzeżonych przez prawo i statut do kompetencji innych organów Spółki, w szczególności:

- 1) określa strategię Spółki;
- 2) tworzy i znosi komitety Spółki oraz określa ich właściwość;
- 3) ustala i przedkłada Radzie Nadzorczej do zatwierdzenia swój regulamin;
- 4) ustala i przedkłada Radzie Nadzorczej do zatwierdzenia regulaminy gospodarowania funduszami specjalnymi tworzonymi z zysku netto;
- 5) określa daty wypłaty dywidendy w terminach ustalonych przez Walne Zgromadzenie;
- 6) ustanawia prokurentów oraz pełnomocników ogólnych i pełnomocników ogólnych z prawem substytucji;
- 7) decyduje w sprawach określonych w regulaminie Zarządu;
- 8) rozstrzyga w sprawach wniesionych przez Prezesa Zarządu, Wiceprezesa lub członka Zarządu;
- 9) uchwała projekt rocznego planu finansowego Spółki, przyjmuje plany inwestycyjne oraz sprawozdania z ich wykonania;
- 10) przyjmuje sprawozdania z działalności Spółki i sprawozdania finansowe;
- 11) formułuje wnioski w sprawie podziału zysku albo sposobu pokrycia strat;
- 12) zatwierdza politykę kadrową, kredytową i zasady prawne działalności Spółki;

- 13) zatwierdza zasady gospodarowania kapitałem Spółki;
- 14) zatwierdza strukturę zatrudnienia;
- 15) ustala oraz przedkłada Radzie Nadzorczej do zatwierdzenia zasadniczą strukturę organizacyjną Banku dostosowaną do wielkości i profilu ponoszonego ryzyka oraz powołuje i odwołuje Szeów Sektarów, Szeów Sub-Sektarów powołuje i odwołuje Szeów Pionów oraz ustala ich właściwość;
- 16) ustala plan działań kontrolnych w Spółce oraz przyjmuje sprawozdania z przeprowadzonych kontroli;
- 17) rozstrzyga w innych sprawach, które zgodnie ze Statutem podlegają przedłożeniu Radzie Nadzorczej lub Walnemu Zgromadzeniu;
- 18) podejmuje decyzje o zaciągnięciu zobowiązań lub rozporządzeniu aktywami, których łączna wartość w stosunku do jednego podmiotu przekracza 5% funduszy własnych Spółki lub udziela upoważnienia wskazanym osobom do podjęcia takiej decyzji, jednakże w odniesieniu do spraw wchodzących do kompetencji Komitetów powołanych w Spółce, decyzje są podejmowane po zasięgnięciu opinii właściwego Komitetu;
- 19) określa organizację i zakres działania Departamentu Audytu, w tym mechanizmy zapewniające niezależność audytu;
- 20) opracowuje, wprowadza, zatwierdza oraz aktualizuje pisemne strategie, procedury, plany i analizy oraz podejmuje inne działania w zakresie systemu zarządzania ryzykiem, kontroli wewnętrznej oraz szacowania kapitału wewnętrznego, jak również dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego;
- 21) wprowadza podział realizowanych w Banku zadań zapewniający niezależność funkcji pomiaru, monitorowania i kontrolowania ryzyka od działalności operacyjnej, z której wynika podejmowanie ryzyka przez Bank;
- 22) opracowuje i przedkłada Radzie Nadzorczej okresową informację przedstawiającą rodzaje i wielkość ryzyka w działalności Banku;
- 23) ustala oraz przedkłada Radzie Nadzorczej do zatwierdzenia politykę informacyjną Banku;

Do wnoszenia spraw w celu ich rozpatrzenia przez Zarząd są uprawnieni:

- 1) Prezes Zarządu;
- 2) pozostali członkowie Zarządu;
- 3) szefowie innych jednostek organizacyjnych, w sprawach objętych zakresem funkcjonowania tych jednostek, za zgodą nadzorującego członka Zarządu albo Prezesa Zarządu.

Przy czym w zakresie spraw dotyczących zasadniczej struktury organizacyjnej Banku oraz powołania lub odwołania Szeów Sektarów, Szeów Sub-Sektarów i Szeów Pionów oraz ustaleniu jej właściwości z inicjatywy Prezesa Zarządu lub w porozumieniu z nim.

Wewnętrzny podział kompetencji pomiędzy członków Zarządu Banku ustala Zarząd w formie uchwały i przekazuje do zatwierdzenia przez Radę Nadzorczą Banku.

W ramach wewnętrznego podziału kompetencji w Zarządzie Banku:

- 1) wyodrębnia się stanowisko członka Zarządu nadzorującego zarządzanie ryzykiem istotnym w działalności Banku;
- 2) Departament Audytu podlega bezpośrednio Prezesowi Zarządu;
- 3) Prezes Zarządu nie może łączyć swojej funkcji z funkcją członka Zarządu nadzorującego zarządzanie ryzykiem istotnym w działalności Banku;
- 4) Prezesowi Zarządu nie może być powierzony nadzór nad obszarem działalności Banku stwarzającym ryzyko istotne w działalności Banku;
- 5) członkowi Zarządu, nadzorującemu zarządzanie ryzykiem istotnym w działalności Banku, nie może być powierzony nadzór nad obszarem działalności Banku stwarzającym ryzyko, którym zarządzanie nadzoruje;

- 6) przyporządkowuje się wskazanemu członkowi lub członkom Zarządu nadzór nad obszarem zarządzania brakiem zgodności oraz obszarem rachunkowości i sprawozdawczości finansowej.

10. Zmiany statutu Spółki

Zmian statutu Banku dokonuje Walne Zgromadzenie Banku. Zmiana statutu wymaga wpisu do krajowego rejestru sądowego. Stosownie do art. 34 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowe. Zmiana statutu Banku wymaga zezwolenia Komisji Nadzoru Finansowego, jeżeli dotyczy:

- 1) firmy Banku;
- 2) siedziby, przedmiotu działania i zakresu działalności Banku;
- 3) organów i ich kompetencji, ze szczególnym uwzględnieniem kompetencji członków Zarządu, powołanych za zgodą Komisji Nadzoru Finansowego oraz zasady podejmowania decyzji, podstawowej struktury organizacyjnej Banku, zasad składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych, trybu wydawania regulacji wewnętrznych oraz trybu podejmowania decyzji o zaciągnięciu zobowiązań lub rozporządzeniu aktywami, których łączna wartość w stosunku do jednego podmiotu przekracza 5 % funduszy własnych;
- 4) zasad funkcjonowania systemu zarządzania w tym systemie kontroli wewnętrznej;
- 5) funduszy własnych oraz zasad gospodarki finansowej;
- 6) uprzywilejowania lub ograniczenia akcji co do prawa głosu.

11. Opis sposobu działania Walnego Zgromadzenia i jego zasadniczych uprawnień oraz praw akcjonariuszy i sposobu ich wykonywania

11.1 Opis sposobu działania Walnego Zgromadzenia

Walne Zgromadzenie w Banku działa zgodnie z Regulaminem Walnego Zgromadzenia Banku, Statutem i przepisami prawa. Walne Zgromadzenie Banku (Walne Zgromadzenie) posiada stabilny Regulamin określający szczegółowe zasady prowadzenia obrad i podejmowania uchwał.

Zgodnie z przyjętą w Spółce praktyką Walne Zgromadzenie odbywa się w siedzibie Spółki w Warszawie, Zwyczajne Walne Zgromadzenie zwołuje Zarząd Banku. Powinno ono się odbyć w terminie sześciu miesięcy po upływie każdego roku obrotowego. Radzie Nadzorczej przysługuje prawo zwołania zwyczajnego Walnego Zgromadzenia, jeżeli Zarząd nie zwoła go w terminie ustalonym w Statucie oraz nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia, jeżeli zwołanie go uzna za wskazane. Zarząd zwołuje nadzwyczajne Walne Zgromadzenie z własnej inicjatywy oraz na żądanie akcjonariusza lub akcjonariuszy reprezentujących co najmniej jedną dwudziestą część kapitału zakładowego. Żądanie zwołania nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia należy złożyć Zarządowi na piśmie lub w postaci elektronicznej. Jeżeli w terminie dwóch tygodni od dnia przedstawienia Zarządowi żądania, nadzwyczajne Walne Zgromadzenie nie zostanie zwołane, sąd rejestrowy, w drodze postanowienia, może upoważnić do zwołania nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia akcjonariusza lub akcjonariuszy występujących z tym żądaniem. Upoważniony przez sąd rejestrowy akcjonariusz lub upoważnieni akcjonariusze w zawiadomieniu o zwołaniu nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia powołują się na postanowienie sądu rejestrowego, o którym mowa w zdaniu poprzednim. Sąd rejestrowy wyznacza przewodniczącego tego nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie może być zwołane również przez akcjonariuszy reprezentujących, co najmniej połowę kapitału zakładowego Banku lub co najmniej połowę ogólnej liczby głosów w Banku. Przewodniczący tego Zgromadzenia jest wyznaczany przez akcjonariuszy. Walne Zgromadzenie jest zwoływane przez ogłoszenie na stronie internetowej Banku oraz w sposób określony dla przekazywania informacji bieżących przez spółki publiczne, z zastrzeżeniem,

że takie ogłoszenie powinno być dokonane, co najmniej na dwadzieścia sześć dni przed terminem Walnego Zgromadzenia. Akcjonariusze uprawnieni do żądania umieszczenia określonej sprawy w porządku obrad Walnego Zgromadzenia, w celu wykonania tego uprawnienia do uzupełnienia porządku obrad powinni zgłosić wniosek do Zarządu Banku na piśmie lub w postaci elektronicznej, wraz z uzasadnieniem oraz projektem uchwały dotyczącej proponowanego punktu porządku obrad, nie później niż na dwadzieścia jeden dni przed wyznaczonym terminem Walnego Zgromadzenia. Zarząd umieszcza zgłoszoną sprawę w porządku obrad najbliższego Walnego Zgromadzenia niezwłocznie, nie później jednak niż na osiemnaście dni przed wyznaczonym terminem Walnego Zgromadzenia. Odwołanie Walnego Zgromadzenia możliwe jest jedynie w sytuacji, gdy stanie się ono bezprzedmiotowe lub w sytuacji zaistnienia nadzwyczajnej przeszkody do jego odbycia. Odwołanie oraz zmiana terminu odbycia Walnego Zgromadzenia następuje w taki sam sposób jak zwołanie, z zastrzeżeniem, że nie stosuje się dwudziestosześciodniowego terminu. Odwołanie oraz zmiana terminu odbycia Walnego Zgromadzenia powinny być dokonane w sposób powodujący jak najmniejsze ujemne skutki dla Banku i dla akcjonariuszy. Walne Zgromadzenie może podjąć uchwałę o zaniechaniu rozpatrywania sprawy umieszczonej w porządku obrad, jak również o zmianie kolejności spraw objętych porządkiem obrad. Jednakże zdjęcie z porządku obrad bądź zaniechanie rozpatrywania sprawy umieszczonej w porządku obrad na wniosek akcjonariuszy wymaga uprzedniej zgody wszystkich obecnych akcjonariuszy, którzy zgłosili taki wniosek, popartej 80% głosów Walnego Zgromadzenia. Wnioski w powyższych sprawach powinny być szczegółowo umotywowane.

Pełny tekst dokumentacji, która ma zostać przedstawiona podczas Walnego Zgromadzenia wraz z projektami uchwał (a w przypadku, gdy w danej sprawie nie jest przewidziane podjęcie uchwały - uwagi Zarządu) jest zamieszczony na stronie internetowej Banku od dnia zwołania Walnego Zgromadzenia wraz z innymi informacjami dotyczącymi Walnego Zgromadzenia. Materiały na Walne Zgromadzenie są ponadto udostępniane w siedzibie Banku w czasie, o którym Bank powiadamia w ogłoszeniu o zwołaniu Walnego Zgromadzenia. Niezależnie od powyższego Bank wykonuje wszystkie wynikające z powszechnie obowiązujących przepisów obowiązki informacyjne dotyczące zwołania Walnych Zgromadzeń.

Walne Zgromadzenie otwiera Przewodniczący Rady Nadzorczej, a w przypadku jego nieobecności kolejno Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej lub jeden z członków Rady Nadzorczej. Zgodnie z przyjętą w Spółce praktyką prowadzenia Walnych Zgromadzeń, po otwarciu Zgromadzenia zarządza się niezwłocznie wybór Przewodniczącego Zgromadzenia. Przed wyborem Przewodniczącego Walne Zgromadzenie nie podejmuje żadnych rozstrzygnięć.

Zarząd Banku każdorazowo za pośrednictwem osoby otwierającej Walne Zgromadzenie przekazuje Przewodniczącemu Walnego Zgromadzenia instrukcję dotyczącą wykonywania tej funkcji w sposób zapewniający przestrzeganie powszechnie obowiązujących przepisów, zasad ładu korporacyjnego, Statutu i innych regulacji wewnętrznych Banku. Na Walnym Zgromadzeniu powinni być obecni członkowie Zarządu i Rady Nadzorczej Banku oraz biegły rewident Banku, jeśli przedmiotem Walnego Zgromadzenia są sprawy finansowe.

Głosowanie na Walnym Zgromadzeniu jest jawne. Tajne głosowanie zarządza się przy wyborach oraz nad wnioskami o odwołanie członków organów Spółki lub likwidatorów, o pociągnięciu ich do odpowiedzialności, jak również w sprawach osobowych. Poza tym należy zarządzić tajne głosowanie na żądanie choćby jednego z akcjonariuszy obecnych lub reprezentowanych na Walnym Zgromadzeniu.

Walne Zgromadzenie jest ważne bez względu na ilość reprezentowanych na nim akcji z zastrzeżeniem przypadków określonych w przepisach prawa. Uchwały Walnego Zgromadzenia zapadają bezwzględnie większością głosów obecnych, o ile przepisy prawa lub Statutu nie stanowią inaczej.

Bank może zorganizować Walne Zgromadzenie w sposób umożliwiający akcjonariuszom udział w Walnym Zgromadzeniu przy wykorzystywaniu środków komunikacji elektronicznej, w szczególności przez:

- 1) transmisję obrad Walnego Zgromadzenia w czasie rzeczywistym;
- 2) dwustronną komunikację w czasie rzeczywistym, umożliwiającą akcjonariuszom wykorzystującym środki komunikacji elektronicznej, zdalne wypowiedanie się w toku Walnego Zgromadzenia;
- 3) wykonywanie prawa głosu osobiście lub przez pełnomocnika, przed lub w toku Walnego Zgromadzenia.

Zasady uczestnictwa akcjonariuszy w Walnym Zgromadzeniu oraz tryb postępowania podczas Walnego Zgromadzenia, a także sposób komunikacji akcjonariuszy z Bankiem przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej określa Regulamin Walnego Zgromadzenia. Regulamin Walnego Zgromadzenia może upoważnić Zarząd do określenia dodatkowych, innych niż określone w tym Regulaminie, sposobów komunikacji akcjonariuszy z Bankiem przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej.

Dodatkowe sposoby komunikacji Zarząd zamieści w ogłoszeniu o zwołaniu Walnego Zgromadzenia. Niezależnie od powyższego Bank może przeprowadzić samą transmisję obrad Walnego Zgromadzenia w sieci Internet oraz dokonać rejestracji obrad i umieszczenia zapisu z obrad na stronie internetowej Banku po ich zakończeniu.

Głosowanie odbywa się w praktyce przy pomocy komputerowego systemu oddawania i obliczania głosów, zapewniającego oddawanie głosów w liczbie odpowiadającej liczbie posiadanych akcji, jak również eliminującego - w przypadku głosowania tajnego - możliwość identyfikacji sposobu oddawania głosów przez poszczególnych akcjonariuszy.

Przewodniczący Walnego Zgromadzenia powinien w taki sposób formułować uchwały, aby każdy uprawniony, który nie zgadza się z meritem rozstrzygnięcia stanowiącego przedmiot uchwały miał możliwość jej zaskarżenia. Przewodniczący Walnego Zgromadzenia ma za zadanie czuwać nad tym, aby uchwały były formułowane w jasny i przejrzysty sposób. Zarząd Spółki zapewnia także możliwość skorzystania przez Przewodniczącego z pomocy obsługi prawnej Spółki.

Uchwały Walnego Zgromadzenia są protokołowane przez notariusza. W protokole należy stwierdzić prawidłowość zwołania Walnego Zgromadzenia i jego zdolność do powzięcia uchwał, wymienić powzięte uchwały, liczbę głosów oddanych za każdą uchwałą i zgłoszone sprzeciwy. Do protokołu należy dołączyć listę obecności z podpisami uczestników Walnego Zgromadzenia. Dowody zwołania Walnego Zgromadzenia Zarząd powinien dołączyć do księgi protokołów.

Odpis protokołu Zarząd umieszcza w księdze protokołów.

W obradach Walnego Zgromadzenia mogą uczestniczyć przedstawiciele mediów.

11.2 Zasadnicze Uprawnienia Walnego Zgromadzenia

Przedmiotem Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia powinno być:

- 1) rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu z działalności Spółki i sprawozdania finansowego za ubiegły rok obrotowy oraz skonsolidowanego sprawozdania finansowego grupy kapitałowej Spółki;
- 2) podjęcie uchwały o podziale zysku albo o pokryciu straty;
- 3) udzielenie członkom organów Spółki absolutorium z wykonania przez nich obowiązków.

Do kompetencji Walnego Zgromadzenia, oprócz innych przewidzianych bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa, należą sprawy:

- 1) zbycia i wydzierżawienia przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części oraz ustanowienia na nich ograniczonego prawa rzeczowego;

- 2) zmiany Statutu;
- 3) podwyższenia lub obniżenia kapitału zakładowego Spółki;
- 4) ustalenia dnia prawa poboru akcji nowej emisji;
- 5) ustalenia dnia dywidendy za ubiegły rok obrotowy oraz terminów wypłaty dywidendy;
- 6) tworzenia i znoszenia funduszy specjalnych tworzonych z zysku;
- 7) powoływania oraz odwoływania członków Rady Nadzorczej;
- 8) ustalania wynagrodzenia dla członków Rady Nadzorczej;
- 9) połączenia lub likwidacji Spółki;
- 10) powołania i odwołania likwidatorów;
- 11) umorzenia akcji Spółki;
- 12) użycia kapitału zapasowego i rezerwowego, w tym kapitału (funduszu) rezerwowego utworzonego, w celu gromadzenia zysku niepodzielonego (nieprzeznaczonego na dywidendę w danym roku obrotowym) oraz funduszu ogólnego ryzyka.

Walne Zgromadzenie decyduje o podziale zysku, określając wysokość odpisów na:

- 1) kapitał zapasowy, tworzony corocznie z odpisów z zysku w wysokości, co najmniej 8% zysku za dany rok obrotowy, dopóki kapitał ten nie osiągnie, co najmniej jednej trzeciej kapitału zakładowego. Walne Zgromadzenie może podjąć uchwałę nakazującą dokonywania dalszych odpisów;
- 2) kapitał rezerwowo;
- 3) fundusz ogólnego ryzyka;
- 4) dywidendę;
- 5) fundusze specjalne;
- 6) inne cele.

W razie likwidacji Spółki, Walne Zgromadzenie wyznacza na wniosek Rady Nadzorczej jednego lub więcej likwidatorów oraz określa sposób prowadzenia likwidacji.

11.3 Prawa Akcjonariuszy i sposób ich wykonywania

Akcje Spółki są akcjami na okaziciela i są zbywalne. Akcjonariusze mają prawo do udziału w zysku wykazanym w sprawozdaniu finansowym, zbadanym przez biegłego rewidenta, który został przeznaczony przez Walne Zgromadzenie do wypłaty akcjonariuszom. Zysk rozdziela się w stosunku do liczby akcji.

W Walnym Zgromadzeniu Banku, jako spółki publicznej mają prawo uczestniczyć tylko osoby będące akcjonariuszami Banku na szesnaście dni przed datą Walnego Zgromadzenia (Dzień Rejestracji uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu). Akcjonariusz uczestniczący w Walnym Zgromadzeniu ma prawo do głosowania, stawiania wniosków i zgłaszania sprzeciwów, jak również do przedstawiania zwięzłego uzasadnienia swego stanowiska.

Projekty uchwał proponowanych do przyjęcia przez Walne Zgromadzenie oraz inne istotne materiały powinny być przedstawione akcjonariuszom wraz z uzasadnieniem i opinią Rady Nadzorczej przed Walnym Zgromadzeniem w czasie umożliwiającym zapoznanie się z nimi i dokonanie oceny.

Akcjonariusz, ma prawo uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu oraz wykonywać prawo głosu osobiście lub przez pełnomocnika.

Każdy akcjonariusz ma prawo kandydować na Przewodniczącego Walnego Zgromadzenia, jak również zgłosić do protokołu kandydaturę na stanowisko Przewodniczącego Walnego Zgromadzenia.

Przy rozpatrywaniu każdego punktu porządku obrad akcjonariusz ma prawo do wystąpienia i repliki.

Zarząd jest obowiązany do udzielenia akcjonariuszowi na jego żądanie informacji dotyczących spółki, jeżeli jest to uzasadnione dla oceny sprawy objętej porządkiem obrad. Zarząd powinien odmówić udzielenia informacji w przypadku, gdy:

- 1) mogłoby to wyrządzić szkodę Spółce albo spółce z nią powiąza-

nej albo spółce zależnej, w szczególności przez ujawnienie tajemnic technicznych, handlowych lub organizacyjnych przedsiębiorstwa;

- 2) mogłoby narazić członka Zarządu na poniesienie odpowiedzialności karnej, cywilnoprawnej lub administracyjnej.

W uzasadnionych przypadkach Zarząd może udzielić informacji na piśmie nie później niż w terminie 2 (dwóch) tygodni od dnia zakończenia Walnego Zgromadzenia.

Organy Spółki nie ograniczają informacji, ale jednocześnie przestrzegają przepisów Ustawy o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych, Ustawy o obrocie instrumentami finansowymi, Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 596/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 roku w sprawie nadużyć na rynku, Rozporządzenia w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim, a także przepisów Kodeksu spółek handlowych.

Walne Zgromadzenie jest ważne bez względu na ilość reprezentowanych na nim akcji z zastrzeżeniem przypadków określonych w przepisach prawa. Uchwały Walnego Zgromadzenia zapadają bezwzględnie większością głosów obecnych, o ile przepisy prawa lub Statutu Banku nie stanowią inaczej.

Akcjonariusz ma prawo do zgłoszenia sprzeciwu wobec treści uchwały Walnego Zgromadzenia i zgłaszając sprzeciw ma możliwość przedstawienia swoich argumentów i uzasadnienia sprzeciwu.

Każdy akcjonariusz ma prawo wnoszenia propozycji zmian i uzupełnień do projektów uchwał, objętych porządkiem obrad Walnego Zgromadzenia - do czasu zamknięcia dyskusji nad punktem porządku obrad, obejmującym projekt uchwały, której ta propozycja dotyczy. Propozycje te wraz z krótkim uzasadnieniem winny być składane na piśmie.

Akcjonariusz na Walnym Zgromadzeniu może zgłosić wniosek w sprawie formalnej. Za wnioski w sprawach formalnych uważa się wnioski, co do sposobu obradowania i głosowania.

Akcjonariusze mają prawo zgłaszania swych kandydatów do Rady Nadzorczej Banku na piśmie na ręce Przewodniczącego Walnego Zgromadzenia lub ustnie do protokołu, przy czym zarówno w jednym jak i w drugim przypadku kandydaturę zgłasza się z krótkim uzasadnieniem.

Akcjonariusze mają prawo przeglądania księgi protokołów, jak również żądania wydania, poświadczonych przez Zarząd, odpisów uchwał.

Akcjonariuszowi, który głosował przeciwko uchwale Walnego Zgromadzenia, a po jej powzięciu zażądał zaprotokołowania sprzeciwu, akcjonariuszowi bezzasadnie niedopuszczonemu do udziału w Walnym Zgromadzeniu, i akcjonariuszom, którzy nie byli obecni na Walnym Zgromadzeniu, jedynie w przypadku wadliwego zwołania Walnego Zgromadzenia lub też powzięcia uchwały w sprawie nieobjętej porządkiem obrad, służy prawo do wytoczenia powództwa o uchylenie uchwały Walnego Zgromadzenia.

Akcjonariuszom przysługuje prawo do wytoczenia przeciwko Spółce powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały Walnego Zgromadzenia sprzecznej z ustawą.

Akcje Spółki mogą być umarzone za zgodą akcjonariusza w drodze nabycia akcji przez Spółkę (umorzenie dobrowolne). Umorzenie akcji wymaga uchwały Walnego Zgromadzenia. Uchwała powinna określać w szczególności podstawę prawną umorzenia, wysokość wynagrodzenia przysługującego akcjonariuszowi umorzonej akcji bądź uzasadnienie umorzenia akcji bez wynagrodzenia oraz sposób obniżenia kapitału zakładowego.

Bank zapewni należyłą ochronę praw mniejszości w granicach, w jakich pozwala na to kapitałowy charakter Banku i związany z nim prymat większości nad mniejszością.

W szczególności, dla równego traktowania akcjonariuszy, Bank stosuje m.in. następujące praktyki:

- Walne Zgromadzenia Banku zawsze odbywają się w siedzibie Banku, która mieści się w Warszawie;
- umożliwia się przedstawicielom mediów obecność na Walnych Zgromadzeniach;
- zgodnie z praktyką przyjętą w Banku, wszystkie istotne materiały na Walne Zgromadzenie, w tym projekty uchwał wraz z uzasadnieniem i opinią Rady Nadzorczej, udostępniane są akcjonariuszom najpóźniej na 14 dni przed terminem odbycia Walnego Zgromadzenia w siedzibie Banku oraz na jej stronie internetowej;
- Walne Zgromadzenie posiada stabilny regulamin określający szczegółowo zasady prowadzenia obrad i podejmowania uchwał;
- w Walnym Zgromadzeniu uczestniczą członkowie Rady Nadzorczej i Zarządu, którzy, w ramach swoich kompetencji, udzielają uczestnikom Zgromadzenia wyjaśnień i informacji o Banku;
- uczestnikom Walnego Zgromadzenia zgłaszającym sprzeciw

wobec uchwały zapewnia się możliwość uzasadnienia sprzeciwu. Dodatkowo, każdy uczestnik Zgromadzenia ma możliwość złożenia swojego pisemnego oświadczenia do protokołu posiedzenia.

12. Skład osobowy i zmiany w Zarządzie i Radzie Nadzorczej Banku w 2016 roku, opis działania Zarządu i Rady Nadzorczej oraz ich komitetów

12.1 Zarząd

Zarząd Banku składa się z pięciu do dziewięciu członków. W skład Zarządu wchodzi: Prezes Zarządu, Wiceprezesi Zarządu, oraz Członkowie Zarządu. Co najmniej połowa członków Zarządu powinna legitymować się obywatelstwem polskim. Każdy członek Zarządu powoływany jest przez Radę Nadzorczą na okres indywidualnej kadencji trzech lat.

Na dzień podpisania niniejszego sprawozdania z działalności w skład Zarządu wchodzi:

Członek Zarządu	Zakres odpowiedzialności
Sławomir S. Sikora Prezes Zarządu	Prezes Zarządu odpowiada za: <ul style="list-style-type: none"> • kieruje pracami Zarządu, ustala sposób zastępowania nieobecnych członków Zarządu; • zwołuje posiedzenia Zarządu i przewodniczy obradom Zarządu; • prezentuje stanowisko Zarządu wobec innych organów Banku, organów państwowych i samorządowych oraz opinii publicznej; • wnioskuję do Rady Nadzorczej o powołanie lub odwołanie Wiceprezesów oraz innych członków Zarządu, oraz o ustalenie ich wynagrodzenia; • wydaje wewnętrzne przepisy regulujące działalność Banku oraz może upoważnić pozostałych członków Zarządu lub innych pracowników do wydawania takich przepisów; • decyduje o sposobie wykorzystania wyników kontroli wewnętrznej oraz informuje o podjętej w tym zakresie decyzji jednostkę kontrolowaną; • wykonuje inne uprawnienia wynikające z regulaminów uchwalonych przez Radę Nadzorczą; • nadzoruje określanie i wdrażanie strategii Banku; • podlega mu jednostka audytu wewnętrznego; • sprawuje nadzór nad ryzykiem braku zgodności działalności Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi; • nadzoruje politykę kadrową; • odpowiada za kształtowanie wizerunku Banku; • zapewnia spójność struktury organizacyjnej Banku; • nadzoruje zapewnienie ładu korporacyjnego; • nadzoruje obsługę prawną; • nadzoruje obszar bezpieczeństwa Banku w zakresie ochrony osób i mienia; zapewnia wprowadzenie w nadzorowanych pionach oraz jednostkach organizacyjnych funkcjonujących poza strukturą pionu, zasad zarządzania ryzykiem operacyjnym związanym z ich działalnością.
David Mouillé Wiceprezes Zarządu	Odpowiada za bankowość detaliczną, w tym za standard jakości usług bankowych nadzorowanych jednostek organizacyjnych, zapewnia wprowadzenie w nadzorowanych jednostkach organizacyjnych, zasad zarządzania ryzykiem operacyjnym związanym z ich działalnością.
Maciej Kropidłowski Wiceprezes Zarządu	Odpowiada za: <ul style="list-style-type: none"> • operacje na rynkach finansowych, w tym transakcje rynku pieniężnego, walutowego, papierów wartościowych i operacji pochodnych; • działalność związaną z sekurytyzacją; • działalność związaną z organizowaniem finansowania dla planów inwestycyjnych, fuzji i przejęć w zakresie: <ul style="list-style-type: none"> - kredytu konsorcjalnego; - finansowań pomostowych; - papierów dłużnych; - project finance; - finansowania pozabilansowego. • działalność powierniczą; oraz zapewnia wprowadzenie w nadzorowanych jednostkach organizacyjnych, zasad zarządzania ryzykiem operacyjnym związanym z ich działalnością.
Barbara Sobala Wiceprezes Zarządu	Nadzoruje zarządzanie ryzykiem istotnym w działalności Banku, odpowiada za system zarządzania ryzykiem obejmujący: <ul style="list-style-type: none"> • politykę kredytową Banku; • jakość portfela kredytowego; • ryzyko kredytowe; • ryzyko rynkowe; • ryzyko operacyjne; • koordynowanie działań związanych z wdrożeniem w Banku wymogów wynikających z regulacji z obszaru zarządzania ryzykiem, w tym rekomendacji władz nadzorczych. Odpowiada za dostosowanie struktury organizacyjnej Banku do wielkości i profilu ryzyka ponoszonego przez Bank. Jest członkiem Zarządu, do którego mogą być anonimowo zgłaszane naruszenia prawa oraz naruszenia obowiązujących w Banku procedur i standardów etycznych.

Witold Zieliński Wiceprezes Zarządu	Nadzoruje obszar rachunkowości i sprawozdawczości finansowej, w tym kontroli finansowej, odpowiada za rachunkowość zarządczą, prowadzenie ksiąg rachunkowych, opracowywanie zasad rachunkowości, koordynowanie działań związanych z wdrożeniem w Banku wymogów wynikających z przepisów prawa, a także uchwał i rekomendacji regulatora w zakresie adekwatności kapitałowej. Odpowiada również za bieżącą współpracę i nadzór nad bankowością korporacyjną i bankowością przedsiębiorstw, w tym nadzór nad obsługą klientów sektora instytucji finansowych, zapewnia wprowadzenie w nadzorowanych jednostkach organizacyjnych, zasad zarządzania ryzykiem operacyjnym związanych z ich działalnością.
Katarzyna Majewska Członek Zarządu	Odpowiada za następujące obszary Banku: operacje i technologie, zarządzanie nieruchomościami, administrację. Zapewnia wprowadzenie w nadzorowanych jednostkach organizacyjnych, zasad zarządzania ryzykiem operacyjnym związanych z ich działalnością.
Czesław Piasek Członek Zarządu	Odpowiada za bankowość transakcyjną w tym za: <ul style="list-style-type: none"> • produkty zarządzania środkami finansowymi; • produkty finansowania handlu; • produkty gotówkowe; • produkty zarządzania płynnością. Ponadto odpowiada za nadzór nad programami unijnymi, nadzór, w ramach więzi funkcjonalnej wewnętrznej, nad obsługą sektora publicznego. Zapewnia wprowadzenie w nadzorowanych jednostkach organizacyjnych, zasad zarządzania ryzykiem operacyjnym związanych z ich działalnością.

Zarząd Spółki działa w oparciu o przepisy powszechnie obowiązujące, statut Spółki oraz Regulamin Zarządu Banku. Regulamin Zarządu Banku określa zakres i tryb pracy Zarządu oraz tryb podejmowania uchwał.

W 2016 roku działały następujące komitety, w których uczestniczyli członkowie Zarządu Banku:

- 1) Komitet ds. Zarządzania Aktywami i Pasywami (ALCO);
- 2) Komitet Inwestycji Kapitałowych;
- 3) Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem;
- 4) Komitet ds. Ryzyka Sektora Bankowości Detalicznej.

Posiedzenia Zarządu zwołuje i przewodniczy im Prezes Zarządu. Prezes Zarządu może ustalić stałe terminy odbywania posiedzeń.

Organizację pracy Zarządu zapewnia Biuro Organizacyjne w Departamencie Komunikacji Korporacyjnej i Marketingu Spółki zwane dalej Biurem Organizacyjnym.

Obecność członków Zarządu na posiedzeniu Zarządu jest obowiązkowa. Przewidywana nieobecność członka zarządu na posiedzeniu powinna być zgłoszona do Biura Organizacyjnego i musi być usprawiedliwiona. W posiedzeniach Zarządu, oprócz jego członków, udział mogą brać:

- 5) Dyrektor Biura Organizacyjnego lub osoba przez niego wyznaczona;
- 6) Dyrektor Departamentu Monitoringu Zgodności;
- 7) Szef Pionu Prawnego.

Osoba kierująca Departamentem Audytu oraz osoba kierująca Departamentem Monitoringu Zgodności uczestniczy w posiedzeniach Zarządu, jeżeli przedmiotem posiedzenia są zagadnienia związane z systemem kontroli wewnętrznej, funkcją audytu wewnętrznego lub funkcją zapewnienia zgodności rozpatrywaniu przez Zarząd zagadnień związanych z działaniem kontroli wewnętrznej w Spółce. Na wniosek członków Zarządu, w posiedzeniach mogą uczestniczyć właściwi dla danej sprawy pracownicy Spółki lub osoby spoza Spółki. Przewodniczący posiedzenia może zarządzić obrady bez udziału osób niebędących członkami Zarządu.

Do ważności uchwał Zarządu wymagana jest obecność na posiedzeniu, co najmniej połowy członków Zarządu. Uchwały Zarządu zapadają bezwzględną większością głosów.

Zarząd podejmuje uchwały w głosowaniu jawnym. Przewodniczący posiedzenia może zarządzić tajne głosowanie z własnej inicjatywy lub na wniosek członka Zarządu. Uchwała Zarządu obowiązująca z dniem powzięcia, chyba, że przewidziano w niej inny termin wejścia w życie.

W uzasadnionych przypadkach uchwała Zarządu może być podjęta w trybie obiegowym (pisemnym) na podstawie decyzji Prezesa Zarządu Banku lub członka Zarządu zastępującego Prezesa. Projekty uchwał, które mają być podjęte w trybie obiegowym przedstawiane są do zatwierdzenia wszystkim członkom Zarządu

i mają wiążącą moc prawną po ich podpisaniu przez bezwzględną większość członków Zarządu, w tym Prezesa Zarządu lub zastępującego go członka Zarządu. Datą wejścia uchwały w życie jest data jej podpisania przez członka Zarządu składającego podpis pod uchwałą już podpisaną, przez co najmniej połowę członków Zarządu. Jeżeli choćby jeden z członków Zarządu zgłosi sprzeciw, co do podjęcia uchwały w trybie obiegowym, projekt uchwały powinien zostać przedstawiony na najbliższym posiedzeniu Zarządu. Warunkiem podjęcia uchwały w trybie obiegowym jest zawiadomienie wszystkich członków Zarządu o podejmowaniu uchwały. Uchwała podjęta w trybie obiegowym stanowi załącznik do protokołu najbliższego posiedzenia Zarządu.

Za zgodą Prezesa Zarządu, członkowie Zarządu nieobecni na posiedzeniu mogą uczestniczyć w posiedzeniu i głosowaniu za pośrednictwem środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość w sposób umożliwiający równoczesne komunikowanie się w czasie rzeczywistym oraz wzajemną identyfikację pomiędzy wszystkimi członkami Zarządu biorącymi udział w posiedzeniu lub głosowaniu (np. wideokonferencja, telekonferencja).

Z przebiegu posiedzenia Zarządu sporządzany jest protokół. Sporządzenie protokołu należy do Biura Organizacyjnego. Protokół powinien zawierać:

- 1) porządek obrad;
- 2) imiona i nazwiska osób biorących udział w posiedzeniu;
- 3) informację o usprawiedliwieniu nieobecności lub o przyczynach nieobecności członków Zarządu na posiedzeniu;
- 4) treść podjętych uchwał;
- 5) liczbę głosów oddanych na poszczególne uchwały oraz zdania odrębne;
- 6) nazwę jednostki lub komórki organizacyjnej, bądź imię i nazwisko osoby, której powierzono wykonanie uchwały, oraz
- 7) termin wykonania uchwały.

Protokół podpisują wszyscy członkowie Zarządu obecni na posiedzeniu niezwłocznie po otrzymaniu.

Zarząd przekazuje Radzie Nadzorczej następujące informacje finansowe:

- 1) z chwilą ich przygotowania, lecz nie później niż po 30 (trzydziestu) dniach do końca każdego miesiąca, miesięczne oraz okresowe (obejmujące okres od początku roku do upływu poprzedniego miesiąca) informacje finansowe wraz z ich porównaniem do budżetu przyjętego w planie rocznym, oraz w odniesieniu do ubiegłego roku;
- 2) niezwłocznie po ich przygotowaniu, lecz nie później niż 120 (sto dwadzieścia) dni po upływie każdego roku obrotowego, roczne jednostkowe i skonsolidowane sprawozdania finansowe, sporządzone zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej, zbadane przez biegłego rewidenta Spółki;

- 3) niezwłocznie po jego przygotowaniu, lecz w każdym przypadku nie później niż przed końcem każdego roku, projekt planu rocznego na następny rok obrotowy, oraz
- 4) niezwłocznie, inne dostępne dane finansowe odnoszące się do działalności Spółki i jej stanu finansowego oraz działalności i stanu finansowego podmiotów zależnych Spółki, których członek Rady Nadzorczej może w sposób uzasadniony zażądać.

12.2 Rada Nadzorcza Spółki

Rada Nadzorcza Spółki składa się z pięciu do dwunastu członków, z których każdy powoływany jest przez Walne Zgromadzenie na trzyletnią kadencję. Uchwałą Nr 6 z dnia 5 grudnia 2006 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Banku na podstawie paragrafu 14 ust. 2 Statutu ustaliło liczbę członków Rady Nadzorczej Banku, na co najmniej 8 osób. Co najmniej połowa członków Rady Nadzorczej, w tym jej Przewodniczący, legitymuje się obywatelstwem polskim. W skład Rady Nadzorczej wchodzi członkowie niezależni.

Na dzień podpisania niniejszego sprawozdania z działalności w skład Rady Nadzorczej Spółki wchodziłi:

Członek Rady Nadzorczej	Doświadczenie zawodowe
Andrzej Olechowski Przewodniczący Rady Nadzorczej	Pan Andrzej Olechowski jest członkiem Rady Dyrektorów Euronet, Rady Nadzorczej P4 Sp. z o.o., komitetu doradczego Macquarie European Infrastructure Funds oraz członkiem Board of Trustees, European Council on Foreign Relations. W przeszłości pełnił funkcję ministra Finansów i Spraw Zagranicznych RP oraz kandydował na Urząd Prezydenta RP. Jest członkiem szeregu organizacji pozarządowych m.in. przewodniczącym polskiej grupy The Trilateral Commission. Autor publikacji na temat międzynarodowych stosunków gospodarczych i politycznych. Dr. Olechowski jest profesorem w Akademii Finansów i Biznesu Vistula. W latach 1991-1996 i 1998-2000 pełnił już funkcję członka Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A jako jej przewodniczący. Ponownie powołany do Rady Nadzorczej Banku w dniu 25 czerwca 2003 roku. Od 23 lipca 2012 roku pełni funkcję Przewodniczącego Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A.
Shirish Apte Członek Rady Nadzorczej	Pan Shirish Apte był Przewodniczącym Bankowości Citi w Regionie Azji i Pacyfiku (Co-Chairman, Citi Asia Pacific Banking). W latach 2009 – 2011 pełnił funkcję Szefa Regionu Azji i Pacyfiku (CEO, Citi Asia Pacific), odpowiadając za Azję Południową obejmującą takie kraje jak Australia, Nowa Zelandia, Indie oraz kraje należące do Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN). Był członkiem Komitetu Wykonawczego oraz Komitetu Operacyjnego Citi. Pan Shirish Apte pracował w Citi ponad 32 lata. Pełnił m.in. funkcję CEO Regionu Europy Środkowej i Wschodniej, Bliskiego Wschodu i Afryki (CEEMEA), a wcześniej jako Szef na kraj (Country Manager) odpowiadał za operacje Citi w Polsce, oraz był Wiceprezesem Banku Handlowego w Warszawie S.A. Pan Shirish Apte przeniósł się z Indii do Londynu w 1993 roku, gdzie objął stanowisko Senior Risk Manager w Regionie CEEMEA. Następnie objął stanowisko Szefa Corporate Finance and Investment Bank w Regionie CEEMEA, obejmującym również Indie. Pan Shirish Apte posiada dyplom biegłego rewidenta uzyskany w Institute of Chartered Accountants w Anglii i Walii oraz stopień licencjata w dziedzinie handlu. Pan Shirish Apte posiada również dyplom MBA z London Business School.
Igor Chalupiec Członek Rady Nadzorczej	Pan Igor Chalupiec manager, finansista. Obecnie zajmuje stanowisko Prezesa Zarządu (CEO) spółki ICENTIS Capital, specjalizującej się w transakcjach rynku kapitałowego, oraz Prezesa Zarządu (CEO) spółki RUCH S.A., jednego z największych dystrybutorów prasy w Polsce. W latach 2004 – 2007 pełnił funkcję Prezesa Zarządu PKN ORLEN S.A., największej spółki sektora rafineryjno-petrochemicznego w Europie Środkowej. W latach 2003 – 2004 zajmował stanowisko wiceministra finansów oraz wiceprzewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego; był również członkiem European Financial Committee w Brukseli. W latach 1995 – 2003 Wiceprezes Zarządu Banku Pekao SA (należącego do Grupy UniCredit). Założyciel i dyrektor (CEO) Centralnego Domu Maklerskiego Pekao SA (w latach 1991 – 1995), największej spółki maklerskiej w Polsce; przez wielu lat członek Warszawskiej Giełdy Papierów Wartościowych (od 1995 do 2003 r.). Pan Igor Chalupiec zasiada w radach nadzorczych Banku Handlowego S.A. (grupa Citi) – od 2009 r. oraz spółki Budimex S.A. (grupa Ferrovial Agroman) – od 2007 r. Jest także członkiem Polskiej Rady Biznesu, Rady Programowej Forum Ekonomicznego (Polskie Forum Ekonomiczne w Krynicy), Rady Programowej Executive Club, członkiem Rady fundacji Instytutu Spraw Publicznych, członkiem Zarządu Głównego Polskiego Instytutu Dyrektorów, członkiem Kapituły Nagrody Lesława A. Pagi, Wiceprezesem Polskiego Związku Brydza Sportowego, członkiem Rady Fundacji Kobięca Pracownia. Fundator i Przewodniczący Rady Fundacji Ewangelickiego Towarzystwa Oświatowego. Współautor publikacji „Rosja, ropa, polityka, czyli o największej inwestycji PKN ORLEN” – książki poświęconej transakcji zakupu rafinerii w Możejkach na Litwie. Pan Igor Chalupiec jest laureatem licznych nagród i wyróżnień, w tym: nagrody Manager Award (w 2012 roku), Nagrody Lesława A. Pagi (w 2007 roku), nagrody WEKTOR (w 2006 roku) oraz nagrody HERMER (w 1996 roku). Od 18 czerwca 2009 roku pełni funkcję członka Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A.
Jenny Grey Członek Rady Nadzorczej	Pani Jenny Grey w lutym 2016 roku objęła stanowisko Szefa ds. Zarządzania Kadrami w Citi w Regionie EMEA. Wcześniej, od października 2012 roku, Pani Grey piastowała funkcję Szefa ds. Relacji Publicznych w Regionie EMEA i odpowiadała za ochronę i wzmacnianie reputacji Citi w Regionie EMEA. Zakres jej obowiązków obejmował relacje z mediami, komunikację wewnętrzną i zewnętrzną, rozwój marki i społeczności. Pani Jenny Grey posiada 24-letnie doświadczenie w obszarze komunikacji. Do Citi dołączyła w październiku 2012 roku, po czterech latach pracy w brytyjskiej administracji rządowej, ostatnio w siedzibie Premiera Wielkiej Brytanii jako Dyrektor Wykonawczy ds. Komunikacji Rządowej. Była Szefem ds. Merytorycznych (Head of Profession), kierując 5 tysiącami pracowników zajmujących się komunikacją w całym sektorze państwowym. W poprzednich latach pracowała w sektorze publicznym, gdzie piastowała stanowisko Dyrektora ds. Komunikacji i Marketingu Społecznego m.in. w brytyjskiej służbie zdrowia (National Health Service) oraz w Komisji Audytu. Była również Dyrektorem ds. Korporacyjnych i Międzynarodowych w Cancer Research UK, największej fundacji charytatywnej w Wielkiej Brytanii, gdzie stworzyła pierwszą jednostkę odpowiedzialną za politykę publiczną i wsparcie. Pani Jenny Grey rozpoczęła karierę zawodową w reklamie, a następnie została doradcą public relations ze specjalizacją w obszarze zarządzania reputacją i zarządzania kryzysowego. Doradzała wielu klientom międzynarodowym, w tym takim korporacjom jak McDonald's, Toyota, BP czy Allied Domecq. Ukończyła studia magisterskie w dziedzinie psychologii społecznej w London School of Economics oraz z wyróżnieniem studia w zakresie języka angielskiego i literatury angielskiej na Durham University. Od 21 czerwca 2016 roku pełni funkcję członka Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A.

<p>Mirosław Gryszka Członek Rady Nadzorczej</p>	<p>Pan Mirosław Gryszka swoją karierę zawodową rozpoczął w elbląskim Zamechu, który w 1990 roku został przejęty przez koncern ABB. Od tamtej pory sprawował wiele funkcji kierowniczych, a od 1997 roku był Prezesem Zarządu i Dyrektorem Krajowym ABB w Polsce. Od 1 września 2013 roku objął nowo utworzone w ramach Grupy ABB stanowisko Dyrektora Grupy Krajów (Cluster Manager) na Rosję, kraje bałtyckie, centralną Azję i kraje kaukaskie.</p> <p>W trakcie kadencji Pana Mirosława Gryszki jako Prezesa Zarządu, krajowa organizacja ABB, składająca się z kilkunastu spółek, przeszła proces konsolidacji i notując systematyczny wzrost obrotów stała się czołowym na rynku polskim producentem rozwiązań z obszaru energetyki i automatyki. Obecnie ABB w Polsce dysponuje nowoczesnym ośrodkiem naukowo-badawczym, centrum systemów informatycznych oraz sześcioma zakładami produkcyjnymi, wytwarzającymi m.in. produkty średniego i wysokiego napięcia, rozdzielnice, transformatory, silniki elektryczne i urządzenia energoelektroniki. Spółka zatrudnia ponad 3000 osób, z czego około 400 pracuje bezpośrednio nad innowacyjnymi technologiami</p> <p>Od 30 czerwca 2000 roku pełni funkcję członka Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A.</p>
<p>Marek Kapuściński Członek Rady Nadzorczej</p>	<p>Pan Marek Kapuściński ukończył studia magisterskie na Wydziale Handlu Zagranicznego Szkoły Głównej Planowania i Statystyki w Warszawie (obecnie Szkoła Główna Handlowa w Warszawie) oraz studia podyplomowe SEHNAP / Stern School of Business na New York University. Do września 2016 roku, przez 25 lat, związany z firmą Procter & Gamble. Współtwórca sukcesu firmy na rynku polskim i środkowo-europejskim, w tym wielu standardów funkcjonowania polskiego rynku od czasów transformacji, np. norm dla przemysłu kosmetycznego, etyki biznesu, w zakresie odpowiedzialności społecznej, czy samoregulacji w dziedzinie reklamy. Od lipca 2011 roku Dyrektor Generalny i Wiceprezydent (czyt. Prezes Zarządu/CEO) dla kluczowych dla P&G 9 rynków Europy Środkowej, zaś od stycznia 2007 roku dla Polski i krajów bałtyckich. Pierwszy Polak i Środkowo-Europejczyk na szczeblu zarządczym w tej globalnej korporacji, aktywny członek zarządu regionalnego firmy oraz jej Global Business Leadership Council zrzeszającej wszystkich 250 menedżerów najwyższego szczebla firmy. Doświadczony CEO i lider, ekspert w dziedzinach strategii, innowacji i zarządzania, aktywny twórca standardów stale adaptującego się do nowych wyzwań brand managementu, shopper marketingu, sprzedaży i komunikacji w warunkach digitalizacji i omni-channel. Jako pierwszy Polak i Środkowo-Europejczyk w P&G promowany kolejno na stanowiska Menedżera Marki, Kierownika Marketingu i Dyrektora Marketingu, także przez 5 lat odpowiedzialny za rozwój szeregu marek w regionie Europy Środkowej i Wschodniej, na Bliskim Wschodzie i w Afryce. Współtwórca strategii i przewodniej pozycji rynkowej marek takich jak Always, Vizin, Ariel, Lenor, Fairy, Pampers, Gillette, Head&Shoulders, Pantene, Blend-A-Med, Old Spice. W uznaniu wkładu w budowanie marek oraz standardów i praktyk polskiego rynku reklamy wyróżniony przez Media Marketing Polska tytułem „Marketera 20-lecia”. Wykładowca i prelegent, juror, uczestnik paneli dyskusyjnych. Obecnie zasiada w Radach Nadzorczych firm i organizacji pożytku publicznego oraz doradza ich zarządom. Prywatnie inwestor w start-upy i darczyńca na rzecz rozwoju młodej polskiej kultury i sztuki.</p> <p>Od 29 września 2016 roku pełni funkcję członka Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A.</p>
<p>Frank Mannion Członek Rady Nadzorczej</p>	<p>Pan Frank Mannion obecnie pełni funkcję Citi Chief Financial Officer w Regionie Europy, Bliskiego Wschodu i Afryki (EMEA). W ramach swojej nowej funkcji, którą objął w styczniu 2011 roku, odpowiada za grupę ponad 1000 pracowników w całym Regionie.</p> <p>Pan Frank Mannion swoją karierę zawodową rozpoczął w Irlandii, a następnie przeniósł się do Londynu, gdzie podjął współpracę z PricewaterhouseCoopers.</p> <p>Pracę w Citi rozpoczął w 1989 roku w zespole ds. planowania i analiz w Wielkiej Brytanii. W trakcie swojej dotychczasowej kariery pełnił wiele funkcji finansowych, w tym Kierownika ds. finansowania nowoczesnych technologii (Technology Finance Manager) i Szefa Kontroli Produktów CMB EMEA. W 2008 roku objął funkcję Citi Regional Franchise Controller w Regionie Europy, Bliskiego Wschodu i Afryki (EMEA), gdzie odpowiadał za grupę ponad 800 pracowników z różnych obszarów. Wcześniej kierował obszarem Kontroli Produktów i Sprawozdawczości Regulacyjnej (Product Control, Controllers and Regulatory Reporting) jako CMB EMEA Regional Controller.</p> <p>Frank Mannion ukończył National University of Ireland w Galway, uzyskując tytuł naukowy w dziedzinie handlu. Posiada również tytuł dyplomowanego księgowego (Chartered Accountant). Obecnie wraz z rodziną mieszka w Londynie.</p> <p>Od 28 czerwca 2010 roku pełni funkcję członka Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A.</p>
<p>Anna Rulkiewicz Członek Rady Nadzorczej</p>	<p>Pani Anna Rulkiewicz jest absolwentką Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu. Ukończyła równoległe studia na wydziale psychologii na Uniwersytecie w Hamburgu oraz studia podyplomowe w Polsko-Francuskim Instytucie Ubezpieczeń przy Instytucie Francuskim. Przebyła także cykl szkoleń z zakresu m.in. zarządzania, sprzedaży, komunikacji, marketingu (w tym 3-letnie studia menedżerskie) w ramach certyfikowanego programu branży ubezpieczeniowej LIMRA "Marketing Strategies for Executive Advancement" (LIMRA Executive Development Group). Ukończyła również wiele kursów z zakresu zarządzania, sprzedaży, finansów, marketingu oraz bankowości.</p> <p>Od 2002 roku Pani Anna Rulkiewicz pracuje w LUX MED Sp. z o.o., gdzie początkowo pełniła funkcję Członka Zarządu, Dyrektora Sprzedaży i Marketingu. Od 2007 roku jest Prezesem Grupy LUX MED. Od końca 2011 roku pełni także funkcję Dyrektora Zarządzającego LMG Försäkrings AB, którego oddział działa w Polsce pod marką LUX MED Ubezpieczenia. Pełni również funkcję Prezesa Zarządu Związku Pracodawców Medycyny Prywatnej.</p> <p>Jej doświadczenie zawodowe obejmuje też m.in. zarządzanie w latach 2001-2002 Pionem Sprzedaży i Marketingu w Credit Suisse Life & Pensions Towarzystwie Ubezpieczeń na Życie oraz Powszechnym Towarzystwie Emerytalnym/Winterthur, gdzie nadzorowała pracę departamentów: sprzedaży wewnętrznej, sprzedaży zewnętrznej, ubezpieczeń grupowych, marketingu i komunikacji. W latach 1998 - 2001 pracowała dla Zurich Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A. i Zurich Powszechnie Towarzystwo Emerytalne S.A. Pełniąc funkcję Dyrektora Ubezpieczeń Grupowych i Szkoleń odpowiadała m.in. za segment ubezpieczeń grupowych, w tym również za tworzenie usług, system rekrutacji oraz zarządzanie szkoleniami. Po powierzeniu jej funkcji Dyrektora Segmentu Klienta Korporacyjnego i uzyskaniu nominacji na członka zarządu Zurich Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A. odpowiadała za segment klienta z sektora small business i klienta korporacyjnego. W latach 1995 - 1998 pracowała w Commercial Union Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A, gdzie na ostatniej pełnionej funkcji odpowiadała za rozwój sprzedaży ubezpieczeń grupowych i indywidualnych w ramach bancassurance.</p> <p>Od 20 czerwca 2013 roku pełni funkcję członka Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A.</p>

<p>Anand Selvakesari Członek Rady Nadzorczej</p>	<p>Pan Anand Selvakesari jest związany z Citi od 1991 roku. Od lipca 2015 roku pełni funkcję Szefa Bankowości Detalicznej w Regionie Azji i Pacyfiku, Citi. Na obecnym stanowisku odpowiada za obszar bankowości detalicznej i bankowości przedsiębiorstw w całej Azji. Przed objęciem obecnego stanowiska, od grudnia 2013 roku Pan Anand Selvakesari był Szefem Bankowości Detalicznej w regionie obejmującym kraje należące do Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN) oraz Indii. Na tym stanowisku odpowiadał za obszar bankowości detalicznej w Klastrze ASEAN, w skład którego wchodzi Singapur, Malezja, Indonezja, Filipiny, Tajlandia, Wietnam oraz Indie.</p> <p>Wcześniej, w latach 2011-2013, Pan Selvakesari piastował stanowisko Szefa Bankowości Detalicznej w Indiach zarządzając obszarami bankowości detalicznej, kart kredytowych, pożyczek niezabezpieczonych, bankowości dla osób nie będących obywatelami Indii oraz obszarem bankowości przedsiębiorstw w Indiach. Pod kierownictwem Pana Anand Selvakesari zarządzane obszary osiągnęły pozycję lidera na rynku ciesząc się rekordową preferencją marki wśród klientów oraz współpracując przy wdrażaniu pionierskich rozwiązań z innymi liderami rynku.</p> <p>Przed objęciem stanowiska w Indiach, Pan Anand Selvakesari był Szefem Bankowości Detalicznej w Citi China w latach 2008-2011. Zarządzany przez Pana Selvakesari biznes odnotował wielokrotnie wzrost, obejmując pozycję lidera branży w obszarze innowacji, wprowadzając wiele nowych produktów na rynek. Pan Anand Selvakesari był również Szefem Bankowości Detalicznej na Tajwanie w latach 2004-2006, a przez 8 lat pełnił role regionalne w Singapurze pracując na różnych stanowiskach w obszarach bankowości inwestycyjnej, wealth management oraz bankowości detalicznej w latach 1996-2004.</p> <p>Pan Anand Selvakesari posiada dyplom MBA (finanse i marketing) oraz tytuł inżyniera (inżynieria mechaniczna), uzyskane w Indiach. Od 21 czerwca 2016 roku pełni funkcję członka Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A.</p>
<p>Stanisław Sołtysiński Członek Rady Nadzorczej</p>	<p>Pan Stanisław Sołtysiński profesor nauk prawnych. Pan prof. Sołtysiński zajmuje się działalnością naukową jako profesor nauk prawnych związany z Uniwersytem Adama Mickiewicza w Poznaniu (gdzie piastował również funkcję Dziekana Wydziału Prawa i Administracji). Wykładał wielokrotnie jako visiting profesor na Uniwersytecie w Pennsylvania Law School w Filadelfii, a także w College of Europe w Brugii, Max Planck Institute w Monachium oraz w Akademii Prawa Międzynarodowego w Hadze. Jest członkiem wielu stowarzyszeń i organizacji naukowych. Jest m.in. członkiem korespondentem Polskiej Akademii Umiejętności i członkiem Rady Dyrektorów UNIDROIT. Jest współautorem Kodeksu spółek handlowych. Pan prof. Sołtysiński zajmuje się również praktyką prawniczą będąc współnikiem Spółki Komandytowej "Sołtysiński, Kawecki i Szlęzak" Doradcy Prawni.</p> <p>Pan prof. Sołtysiński zasiada w Radzie Banku Handlowego w Warszawie S.A. od 26 marca 1997 roku, od 30 czerwca 2000 roku do 20 czerwca 2012 roku był jej Przewodniczącym. Od 21 czerwca 2012 roku pełni funkcję Członka Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A.</p>
<p>Stephen R. Volk Członek Rady Nadzorczej</p>	<p>Pan. Stephen R. Volk pełni funkcję Vice Chairman of Citigroup Inc., jest odpowiedzialny za sprawy zarówno związane z zarządzaniem wyższego szczebla, jak i Bankowością Inwestycyjną. Jest członkiem Komitetu Wykonawczego Citigroup.</p> <p>Pan Volk związany jest z Citigroup od września 2004 roku. Do tego czasu pełnił funkcję Chairman of Credit Suisse First Boston, gdzie współpracował ściśle z Prezesem Zarządu nad strategicznym zarządzaniem firmą oraz nad kluczowymi sprawami dotyczącymi klientów. Pracę w Credit Suisse First Boston rozpoczął w sierpniu 2001 roku, przechodząc z Shearman & Sterling, nowojorskiej firmy prawniczej, w której począwszy od 1991 roku pełnił funkcję Senior Partner. Podczas pracy w Shearman & Sterling, Pan Volk był doradcą prawnym dla szeregu korporacji, włączając Citicorp. Pośród wielu dziedzin, w jakich firma Pana Volka doradzała Citicorp, znajduje się np. restrukturyzacja portfela zadłużenia Citicorp w Ameryce Łacińskiej. Znaczące transakcje, w jakich Pan Volk odgrywał ważną rolę, to m.in.: fuzja Glaxo i SmithKlein, Viacom-Paramount, Viacom-CBS oraz Vivendi-Universal-NBC. Współpracę z Shearman & Sterling Pan Volk rozpoczął w 1960 roku po ukończeniu Dartmouth College oraz Harvard Law School, stając się współnikiem w 1968 roku.</p> <p>Pan Volk jest Dyrektorem Continental Grain Company, a także byłym Dyrektorem Consolidated Edison, Inc. oraz Trizec Hahn Properties. Jest również członkiem Rady Stosunków Międzynarodowych (Council on Foreign Relations), Rady Doradczej Dziekana (Dean's Advisory Board) Harvard Law School oraz członkiem Fundacji Adwokatury Amerykańskiej (American Bar Foundation).</p> <p>Od 20 listopada 2009 roku pełni funkcję członka Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A.</p>

W 2016 roku w skład Rady Nadzorczej wchodzili także Pan Anil Wadhvani, który złożył rezygnację z pełnionej funkcji z dniem 20 czerwca 2016 roku, Pan Dariusz Mioduski, który złożył rezygnację z pełnionej funkcji z dniem 30 czerwca 2016 roku oraz Pan Zdenek Turek, który złożył rezygnację z pełnionej funkcji z dniem 31 grudnia 2016 roku.

Rada Nadzorcza Spółki działa w oparciu o przepisy powszechnie obowiązujące, statut Spółki oraz Regulamin Rady Nadzorczej Banku.

Do kompetencji Rady Nadzorczej, oprócz praw i obowiązków przewidzianych w przepisach prawa, należą uchwały w sprawach:

- 1) powołanie i odwołanie w głosowaniu tajnym Prezesa Zarządu Spółki;
- 2) powołanie i odwołanie, na wniosek Prezesa Zarządu, w tajnym głosowaniu Wiceprezesów oraz innych członków Zarządu Spółki;
- 3) ustalenie warunków umów regulujących stosunek pracy lub inny stosunek prawny, łączący członków Zarządu ze Spółką;
- 4) wyrażenie zgody na otwarcie lub zamknięcie za granicą oddziału;
- 5) uchwalanie regulaminu Rady Nadzorczej oraz zatwierdzenie ustalanych przez Zarząd Spółki:
 - a) regulaminu Zarządu Spółki;
 - b) regulaminów gospodarowania funduszami specjalnymi tworzonymi z zysku netto.
- 6) wyrażanie uprzedniej zgody na dokonanie czynności rozporządzającej środkami trwałymi Spółki, których wartość przekracza 1/10 kapitału zakładowego Spółki;

- 7) wybór podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych do wykonania badania lub przeglądu sprawozdania finansowego;
- 8) wyrażanie zgody na zatrudnianie i zwalnianie osoby kierującej Departamentem Audytu oraz osoby kierującej Departamentem Monitoringu Zgodności, na wniosek Zarządu;
- 9) świadczenia z jakiegokolwiek tytułu przez Spółkę i jakiegokolwiek podmioty powiązane ze Spółką na rzecz członków Zarządu oraz wyrażanie zgody na zawarcie przez Spółkę lub podmiot od niego zależny istotnej umowy z podmiotem powiązanym ze Spółką, członkiem Rady Nadzorczej albo Zarządu oraz z podmiotami z nimi powiązanymi;
- 10) sprawowania nadzoru nad wprowadzeniem i monitorowaniem systemu zarządzania w Banku, w tym w szczególności sprawowania nadzoru nad zarządzaniem ryzykiem braku zgodności, oraz dokonywania, co najmniej raz w roku, oceny adekwatności i efektywności tego systemu;
- 11) zatwierdzania strategii działania Banku oraz zasad ostrożnego i stabilnego zarządzania Bankiem;
- 12) zatwierdzenia zasadniczej struktury organizacyjnej Banku, dostosowanej do wielkości i profilu ponoszonego ryzyka i ustalonej przez Zarząd Banku;
- 13) akceptowania ogólnego poziomu ryzyka Banku;
- 14) zatwierdzania założeń polityki Banku w zakresie ryzyka braku zgodności;
- 15) zatwierdzania procedur wewnętrznych Banku dotyczących procesów szacowania kapitału wewnętrznego, zarządzania kapitałowego oraz planowania kapitałowego;

- 16) zatwierdzania polityki informacyjnej Banku;
- 17) zatwierdzenia procedury kontroli wewnętrznej;
- 18) zatwierdzanie ogólnych zasad polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze oraz dokonywania okresowych przeglądów tych zasad;
- 19) zatwierdzania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących kierownicze stanowiska w Banku;
- 20) zatwierdzania wykazu stanowisk kierowniczych w Banku, które mają istotny wpływ na profil ryzyka w Banku.

Zgodnie z ustawą Prawo bankowe Rada Nadzorcza zatwierdza wewnętrzny podział kompetencji w Zarządzie oraz politykę wynagrodzeń obowiązującą w Spółce.

Do kompetencji Rady Nadzorczej należy również zawieszanie, z ważnych powodów, w czynnościach poszczególnych lub wszystkich członków Zarządu oraz delegowanie członków Rady Nadzorczej, na okres nie dłuższy niż trzy miesiące, do czasowego wykonywania czynności członków Zarządu, którzy zostali odwołani, złożyli rezygnację albo z innych przyczyn nie mogą sprawować swoich czynności.

Członkowie Rady Nadzorczej wykonują swoje obowiązki osobiście. Rada Nadzorcza wykonuje swoje czynności kolegiąlnie, przy czym każdy członek Rady Nadzorczej ma prawo do otrzymania od Zarządu informacji niezbędnych do wykonywania swoich obowiązków. Posiedzenia Rady Nadzorczej odbywają się, co najmniej raz na kwartał. Posiedzenie Rady Nadzorczej, zwołuje Przewodniczący Rady Nadzorczej, a pod jego nieobecność jeden z Wiceprzewodniczących Rady Nadzorczej, z własnej inicjatywy, na wniosek członka Rady Nadzorczej albo na wniosek Zarządu Spółki. Przewodniczący Rady Nadzorczej może wyznaczyć stałe terminy odbywania posiedzeń Rady Nadzorczej. Zawiadomienie o zwołaniu posiedzenia, zawierające porządek obrad i materiały będące przedmiotem obrad, Sekretarz Rady Nadzorczej wysyła członkom Rady Nadzorczej, co najmniej na 7 (siedem) dni przed terminem posiedzenia.

Rada Nadzorcza zbiera się w dniu Walnego Zgromadzenia zatwierdzającego sprawozdanie Zarządu z działalności Spółki i sprawozdanie finansowe za ostatni pełny rok obrotowy pełnienia funkcji członka Zarządu, w którym wygasają mandaty członków Zarządu, w celu dokonania wyboru członków Zarządu Spółki.

Rada Nadzorcza corocznie podejmuje uchwałę, w sprawie sprawozdania z działalności Rady, w której zawarta jest ocena Rady Nadzorczej na temat sytuacji Spółki, ocena pracy Rady Nadzorczej, systemu kontroli wewnętrznej i systemu zarządzania ryzykiem istotnym dla Banku oraz wyniki oceny sprawozdań finansowych Spółki w tym wnioski Zarządu, co do podziału zysku. Dokument ten Rada Nadzorcza przedkłada Walnemu Zgromadzeniu do zatwierdzenia.

Członkowie Rady Nadzorczej mogą brać udział w podejmowaniu uchwał, oddając swój głos na piśmie za pośrednictwem innego członka Rady Nadzorczej. Rada Nadzorcza może podejmować uchwały w trybie pisemnym lub przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość.

Posiedzeniom Rady Nadzorczej przewodniczy Przewodniczący Rady Nadzorczej, a w razie jego nieobecności jeden z Wiceprzewodniczących Rady Nadzorczej, zaś w razie nieobecności ich obu - członek Rady Nadzorczej wybrany przez pozostałych członków.

Do ważności uchwał Rady Nadzorczej wymagana jest obecność na posiedzeniu, co najmniej połowy członków Rady Nadzorczej. Uchwały Rady Nadzorczej zapadają bezwzględną większością głosów. Bez zgody większości niezależnych członków Rady Nadzorczej nie powinny być podejmowane uchwały w sprawach:

- 1) świadczenia z jakiegokolwiek tytułu przez Spółkę i jakiegokolwiek podmioty powiązane ze Spółką na rzecz członków Zarządu;
- 2) wyrażenia zgody na zawarcie przez Spółkę lub podmiot od niego zależny istotnej umowy z podmiotem powiązanym ze Spółką, członkiem Rady albo Zarządu oraz z podmiotami z nimi powiązanymi;

- 3) wyboru biegłego rewidenta dla przeprowadzenia badania sprawozdania finansowego Spółki.

Każdy członek Rady Nadzorczej obowiązany jest niezwłocznie poinformować o zaistniałym konflikcie interesów pozostałych jej członków i powstrzymać się od zabierania głosu w dyskusji oraz od głosowania nad przyjęciem uchwały w sprawie, w której zaistniał konflikt.

Rada Nadzorcza podejmuje uchwały w głosowaniu jawnym z wyjątkiem powołania i odwołania w głosowaniu tajnym Prezesa Zarządu Spółki oraz powołania i odwołania, na wniosek Prezesa Zarządu, w tajnym głosowaniu Wiceprezesów oraz innych członków Zarządu Spółki. Przewodniczący obrad może zarządzić tajne głosowanie w innych sprawach z własnej inicjatywy lub na wniosek członka Rady Nadzorczej.

Uchwała Rady Nadzorczej obowiązuje z dniem powzięcia, chyba, że przewidziano w niej późniejszy termin wejścia w życie.

Z posiedzeń Rady Nadzorczej sporządzane są protokoły, zawierające: porządek obrad, nazwiska i imiona obecnych członków Rady Nadzorczej, liczbę członków nieobecnych na posiedzeniu wraz z podaniem przyczyny nieobecności, liczbę głosów oddanych na poszczególne uchwały, zdania odrębne, pełne brzmienie podjętych uchwał. Lista obecnych na posiedzeniu członków Rady Nadzorczej oraz innych osób uczestniczących w posiedzeniu stanowi załącznik do protokołu. Protokoły podpisują wszyscy obecni na danym posiedzeniu członkowie Rady Nadzorczej. Protokoły posiedzeń Rady Nadzorczej za okres jej kadencji gromadzone są w odrębnym zbiorze, przechowywanym przez Spółkę.

W posiedzeniach Rady Nadzorczej, z wyjątkiem posiedzeń dotyczących bezpośrednio Zarządu, biorą udział członkowie Zarządu Spółki. Na wniosek Przewodniczącego Rady Nadzorczej lub na wniosek Zarządu Spółki w posiedzeniach mogą uczestniczyć właściwi dla danej sprawy pracownicy Spółki lub osoby spoza Spółki. Podczas rozpatrywania przez Radę Nadzorczą zagadnień związanych z działaniem kontroli wewnętrznej w Spółce w posiedzeniach Rady Nadzorczej może brać także udział osoba kierująca Departamentem Audytu. W szczególnie uzasadnionych okolicznościach Przewodniczący Rady Nadzorczej może zarządzić obrady bez udziału osób niebędących członkami Rady Nadzorczej, nawet jeśli co innego wynika z postanowień poprzedzających.

Komitety Rady Nadzorczej

Stałymi Komitetami Rady Nadzorczej są:

- 1) Komitet ds. Audytu, oraz
- 2) Komitet ds. Wynagrodzeń;
- 3) Komitet ds. Ryzyka i Kapitału.

Rada Nadzorcza w drodze uchwały może powoływać inne komitety niż wymienione powyżej złożone wyłącznie z członków Rady Nadzorczej. Uchwała Rady Nadzorczej określa zakres działania takiego komitetu.

W tym trybie w 2003 roku Rada Nadzorcza powołała **Komitet ds. Strategii i Zarządzania**, którego zadaniem ma być bieżąca analiza wszystkich zagadnień związanych z pracą organów Banku oraz poprawianiem ich funkcjonowania. W skład tego Komitetu wchodzi: Shirish Apte jako Przewodniczący oraz Stanisław Sołtysiński jako Wiceprzewodniczący oraz Igor Chalupiec, Jenny Grey, Mirosław Gryszka, Marek Kapuściński, Dariusz Mioduski (do 30 czerwca 2016 roku), Frank Mannion, Andrzej Olechowski, Anna Rulkiewicz, Anand Selvakesari (od 29 września 2016 roku) Zdenek Turek i Stephen R. Volk i Anil Wadhvani (do 20 czerwca 2016 roku) jako członkowie Komitetu.

Komitet ds. Audytu

W skład Komitetu ds. Audytu wchodzi:

- 1) Mirosław Gryszka - Przewodniczący Komitetu;
- 2) Frank Mannion - Wiceprzewodniczący Komitetu;
- 3) Shirish Apte - Członek Komitetu;

- 4) Igor Chalupiec - Członek Komitetu;
- 5) Marek Kapuściński - Członek Komitetu;
- 6) Anna Rulkiewicz - Członek Komitetu.

Komitet ds. Audytu, jest stałym komitetem Rady Nadzorczej Spółki.

Do kompetencji i obowiązków Komitetu ds. Audytu należy monitorowanie sprawozdawczości finansowej, monitorowanie skuteczności systemów: kontroli wewnętrznej, audytu wewnętrznego oraz zarządzania ryzykiem, monitorowanie wykonywania czynności rewizji finansowej oraz monitorowanie niezależności biegłego rewidenta i podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych.

Członkowie Komitetu wykonują swoje kompetencje na podstawie art. 390 Kodeksu spółek handlowych. Komitet składa Radzie Nadzorczej roczne sprawozdania ze swej działalności. Sprawozdanie za każdy kolejny rok kalendarzowy składane jest do końca pierwszego kwartału roku następnego. Sprawozdania są udostępniane akcjonariuszom poprzez umieszczenie ich na stronach internetowych Banku. Na kolejnym, najbliższym posiedzeniu Rady Nadzorczej Komitet składa Radzie sprawozdanie z każdego spotkania Komitetu oraz zaleceń Komitetu omawianych na jego spotkaniach.

W skład Komitetu ds. Audytu powinno wchodzić dwóch członków niezależnych, a jeden z nich powinien być Przewodniczącym tego Komitetu. Przynajmniej jeden członek Komitetu powinien spełniać warunki niezależności, o których mowa w art. 56 ust.3 pkt 1, 3, 5 Ustawy o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz nadzorze publicznym i posiadać kwalifikacje w dziedzinie rachunkowości lub rewizji finansowej.

Posiedzenia Komitetu ds. Audytu zwołuje Przewodniczący Komitetu z własnej inicjatywy lub na wniosek członka Komitetu. Gdyby Przewodniczący Komitetu nie mógł z jakichkolwiek przyczyn zwołać posiedzenia, zwołuje je Zastępca Przewodniczącego. Posiedzenia zwoływane są też na wniosek członka Komitetu lub Przewodniczącego Rady Nadzorczej.

Zawiadomienie o zwołaniu posiedzenia, zawierające porządek obrad i materiały będące przedmiotem obrad przesyła członkom Komitetu ds. Audytu Sekretarz Komitetu, którym jest Sekretarz Rady Nadzorczej. Posiedzenia Komitetu ds. Audytu odbywają się, co najmniej cztery razy do roku w terminach ustalonych przez Przewodniczącego w porozumieniu z Zastępcą Przewodniczącego Komitetu.

Przynajmniej raz do roku Komitet ds. Audytu spotyka się:

- 1) z Dyrektorem Departamentu Audytu bez udziału kierownictwa;
- 2) z biegłym rewidentem Spółki bez udziału kierownictwa;
- 3) jedynie we własnym składzie.

Komitet ds. Audytu, wedle uznania, może się spotkać również z poszczególnymi członkami kierownictwa Spółki.

Porządek obrad Komitetu ds. Audytu obejmuje punkty stałe oraz sprawy rozpatrywane na wniosek. Lista stałych punktów rozpatrywanych na posiedzeniach Komitetu ustalana jest w drodze uchwały Komitetu. Prawo wnoszenia spraw na posiedzenia Komitetu przysługuje Radzie Nadzorczej oraz poszczególnym członkom Komitetu i pozostałym członkom Rady Nadzorczej.

Sekretarz Komitetu ds. Audytu, na podstawie otrzymanych materiałów opracowuje projekt porządku posiedzenia wraz z listą osób zaproszonych i przekazuje go Przewodniczącemu Komitetu i Zastępcy Przewodniczącego do akceptacji. Zaakceptowany przez Przewodniczącego Komitetu i Zastępcę Przewodniczącego projekt porządku posiedzenia przekazywany jest wraz z materiałami członkom Komitetu.

W posiedzeniu Komitetu ds. Audytu mają obowiązek uczestniczyć wszyscy jego członkowie. Członek Komitetu, który nie może wziąć udziału w posiedzeniu powinien zawiadomić o tym Sekretarza Komitetu na siedem dni przed ustaloną datą posiedzenia. Komitet

może korzystać z opinii doradców oraz zapraszać na swoje posiedzenia pracowników Spółki lub inne osoby w celu omówienia lub zbadania spraw poruszanych przez Komitet. W posiedzeniu Komitetu lub w odpowiedniej jego części posiedzenia biorą udział osoby zaproszone przez Przewodniczącego Komitetu lub Zastępcę Przewodniczącego Komitetu.

Przewodniczący Komitetu ds. Audytu przewodniczy posiedzeniom Komitetu. W przypadku nieobecności Przewodniczącego obradom Komitetu przewodniczy Zastępca Przewodniczącego. Przewodniczący Komitetu w porozumieniu z Zastępcą Przewodniczącego Komitetu może zdecydować o zdjęciu sprawy z porządku obrad, w szczególności w celu uzupełnienia wniosku lub uzyskania opinii. Uchwały Komitetu ds. Audytu zapadają bezwzględną większością głosów obecnych członków Komitetu.

Przewodniczący Komitetu ds. Audytu w porozumieniu z Zastępcą Przewodniczącego Komitetu może podjąć decyzję o rozpatrzeniu sprawy w trybie pisemnym.

Komitet ds. Wynagrodzeń

W skład Komitetu ds. Wynagrodzeń wchodzi:

- 1) Andrzej Olechowski - Przewodniczący Komitetu;
- 2) Jenny Grey - Wiceprzewodnicząca Komitetu;
- 3) Stanisław Sołtyński - Członek Komitetu.

W roku 2016 w skład Komitetu ds. Wynagrodzeń wchodził Pan Zdenek Turek (do 31 grudnia 2016 roku).

Komitet ds. Wynagrodzeń jest stałym komitetem Rady Nadzorczej Spółki.

Komitet ds. Wynagrodzeń jest ciałem doradczym Rady Nadzorczej, a członkowie Komitetu wykonują swoje kompetencje na podstawie art. 390 Kodeksu spółek handlowych. Komitet składa Radzie Nadzorczej roczne sprawozdania ze swej działalności. Sprawozdanie za każdy kolejny rok kalendarzowy składane jest do końca pierwszego kwartału roku następnego. Sprawozdania są udostępniane akcjonariuszom poprzez umieszczenie ich na stronach internetowych Banku. Na kolejnym, najbliższym posiedzeniu Rady Nadzorczej Komitet składa Radzie sprawozdanie z każdego spotkania Komitetu oraz zaleceń Komitetu omawianych na jego spotkaniach.

Do kompetencji Komitetu ds. Wynagrodzeń należą następujące sprawy:

- 1) dokonywanie, na tle warunków rynkowych, oceny wynagrodzeń otrzymywanych przez członków Zarządu Spółki;
- 2) dokonywanie oceny wynagrodzeń otrzymywanych przez członków Zarządu Spółki w odniesieniu do zakresu obowiązków członków Zarządu Spółki i sposobu ich wykonywania;
- 3) przedkładanie Radzie Nadzorczej rekomendacji co do wysokości wynagrodzenia członka Zarządu Spółki, każdorazowo przed jej ustaleniem lub zmianą;
- 4) dokonywanie ogólnej oceny prawidłowości polityki Spółki w sprawie wynagradzania kadry kierowniczej Spółki niewchodzącej w skład Zarządu;
- 5) wydawanie opinii na temat polityki zmiennych składników wynagrodzeń dla osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku;
- 6) opiniowanie i monitorowanie wynagrodzenia zmiennego osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku związane z zarządzaniem ryzykiem oraz zachowaniem zgodności działania Banku z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi.

W skład Komitetu ds. Wynagrodzeń wchodzi co najmniej 3 (trzech) członków Rady Nadzorczej, w tym 1 (jeden) niezależny członek Rady Nadzorczej. Członkowie Komitetu, w tym Przewodniczący i Zastępca Przewodniczącego, wybierani są przez Radę Nadzorczą w głosowaniu jawnym.

Posiedzenia Komitetu ds. Wynagrodzeń zwołuje Przewodniczący Komitetu z własnej inicjatywy lub gdyby Przewodniczący Komitetu

nie mógł z jakichkolwiek przyczyn zwołać posiedzenia, Zastępca Przewodniczącego. Posiedzenia zwoływane są też na wniosek członka Komitetu lub Przewodniczącego Rady Nadzorczej. Posiedzenia Komitetu odbywają się, co najmniej dwa razy do roku w terminach ustalonych przez Przewodniczącego Komitetu. Porządek obrad Komitetu ds. Wynagrodzeń obejmuje punkty stałe oraz sprawy rozpatrywane na wniosek.

Sekretarz Komitetu ds. Wynagrodzeń, na podstawie otrzymanych materiałów opracowuje projekt porządku posiedzenia wraz z listą osób zaproszonych i przekazuje go Przewodniczącemu Komitetu do akceptacji.

W posiedzeniu Komitetu ds. Wynagrodzeń mają obowiązek uczestniczyć wszyscy jego członkowie. Członek Komitetu, który nie może wziąć udziału w posiedzeniu powinien zawiadomić o tym Sekretarza Komitetu na siedem dni przed ustaloną datą posiedzenia. W posiedzeniu Komitetu lub w odpowiedniej części posiedzenia biorą udział osoby zaproszone przez Przewodniczącego Komitetu, a w szczególności osoby referujące poszczególne sprawy.

Uchwały Komitetu ds. Wynagrodzeń zapadają bezwzględną większością głosów obecnych członków Komitetu.

Przewodniczący Komitetu ds. Wynagrodzeń może podjąć decyzję o rozpatrzeniu sprawy w trybie pisemnym. Członek Komitetu ds. Wynagrodzeń głosujący przeciwko może żądać zamieszczenia w protokole zdania odrębnego.

Posiedzenia Komitetu ds. Wynagrodzeń są protokołowane. Protokół podpisuje Przewodniczący i Sekretarz. Protokół z posiedzenia Komitetu podlega zatwierdzeniu przez członków Komitetu na kolejnym, najbliższym posiedzeniu Komitetu.

Komitet ds. Ryzyka i Kapitału

W skład Komitetu ds. Ryzyka i Kapitału wchodzi:

- 1) Igor Chalupiec - Wiceprzewodniczący Komitetu;
- 2) Frank Mannion - Członek Komitetu;
- 3) Andrzej Olechowski - Członek Komitetu;
- 4) Anand Selvakesan - Członek Komitetu;
- 5) Stephen R. Volk - członek Komitetu.

W roku 2016 w skład Komitetu ds. Ryzyka i Kapitału wchodził Pan Anil Wadhvani (do 20 czerwca 2016 roku), Pan Dariusz Mioduski (do 30 czerwca 2016 roku) oraz Pan Zdenek Turek - Przewodniczący Komitetu (do 31 grudnia 2016 roku).

Członkowie Komitetu wykonują kompetencje określone w Regulaminie na podstawie art. 390 Kodeksu spółek handlowych. Komitet składa Radzie Nadzorczej roczne sprawozdania ze swej działalności. Sprawozdanie za każdy kolejny rok kalendarzowy składane jest do końca pierwszego kwartału roku następnego. Sprawozdania są udostępniane akcjonariuszom poprzez umieszczenie ich na stronach internetowych Banku oraz w jego siedzibie. Na kolejnym, najbliższym posiedzeniu Rady Nadzorczej Komitet składa Radzie sprawozdanie z każdego spotkania Komitetu oraz zaleceń Komitetu omawianych na jego spotkaniach. Regulamin Komitetu jest udostępniany na stronach internetowych Banku oraz w jego siedzibie.

Do kompetencji Komitetu należy nadzór nad wprowadzeniem przez Zarząd w Banku systemu zarządzania ryzykiem oraz ocenę adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem oraz nadzór nad procesem szacowania kapitału wewnętrznego i zarządzania kapitałowego.

W skład Komitetu wchodzi co najmniej czterech członków Rady Nadzorczej, z których jeden jest Przewodniczącym Komitetu. Aby uchwały Komitetu były ważne, w spotkaniu musi uczestniczyć co najmniej trzech jego członków.

Posiedzenia Komitetu zwołuje Przewodniczący Komitetu z własnej inicjatywy lub na wniosek członka Komitetu. Gdyby Przewodniczący Komitetu nie mógł z jakichkolwiek przyczyn zwołać posiedzenia, zwołuje je Zastępca Przewodniczącego. Posiedzenia

zwoływane są też na wniosek członka Komitetu lub Przewodniczącego Rady Nadzorczej.

Posiedzenia Komitetu odbywają się, co najmniej raz na pół roku w terminach ustalonych przez Przewodniczącego Komitetu w porozumieniu z Zastępcą Przewodniczącego Komitetu.

Zawiadomienie o zwołaniu posiedzenia, zawierające porządek obrad i materiały będące przedmiotem obrad przesyła członkom Komitetu Sekretarz Komitetu, którym jest Sekretarz Rady Nadzorczej. Zawiadomienie powinno zawierać porządek obrad oraz materiały dotyczące tematów omawianych na posiedzeniu. Porządek obrad Komitetu obejmuje punkty stałe oraz sprawy rozpatrywane na wniosek. Prawo wnoszenia spraw na posiedzenia Komitetu przysługuje Radzie Nadzorczej oraz poszczególnym członkom Komitetu i pozostałym członkom Rady Nadzorczej.

W posiedzeniu Komitetu mają obowiązek uczestniczyć wszyscy jego członkowie.

Komitet może korzystać z opinii doradców oraz zapraszać na swoje posiedzenia pracowników Banku lub inne osoby w celu omówienia lub zbadania spraw poruszanych przez Komitet.

W posiedzeniu Komitetu lub w odpowiedniej jego części posiedzenia biorą udział osoby zaproszone przez Przewodniczącego Komitetu lub Zastępcę Przewodniczącego Komitetu.

Przewodniczący Komitetu przewodniczy posiedzeniom Komitetu. W przypadku nieobecności Przewodniczącego, obradom Komitetu przewodniczy Zastępca Przewodniczącego.

Uchwały Komitetu zapadają bezwzględną większością głosów obecnych członków Komitetu. Przewodniczący Komitetu w porozumieniu z Zastępcą Przewodniczącego Komitetu może podjąć decyzję o rozpatrzeniu sprawy w trybie pisemnym.

Posiedzenia Komitetu są protokołowane.

13. Dobre praktyki w Domu Maklerskim Banku Handlowego S.A. i Handlowy-Leasing Spółka z o.o. -spółkach z Grupy Kapitałowej Banku

Dom Maklerski Banku Handlowego S.A (DMBH) i Handlowy-Leasing Spółką z o.o. (HL) nie są spółkami publicznymi i nie mają obowiązku poddania się Dobrym Praktykom Spółek Notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. i składania oświadczeń w tym zakresie, jednak z uwagi na istotną rolę pełnioną przez te podmioty w grupie kapitałowej, należy wskazać na poniższe okoliczności.

DMBH jest członkiem Izby Domów Maklerskich - jako członek Izby jest zobowiązany do przestrzegania Kodeksu Dobrej Praktyki Domów Maklerskich, opracowanego przez Izbę Domów Maklerskich. Kodeks ten nie reguluje kwestii ładu korporacyjnego, ale przede wszystkim dotyczy zasad ochrony tajemnicy zawodowej, relacji z klientami, postępowania pracowników domu maklerskiego, w tym w relacjach z innymi domami maklerskimi. DMBH jest podmiotem regulowanym ustawą o obrocie instrumentami finansowymi i w związku z tym przestrzega poza przepisami kodeksu spółek handlowych pewnych elementów ładu korporacyjnego wynikających z przepisów tej ustawy i rozporządzeń wykonawczych, między innymi zgodnie z art. 103 ww. ustawy w skład zarządu powinny wchodzić, co najmniej 2 osoby posiadające wykształcenie wyższe, co najmniej 3 letni staż pracy w instytucjach finansowych oraz dobrą opinię w związku ze sprawowanymi funkcjami. Komisja Nadzoru Finansowego jest informowana przez DMBH o zmianach w zarządzie. Dodatkowo DMBH ma obowiązki raportowe do KNF (w tym o zmianach w Zarządzie, o treści określonych uchwał walnego zgromadzenia). Ustawa o obrocie reguluje też kwestie nabycia akcji domu maklerskiego. Przewiduje, że centrala domu maklerskiego jest na terytorium Polski. Od dnia 1 stycznia 2015 roku DMBH podlega Zasadom Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych („ZŁK”) przyjętych uchwałą KNF z dnia 22 lipca 2014 roku. ZŁK są zbiorem reguł określających relacje wewnętrzne i zewnętrzne instytucji nadzorowanych przez KNF, w tym relacje z udziałowcami

i klientami, ich organizację, funkcjonowanie nadzoru wewnętrznego oraz kluczowych systemów i funkcji wewnętrznych, a także organów statutowych i zasad ich współdziałania. Celem ZŁK jest podniesienie poziomu ładu korporacyjnego w instytucjach finansowych oraz zwiększenie ich przejrzystości działania, co ma przyczynić się do pogłębienia zaufania do rynku finansowego w Polsce. W dniu 23 grudnia 2014 roku Zarząd DMBH zadeklarował wolę przestrzegania ZŁK przez DMBH, a Rada Nadzorcza zaakceptowała przestrzeganie ZŁK pozostających w ramach kompetencji Rady Nadzorczej.

Trzy zasady ZŁK nie są stosowane przez DMBH:

- a) § 11 ust. 2 (transakcje z podmiotami powiązаныmi) – zasada ta nie będzie stosowana w zakresie umów związanych z bieżącą działalnością operacyjną;
- b) § 22 ust. 1 i ust.2 (niezależność członków organu nadzorującego) – zasady te nie są stosowane biorąc pod uwagę bieżący skład Rady Nadzorczej.

Spółka Handlowy-Leasing Spółka z o.o. (HL) działa jako Spółka w branży leasingowej. Branża leasingowa zrzeszona w Związku Polskiego Leasingu nie wypracowała jeszcze Dobrych Praktyk przedsiębiorstw leasingowych.

HL działa zgodnie z kodeksem spółek handlowych. W HL został ustanowiony organ nadzoru w postaci Rady Nadzorczej mimo braku wymogu kodeksowego w tym zakresie, celem sprawowania ciągłego nadzoru nad działalnością Spółki.

XI. Inne informacje o władzach Banku Handlowego w Warszawie S.A. i zasady zarządzania

1. Informacje dotyczące polityki w zakresie wynagrodzeń

Polityka wynagrodzeń dla osób pełniących funkcje kluczowe w tym osób mających istotny wpływ na profil ryzyka odpowiednio w Banku Handlowym w Warszawie S.A. (Bank) i w Domu Maklerskim Banku Handlowego S.A. (DMBH) – w spółce zależnej Banku – zostały zatwierdzone uchwałą z dnia 3 grudnia 2015 roku Rady Nadzorczej Banku i uchwałą z dnia 28 grudnia 2015 roku Rady Nadzorczej DMBH (zwane dalej Polityką Wynagrodzeń). Polityka Wynagrodzeń określa zasady wynagradzania członków Zarządu i innych osób pełniących kluczowe funkcje, w tym osób mających istotny wpływ na profil ryzyka odpowiednio Banku i DMBH. Polityka ta wdraża postanowienia dotyczące kształtowania zasad wynagradzania w bankach i domach maklerskich zawarte w przepisach prawa i Zasadach Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych przyjętych przez Komisję Nadzoru Finansowego.

Zasady dotyczące wynagrodzenia zmiennego w Banku i DMBH są szczegółowo opisane w ustalonej przez Zarząd i zatwierdzonej przez Radę Nadzorczą Banku w dniu 26 września 2012 roku „Polityce Zmiennych Składników Wynagrodzenia Osób Zajmujących Stanowiska Kierownicze w Banku Handlowym w Warszawie S.A.” i w ustalonej przez Zarząd DMBH i zatwierdzonej przez Radę Nadzorczą DMBH w dniu 29 marca 2012 roku „Polityce Zmiennych Składników Wynagrodzenia Osób Zajmujących Stanowiska Kierownicze w Domu Maklerskim Banku Handlowego S.A.” wraz z późniejszymi zmianami zatwierdzonymi także uchwałami Rady Nadzorczej Banku i DMBH (zwane dalej Polityką Wynagrodzeń Zmiennych).

Wynagrodzenie zmienne jest przyznawane odpowiednio przez Radę Nadzorczą dla członków Zarządu Banku i przez Zarząd dla pozostałych osób objętych zasadami „Polityki Zmiennych Składników Wynagrodzenia Osób Zajmujących Stanowiska Kierownicze w Banku Handlowym w Warszawie S.A.”. W Banku działa także Komitet ds. Wynagrodzeń Rady Nadzorczej, który rekomenduje i opiniuje wysokość oraz warunki przyznania wynagrodzenia zmiennego dla osób objętych Polityką. Komitet ds.

Wynagrodzeń opiniuje i monitoruje wynagrodzenie zmienne osób podlegających postanowieniom polityki zmiennych składników związanych z zarządzaniem ryzykiem, zachowaniem zgodności działania Banku z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi oraz audytem wewnętrznym.

Dodatkowo, każdorazowo, w przypadku zmiany Polityki, Komitet ds. Wynagrodzeń Rady Nadzorczej wydaje opinię na temat zmian, w tym wysokości i składników wynagrodzeń, kierując się ostrożnym i stabilnym zarządzaniem ryzykiem, kapitałem i płynnością oraz szczególną dbałością o długoterminowe dobro Banku, interes akcjonariuszy, inwestorów i udziałowców Banku.

Przyjęta przez Grupę filozofia wynagradzania osób objętych Polityką Wynagrodzeń Zmiennych zakłada zróżnicowanie wynagrodzenia poszczególnych pracowników na podstawie kryteriów finansowych lub niefinansowych, takich jak podejście do podejmowania ryzyka i zapewnienie zgodności z przepisami, w celu odzwierciedlenia ich obecnego lub przyszłego wkładu pracy oraz w celu uzupełnienia mechanizmów skutecznej kontroli ryzyka poprzez ograniczenie motywacji do podejmowania nierozważnego ryzyka dla Grupy i jej działalności oraz poprzez nagradzanie przemyślanej równowagi pomiędzy ryzykiem a stopą zwrotu. Zgodnie z tą filozofią wypłata wynagrodzenia zmiennego osób objętych Polityką Wynagrodzeń Zmiennych jest uzależniona zarówno od krótkoterminowej jak i długoterminowej oceny indywidualnych wyników oraz wyników finansowych Banku albo odpowiednio DMBH lub właściwej jednostki organizacyjnej, przy czym osoby odpowiedzialne za funkcje kontrolne nie są oceniane za wyniki finansowe. Ocena wyników Banku lub DMBH odbywa się na podstawie danych za okres trzech lat finansowych, co uwzględnia cykl koniunkturalny i ryzyko związane z prowadzoną przez Grupę działalnością gospodarczą. W przypadku osób zatrudnionych krócej niż 3 lata przy dokonywaniu oceny efektów pracy w Banku lub DMBH uwzględnia się dane od momentu nawiązania stosunku pracy. Wynagrodzenie zmienne za pracę w 2016 roku, przyznane 16 stycznia 2017 roku, zostało podzielone na część nieodroczoną i odroczoną. Część odroczonej składa się z części krótkookresowej, do której pracownicy mogą nabyć uprawnienia po 6-ciu miesięcznym okresie odroczenia oraz z części długookresowej podzielonej na trzy transze, wypłacane w latach 2018, 2019 i 2020.

Nabycie prawa do poszczególnych transz wymaga każdorazowego zatwierdzenia odpowiednio przez Radę Nadzorczą w stosunku do Zarządu oraz Zarządu do pozostałych pracowników.

Co najmniej 50% wynagrodzenia zmiennego powinno być przyznawane w formie instrumentów niepieniężnych, których wartość jest ściśle uzależniona od wyników finansowych Banku albo odpowiednio DMBH. Warunek ten spełniają przyjęte przez Grupę akcje fantomowe, których wartość będzie się wahała w zależności od wartości rynkowej akcji Banku. Pozostałą część wynagrodzenia zmiennego stanowi nagroda pieniężna, przy czym dla odroczonej transz, nagrody doliczane będą odsetki za okres od przyznania do wypłaty danej części wynagrodzenia.

W okresie odroczenia osoby, których część wynagrodzenia składa się z akcji fantomowych są uprawnione do otrzymania ekwiwalentu dywidendy w przypadku, gdy dywidenda zostanie uchwalona i wypłacona posiadaczom akcji zwykłych Banku, zgodnie z zapisami Polityki Wynagrodzeń Zmiennych.

Niezależnie od zmian wartości odroczonego wynagrodzenia zmiennego, związanych z wahaniami kursu akcji Banku lub naliczanymi odsetkami, wysokość wypłacanej odroczonej części nagrody może zostać obniżona lub całkowicie zredukowana w przypadku, gdy Rada Nadzorcza albo odpowiednio Zarząd ustalili, że:

- Osoby Uprawnione otrzymały Wynagrodzenie Zmienne na podstawie istotnie niepoprawnych sprawozdań finansowych Banku; lub
- Osoby Uprawnione świadomie uczestniczyły w przekazywaniu istotnie niepoprawnych informacji dotyczących sprawozdań finansowych Banku; lub

- Osoby Uprawnione istotnie naruszyły jakiegokolwiek limity ryzyka ustanowione lub skorygowane przez osoby na wyższych stanowiskach kierowniczych lub osoby zarządzające ryzykiem; lub
- Osoby Uprawnione rażąco naruszyły swoje obowiązki pracownicze; lub

- nastąpił istotny spadek wyniku finansowego Banku lub istotny błąd w zarządzaniu ryzykiem.

Nabycie prawa do każdej transzy odroczonej nagrody będzie zależało od wyników Banku albo odpowiednio DMBH w roku kalendarzowym bezpośrednio poprzedzającym datę nabycia prawa do danej transzy ("Rok Dotyczący Wyników").

2. Wynagrodzenia i nagrody, łącznie z wynagrodzeniami z zysku wypłacone osobom zarządzającym i nadzorującym

Łączna wartość wynagrodzeń, nagród i korzyści krótkoterminowych wypłaconych obecnym i byłym członkom Zarządu Banku w 2016 roku:

w tys. zł	Wynagrodzenia, nagrody i korzyści krótkoterminowe	
	Wynagrodzenie zasadnicze i nagrody	Inne świadczenia
Sławomir S. Sikora	2 025	328
Maciej Kropidłowski	1 877	196
David Mouillé	1 562	844
Barbara Sobala	934	93
Witold Zieliński	1 131	124
Katarzyna Majewska (1)	766	449
Czesław Piasek	1 193	121
<i>Byli członkowie Zarządu:</i>		
Brendan Carney (2)	304	-
Iwona Dudzińska (3)	122	39
Misbah Ur-Rahman-Shah (4)	-	22
Michał H. Mrożek(5)	-	13
	9 914	2 229

(1) świadczenie pracy od dnia 11 stycznia 2016 roku

(2) świadczenie pracy do 22 czerwca 2015 roku

(3) świadczenie pracy do dnia 31 lipca 2015 roku

(4) świadczenie pracy do dnia 18 marca 2014 roku

(5) świadczenie pracy do dnia 28 lutego 2011 roku

Łączna wartość wynagrodzeń, nagród i korzyści krótkoterminowych wypłaconych obecnym i byłym członkom Zarządu Banku w 2015 roku:

w tys. zł	Wynagrodzenia, nagrody i korzyści krótkoterminowe	
	Wynagrodzenie zasadnicze i nagrody	Inne świadczenia
Sławomir S. Sikora	2 013	434
Maciej Kropidłowski	1 926	162
David Mouillé (1)	528	754
Barbara Sobala	934	94
Witold Zieliński	1 111	128
Czesław Piasek	1 199	126
<i>Byli członkowie Zarządu:</i>		
Brendan Carney (2)	1 399	133
Iwona Dudzińska (3)	754	94
Misbah Ur-Rahman-Shah (4)	-	14
	9 864	1 939

(1) świadczenie pracy od dnia 1 lipca 2015 roku

(2) świadczenie pracy do 22 czerwca 2015 roku

(3) świadczenie pracy do dnia 31 lipca 2015 roku

(4) świadczenie pracy do dnia 18 marca 2014 roku

Łączna kwota „Wynagrodzenia zasadniczego i nagród” obejmuje wartość brutto wynagrodzenia zasadniczego oraz nagrody wypłacone odpowiednio w 2016 roku i w 2015 roku.

Łączna kwota „Inne świadczenia” obejmuje wartość brutto wypłaconego wynagrodzenia dotyczącego odszkodowania z tytułu rozwiązania umowy o pracę, świadczeń rzeczowych, ryczałtu z tytułu używania samochodu służbowego, składki z tytułu polis

ubezpieczeniowych, ekwiwalentu za urlop, świadczeń dodatkowych zgodnych z umową o pracę pracowników zagranicznych.

Przekazane w 2016 roku nagrody kapitałowe obejmujące wartość akcji Citigroup oraz wypłaconych opcji menadżerskich i nagród długoterminowych i krótkoterminowych w postaci akcji fantomowych Banku przyznanych również w latach ubiegłych:

w tys. zł	Przekazane nagrody kapitałowe	
	Przyznane za 2016 rok	Przyznane za lata 2011- 2015
Sławomir S. Sikora	638	2 386
Maciej Kropidłowski	487	464
David Mouillé	218	-
Barbara Sobala	145	153
Witold Zieliński	236	330
Katarzyna Majewska(1)	-	-
Czesław Piasek	196	177
<i>Byli członkowie Zarządu:</i>		
Brendan Carney (2)	303	248
Iwona Dudzińska (3)	125	225
Misbah Ur-Rahman-Shah (4)	-	1 795
Robert Daniel Massey JR (5)	-	207
Sonia Wędrychowicz-Horbatowska (6)	-	138
Michał H. Mrożek(7)	-	77*
	2 348	6 200

(1) świadczenie pracy od dnia 11 stycznia 2016 roku

(2) świadczenie pracy do 22 czerwca 2015 roku

(3) świadczenie pracy do dnia 31 lipca 2015 roku

(4) świadczenie pracy do dnia 18 marca 2014 roku

(5) świadczenie pracy do dnia 19 czerwca 2013 roku

(6) świadczenie pracy do dnia 13 maja 2012 roku

(7) świadczenie pracy do dnia 28 lutego 2011 roku

*dotyczy roku 2015

Przekazane w 2015 roku nagrody kapitałowe obejmujące wartość akcji Citigroup oraz wypłaconych opcji menadżerskich i nagród długoterminowych i krótkoterminowych w postaci akcji fantomowych Banku przyznanych również w latach ubiegłych:

w tys. zł	Przekazane nagrody kapitałowe	
	Przyznane za 2015 rok	Przyznane za lata 2009- 2014
Sławomir S. Sikora	651	3 329
Maciej Kropidłowski	559	632
Barbara Sobala	142	131
Witold Zieliński	232	337
Czesław Piasek	198	221
<i>Byli członkowie Zarządu:</i>		
Brendan Carney (1)	511	511
Iwona Dudzińska (2)	210	260
Misbah Ur-Rahman-Shah (3)	-	4 057
Robert Daniel Massey JR (4)	-	379
Sonia Wędrychowicz-Horbatowska (5)	-	219
	2 503	10 076

(1) świadczenie pracy do dnia 22 czerwca 2015 roku

(2) świadczenie pracy do dnia 31 lipca 2015 roku

(3) świadczenie pracy do dnia 18 marca 2014 roku

(4) świadczenie pracy do dnia 19 czerwca 2013 roku

(5) świadczenie pracy do dnia 13 maja 2012 roku

Łączna wartość wynagrodzeń, nagród i korzyści wypłaconych obecnym i byłym członkom Rady Nadzorczej Banku w 2016 roku oraz w 2015 roku:

w tys. zł	2016	2015
Andrzej Olechowski	402	402
Igor Chalupec	276	276
Mirosław Gryszka	246	246
Marek Kapuściński(1)	41	-
Anna Rulkiewicz	216	216
Stanisław Soltysiński	216	216
Shirish Apte	246	254
Dariusz Mioduski (2)	126	216
	1 769	1 826

(1) świadczenie pracy od dnia 22 września 2016 roku

(2) świadczenie pracy do dnia 30 czerwca 2016 roku

Wynagrodzenie wypłacone i należne w 2016 roku osobom zarządzającym jednostkami zależnymi wyniosło 4 640 tys. zł (w 2015 roku: 4 899 tys. zł).

Osoby nadzorujące jednostki zależne nie pobierały w 2016 i 2015 roku wynagrodzenia z tytułu pełnienia funkcji.

3. Informacje o łącznej liczbie i wartości nominalnej akcji Banku oraz akcji i udziałów w jednostkach powiązanych Banku, będących w posiadaniu członków Zarządu oraz członków Rady Nadzorczej

Informacje o łącznej liczbie i wartości nominalnej akcji Banku oraz akcji i udziałów w jednostkach powiązanych Banku, będących w posiadaniu członków Zarządu oraz członków Rady Nadzorczej według stanu na dzień 31 grudnia 2016 roku przedstawia poniższa tabela:

	Akcje Banku Handlowego w Warszawie S.A.		Akcje Citigroup Inc.	
	Liczba akcji (w szt.)	Wartość nominalna (w zł)	Liczba akcji (w szt.)	Wartość nominalna (w zł)
Członkowie Zarządu Banku				
Sławomir S. Sikora	-	-	23 204	970
Maciej Kropidłowski	-	-	803	34
David Mouillé	-	-	-	-
Barbara Sobala	-	-	206	9
Witold Zieliński	-	-	-	-
Katarzyna Majewska	-	-	29	1
Czesław Piasek	-	-	2 250	94
Członkowie Rady Nadzorczej Banku				
Andrzej Olechowski	2 200	8 800	-	-
Shirish Apte	-	-	143 822	6 011
Jenny Grey	-	-	654	-
Frank Mannion	-	-	36 024	1 506
Anand Selvakesari	-	-	16 490	-
Zdenek Turek	-	-	37 552	1 569
Stephen R. Volk	-	-	137 445	5 744

Informacje o łącznej liczbie i wartości nominalnej akcji Banku oraz akcji i udziałów w jednostkach powiązanych Banku, będących w posiadaniu członków Zarządu oraz członków Rady Nadzorczej według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku przedstawia poniższa tabela:

	Akcje Banku Handlowego w Warszawie S.A.		Akcje Citigroup Inc.	
	Liczba akcji (w szt.)	Wartość nominalna (w zł)	Liczba akcji (w szt.)	Wartość nominalna (w zł)
Członkowie Zarządu Banku				
Sławomir S. Sikora	-	-	22 485	877
Maciej Kropidłowski	-	-	-	-
David Mouillé	-	-	-	-
Barbara Sobala	-	-	-	-
Witold Zieliński	-	-	600	23
Czesław Piasek	-	-	901	35
Członkowie Rady Nadzorczej Banku				
Andrzej Olechowski	2 200	8 800	-	-
Shirish Apte	-	-	170 509	6 652
Frank Mannion	-	-	31 809	1 241
Zdenek Turek	-	-	35 397	1 381
Anil Wadhvani	-	-	21 545	840
Stephen R. Volk	-	-	144 190	5 625

Na dzień 31 grudnia 2016 roku oraz na dzień 31 grudnia 2015 roku żaden członek Zarządu i Rady Nadzorczej nie posiadał akcji i udziałów w podmiotach zależnych Banku.

4. Informacje o wszelkich umowach zawartych między Bankiem a członkami Zarządu, przewidujących rekompensatę w przypadku ich rezygnacji lub zwolnienia z zajmowanego stanowiska bez ważnej przyczyny lub gdy ich odwołanie lub zwolnienie następuje z powodu połączenia Banku przez przejęcie

Z zakresu stosunku pracy, spośród umów o pracę zawartych między Bankiem a członkami Zarządu Banku, wyłącznie w przypadku jednego Członka Zarządu jego umowa o pracę zawiera postanowienie mówiące o odszkodowaniu pieniężnym w wypadku jej rozwiązania za wypowiedzeniem.

Każdego z członków Zarządu Banku obowiązuje zawarta z Bankiem odrębna umowa o zakazie konkurencji. Zgodnie z jej zapisami, w przypadku rozwiązania stosunku pracy z Bankiem, w okresie 12 miesięcy (w przypadku jednego Członka Zarządu przez 6 miesięcy) od dnia rozwiązania umowy o pracę, Członek Zarządu jest obowiązany powstrzymać się od zajmowania działalnością konkurencyjną wobec Banku. Z tytułu powyższego ograniczenia Bank będzie zobowiązany do wypłaty Członkowi Zarządu odszkodowania.

5. Zasady zarządzania

W 2016 roku nie nastąpiły zmiany zasad zarządzania Bankiem, a zasady te przedstawione zostały w Nocie do Rocznej Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego Grupy Kapitałowej Banku.

Wynagrodzenie audytora netto wynikające z zawartych umów (należne lub wypłacone) dotyczące 2016 roku i 2015 roku przedstawia poniższa tabela:

w tys. zł	Dotyczące roku	
	2016	2015
Wynagrodzenie z tytułu badania w odniesieniu do Banku - Jednostki dominującej (1)	369	369
Wynagrodzenie z tytułu przeglądu w odniesieniu do Banku - Jednostki dominującej (2)	153	153
Wynagrodzenie z tytułu badania w odniesieniu do jednostek zależnych (3)	178	230
Wynagrodzenie za usługi pokrewne (4)	158	158
	858	910

(1) Wynagrodzenie z tytułu badania obejmuje kwoty wypłacone lub należne za usługi związane z badaniem rocznego jednostkowego sprawozdania finansowego Banku oraz rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Banku - Jednostki dominującej (dotyczące 2016 roku - umowa z dnia 25 maja 2016 roku).

(2) Wynagrodzenie z tytułu przeglądu obejmuje kwoty wypłacone za usługi związane z przeglądem półrocznego jednostkowego sprawozdania finansowego Banku oraz półrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Banku (dotyczące 2016 roku - umowa z dnia 25 maja 2016 roku).

(3) Wynagrodzenie z tytułu badania obejmuje kwoty wypłacone lub należne za profesjonalne usługi związane z badaniem sprawozdań finansowych jednostek zależnych.

(4) Wynagrodzenie za usługi pokrewne obejmuje pozostałe kwoty wypłacone za usługi poświadczające związane z badaniem lub przeglądem sprawozdań finansowych Banku - Jednostki dominującej oraz jednostek zależnych, ale nieuwzględnione w (1), (2) i (3) powyżej.

XIII. Oświadczenia Zarządu Banku

Prawdziwość i rzetelność prezentowanych sprawozdań

Zgodnie z najlepszą wiedzą Zarządu Banku, którego członkami są: Pan Sławomir S. Sikora - Prezes Zarządu, Pan Maciej Kropidłowski - Wiceprezes Zarządu, Pan David Mouillé - Wiceprezes Zarządu, Pani Barbara Sobala - Wiceprezes Zarządu, Pan Witold Zieliński - Wiceprezes Zarządu, Pani Katarzyna Majewska - Członek Zarządu i Pan Czesław Piasek - Członek Zarządu, roczne dane finansowe oraz dane porównawcze zaprezentowane w „Rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2016 roku” zostały sporządzone zgodnie z obowiązującymi zasadami rachunkowości i odzwierciedlają w sposób prawdziwy, rzetelny i jasny sytuację majątkową i finansową Grupy oraz osiągnięty przez nią wynik finansowy. Zawarte w raporcie rocznym „Sprawozdanie z działalności Banku

XII. Umowy zawarte z podmiotem uprawnionym do badania i przeglądu sprawozdań finansowych

W dniu 11 marca 2016 roku Rada Nadzorcza Banku dokonała wyboru podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych to jest PricewaterhouseCoopers Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie, działającej pod adresem: al. Armii Ludowej 14, 00-638 Warszawa, wpisanej na listę podmiotów uprawnionych do badania sprawozdań finansowych pod numerem 144, której powierzone zostało badanie rocznych i przegląd półrocznych sprawozdań finansowych Banku i Grupy Kapitałowej Banku za 2016 rok. Wybór PricewaterhouseCoopers Sp. z o.o. został dokonany zgodnie z obowiązującymi przepisami i normami zawodowymi.

PricewaterhouseCoopers Sp. z o.o. dokonała także badania rocznych i przegląd półrocznych sprawozdań finansowych Banku i Grupy Kapitałowej Banku za lata 2013-2015.

Handlowego w Warszawie S.A. oraz Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. w 2016 roku” zawiera prawdziwy obraz rozwoju, osiągnięć oraz sytuacji (wraz z opisem podstawowych rodzajów ryzyka) Grupy w 2016 roku.

Wybór podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych

Podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych PricewaterhouseCoopers Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością dokonujący badania „Rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2016 roku”, został wybrany zgodnie z przepisami prawa. Podmiot ten oraz biegli rewidenci dokonujący tego badania spełniali warunki do wyrażenia bezstronnej i niezależnej opinii o badanym sprawozdaniu, zgodnie z obowiązującymi przepisami i standardami zawodowymi.

Pozostałe informacje wymagane Rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 roku w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa

niebędącego państwem członkowskim (Dz. U. z 2014 r., poz. 133 z późniejszymi zmianami) zostały uwzględnione w Rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej Banku.

podpisy Członków Zarządu			
21.03.2017 roku	Sławomir S. Sikora	Prezes Zarządu	
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	Podpis
21.03.2017 roku	Maciej Kropidłowski	Wiceprezes Zarządu	
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	Podpis
21.03.2017 roku	David Mouillé	Wiceprezes Zarządu	
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	Podpis
21.03.2017 roku	Barbara Sobala	Wiceprezes Zarządu	
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	Podpis
21.03.2017 roku	Witold Zieliński	Wiceprezes Zarządu Dyrektor Finansowy	
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	Podpis
21.03.2017 roku	Katarzyna Majewska	Członek Zarządu	
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	Podpis
21.03.2017 roku	Czesław Piasek	Członek Zarządu	
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	Podpis

2016

RAPORT ROCZNY

www.citihandlowy.pl
Bank Handlowy w Warszawie S.A.

citi handlowy®

Znaki Citi oraz Citi Handlowy stanowią zarejestrowane znaki towarowe Citigroup Inc., używane na podstawie licencji. Spółce Citigroup Inc., oraz jej spółkom zależnym przysługują również prawa do niektórych innych znaków towarowych tu użytych.